

मुंबई मराठी ग्रंथसंग्रहालयाच्या
इतिहास संशोधन मंडळाची ग्रंथमाला, क्र. १०

महाराष्ट्रेतिहासाची साधनें

विभाग दुसरा

954.7

270

संपादक—
श्री. वा. सी. बेदे,
डायरेक्टर इतिहास संशोधन मंडळ.

म. अ. व. वा. पोतदार
ग्रंथ संग्रह

म. अ. व. वा. पोतदार

13-11-66

म. अ. व. वा. पोतदार
ग्रंथ संग्रह

म. अ. व. वा. पोतदार
ग्रंथ संग्रह

‘महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृति मंडळा’ने पुरस्कार दिलेले

मुंबई मराठी ग्रंथसंग्रहालयाच्या
इतिहास संशोधन मंडळाची ग्रंथमाला, क्र. १०

जुन्या मासिकत्रैमासिकांत प्रसिद्ध झालेली

महाराष्ट्रेतिहासाची साधने

— विभाग दुसरा —

[इ. स. १५०१ ते १७५०]

संपादक :

श्री. वा. सी. बेंद्रे

डायरेक्टर, इतिहास संशोधन मंडळ.

१९६६

कै. म. म. व. वा. पोतवार,
ग्रंथ संग्रह

संपादक :

श्री. वा. सी. वेंद्रे,
डायरेक्टर, इतिहास संशोधन मंडळ

आवृत्ति पहिली, मार्च १९६६.

किंमत : २० रुपये

प्रती : १०००

म/१०८३

मुद्रक :

श्री. पु. गो. पाटील,
व्यवस्थापक, सत्कार प्रिंटिंग प्रेस,
१२१२, टिळक रस्ता, अलिबाग, जिल्हा कुलाबा.

प्रकाशक :

श्री. वा. वि. भट,
प्रमुख कार्यवाह, मुंबई मराठी ग्रंथसंग्रहालय,
१७२, नायगांव क्रॉस रोड, दादर, मुंबई-१४.

9612

दाखल कर

9547/Bem

201- 912/94

निवेदन

जुनीं मासिकें, त्रैमासिकें वगैरेंतील ऐतिहासिक साधनें आतां संदर्भाचे वापरसं म्हटलें तर दुरापास्त झालें आहे. कांहीं मासिकें सध्यां इतस्ततः तरी मिळूं शकतात. परंतु तींही कालांतरानें उपलब्ध राहतीलच असें नाहीं. मात्र पूर्वी मासिकें त्रैमासिकें यांतूनच विशेषतः ऐतिहासिक साधनें व लेख प्रकाशित होत असल्यानें हीं महत्त्वाचीं साधनें त्या मासिका-त्रैमासिकांवरोबर इतिहासाभ्यासास अंतरत आहेत. जीं ऐतिहासिक कागदपत्रें प्रसिद्ध केलीं गेलीं त्यांची मूळ अस्सल हस्तलिखितेहि त्या त्या लेखका-वरोबर अस्तंगत झालीं आहेत असें म्हटलें तरी चालेल. अशा परिस्थितींत हीं महत्त्वाचीं साधनें मिळतील तितकीं एकत्र करून प्रसिद्ध करण्याचा इतिहास संशोधन मंडळानें संकल्प केला व या कामास सुरुवात केली. जवळ जवळ चारशें नियतकालिके पाहिलीं. या सर्वांचे सर्व अंक मिळाले असें नाहीं. शिवाय इ. स. १९२५ नंतरच्या मासिकांतून पुस्तकरूपांनं प्रसिद्ध झालेल्या साधनग्रंथांतून घेतलेल्या कागदपत्रांचा भरणा अधिक असल्याचें आढळून आलें. त्यामुळें त्यांतील ग्रंथरूपांत पुनर्मुद्रित झालेलीं कागदपत्रें वगळून शिलकी संग्रह प्रसिध्यर्थ तयार करावयाचा तर तें काम अधिक मेहनतीचे असल्यानें, तो शोधाचा भाग मार्गे राखला. जुन्या मासिकें वगैरे नियतकालिकांतून आलेल्या कागदपत्रांचाच यांत समावेश केलेला आहे. वृत्तपत्रांतील कागदपत्रें यांत आलेली नाहींत. त्याकरितां दुसरा असाच मोठा साधनग्रंथ तयार करावा लागेल. ज्या मासिकत्रैमासिकांच्या अंकांची पहाणी केली त्या वावुरत सर्व माहिती पहिल्या विभागांत येणार आहे. आमच्या सुरुवातीच्या अंदाजा-प्रमाणें असा संग्रह- 'ऐतिहासिक कागदपत्रांच्या संग्रहां'तील कागदपत्रें सोडलीं तर-फार तर हजार-बाराशें पृष्ठांत सहज सामावता येईल असें होतें. परंतु तो अंदाज चुकीचा ठरला. निरनिराळ्या ठिकाणीं जुनीं नियतकालिकें उपलब्ध होऊं लागली. इतकेंच काय पण पुष्कळ वैज्ञानिक नियतकालिकांतहि असलीं साधनें स्वचित आढळूं लागली. तेव्हां प्रथम हा हजारावरील साधनांचा एक संग्रह तीन भागांत छापण्याचें ठरविलें आणि राहिलेली साधनें नंतर दुसरा साधनसंग्रह म्हणून तयार करण्याचें ठरवून हा तयार झालेला संग्रह प्रथम प्रकाशित करित आहोत.

ह्या दुसऱ्या विभागांत इ. स. १५०१ ते १७५० पर्यंतचा म्हणजे शाहू महाराजांच्या मृत्युपर्यंतचा कालखंड आला आहे. तिसऱ्या विभागांत त्यानंतरचा म्हणजे इ. स. १७५१ ते १८५८ पर्यंतचा पत्रव्यवहार येणार आहे. हा तिसरा खंडहि बराच छापून झाला आहे. लौकरच प्रसिद्ध होईल. त्यानंतर प्रथमखंड छापण्यास घेतला जाईल. या प्रथम खंडांत प्रस्तावना, वापरलेल्या मासिक-त्रैमासिक वगैरेंची सूचि, निवडक ऐतिहासिक महत्त्वाच्या स्थलां व व्यक्तींची सूचि, वंशवेली-हकीकती-धाव्या, शकावल्या, मेस्तीकें यासारखी साधनें, आणि शेवटी इ. स. १५०० पर्यंतचे मराठी ताम्रपट वगैरे येतील. तोहि विभाग याच विभागासांगला मोठा होईल. तो

विभाग संदर्भार्थ लागणाऱ्या माहितीचा असल्याने त्याची पूर्णता हे दोन्ही साधनग्रंथ छापून तयार झाल्याविना होऊ शकत नाही. अभ्यासूना साहजिकच हा संदर्भ ग्रंथ मिळण्यास थोडे थांबावे लागेल. परंतु कागदपत्रांची मांडणी कालानुक्रमाने केली असल्याने, पहिल्या खंडाच्या अभावीहि हा साधनखंड उपयुक्त ठरेल यांत शंका नाही. पहिला खंड निघाल्यावर संदर्भाचे कार्य सुलभ होईल इतकेंच.

आजच्या छपाईच्या महर्गतेच्या काळांत एवढा मोठा ग्रंथ छापून काढणे कठीणच झालें असतें. हा ग्रंथ केवळ इतिहासाभ्यासू-व लेखक यांच्याच 'संदर्भ' म्हणून उपयोगाचा असल्याने या ग्रंथाच्या विक्रीपासून कांहीं विशेष प्राप्ती होऊन खर्च भागेल असेंहि नाही. परंतु ही मोठी अडचण महाराष्ट्र राज्याच्या 'साहित्य आणि संस्कृति मंडळ' यांच्या रु. ९९७५ च्या अनुदानाने बऱ्याच प्रमाणांत दूर झाली. हें अनुदान मिळालें नसतें तर हा ग्रंथ तयार करण्याची कल्पना मूळांतच सोडून देणें भाग पडलें असते. परंतु उपरनिर्दिष्ट अनुदान मिळण्याचा संभव वाटतांच हे काम हातीं घेतां आलें. अर्थात मंडळाच्या या उदार साह्याबद्दल आमचें इतिहास संशोधन मंडळ त्यांचे ऋणी आहे.

१७२, नायगांव क्रॉस रोड,
दादर, मुंबई-१४.

वा. सी. बेंद्रे,
डायरेक्टर, इतिहास संशोधन मंडळ

जुन्या मासिकत्रैमासिकांत

प्रसिद्ध झालेली

महाराष्ट्रेतिहासाची साधनें

विभाग दुसरा

संस्कृतभाषायां विद्यायाः प्रकाशः

विष्णुः श्रीः

संस्कृत भाषायां विद्यायाः प्रकाशः

विष्णुः श्रीः

२६ सप्तेंबर १९०७]

(- १ -)

[आश्विन वद्य ५

शके १४२९

(फारसी दोन ओळी)

साक्षी कामाधवा तथा हागुमान् [नांगराचें चिन्ह]

माल श्री स्वामिनी श्री साकु १४२९ घरीये परभा वळीये आश्विन वार्दि पन्चमी
आश्विनवार तेवा दिवशी करुवे थळ देको पाटैळ दीन इनाणकु पाटैळ वा थळो
पाटैळ वा नेसो पाटैळ दीगकरु वा वाटगुडी पिसळ वा साईदे पाटैळ वा तुकवेऊ
वा समवेऊ वा सोनगुडी वाचिक वा डिवागुडी पु... हे मुख्य करुनु सामास्ता
पाटैळ निजेन वा... मोविदने सो वीरिसत्र गोविक आभचे गांधी जी जैसी
पुत्री आम... अईदे तुळ... आ... देनां मैसी जी आम्ही दिव्ही ते तुया आपुली
(या) लेकुरावा लेकुरी गालवीन हे आमा जी सवा हेवा बोला मि आन्यथा नाही

गोही

कोनोजी मगरजी मोरडे	एकोजी केसोजी सालीवा मा निगुडी
मादा उदोवा सेटी करुवे	पा सातारे
मयी नईव करुवे	पुसवादेऊ मोईगुडी मा करुवे
कादमग आळो गुनास करुवे	बाबू डोईगुड तासळ करुवे
भाई सेटी बाई सेटी सोनार कारुवे	माल हुदुमी सेटी मेहतरी कारुवे
राघो तुकदेऊ पा भेडे तळघाट	

मोटा पीलदेऊ कुलकर्णी गमगमे नगरकुलकर्णी का केन्हाड मदी
मालिक चंदन साहेबु हवल करुवे
गुडे अंतोवा निसिंदा कारुवे
लिखिते मोनाबा राघोवा
कुलकर्णी कारुवे

पत्राप्रमाणें साक्ष्य अतो लाहीदेऊ

[फारसी शिक्का]

भा. इ. सं. म. तृतीय संमेलन वृत्त, स्वी. ग्रं. क्र. १२, पृ. १३.

९ ऑगस्ट १९०९.]

(- २ -) [(भाद्रपद शुद्ध) ५ सोमवार

[ताम्रपत्र]

शके १४९०, इहिदे, जिल्ह्याद ३

पत्रा १ बाजू १

समापच वीकृत नाम संवतसरे श्रीसके

१४५२ सूरसन ईहिदे माहे जीलकाद १ ती

१. हिंदु महिना न देतां हिजरी महिना दिला आहे.

थ पचमी सोमवार पुनरवस नक्षत्र घ-
टीका ४८ पळे ४२ सोमे घटीका ३७ पळे
४८ शुळयोग घटीका २८ पळे ४५ तत्का-
ळ वव करने तेरीछ ३ ते दीवसी आम्ही
भाऊ चौघे जन बसोन वीचार केला जे
कुसगानदी व देवद्वार खडकेस्वर व
मौजे खेडकी ते जागा बोलने केल जे भी-
का परीटाने पाटीलकी आपली चोरडे
यास नीमे देऊन पाटील केला. आपना-
स परगदा केले. चोरडे जोरावार जेस-
(वंत ?) व गोखोजी चोरडे हे दोघे जन मी-
(छू)न आपनास गावातुन मोकासाई या-
च्या बळे दीवानदारी करून बळ देऊन
परगदा केले. आपनास आपले आडना आ-
ळके मुलकात सागावयास लाज वाटो ला-
गली. चोरडे जोरावार बहुत, दद... दावा
व मारा ऐसेयास भीत नार्हीत ऐसे ली-
रजोर म्हनऊन आपन गांव टाकून
परगदा जालो. मग आम्ही चौघे भाऊ
मीळोन एके ठाई बैसून वीचार करू
लागलो. वीचार करून एकमत होऊन ए-
क तह केला जे वीज्या (पूर पादशाहा)
च्या दरबारास जाऊन (फर्मान काढावा)

पत्रा १ बाजू २

ऐसे एकदील जालो वड ... ..
बीन कान्हो व हीरो वी (न आपो व ना-)
गो बीन आपो व राघो बीन कडतो या
चौघांत दोघे व पाऊ पाटनी व(र)माचा
तह केला जे परसो व राघो हे नेमस्त
केले तेथ जो पैका पडेल तो राघो-
न पुरवावा दोघे जनी वीजापुरी
पातशाही फर्मान काढावा यैसा
तह केला व बाईस पैका पडेल तो
परसोने पुरावावा यैसे बसोन

(ची)घी भावानी समापत्र केले. स-
... ले ते ती जागा जाव व पैका तीधान
परवावा ऐसे श्रीकृष्णेचे तीरी व ख-
डकेस्वराचे पेंढीवरी हात ठेऊन श्री
कृष्णाकडे हात करून ईमान केले मौजे
कीत. यास बेईमान होईल त्यास
श्रीकृष्णानदी व खडकेश्वर दूर क-
रील व सत्यानास करील. हे ईमान आ-
पले वडीलवडील बेताळीसाचे
पुरवज गाजतील व नरकी पचतील.
येन्हुप्रमाण तीधानी चालावे हे ईमान
लीहीले पत्र. सही समा रामाजी वीठल
कुळकर्णी मौजे खडकी गोही हरजी
वीन बाळजी पाटील खडकी

[तीन नांगराच्या खुणा]

विश्ववृत्त, व. १, अं. ३, जून १९०६, पृ. २५ ते ३०.

१० मे १९४०]

(- ३ -)

[(वैशाख) शुद्ध ७ गुरुवार
शके १४६३ मोहरम

[ताम्रपट]

पत्रा १ वाजू १

समा कबूलकतबा लिहिले ऐस जे
मके १४६३ पलवग^१ नाव सवतछरे मा-
हे मोहरम^२ सुध ७ वार ब्रसपत
वार घटीका ३५ पळे ५४ ऊतरा-
शाढा घटीका २२ पळे ३५ गर्गयो-
ग घटीका ३८ पळे ५४ ततकाल व -
नीज करन घटीका ३० तेरील ६ रोज।
लिखीत जे पातशाही फर्मानास
खर्च होन हजार एक १००० व वाई-
चा खर्च होन ३०० तीनसे व परीद

१. हा ताम्रपट मोडी लिपींत कोरलेला आहे.

२. पलवग = पर्व, पर्वग नाही.

३. लिखित माहिती न देतां लिजगी माहितीच दिल्या आहेत.

मारीला यास दीवानदंड होन १००
 एकसे एकून होन चौदासे १४००
 खर्च जाहाला. हा खर्च जाला तो राघो बीन
 कडतो यान्हे पैका आपला खर्च
 केला व परसोन आपले तफेंन ए-
 क रुका दीधला नाही. पैकायासि
 मुदती केली मग पैका मुदतीस

पत्रा २ बाजू १

ही नाही मग राघोन दोही दीधली
 जें आपला पैका भरील तो नाग-
 सचा खावंद होन व परसो म्हनो
 कागल जें आपन वडीलपनाचा ना-
 चा^१ नागराचा मान माझा आहे तो मळ
 देन. त्यास राघोन दोही दीधली
 जे पैके माझे चौदासे होन १४००
 भरील तरी नागरास धनी होन
 नाही तरी आपन देत नाही. मग ही-
 सेजी बीन आपोजी व नागोजी बीन
 आपोजी या दोघान कबूल केले
 कतबा दील्ले सां महीनीयाने पैका
 देऊन म्हनऊन कबूलकतबा ली-
 हून दील्ले जें तुझी तीसरी तकसी-
 मेचा पैका वजा करून दो तकसीमी
 चा पैसा ऊरला तो सा महीनीया दे-

पत्रा २ बाजू २

ऊन. जरी सा महीनीया पैका मुद-
 तीस न देऊन तरी तुज नीमचा
 तकसीम देऊन पहीले तीसरी
 री तकसीमीचा सीर करून नी-
 मेचा कतबा देऊन जरी सा मही-
 नीया पैका दील्ला तरी पहिले तुज
 तिसरा तकसीम आहे तेनेप्रमा-

१. ही 'ना चा' अक्षरे चुकीची पडली आहेत.

न च चालोन तुमचे आमचे ई-
मान जाले आहे श्री कृष्णानदीचे
व खडकेस्वर देवाच व आपल
वडिलाचे ईमान आहे तो च
तुम्हास आम्हास आहे तेन्हे प्र-
भान दोघं जन चालोन कबूल-
कतवा आपला सही समा सी-
दो गोवींद कुळकर्णी मौजे ए-
रडे मौजे मजकूर चौदासे होन पाडळी
नीत्य खर्च जाहाला गाय जे येईल ते तीघा तीघा यः-

हरी चाभार मौजे मजकूर सोननाक समाजदार बेगारी मौजे मास

विश्ववृत्त, व. १, अं. ३, जून १९०६, पृ. २०-२४

३ मार्च १५४३]

(- ४ -)

[फाल्गुन वद्य १३ शनिवार

शके १४६४

साक्ष कामाक्षी वा हनुमंत वा

कृष्णभागीरथी

मल्हारजी गोदाजी सही

[निशाणी नांगर]

॥ छ स्वास्ति श्री मके १४६४ वरीयव मुभकृत नाम संवळरे फळगुण वदी
तेगसू वारु सणी तदीनी मौजे कमवे थळ गोदाजी बिन देको पटैळ वा ... को पटैळ
बिन वामुदेउ पटैळ वा खळ जयेक बिन कान जयेक वा नमादेऊ बिन
रमागुडी वा चिळोदेऊ बिन कमालगुडी वा माद पुजगुडी बिन ऐळगुडी च
कान्ह जयेक बिन एळगुडी वा मादगुडी बिन डाईगुडी वा एकेदेऊ बीन रुपगुडी
हे मुख करुनु समस्ती क्रिष्णा भट भान भट गीजरे सी लिहून दिले व्रीतीपत्र ऐसे जे
तुमच्या वडिले सी आमचेया वडिलानी पूर्वानिपूर्वी जोतिमव्रीती दीली होती तैसी
ची आता आम्ही तुज दीली असे. तुवा आपुले लेकुरा चे लेकुरी वीर्ती चालविजे हे
आमचेया वडिला चे सत्या भाव हेया बोला सि अनेथा नही.

गोही

जाया बिन लग्नमण सुतार करवें
तान्हा विदू डोईगुडी तरळ करवें
भीकु लाहीया अहीर करवें
तुका बीन साया गाव्हार करवें

लाहिया नेमदेऊ न्हावी करवें
सेदा दरणे बीन पोमा दरणे करवें
माळ दरणे बीन रीवा दरणे करवें
साया लूया गाव्हार करवें

१. हा तासपट प्रोडी लिप्यांत कोरलेला आहे.

मीया आबास साहेबू हवाल करुवें
 क्रीस्णोवा नरसोवा सेणवी मौजे करुवें
 लिखिते पिन्धोवा भानोवा कुलकर्णी करुवें
 चंदन मादा मादई जमादार करुवें
 ... ... सेटी बीन दामो सेटी
 ... ... ल कसव करड सही

भा. इ. सं. मं., तृतीय संमेलन वृत्त, स्वी. ग्रं. क्र. १२, पृ. १३-१४.

१५ नवंबर १५५७] (- ५ -) [कार्तिक वद्य १० सोमवार
 शके १४७९

यासी साक्ष कृष्णाभागीरथी

॥ ल श्री सके १४७९ वरीन्ने पिगळ नाम संवळरे कार्तिक वदि दसमी सोमवार
 तदीनी देसाईयानि वा सेटिये वा माहाजनानि वा मोकदमानि पा करड यानि
 क्रीस्णभट वा पिलभट वा संभुभटजी गिजरेयास लिहुन दिव्हा माहजर ऐसा जे
 बीर्ती गाव ५ चिा

मौजे कारुवे सेरिये मौजे वडगाऊ

मौजे कोडवली मौजे दुसेरिये

जोतिस वा उपादिक हरि गंगाधर जोइसीयानी तुमचे वडिल रामेश्वरभट
 गिजरेयास आपुले आत्ममुखे पाय घुनु दिले ऐसे आमचे वडिला चे मुखे आहकिले
 हा माहाजर सही ह्या वृत्ती हरि गंगाधर जोइसी याचिया ऐसे आमा सी टाउके
 आसे. मोर्तब

हरीजी कान्होजी यादव देसाई पा सकरहड [शिक्का^१]

जायनायेक हरिनायक मंठिया पा करड (निा नागडी)

... ..

जोग सेटी बावी सेटी चिखले माहाजन का करड

चौडोवा नारोवा सराफु करड

कुख पटैल विन नागदेऊ पटैल मौजे काययेवी

बहिरो चौगुला (निा नांगर)

ठनको पटैल विन वासदेऊ पटैल मोकदम मौजे

करुवें पा मजकुर

पिलोवा भानोवा कुलकर्णी कारवे

१. शिक्का- 'साक्षी भु । हरी जम्जीची न । कानोजी देसायी । पा कराड.'

हरीगुडी विन रमागुडी चौगुला मौजे मजकुर
 नारुजी काळू साऊ माहाजन का करड
 नाराजी
 खंडोवा चाटे का करड
 गोदोजी विन ... ..
 पटेल ... .. [निा नांगर]
 दमाजी राम कुलकर्णी मौजे मजकुर
 चिलगुडी विन कमलगुडी मोकदम मौजे मजा
 मौजे कोडवली

लाखामण पटेल विन कोया पटेल पटेल
 सीदोजी विन चंगोजी चौगुला ठेउला [निा नांगर]
 गोदुजी विन चंगोजी पटेल
 सद्दू पटेल वा विन काया पटेल

गोदो पटेल वा सभो पटेल वा मलो पटेल मौजे मेरिये [निा नांगर]
 रामाजी पटेल विन गोदजी पटेल का कऱ्हाड [निा नांगर]
 कमलार्जी पीळदेऊ कुलकर्णी का कऱ्हाड मौजे रेठरे पिपलोदेवीचें
 भैरोंजी खेळजी मोकदम माजे मजकुर
 पटुमोवा चौडोवा अष्टाधिकारी मौजे मजकुर [निा नांगर]
 राघो एवतो पधरे कुलकर्णी जोइसी मौजे रेठरे वा
 हरीगुडा पटेल पटेल विन लाहीगुडा पटेल मौजे दुभरे [निा नांगर]
 साईगुडा खटिंग चौगुला मौजे दुभरे

भा. इ. सं. मे. तृतीय संमेलनवृत्त, स्वी. ग्रं. क्र. १२, पृ. १४-१५०

२६ जून १५७८]

(- ६ -)

[२० रबिलाखर तिसा
 सबैत

[फारशी शिके तीन] [फारशी मजकुर]

अज दिवाण रखलवाने खास बजानेमु हुदेदारानी व खोतानि हाल व
 हस्तकवाळ व मोकदमानि व रयान कमवे वोर समत जुनेर विदानद सुा सन
 इमने सबैत व तिसा मया (१५७१-७२ इ.) नरसीहभट वीन वीस्वनाथभट व
 केसवभट वीन नरसीहभट विद्यार्थी केसव चैतन्य माहानभाव सो कसवे मजकुर
 बंदगी हजरती मालूम केल जे जमीन चावर येक नजीक मठ व झाडें मठाजवळील
 का मा केसव चैतन्य माहानभाव नामी वाा हुजती राा हजरती मीरास्याहा
 बुद्धानसाहेब इनाम आहे केसव चैतन्य माहानभाव जीत असता हा इनाम आपणास

दुवाला आहे. आपण त्याचे विद्यार्थी भट्टी सेवा करीत आहो. आता तीही समाधी घेतली. तरी आपले नावे हुजुरांनी रजा होये मालूम जाले वा इमारती दीवाणाला जमीन चावर. येक व झाडें नजीक मठ दर सवाय कसवे मजकूर वा हुजुरी या मीरासा बुद्धान जैमे ता सन इहदे (१५७० ७१ इ.) कैसव नैतन्य माहानभावामी चालत आहेत तैमेच अज झा सुा सन इसने (१५७१ ७२ इ.) गालमजकूर पासुनु नरसीहभट वीन वीश्नाथभट व कैसवभट वीन नरसीहभट विद्यार्थी कैसवनैतन्य मजकूर यासी चालवीजे उजुर न कीजे दर हरमाल खुर्दखताचा उजुर न कीजे तालिक लिहून घेउनु अमेली भट मजकुरापासी असो दीजे. मोर्तव सुद

रुजु सुद   रुजु सुद   सुरु नीस   रुजु सुद
तेरीख २० माहे रविलाखर तीसा सबैन

...असफखान

...सुद तालीक   ×   ×   ×

...दमखाना

बार सुद   बार सुद   बार सुद   बार सुद   बार सुद

तालीक असेदी

भा. इ. सं. मं. त्रै. व. २, अं. १-४, क्र. ५-८, पृ १५३-१५४:

(तुकाराम महाराजांची गुरुपरंपरा, पृ. १८६ १८७ पहा.)

२४ आगष्ट ते २२ सप्टेंबर] (- ७ -) [सुा समानीय तिसामया,
१५७९ रजब

(फारशी एक ओळ)

(मह)जर बिहुजर हाजीर मजलसी मामले तळिया विने माहे रजबु

सर सुतालिक हजर नरवोगजी काजी हमीद हकीमसरा मामले
साहेव (कार)कुनु मामले मजकुर मजकुर
[शिक्षा] हाबाजी बाबादी माहालदार पा

(अ)लावदी समसदी माहाल हास मसाल तहसील मुलगे [तलवार]
(दार)पा हास मसाला तह(सी)ल फकी माहामद विन फकी हुसेन
बागलडिया [बाण] खरीद करवे मजकुर [फारशी सही]

... याजि मखदुन माहालदार मसाला दीराजी दानजी नाईकवाडी किले
तहसील नचा जिगातदिना [तलवार] मजकुर सही [हीन दान अंधे बालबोध]
... यातान्हा कालाचा (माम)ले गोरखोजी येसवतगाउ नाईकवाडी
मजकुर [कटवार] मामले मजकुर [विश्रुल]

(६) माहे मागले मजकुर गाढजी
बीन रंगोजी [नांगर]

नासुटा अर्धी अर्धीकारी पाा हवेवी
[नांगर]

हे पावेल अर्धीकारी पाा वाळवेटि
अर्धीकारी पाा मादरुड [नांगर]

वर सेटी गेटिया (सो) नांगर कसवे
मजा [चिमटा]

गणसेठी व कससेठी दगजी कसवे
मजा [कातरी]

गणेश्वरभट मंडारी कसवे मजकुर
दतो विनायेकु तै किर्वती गरीब मुका-

साई किर्वती मामले...लीक बिा ७

वावा पवेल अर्धीकारी पाा देहेवी
[नांगर]

आहामदजी अर्धीकारी पाा देहेवी
[नांगर]

पील औभरी सेठीया व काल कसवे
मजा [नागडी]

गोद मेहेतरी मुख्य कसनु समस्त
गोलि कसवे मजा [कावडी]

कुम्भ जोडमी बीटल जोडमी टकले
कसवे मजा

अंतमादवहा (कालवोध अक्षरें)

मामले मजकुर सुा समानीन व तिसा मेया महजगनामा येसा जे उपाध्या
कसवे मजकुर मयती जाव्या. त्याची वृती उपाधेपण गोष्टी व सोनार व वाणी व ...
कसवे मजकुर याचे वरिणे उपाधेपण जोडमी स्वातानि म्हणोन टाणा मासुल जाहाले.
वामन जोडमी कसवे मजकुर हुजुर बोळा (उज) व हुजुर हाजीर मजाल्सी
मदरहु अम . सुसी केवी वामन जोडमी मजकुर वृतीचा... चार सांगितल्या जे
गोष्टी सोनार व वाणी . कसवे म(ज)कुर याचे उपाधेपण सालाबाद आपले
वडील) चालवीत असती दगोवस्त आपले वडील ... ..

[पुढचा कागद फाटला आहे]

भा. इ. सं. सं. त्रै., व. ८ अं. ३, पृ. १५८ ते १६०.

२७ मे १९८५]

(- ८ -)

[७ जमादासानी हि. १९२

ईश्वर सर्व शवितमान आहे.

महाप. जाधिराज जयलुईन अवधरशहा पादशहा गाडी याच्या फरमानाचें
मराठी भाषांतर.

‘ माळवा प्रांतांतल मुसय्यांना विदित असूं या कीं आमची संपूर्ण इच्छा
सकृप करण्यकडे आहे. आमच्या प्रजेचीं अंतःकरणें आमच्याकडे ओढून घेऊन
त्याच निजवृत्ती प्रसन्न ठेवणें हेंच आमचें श्रेष्ठ मनोःस्थ आहे. जो आपले जीवन
परिचर्यात व्यतीत करीत, आपला संपूर्ण वेळ आमच्यानांत खर्चितो, ईश्वराच्या
निजसांत भग्न असतो अशांच्या पूजादि बाह्य उपायाकडे अवलोकन न करितां
अंतर्गत निजवृत्तीशीं एकतातन होऊन त्यांचें म्हणणें ऐकून घेतो. अशांची संगती

करण्याकरितां आमच्यांत तीव्र अनुराग उत्पन्न होतो. आणि अशा संपूर्णसाठीं असेलें कार्य करण्याची आमच्या मनांत इच्छा उत्पन्न होते कीं, जे कार्य ईश्वराचे वरें सुरू होईल ! गुजराथचे राठणारे हरिभजसूर (हरिभद्रसुरी) हे आपल्या शिष्यांसह हल्ली येथे आले असून त्यांनी उग्र तप व असाधारण पावित्र्य तेकून आम्हां त्यांना दर्शन देण्यासाठीं विज्ञप्ती केली आहे व ते आमच्याकडून सन्मानित झाले आहेत.'

'आपल्या देशास परत जाताना त्यांनीं आम्हांस त्यालील प्रार्थना केली आहे कीं, जर वादशाहा हा अनाथांना रक्षक असेल तर त्यांना असा हुकूम आपल्या राज्यांत सोडावा कीं, भाद्रपदमासच्या बारा दिवसांत (ज्याला जैनीलोक पञ्चमण म्हणून पवित्र समजतात) कोणत्याहि प्राण्याची हिंसा करू नये. अशाच वादशाहाची प्रशंसा सर्व दुर्नियेंत होईल.'

'ज्यांनीं आम्हांस ही प्रार्थना केली ते साधू दूर देशांतून आल्यामुळे, त्यांच्या विज्ञप्ती आमच्या धर्मास व शुभ कार्यास अनुकूल असल्यामुळे आणि त्यांच्या प्रार्थना आमच्या मुसलमानी धर्मांत उपदेशित्या असल्यामुळे, त्या साधूंच्या प्रार्थना आम्हां मोठ्या संतोषानें कबूल करतो व सर्वत्र असा हुकूम सोडतो कीं भाद्रपदाच्या बारा दिवसांत (ज्याला पञ्चमण म्हणतात) कोणत्याहि जीवाची हिंसा आमच्या राज्यांत करण्यांत येऊं नये.'

'हा सनदी हुकूम नेहमीं आमच्यांत आणावा व सर्वांनीं तो पाळावा. धर्मकार्यासाठीं कोणत्याहि दुःख प्राप्त होऊं नये. ही सनद मिती ७ जुमादुस्सानी सन ९९२ हिजरी.'

~~~~~
वंदेजिनवरम, व. १, अं. ६, सर्वेवर १००८, पृ. ६ ७.

३० जून १५८९.]

(- ९ -)

[२६ सावान तिमैन

तिसामिया

[फारसी शिकके दोन]

छ कौलनामा अज दिवण ता राजापुर मुा मन तिमैन वा तिसामिया ताहां अंतो काइदेउ मुलिया मिरासी मोकदम वा नारो काइदेउ खोतु मौजे कमेळी दिव्हा कौल नामा पेसा जे तुजे बांधे देसायानी वा खोतागी ता मजकुर अर्दास केली जे अंतो काइदेउ वा नारो काइदेउ खोतु मिराती मुल्ये मौजे मजकुर तपे मजकुरासी तिंध बदल एताती. त्यासी सहाविया घर नाही. घरे घरगवाण थाणी करणे. चुकुर होवानी तरी बानारामचे सीधामन रामयाचे जोमाचे घर असे तो ठाउ घर बांधावया देणे वा पुढें सीधामनासी एकेकडे ठाउ दिव्हा असे वा आगर गाउ पान पोकळ वा फणे वा नारेल त्रिकावया कारणे घरापुढें दुकान बांधताळ तरी माहरी कौल देउनु घरासो

मार देणें म्हणौन बराये इत्तमम... ..ग्यातिमेसी आणौनु... .. घर बांधा-
वयामी सीयामन रामया बांधे दगफ ठाउ दिल्या असे. घर वा दुकान बांधोन सुखे
आनजे वा अंते काडेटेड खासनिवीस माळून आला ते वेळेसी घर बांधडे म्हणौनु
कोणी काही बोललील तरी काही निसवत नाहीं. जाणिजे ग्यातिगजमा करून मुखें
आंसजे.

तेरीख २६ मार्चे

रुजू सुंद

सा बान

भा. इ. मं. मं. द्वितीय संमेलन वृत्त, म्वी. प्र. क. ८, पृ. ४७.

६ एप्रिल १९९१]

(- १० -)

[२० जमादिलाखर इहिदे
तिसैन तिसामया

[फारसी शिक्षा]

[फारसी मजकूर]

॥ छ कालुनामे अज दिवाण तपे राजापूर मामले मुजाफराबाद ता अंतो
कांडेटेड ... बाहीरवाडी मौजे कसेली ता मजकूर मुद्दुरसन इहिदे तिसैन तिसामैया
(१५९१-२ इ.) कौलनामा ऐसा जे तुवां हुजूर एउनु माळूम कैले जे मौजेमजकुरी
कियो हजडीकराचे आगगची पात... सेत जमीन वाडा आहे. तेथें वेदगजवळी... ते
जमीन नावरीती पाडिली असे. साहेबाचा कौल जाहालेया तेथे कसट मस्याखती...
नारेल मांडणी करीन तरी हुजरून हजरती न्यामीग्यान अलीम्यान दया हू साहेबी
माहालासी कौल सादीर कैला ऐसे जे बानिसवत परगणे कुडाल ... इस्तवा... ..
डेउनु नारेल मांडणी ... म्हणौन कौल सादीर कैले असेती. तेणेप्रमाणें आपणासी
कौल दिव्हे तरी..... सी नारेल मांडणी करीन म्हणौनु (ए) बाबे देसाइयानी
वा ग्योतानि तपे मजकूर इलतमेसी कैले मग बराण इलतममी ग्यातिरेसी आणुनु
जमीन बाबती कियो मजकूर नारेल मांडणी करायेया दिव्ही असे. इस्तवा मुदती २५
साले इस्तकाविल सन इसने तिसैन (१५९२-३ इ.) तागायत सन सीत असर अलफ
(१६१५-१६ इ.) दिव्हे असे इस्तवा भरे तब निघा

मुदती १० साले इस्तकाविल सन इसने
तिसैन तिसा मया तागाइत सन इहिदे
अलफ (१६०१-२ इ.) एक हजार माड
बैसती इतुके जमीनेसी दर साल
॥. एकुनु लारी ३ प्रमाणे देणे मुदती
१० साले ह्या सन सवा अलफ
(१६०६-७ इ.) सन सीत असर
अलफ (१६१५-६ इ.) एक हजार माड

मुदती ५ साले इस्तकाविल सन इसने
अलफ (१६०२-३ इ.) तागाइत सन
सीत अलफ (१६०५-६ इ.) एक
नारेल बैसती इतुके जमीनेसी दर साल
होन १ एकुनु लारी ६ प्रमाणे देणे

बैसती ते जमीनेसी दर साले होन २

एकुनु लारी १२ प्रमाणे देणे

हेणे प्रमाणे इस्तवा दिले असे. इस्तवा दिव्हेवरी पेंस्तर दर सदे १०० माडांसी लारी १० दाहा साल दर साल देणे. याची माफजाती करावया माडामध्ये कुणची वा ... वा गावीत जे कोणी पारं बांधोन असतील यांसी मुदती पांच साले डा सन इहिदे तिसैन (१५९१-२ इ.) ता सन सन सीत (१५९१-६ इ.) वेठ वा बेगारी वा पाणीदाम कुली माफ असे. मुदती गुदरलेयावरी... .. घरे ५ पाणीदाम माफ...असतील तरी दर घरासी पाणीदाम लारी १ हर साल बसाल देणे. हेणे प्रमाणे परगणे कुडाल विलायतीस कौलु असे. तरी सदरहू जमीन नारेल माडणी करून वा सदरहू इस्तवा प्रमाणे देउनु सुखे असिजे. इस्तवा भरलेयावरी सदरहू प्रमाणे रकम देउनु सुखे असिजे लारी ६ कौलु तेरीख २० माहे जमादिलाखर.

[फारसी शिक्का]

भा. इ. स. मं. द्वितीय संमेलनवृत्त, स्वी. ग्रं. क. ८, पृ. ४८ ४९.

९ आक्टोबर १५९१]

(- ११ -)

[१ मोहरम इसने तिसैन
तिसामया

माहाजरू बंतेरीख १ माहे मोहरम इसने तीसैन तीसा मेया बहुजुरू सरसमत
बा कारकुनानि वा देसायानि

खाने अजम समखान
नामजाद पा रायेबाग
[फारसी शिक्का]

मीर माहामद
सरसमत देहाये
मामले विजापूर

आपार्जि पंडीत बीगाजर
संगरम पंडीत हेजीव मुता
ळिक हुचमळ नायक
मोकासाई मौजे तागडी

खंडेराऊ पंडीत
मुश्रीफ पा राये-
बाग [फारसी शिक्का]

रंगो तिमार्जी
मजमदार पा
रायेबाग [फारसी शिक्का] मरमदंड देसाई

वा बसवणा
परसनायेक देसाई
पा रायेबाग [नांगर]

माहामद येळा
वदि माहाळ दर
मुताळिक खा
खाने आळिशान
हेदरखान गोसावी
[नांगर]

ळिंगोजी देसाई
मामले विजापूर [नांगर]

मोकदमानि

देहाये मामळे विजापूर

देहाये मामळे मुबारकाबाद

परब रेडी पटेल

टांकदेउ चौगळा

लखमगोड पटेल

जयणा कुंभार

मौजे हळगेरे [नांगर] मौजे मदबावी

वा हणमगोड मौजे सोरगुपें [चाक]

चौगळा मौजे

नारा पंडित

काडगोड पटेल

महीसाळ [नांगर]

कुळकरणी मौजे

मौ गुडेवाडी [नांगर]

अथणी

देहाये पा रायेबाग

नागोजी पटेल

नेगोजी पटेल

हानगोडा पटेल वा परमगोडा पटेल

मौजे जंबगी [नांगर]

मौजे मगसूळी

मनगोडा मौजे मौजे उगार खुर्द

[नांगर]

सेडवळ [नांगर]

[नांगर]

लखगोडा पटेल

सटवगोडा पटेल

मौजे सांदनहाळ

मौजे सुरगूडी

सीदगोडा पटेल

नागोडा पटेल

[नांगर]

[नांगर]

मौजे कीतुर [नांगर]

मौजे सीरगुरू

सोमगोडा पटेल

[नांगर]

मौजे हुळगवळ [नांगर]

जयगोडा पटेल

मळगोडा पटेल

मौजे नांलज [नांगर] मौजे हिण [नांगर]

देवगोडा पटेल

परमगोडा पटेल वा

मौजे मोळवाड

मगोडा चौगळा

[नांगर]

चौगळा मौजे

कुसमहळ

मुगा सन आर्चा समानान तिसा मया (१५८३-४६.) जहळा महाजरु यैसा जे मौजे यैनापूर पा रायेबाग वा मौजे तांगडी मामळे विजापूर दोही गांवांसा सिर्विंचा करकसा लागळा होता पा मजकुरीचे कारकुन वा मोकदम हजरत खाने आळाशान हैदखान साहेब गोसावी यांचे बंदगिमी विजयपुरासि गेळे हांते तागडीकरानि फारियादि केळी त्यावरी सरसमत... देहाये विजापूर वा पा मजकुरीचे कारकुनासि रजा फरमोवाळि जे मोकदमानि देहाये विजापूर वा पा मजकुर बोळाउनु सिर्विंचा मुनसफि बराये खोदा निवाडा करणे म्हणौनु वा हक जवार जैसे वाळे करीळ तैसे देहा गांवाचेनि राहावे असं कतबा घेतळी त्यावरी हक जवार देहाये विजापूर वा बाज सरसमत वा कारकुन वा देसाई मिळाले छ २९ माहे जीळ-हेज रोज जमा तरफैन मजालसि समस्ता सिर्वेसि आळ दोही गांवाचे पटेलसि विचारिले जे तुमचि तुमचि सिव कोटूनु हदमहदुद कोटूनु दाखवी त्यावारी येनापूरकरानि सिव आपुळि हद महदुद माहात कदम होये म्हणौनु दाखविले उतरे होंउनु दक्षणेसि निशाान

पहीलें निशान
तीरलें केरें

दुसरे निशान
घोडा १ असे

तिसरे निशान
अगरणी वा
कुण्णेचा संगम

येणेप्रमाणे तकरीर लाहनु दीलही वा तकरीरिते लाहिले जे हे साव माहात कदा आमणी होये व्यावरी तागडीकरांना साव दाखवीली दक्षणे होउनु उतरेसा संगम अगरणी वा कुण्णेचा धरुनु नीरा वाहाले वाहाळ कड परीयेती आपुळी साव माहात कदम होये म्हणौनु तकरीर लाहनु दीलही मग सरसमत वा कारकुनांना हक जवागिचे मोकदमांसा विचारिले जे दोही गाविचीनी साव दाखविला वा तकरीर लाहनु दिळही पुढें होये नव्हे याचा निषा कैसा यावरी हक - वागिचेनी दोही गाविचे मोकदमांसा विचारिले जे यासा साव काये यावरी ऐनापुरकार बोळाले जे अमला साव अर्ही बावाता तागाईत अमला मोमोटी असे व्यावरी तागडीकरांसा विचारिले तरी ते बोळाले जे आमचि साव ऐनापुरकारांसा घेतला आसे मजालसा बोळाले जे असीयांसा साव आणा मग तागडीकरांसा साव नाहि मग समस्त मजलासने मनासि अर्णाले जे साव नाहि तरी खा होणे असे मोकरर केले यावर मजलासने विचारिले जे यांत साव कोण व्यावरी समस्त बोळाले जे ऐनापुरकार साव मोमोटी करुनु जेवताती तागडीकर आपुळी साव म्हणौनु पाठो धरीतता तेथेच तागडीकर साव सावकासि खा काढावा ऐनापुरकार साजक त्यांना पाठीस हात लावावा असि सर्ता केळी घागावा मजलासी येणौनु तागडीकर परमा पाडेवार मिणसि मेहतरीना हात धुउनु नाये काढउनु पिसा वात हात घातला वा... .. पाडेवार मेहतरी मीरासि मौजे ऐनापुर काण पाठीस हात लावावा व्यावरी व्यावरी हात धुउनु पिसावात हात घातला मिके केले दोथे पाडेवीरांसा तागडीकरांना सिर्वास माडव घातला हाता तेथे तरफेनाचे कामांदार राखण ठेवाले रात्रा तेथे राखण होती आदीव्यवांगि उदेक तरफेन मजलासि सिर्वास येणौनु मार माहाभद सरसमत देहाचे विजापुर मौजे मयवावाचे बाबा हुददारांसा कीतावता लाहनु बरावरी सेव लयादा माहाभद माहाळदार सा मो पाडवीले तेथुनु तेळ ४४... वा लोणी ४४... वा चरवा तेळ... वांवासा वा तपेले धरुनु अले धरुनी

लोहार

भोवमहीत

दोनोर्गभट चीन ती-

नाबर भान-

भानजी चीन

मणभट जोहरी

जी

कला

हे मयवावा होऊन आले व्यावरी समस्त मजलासने दोही गाविचे मोकदमांसा विचारुनु तेळ तावावाया निरोपु दिळहा तेळ तापले दोथे पाडेवारना अण लाउनु परमा साव तागडीपुढें वा... पाडेवार साजक मौजे येनापुर मागे दोथे पत्र भाक घेउनु सावक सडले अळां दुरु सातवे गडला जवाला उभा गहीला अगरीवरील चरवा तळ तेळ तपेलांत उतीळ ख्याचा खडा सावकासा दखउनु तेळात घातला मजलासने सावकासि बोळाले जे खा काढा सावकासि तेळात हात घाळावा तय

येकाथेक तेळातून दिावे सांगात्या अशी निघाला ते देखोनु साठक परमा खेत हात घाळू न सकता उगाच राहीळा आणि होता होता थोराळा जहाळा ताम १॥ दीडा परीयेत तपेळयांत जाळ होतनी होती तेळ झटनी जळोनु गेळे वा तपेळे बुडी रसमानेसा जोरी घालता ती ते घातली होती ते जळोनु गेली यावरी कारकुनांना वा सरसमत समरत हक जवारासि विचारालें जे या खेती काये मनट वेजे अमळ असे तरी मजालासा हक जवार समस्त थोळा जे खा लागळा तागडीकरांना साव हागवीली येसा थोळ जहाळा मग तागडीकर पटेल वा कुणवी तमाम कारकुन वा हक जवारासा नेणतांची नाघोनु गेळे असे परा तागडीकरांना साव हागवीली अनापूरकरांना खेने साव जातली हदमहदुद सदरहु निशान प्रमाणे साव येनापुरीची होये माहजर सही मोर्तब

भा. इ. सं. मं. चै., व. ७, अं. १-४, पृ. ७ ते १०

३० एप्रिल १५९३] (- १२ -) [८ सावान सत्यास तिसैन तिसा मया
[फारशी शिक्षा] [फारशी मजकूर]

अज दिवाण..... बजानेबु कारकुनान परगणे पुना व हुदेदारान व मौजे राजरी परगणे मजकूर बिदानद ... .. देखील कडवा चा अनामत दर बाबती अत जोमी विन गोविंद ... .. मि चा हुजती बसिके खास होते ते हुजती गुम जाले आहे. ठरीविल्या ... .. करनु देखीजे. दरबाब आकी जमीन चावर दरमवाद मौजे मजकूर ... .. सत्यास तिसैन व तिसा मया (१५९३-४ इ.) दरबाब इनाम बा अंत जोशी विन गोविंद जोमी.... .. यासि चावर मजकूर मुकरर केले आहे ता इहिदे जे... .. चालत असेली तेणेप्रमाणे सालमजकूर ... .. हुजती गुम जाले यासी इसकील न कीजे ... .. खुर्दगवताचा उजर न कीजे. तागीक घेऊनु असल फिरा ... .. खुर्द बसिके खास येकदर खमस तिसैन रु ८ माहे जावानु..... सयाददतर खास चावर दोन (फारशी मोर्तब शिक्षा) मोर्तब.

भा. इ. सं. मं. चै., व. ७ अं. १-४, पृ. ४९.

३१ दिसेंबर १५९६] (- १३ -) [२१ जमादिलावल सवा तिसैन तिसामया
[फारसी दोन शिक्षे]

अज खानखाने राजेश्री मालोजी राजे दामदौलत हू बजानी हुदेदारान हाल व १. बालबोध व मोडी बांमशील हुवा दाखविणारें हें पत्र आहे. ज्हस्वदीर्घ 'इ' चगेरेंचा भेद यांत दाखविला आहे.

इस्तकबाळ व मोकदमानि कमये पेडिंगाऊ पा मजकुर विदामद सा सवा निर्मन व
तिसा मैया (१५९६-९७ इ.) अकोबा गोसावी विन गोदोबा गोसावी वडवे पुजारे
श्री विठ्ठलदेव कमये मजकुर हुजुर येऊनु माळूम केले जे आपणाम इनामवदल
सदबोवाची जमीन चावर येक १० गज सरायेनी प्रजा ... बाबाजी चिकलठाणा
नामाजी चिकलठाणा चावर निम ... चावर निम ...

नमन्याती ता ठाणे व ता देहाये कुलबाव कुलकानु व बाजे पंडित
वेटी व शेगारी ... व सिके खाल व भोगवटे व तगरफाती कारकीर्द दरकारकीर्द
दर सवाद कमये मजकुर या सन सीत (१५९५-६ इ.) चालिले आहे सन सीत.
सये दगाभाजी ... आपल्या कार्दाम हुजुरी पगोन व भोगवटे गेले असेनी.
साहेबी सदगुरु राम व दगावेय खुर्द खाने माळूम जाले. अकोबा गोसावी विन
गोदोबा गोसावी वडवे पुजारी श्री विठ्ठलदेव कमये मजकुर यास इनाम वदल सवका
चावर येक गज सरायेनी प्रजा २ ता

बाबाजी चिकलठाणा

नामाजी चिकलठाणा

चावर निम ...

चावर निम ...

छ. नमन्याती ता ठाणे व ता देहाये कुलबाव कुलकानु व बाजे पंडित व
वेटी व शेगारी ... व सिके खाल व भोगवटे व तगरफाती दर सवाद कमये मजकुर
कारकीर्द दर कारकीर्द ता सन सीत चालिले असेलि... प्रमाणे तयारिज
दरम्यान माळगा हुजुरी व भोगवटे किलगन (?) ... कारितां गे (?) छे वे
बायेना उजुर न कीजे आखाद व अक्याद चाल्यजे दर हर साल ताजे खुर्द
खताचा उजुर न कीजे. तांकर धेऊनु असेलि खुर्द खत इनामदर मजकुरा
पासी दीजे.

[फारसी शिकके दोन]

तेरीख २१ माहे जमादियावल

जमादियावल

भा. इ. सं. मं. पट्ट-समेकन वृत्त, स्वी. ग्रं. क्र. २४, पृ. ८८ ८९.

२७ मे १५९९.]

(- १४ -)

[जेष्ठ शुद्ध १३ रविवार
संवत् १६५६]

[शिक्का]

श्रीबालेर माहा वीरम दूरंग
माहाराजा अथ्यराज माहार
णा श्री दूरंग बाजी वीजेराज
आदेशा मौज आफलकुबो
गाम दादाजीने राजे कृष्णा

१. शिक्का- ' श्री बालेर ।...। दूरंगजी.'

(जसवंतजी

रण कीपू छे जा लगे वाले
रनु राज रेहे अम्हारा वशम हे
गाम लो पोतेनी माउपेरे गध-
डो जाय छे जेष्ठ शुद्ध १३ खउ
सवंत १६५६ वखवे,

भा. ड. सं. मं. अहवाल, शके १८३४; स्वी. ग्रं. क्र. ४; पृ. ६.

१ जुलै १९५९]

(- १५ -) [सलास तिसैन तिसामया
२५ जिल्हेज

[फारसी शिक्षा] [फारसी मजकूर]

अज दिवाण रघुनाथाने खास वजानेवर कारकुनानी समत जुनर व मुकासाइयानी व हुदेदारानी हाल व इस्तकवाल व मोकदमानी कसबे उत्तर समत मजकूर बिदानत शहर मन सलास तिसैन व तिसामया (१५९२-३ इ.) नरामहमत व केशवभट विद्यार्थी केशव चैतन्य माहानभाव मोकिन कसबे उत्तर बंदगी हजरती माळूम केले जे दर्नी जमीन चावर एक व झाडे नजीक मठ केशव चैतन्य दरमवाद कसबे मजकूर ब्रह्मुकुम हुजत हजरती मिगशाह बुहानसाहेब सवा तिसैन (१५६६-७ इ.) कार कीदी हजरत बिबिसाहेब बिमान केशव चैतन्य दिवले हांते तेंपेप्रमाणे तागायत इहिदे सवैन (१५७०-७१ इ.) चांळेल्यावरी केशव चैतन्य माहानभाव येही समार्थी घेतली. इमने सवैती (१५७१-७ इ.) आपले नावे हुजती बसिके खास जाहाली आहे तेंपेप्रमाणे सालावाद तागायत इहिदे तिसैन भोगवटा तशुफात चालत आहे. मन इमने कारण आमानत केले आहे. इनामाने बाबे परवानगी वर्क सादर आहे. जे कारकीर्दी हजरती बिबिसाहेब ब्राह्मण व हिंदू यासी इनाम असेल तो करार करणे. चावर व झाडे नजीक मठ बाबत आमानत बर निमचत हुजती कदीम मोकर करणे. फर्मान मन्दामत हांणे माळूम जाहाले ब्रह्मुकुम इशारती दिवाण आला बा इलतमश केबावले नरामहमत बिन विश्वनाथ भट व केशवभट बिन नरामहमत विद्यार्थी केशव चैतन्य माहानभाव मोकिन उत्तर यास इनाम जमीन चावर एक व झाडे नजीक मठ दरमवाद कसबे मजकूर ब्रह्मुकुम हुजत कदीम मोकर केले असे. तमायत इहिदे तिसैन (१५९१-२ इ.) जैसा भोगवटा तशुफात चालत असेल तेंपेप्रमाणे दुवाला कीजे. अवलाद व अफलाद चालविजे. दर हरमाल खुर्द खंताचा उंजर न कीजे तालिक लेहून घेऊन असल फिगउन दिजे. मोकर बा परवानगी वर्क एकदर ब्राह्मण व हिंदू

२. हे पत्र गुजराती लिपी व भाषेत आहे.

मलास तिमैन छ २५ जिल्हेज मन आल्फ (९ जुलै १५९९) वरहुकुम मवाद
दफ्तरखास चावर एक. तेरीख १८ माहे जमादिलावल.

भा. इ. सं. मं. त्रै., व २, अं. १-४, क्र. ५-८, पृ. १५४-५.

२९ नवंबर १५९९] (- १६ -) [२१ जमादिलावल, अल्फ

अज रखतखाने राजेश्री परमोजी राजे साहेब तुलीदामदौलतहु ता
हुददारानि कसबे पेडगौ पा पाडिया पेडगौ मुा अल्फ. बिदानद देवस्थाने विटोजी
व नरसिह जे देवस्थाने असतील तेथील दीपवाने व विटोजीना भक्त अकोबा
गोसावी त्याची अडमेरी दरोज चालविजे व दीपवातीस नेल दररोज ४४ व अडमेरी
रोजाचा रोज देत जाइजे. मोर्तव [फारसी शिक्षा]

तेरीख २१ माहे जमादिलावल

जमादिलावल

भा. इ. सं. मं., पष्ठे संमेलन वृत्त, स्त्री. ग्रं. क्र. २४, पृ. १०.

इ. स. १६०५ पूर्व] (- १७ -) [?

[अंकवर बादशाहाचे पत्र]

माझ्या प्रियपुत्रा. — माझ्या मते कोणताही मिहामनस्थ राजा, मृत्युलोकां
तील परमेश्वराची प्रतिमा होय. सर्व प्राणिमात्रांमध्ये कोणत्याही प्रकारचा भेदभाव न
ठेवितां, त्यांजवर समदृष्टि ठेवणे, म्हणजेच जगानियंत्याची कृपा संपादन करणे
अशी माझी समजूत आहे. दुसऱ्यांस दुःखांतून मुक्त करावे, हेच माझ्या श्रेष्ठपणाचे
लक्षण आहे. जगदीशाने जे जे कोणी माझ्या सत्तेखाली दिले आहेत, त्यांजवर मी
निरंतर दया आणि प्रसादन केल्या पाहिजे. सर्व मनुष्यजातीलाच नव्हे, तर परमेश्वराने
निर्मिलेल्या यच्चयावत प्राणिमात्रांना मुद्धां, उपद्रव देण्याचा मला अधिकार नाही.
मग एखाद्याचा छल करण्याला, किंवा त्यास उपद्रव देण्याला, मी कोणत्या बरे
आधारावर परवानगी द्यावी ?

शिवाय, मनुष्यांच्या महा जातीपैकी—हिंदु म्हण—किंवा इतर कोणी म्हण—पांच
जाती आहेत, असे आपल्या शास्त्रांतही सांगितलेले नाही काय ? त्या सर्वांचे आज
पर्यंत मी दयार्द्रदृष्टीने पालनपोषण करीत आलों, आणि आज केवळ तुझ्या मास
णीवरून, विनाकारण, मी आपल्या मनांत विकल्प आणून त्या सर्वांचे शिस्त्लेद कर
वावेत, हें मला उचित आहे काय ? ह्याकरितां मी अत्यंत पोक्तपणाचा विचार करून
ठेवला आहे. तो हाच की, त्या सर्व लोकांस एकदम बंदमुक्त करून सोडून द्यावेत
आणि हेही पण विसरतां कामा नये की, ज्या लोकांविषयीं आपण वाटाघाट करीत
आहां, ते लोक आग्र्यांतील लोकांप्रमाणें माझी रगत आहेत. त्यांपैकी कोणी

शासनाच्यास करणारे असतील. कोणी कुशल कारागार असतील, कोणी अनेक तऱ्हेच्या सुधारणा करून मानवजातीचा फायदा करून देणारे असतील, आणि कोणी तर आपल्या बांधवैनवाने उत्तम प्रतीस चढून राज्यकारभारास अत्यंत महत्त्वाची मदत करणारे असतील. हा त्यांचा सामान्य उपयोग काय ? ह्याकडितां नाना जातींचे, नाना लोकांचे, व नाना धर्मांचे लोक जसे ह्या शहरांत आहेत, तसेच पृथ्वीच्या पृष्ठभागावरही आहेत. आणि ते तसेच असावेत हेच इष्ट.

केरळकोकिल, व. ८, अं. १, जानेवारी १८९४, पृ. १४५.

१६०५-६ इ. स.] (- १८ -) [?

[जहांगीर बादशाहाचा जाहीरनामा]

१. जमीनदार लोक आपल्या हद्दींतील रयतेपासून स्टांपाचे व जकातीचे कर घेत असत. ते बंद करावे. २. प्रत्येकी लोकांच्या लोकांच्या होत व दगडदे पडत ते बंद करून त्यांजकडितां रयत्यांकर टिकटिकाणी धर्मशाळा व विहिरी बांधाव्या. ३. व्यापारी नोकरांचा माल रयत्यांत कधीही उधडून पाहू नये. तसेच कोणी इसम मरण पावल्यावर त्यास कायस नसल्यास त्याची जिदगी सरकारांत जमा होत असे, तो प्रधान बंद करून घ्यायस नसत मिळाल्यास, त्यास अशी निवासी जिदगी लोकोपयोगी कामांत खर्च करावी. ४. राज्यांत मद्य तयार करू नये व तें विकू नये. ५. सरकारी नोकरांना किंवा इतरांना दुसऱ्यांना धरें आपल्या उपयोगामाटीं घेऊं नयेत, आणि राज्यांत गुन्हेगारांचे नाक कान कापण्याच्या शिक्षा सर्वथा मना करण्यांत याव्या. ६ जमीनदारांनी अगर सरकारी नोकरांनी रयतेच्या जमिनी त्यांजपासून आपल्या लागवडीस घेऊं नयेत. ७ प्रत्येक मोठमोठ्या शहरां राज्यांच्या सोयीमाटीं इस्पितलें बांधून त्यांच्या औषधपाण्याची तजवीज करण्यांत यावी. ८ माझ्या जन्मदिवसापासून वयाच्या वर्षांतवे दिवस, व प्रत्येक गुरुवार व रविवार ह्या दिवशी राज्यांत कोणत्याही प्रकारचा पशुपक्ष होऊं नये. ९ दर रविवारी सूर्योपासना करण्यांत यावी. १० फौजेतील व खासगीकाडीत सर्व नोकरांचे पगार सवाईपासून दुपटीपर्यंत वाढविण्यांत यावे. ११ वतनदारांनी सर्व वतने त्यांजकडे विनतकर चालविण्यांत येतील. १२ किल्ल्यां, रान व तुरुंगांतून पार दिवसांचे कैदी पडून राहिले आहेत, ते सोडून यावे.

सुमन, व. २, अं. १, जानेवारी १९२४, पृ. १२-१३.

इ. स. १६०६ पूर्वी] (- १९ -) [—

[वृणेश्वराच्या मंदिरांतील शिलालेख]

१. सेवक येकोजि जैतोजि भोसळी

२. दाम माळोजि बाबाजि व विठोजि बाबाजि भोसळे

३ सेवक आउजि गोविंद हणवल्या.

४ श्रीशके १६०१ विरोधिवत्सरि माघसुदि नाग बुधार्दनि (३१ जानेवारी १७७०) होळकर कुलालवाल-कल्पवल्ली श्री अद्वैतावाडने श्रीतीर्थगज शिंदालयाचा बीर्णोद्धार केल्या असे. श्रीगन्तु शिवमाकैलां.

विश्वविज्ञानविस्तार, व. ६४, अं. ४, एप्रिल १९३३, पृ. १२४.

२२ जुलै १६०७] (- २० -) [७ रविलाखर, समान अलफ
[फारसी शिक्षा]

अज रगव्याने खुदायवंद मलिक साई मलिक अजर खुदी दयामदौलतह विज्ञानेय [शिक्षा]^१ कारकुनानि समत जुनेर व हुदेदारानि अजह्न मुकामा ई हाल व ईस्तकवाल व मोकदमानि ... मौजे आ (ग्वी) समत मजकुरू विद्वानद मुा मन समान अलफ. फर्जद व विगजर नागयेण भट विन अलंभट ना ... ..

दामोदरभट फर्जद नागयेणभट गोविंदभट विन अलंभट विगजर हुजूर मालुम केले जे आपणामी इनाम हक धर्मादाऊ जमीन चावर येक १० दर सवाद मौजे मजकूर देखील नखत्याती कुलवाव कुलकानु वा हुजती व मिके खास व भोगवटे वजिगानी व मुकामाई काग्यीदी दर काग्यीदी सालावाद चायीले आहे. हाली साहेबाचे खुर्दखन होये मालुम जाले वगये मालुमाती खानिगी आणोनु भटजी ना २

दामोदर भट फर्जद नागयेण भट गोविंदभट विगजर नागयेणभट थामी इनाम जमीन चावर येक १० दर सवाद मौजे मजकूर देखील नखत्या ती व कुलवाव कुलकानु वा हुजती व मिके खास व भोगवटे वजिगानी व मुकामाई काग्यीदा सालावाद तसरुफाती चायीले अमेळी तेणेप्रमाणे चाल्दीजे. दरदरमाल खुर्द खताचा उजुर न कीजे. तुम्ही तालीक घेउनु असली फिगउनु दीजे. मोर्तब सुद [शिक्षा]

तेरीख ७ माहे रविलाखर

रुज मुरुनीस

रुजुमुद

नागमुद

मुरुमुद

भा. इ. सं. मं. पण्ड संमेलन वृत्त, स्वी. ग्रं. क्र. २४, पृ. ११, १६.

१. शिक्षा-। जौहर+अकबरी। मुर्तजा मुहंमद ख्वाजा...

१४ दिसेंबर १६०७]

(- २१ -) [५ रमजान, समान अल्फ

[फारसी शिक्षा]

[फारसी मजकूर]

अज रस्त्याने ग्याम वजानेचु कारकुनानी व देशमुखानि जुनर ... .. व हुंदेदानी हाल व इस्तकवाळ मुतालिक ... .. साई व अमानत व मोकदमानी कसचे उत्तर मामले मजकूर ... .. सुहुर सन समान अल्फ भटानी जुनागदार वीया ... .. (के) शव चैतन्य माहानुभाव सा कसचे उत्तर नफर १२ वाप ... .. मालूम ... .. भट वीन नरसीहभट मालूम केले जे वीतपयील.

... भट वीन नरसीहभट मालूम

कासीभट वीन केशवभट मालूम

केले आपला वालिद नरसीहभट

केले जे आपला वालीद केशवभट

(वीन) वीश्वनाथभट

वीन नरसीहभट

नाम जमीन चावर येक व झाडे नजीक मठ केशव चैतन्य दर ... .. कसचे उत्तर मामले मजकूर वा हुजती ब्रासीके ग्याम कदीम ... .. कारर कारकीर्दी वा जुहान निजामस्या सन मलाम तीसन (१५९९-३ इ.) (कार) कीर्दी वा बाहादूर निजामस्या सन मीन तिमैन (१५९५-६ इ.) आहे. तेणे ..... भोगवटा व तसरूफाती सालावाद ता सन सवा अल्फ (१५९६-७ इ.) ... .. हे हाली नरसीहभट वीन विश्वनाथभट पिरविक्त (जाले). केशवभट वीन नरसीभट मयेती जाला आहे. तरी आपली ... .. हुजती मन्हामती होये मायूम जाले. वा इशारती दीवाण ... .. इल्लमैसी देवाविले नरसीहभट वीन वीश्वनाथभट ... .. भट वीन नरसीहभट वीयाथी केशव चैतन्य माहानुभाव कसचे उत्तर यांस इनाम जमीन चावर येक व झाडे नजीक मठ केशव चैतन्य वा हुजती सदरहुप्रमाणे आहे तेणे प्रमाणे ... .. ता सवा अल्फ (१५९६-७ इ.) चालत आहे. नरसीहभट पिरविक्त ... भट मयेती जाला आहे हाली यांचा इनाम यांचे फजद ... .. ल ... .. भट फरजद नरसीहभट काशीभट फजद केशवभट करार केला आहे ता सवा अल्फ (१५९६-७ इ.) वीनाम नरसीहभट व केशवभट भोगवटा व तसरूफाती चालील्ले असेली तेणे प्रमाणे ... .. ली कीजे. औलाद व अफलाद चालवीत जाडजे. दर हरसाल खुर्दखताचा उजुर न कीजे. ताळीक घेऊन असली फीराऊन दीजे. वसीचे ग्याम येकंदर इनामदारांनी सन सवा अल्फ छ ५ माहे रमजान झाडे नजीक मठ केशव चैतन्य जमीन चावर.

भा. इ. स. मं. त्रै., व. २, अं. १-४, क. ५-८, पृ. १५६.

६ मार्च १६१०]

(- २२ -) [२० जिल्हेज, असर अल्फ

[फारसी शिक्षे दोन]

[फारसी मजकूर]

० ॥ छ कौलनामे अज दिवाण ता गजापूर अजपूजा श्रीसरस्वती सुहुरसन असर अल्फ ता जानो काइदेउ वा नारो काइदेउ बिराजर अंतो काइदेउ कुलक-

रणी वा मुलिया मोकदम मौजे कसेली नाँ मजकूर दिल्या कौलुनामा पेसा जे तुमी हुजूर एउनु माळूम केले जे जमीन घाट बावली केळकर पाडिले होते तेथें पेसाजी नवेदर माडणा करावेया कारकीर्दी दिल्यावर्यान आगर रुकाई बाग माडणी करावे. इस्तवा मुदती बाग साले रुकम दर रुकायामी लारी २।४ प्रमाणे देणे ऐसे कौल सन इहिदे समाननि (१५८२-८१ इ.) कारणे घेउनु सन इसने (१५८१-८२ इ.) कारणे जे काही जमीन हांते तेथे आगरमाडणी केले. तेणे चि प्रमाणे मौजेमजकुराणे माहाजनाचे कौल वा देसायाचे कौल महालीचे कौल वा हुजुराचे कौल घेतले. पुढा अंतो काइडेउ ताा मजकुराचे निघावाना हात माहालीचे निघेवदल मोकामाई माहालासी आले. अंतो काइडेउ काही सक धरून बाहीर गेल्या आगर संपणे विण मेले. मागुते मौजेमजकुरासी आलेवरी हुजूर एउनु अइवाल सांगोन मुदती ५ साले इस्तवा करून मुदती १७ मतग सालाचे कौल घेउनु आगरासा कस्ट मस्यार्वती केले. इस्तवा भरल्या साहेबी मेजजावेया पाठविले आगर पोलि ३१९ दर मदे रुकाई २ एकून रुकाई ६।१५ जमीन जाहाले. असा साहेबी देवासी पाती जाल पाळक करून दर रुकायामी लारी २।४ एकून लारी १४॥७ मोककर करून कौल मरामत केलेया पेस्तर मस्यार्वती करावेया उमेद हाईल म्हणोन वा दर्जावाय देसायानी अर्जाम केले जे जानो काइडेउ मौजेमजकुराणा कुलवणी वा मुलिया पृथंपारी दिवाण नफ राईस तकमीर करीत नाही. बाणे नवी मांडणी करून आगरासी मस्यार्वती केले असे वा माहाजनाचे वा देसायाचे वा माहालीचे वा हुजूर के कौल घेतले असे साहेबी खातिरेसी आणून सदरहू प्रमाणे आगरासी पातीपाळक करून दर रुकायामी रुकम लारी २।४ प्रमाणे कौल मरामत करणें म्हणोन बिनावग इत्यमंगस खातिरेसी आणून वा कौल खातिरेसी आणून आगरासी बदल पाती

किता निवई झिरगांची

कुडो ८१॥.

किता सावरीचे काटे

कुडो ८१॥.

किता आगराचे मुलवर

जमीन ८१

एकून कुडो ८४ पातीस पाळक केले असे अगर सदरहू रुकम रुकाई ६।१५ दर रुकाइयासी लारी २।४ एकून लारी १४॥७ अज अज इस्तकाविल साा तिम अलफ. दर साल झडती करून आगरासी कीर्दी माहामरी करून मुये अमिजे. कुलवाय मत करून दिले असे. नकटयाती वा नडतकसीम बाहानरी पाले माफ असे. मूल रुकम सदरहू साल दरसाल झडती करून आगराची मस्यार्वती करून मुये अमिजे. मो तो २० माहे जिल्हेज

इ. स. १६१०-१६११] (- २३ -) [इहिदे असर अलफ

[अरंभीचा आठ दहा चोटे कागद फाटला आहे]

... ..
 पाटील मोकदम वणी (नागर) नारायण भट मुलीया का वणी नारायण
 + ऊ भनीपेटीया कामर का वणी (तुले) जोसी
 बाब मेहतरी मेहतरीया तेवरी का ऊणी वकाई मेटीण वकाल का उणी (तागडी)
 + जावा सगाफ का मजकूर माऊ मेटी मेटीया सोनार का मार
 + + जी मेहतरीया सुतार का मजकूर (चिमटा)
 (किकें) वासली (बापू भोजदेऊ
 धुवा मेहतरीया + +
 पकोजी बलद मोनणी भोपे गुरव धाऊजी व नाऊ लोहार का मजकूर
 छत्रसिंग बीन ऊं (सांडस
 (दोन तीन नावें असष्ट) पा नारायेन भट
 नाऊ बीन सारंगो भोपा ससशंग सालो चांम्हार मेहतरीया का मा
 (हुंगा) पा नारायेनभट
 जनकोजी बीन दादू धरणा भोपा सससिंग
 (धुपाटणें)
 रंगो बीन दादू भोपा ससशंग जाखो
 (दो ?) बीन ताजू भोपा ससशंग

मुा इहिदे असर अलफ (१६१०-११ इ.) महजर केला ऐसा जे गोपालभट
 बीन विठल भट पुजारी ससशंगांचे जगदंबेचा मेकिन का वणी लखमण राऊता
 जावळुन कोल्हाईची तकसीम पैकी रुके ८६ विकत घेतली होती ते खात आले. यावरी
 लखमण राऊता जवळून नकोव (?) भिऊजी भोपे गुरव जाऊ... ..सीं काहीं पैके
 देऊन त्याचे लिहिले आणिले जे आपण पुजा तकसीम रुके ८६ गोपालभटी जवली
 गाहाण ठेविली आहे. त्यावरून गुरव भोपे मजकूर गोपालभटीसी करकसा करीत.
 यावरी गोपालभट मजकूर ठाणा मादम केले त्यावरून भोपे बोला लाविले ते न घेतीच.
 वाडी किले अहिंवत तथें जाऊन राहिले आहेत. ये बाबे बदरी हजरती-साहेब छ माहे
 अर्दास इस्माळ केली व गोपालभट व भोपे गुरव पैकी भिऊजी व सुरजो जोसीची(?)
 माय हे हुजर जाऊन हजरती साहेबांचे बदर मजकुरासी फर्माविले जे हद्दोजण लखमण
 राऊतास हुजर घेऊन मुनसिफी ज (न) विले लागेल. त्यावरून भट मजकूर गावास
 आला. भोपे वाडीस गेल. अर्दासचा जासूद छ-माहे-सादर साहाला+माहाली हरयेक
 मुनसिफी करून विले लाविले म्हणून रजारजे लिहून गोपालभटास फर्माविले जे तू व
 भोपे माग ऐस लखमण राऊती जवली जाऊन त्याचे लिहिले घेऊन या. त्यावरून
 विले लाऊन, मग गोपालभट का कनासी विलायेती बागुलाणे तेथे जाऊन लखमण

गऊतास कनासीच्या कारकुनानजीक गेले व भिऊजी व रगोजी व मुराजाई भोंपे
 गुरव हेहि तेथे गेले. यावरी कनासीच्या कारकुनी व देसमुखी महाजनी पैसोचू मुनसफी
 मनासी आणितां लखमण राऊतास लिहिले जे तुवा कोल्हाई जवळून रुके ८६
 विकत घेतले ते गोपालभट्टास विकिले आहेत आणि भोंपे गुरव यासहि
 कागद लेहोन दिवला आहे जे गाहाण आहे म्हणोन. तरी हे काय खबर आहे
 ते साग. यावरी लखमण राऊते सांगितले जे आपण कोल्हाईचे तक्रारिमे पैकी
 रुके ८६ होन दोनीसे देऊन विकत घेतली होती. यावरी आपणासी खर्चाची खरमहा
 (?) याचदल गोपालभट्टासी होन एकमे वीस १२० किमती करून विकिला. पैकी
 होन आपणासी होन ११॥ पावले बाकी होन १००॥ पावले नाही याचदल आपण
 दखाल करून भोंपे गुरव यास गाहाण म्हणोन लेहोन दिवले म्हणोन तक्रारि केली.
 मग गोपालभट्टास पुसता तेणे तक्रारि केली जे होन १२० हे चेंबाकी पावविले येक
 रुका बाकी नाही याचे गोही आहेत. त्यावरून लखमण राऊत व गोपालभट्ट हे राजी
 होऊनू जाऊजी लोखडीया मोकदम मौजे जौलके पा ऊणी तो गोही देईल तेणे
 प्रमाणे कबूल असो. यावरून कनासीचे कारकुनी जाऊनं जऊली माणूस व किताबती
 पाठविलीयावरी जाऊजी मजकुरे सव खाऊनू गोही लेहोन पाठविली जे आपण
 आपले गुजारीती लखमण राऊतास होन येकमेवीस पावविले. ऐसी सडी पाठविली.
 यावरून लखमण राऊत खोटा जाहाला. गोपालभट्टे खरीद करून घेतले हे खर जाहाले.
 यावरी महजर करून गोपालभट्टास देऊनू हठी जणासी राजश्री प्रतापशाहापास किले
 मोरंगस पाठविले तेथे रकाने दौलत माहाजन मोरंगीन याचे हवाला करून मुनसफी
 हठी जणाची खातरसी आणिली. लखमण राऊत खोटा जाहाला. गोपालभट्टे खरीद
 केली हे तहकीक जाले. लखमण राऊतें भोंपे गुरव यास गाहाण लेहोन दिवले होतें ते
 दुरोख भोंपे गुरव यास काही समथू नाही. गोपालभट्टाचे रुके ८६ गोपालभट्टास दिवले.
 महजर करून दिवला सदरहू मुनसीफी मयू....हजगती गोपजी नरगमव (ह ?)
 हेजीव मुकामी बागुलाणे त्याहुजर निवडले. त्यावरून पडीत मशार्गनहीलेन हजगती
 साहाबाचे बंदगीस अर्जदास्त लिहिली जे लखमण राऊत खोटा जाला गोपालभट्टे रुके
 ८६ सहा तक्रारीस कोल्हाई लखमण राऊते खरीद केली होती ते लखमण राऊतास
 होन येकमेवीस १२० देऊनू विकत घेतली हे सही. आतां लखमणराऊतास व
 गोपालभट्टास समथू नाही. गाहाण म्हणोन लखमण राऊतें भोंपे गुरव यास लेहोन
 दिवले होते ते दुरोख गोपालभट्टाचे रुके ८६ गोपालभट्टे खाणे ऐसी अर्दास दिवली.
 सदरहू अर्दास व महजर ऐसे घेऊनू गोपालभट्ट माा याणी यास आला भोंपे गुरव
 वाडी किले अहिघंत तेथे गेले. यावरी गोपालभट्ट मजकुरे महजर व अर्दास ठाणा
 बखल दिवले केव्हां... लखमण राऊत गोपालभट्टास दिवले व हाती लखमण
 राऊते गोपालभट्टासी लिहिले दिवले ते ऐस तमाम मनासी आणून रुके ८६ हा म
 ना केल्हाईची लखमण राऊते खरीद केली होती...गोपालभट्टास होन १२० येकमेवीस
 किमती करून विकत दिवली ते सदरहू दोन येकमेवीस लखमण राऊतास रुकियाचा

रुका पावविले. आतां गोपालभट्टे रुके ४४६ लेकगचे लेकरी खाणे लखमण राजतास व गोपालभटास समधु नाही व लखमण राजते गुरवास गाहाण म्हणोन लिहोन दिधले होते तो कारागृह आहे. आतां रुके ४४६ खाऊन गोपालभट्टे जगदंबेची पूजा कीजे. यासि जो कोण्ही भोपा होऊन हिलाहरकती करील तो दिवाणीचा गुन्हेंगार व जे व सराफ का उणी तेणे गाऊजी भोपा त्याचे तक्सीमिपैकी रुके ४४। गाऊजी पासून विकत घेतले ते जैतावा मजकुरे गोपालभट्टेचे हवाला जैतावान केल आहेती येऊन रुके १०। गोपालभट्टे खाणे. सदरहू प्रमाणें रुके साडेदहा घेऊन जगदंबेची पूजा करून असणे. सदरहू रुके साडेदहासी व भोपे गुरव यासी अर्थाअर्थ समधु नाही. हा महजर सही मोर्तब [फारसी शिक्का]

भा. इ. सं. मं. त्रै. व. ६. अं. १. ४. पृ. ६७. ६९.

१६१३-१४ इ. स.] (- २४ -) [आर्चा असर अलफ
[फारसी शिक्का]

छ अज रग्तखाने खोदायबंद खान अलिशान हंडवतखान खुली दाम दौलतहू [शिके दोन] ता कारकुनानि पा पुणा वीग हर्चा (?) मा आर्चा असर अलफ (इ. १६१३ ४) सेत पाचुद प्रज पदमाजीगम हानप व कुरण नरी किनारे दरमबाद मौजे वेहरबंदे पा मजकुर सेत पाचुद प्रज पदमाजीगम हानप रकम गला

४।३।

कुरण सेत नदी किनारे माहासुल नग्नयाती नकद कटबाण रकम टके ३२

मा इनाम मणे गवाजी तबीय मेकीन को मजकुर बावन औबलियाद आफ लादु बमोजीय भे गवदा खुशखत रग्तखाने सोकरम दर साल गुा छ ५ रजब वा माहासुल नग्नयाती वा बाजे बावहाये मुतेन खा अस्त बायेद की येसा जाहान (?) सनतल मजकुर वा सालगुा दिले आहे. दुवाला कीजे तालीख लिहून घेऊन असली पगतीनु दीजे. मा

नेरीख २० जमादिलाखर इमने असरीन अलफ. (२२ एप्रिल १६२२).

भा. इ. सं. मं. त्रै. व. १. अं. २-३. क. २. ३. पृ. ३४.

१६१३-४ इ. स.] (- २५ -) [आर्चा असर अलफ
दुसद

अज रग्तखाने खुद मा सर्क मा अंबर दाम दौलत हू बजानेबु कारकुनानी ता गंहिडा विदानन मा सन आर्चा असर अलफ. (१६१३-४ इ.) बजानेबु

कान्होजी नार्हक जेथ देशमुख तो बोर ता मजकूर याणीं माळूम केलें जे मौजे कारी हा गाऊ इसाफत यकम टके ४० चालीसा टके रकमेचा आम्हाकडे दरोचस्त पेंसजीपासोन चालत आहे. तो गाऊ आम्ही व आम- वाडिल्यानीं हाशम लोक आमचे तर्फेचे आमचे वाडिल्यांचे व आमचे उपयोगी पडतु ता मजकुरीची देशमुखी मिळतुन दिल्ली. त्याबद्दल हासमवाले यांसी इमान प्रमाण श्रीगणेश्वर देवाजयल क्रिया हिदुधर्माची होऊन ता मजकुरचे गांवगत्रापेकां देशमुखी वतनाबद्दल निमे हक कुल बाब देऊ असा करार जाला. ते कराराप्रमाणें देणें. देसमुखीचें वतन दिवाणातून मिळाले वचना प्रा हासम लोकांस गांवगत्रा पां निमें वतन याचें तरी वतनाचा बगवेडा होता. याजकरितां सारे हाशम लोक आमचे तर्फेचे जमा होऊन त्याची समजत काढिल्ली ती अशी कीं सारे लोकांस सदरहु मौजे कारी हा गांव आमचे इसाफतीना होता यात सारे लोकानी समजावें. याजवरुन सारे हाशम लोक प्रभु बाबाजी व फडणीस सुा राजी होऊन कारी गांव हावाळा करुन घेतला. तेवेली आमचे वाडिल्यानी व हाली आम्ही ठरविले कीं आम्ही आपले एक घर बांधुन मो मजकुरी राहूं. याचे कारण आमचे जिऊ हाशम लोकांना पेंसजी वाचाविले तेंसे पुढेही वाचाविले पाहिजेत. याजकरितां एक घर बांधुन राहूं. आमची चाकरी हाशम लोकांनी शिरस्ते प्राी तरवागेची करुन आम्हांस सांमालावें मा मजकुरीचे शेते, तळे, वाटा व गाऊ रानांत व डोंगरांचे माथा ...पटांस असामदाराचे मिरासी सेतांत वगैरे जागां आम्हा व आमचे वंशी सेते करणार नाहींत. शेते करूं तरी आम्हास व आमचे वंशास सफत श्रीनागांबाची असे. तुमचा तुम्ही सेते करवा व सारे हाशम व लोक याणी कुल बाब कुल कानू अवलाद अफलादीचे फर्जेदाचे फर्जेदाची करुन वतन खावे. अवलाद अफलादीस फर्जेद नसलियास त्या असामदाराचे आसामीवर दुसरा जदीद असामदार कायम करण्यास व बेहडा कायम राखणे ही मालमी हाशम लोकांची. आम्हाकडे मालकी चाकरी घेण्याची या प्रमाणें व आमचे देशमुखीचा एक हक लाजिमा एकंदर यक कारी मजकुरचा... .. हक करुन दिल्ला असे. हे नरसप्रभु फरजंद दाद प्रभु देसकुलकरणी व गाऊ कुलकरणी दुतफी किले मजकूर यास पेंशजी आमचे वाडिल्यानी व हाली आम्ही.... .. प्रा देशकुलकरणी व गाऊकुलकरणी हे लढाईचे प्रसंगांत ठार जाले ते वेळेचे देणे वसूल... .. टके ५॥ चालत आहेत. त्याप्रमाणेंच पांच टकियाची हद मौजे मजकूर व मौजे अंगसोळेची सीव पान व हाळ कारी पैकी आपली वाटणी वहाळ-अंगसोळ पैकी या (हदी)ची याचे मधील (वहाळ) दिल्ले. याबद्दल डावे पाण... .. ती वद्दल बांधाचे खाली आंबे वहाळिलील खडकाचे पाणी या पाण्याचे खालून सीव ओढ्या पर्यंतकडे बुडकुंवा गडधूवरुन तपे हिरडस माव लची... .. नाग धांडे डोंगराचे दांडीने पाणलोट आले त्या शिवेचे नजीक कोंढाळ-कर ठाकर याचे मिराशीचा हादीपासोन सारा ... .. जी प्रभु हे मा तुमचे वडील याची दांड शेताचे... .. येकंदर पुरवणीचे गनसुद्धां टके पांच याची हाद टका ॥

येथून साडे पांच टके बक्षिय मी माजकूर पैकी जिल्ह्यात व याचे हक्क त्याजिमा वगैरे कुलवाच कुलवानां वाचवे त्याने... .. नीने अनभवतील व ... फर्जद येसाजी नाईक जेथ यांचे इनामदार व एकंदर हाशम लोक मिळोन टके २४। खेरीज बाजे वतनदार टके ७। जमाबंदी प्रमाणे दिवाणी वाच वगैरे हाशम लोक याणी देऊन आपल्याले वाच... .. वतन कुल मोकदम... .. एकंदर मानपान वगैरे दिवाण... .. भैस... .. टका लग्न एका... .. वगैरेमुधां... .. याप्रमाणे आमने तर्फेने देगेवस सदरहु हाशम लोकांकडे चालत आहे म्हणोन मालूम केले. तरी सालावाद ... .. माफकी कारकीर्दी दर कारकीर्दी वतन (इसन्ने अशर) (१६११-२ इ.) चालिले आले. साल गुदस्त सन मखाम (१६१२ १३ इ.) या सालांत कारकुनी इस्कील केली आहे. माहेची हाक मन्हामती फर्मावुन त्याचे दुमाले करुन खुर्दखत मन्हामती होय म्हणोन मालूम केले. तरी देशमुख तर्फेने मीजे माजकूर यासी व ... .. सदरहु प्रमाणे एकंदर इसाफती आपली व देशमुखीला हक्क त्याजिमा ... .. देगेवस्त आहे. खेरीज देशकुलकर्णी व शाहकुलकर्णी प्रभु आमने इनाम व हाक त्याजिमा वगैरे याची व बाजे वतन- दार यांनी व बाबुनी फर्जद येसाजी जेथ यांचे टके व दिवाणान्न; दस्त जे चालत असेल ते एकंदर खेरीज करुन सदरहु हाशम लोक वगैरे याजकडे... तसरूफाती कारकीर्दी दरकारकीर्दी ...चालिले असेल तेणे प्रमाणे चालविणे. कुल हाशम लोकांस फिराकन दीजे. मोतब मुद.

रुज सुरु नवीस

माहे जिल्हेज

महाविनाय. व. ७. अ. ३. दिव्येच १९०८. पृ. ११४ ११५; विविधजानांविनाय. व. ६१, अं. १, जानेवारी १९१०, म. पृ. २-३.

११ आगष्ट १६१४]

(- २६ -)

[११ रजब, ग्वमस

अमर अल्फ

हजरती बुद्धान निजाम शाहा

मासाहेब

[फारसी शिका]

अज महाल मो अजम अकरान हजरत ... .. दाम हगमत ह व जी दौलत हु ता कारकुनांनी हाल व इस्तक्याल व मोकदमानि यमये पेडगौ पा पाटिया पेडगौ विदानद की मुा सन म स अमर अल्फ दग्गं वदल साद वालमुर (?) हजरत खिलफत व खुलीदत व खिलफत... कुलीद खिलफत हु बेरमी गोपाल विठल ती मौलादाद यासी जमीन चावर नीम राज शगाई ना मुजेदार (?) ... .. व बाहासुल व देखील नग्नयाती.

तालुके ठाणा व तालुके देहाये व पाटिया हाली व पेतर कुलवाच कुलवान इनाम अजमन्हामती केले असे. दुवाळ कीज. अवलाद व आपलाद चालविजे. नालत

१. हे पत्र बालबोधीत आहे.

नामेपी दिथले असे. दरहर साला (?) उजूर न कीजे. तालीक लीहुन पेऊनु असल
खुर्द खत फिरून दीजे वा खुर्दखत [शिक्षा]

तेरीख १५ माहे रजब पाा हुजुरू

भा. इ. सं. मं. पद्य-संमेलनवृत्त, स्वी. ग्रं. क्र. २४, पृ. ८७-८८.

५ नवंबर १९१४]

(- २७ -) [१२ सवाल, खमस असर
अलफ

[फारसी शिक्षा]

[चार फारसी शिक्षे]

[सुमार २५ ओली फारसी मजकुर]

अज दिवाण पाा खा (?) स बजानेबु सर... कारकुनानी हाल व इम्नकवाक
व देसाई व अधिकारीयानि मामले मुर्तजावाद उा (उर्फ) चेउल विदानद मुा मन
सवा अलफ (१६०६-०७ इ.) कोली दादर व कोली चुनालु धिा

(नागोजी) पाटेल दरवेस पाटेल हबसी पाटेल (कसवा चेऊ) ल मामले
मजकुर हुजूर येऊन बदगी हजरती आपला हाल (हवा) ल (ममसु) द मालूम केले वेणे
प्रमाणे हुजरून खातीरेसी आणोन सर (जाम के) ला (असे) वि ता

आपणियासि बेगारी माफ करुन वेठेवे-
गारी बदल कीरे सीरभारी मख्ता साला-
बाद घेत असेती आणि मख्ते (याचे)
पेके होऊन बेगारीचे तस (वीस देता)
ती पैसी बारा तसवीस (लागते) ये
तसविसे करीतां जरीबा (खराब)
जाला आहे कितेअक कुले (रेवदंडि)
यांसि व बाजे जागा जागा गेली
आहेती. यावरि फीरंगी याचि फीत-
स्ती जाली. आपली (घरे) जालिली
व बांद नेले अणेकरी जरीबा मुसलम
खराब जाला. आपणासि कीरे मीरभारी
हाली दीधली नवचे तरी साहेबी मामुरी
वरी नजर देऊन कीरे सीरभारी आप-
णासि माफ करणे. वेठ (बेगार) साला-

निपुत्रीक व सीनलकी व वन्हाडटका व
बोखा टका सालाबाद गहदम आपणासि
माफ आहे तेणेंप्रमाणे चालवणें म्हणोन.
तरी जाय सरंजाम मालाबाद जैमे चालिले
अभेळी तेणेंप्रमाणें चालिवजे. मोर्तब मुद.

आपण सालाबाद तर्फ अष्टा-
गराचे कोली खुटे दरियामधें दारें खात
नसती आणि खिरजोर करुन खाताति
आणि आपणासि काही देत नाही.. ते
आपली खुटे तर्फ अष्टागरासि
ताकीद करुन आपले दुमांला करणें अगर
दर खुटास लारी ५ देवंगणे. जो खुट
खाईल तो देत जाईल म्हणोन. तरी जाय
सरंजाम सालाबाद अष्टागरीचे कोली खुटे
रोऊन कमावीम कळी नमेल हाली नवी

चाद चालवितां तेणे (प्रमाणे) चालवीत जाऊन म्हणौन. तरी जाब सरंजाम यासि बेगारी माफ करुन बदल वेठी बेगारी करि मीरमारीचा मरुता सालाबाद घेताती नेणे प्रमाणे घेत जाणे. हरेक वेठी बेगार माफ केली असे. तमवीस लागो नेदणे. मोर्तबसुद.

रहीमाची चानगी सालाबाद आपणावरी नाही. हांली गैरकानु तसवीस देऊन रहीम चानगी घेतो तरी रहिमासी चानगी घेऊ नेदणे म्हणौन. तरी जाब सरंजाम सालाबाद जैमे चालिले असेलि तेणे प्रमाणे चालवीत जाइजे नवी जिकीर न करणे. मोर्तबसुद.

कोली आपणामधे आपण झगडा भांडण करिताती त्यासि ताजील नाल माफ करणे म्हणौन. तरी जाब सरंजाम सालाबाद चालिले असेलि तेणे प्रमाणे चालवणे. मोर्तब सुद.

जिकीर करुन खुटे रोकून कमावीस करीती असतील ते खुटे सालाबाद प्रमाणे याचे दुमाला कीजे अगर जो खुट खाईल त्या करवी महसुल देवविजे. मोर्तबसुद. चेउलीच्या लोकास ईतपटे पानि कौलु आहे जे सी साल उगवणी करणे. तरी तेचे धारनेस हाती आपणापासून उगवणे करणे म्हणौनु तरी जाब सरंजाम दम(?) कौलु येकदर चेऊल प्रमाणे कमावीस करणे. मोर्तबसुद.

२ १ २

मदगदू प्रमाणे कमावीस व पाळणुन कीजे तालीक घेऊन असेलि फिराऊन दीजे मोर्तबसुद [शिक्षा]

रुजुमुद रुजु मुश्रीफ रुजु सुरु निवीस
तेरीख ल १२ माहे मौवळ खमस अगर व अलफ (५ नवंबर १६१४).

मीर अबदुल मुलण

सदामुद	तालीकीमुद	सदामुद	सदामुद	सदामुद
मुश्रीफ	इफतख्खाम		न्याहातीब	सुरुनिवीस
.	.	.	.	.
.	.	.	.	.
.	.	.	.	.
.	.	.	.	.
.	.	.	.	.
बारमुद	बारमुद	बारमुद	बारमुद	बारमुद
.	.	.	.	.
.	.	.	.	.

तालीक सुद

जून १६१५]

(- २८ -) [१]

[हा तहनामा जहांगीर बादशहाच्या अखत्यार नवाब मुकारयखान व पोर्तुगीज व्हाइसरायाच्या वकील गोमाल पित दे फॉमेक, व्हेट चान्सेलर यांच्या सहीने घडून आलेला होता. गोव्याच्या सगळी दमगतील नकलेवर जेमुईट पाद्री जेरोनीसु शाव्हीयेर याची सही आहे.]

तहनामा — [पोर्तुगीज नकलेचें भाषांतर]

कलम १ ले — ज्यांपैकी इंग्रज व हाव्हेंडज (डच) हे व्यापाराच्या गिपारी (Com Cola De Merrescado) या मुल्यांत येऊन आपले आमन घातून मुल्य काढीज करूं पाहतात असें समजून येतें, कारण ते युरोपमध्ये अकुञ्चित आणि गरीब स्थितीत असतात, व त्यांचा हिदुस्थानातील शेजार सर्वांस फार नुकसानकारक होण्याचा संभव आहे आणि हे त्यांनीं मोसल आणि पोर्तुगीज यांशीं दिलेल्या लढाईच्या प्रसंगी निदर्शनास आलेले आहे. त्यांपैकी तहनामा घडवून आणणारे सदरु दोघेहि सुगव्यार असें ठरवितात कीं, जहांगीर बादशहा आणि इस्ताद इंडियाचे व्हाइसराय, वरील दोनहि राष्ट्रांतील लोकांशीं कोणत्याच प्रकारचा व्यापारी संबंध ठेवणार नाहीत. नहून आपल्या कोणत्याच बंदरांत त्यांस थाग देणार नाहीत. जिनसांचा पुरवठा करूं देणार नाहीत किंवा दुसरी कोणतीच वस्तू देणार नाहीत. एवढेंच नव्हे, तर व्हाइसराय व त्याच्यामागून त्याच्या जागीं येणारे अधिकारी हे गुजराथच्या समुद्रांतून या दोन्ही राष्ट्रांतील लोकांस, आलेल्या दिवसापासून तीन महिन्यांच्या वायत्यांत हांकून लावण्यास लग्गीक आहेत आणि मृतच्या विहिरींत (Pocode Surrate) दडून राहिलेल्यांनीं चाळी सालीं केल्या प्रमाणे—असें घडून आले तर बादशहा पोर्तुगीजास अशी परवानगी देतो कीं, त्यांनीं तोफखाना आणून त्यास चोपून फाटवें आणि तेथून हांकून लावावें; आणि या कामीं बादशहा इतर जी मदत लागेल तीहि करण्यास तयार आहे. आणि जे इंग्रज बादशहाच्या मुल्यांत सभ्यां राहात असतील त्यांनीं आपली मालमता जी काय आज असेल ती घेऊन मच्छरी पटण्याच्या मार्गे निघून जावे.

कलम २ रें. शांतता आणि सगळ्या राखण्यासाठीं पोर्तुगीज यांनीं जे समुद्राच्या किंवा खुफ्रीच्या वाज्जनीं नाश, नुकसानी आणि त्रास भोगले असतील ते विसरून जावे. त्याप्रमाणे प्रत्येक पक्षांत प्रजाजन, आजपावेतो चाळ अमलेल्या लढाईच्या पायां झालेल्या नुकसानीची भरपाई अथवा संभावना शस्त्राने किंवा शस्त्रावांचून केव्हांत घेऊं शकणार नाहीत व आजपासून आपली जुनी मैत्री व व्यापार चाळ ठेवतील; आणि पोर्तुगीज लोक, जहांगीर बादशहाच्या मुल्यांतील बंदरांत मोकळेपणाने व सुरक्षितपणें जाऊं घेऊं शकतील. आणि कोणत्याच अडथळ्यावाचून व्यापारी करारमदार (Carriages) वरून दवतील. त्या प्रमाणे सदरु बादशहाचे प्रजाजन पोर्तुगेज अमल्यांत आणि बंदरांत लढाया प्रकारचे करारमदार करूं शकतील.

किता. ३ वें - आमच्या राज्यांत जे पोर्तुगीज प्रजाजन गुलामाच्या नात्याने कैदेत असतील व मुसलमान झाले नसतील त्यांना जहांगीर बादशहा मोडून देण्यास हुकूम करील आणि त्याच रीतीने पोर्तुगेज ईस्टिदा इस्तादाचा व्हाइसरायहि जे मुसलमान ख्रिस्ती झाले नसतील व आपल्या राज्यांत गुलाम म्हणून कैद असतील त्यांना मोकळे करण्यास हुकूम फर्मावील.

किता. ४ थें - जहांगीर बादशहाच्या राज्यामध्ये जी पोर्तुगालच्या बादशहाच्या प्रजाजनानी मालमत्ता अडकवून ठेविली आहे त्याबद्दल आणि मक्केहून आणिलेल्या गलबतांतील पोवली घेतली गेली त्या पोवजी सत्तर हजार असण्यास घेण्यास हुकूम करावा आणि बरकड मालमत्ता मालकांस देण्यास आज्ञा व्हावी, व पोर्तुगेज व्हाइसरायाने मालमत्तेच्या धन्यास त्या ७० हजार असण्यास देण्यास फर्मावावे.

किता. ५ वें - मुरतेहून मक्केस जाणाऱ्या दोन गलबतांस फक्त दोन वर्षांसाठी विभागून दोन कौल (परवाने) हक्काशिवाय ईस्टिदेच्या व्हाइसरायाने द्यावे. याचा अर्थ असा की, दुसऱ्या एका कराराने एका गलबतास सदर सफरीस जाण्यास दरसाल जो माधारण कौल हक्काशिवाय देण्यांत येतो त्याशिवाय, आणि आणखी एकाच खेपेस दोन कौल, दोन गलबतें मुरतेहून ओगमुज येथे जाण्यास द्यावे. मात्र ओगमुजच्या जकातीवर जो कर फारींग करावा लागतो तो फारींग करावा आणि त्याचप्रमाणे बादशहाच्या मातोश्री राणी यांचे जहाज घोसा येथे शिपायांनी जाळले त्याबद्दल व्हाइसरायाने एक रिकाम्या गलबताचा मांगाडा (Case) त्यांस द्यावा.

किता. ६ वें - मागवाडी हे चांचे लोक असल्यावरून व ते चोरीवरच उपजाविका करीत असल्यावरून दोनही बादशहांच्या बंदरांत त्यांस थारा देवू नये. आणखी जर ते कोणत्याहि बंदरांत शिरले तर त्यांस सरकारच्या स्वाधीन करावे, अथवा पोर्तुगेज लोकांनी बंदरांत किंवा नदींत शिरून जेथे ते मागवाडी असतील तेथे कोणीच त्यांना मदत न कराव्या घरावे, आणि असें केलें म्हणून हा तहनामा मोडला असें होणार नाही.

किता. ७ वें - ह्या तहनाम्यावरून असें समजून नये की, खंवायतऱ्या आखातांतून माल भरून जीं गलबतें जात असतात त्यांवर दीवच्या आलफांदास (जकात-कचेरीत) जकात घेण्याच्या हक्कासंबंधाने जी पोर्तुगालच्या बादशहाची मागणी आहे तीत बदल झालेला आहे तर, उलट त्याचे सर्व हक्क, या विवक्षित बाबींत, सुरक्षित आणि अभंग असून पूर्वीप्रमाणेच चालू राहणार. मात्र दरसाल एक गलबतें मुरतेहून मक्केस हक्क दित्यावांचून जाण्यास कौल द्यावयाची व या तहनाम्यावरून एकाच खेपेस चार कौल देण्याची अट तेवढी वजा करून आणखी कोणतीच जबाबदारी राहणार नाही.

२५ दिसेंबर १९१७] (- २९ -) [?]

[फारसी मजकूर व शिके]

कारकुनांनी तेंपे नाणेमावळ बिदानंद मुा मन समान अस(२) अल्फ (१६१७ १८ इ.) कारकुन जकाती चोतो [काळा चोत नाक्याचे नांव] उधरे अत्रां स छ १ माहे रमजान (५ आक्टोबर १६१३) इगमाल कैली [लिहून कळविणें]. मजमून कसवे मजकुरी मसीद आहे यासि लकडा काटी व छावणी नाणेमावळकरी मु(दु !) टाणे (?) येमे सालाबाद चालिले आहे येमे असोन का...नी मोहारी मु(दु) ते छावणी करितानि मोडले तुटले. यासि धड...या करितां मसीदी बरील मा(ल १) कडी मुसल मजद जाली आहे म्हणोन लिहिले. तरी सालाबाद (लकडे) देता तेंसा देणे. नवी जिकीर न कीजे. तालीक लेहोन असली फिराऊन दीजे. [फारसी दोन शिके] तेरीव ७ माहे मोहरम (२५ दिसेंबर १६१७) :

भा. इ. सं. मं. त्रै. व. २, अं. १-४, क्र. ५-८, पृ. १६२-३.

३० सपेंबर १९१८] (- ३० -) [२० सवाल, तिसा असर अल्फ]

अज दीवाने रज्जगवाने खास बजानेवू कारकुनांनी व देशमुखानी पा पुणे व मुंकासाई यानी व हुंदेदारानी अजहती मुकामाई हाल व हस्तकवाल व मोकदमानी मौजे देवलगौ नजदीक अल्लेगौ कार्याती पा मजकूर मुा मन तिसा असर अल्फ दामोदर भट बिन नारायण भट व रामेश्वर भट बिन नारायण भट साकिन आगवी मुद्रल बेलगी हजरती मालूम केले जे आपणीयासी इनाम जमीन सेत खुद खासा दोरी सवाद सवाद मौजे देवलगौ नजदीक अल्लेगौ कार्याती पाटस परगणे मजकूर वा हुज्जती हैबतखान सल्लास अल्फ (१६०२-३ इ.) आहे. येणेप्रमाणे फर्मान करून देणे म्हणून राखा ममलकत मदारी मलकंबर एकंदर इनामदारानी तिसा अस. अल्फ छ २० माहे सौवाल (३० सपेंबर १९१८) आहे. फर्मान मन्हामती होये मालूम जाले वा इनाम एकास्ती दीवाने खासा बराये इ रुके ७ देवविले. दामोदर भट बिन नारायण भट व रामेश्वर भट बिन नारायण भट साकिन आगवी मुद्रल यासी इनाम जमीन सेत खुद खासा दोरी सवा दर सवाद मौजे देवलगौ ना अल्लेगौ कार्याती पाटस पा मजकूर वा हुज्जती हैबती हैबत खान सल्लास अल्फ (१६०२-३ इ.) दिवले आहे. तेणे प्रमाणे करार केल असे ते सवा असर अल्फ (१६१६ ७ इ.) ऐसा भोगवटा व तसल्लाफी चालत असेल तेणेप्रमाणे तुमाला कीजे. हजरमाल फरमानाचा उजर न कीजे. तालीक फेरून असली फिराऊन दीजे वा राखा मजकूर मलकंबर एकंदर इनामदारानी तिसा असर अल्फ छ २० सौवाल (३० सपेंबर १९१८) प्रा दामोदर भट व रामेश्वर सेत दोरी सवा वा सवाद दफतर यास मोर्तब सद.

सहविवार, व. १, अं. ४, मे १९१३, पृ. १६९-७०.

३० नवेंबर १९१८] (- ३१ -) [२० सवाल, तिसा अशर अल्फ
[दोन फारसी शिके]

अत्र दिवाण गा ख्यास धजानेंचु कारकुनानि व देसमुखानि पाा पुणे व मुकासा
खानि व हुंदेदारगि अजहती मुकासाई हाल व इस्तकवाल व मोकादमानी मौजे
चिचोली अमाल पाा माा विदानद सुा मन तिसा अशर व अल्फ (१६१८-१९ इ.).
मोगेचा सट मोजनारदार माा चिचोली पाा पुणे बदगी हजगती मालूम वेले जें आप-
णांस इनाम बद्दल खिजमती देवस्थान मोरदेउ मौजे मोगेची जमीन चावर येक व
नख्त दरोजस्के बारा दर सवाद मौजे चिचोली अमाल पाा पुणे येथील
सहमुख व नख्तयारी व बाजे उजुहाती व वेठीवेगारी फर्मासी व पायेपोसी व बाजे
बाबा कुल बाबा व कुलकानु बाा हुजती अजगामन्हामती हैबतीखान मन सवा अशर व
अल्फ (१६१६-७ इ.) आहे. येणे प्रो फर्मान करुनु देणें म्हणौनु मानांम मलिका अवर
येकदर इनामदारगि तिसा अशर व अल्फ ल २० माहे सौवाल (३० सेंवेंबर १६१८)
आहे. फर्मान मन्हामती होय मालूम जाले. बाा ईसागती दिवाणआला बगवेडलमंसी
देबिले. मोगेचा मोजनारदार माा मौजे माा खाम इनाम बद्दल खिजमती देवस्थान
मोरदेउ मौजे मोगेची जमीन चावर येक व नख्त दरोजस्के बारा दर सवाद मौजे
चिचोली अमाल पाा पुणे जमीन दगबल दाा सटरह बाबा बाा हुजती अजगामन्हामती
बाा हैबतखान सवा अशर व अल्फ (१६१६-७ इ.) दीधले आहे. येणें प्रमाणें करार
केले असे बाा सवा अशर व अल्फ (१६१६-७ इ.). जैसा मोगवटा व तसरुफाती
चाख्ता असेली तेणें प्रमाणें दुमाला कीजे. औलाद व अपत्याद चालवीत जाडजे. दर हर
माल फर्मानाचा उज्वर न कीजे. तालिक होउन असेली फिगउनु दीजे. हा रोग्ना माा
माा मलिक अवर येकदर इनामदारगि तिसा अशर व अल्फ ल २० माहे सौवाल
(३० सेंवेंबर १६१८) जमीन व नख्त ब्रिता बाा सवाद दपतर खाम

मोर्तबसुद [फारसी शिका]

जमीन चावर येक १ नख्त दरोजस्के बारा नख्त पौा १.

रुजु रुजु

सुरुनिवीस

नेरीख ६ माहे गब्रिलौवल समान इसैरन अल्फ (५ नवंबर १६२७) पाा हुजुसु

सुरुसुद	सुरुसुद	सुरुसुद	सुरुसुद	सुरुसुद
मु हु	दमर	मजसु	न्याहाती	सुरुनिवीस
बारुसुद	बारुसुद	बारुसुद	बारुसुद	बारुसुद
तालिकमुदु	तालिकमुदु		तालिकमुदु	तालिकमुदु

भा. इ. सं. मं. त्रै., व. २, अं. १-४, पृ. ५५-५७.

१६१८-१६१९ इ. स.]

(- ३२ -)

[तिसा अशर अलफ

[शिके पाच]

॥ छ कौलुनामे अज रखतवाने खोशाएवंद जमाण्त... .. दिले दोळा खान साहेब मोकासाई तंप पाचस मामले मुजाफराबाद अज पूजा श्रीगुरुस्वती मुहुर सन तिसा अशर अलफ (१६१८-९ इ.). ताहारीग्यावा बेस्मी केस जोहसी बिन विश्वनाथ जोहसी कमवे मजकुर यामि लिहून दिल्या कौलुनामा पेसा जे. तुज विसी विश्वनाथभट वा दादभट सिधभट देसाई वा खोशानि तंप मजकुर मादम केले जे केस जोहसी मजकुर कमवाणी जोतिपी मिरासी यासी काही इनाम वृती नाही. दंग वग्वत जोसी मजकुर एकरून सांगितले जे जमीन वाडी मेरुवी नदीचे किनारे हमशार्ही वाडी चाहुडी कमवे मजकुर तेथे जमीन दंग बुडाले असे. आर्जी तागाईत कोणी कीर्ती केले नाही. हरीक पेखन उजवी निवाड देवाती. तेथे आपण मशायत करून नाग्ल माड नेमावणी करीन. आपणासी वृत्ती करून देणे म्हणौन. तरी जोहसी मजकुर कदीम मिरासी असे यांसी इनाम वृती करून देणे. आमी जन्मान्तर भांसे पशवा करून दिले असे. साहेबी कौलु मन्हामत करणे म्हणौन मग बराये माळुमाती खातिरेसी आपून कौलु सादीर केले असे. यासी इस्तवा मुदती पंचवीस वरुं...माड सुमार करून जे काय माड होतील त्यांचे पंचक वाद करून वरवाड होतील त्यासी मख्ता महासूल वा नकदयाती वाजे उजुहाती वा वाजे तकसीभान तालुक मामला वा माहाल कानू वा गैरवानू कदीम वा जदीद वा लवाजिमा देसाई कुलकर्णी सराफमामला वा माहाल नामने वाळा वा पेस्तर नाम गैहाद कुलवाव दर सदे माडासी तुमास बदल वृत जोतिस इनाम करून दिले आंद व कम माहासूल दरे माडासी वर निस्पद वाजे माड नदी कीर्ती लारी १० हेणेप्रमाणे दुनियामध्ये चांद सूर्य तपे तो साल बसाल देत जाइजे. इस्तवा भंगे तव जमीन मजकुरीने सिवाड दर सालासी लारी २॥ हेणे प्रमाणे मेरुवीचे येतासी साल दर साल देत जाइजे. इस्तवा भालेवरी सदरहू सिवाड द्यावेया निस्पत नाहिं. माडांमध्ये केळ व पानवेळ वा मिखेळ वा आले वा ऊस वा धान वा आंबे फणस वा वांज हर जिनसी झाड खेरीज सुपारी कीर्ती करून राइजे. जमीन मजकुरीचे चतुसीमा पूर्विकेकडे चाहुडीने नदीचे हद. पडमंकेकडे नदीचे हद. उत मंकेकडे चाहुडीचे जमीतीचे हद. हे चतुसीमा मवील जमीन तुमास जन्मान्तर भांसे सता करून दिले असे. माडाचे मशायतीबदल अइलिया व कामती टेवसी त्यासी पाणढाम पायपोम बेटबेगार माफ केले असे. हे लिहिले प्रमाणे तुमी वा तुमचे अवलाद अफ लादीनै दुनियामध्ये चांद सूर्य तपे तव भोगावे.

२० संचयन १९१९.] (- ३३ -) [कार्तिक वद्य १०, संवत् १९७६]

॥ श्रीराम ॥

[शिक्का*]

॥ श्रीराज आदेशा... स्वपत्नी श्रीमंजोय्य रामाजानाथ विष्णुदासजीने पुढे गाम आपुळे जे गाम कोड्या हे छे. मोटे आजपुढि हे गाम कोडत पुर पुढे अ बाय जे होये गेलिया जे अ बाय शर्त साथे आपुळे. मोटे हे गाम तफत पाटन फाटणी का वदे १० सां १९७६ ली २.

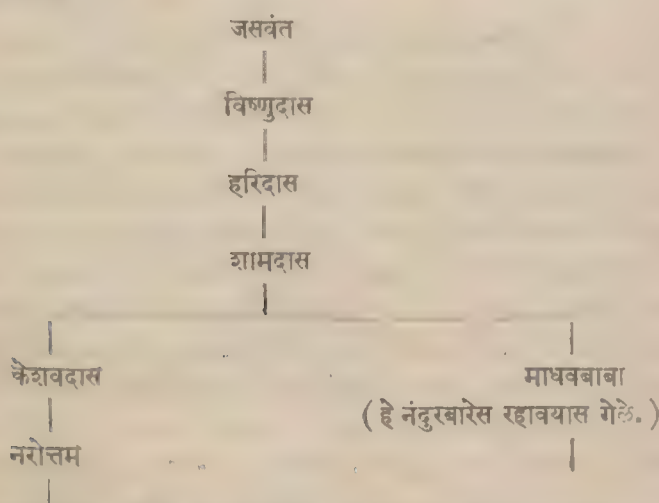
म. इ. से. मे. अहवाल. यके १८३४, स्वी. ग्रं. मा. क्र. ४, पृ. ७.

६ आक्टोबर १९२१] (- ३४ -) [कार्तिक शुद्ध १, संवत् १९७८]

[शिक्का]

श्री दीन न बाबाजीराज महाराणा श्री दुरंगवाजी पटे हेनायत श्रीमणुदास तळोने बाणशाल स्वामी वसन कारी मी पाणीवार आपुळे. चेदार्क लगे तम्हे स्वातु देखील कुलवाच दापुळे. मा. कार्तिक सुद १ सां १९७८ मा. वंज^३

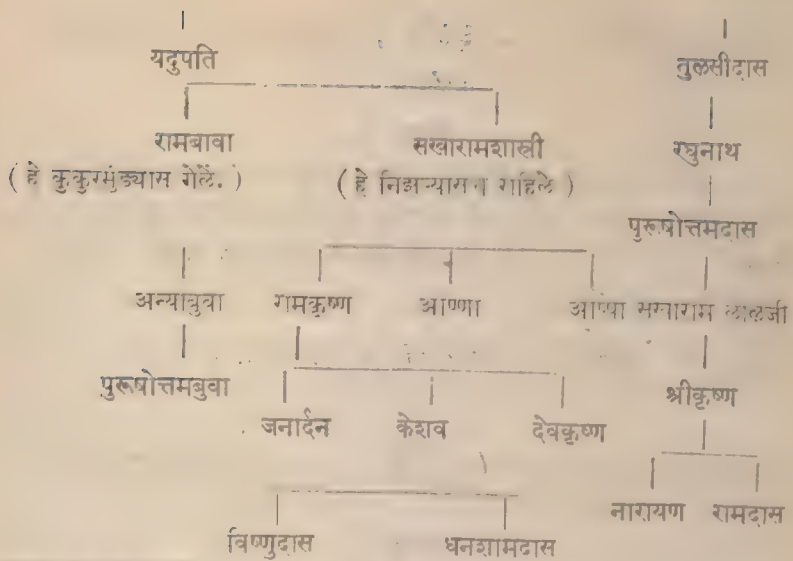
वंशवृक्ष :-

१. शिक्का- ' श्रीरामजी । महाराजा मा । हि अमरसिंह । ... .. कामी । अ व । '

२. गुजराती लिपी व भाषा.

३. ही मनद गुजराती लिपित व भाषेंत आहे.

भा. इ. मं. मं. अहवाल, डाके १८३४, स्त्री. प्र. क्र. ४. पृ. ७-८.

१५ जानेवारी १६२२] (- ३५ -) [१० रविवार, इ. स. १६२२]

तेरीव १२ माहे रविवार (१५ जानेवारी १६२२)

[फारसी सिका]

[फारसी मजकूर]

...खेडले सुा मन इमने इसरीन अलफ (१६२१-२२ इ.) महजगनामा येया
 ..कान्होजी चिमल हर दो जन देमपांडियेपराचदल भांडनाती . आगिला उगागमे
 तकरीर केळी जे आपला वालीट रम्माजि देमपा.. करीत असता आपला गाऊ
 मारिला गेला. यावरि रामाजी चाल..अमे. आपराहि व्याघरावरी दिवाणांत जात असो.
 यावरी रामाजी अग (ता) त्यान्हे देमपांडेपन आपनासी दिधले. वरदहारी वाटे
 इनाम भोगवटा वाटुनु दीधले. ते त्याउनु असेति. यावरी रामाजी भयन जाली ते
 वरुन्ती कारकीर्ती मोगल मुकासा मिर्जा खा दिवानावुन आपनासी मिरपाऊल.
 गडी देउनु देमपांडेपन आपनासी दिधले. ते पासुनु कारकी. मोगल वा कारकीदी
 वजरीती साहेबु अमानत कमावीस व मु...वा हसान मिरा व कारकीदी हर कारकीदी
 आपन देमपांडेपन...कड धिगजर व भर्ताजे वाटे त्याउनु अहेती दगमदने कान्हो .
 ...द्राजी रामासी राजवट करुन त्याचे हिमातीन चालीवले. या मागती मुकदम्याती
 साहेबासि अर्जांनी जाला. आपन वंदगीस येउनु खुर्दखत आनिवली व मागती राजे
 भोगले याचे खुर्दखत व कारकीर्ती मोगल वीरगिरा देउ मुधेले यांचे खुर्दखत
 आहेति आपणौनु उ ... .कैलियावरी कान्होजीस पुगता त्यान्हे तकरीर केळी जे

आपला... डील आपला बडील्याचा लेकु... णीने देसपाडिपन आपन आपल...
...नु... या नकरीस मानासी आ... ..पन उमाजीस रिगल व
उमाजीस भेलीयावरी दिवा... .. उमाजीस मिरपाऊ लुगडी देऊनु देसपाडिपन
दीधळे... .. उमाराम देसपाडिया आणोन गाढी कारकीर्दी मोगल व पदानी
कारकीर्दी व कारकीर्दी होत आली आहे. यावरी दरम्यान उदाजीन हिमाती क...
कान्होजीने नव्यावेले. यावरी उमाराम हुजूर जाउनु खुर्दखत घेउनु श्रवा.

खुर्द खतें हजरती साहेब

कमा १. खुर्दखत छ १० माहे रजबु सन इहिदे (१ जून १६२० किंवा २३ मे १६२१ अवल अखेर) बिनाम कार-
कून अजहती मुकासाई व देशमुखानी लिहिले जे उमारामे हुजूर मालूम केलें जे आपला वालीद राम पीलदेऊ देसपाडिपन करीत होता. तो मयेत जालियावरी अपन ताा सन इसरीन (१६१९-२० इ.) खाा वरी करितां. दरम्यान आपला भती जा कान्होजी त्यान्हे लाइनी करकसा करून आपन चालवितो. आपन साहेबांचे वंदगीस आलो. यावरी कान्होजी मजकूर विहुजूर आला होता त्यासि हुराई दीध-
ती जे उता आपला निवाड जालिया वेगला जाऊं नको. आनि कान्होजी निवाड न करिता पळोनु गेला म्हणोन मालूम जाले तरी सदरहु अमल तुम्ही व काजी बाकी मसरा खातीरेशी आणोन गहदम सालाबाद उमारामाच्या वालीदे व उमा-
रामे ताा सन इसरीन जैस चालले तेन्हे प्रमाणे चालवीजे. दरम्याने दोनी कान्होजी माा लाइनी करकसा करीत असेल त्यासि करकसा करू ने दीजे. बाा सरा... ..
कीजे लाइनी करकसा करील यावरी ... .. असेल तरी हरदो जनासि...

कमा १. खुर्दखत छ ७ माहे... .. दे बिनाम कारकून पाा मजकूर दादाजी नारायेन हेजीब व खाा कतालखान हुजूर मालूम केलें जे उमाराम देसपाडिया पाा ... .. वाप मयत जालियावरी नफर कारकीर्दी मानसिंग व अ... .. ल असता चालविले... .. सालागुदस्ता उदाजीराम... .. कुराचे भतिजीयाची व... करून त्या पामुनु काम घेत ... दरी बाब सरजाम होये म्हणोन (मालूम) जाले. तरी दरीवरत जसी जी की ... ने त्याचा काये अंदाजा आहे ... !... मानसिंगाचे कारकीर्दी... .. त महाल असता... .. लविले असेल त्या पाा... .. घेत जाणे. नवी जिकीर दो ... .. हे पेशजी निवाडीयाचे खुर्दखत ... .. सोनु हरकती करील त्यासि म ... .. पाहोनु गुन्हेगारी घेत हे म ... .. असेल तरी पांचसे जेरबंद म ?

खुर्दखतें वजिरांनीं

कमा खुर्दखत राजश्री माळोजी राजे टाईमदीलतहु वजानेबु कारकुनानी व

कमा खुर्दखत माहाराजा वीरसिंग देऊ बिनाम उमाराम देशपाडे पाा खेडले

दशमुखानी पा खेडले बिदानद सुा सन
इसने इसरीन अलफ (१६२१-२२ इ.)
उमाराम देसपाडिया पा मा हुजूर
घेउनु माळूम केले जे. आपले कुलकरन
दरम्याने कान्होजीस हरकती करून करतो
म्हणौनु आपन हजरती साहेबाचे बंदगीस
जाउनु खुर्दखत घेउनु आलो तरी साहेबी
आपले खुर्दखत देवनें माळूम जाले. तरी
वांा खुर्दखत हजरती साहेबु कुलकरन
याचे हुमाला कीजे. या पासुन दिवाणकाम
घेन.

सवत १६७९ अ. ... सुख येकादशी
(५ आक्टोबर १६२२) तेरी कोहेमरा
धर्मदास ... सुख पायो तेरो तेरो
मदुरा .... हिं उहां दौलत खाही की
उसी दौलत खाई ये हये रयेत करंजाण
न होये. और हिदाय पाइजे सोईही
बखबरदार रहीजो. देसपाडियको काम
तुम्ही सुदो थो .... सो दया हये. यह
दौलतखाई ..... ग राजू मंगे तथा
प्रधान माघउ हां पठ ये हाये. इन्हे सदरहु
रही जोजो कछ येक ह कीजिर ये ऊ वांके
सेखदार उदहार...

सदरहु खुर्दखतें मनासी आणौनु न्याय मनासी अजागिरा रामाजी ... हा
देसपाडियन यमाजीस दीपले होतें व रामाजी मयत जाल्यावर .... न सिम्पाउ
कुमारी यमाजीस घेउनु देसपाडियन दीपले व रामाजी गादी उमाराम देसपाडिया
म्हणौनु होत आसी आहे. यावरून देसपाडियन उमाजीस दीपले अये. हा महत्तर मही.

भा. इ. सं. मं. प्रै., व. ४, अं. १४, क्र. १३-१६, पृ. ४७-४८.

२४ फेब्रुवारी १६२३]

(- ३६ -) [४ जमादियाखत. मन्दास
अशरीन अलफ

अज दिवाण रसम्याने हा (या)स वजानेसु कांर कुनासी व देसपाड्यानी पा
मुपे व मुकामाड्यानि व हुदैदारांनी अजहती मुकाम ई दाल व इन्कवाय व मोक
दमानी कसके मुपे पा मजकुर बिदानद ( ) सुर सन ईदके इयेसन व अजय
(१६२०-२१ इ.). मोगेवा सोमवा बंदगी इज्जता माळूम कीजे आपल्यान
इनाम जमीन यावर येक राजशरयेनी प्रज बाबाजी चैरट व नमला दगे १ रुके सा व
तेल येन तेक दगे १ दर सवाद कसके मुपे पा मा (?) या कुदम्यान इयेसन व
नमला व १ माहे जमादियाखत (२४ फागल १६२०) दिवाणहा

जमान यावर येक राजशरयेनी देगील दगे १ देहाडी व तेल पा.

रसम्यानी व पायेवीनी सतमुकु नखत रुके सा ३६ तेल केर येक घाणे पैकी.

येणे प्रमाणे यावर अ. प. मानी करून देवदगे म्हणौनु रोजा मनासदारी सा
अंवर बेकदर इनामदागनी देहाडी इदारेन व अलफ व २९ माहे जमादिया (१५ नवंबर
१६२०) आहे. फातोन कसके त्यास मन्दासनी होये माळूम जले येण इम्त्यानी
दिवाणअश वरयेइलासेमी देवविंद मोगेवा सोमवा यांनी इनाम जमान यावर
मजशरयेनी प्रज बाबाजी चैरट

व नव्वत दरो १ व तेल सेर येक दर सवाट का सुपें पा मजकूर.

जमीन नाथर व राजशायिनी प्रज बाबाजी दरो १ देहाडी व तेल वंगट घो (देह ?) नव्वतयाती व पायेपासी महमुल नव्वत रुके मा ८६ तेल सेर येक ८८१ घाणबुड पैकी.

आा हुजती याकुदखान दीघले आठ तेंपें प्रमाणें करार केलें आहे ताा मन इमरें व अलफ (१६१९. २० इ.). जमा भोगयटा व तसरफती चालत असेल तेंपें प्रमाणें दुमाला कीजे. दर हसाल फर्मानाचा उजर न कीजे. ताळीक होउनु अमेळी फिगाउनु कीजे. आा (बसोजी ?) रोण्या मामदारी माा अंकर येकंदर इनामदारांनी गदरहू वा सवाट दफतर खस मोर्तबमुट [फारसी शिक्षा]

रजुसुरुनिवीस

तेरीख ४ माहे जमादिलावल ... सलास (इसरी) न अलफ. (२४ फेब्रुवारी १६२३)
पाा हुजूर.

भा. इ. सं. मं. त्रै., व. २, अं. १-४, पृ. ५८-५९.

२७ फेब्रुवारी १६२३] (- ३७ -) [फाल्गुन शुद्ध ८ गुरुवार, शंके
१५४४; ७ जमादिलावल,
सलास अशरिन अलफ.

मके १५४४ दुदमी नाम संवतळरे फाल्गुण शुभ अस्टमी ८ वार गुरुवार [शिक्षा फारसी] मुता सलास ईसरीन अलफ तेरीख ७ माहे जमादिलावल (२७ फेब्रुवारी १६२३) ते दिवसी राजश्री गभेशभट व राजश्री चिंतामणी भट गोसावी यासी राजश्री भाळोजी राजे देहांतु दीघले यैमे जे तुम्हापासी राजश्री ताबाई आवाने ठेवणे ठेविले हाते बिया-

नव्वत दोनी हजार येकसे होनु तोले सोने येकसे आठ रास

२१०००

१०८

हे तुम्ही खाडकीस आणौनु राजश्री खेळाजी राजे व अवधीया भावाचा वाटा दीघला पैकी आमची तकसेस दिवले बीना

नव्वत होनु तीनसे रास सोने तोले पंधरा रास .....

३०००.

१५०.

येणेंप्रमाणें आपणा पावंच. तुम्हासी व आपणासी अर्थअर्थ समथ नाहीं. [फारसी मोर्तब शिक्षा]

१.पहा पत्र खेळाजीस, ले. ३९५ राजखं. १५.

गोंही

बालाजी कोनेरी पत्र प्रमाणे
साक्ष.

पत्र प्रमाणे साक्षी अर्गत जोगी
विठोजी मोहीते

भा. इ. सं. मं. पण्ट सेमेलन वृत्त, स्वी. ग्रं. क्र. २४, पृ. १२-१३.

९ आक्टोबर १६२४] (- ३८ -) [६ मोहरम, खमस अशरीन
अलफ

[फारसी शिक्षा]

अज गवतग्वाने खुदायवंद मलिक सर्क मलिक अवर खुली दयाम दौलत हु
बजानेनु कारकुनानि हाल व इस्तकवाळ व देसमुखांनी पा पुणे विधानद मुा खमस
इसरईन अलफ (१६२४-२५ इ.). गणो गवाजी तर्तीय सो का पुणे हुजुर मालूम
केले जे आपणस इनाम जमोन सेत पाचुद व ताा कुरण व गवा खडी १ व बाग
टके १३१६ व आधे पेड ३ दर सवाद ताा मौजे वेव्होडे जमीन सेत पाचुद ताा
कुरण व मौजे देह बाग गा १३१६ व गवा मदसूल पैकी गळा खडी यक १४ व
आधे पेड ३ पा मजकुरी देणे. खा हँवतग्वान आहे येणेप्रमाणे फर्मान बाहानिक
खाम आहे भोगवटा तसुरफाति चालिले आहे हाव्हीहि चालते. माहाली कारकुन ताजे
खुदग्वताचा उजुर कर्षिताती खुद ग्वत होये मालूम जाले. तरी गणो गवाजी तर्तीय
सो पुणे यास मदरहू इनाम देणे खा हँवतग्वान आहे येणेप्रमाणे फर्मान बाहानिक
खाम अमेठ व भोगवटे तसुरफाति ता सन इसरईन अलफ (१६१९-२० इ.)
चालिले अमेठ व हाव्ही हि तसुरफाति चालत अमेठ तरी तेणेप्रमाणे चालवीजे. दर
हसाल खा उजुर न कीजे. तालीक होऊनु अवली फिरउनु दीजे. पा हुजुर
मोर्तब भोगवटे तसुरफाति ता आर चालिले अमेठ तेणेप्रमाणे चालवण.
मोर्तब [शिक्षा].

तेरीख ६ माहे मोहरम मोहरम

रजु मुद

[फारसी शिक्षा]

भा. इ. सं. मं. त्रै. वर्ष १, अंक २-३, क्र. २-३, पृ. ३५.

१० जुलै १६२७] (- ३९ -) [७ जिल्काद, समान अशरीन
अलफ

[फारसी दोन शिक्षे व फारसी मजकुर]

अज दिनाम खाम बजानेनु कारकुनानी व देशमुखानी पा मुणे व मुकसदखानी
व हुदग्वानि अजरी मुकसद खाल व इस्तकवाळ व मोकदगानी मौजे कुनारवलण
पा मजकुर विधानद मुा सन इसरईन व अलफ (१६१९, १६२० इ.). मोर्तब
१. शिक्षा-- ' अलफ अरी अवकर ' व ' इब्राहीम इब्रे फजलखान. '

१/१०८३

शोगाची बडगी हजरती मालूम केले जे आपणीयासि इनाम जमीन चाकर येक राज सगायेनी दर सवाद मौजे कुभाखळण पा मजकुर देखील नमस्त्यानी ता देहाये व ता ठाणें कुलवाच व कुलकानू व पटी पायेपोसी व बाजेपाटया व पैटीनिगारी फांणीया वा हुजती याकुटयान समान असर व अल्फ (१६१७-१८ इ.) दिवले आहे येणे प्रमाणें फामान करुन देणें म्हणून. गेले मामा मलिक अवर येकदर इनामदारानि तिसा असर अल्फ...ल २० माहे सौवाळ (३० सप्टेंबर १६१८) व हाव्ही गोसा सन इमेन अल्फ ल १० माहे रमजानु (११ आगष्ट १६१९) ओहती. फानांन वरीकें खास मल्हामती होये मालूम जाले वा इमारती दिवाण आने चावर अेक राजसगायेनी दर सवाद मौजे कुभाखळण पा मजकुर देखील सदरहू वया वा हुजती याकुटयान समान असर व अल्फ (१६१७-१८ इ.) दिवले आहे तेणें प्रमाणें करार केले असे. सा (ता ?) तिसा असर अल्फ (१६१८ १९ इ.) जेसा शोगाचा व तसरफाती चालत असेल तोचि दरनिसवती दुभाय कीजे. दरदराला फामाना उकर न कीजे. ताकीक होउन असली फागउन दीजे. वा गेले अजम सदरहू चावर राजसगायेनी येक प्रज वा सावावद (मालावाद ?) दफतर खास.

मोर्तबसुदु

रुजु

रुजुसुरुनीवीस

रुजुसुदु

[फारसी शिक्का]

तेरिअ ७ माहे जिल्हादी समान इमेन अल्फ (१० जुलै १६२७) पा हुसु.

भा. ह. सं. मं. त्रै., व २, अं. १-४, पृ. ५७-५८.

२६ मार्च १६२८]

(- ४० -)

[चैत्र शुद्ध १ बुधवार,
शके १५५०]

माल खासवात्री सके १५५० वरुमें विभव संवळरे चैत्र सुध प्रतिपदा सोमवार तयनी पाचमट गैर मौजे गालपुन तपे पाउस यासि सिदी समना सिदी गालभद जोहार मोलासाई गाजी तपे मजकुर याने लिहौनु दिले स्वरीदग्वत ऐसे जे. तुज पावून आले आसवाची कारणे येतलें लहारी १७५०० पाउणे दोनमें या चढल आपलें काम तजीक वेंवेरे देखील मळा व नागळ माड काही वारासी आहे व काही वरासी येणार ऐसे मुनार १३८० वा झाडे आंबा वा फनस वा उडिणी वा ते जे लो जगत तयना मुसी खद खंडून विकत दिले असे. कामाचीस करुन तुमी वा तुमारे अचकारात तयनी खात जाणे. आमास वा आमचे अवळाद-अफलादीस काय ना ही. सदरहू पैके आपली पावळे वारा वृमास अर्जांनी होये. माडाचे इस्तब या रडा व लोडे वनावाडन जाडलेयावरी दस्त बांधवील तेणेंप्रमाणें दिवाणी अडती करोन जडजे तय पावे तय जमीनिया सिवाड वा पटा देत जाणे.

गाही

विश्वनाथभट देसाई [शिक्का]	वामनभट देसाई
दादभट देसाई	हरिभट अभैकर
बाल सोवनी सराफ	गणेश माहाजनी
तानजी रघुनाथ कुलकर्णी	माई मेस्त्रादी व माई चांद
बाननाक खोतु बागा	लस्करी मामला [बाण]
गणनाक खोतु माडवा गाऊखेड	नरमनाक खोतु बागा [बाण]

भा इ. सं. सं. द्वितीय संमेलन वृत्त. प्रकं. १८३६, स्वी. प्र. क्र. ८, पृ. ६९.

२५ जुलै १६२८]

(- ४१ -) [३ जिल्हेज, तिसा अशरीत
अल्फ

[फारसी शिक्का]

अज रस्तखाने राजश्री शाहाजी राजे दाम दौलतहू वजानेव कारकुनानि हाल
[फारसी शिक्का] व इस्तफवाल व देसमुखानि पा पुणे विद्वानद मुा तिसा
दशरीत अल्फ. गणो गवाजी तबीव सां कसवे मजकूर हुजूर येऊन मालग केले जे
आपणाम इनांम अजरामन्हामती खा हैवनखान वीता

दरसवाद मौजे वेहरवडे

जमीन मेंत पाचुद प्रज पदमाजी होनप कुरण मेंत नदी किनारे महसूल
रकम गला खंडी च्यारी खंडी साडे आठ नख्तयाती व नकद कट्ट्याण रकम येव
कुडो ४३३।

बत्तीस ३२

याचे हैवनखानाचे पांढले खुदखत गुम जाले मन
अर्बा असर (१६१३-१४ इ.) व मन सवा
असर (१६१६-७ इ.) दोनी खुा असते
दरसवाद मौजे देहू गला महसूल पैका खंडी पैक १

जमीन बाग देखील महसूल व नख्तयाती
व सेव व बाजेबाब व पायपोसी कुलबाब
व आंबराई गरी पेड तीन व बाजे
झाडोरा प्रज जाऊ माली बाग पैक १

याचे हैवनखानाचे पांढले खुा गुम जाले मन सवा असर अल्फ.
(१६१६-७ इ.) व मन खगम अल्फ. (१६१४-१५ इ.)

दोनी खुा आहेत

सदरहू प्रमाणें बाा फर्मान बासिके खास किंते २ दोनी दरमाल मन तिसा
असर अल्फ ता साल गुा चालत असे. हाली पा मजकूर सादेवास मुखामा अर्जाना

असे आहे. माहाली कायकन खुर्दखताचा उजूर करिताली. नजर अनाथेत पार्श्वीउन
 काय ना मजकुराची होय म्हणोन माळम केले. तरी तरीच मजकुरास सदरहू इनाम या
 पार्श्वीन बायले खास किंन २ व भोगवटे कारकीर्दी दर कारकीर्दी सालावाद ता
 नन गमान इतरान अलफ (१६२७-८ इ.) तसरुफाती चालिले असेल तेंप्रमाणे
 साक्याजे. हेकतयावाची खुर्दखते २ गुम जालीं त्याचा उजूर न करणे. अवलाद व
 असलाद त्याखरीत जाईजे. दर ह्मसाल खुर्दखताचा उजूर न कीजे. तालीक लेहून घेऊन
 असाही याा फिराऊन कीजे [शिक्का].

सुरु शुद्ध

तरीख ३ माहे जिल्हेज

रुजु सुरुनिवीस

जिल्हेज

भा. इ. सं. मं. त्रै., व. १, अं. २-३, क्र. २-३, पृ. ३५-३६.

२७ जुलै १९२८] (- ४२ -) [५ जिल्हेज, तिसा अशीरीन अलफ
 [फारसी मजकूर] [फारसी शिके]

अज शिवांग सत्तावते खास वजानेचु कायकुनांन हाल व इस्तकवाल उधरे
 व भोगवटा... मोजे मगदर सा लोहा पैकीं हालीं कमावीस कमचे उधरी व
 नाईत ओढ ने बायली.. कान.. कमचा पैकी व रोजमरा दगेज रुके ८८ आठ चौतरे
 मजकूर पैकी दर बाय ओकी चायर बैक कमचा मजकूरपैकी व रोजमरा चौतरे
 मा पैकी रुा हांते इमरैन व अलफ (१६२०-२१ इ.) मसीद... ..
 चौतरे उधरे निजवती सागर्यानि नकर २ ता मुलां मझीन किा मुलां समन
 यि ... .. निजवतीगार या.. इनाम जमीन चार बैक दर सवाद कमचे मा
 भेत रुके (जहादी) कायचा व मोजे मगदर (मजकूर ?) पैकी... अचदुला
 करन बाय इनाम रोजमरा दगेज रुके ८८ आठ जवाती चौतरे मा सदर अज
 रोजमरागारी हांते असे. या रोजमा मा मा मशिक अंधेर सन इहिदे इमरैन
 व अचदुला बा ?) माहे जिल्हेजवा (१७ आक्टोबर १९२०) तेंथे मजमुनें मुला
 समन किा मुला समन निजमानागर मसीद कमचे उधरे चौतरे मजकूर माळम
 केले जे पेनचा इनाम वदर निजवती मसीद जमीन चायर भेत मुलाण... .. मोजे
 मजकूर मा बाय चायर रुके हांता ने रीत कमचे उधरे या ग्वाली गेलें ... ..
 व येसलातीने निजवतीन रोजमरा नाई. भोगवटा व तसरुफाती उठवी. हाली
 भांगर भासवतिने जमती वदर रुकात ठेविले आहे. आपणाल चौतरे उकराहुनु
 दगेज रुके ना... ताती बायरी आपला रोजमरा चालत नाही. तरी मन्हा
 नन कर्माचु आपला रोज... दगेज रुके ८६ देतात तांदुरी करनु पराम
 मना अचदुला जम देवणे व त्यास थाहेती रु... येकुनु थाहेती देखील

रुके ४८ परामास देऊनु व आपणास पैसजी मयीदीस नावर येक मीजिरीया
सेत सिविस कसये उवरे या खाली गला आहे तो नावर सेत मुख्याणसोड ने देवणे...
मुळां मझन यास बटल विजमती ममीद कसये उवरे व बटल पराणी मुळां
अवदुला ... ठगेज रुके ४८ वा मुला मझन रुके ४६ व थाहती रुके ४२ यो
मदगह रुके ४८ व सन नावर ... हु अजरामन्हामती कळे आहे. विजमतीमाराम
येणेप्रमाणे फर्मान करुनु दीजे. या रोखी छ २(८१)(जिल्ह) कादी या अप.
जिल्ह्यां तेंगीव २९ जिल्हकादी म्हणौनु आहे. बटल दीधले असे वा दा (१) म...
मी दुमायां कीजे. आलाद व अपलाद खालकीजे. दर दर साल फर्मानाचा उवरे
न... येऊनु अमळी किगाउनु दीजे. या रोखी मदगह प्रमाणे अजरामन्हामती
इनाम दीध...

रुज सुरनिवीस

विनाम मुला मझन चित मुळां समन विजमतीमार यास इनाम बट
विजमती जर्मान नावर येक दर सवाद कसये उवरे वा सेत मुख्याणसोड. सिव सोजे
मगदर पैकां नावर येक दुसऱ्या कीजे. नावर एक ४८ मुला अवदुला परस मलीदी
इनाम रोजमरा दरोज रुके ४८ आ... काती चौतरे

उवरे रुके

हाली रोजमरा

जावती मुळां अवदुला विजमतीमारपैकी

रुके दोनी थाहती ४२

रुके ४६

तेगीव ५ माहे जि देज निमा इमरीन (२७ जुलै १६२८) या हुबुस.

भा. इ. सं. मं. त्रै. व. २, अं. १-४, क. ५-८, पृ. १६०-१६२.

१५ जुलै १६२९, नंतर] (- ४३ -) [?

[बुमट अथवा लखुजी जाधवांचें स्मारक]

पूर्वेकडील दरवाजावरील लेख : 'सिंदखेडचे देशमुख मानवसे विठोजी
मो. आग्वांगी ठाकराई राणी त्यांचे पोटी जाधवराव, लुकजी महाराज अर्थाशी
गिरजाई राणी त्यांचे पोटी पुत्र दत्ताजी व अंचलजी व खोजी राजे जाधवराव लुकजी
पुत्र दत्ताजी त्यांचे पोटी यशवंतराव राजे खियाजी'. [हा संपूर्ण लेख आजोबा कांही
भन्न स्थितीत पहावयास मिळतो.]

उत्तर दरवाजावरील लेख : 'सिंदखेडचे देशमुख मानवसे विठोजी आग्वांगी
ठाकराई राणी त्यांचे सुपुत्र लुकजी माहाराज.'

यशवंत, व. ३०, अं. ५, मे १९६१, पृ. ३६.

१९३०-१९३१ इ. स.]

(- ४४ -) [इहिदे सलासीन अलफ

जीहूजर चौडो पंडीत मजमूदार
मामला [फारसी शिक्षा]
महरी चौडळ मजमूदार तपे
राजापुर [फारसी शिक्षा]
बीहूजर वामनाइक सगदेमाई
[शिक्षा : श्री गणेश]
कुम्भाटाकर देमाई [शिक्षा]

मलीक शाहा क...
रीमाळेदार नामजाद
... [फारसी
शिक्षा]...
भयदेमाई [शिक्षा]
केस माहाजनी रामदे
माहाजनी

रामजी नारायण मज-
मूदार कोळे ग्याळणे
[फारसी शिक्षा]
दुधो गगाधर नावसदे
का मा [फारसी शिक्षा]
बाबदे माहाजनी व
बाल माहाजनी

॥ ल मीस्त वाटप देमाईयांनी कसब मीठगव्हाणे मामले सुावाद सुा सन
इहिदे सलासीन अलफ (१९३०-३१ इ.) कारणें समस्त वारीसदागानी मीळोन तपे
राजापुरास आले. आपले निवाडे बदल एउनु राजश्री सगदेमाई गोमात्री वा राजश्री
पंडीत मजमूदार मामला वा देमाईयांनी तपे राजापुर वा देमाई का नेउरें वा समस्त
ग्रहस्त हुजूर नीवाडा जाहाया जे देगाचें सतत असे देा टाई वृती वाटून घेणे.
आपले वा मले येते पंडीयांनी वारीस वाटप करून घेतले असे. लाजीमा वा तैनाती
वाटून घेणें. वीा

लाईजाया वा तैनाती लारी ५९० लाजीमा लारी १०५॥ आगर भोगवणे...म लारी ७०

एकून वरीज लारी २३॥ याचे तकसीम वाटे देनी

वीतपसील

नीमे वाटा एक मध्ये तकसीमा देनी
एकून लारी ११५॥

केस माहाजनी वा फर्जेदानी गणपत मा
हाजनी वा फर्जेदानी वामन माहाजनी
लारी ५७॥७॥

रामदे माहाजनी वा तान माहाजनी वा
बाबदे माहाजनी लारी ५७॥७॥

नीमे वाटा एक मध्ये तकसीमा देनी
एकून लारी ११५॥

बाबदे माहाजनी वीन गोवीद माहाजनी
लारी ५७॥७॥

बाल माहाजनी वीन माहादे माहाजनी
लारी ५७॥७॥

हेणे प्रमाणे पंगरेवरून वाटे करून दीले असता. हेणे प्रमाणे आपले आपले
तकसीम खाउनु एक वरीसी दीवाणीसवा नीमतकसीमदागानी करणे दृशे वरीसी
दृशे तकसीमदागानी करणे. दीवाणीचे काही विलार्थी सत वृतीवरी पडीले तरी.....
मल हेणे. वागदा वा कोणी एउनु दीवाणी वगूलात पेसकसी करील तरी त्याचा तो
जाणे सर बाद देईल वाकडास समूध नाही वा पेसजी गणपत माहाजनी वा त्याचे
फर्जेदानी मीमाती मीस्त करून घेतली होती ते वेलसी अवघे तकसीमदार वृतीस
आंधा जवळे मळीउनु दीली होती. त्यासी न वचे त्यासी नीसबत नाही दा हेणे
प्रमाणे कोळगणे जो कोणी मागता झगडा झोवी करील तो माहापातकी. [शिक्षा]

वीहूजूर

साक्ष

नारो केशव पंडीत सरदेसाई [शिक्का^१] वीमणो तीमाजी देसकुलकर्णी मागल्या
 अंतो पीलवेऊ राजापूरकर सोनाजी नागाथण कुलकर्णी तणे राजपूर
 नार माहाजनी देसाई अणसूकर
 रामदे माहाजनी देसाई काा होली

भा. इ. सं. द्वितीय संमेलन वृत्त, शके १८३६, स्वी. ग्रं. क्र. ८, पृ. ७५-७७.

६ जानेवारी १६३१] (- ४५ -) [६ जानेवारी १६३१]

गोवा ते पोर्तुगालच्या बादशहा ता. ६ जानेवारी सन १६३१ :

“ मोंगल बादशहाना वकील जो तेथें (विजापुरास) असतो तो आमच्याशी
 चांगल्या रीतीनें वागतो आणि त्यान मोंगल बादशहान्या हुकुमानें आपल्याकडपासून
 वैद्य (फिजीशियन) फेर्नांव कोर्वास याम आपल्या एका गोवास सोवण देऊन येथे
 पाठविला आहे. बादशहान्या झालेल्या दुखण्यामुळे तो मरण पावला. पण त्याच्या
 मरणाला हाच वैद्य काण्ण झाला, असा त्यावर आंगण ठेवून त्याने नाक व कान
 कापले. त्याच्या सोवर्तस एक आफ्रिकन काळी (निग्रो) बाई होती; तिच्या माज
 या बकिलाच्यानें सोडविलें नाहीं. वैद्य इकडे आल्यावर तिच्या (ती पिचर्ती होती)
 मुसळमान धांपी दीक्षा दिली. या वैद्याला मोंगलांच्या वकिलाच्या मागणीवरून मी
 मोंगल बादशहापशी पाठविणार व त्याच्या सोवर्तस वैद्याच्या वैमनीतीस पाहू
 फ्रांसिस्क कोर्मी जो बादशहान्या दरबारी असतो त्यालाहि पाठवीन. हा दरबारी
 असल्यामुळे आम्हांस सूचना करण्यास व माहिती पुरविण्यास चांगले वनते. त्या
 वकिलानें आपल्या एका प्रेपितासोबत आम्हांस नजरणा पाठविता. यागटो, दुसरा
 त्यास पाठवून, सोबत मोंगल बादशहानें आमच्याशीं असलेले सगळे विशेष बद्दल्या
 साठीं, एक खलिता पाठवून तो बादशहाम पोंचविण्यास मांगितले आहे. त्यांत इतर
 युरोपियन शास्त्रां मेत्री ठेवण्यापेक्षां आमच्याशीं ठेवणें त्याला किती अगत्याचे आहे
 हें दाखविलें आहे. तो खलिता पाहून मोंगल बादशहा आणि त्याचा सोमरा व
 मुभेदार असकवान हे दमण व दीव येथील किल्ल्यावर हल्ला करण्याच्या हेतूपासून
 परावृत्त होतील असा भरंवसा वाटतो. ”

भा. इ. सं. मं. त्रै., व. ६, अं. १-४, पृ. ५०-५१.

१. शिक्का- ‘ श्री नारो । केशव पं । डीत ’.

२३ जून १९३१]

(- ४६ -) [आपाड शुद्ध ५ गुरुवार.

शके १५५३

श्रीराम

मेके १५५३ प्रजापती नाम सवतळरे आम्हाड सुभ ५ वाग गुरुवार त दिमी देा देवा चादगावकर यास होगाजी निघरे. . पेठ अवगापर लेहून दि...ऐसे काल जे थोर राडिला. दुकाला करिता आप. . म मेली खावयासि आन नाही. मग आपणाहि आनवीन मगे लागले. जो परयत आपले पदरी होत ते कुल विकून खावले. काल ...र पुंरना. मग आपणा पासी हि काही ध ... णी व भोये जागा राडिला. मग ते माये जमीन व इमारती विकून घातली. पेठे मधे कुनव लेक व ग्राहस्त होते त्यास मांगितले की माझी जमीन वाडा व इमारती घेऊन मज वाचावा. त्यास कोन्ही कवूल न करित. मग तुहि आपले सेजारी होतेत मग तुहि करार केला. मग आपण आपले आत्मवर्सान राजी होऊन तुम्हा घरवाडा जमीन भाये व इमारतीची लाकडे ऐसी विकत दिधली. किमती करून आपण तुम्हापासून रोकव होतु १९ एकुनईस व गला जेसी पाडली ८॥ दर पाईलीस होतु एक एकुन होत ६ एकुन होतु २५ पंचवीस घेऊनु तुम्हास भिरासी करुनु दीधली ऐसे. वाडा लांबी सूर्यमय राज ७० व रुंदी सूर्यमुन राज १० व दरवाजा वाडियाचा सूर्यातली असे. सदरदु तुम्हास दिवले असे. तुही मुगे लेकराचे लेकरी अर्जाती करुनु नांदण. त्या चाड्यासी कोन्ही दरवाती आपला भाऊचंद अगर ७ ... .. अगर आडोसी पडोसी दरील त्यास निवारून तुम्हासी नीला नाही. आपण वाडा जमीन व इमारती लाकडे ऐसी कुल दीवली असे. हे लिहिले सही [नांगर].

बिा नारोवा कुलकर्णी पेठ मार.

गौही

× लांजी पा	भील पा	सूर्योजी	कोंडाजी
मोवादस पेठ मा	बो। मां। पेठ मा	गवईग मो।	माहजन
		पेठ मा	पेठ मा
बापूजी मठाजन	आळामिया चौगुला	गोदावा	नग्मावा
× ×	पेठ मा	लिकता	कास्त
	भानजी हे	सीवाजी ता	कान्हावा
	× ध	वडा	वहद
दामाजी	आपाजी	दसावा	दाद सटी
मराफ	खलिदरा	मुसाला	भुसारी
गोमाजी	लखमजी	गोद नाक	ठकू नाक
वायाळ	लाडगा	माहार	महार

भा. ड. सं. मं. वार्षिक इतिवृत्त, शके १८३८, म्वी. ग्रं. क्र. १७, पृ. ५१ ५२.

२१ मे १६३२] (४७) [जेष्ठ शुद्ध १३ सोमवार. शके
१५५४

[लिख गोव्यांत सांपडलेला ताम्रपट]

पत्रा १ पोट

मुवाफिके हिन्दवी हरसे रजामन्द शूदन्द
व मओमल्ये आं हा मुशखस शुद
नीवाडपत्र सके १५५४
आगीरा नाम समछर जे
स्ट सुध १० (१२ ?) सोमवार ते दीव
सी म्हास थळ मौजे कडफळ ना
बारामती पा सुप बीा गोत सवा
जी पा मोकदम माजे थळमजकुर
संताजी व सुभानजी आटोळ मौजे
थळमजकुर या ईदमान अ

पत्रा १ पाठ

प्रवादे कुसगाजी व पछेमवादीये
महीमाजी मौजे गोव समते नीब
पाा वई हर दो जन भांडत थळमज
कुरास आल सबाब भाडन हर दो
घाच भाउपनाच वतनाच आहे यासी
सदहु दोघचा नीवाडा केला हर दो जन
बाजी पा का नीब पाा वई यासी
राजी जाल त्या वरन बाजी पाा सडी
पाठवीली त्यासी सडीची हाकीक
त बीा हर दोघाचा मुळपुरुश नागो
जी पाा यासी बायेका दोघी जनी

पत्र २ पोट

ता
वडलीचा तान्हजी
त्यच हरजी त्यचा
म्हीमाजी

ताा
धाकटीच वे
लोजी व वीठो
जी त्याच कु
सगाजी व नाई
कजी

सदरह् दोषीन्ना

9.

दीप्तिार बथेका वरी नीवाडा केला.
सडी प्रमान नीवाडा दोघाळा के
ला. थल गांव कुल कानु काना घर
वाडा मेत ईनाम पादरी काळी
कुल उत्पन दो टाई केळ. लीही
ल्या प्रमान नीवाडा केला. मान
ता महीमाजीस नागर पान हो

पत्रा २ पाठ

लीची पोली व	कुस्णांजीम
म्हार ४ पुडे	दसरा व दीवाली
सदरहु प्रमान	वाजतर व लगिना
हार दोघान्ना नी	ची वाटी व माहा
वाडा कैला अ	रांची मोली पुड
स हार दोघाम अर्था अर्थीस	
मन्न नाही हे नीवाडपत्र सही	

गोदजी पा
का मेळगु
पा ईदरि
त्रीता सीवगम था
मा

म. प्र. ग. से. अ. वि. संस्थाना, कोठे १८३७, म्हा. भ्रं. नं. ११, पृ. २३८-२४०.

२३ सितंबर १९३३] (- ४८ -) भाद्रपद वद्य ३० शके १९९९

श्रीगणेशाय नमः॥

[illegible]

महागष्टेतिहासाची साधने

२५ जानेवारी १९३५]

(- ४९ -)

[माघ वद्य रविवार
शके १५५६]

बिहुजूर

[फारसी शिके दोन]

बहुजूर बहीबानी

काजी हकीम मौजे मजकूर

बिहुजूर तिमोजी

विष्णु देसकुलकरणी

सरदेमाई [शिक्का— श्री नारंग । केअव पं । डीत]

मामले मजकूर [शिक्का

—तिमा : जी विष्णु : पंडित]

स्वति श्री सके १५५६ वर्समे माघ संवत्सर माघ वार्द त्रितीया रविवार
(२५ जानेवारी १९३५) तदिनी पाउसग्रामी

वामन ... देमाई [शिक्का]

हरभट अर्भकर खोतु वाडा कुथ

देवळभट खोतु मौजे नारंग देवळभट

गमनाम वाचनाक खोतु डेअले गमनाक

वाचनाक

नार माहाजनी खोतु मौजे गोलप

कानभट फडका खोतु फडके वाडा कुथ

भट जोसी खोतु मौजे अंधेरे माद जइसी

किटो माहादेउ खोतु मौजे माउखेड

किटो माहादेउ खोतु मौजे गाउखेड

हे सुख समस्त चुकले माकले ग्रामगुरु आमचे अनुमते दिवनाथ जोईसी वा
जोग जोईसी वा कुण जोईसी फर्जदान सोम जोईसी तप मजकूर यासी व्हिहान दिला
उपार्जनपट याणा कम पैसा जे. तुमी एऊन सांगितलेनी जे आपण तपे मजकुरांचे
जोतासी मिगरी सेवा करिता पर आपणामी काही वृत्ती नाही. तरी आपुंले आगर
वाडा माहाजनी का मजकूर असे. त्या आगराचे जमीन पिडावा व महाबलवाडेने
परिण नजिक अगर नागण जोईसी परिया किनारे असे वा परिया पळे थडी जमात
वाडा कमचे मजकुराचे उजवी जमीन असे तेथे आपण बावी खंगडे असे. तेथे आपण
थर बांधान तपळ माड सुमार ५० नेमावणी करीत. ते आपणामी वृत्ती करून देणे
म्हणोन. मग आमी मनामी आणून सदरहू जमीन हरदू कुस नागळ माड नेमावणी
करावेया जन्मान्तर भास दिले असे. नागळ माड सुमार पनास नेमावणी कीजे. यासी
इस्तवा मुदती २५ साला केडे असे. पंचवीस साले जाहायवरी माड सुमार करून
त्याचे पंचक वाट करून वरकड माडासी मन्वता माहसूल वा नकटेयाती वा वाजे
उजवाती वा तर्कासमान सामना वा माहाळ दर सदे माडासी लारी २० ४० येणे
प्रमाणे जे काय हेईक ते तुमास वृत्ती करून दिले असे वा जमीन मजकुरांचा मिवाड
दरसलामी लारी ॥॥॥ चिा

जमीन आगरवाडा माहाजनी तुमचे

जमीन जमानवाडा कसवा लारी ॥॥

भिरासिचे लारी ॥॥

सदरहु सिवाड तुमस माफ केले असे आणि तुमस येत नही वेग तुमाजी सोमलिंग वा धोणेकर वा पटवर्न वा सोनार पाणी का मजकुरामधे त्याजण मोडिले असे त्या सरिसे नदी जिनरे उजवी जमीन अठ्ठुल गहमगांन धारणे हादे ग्याये वा माड जोरसी यावे त्याजणाखालते त्याजण असे त्यासी हाद बांधायेया धेण मशा सर्ती मोयठम असे. त्यासी तुम हाद बांधावे मशाखती कीजे. ते दि तुमास वृती करण दिले असे. कमावीस करण जेतीसपणा खालवुन मुयें आसजे. तुमसे अवखदी अफ लादीनें खणे. आमी वा आमचे जातप्रजातेन पाळावे वा माहावल वाडेनें काळना एत असे ते काळनेने पाणी वेळ धटिका द दिले असे. आणुन माड सिपिजे वा माडांन मशाखतीकारणें अड्याला १ वा कामती १ ठेविजे. त्यासी पायपोस पाणवाव वाडेस धेगार माफ केले असे. जमीनेचे चतुसीमा पृथिवेकडे म्हाराचे मठाचे हद वा पळमेकडे गारगावरती वा उतरेकडे जमानवाडा कसवेचे मली तुमा दिले असे. पाटांन हद वा दअणेकडे देनाइयाचे जमिनेचे हद हे चतुसिमा मधिल जमीन तुमास दिले असे

तेरीख १६ नवें शावान (समस सत्यासीन अलफ) (२५ जानेवारी १६३५)

भा. इ. सं. सं. द्वितीय संमेलन वृत्त, स्वी. ब्र. क. ८. पृ. ७०-७२.

१२ एप्रिल १६३६] (- ५० -) [१५ जिल्काद, सीत सत्यासीन अलफ

[आरंगीच्या कांहीं फारसी मजकूर व शिक्षा पाठलेख आहे]

आज दिवाण मामतें दौतलमगल ता. हुंदेदारांनी व मोकदमानी व गैयानी मौजे नाथंगाऊ देऊ तरफ करपेठार का हवेळी मामलें मजकूर यिदानंद हत्ती सुा मन सीत सत्यासीन अलफ (१६३५. ६ इ.). दरीबिला हुजर येऊनु मोकदममानी मौजे मजकूर माशम केले जे मौजे मजकुरी गोपालमोद देवस्थान आहे. तरी देवारी इनाम जमीन काम रुके ४६ साहा देखील सहसूल व नकदयाती व बाजे उजुहाती व बाजेपटी व धेटंगार कुलवाव कारकीर्ती तर कारकीर्द भोगवटा ता. साल्लगु दुवाला होऊनु चालत आहे. हाली माहेरी नजर इनायत फर्माफन भिसेली देण्या रज. ठेणे म्हणून. तरी हाली सदरहु प्रमाणे इनाम जमीन काम रुके ४६ साहा देखील माहू सूल व नकदयाती व बाजे उजुहाती व बाजे पटी व धेटंगार कुलवाव वा भोगवटा ता. साल्लगु प्रमाणें दुवाला करून दिल्या असे. दुवाला कीजे. तालीक लिहून येऊनु असल मिसली इनामदारासी पगून दीजे. हरमाळ मिसलीने उजर न कीजे. [फारसी मोतब] तेरीख १५ माहे जिल्काद.

भा. इ. सं. सं. त्रै. व. ७, अं. १-४, पृ. ५०.

१२ एप्रील १८३६] (- ५१ -) [१५ जिल्काद, सीत सलासीन
अलफ

[फारशी शिक्रे दोन]

[फारसी मजकूर]

आज दिवाण मामले दौलामगल ताा हुदेदार व मोकदमानी गैयानी मौजे
राजुरी तर्फ करपटार का हवेली मामले मजकूर विद्वानंद हर्षी सुहृगमन सीत सला-
सीन अलफ (१६३५ ६ इ.), कोड जे हुसी धीन गोविंद जोईसी मोा मौजे मजकूर
हुजुर येऊनु माळूम केले जे. आषणासी मौजे मजकुरी इनाम जमीन चावर दोनी देखील
महसूल गळा व कडवा कारकीर्द हर कारकीर्द भोगवटा वा फर्मान निजामशहा व
खुदखत खाा हवेल्यान व हाही मिलली रायाराऊ हावळदार मार्जी मामले मजकूर
दुमाला होऊनु चालत असे. सधेची नजर इनाम फर्मान हाही माहली देण्या राजा
फर्मावणे म्हणून. तरी जोईसी मौजे मजकूर इनाम चावर दोनी देखील माहसूल गळा
व कडीवी सल्लावाद प्रमाणे दुमाला करून दिले असे. वा भोगवटा तसकफान ताा
माळुगा मेहित करून दुमाला कीजे. हरमाळ मिललीचे उजर न कीजे. ताहीक लिहून
वेऊनु असरी फर्मान इनामदार मजकुरासी कीजे. [फारसी मोतव] तेरीव १५
माहे जिल्काद.

भा. इ. सं. मं. त्रै., व. ७, अं. १-४, पृ. ५०-५१. *

१९. सप्टेंबर १८३७ (- ५२ -) [४ मेहेर इलाही १०, शहेर:
जमादिलाबल, हि १०४७

मोहोर अबदुल मुजफर शाहबुद्दीन

महमद शहाजहासहब कुरानमानी बादशहा गाजी

फर्मान अश्रीशान अबदुल मुजफर महमदशहा शहाबुद्दीन साहेब कुरान यानी
बादशहा गाजी परमाणे दाजीराम व सरकार माहूर सुमे बगर हे प्रांत तनखा जहागीर
म्हणून उदाजीराम याजकडे त्यांच्या हयातीत होले. त्यांचे मरणानंतर त्यांचा मुलगा
इस्लामना एकनिष्ठ सेवक जवाजीवन याचे नांव उदाजीराम असे झाले आहे. त्याज-
कडे हे आपली घतन म्हणून बहाल ठेवले आहे. त्यास काढून टाकण्याजोगा असा
कोटी गुल्दा जापर्यंत त्याचेकडून होणार नाही तोपर्यंत त्याचेकडे हे कायम राहील. ह्या
परगण्याचे मुम्याचे व सरकारने हिरोव त्याच्याचे अधिकारी लोकांना ही जहागीर-
प्रमाणे मानावी. हुकुमाविषय जाऊ नये. ता. ४ मेहेर इलाही सन १० ता. शहेर
जमादिलाबल सन १०४७ हिजरी

सही दाराशुको

[शिक्का ' दाराशुको ई शहाजहा बादशहा गाजी ']

भा. इ. सं. मं. त्रै., व. २, अं. १-४, पृ. ५०.

१८ आक्टोबर १६३७] (- ५३ -) [समान मन्दागनी अल्फ

...हाजीर मजालमी किले अतिवत मा समान मन्दागनी अल्फ (१६३७-८ इ.)

बी हुजूर

काजी हकीम सरा काजी फतुला पा उणी
दिंडोरी [फारसी मजकूर व शिका]

मुला बसीर हावालदार पा उणी
[फारसी शिका]

देवराऊ तिमामी सवनीस किले मा बी
कलम ॐ

मिराजी नाईक किले मार [फारसी
शिका]

हरजी नाईक किले मजकूर [फारसी
शिका]

सेक अली नाईकवाडी किले मा
[फारसी शिके दोन]

बिंबजी बेनो नाईकवाडी [फारसी
शिका]

दतजी नाईक किले मार

त्रिमलराऊ नाईक किले मा

भानजी मारेराऊ नाईक किले मा सही

हिरोजी व बावाजी देशमुख पा उणी

कृष्णाजी गंगाजी मल्लाथ आ कुलकर्णी
पा उणी

प्रतापराऊ नाईकवाडी ठाणे पा उणी
[कटयार]

येसवंतराऊ नाईकवाडी ठाणे पा
दिंडोरी (सही)

पत्र प्रमाणे साक्ष रुद्र जोसी मुख्या

जैतावा व काऊजी सराफ का उणी गोही
साऊजी सेट

माऊजी मेहतरी सोनार व सराफ का
ऊणा

खोज अंबर हावालदार किले मा
[फारसी शिका]

नारो नरसिंह मजमूदार पा उणी दिंडोरी
बिा ॐ

मितावराऊ नाईकवाडी किले मा
[फारसी शिका]

येकाजी बागूलराऊ नाईकवाडी किले
मार [फारसी शिका]

भंतन नाईक किले मा [फारसी शिका]
दसजी नाईकवाडी किले मा

भिवजी राऊत नाईक किले मा [फारसी
शिका]

येरराऊ नाईक किले मा

गोदजी नाईक किले मा

गोपाल राऊत नाईक किले मा

येमाजी दलवे देसमुख पा उणी रंगो
[नांगर]

विटल कुलकर्णी पा मा

जेऊ पटेल देसमुख कसबे उणी [नांगर]

बाबूजी भोजदेऊ कुलकर्णी का उण

सदोनाक नाईकवाडी ठाणे पा उणी

तिमाजी नाईकवाडी पा दिंडोरी

वामन सुकत मुला पत्राप्रमाणे साक्ष

वकाई मेद्रीण का उणी [नांगरी]

नामगेटी मेद्रीया लीया का उणी [कात्री]

बाबा मेहतरी तेली का उणी

धाऊजी लोहार मेहतरी या का उणी
(साडस)

गाऊ भेटी भेटीया कासार का ऊणा
बाबाजी सुतार मेहतरीया का वोणी
[किकोरे]

हजरती साहेबांचे खुर्दखत की तेंगीस १ जमादियावळ पा छ ४ जमादियावळ
किराम हवाळदार व कारकुन किले मा खांदर जाले मजकूर अर्दास छ २० रचिलाखर
हजरत केली ते १० २८ मिनटू गा जाली. मजकूर बंदे कमीन स्वार होते. वग्वी सोहवी
फर्मा किले की गोपालभट पुजारा जगदंबा सप्तसिंग व भोपे पुजारे सप्तसिंग यांची
मुनसीफ बग्हक करून हुजूर खबर लिहिणे म्हणोन्. बंदे कमीन किले याम पैवस्ता
होऊन् येथे सगोवत व सवनीस व तमाम नाईकवाडी वेंसवुनु गोपालभट व भोपे
यांची मुनसफी केली. गोपालभटापासी निवाडियाचे कागद आहेती. भोपे पुजारे
यापासी थक जरा नाही. म्हणोन बयाजवार लिहिले. तरी गाजी हाकी मशरा देशमुख
पा मा वज्र मोल गाजीचे मोकदम बुढे बुढे ऐसे मेलऊन् व हरएक मुनसीफ
खातिरेम आणोन् विले त्यावणे. अकस कोसीस न करणे. रहगस रास्ती अमल करून्
हुजूर खबर लिहिणे म्हणोन्. हुजूर खबर लिहिणे म्हणोन् रजा हक रजा काजी हाकीम
जर व वेंसमुख पा मजकूर यासी सदरहु मुनसफी बदल बोलाऊ पाठविले. हे खबर
भोपे मजकुरास जाहली यावरी भोपे मजकूर गैर हजीर होऊन् गेले. मुनसफीस हाजीर
न व्हातीच. त्या गोजापासून आजीवर त्याची वाट पाहिली. तरी ते आले नाहीत.
यापार गोपालभट मजकूर सदरहु मजालसीस येऊन् बोळिला जे आपण हजरती
साहेबांचे खुर्दखत येऊन् आलो की भोपे याची व आपली बग्हक मुनसफी करणे
व..... आपणास भोगवटाहि आहे ऐसे अ..... भोपे मजकुरापासी काही
कागदपत्राहि समता लायेनी आपणासी सिरजोरी करिताती. मुनसफीस तरी थागत
नाही. यावरी सदरहु मुनसीफदारी खातिरेम आणिता मादूम जाले की गोपालभट
मजकुरापासी पैमर्जाचे महजर आहेती व भोगवटाहि आहे. ऐसे असोन यासी भोपे
मजकूर लायेनी हरकती करिताती. गोपालभटाचे पुजेची तकसीस दुमाली केली
पाहिजे ऐसे समस्ताचे खातिरेम आले. मग गोपालभटाची तकसीस गोपालभटाचे
दुमाला केली. हा महजर सही. मोर्तबुमुद [शिक्का]

भा. इ. सं. मं. त्रै., व. ६, अं. १ ते ४, पृ. ७०-७२.

२५ नवंबर १६३७]

(- ५४ -)

[१७ गजव, हि. १०४७

[महमदशहाचा शिक्का]

तरी बला मुसम्मा राजः शाहजी भोसलः बदगाह फल्क इस्तवाह इस्तवाशः
नमूद के दर जार्गार सुयोद व देहात परगनः वाई व किल्याअ मौकुआ आं जा व
परगनः कणः अज कदीनुद अदयाम निम्फ हिमः खुद वूदः अकनू, परतावराव

बहादुर धोरपट्टे नदीगः जोरगज वर तमामी देहात व जोरगज नदीगः कान्तव
अस्त व खुद राव महालोजी नदीगः कुद्वर्तियरा दियः न भी वदत तमामी वर तमामी
निय व अंबजी दर देहात मुधोल दियः दादः अता लिहाजा अत्र पेरात व मुध
दसअ उत्तर नदीगः व तकीर दादः दियः राव व दियः महालोजी नदीगः कुद्व
निय देहातीदः आयद पर मअरुजः ज वर्यापर अशक व कुद्वर्तियरा उअतः राव अत्र
आ जा के मार पर गिरा व परदास्त ई खान्दान करीम बहादुर व अताअत मुतर
भेअ व मर नत्र अस्त फर्मान ब्राजिमुद हजअरा वकी तीर दादः मुद मीकगतात
के परदादराज नदीगः जोरगज वर मुधोल मअ हस्तव व बहादुर मराजः व परगः
तोराव व निम्फ देहात कर्नातक व निम्फ देहात कान्त के मनगव हृषहजरी
कात्रज बाअद व राजः शराजी भोयदः भिन्नुम्लः देहात परगः वाई निम्फ व
वीर व जरा देहात परगः कराड व वादतः कर्नातक निम्फ व मनगव वजहजरी
कात्रज बाअद व महालोजी इत ब्राह्मदमित इता ब्रह्ममिन्न वर नी २० देहात
बीजानगर मनगव दो हजारा मुनगिक माराद व सनद वर अर्यहदः दादः शुद
पर वरी अतयात शाही हमी अस्त खान्दान वर हुक्म अशक राजी वृदः वसिदः
सन गुजारी व दीयतवाही दीयत राज अफर मुवतअद व सरगम बाअद तहरी
नितारिग्व हकदहम रजमुद मअज व नयअ अयैत व अलक [ग्वाली ३ शिके]

मारांश : राजा शराजी भोयले यानी दरवासे तकर देली की, मुधोलकी
जागीर, वाई परगण्यात रावै व किले आण कन्हाड परगणा यांतील निम्मा हिस्सा
पूर्वीपासून माझा अन्तर्गत हल्ला जोरगजात नाग प्रतापराव धोरपट्टे यांनी सर्व सत्ते व
किले जबरदस्तीने आपल्या ताब्यांत घेतले आहेत व सतत कुद्वर्तियरा नाग
महालोजी यास त्यास दिव्या देत नाही. परंतु आमकडिले व अंबाजी यांना मुधोल
पैकी हिस्सा देतो. वरी कुद्वर्तिय तकीर करून माझा खान्दाना हिस्सा व कुद्वर्तिय नाग
नाग महालोजी व नाग नाग नागनाग यांनी. नाग अत्र पदगतात आला. ते कुद्व
अने, व विश्वांग अलक्यते यांनी पोषण करणे योग्य आहे. म्हणून आम्ही आम
हुक्म करतो की, जोरगजात नाग प्रतापराव यांनी ८८ गजसंद मुधोल, तोरग
परगणा, कर्नातकातील अने गांव, कन्हाड परगण्यापैकी अर्धे गांव व सन हजारी
मनगव येवढा सरजम आपल्या ताब्यांत ठेवावा. राजा शराजी भोयले यांनी वर
परगण्यापैकी निम्मी गांव, कन्हाड परगण्यापैकी २६ गांव, कर्नातक व तात
हजारी मनगव येवढा सरजम ठेवावा व महालोजी यांना कान्दमित यांना ब्रह्ममिन्न
यांनी बीजानगःपैकी २० गांव व दोन जारी माराद आपल्या बंधूना ठेवावी
याबद्दल त्यास निजी सनद मिळी आहे. आपा बाबदास या देणाने बाबदास
हुकुमावर कुद्वर्तिय सर्व लोकांनी राजा राहून आपल्या बाह्या लोकांनी त्या
करण्यास तयार असतील. सन १०८७ गज १७ या मारगेने लिहिले.

२१ मार्च १९३९]

(- ५५ -)

[१० जमादियावर,
अर्बेन अलफ]

मला या सत्रेशी मुंडार भोजे परिते पा पाणे यास सत्रेशी दादाजी कोडये सनेतर नामजात किले काढाणा महालानिहाये जेवनी. या सन अर्बेन अलफ. सनो जेता आपली वकर्तम परितेवनास दिवली होनी. याचदल दोघा जणा मने करकर होनी. याचरी सनस पाणे निलेनु परितेवनास होनु २० पाटले ते सनोजीस याथाम सनेतर वकर्तम सनोनु आम्ही म्हटले जे यादीस होनु देणे. त्या वकर्तम कुणाजीन सनोजीने वकर्तम होनु परितेवनास दिवले. सदजर तरी कुणाजीन आम्हापासी दीवला आहे. आम्ही.....

[शिक्षा]

[शिक्षा]

नेरीख १० जमादियावर

भा. इ. सं. मं. त्रै., व. ७, अं. १-४, पृ. ३९.

जानेवारी १९४१]

(- ५६ -) [अर्बेन अलफ. सन १०५०]

हुवल जलील अल मुल्कलिलाहे

[महमद इब्राहिम आदिलशाहचा शिक्षा]

फर्माने हुनवान वरके सुपरयाफा वकर्तमने उहेदवाग्न व कारकुनास परजन जमनेरी सत्रानिले तोरपल अत्र सत्र सने आवाहीन अलफ. (१६६९. १० इ.). याचदि कर याफा जे वर तडे सोदरजा व अत्रे सत्रसग रसीद के विसपाकळ विसर के विसरानी सनोनु सत्रसग सनेतर भोजेण वकर्तम ती परताना सत्रसग वमजेने वर ति माफा इनआम जरी व सनोजीन वकर्तम वर वामशारी देसकुलकर्तनी सत्रसग सत्रसग होनर माण पेटेलकीण आनजा इनआम व दो सने पसकी व होनेही व नेल व सुपारी व तमास व होनी हरजस व मलक व विसदा (?) थळतोड व थळ गनी व उमेमारा वरगे कुदका व वुदकात अज कचे व सनेथे ताना देसक आनजा सने इनायत फर्मुदन्द देसकुलकर्तनी सत्रसग हो इतर भोज पेटेलकी तोके (सत्रसग) सटले जामदरवाने जकात दाखल गदी तोडा के देसकुलकर्तनी सत्रसग फर्माने अशर. आनफत फर्मायन्द अजे आनहा व सनेथे वमजे भोजण कटणवाडी इनायते करीम व सने होनु व पेटेलकीण सत्रसग इनायते जकात जवरी व इनायते सनोनी दो सनेथे वरगे कुलवाव व कुलउज्जान तीप व अनामुद अत्र कचे व दिहाये सनफ देसक आनजा देसकुलकर्तनी सत्रसग अत्रसग देसकुलकर्तनी पटलाहाने व फते अर्बाने सुसरवाने फर्माने आनफत दीवानी जमनेत फर्माने जमनेत वरके करीम व सत्रसग जरी सत्रसग दाखले सटले व नाग

याने व अमीन लखजमात मीराद व निगार फर्मायेष व जर अवधाये वेठी गिदके मुसायन
 वगैरे हुसारा व वाजी वेठ वेगारी मुसार्के मुतवागिने मअदनुदअम्र मेवटसुख व दो सवके
 वेगार्ई नाडसौंडा वाजे कुलवाय व कुलजधान व सागर बागुनात इस्मी व रस्मी
 कल्मी व नाडीमी नयदी व जिस्मी वैली व वजनी आने दर वगैरे
 अआय गयन अस्त व पीशनर गहुडाम ग्राहदअद नमासी दुस्माके
 नुमायन्द व दर्शन वज तादीदि वकीये व कदगने अजीम लाजिम दानिस्ते अज
 फर्मदण अशफ इन्हगफ न वजन्द वाटे सुगारेइलै व अवलाद व अहफाद उ जोगी
 साजन्द व उजे फर्मने हरमाळे नकई सालवसाल बहमान फमान हुनायत रवानागन्द
 व नकले नयस्ते गिरागले अमर फर्मन वाज वेहन्द अहदुक्मे फर्मने अशफ गयन
 नहरीन फी ताखि व पात्रदहुम गहरे शकालुल मुकम्म सने १०२० परवानगीण हुजे
 खुर्दीद जुहे अशफे अकदमे हुमायुने आया [तीन शिके]^१

मा. इ. सं. मे. वै. व. २, अं. १-४, क्र. ५-८ पृ. ७७-७८.

३० जानेवारी १६४३] (- ५७ -) [१० जिल्काद, हि. १०५०

[आदिलशाही फर्मान-सारांश]

काजी सखीद याने जाणायें की, या वेळा फर्जद शाहाजी राजे भोगले याने
 (मधुपेच्या) त्रिमल नायकाजी राज्यनिष्ठा व सत्सेवा यांची हकीकत मागितली.
 म्हणून त्याचें उर्जित करून त्यास पंजाबें फर्मान पाठविलें आहे. आतां हे फर्मान
 शाहाजीकडे पाठवायें. आणखी असें कळलें कीं शाहाजीस त्यास वाजस नियुक्त केले
 आहे. फार जांगलें केले. तो मदतीवाचत जें खिर्हील त्याप्रमाणें कुमक करित जावी.
 म्हणजे तो त्या वाजच्या गनीमांस नेस्तनाश्ट करील.

सह्याद्री, व. ११, अं. ५, मे १९४५, पृ. २९५-६.

१७ मे १६४३] (- ५८ -) [ज्येष्ठ शुद्ध ९, शके १५६५.

७ गविलावल, बुधवार
 सलास ओर्वेन अलफ

[कयाण येथील ताम्रपत्र]

पत्रा १ बाज १

पत्रा १ बाज २

महंजगना-

. ५ बाउबा व गोवीदपत १

१. शिक्रा पाहिला ' चन्देहे दरगाही महमद आदिलशाही आगा खुसरव सने १०५०
 दुसरा— ' महमदखानी दुनया व दीन अमीन मुस्तफा '. तिसरा—अस्पष्ट.

मा जमीदार
देसमुख देसपा-
डे थल आनळे

पत्रा २ बाजू १

रनदेउ तरफ भादे याम
वहीरपाटील सातव मो-
कदम नीमे मौजे मा सुर-
सन सलास अर्चईन आ-
ळफु लेहोन दीधळे य

पत्रा ३ बाजू १

नाही पुढें कीदीं करावया
समवसर नाही दिवान त-
री कीदीं सोडी ना या ब्रद-
ळ मौजे मजकुरीची नीमे
मोकदमी आपली आपन

पत्रा ४ बाजू १

एही सकरळ सातव
शने लेकरी पाने याम
जां कोन्ही इस्कीळ करी-
ळ त्यास आपन बारुने हे
लीहीळे सह

[नांगर]

पत्रा ५ बाजू १

चाळप केदारि

नीपला मौ
जे सीवे
रामजी धा
यभोर ग चौ-
गळा तोरनदेउ

पाल
काउ पाटीळ
हुळवळा
मौजे वाकडी
प्रगने पुना

चीहुजुर राजेश्री सावंत-
राउ आदीकरी ता हाच्ये
समत जुनर कानपाटी-
ळ आबारी मौजे तो न-

पत्रा २ बाजू २

येसे जे मौजे माची नी
मे मोकदमी आपली या-
वरी आजीतागाईत दी-
वानीचा पैका उगवनी
कगीता हाळ उरळा

पत्रा ३ बाजू २

तुम्हास वीकली तुम्हापा-
सुन होन १८ ४ आठरा घे
३० तीनरा
उन तुम्हास मीगसी क-
रून दीधळी सुप ठेक-
पूर्वी अहीरकराच नीम
च्यान्मीयाजानी

पत्रा ४ बाजू २

.....मौही

मायापा-	वेउ पाटी
टीळ मोकद-	ळ फर्जद को-
म मौजे अ-	ड पाटीळ घो-
नवळे	गा मौजे येने
येमाजी	बुजरुष

पत्रा ५ बाजू २

परस पा बच्चा १५६५

तेरीष ७ र-	नरस पाटीळ
बीळवळ	धोगा मोकद-
सके १५६५	म मौजे येने
सुभान ना-	बुजरुषे
जावभट	औण्ये
भोमो	पाल

पत्रा ६ बाजू १

पत्रा ६ बाजू २

म सवखरे जेस्ट सु-
ध नवमी बुधवार
लीहीळे सही नामा
माहार मेहत्रया

याम मुजाहीम
होई तो गोताचा पो-
टा दीवानचा गुनेगा-
र पुर्वजाची शेफ-

त असे

~~~~~  
प्रभात, धुळे, व. १, अं. ६, इ. स. १९०६, पृ. २-८.

२० आगस्ट १६४३ ]

( - ५९ - )

[ १४ जमादिलाखर,  
हि. १०५३ ]

[ आदिलशाही फर्मान-सारांश ]

फर्जंद शाहाजी भोसले याने जाणावें की, विश्वास नर्मिंगराव याच्या अर्जावरून ध्यानांत आले की, यापूर्वी जमेत हजर कर्ण्याविषयी अंतर सरदारांप्रमाणें तुलाहि हुकूम सुटला असतां तू फिकीरांत पडला आहेस. तरी तूं समजावेंस की, अंतरांप्रमाणें तुलाहि हुकूम झाला एवढेंच. हुकूम होईतो तुझें मन निर्धास्त होतें. कारण तुझा विश्वास व जमेतीचे ऐक्य कायम होते. आमचा विश्वास आहे की, तू हुजूरचा जना-चाकर आहेस. तूं जमेतीकडून सतत हुजूरचे काम करून घेतील. तुझी राज्यनिष्ठा, कार्यज्ञातृत्व, चाकरी व प्राणार्पणता हे गुण आम्ही जाणतो. तूं सर्व तऱ्हेनें संतुष्ट राहिल. फिकीर करूं नये. आमचें तुजवर वाटतें लक्ष आहे. नर्मिंगरावाच्या विहितवाकून तुजवर फार कृपा आहे असें समजावें.

~~~~~  
सह्याद्रि, व. ११, अं. ५, मे १९४५, पृ. २९६.

२८ मार्च १६४४]

(- ६० -)

[२८ मोहरम हि. १०५४]

[आदिलशाही फर्मान-सारांश]

महाराज फर्जंद शाहाजी भोसले याने जाणावें की, तू पाटाविलेल्या राज्यनिष्ठे विषयीचा अर्ज ध्यानांत घेऊन पसंतीस उतरला. नवाब खानबाबा आझाणे आहेत व तू दूरदर्शी आहेस. म्हणून आम्ही नवाबांस हुकूम देला आहे की, त्यांनीं राज्याच्या हिताचें दिवेळ तें करावें आणि सिवापाच्या विनंतीप्रमाणें योग्य झिल्ले तसा तद्द करावा. तसेंच राज्यहिताच्या इतर कामांत गर्क असवे. तुला हिताचें वाटेळ तें तूं नवाबांचे नजरेस आणावें म्हणजे ते निर्णय देतील. तिकडील हकीकत नेहमी इकडे लिहून पाठवीत जावी.

इकरी येथें नवाबाकडून आले.

~~~~~
सह्याद्रि, व. ११, अं. ५, मे १९४९, पृ. २९६.

१ जून १९४४]

(- ६१ -)

[५ रविलाखर, स्वमम
आर्वेन अलफ]

[फारशी तीन ओळी]

अज मुभा खुदायेवद खान अलीशाने खाने अजम गनुमेजमा कुलीदयाम दौलत
[फारसी शिक्का] हु वजानेधु कारकुनानि हाल व इस्तकवाल व देसमुखानि व अदि
(कार्ग) नानि मामले मूर्तजावाद अरफ नउल विदानद मुा स्वमम अरबैन अलफ
जमाया मोमिनानि कमधे चेऊल व जेमायत मोमिनानि वा पा (ठाण ?) माहिमकर
सा... नावाद मा मजकुर हुजुर येऊनु मालुम कैल जे आपणाम सारा व बेगार फर्मासी
व उलफ व बिगड व सायेर व दुर्ग व व दुर्गी (मुर्ग व मुर्गी ?) हरयेक माफ
असे व अच रेमीम व सूत व ताफता व पटा हरयेक जीस विणीताती
सारा व महगुल व पट्टी हाये हरयेक वा फर्मान निजामशा का
मलिकअवर कारकीर्दी दर कारकीर्दी सालावाद माफ असे. आपणाम मद्र लाहारी ३६८
यासि क्षेत्री १८ व मोमीन १८ देत आहे. जाम हाये वा घाटबलाम जकाती साला-
वाद नाही व रेमीमामी जकाती दर मण ल्याह देत आहे. वा फर्मान निजामशा
नारिखे आहे व हादी फर्मान हुमायून सादर आहे. नजशैनाती फर्माऊनु महामती
होये ऐसे (?) मालुम कैल. तरी मोमिमान यासि बहुकुम फर्मान निजामशाहा
फर्मान..युन यासि सारा बेगार व फर्मासी उलफ उजुहाती व व बिगडवाट व दुर्ग
व दुर्ग ई. (मुर्ग व मुर्गी ?) माफ कारकीर्दी दर कारकीर्दी मलिकअवर ता चालत
आहे असेल तेणे प्रमाणेन चाल्यावीत जाणे व अच रेमीम व सूत व ताफता व
पटा हरयेक जिनस मा मजकुरी दिणतील यासि महगुल व पट्टिया कुलवाच कानु
इमगी व रमगी व कलमी व कदमी भोगवटा तसरफ माफ कारकीर्दी सालावाद
चालत आहे असेल तेणे प्रमाणे माफ करणे. मोमीन व क्षेत्री लाहारी ३६ क्षेत्री १८
व मोमीन लाहारी १८ दरदर साल सालावाद प्रमाणे देत असतील तेणे ठाणा प्रमाणे
उसूल करणे. अच रेमीमामी जकाती लाहारी ४। प्रमाणे देत आले आहेत तेणे
प्रमाणे देत जाणे. जामा घाटबल व सुतास जकाती मोमीनास वा फर्माने हुमायुन
प्रमाणे नेवणे. यासि तमबीस नेदीजे. दरहरसाल खर्च खताचा उजर न कीजे. तालीक
धेऊनु असल फिराऊनु दीजे. पा + + मोतव सुद [शिक्का]

तेरीख ५ रविलाखर

माहे रविलाखर

रजु दफतरखान

रजु शुरुनिवीस

मे १९४४ ते मार्च १९४५] (- ६२ -) [अंक १५६६, स्वप्न आर्वेन
अलफ

चंडिका

ॐ श्री तीर्थस्वरूप राजश्री गणेशभट्ट दीक्षित सो बणी श्री राजश्री राजाज
गजे दंडवत विनति मुग्धा स्वप्न अर्वेन अलफ अंक १५६६ ताण नाम मंगलार्पण.
तुम्हांस श्री सा जप सांगितली आहे. जप पुत्रा करीत जाणे. सप्तसतीचे एक
आवर्तन करीत जाणे. तुम्हांस वरुणागन रुपये १२० पुत्रा रुपये तीन ३०
येकूनु रुपये १५० पंधरा देत जाऊन. जप प्रत्येकी व पुत्रा करीत जाणे [मोर्तव
शिक्षा] [शिक्षा]

भा. इ. सं. मं. त्रै., व. ६, अं. १ त ४, पृ. ७२.

१८ जून १९४६] (- ६३ -) [१४ जून दिवस, स्वप्न
आर्वेन अलफ

मा हा राजमान्याविराजति राजमान्य
राजश्री चंदराऊ गजे गोसावि यामि

जाय मुद

॥ ॐ ॥ श्रीमत प्रहृडीप्रताप अर्वाडित लक्ष्मी आलकृत कोपकार मुनी
माहोमस राजमान्य राजश्री.....प्रति स्मदआकित गोमाजी नरगण व रामाजी
कृष्ण हवालें अफजलपूर महमूदशाही उरुका का वायवान पा हाई रामाय
विमल. येथील श्रेम तो भ्र म श्री...गोसावि स्वर्गये कुशल लिहि ती आज केली
पाहिजे. विशेष पिढ्याजी मालोजी विराज देसाई इही वाडी कसे मजकुरी मरुनु
वसाभाव नेली व कुणत्री २ वरुनु नेले होते. त्यास मार करुनु व गोणया नी
वाळुनु त्या पाळुनु कतंच लेहोनु घेतले व जमान घेतले. तोवरी गोसावि यामि स्वप्न
लिहिली. त्या वरुनु त्यास लेहोनु कुणत्री सोडविले. परनु त्यानी कतमाव दिवली
नाही. जमानदास तगादा करिताती तो जमादार येऊनु या कुणावर्यास तगादा
व्यावितो. यावरुनु गेता बेदील होऊनु वाडी पडते. वाडी पडली म्हणजे दुरी दगा
त्यांगी. तरी राउली त्यास कागद लेहोनु त्यानी कतचा व याचा वरना पडऊनु
देविच्या पाहिजेनी. गोसाविया मने व हजगती माहेचा मने केलेक नाही आणि
[फारसी शिक्षा] दरम्यान हे लोक यैसं अमल करुनु वगळाम कातवाती. तारे त्यास
ताकीद लेहोनु सदरहू गोष्टीचा तगादा तोडुनु टाकाव्या पाहिजे. या टागा वरुनु
हुजूर स्वप्न लिहिणे त्यांगी ये विमी वहत काये लिहिणे. गोसावि विनती अर्पेनी.
कृपा असा देऊनु कागदी पत्री साभाळित जाणे. ॐ १८ जमादियादल मुग्धा स्वप्न
अर्वेन. अलफ हे विनान. मोर्तव [फारसी शिक्षा-मोर्तव]

भा. इ. सं. मं. वार्षिक इतिवृत्त, अंक १८३८, स्वी. प्र. क्र. १७, पृ. ६-७.

३० ऑक्टोबर १६४६] (- ६४ -) [१ सवाल, सवा आवेंने
[शिक्षा]^१ अलफ.

अज गवतमाने राजश्री गोवाजि राजे दामदौलतह वजनेच कारकुनानि हाय व उदाकवाल पा उदापुर विदानद मुा सवा अर्वेन अलफ. वा सभाजि भोसले देसमुख पा मजकुर हुजर एउतु मायम केले जे आण्णाणि इनाम वा मोकदमी मीरगमि वसवे मजकुर जमीन चावर जिगती दाला पा उणे पाने दर सवात वसवे मजकुर वा थल निमजपा अज चावर पाने पैकी वा फर्मान हद मिळे. स्वाम देग्वील नख्तयाती ता ठाणे ता देहाये व वाजे पाटिया व महसूल व उट^१ कडवा व वाजे वावा व वेठी वेगारी फर्मासी कुलवाय कुलकान् रवा आहे. सालावाद भोगवटे तमरु फानी सालत अले आहे. हाडी नवेवांसि मुकासा अजनी जाया आहे. माहाली कारकुन त जे खुद स्वात्ता उजर करिताती. सरजाम होण मायम जाळे. तरी वा सभाजि भोसले देसमुख पा सा वार्स उनाम वा मोकदमी मीरगमि वसवे मजकुर जमीन जिगती चावर पा उणे पाने पैकी वा फर्मान हद मिळे स्वाम देग्वील नख्तयाती ता ठाणे ता देहाये व वाजे पाटिया व महसूल व उट व कडवा व वाजे वावा व वेठी वेगारी फर्मासी कुल वाक कुल कान् भोगवटे तमरुकाती सालावाद सालिले अयेयी तेणे प्रमाण दिवले आहे. दुसाले कीजे. जीअद अणदद नालावजे. दर दर साल ताजे खुद स्वात्ता उजर न कीजे. तादीक वेदनु अयेयी जिगडनु दीजे. मोर्तव सूद [शिक्षा^२]

तेरीख १ माहे सौवाल

सौवाल

सुर सूद

भा. इ. ने. मो. नवुये नोमदनवून. स्वी. प्र. क्र. १८, पु. ६८ ६९.

३० ऑक्टोबर १६४६] (- ६५ -) [१ सवाल, सवा आवेंने
अलफ

[शिक्षा^१]

अज गवतमाने राजश्री सीवाजि राजे दामदौलतह वजनेच कारकुनानि हाय व उदाकवाल व मोकदमानि देहाये पा उदापुर विदानद मुा सवा अर्वेन अलफ. दगज वदल इनाम वा सभाजि भोसले देसमुख पा मजकुर जमीन चावर २२०१५ ता

१. शिक्षा - प्रतिपंचंद्र : रेखेच वविगुर्वि : श्रवदिता ॥ शाहसू : नो : शिवस्यैपा
मुद्रा : भद्राय राजते ॥^१.

२. शिक्षा - 'मर्या : देयं विरा : जते'.

जिगाती चावर

२२४

बाराईत चावर

४१०

दर मास काले मजूर बाराईत या चावरी गरीब व मजूर

विधे पंधरा ४१५

दर मास पातळ या मजूर जिगाती चावर चावरी २२४

मौजे निरवागी चावर १०

मौजे कलव चावर १०

मौजे आथरुणे चावर १०

मौजे सेलगौ चावर १०

मौजे कोरडी चावर १०

मौजे निरगुड चावर १०

मौजे मदनवाडी चावर १०

मौजे रुई चावर १०

मौजे अकोले चावर १०

मौजे कोळठण चावर १०

मौजे अवणी चावर १०

मौजे भोडगौ चावर १०

मौजे गोतौडी चावर १०

मौजे काठी चावर १०

मौजे वडकुटे खुर्द चावर १०

मौजे वडकुटे वृष चावर १०

मौजे मेढाळे रांडे चावर १०

मौजे सणसर चावर १०

मौजे काळगौ चावर १०

मौजे योगवली चावर १०

मौजे सादलगौ चावर १०

मौजे डावीज चावर १०

सदगृह प्रमाणे अजराह माहात्मनी दिधले असे. देखील नसतनाही या काणे व वृष देहाचे व वाजे पाट्या व महसूल व ऊट व कडवा व वाजे वज्र व वेडी वेली व फर्माणी कुल वाय कुल कान् दुमाले कीजे. औकाद असल्या वाचरीजे. दर दर मास ताजे खुर्द मत्ताचा उज्जर न कीजे. ताळिका घेऊन असले निरागुड कीजे. मोर्तव सुद [शिक्षा २]

तेरख १ सौवाल

माहे सौवाल

सुरु सुद

भा. इ. ग. मं. चतुर्थ संमेलन पुस्त. वि. श. क्र. १८, पृ. १०-११.

२२ डिसेंबर १६४६]

(- ६६ -) [२४ जिल्हा, दि. १६४६]

[आदिलशाही फर्मान-सारांश]

असहकारानां जणानां की. बाजी योगपट वर अवसर पावली व मजूर व कर्नाटक तर्फे स मुद्रा नियुक्त केले आहे. तरी हे फर्मान पातळ व मुजराळ बाजी योगपट्याने भाऊ व मजूर असतील त्यांस निर्गुड या २. म्हणजे हे फर्मान उपर्युक्त खानपानां जा विर. वाचिपट्या क्षणानादि उद्योग करी गेले.

सह्याद्रि, व. ११, अं. ५, मे १९४५, पृ. २९६.

१. शिक्षा— “ प्राचक्षेत्र : मेघन दधिपुनि : श्रविना न वाचस : मोर विना विर मुद्रा : भद्राय राजते ॥ ”

२. शिक्षा— “ मर्या : देयं विरा : जते. ”

२३ मार्च १६४७]

(- ६७ -) [२५ सफर, हि. १०५७]

[आदिलशाही फर्मान-सारांश]

महाराज फज्जद शाहजी भोसले यांनी जाणावें की, तुझजवळ असलेले भेंटीने (नजरेने) द्रव्य व हत्ती आणि हुजूरची पागा यांस हुजूरकडे पाठवून यावें असा पूर्वी हुकूम केल्या होता. आता हुकूम होतो की, अजमखानावर जबाबदारी टाकून आणि स्वतःची जमेत व हुजूरपागा त्याजबरोबर देऊन भेंटीचे द्रव्य व हत्ती यांसह मोठ्या हुशारीने त्यास अंगारगच्या सहद्वीपर्यंत पोचवावें. तेथून तुझा मुलगा मधजी भोसले यांनी स्वतःची जमेत बरोबर देऊन द्रव्य, हत्ती व हुजूरपागा यांसह अजमखानास दरबारकडे आणून पोचवावें. हा हुकूम पावतांच वरील काम समजेल तसें पण काळजीने व हुशारीने करावें.

सह्याद्री, व. ११, अं. ५, मे १९४५, पृ. २९६-७.

२० एप्रिल १६४७]

(- ६८ -) [२४ रविलावल, हि. १०५७]

[आदिलशाही फर्मान-सारांश]

बेचपा रघुनाथ यांनी जाणावें की, कुवशाहानें जो प्रदेश ताब्यांत आणला आहे त्यांतून दहा लग्न होत व पंचवीस हत्ती वाक्याचे आणि मलिक अच्युत ब्रह्मराज यांनी जो प्रांतिक प्रदेश ताब्यांत घेतला आहे तो सोडून वाक्याचा असा करारमदार पूर्वी आला होता. यांत कोणाचाहि विरोध नव्हता. याच वाचतींत महाराज फज्जद शाहजी भोसले व अंबरखान यांनी जे करारमदार व शपथ केल्या असतील व कर्ताल ते करारमदार व शपथ आमच्या आहेत असें समजवें. मगचकर करारयाच्या मोहिमेविषयी आमच्या मनांत कोणताहि हेतु नाही. परंतु उरयुक्त स्वकम व हत्ती पाठविण्यांत दिरंगाई कां करतां ? आता जरूर आहे की, उरयुक्त महाराज व ग्यान यांनी केलेल्या करारमदारांवर विश्वास ठेवून स्वकम व हत्ती ताबडतोब पाठवून यावे. आपली निष्ठा व्यक्त करून स्वतःचें उर्जित करून घ्यावें.

सह्याद्री, व. ११, अं. ५, मे १९४५, पृ. २९७.

५ मे १६४७]

(- ६९ -) [९ रविलाखर, हि. १०५७]

[आदिलशाही फर्मान-सारांश]

(हि. १०५७ रविलाखर ९, श. १५६९ वैशाख शुद्ध १२, अि. १६४७ मे ५)

महाराज फज्जद शाहजी भोसले यांनी जाणावें की, पाठुर्ची जामुटाच्या सतरा भोळ्या बोगदर निजामपासून डाक बसनिष्पासाटी लश्करबरोबर पाठविल्या होत्या.

आतां त्यांपैवी वाग जोड्या जाणुद व कामिदहि तुजकडे पाठविले आहेत. तरी जागोजाग डाक वगळून प्रत्येक जाणुद जोडीस दगमहा सव्वाहीस होत व मुजाम्मादर असलेल्या प्रत्येक जाणुद जोडीस दगमहा सव्वाहीस होत. तीस दुकळ व वेळ देवता तनव्या जाणुद खाव्याच्या जायत्याप्रमाणें देत जाया.

सह्याद्री, व. ११. अं. ५, मे १९४५, पृ. २९७.

१६४६-१६४७ इ. स.] (- ७० -) [मवा आर्वेन अल्फ

[फारसी शिक्का] कौलुनामे अजरगखाने मोदायवंट खाने अजमे अकमे हुमैन अलीखान साहेब सरगुगे मोकासाई कसबे पानस मामले मुजाफराबाद मुहुरमत मवा अर्घेन अल्फ. ताहा विश्वनाथ जोडसी वृत्तीयेत कसबे तपे भजकुर बाब कौलुनामा ऐसा जे. तुम्ही हुजुर येउनु माळुका कैले जे आपले आगवादा मजजनी कसबा तेथे असे त्याने मख्ता माहालन नकदेयां वा वैजेउज्जुदासी मख्ता वर्ष २५ पंचवीस त्यामथें ला १० दाहा आपणासी आहे. ही इनाम दिले असे. ते साल व साल भोगवंट होत असे. वरकड डाडनी होत असे. आपणासी तक्सीमान सालवाद जोडसी म्हणोन माफ असे. येणेप्रमाणे सालवाद भोगवंट पालत असे. तेणेप्रमाणे साहेबी कौलु सादीर कैले प्रमाणे साहेबासी द्या देऊन असेन म्हणोनः मज वगय इलतमायेस खातीरसी अणून तुमसी तक्सीमान माफ कैले असे. वरकड मख्ता साल व साल देऊन मुमें अमिजे. वरकड वणव मजकुराचे खुशामे असे. त्यामथें तुमचें अगगचें खुट उणे कैले असे. तक्सीमान कुल बाबी होती या निम्मा नाहीं. तुमासी माफ कैले असे. आगवासी कष्ट मजजनी आपले जोतिये कुर्सी कमायिस करून मुमें अमिजे. दगवाय खा गिजगा करून अमिजे. दर बाब कौलु असे. मोर्तेव [फारसी शिक्का]

भा. इ. सं. मं. द्वितीय संमेलनवृत्त, म्ही. ग्रं. क. ४, पृ. ७२ ७३.

७ सप्टेंबर १६४९.] (- ७१ -) [९ गमजान, सने १०५९

हुवल खलील
अलमुक लिखाहे

[शिक्का] १

[शिक्का] २

फर्मनि हुमायून शरणे. मुकुषाफत वज गिने आर्मियाने हल व इलतमायल व देमाडयान पगणे पुणे आंके अज मुहुर सत निमा अर्घेन व अल्फ. दरगिबिया मोमेव गोसाई बुजारादार साकिन मौजे निवदद पगणे मजजर बदरगाहे बाळाबाद इत्यान माम नमूद कै खुदरा इनआम व रुजमर व वसुत्रिये फर्मनि निजामशाह व फदयेने

मजकूराने व जेजुरी वगैरेगाव उरले. शेणवसावताने वसवीस कुदुमि, दवाजगावताने, सैरावडीत, जवळकवायत, वेळ आवसात, मुरास तुळ अमर्गावत वळ अकराने सातजुड्यांत तुळ काहेर मढारात जेजुरी आगळी गोखळ खालसा वेदी तपसीत.

मौजे चिंचवड जमीन व गह्वा
गह्वा येक खंडी नीम जमीन रकम ह्दनाद
बीघा जिवात मी बीघा बागाते खारिज
पंजाह बीघा मौजे पिंपरी नजदीके राहटणी
जमीन रकम.

जिरायत नीम चावर येके शरई टकोन
कास बागात कास दहमन येक खंडी
सेखवा मिन जुमले कारपाती यकखंडी
दामननीम कारवपोळी दवाजदह मन नीम.
मौजे ताथोडे जमीन नीमचावर टको
कास हिजदह जितल (?).

मौजे मोरखळ (मरखळ) जमीन कास
दवाजदह जितल (?).

मौजे नेरे जमीन नरह कास सी जितल.

मिन जुमले जकाते तआळूक कसने
परगाणे मजकूर गोजीना तेल वजन
नीम सेर नख्त दवाजदेह जितल (?).

मौजे चिंचोली रोजमरे रोजीन दवाजदह
जितल (?).

येक चावर जमीन टके शरई (?)

मौजे राहाटणी जमीन कुरण टको कास
रकम हप्त बीघा नीम.

मौजे पीपलेसौदागर थळ बावत येक
चावर जमीन टके शरई.

मौजे वाकडी थल पनवार मिन जुमले
किश्त येक चावर टके शरई.

मौजे अकुरडी जमीन थल गूरचामी (?)
अर्जी जुमले दहमन.

मौजे पिंपरी नवद रोजीना दो जितल (?)
टको सालीना हिजदह टके

मौजे पोपणगांव रोजीनो दो जितल (?)
टको सालीने हिजदह टके.

१. शिक्रा दर्जंग नांविने शाहू : काद हम इकर्कम : शाहिनशाह दंग, महमद इब्राहीम. (ज्याची सत्ता समर्दपा पृथ्वीवर आळने आणि जो धर्माचे पाळन करणारा आहे असा महमद इब्राहिम.)

२. शिक्रा नांवे अफियन अफियन मझ हरेल अजाणत्र थजद हो औझ लख्य फिन्ने वा इथ खुल्से हम्मेन लकमेन व कअमेन मयंजलीह ये अजंमतक्या या अन्लाह, धिनशोयनक्या या महमद ये थिलायनक्या या अली. (मतलब हे पगमेश्वरा मजबूर जी मकद्रे व दुःख येतील त्यांचे निवारण करण्याविषयी मी तुला महमद पैगंबर व अली यांची शफत घालून प्रार्थना करतो.)

नजर पनायत फर्मदे फार्मने अदारफा महामा अवद के हुजूर कही कहे
 बाबैर दिनभरान हकनिमास नकारदार मकारदव्यहे बमार्तिरे सुवाक अरवा आबदे
 मयवहे इनाम गोसाई मजकुर जगीन व नकर हमायुमनार बेगुजिरे फार्मने
 निजामगद व फार्मने महाराज गोकर्न फर्मदे दहानीदे कदा अग्रा, मीवायत के
 जमिने मजकुर हमायदे महसुल व नगादिया व जगीन क्वाजमान के गिन व सकर
 व फार्मविष व फार्मगी व फार्मपोसी मेहेरवानी व नगरमुल व फार्मो लोकी व मोहिम
 व क्वाजमेदारान व हकदारान व खार्जिने ठाने व मुवासाई कुल बाव व कुल उग्र
 दाह कानून कदीम व जरीद हमाय व रगिया आबे दर दफातीर आवा सवत अरत
 व पीशार अहदास शहद हुंवाले जुदाददार मजकुर नुमायंद व नगर व तेल सदर,
 गोजीने आदो मी कहे बागद व बादे उ वऔलाद व अह फादउ जगीनगद व
 हमाय उजरे फार्मने न नगद गाल व साल बहसी फार्मने खान्दारा व हक्के
 अजमुसल्मानान माने आयद मनाए इयाही मौउदारिम गारद व हक्के अज हिदवान
 खल्ल कुनंद दर वामी गुनाहे अजीम कहे बागद व तआलुक नदिवने गिरिफने
 असल फार्मने बाज देहन्द तहरीर फी नहोमे ९ शहरे रमजान सने १०५९.

परवानगी हुजूर कुशीद जहूर अश्रफ

अकदस हुमायून आला

[फारसी शिक्षा] -

[फारसी शिक्षा].

अर्थ : - फार्मने परमाणे पूर्ण वैधीय कर्मन व भावी अमदददार व देगाई
 यांजकडे अति जम हुकूम मा सने सदा अवैत व अलफ दिला जानो की हाकी
 मोगेवा गोसाई जुनादर साकिन नि बह परमाण मजकुर यांनी परमशोर शहद, जे
 नम्र दिनवणी केरी की आपणांस इनस व रोजमहे निजामगदव्य फार्मनेप्रमाणे
 व शुरुवातदर व राजवतदारिने कारनार करणार, फाजगदजे वैभव कछणार, व
 फाजगदहीन शक्का न पोचुं वेणार, सर्व फाजगदी सवतगारामध्ये श्रेष्ठ व फाज
 गदहीने द्वि करणार, आपल्या जगनमान व सख्खेदारीने नकीदार बादेला, कुनिये
 तीर दुष्टपणापावन जयाने स्वतःम अन्तिम देवले अदे, फाजगद वा आपार,
 महाराज पुत्रपुत्य गदही मोसदे यांया फार्मनेप्रमाण हाकी जम अहे शिफारसी.

आपणांवर मेहेरवान होऊन राजवतदर फार्मने दिव्यस मेहेरवानी देणाल व
 आपणे हक्कास कलकरी वेईल, अग्रा फार्मनिमान जुनादर मजकुरने पानी देला,
 स्वावस्तु ददेथो राने जानां आदिवन इनस प्रकरण मोसई मजकुर यांज अरनि
 व नगद आने इ प्रमाणे व निजामगदके फार्मनेप्रमाणे व महाराजने (इनाम
 जीव) पदाप्रमाणे मोकार करन देकाव येत अहे. सदरहु जमिनीवर मजकुर
 घेऊ नये व नगद व रोजमहे चालवावे.

क्वाजमेदार व हकदार यांज यावर हक्क नाही. कुल बाव कुल कानून व नये
 मकारने नकार हक्क देला असे व बहिषादीप्रमाणे बल्लेले व सकारी ठमरी नार

अपेक्षे सर्वे मत्ता आहेत. गुनारदार भक्तां यांस त्याने मागण्यापूर्वी पाहता वरीत जाणे.

नव्या व तेज रोजीने त्यांस पावले करीत जाणे व पुढे पत्रपौद्यादि वंशपरंपरेने चालतां. परमेश्वर नवीन पत्तनां तां उचलून करणे. दर्यात हेच फासां चालून गर्भ द. अथवा भवस्थान होऊन मत्ता करील तर त्यास मुदा मत्ता करील व नजीजा पोचतील व कोणी हिंदु होऊन दयाला करील तर त्याने काशीस पाप केव्हासारखे होईल. नफळ घेऊन अनन्त फलाना योग्यदयान परतान देणें. हे लिहिहें.

९ रमजान सने १०५९.

भा. इ. सं. मं. त्रै., वर्ष २, अंक १-४, पृ. ५९ ते ६२.

१६४९-१६५० इ. स.] (- ७२ -) [सने १०५९

[रणदुल्लाखानाच्या घुमटावरील शिलालेख]

दरवाजये गुमाल (उत्तर)

१ जहे रोजये पाके रनदूलाखान

ज अपाजद बिना दर जहां शुद ममल

२ हवायश चु बागे इरम दिलकुशा

फजायश फराख चु कसरे अमल

३ पये नक्षे तारीखे आं हुक्म शुद

ब आशिक अजां किळगाहे दवल

४ दर अन्देशा बूदम के हातिफ जंगीब

वगुफ्ता बुगु रोजये (१०५९) बेवदल

५ चु आ मेहरे अनवर दरां शुद मुकीम

शुदः रोजा बैतुः शरफ चु हमल

अर्थ : रणदुल्लाखानाच्या हा विगुद घुमट किती तरी सुंदर आहे ? पृथ्वीतील उत्तोलोत्तम इमारतांत त्याची गणना आहे. त्या घुमटाची हवा “ इरम ” नामक स्वर्गीय बागेतील हवेसारखी अंतःकरण विह्वल करणारी आहे. ह्याचे सभोवतालचा इतर कोणत्या आख्यायनांनी अर्थत विस्तृत आहे. हा घुमट (पूर्ण झाल्या-बंदली) तारीख खोदण्याविषयी आशक याला दरबारांतून हुक्म झाला, तेव्हा तारीख कोणती लिहावी ह्या विचारांत आशक मग असतां “ रोजये विवदल ” (१०५९ दिवशी) (हा रोजा अद्वितीय आहे) असे लिहिण्याविषयी देवदूतानें येऊन बस सांगितले. त्या प्रस्न सूर्याने, यत्ना रणदुल्लाखानानें येथें येऊन कायमची बसली होती, तेव्हां हें इमारत मेघ रात्रीप्रमाणें मुख्य मंदीर बनवी.

१. रोजा बाबून १०५९ दिवशी = १६४९ इ. स. त पुरा झाला.

दरवाजये माश्रिक (पूर्व)

- १ चु रनदुलाखां कृपत तळ्हे अज्यल
खांशुद वजन्नत जफैजे अजल
- २ यकी आंके रस्तुम जमा कृच कर्द (= १०५३)
शनीदम ज मिरां शुद-ई-नुक्ताहल
- ३ दिगर खतमे जूदस्त तारीखे ऊ
बकौले मुखुन गुस्तरे बिबदल
- ४ सियुम आंके आराम दाहक गिरिफ्त
निदादाद हातिफ बगूशे जुमल
- ५ बहारुम इरम जाये रस्तुम जमां
चेजीवा रकमजद खिरद बरमहल.

अर्थ: रणदुलाखानाने मृत्यूचे होळगे वाजावळे तेव्हा त्याला आग्या ईश्वराच्या पृथ्वीप्रसादासुळे स्वर्गस गेव्हा. (आपल्या बेलच्या रस्तुमने कृच केले) रस्तुम जमां कृच कर्द हें वाक्य (रणदुलाखानाचा गुरू) मिरा खाजपाखून घेतले तेव्हा रणदुलाखानाचे मृत्यूची तारीख कोणती ही अचडण दूर झाली. दुसरी तारीख 'खतमे जुद' (दानधुरतेत अंत) ही होय. हें वाक्य एका उत्तम कवीने सायल्ले आहे. तिसरी तारीख 'आराम दाहक गिरिफ्त' (ईश्वरा सक्षिब विश्रानि घेतली) ही होय. ही वाणी देवदूताने सर्वोच्या कानांत सांगितली. चवथी तारीख 'इरम जाये रस्तुम जमां' (= १०५३ हि.) (आपल्या बेलच्या रस्तुमची पत्नी रणदुलाखानाची 'इरम' हें विश्रानिस्थान झाले) ही होय. कवीने आपल्या पुढील वाक्याने हा किती तरी बहारीचा शेर मारिला आहे वरें ?

दरवाजये जुनूव (दक्षिण)

- १ हरांकस के अफजल शुद अन्दर अजल
शुबद अफजले अख दर हर अमल
- २ वजूदे अजीजश गहे इन्ते खान
ज नजमे कमालस्त बैतुल गजल
- ३ हमा सुलहो जंगण बराये खुदास्त
शुबद जां मुजफ्फर बरह्यक जदल
- ४ गरज रा नवाशद बसूयश गुजर
के खुद चम्प बेहतर शुजद बि सबल
- ५ मुमग्वर शवद मुल्के हरदेा सरा
मरांरा के बाशद ज हिमत कुतल

१. रणदुलाखान १०५३ हि. त म्हणजे १२ मार्च १६४३ ते २८ फेब्रुवारी १६४४ इ. स. त. ते द. तारीख वाढली तारीख १०५१ हि. येते. येथे सादण्यात चक असावी.

अर्थ:—या भागवजातीची भाषितव्यता ज्या दिवशीं ग्रासिलेली त्या दिवशीं जो सत्त्व सर्वोत्कृष्ट ठरला, तो कोणत्याहि वेळां व कोणत्याहि कामीं सर्वोत्कृष्टच असतो. ही चतुर्गोळ व्याप्ति निबडणुकीने वेळां सर्वोत्तमपुर्ण अशा वाक्यांतील उत्कृष्ट प्रौढीप्रमाणें शोभते. त्याचे सर्व तह व लढाया ह्या क्षेत्राळ ईश्वराकरितां असल्यामुळे, तो प्रत्येक लढाईत यशस्वी होतो. त्याचे टिकाणीं स्वार्थबुद्धीला कमी ती शीघ्रच नमते. कारण होळा हा गैरागिरहित असणें जागळे. धैर्यरूपी वास्तवर जो आरुढ झाला तो इहलोक व परलोक हीं जिंकणारच.

दरवाजे मग्न (पश्चिम)

१ ज मुलतां मुहमंद शहे जमसरीर

अजा याफत अफजल खिताबे अजल

२ के बस कल अहाये तिलिस्मात असास

बे कर्नाटकष गुप्ता मफ्त होहल

३ ज दर्या व दर्या सिपह रान्दः अस्त

किराबूद ई दस्ता गाहो अमल

४ बज्रदो बलुत्फो बकुवत वहिल्म

शुदः काफूता काफो आलम मसल

५ रबूदः गहे इस्तेहां ताजेजाह

जमेहरो जमुबहो जबीरो जबल

अर्थ : ज्यांचे पांथे जादूनें भागलेले होते असे कर्नाटकांतील पुष्कळ किंन्ले ह्याने हस्तगत करून घेतल्याकारणानें ह्यास ज्याचें भिंदागन जमशीटच्या भिंदासनासारखें होतें अशा मुलतान महंमदाकडून “ अफजल ” असा दिव्य किताब मिळाला. ह्याने आपल्या फौजा समुद्राच्या ह्या टोकापासून तो तहत त्या टोकापर्यंत नेल्या. एवढें सामर्थ्य व कर्तव्यगारी कोणाचे हातून घडली आहे असें ? दानश्रुता, दयालुत्व, सामर्थ्य व उदारमनस्कता ह्यांची तो जगविख्यात झाला. पक्षां त्याच्या ह्या गुणांमुळे त्याचें नांव सर्वतोभूषीं झाले. ह्या चारी गुणांच्या परीक्षेमध्ये ह्याने अनुक्रमे सूर्य, प्रातःकाल, हत्ती व पर्वत यांपासून यशाचा चांटे हिश्रावून घेतला. ^१

भा. इ. सं. मंडळ, द्वितीय संमेलन वृत्त, शके १८३६. स्वी. ग्रं. क्र. ८, पृ. २६५-२६८; निचमयजगत्. व. ६, अं. ३, मार्च १९१५, पृ. २१५, २१६.

१. हा लेख पूर्वी मुंबई सातार गॅझेटियर (पृ. ५४८-९) व भाषितवर्षीत पंतप्रतिनिधीच्या वार्षीत पृ. १९ वर टिपणरूपानें आलेला आहे.

कै. ल. म. व वा. पीतबुध,

ग्रंथ संग्रह

इ. स. १६५० किंवा १६७२] (- ७३ -) [आचरण शुद्ध ५ बुधवार.
शके १५७२ परिधावी

वेदकृत साहित्यमकरंद अथवा शाहीमकरंद

ग्रन्थस्मिन् सर्वाणि मया निरर्चिता या श्रुत्वा त्वा निर्मला
नृत्याभ्याय विप्रो तदादिगदिता पुष्पाङ्गलैः पद्मतिः ।
अन्ते रागरसस्वरूपकथनं यस्याख्यया निर्मिते
तस्यादौ वितना प्रभोः सुदक्षिता वंशावली लिख्यते ॥ १ ॥
सौगठ्रे पुण्यदेशे नरपतिर्भगवान् सोऽपि विख्यातकीर्तिः
सोऽपि श्रीसूर्यवंशमण्णमणिर्भूत सोऽमनाथैकभक्तः ।
पुण्यात्मा तन्नयनमिदं कृपणतरो विप्र आसीत्पत्नी
दिग्वासाः पाणिपात्रः तरुपतिवदलैः प्राणधारी शमात्मा ॥ २ ॥
भूपो नित्यञ्च चक्रे विमानमणिमयीं भव्यपूजां स्वभक्त्या
विप्रोऽसौ वक्त्रपात्रे मुकुटितमखिले शीर्षकौपीनधारी ।
हस्ताभ्यां कर्ष्णचन्द्रा रुचिरवस्त्रतरोः पुष्पपत्राणि धृत्या
चक्रे पूजां पुरीः प्रतिदिवसमसौ मौनमालम्बनानः ॥ ३ ॥
एकस्मिन् दिवसे नृपाय विदितञ्चक्रस्तदीयार्चकाः
तच्छ्रुत्वा धरणीपतिः प्रकुपितः चरैस्तमाकाशगत ।
प्रपच्छ द्विजसत्तमं मणिमयीं पूजां मदीयाभिर्मां
भक्त्या त्वं कुसुमे (वृथा) कथमथोच्छिद्येन वक्त्राभ्याम् ॥ ४ ॥
वृक्षाणां दलपुष्पजातिनिधयैः कान्तागजातैः पुनः
पूजान्तां कृत्यान् द्विजो नरपतिः प्रव्युत्तगन्दचवान् ।
स्य भूपोऽन्यदपि निश्चयतः स्वपूजनं तादृशं
गन्तानां निरुपेक्षया मुकुटमौक्तिकैश्च नानाविधैः ॥ ५ ॥
पात्रं वा वसनं न वा वसु जनो मित्रञ्च मे वर्तनं
वक्त्रं पात्रमिदं जलावहरणं पुष्पाङ्गुली हस्तयोः ।
इत्थं शक्रकृपूजनं प्रतिदिनं भक्त्या मया धीयत
गन्तैश्चापि महाप्रणामादितरेते पूजनं भूयते ॥ ६ ॥
भूपव्राह्मणयोर्विवादसमये भूपेन निर्भयितो
विप्रः प्राह महीपते तदधुना पश्य प्रभावं मम ।
इत्येवं सति भूसुरं भटवतो भर्गस्य दूता मुनिं
संस्थाप्याद्य विमानमभ्यर्चयन् निन्युत्प्रेषणेशिवम् ॥ ७ ॥
इत्थं विचित्रिगदाया शक्तिपतिर्दानान्यनेकानि च
चक्रे गोवृषवाजिमपमहिर्पीडयन्तिनां वीर्या ।
वैराग्येण विद्वद्य गज्यमखिलं यातो दिगन्तान्तरं
नोतत्याजगद्देशग्य भजनं संसारमारब्धु यत ॥ ८ ॥

हस्थं भूमिपतिश्चकार वसतिं यस्मिन्निगरीशोगिरौ
 काम्यकर्त्तव्येनानो विभुतवान् मिच्छाकृतिं सुन्दरम् ।
 तदुपायजयजमकोऽपिमुकती गेलोजिनामा नृपः
 मज्जः शरणागतनिशमनः काम्यकर्त्तव्यमिच्छा ॥ ९ ॥
 गेलो यस्य रणाङ्गणेति विदितः सन्नामधारी पुरा
 गेलोजीति महाप्रतापनरौ वर्यवर्धनोऽभवत् ।
 भानुर्भानुमहसकैः घनतमो यो नाशयत्याशु त-
 क्षीतं येन ममं महारिपुतमो हस्तद्वयेनादरात् ॥ १० ॥
 नत्पुत्रः परसोजिनाम विदितो येनारयो निर्जिताः
 सङ्ग्रामे शतशः पुरो रिपुमुखं नालोकितं सङ्गरे ।
 हस्ते यत्कलितं सितासिफलकं तस्यान्तराले मुखं ।
 स्वायं तेन विद्योदितं रणभूति प्रायेण तत्सम्पुतम् ॥ ११ ॥
 तन्वा मजो भूमितले ग्रसिते वायान्निनामा परिपूर्णकामः ।
 यत्प्राप्तनारिपुतनराग वाग्विधि (व्याह) गतीव वृद्धि (न) म ॥ १२ ॥
 तन्वा मजो मल्ल रति क्षितीजः परोऽभवद्विद्वद्भूमिपालः ।
 इति वाग्विधि परोऽभवेत्तद्विद्वद्भूमिपालो
 उर्मति नभनी किञ्च भवेत्तनी मल्लारिगजस्य मुतातसुत ।
 पदाननः शतमहीधनामा परः शर्यर्त्तान गजाननोऽगौ ॥ १३ ॥
 धात्रीचारुतरालवालविलसन्मूलोच्छितायानिशं
 चल्गत्कोमलपाणिपल्लववते काशचशः पुष्पिणे ।
 स्वलायाश्चित्तलोकसंग्रतिमहासन्तापविच्छेदिने
 श्रीमन् शतमहीधनस्यनामे दीर्घायुगजसमहे ॥ १४ ॥
 कथौ पुनः पश्यन्तान् विद्वान् पादगुणधाम्नेषु कृतं विधात्रा ।
 जनानि शतयुधैर्कालेन तत्पदगुणधाम्न्यल्लोकितं ते ॥ १५ ॥
 पुरा पुनरेः परिपुजनेन जाने फलन्तद्विमलं प्रभिद्धम् ।
 यशोविजयेण परमनाता मौनमिन्धवावनमात्मबोधम् ॥ १६ ॥
 सौम्यदेशस्यपुपागतोऽगौ श्रीसोमनाथः प्रमथाधिनाथः ।
 अधिपत्यं दीक्ष गिरेशिखरं नकार वासं किल चन्द्रचूडः ॥ १७ ॥
 उर्मिसुशीलं भक्तान् न भक्तिचूडः तत्राधिवासस्य महादयालुः ।
 न तत्र नीरं न तरुधन्वारः न कोऽपि लोके वसति करोति ॥ १८ ॥
 तत्रापि योभुजिजमल्लोमान कैलासवासम्मनुतं महेशः ।
 तस्मिन्स्थले सूर्यकुलं तसौ मल्लोजिनामा कृतवान् तदाकम् ॥ १९ ॥
 गरीरनीरं भगवान्त्वमौलिगङ्गापर उगौ परिपुग्यन्तत् ।
 धिमानि यस्मिन् कमलानि मीमात्नीरे तरुणां पणितोधिवासः ॥ २० ॥
 पुद्गलान्नाम्येष्वपुण्यवासः कटम्बजम्बुपतसादि वृक्षः ।
 नानाविधाऽन्येपि भरीरुहस्ये येषां न नामान्यपि वेलि कोऽपि ॥ २१ ॥

मुकुतमिवतटाकव्याजमासाद्य नीरैः ।

तरुभिरपिविचित्रस्तत्फलाद्यैर्वितेने ।

स जयति भुवि कीर्त्या तन्मुतश्शाहनामा

विततमतितटाकं येन पूर्णं व्यधायि ॥ २२ ॥

विततविमलकीर्तिर्मन्मथाकारमूर्तिः

परकारिहरिरूपः शाहनामामहीपः ।

व्यरचितदर्भधानाद्ग्रन्थ एषो विशेषात्

स जयति मकरन्दश्चारुसङ्गीतपूर्वः ॥ २३ ॥

आर्याणां भीममेनस्तदनु आनयशोदेहकान्त्वाजुनोऽसि

श्री शाहप्रौढवीर्तिं नकुलविगचिता वाच्यतेति प्रसिद्धिः ॥

श्री शंभुदेवदेवस्मद् भवति महादेवनामासि स त्वं

ये दुष्टाः कौश्यान्ते तत्र निशितशरैः नाशमेष्यन्ति मयः ॥ २४ ॥

श्री शाहलोणिपाल प्रतिभट्टव्यन त्वत्प्रतापाभिनापात

श्रुत्वाश्चेदशोपवाती शरणमनुगतः कुत्रचित्कोऽपि भीत्या ।

चन्द्रं कीर्त्या (चन्द्रः कीर्ता) मुधास्ये त्रिदशतस्वरः पाणिपद्मे चकार

लक्ष्मीः श्वेदे च गङ्गे जलधरकुसुमं वैषिकान्तादृगन्ते ॥ २५ ॥

॥ इतिप्रतापवर्णनम् ॥

अथकीर्तिवर्णनम्

दृष्यन्पृथ्वीधरहृदयदरीदारयन्मित्रवक्त्रां

भोजश्रेणीं विधुन्वन्न तथिजनमगः पृथ्गन जीवनेन ।

मरोःश्रीशाहभूपाद्रिभुवनगगाद्रिस्तृतः कीर्तिगङ्गा

स्वोद्यः पाथोधि मा स (सु) प्रसरति पुरतश्चित्रमेताद्रीनवन ॥ २६ ॥

॥ अथदानम् ॥

चालचलटलपाणिभिः सुराणां तरुमयमानगतीषु दानदीपाम् ।

नरदमकरन्द शाहगुञ्जन्मधुकरमङ्गलमन्त्रपाठपूर्व ॥

अस्मान्पूर्णशर्माकरान् सुरतरुः सौम्यतोन्मथो (?)

वीर्याद्वैरिगणांस्ति यद्यपि जिताभूपालचूडामणे ।

श्रीमच्छाहमहीपयुद्धमधुरत्वहानमदेन्ययोः

(अन्नने) न्युभयोरिदं तु विदितं सुयतिदानां ॥ २७ ॥

श्री शाहभूपालमुतस्य गेहे श्री शम्भुनाम्नो निजगत वेदः ॥

सङ्गीतशास्त्रे गहने विधेयः कोपि प्रकाशयन्प्रतिजगन् ॥ २८ ॥

तदादरो देवकुतो विशेषः

सतां मुदे श्रीमकरन्दभूपतेः ।

गोपालसंज्ञोऽखिलतालविज्ञः

तत्प्रत्ययानामपित्ववेत्ता ॥ २९ ॥

मोऽपि शब्दय बह्व्ययमात्मापुत्रं बभूव गोपि प्रथमः प्रयत्नात् ॥

यो नर्तने गानाविद्येणमगृह एव मोनाभिधानमभवत्

गतिमागरोऽयम् ॥ ५ ॥

मौली बभार विरुदङ्किल पीतवर्ण

लप्स्ये तथा कठिनकर्मणि साधकत्वात् ॥ ६ ॥

यत्तातो गणनायको भगवती मातातथाम्बा जग-

न्माता तेन कृतो जगन्मुक्तकृते हेतुश्च हेतुर्महान् ।

दुर्वैश्वं विदुषां महामतिमतां मङ्गीतरत्नाकरे

विख्यातो मकरन्दनामविदितः मङ्गीतपूर्वशुभः ॥ ७ ॥

अम्बापुरी पृगितसर्वकामा योगेश्वरी यत्र मनोऽभिरामा ।

तीरे जयन्त्या दुर्गिते हरन्त्याः करोति लोकं हृतसर्वशोकम् ॥ ८ ॥

तस्मिन्पुगे यस्य बभूव जन्म कुले विशाले विमलेऽमलस्य ।

प्रसन्नमाभाय गुरोस्मन्महाज्ञान गीर्वाणवाणी कवितावदाता ॥

सङ्गीतमकरन्दोऽयं मकरन्दमहीपतेः ।

श्रीशाहस्य प्रवीणस्य मुदे वेदेन निर्मितः ॥

[Colophon :—]

इति मङ्गीतमकरन्दे वेदकृतो नृत्याध्यायस्समाप्तः ॥

शंक १५७२ प्रावण शुद्ध नवमी बुधवार^१ (?) लिखितम्

सा. इ. सं. सं. त्रैमासिक, वर्ष १० अंक ३, क. ३९, पृ. १३८-१४१.

०३ आगष्ट १६५१] (- ७४ -) [१६ रमजान, हि. १०६१

[आदिलशाही फर्मान-सारांश]

महाराज फज्द शाहजो भोसले याने जाणावें की, तुझ्या मुह्यांतील तंबाकू (तंबाच्या करा) ये हत्तीळ, लश्करावरोंवर असलेले हत्ती, घोडे, उंट व अितर यांच्या नाराजीसाठी दिले आहे. तरी तें वसूल करून तंबाकू ग्याल्याचे मुताब्दीक सांगतील त्याप्रमाणें व्यवस्था करावी.

~~~~~
सह्याद्रि, व. ११, अं. ५, मे १९४५, पृ. २९७.

१. शंक १५७२ प्रावण शुद्ध नवमीला (२७ जुलै १६५०) बुधवार नसून शनिवार आहे व संवत् प्रावणी नसून विकृत आहे. प्रावणी संवत्ताच्या प्रावण शुद्ध नवमीला बुधवार (२४ जुलै १६७२) आहे. परंतु शंक १५९४ येतो. हस्तलि-
खितांतील १५७२ हा शकाला आकडा चुकीच्या असावा.

इ. स. १६५१-५२]

(- ૭૫ -)

[હમજે સ્વમસૈત અલ્પ]

[પારસી શિક્ષા]

હ. કૌલનામે અર્જાગણ તમે વંદર માહામદાવાદ વા વંદર તમે મોમતેનર મામતે મુત્તકાવાદ સુદર મન હમજે સ્વમસૈત અલ્પ. તાહારીય યાવના જેમી તોડેલી બિન દાદમેટી વ હમજેટી બિન ગણમેટી મોનાગન ટકસાલી વંદર મજનુર દીવા કૌલ નામા જેના જે. દરીયાવા તુમ્હી હુમર પડનુ અર્જે કૌલે જે વંદરમજનુરી દાસાલ ત્યાહરીયા વા સુદી નૌ કરાવેવાને ઉમેદ પાવેતો. વરી વાવ હુમજન પમાને હુમાયુન સાદીર અદિ તા વચવાના વિચલતાઈવાણ અલીયાન કુલનતાને મહેવ સાદીર અદિ. ધમોઝીય સાદેરી સખાળી કરન ટકસાલ નૌ વાલવિયા કૌલ મજાસતી કરેવ તા હાશીલવાને ટકસાલ માહામર હોમ લેહઅવાને કરળે. દરીયાવ લેગાઈયાની વ મોમતમાને તમે મજનુર હુમીમાલ દેલે, અદવાલે સ્ખાલીમેસી આલે. તરી ટકસાલ નૌ વંદર મજનુરી વાલવેયામી તુમ્હાસી કૌલ મજાસતી કૌલ અમે. તુમ્હી રમેદવાર હોડનુ તમે આપુન રામકર્દને લ દારિયા ડીઝે તા તોયે આપુન સુદી સુમ્સી ડીઝે. તુમ્હાસી હાશીલ ત્યાજે રિયા રામકર્દને કરમલ દરમને ત્યારી ૧ વા સુદી દર મને ત્યારી ૨ મોદર કૌલ અમે. મુદતી ૫ સાલ ટકસાલ માહમર હોયે તવ હેળેપ્રમાણે લેત જાળે. દીવાણને હાશીલ વ હજતો મોનારા જોડ જે ભત્ત દવા હોઈલ ત્યાસી તુમલે ડીઝે. ત્યાસી હાશીલ તવા. વાજદ ટમા ડેરીઝ ત્યાહરીયા વા સુદી વજન હોઈલ ત્યામ મદરહૂપમાણે હાશીલ લેત જાળે. પેશ્તર ટકસાલ માહમર જહાંલે. ૪૪ હાશીલ દર નીમવત વંદર હજીલ લેત જાળે.

રામકર્દને ત્યાહરીયા સખા સુદ હજીલ લેકનુ પણ કમ્પર્જીલ ડીઝે તા સુદી લેને સુદે લેકનુ સુદી પાડીલ જાળે. વાલ્લા વાંજે થેલ સમામ હોઈલ. જાળિજે. મોતેન [શિક્ષા]

મા. હ. મે. મે. પ્રથમીલ્લત વૃત્ત, મી. ઇ. ક. ૨૮, પૃ. ૧૩૫-૬૦.

૧૬૫૧-૧૬૫૨ ઇ. સ.]

(- ૭૬ -)

[હમજે સ્વમસૈત અલ્પ]

[શિક્ષા]^૧

હૈ કૌલનામા અજ સ્ખાલવાને રાજશ્રી સીવાર્જી રાજે વમતીલ્લત હુ વજનૈવ [શિક્ષા]^૨ માલ પારીલ વ વાજા પાડીલ વ અદિકારી તમે વીરવાહી મુલ હમજે સ્ખાલેત અલ્પ. વાદે નૌ ધામા જેના જે. વીરવાહી સ્ખાલીલ લેહ મોદરગાડ સ્ખાલ હોતે. વેશીલ આંકતારપણ આપલે અદિ. વૈવદાન મોદરગાથામયે વ આપણામને વ્રેપણા નહી સખોડનુ. મદરહૂ પાળિં અદિકારણ મોદરગાડ સ્ખાલ અર્થાત ત્યાસી કરી અપણ

૧. શિક્ષા— પ્રાપ્તકૌલ : લેવેવ વર્ષીખુર્ષિ : શર્વલતા ॥ શાહસુ : તો : શિવમયેયા મુદ્રા : મદ્રાય રાજતે ॥

૨. શિક્ષા— શ્રી શિક્ષા : સ્ખાલિ કર્ષ : નિવાન સામ : રાજ મતિમ : ત પ્રથન .

अ. इ. म. म. तृतीय संगेन वृत्त, स्वी. प्र. क. १०, प. १६७-१६८.

श्रीगजाननप्रो.

अज रक्तग्वाने राजेश्री जिज इवाईसाहेब रामदौलदाह वजनेचु सुदेरागनी हाव
हवाकवाव व मोकरसाणि मौजे वेहरवडे पा पृणे विदासद साा रामने स्वममै अल
दगाविवा रणो गवात्री तवीव मने कमवे पुणा हजुर येऊतु माळुग कोर जे आपणास
इनाम दरमवाद मौजे वेहरवडे पा मजकर

अमान मे पावुद प्रज पदमार्जी होनप कुरण मेन नदी किनार मद्रसुल व नक
राम जठर मेदी नगरी मेदी आठ मण पानी नकन कटुवण भवन बनीम ३२४
आ पाहली ४। ३॥

सदरदुप्रमाणें या फर्मान बसिके खास व भोगवटे वजीरानी कारकीर्दी दर कारकीर्दी व खुर्दग्वते माहाराज माहेच चालत आले आहे व मीउवाचेहि खुर्दग्वत वनाम करकून पाा पुणा सुा समान अर्थाने अल्फ ल ७ जिल्हेज (२४ दिसेंबर १६४७) सादर आहे. तेणेप्रमाणें ता साल गुा चालत आले आहे. सालमजकुराकारणें चिरजीव राजेश्री राजे यांचे खुर्दग्वत सादर जाले आहे की इनामती अमानत करणे. त्यावरून आपली इनामती अनामत केली आहे. मांजे मजकुरी हुंददार ताजे खुर्दग्वताना उजुर करिताती. दरीबाव खुा म्हणौनु मादम केले. बगथे सालमाती खातीरमे आणौनु राणो गवाजी तबीव सोा बगथे मजकुर याम इनाम मांजे मजकुर

जर्मान सेत पांचुद प्रज पदमाजी होनप कुण सेत नदी किनांग महसूल व नक्तयाती च्यारी खेडी साडे आठ मण ४। ३॥ व नक्त कटुवाण रकम टके वनीस ३२८

सदरदुप्रमाणें या फर्मान बसिके खास व भोगवटे वजीरानी कारकीर्दी दर कारकीर्दी व खुर्दग्वते माहाराज माहेच व तसरफाती जैमे चालत आले असेली तेणे प्रमाणें ता साल गुा जैमे चालिले असेली तेणेप्रमाणें चालविले. दर दरसाल ताजे खुर्दग्वताना उजुर न कीजे. तारीक लेहोनु घेऊनु असेली खुर्दग्वत इनभादार मजकुरापामी फिराऊनु दीजे. चिरजीव राजेश्री मीउवाचे खुर्दग्वताना उजुर न करणे.

[शिक्का] १

भा. इ. से. मं. त्रै., व १, अं. २-३, पृ. ३७.

१६५१-१६५२ इ. स.] (- ७८ -) [इसने खमसेन अल्फ

देसमुख व देसकुलकर्णी प्राा पुणें दमाले देसमुख ता बाणो ऊर्फ पौडलोरे
देसमुख बाळाजी नरसिंगराऊ विठोजी ना राधोजी राजतराऊ येसाजी राऊ बाजी
मिताले देसकुलकर्णी नाईक बाळदेसमुख दिगडम मावल
...ल मोरवेऊ गोविंदराम व मुकुंद काव्हो मिलवकर देसमुख ता गुजणमावल
चाफाजी गर्भांगराव देसमुख ता मुटेंखोरे बाधुजी हैवतराऊ हवाजी हैवत राऊ
बाबाजी छुझारराऊ व मरल देसमुख ता बाबाजी अहलराऊ देसमुख वेवहयउमारे
कानदखोरे

मुद्दर सन इसने खमसेन अल्फ कारणे महजर केल्या येसा जे. साबाजी चिन बाजी इसमक कृष्णाजी येसवंतराऊ पासलकर (व) धर्माजी चिन बाळाजी नाईक पासलकर हे हरदूजण ता मोमेखोराचे देसमुखानदल भाडल राजेश्री साहेबाचे वदगीस आले. याारी साहेबी आपणा हुजुर गोत येसऊन बाहक भगमफी मनास आणिलां पासलकर देसमुख ता मोमेखोरे याचा मुलपुरुष गोरखोजी खम दोशी

१. या पत्राचा ब्लॉकहि छापला आहे.

श्रिय, चापाखन यांनी वडील श्री विनाय वाडेजी तीस तीन जण होते. वडील थसजी. या थसजी सोनाजी, या थसजी स्वामीजी, दुसरी श्री विनाय लखमाराई तीस पाच जण होते. थसजी, दुसरी कडोजी, तिसरी जोवाजी, चवथा हरजी, पाचवा जेतजी, येथे यमणे मलपुसयाचे ८ जण लेक. यापैकी लखमाराईजीने पोरीचे पाच जण व गोमखोजीचा भाकरा भाकरा वजाजी त्या ८ लेक. तान्हाजी येथे सा जण यांची समजायास येईल आहे. या : चवथ जेथे मजकुरी देवतील कर्तव्या अष्ट गौ अजदेहे ७१ यापैकी ... बाद इनामना गवदेनामना मी कर्तव्ये देहे १ बाकी ७० यापैकी निमवत कडू व निवगणे देहे २२ वित्त

निा कडू देहे ११

- १ कुरण बुा
- १ माझेरी
- १ चिखली बुा
- १ आबेगाऊ खुर्द
- १ बुलपघर
- १ कावेथी
- १ कोमिवघर
- १ चिखली खुर्द
- १ घोडीखल
- १ पवले बुा
- १ कुर्तवडी

११

निा निवगणे देहे ११ ता

- १ रुले
- १ रानवडी
- १ आंबी
- १ भानसघर
- १ कुरण खुर्द
- १ चांजलवाडी
- १ दिडिली
- १ निवंगणी
- १ माणगाऊ
- १ खानु
- १ चादेरी

११

यागाची रकम होनाची काम आहे. या ४२ होनास देसमुखीस हक नागराखाले रुके ४९ नाव देऊन वगळ देसमुखीचा हक कडू म्हाणी.

या गाची रकम होनाची काम आहे. या ४२ होनास देसमुखीचा हक निा दुसरा वगळ रुके ११९ तेतीस आहेनी. त्यापैकी नागराखाले देसमुखीस रुके १६ देऊन बाकी हक निवगणे खातील.

बाकी देहे ४८ यापैकी तळसीस गगाजी व दिगेजी पासकर हे गोमखोजी मलपुसम सदरहू नाणा खुल्ला वाघनाम होता. त्याची औलाद यांमि मौजे गोमखुर्द देहे १ बाकी देहे ४७ यापैकी लखमाराईजीने पाच जण लेक व तान्हाजी बाबाजी यास देहे १० वित्त

पाच जण भावास देहे ८ वित्त

- १ आवेड
- १ कातवडी
- १ कुरवटी
- १ वडघर

तान्हाजी बाबाजी देहे २ ता

- ठाणगाऊ
- मेवटमाल
- १
- १

१ आवेगाऊ बुग

१ गीसरी

१ भडिवली

१ वडवली

४

४

येणप्रमाणे सा जणांची समाजांत पाहिल्या करून दिली. त्याप्रमाणे हत्ती वारीचा भातजी व सावाजी व रुद्राजी व गोग्गोजी व चावाजी व कातोनीचा वजी व कुष्णाजी येण प्रमाणे आहून हे खाताली. सगळे सा जणांपैकी हरजी व जेवजी व ताव्हाजी यांचे सेवान नाही. हत्ती निघाची ओल्याट आहे. तेव सगळे चावसाव खातात. वकी देहे ३३ सवतीस देणाल इनामती इसापती किवा व पयलेणी व मधुलोणी व हायवाजार व वाजे नागरालील वसावीस भोगवटा घडंजीचा पोटीचे गोग्गोजी मुल पुरुषाचे, लेक येसजी व सोनाजी व रुपाजी यांचे भिकार्जक राहिले. वाटे जाले नाहात. पर्यंतु गोग्गोजी अमताच वडील लेक येसजी जाऊन मौजे तोंव कर्वाती अठगौ तेथे राहोन अठगौपैकी चापभावाग देऊन उगळे गावीचा हकलार्जना गावगड खात असे. भोग्यामचे सोनाजी व रुपाजी अमती. गोग्गोजी माथगे सोनाजीन देसमुखी केरी. सोनाजी व रुपाजी पडिल्या वरी सोनाजीचे दोन येदे वडील भिकाजी धाकटा नवरोजी त्यामचे भिकार्जन देसमुखी केरी. भिकार्जी पडिल्यावरी त्यास सेवान नाही व नवरोजी त्यास नव्हता म्हणोन रुपाजीचा लेक वडील सूर्याजी देसमुखी कर लागला. त्यावरी येसजीचा लेक गोग्गोजी त्यास मान जण लेक सावाजी चाची कुष्णाजी कावोजी रामाजी नागोजी चावाजी.

वांमचे व सूर्याजीमचे देसमुखीच्या वडीलपणावरून व नागरावरून करकाल लागला. भाडत भाडत सूर्याजी पडिल्यावरी विटोजीमचे व चावजोमचेक पुसुर होता. यावरी साहवास मुलक अर्जाना जाला. सूर्याजीचा लेक विटोजी देसमुखी करला होता. त्यावरी भिकार्जीचा विराजर नवलोजी त्याचा लेक वावोजी उमा राहिल. यावरी राजश्री दादाजी कोण्डेक मुमेदार किले कोण्डणा व गंढर्वगंढाचे याणी चावाजाची व विटोजीची मुनमफी मनास आणिता विटोजीहून चावाजीचे घर वडील व चावाजी हून येसजीचे नातू याचे वडील घर हे भिक्या नागराचे धणी होती. पर्यंतु चावजीचा व विटोजीचा निवाडा जाला ते वग्वी हाजीर नव्हते म्हणोन विटोजीहून चावाजीचे घर वडील यावरून विटोजीची समाजांत पाहिली. किता

देसमुखीचा हकलार्जना व गावगंड

इनामती मा देहे ३ गा

याचे देहे १॥ ता

सिकोळी तोंव पाथरसेत

१ निगडे

१ जावली

१ १ १ १

१ वरसगाऊ

पैकी मौजे पाथरसेत देहे १

१॥ साहव बुग

१ माईव खुर्द

ला०

१ बावइनामती	१ भालवडी
देवकुलकर्णी ता	१ कसेली
जोथी बाकी	१ घाल
१ दावमरे	१ भोईणी
३॥	६

[illegible]

2. 101. 101. 101. 101. 101.

देवगन्धी-१. अक्षरार्थतमा व सावन्तु

सिरकोशी	पाथरसेत	तावें	याचे गाव
१	१	१	१ उसाडे
१	१	१	१ सागरगण
१	१	१	१ सोवि मिा वाळंत
१	१	१	१ दळीज
१	१	१	१ पाणसेत
१	१	१	१ मिथडी
१	१	१	१ घोरसेत
१	१	१	१ महुरी
१	१	१	१ पाले
१	१	१	१ पवल बुा
१	१	१	१ पवले खुर्द
१	१	१	१ उरवली
६	६	६	

येणे प्रमाणे धर्माजीस दिवले असे. धर्माजीन खाऊन मुरी आणायें. गळी कुसु न करावा. सावाजी यशवत राज याणे नागर मिका कंगवयाचे निमन्वरीस देसगणी भोगवटा विया

ऐना खासा सावाजी यशवतराऊ
इनामती
सिरकोली तोव देहे

-॥- १

दफर्त

३ हक लाजिमा गावगड याचे देहे

१ मोसे बुा

१ सांडोघर

१ मुगाऊ

३

विश्वादेव घाट व उभामाग

१ हक निा कडू

१ हक निा बिबगणे

१ मधुलोणी

१ पत्रकेणी

१ तेळघाणबूड निा तेली खेरीज पेट
सोनापूर

१ हक गैरमहसूल सेव भोई मासापे

१ हाटबाजार खेरीज सोनापूर नवा वसेल
तो सबब

१ ठोकरा थडवा नदीसगम (संगम)
वा सागरुण

१३

सावाजीचे चुलते व बाप भाऊ
यासि गवागनाचा हकलाजिमा गाव
खड्या

५ निा तुलाजी धिन सावाजी

१ वरदेऊ उर्फ धामणवहल

१ उगवली

१ कोलासी

१ साखरी

१ पडलघर

५

१ कान्होजी नाा दासवे

१ रामाजी नार्हक गडल

१ नागोजी नार्हक पलसे

१ बावाजी नार्हक अडमाल

९

येणेप्रमाणे निवाडा केला आहे. सदरहू तक्रारसम प्रमाणे अगल्यादे गावाचा लाजिमा व गवागड्या आल्या त्याणी खाणे आणि तक्रार कर्माधिसदराही बळगे व माहार व किरकोली कर्माधिस नागराखाले बळीरपणास भोगवटा सावाजी पसला राये खाणे. हेकुस होऊन आवधियानी नाटायें. भौजे मोसे बुा व सांडोघर हे दीवणीचे

निम्न सदस्यता नाव. तेषु सर्वाङ्गानां निवृत्तिना वृत्तमात्राय सन्. इनाम मरणान्तरं पुनः
व्याख्या कर्तव्य नास्ति. एतेन येन वाच्येन व्याप्तेः तेषां विनिर्देशो नैका होईत्येव तां व्याख्या
नाही तस्य सोदायन कोमल सन् वरुणको समस्त नाहीं. व. पावे व. लुगरी व. मान
माननुक. आशी खैरज कर्तव्यी अन्तर्गत मन्त्रकुराण्डे व्यापारी. तैलमन्त्राद आशी
व्यापारी अर्थात् नईक व. व्याप्ति. मन्त्र विनिर्देशो नास्ति. एतेन तां सोदायनी मानजी
मानकुर व्यापारी. कट्ट व. व्याप्ति. निवृत्ति. व्यापारी देव. व्याप्ति. व्यापारी निवृत्ति. मन्त्र
व. व्याप्ति. पाईक येने प्रमाणे व्याख्यावरी कर्तव्यी अन्तर्गत आशी व. व्याप्ति. नाईक
व. व्याप्ति. देवकुराणी व्यापारी मन्त्रावत मन्त्र. व्याप्ति. पाईक येने प्रमाणे टीक व.
व्याप्ति. देव. व्याप्ति. व्यापारी निवृत्ति. देव. व्याप्ति. व्यापारी निवृत्ति. व्याप्ति. व्याप्ति.
जो कोही विन. देव. व्याप्ति. मन्त्र. पुनः वरीय तो मानना. व्याप्ति. दिवाणीना
मुन्त्रावत. व्याप्ति. दिवाणीना होतु पा. १००० (१२.००) सन् हजार पाचसिमे
दीजे. हा महजर सही

भा. इ. सं. मं. त्रै., व. ७, अं. १-४, पृ. १०६ तें १११.

४ फेब्रुवारी १९५३] (- ७९ -) [१५ गविलावल हि. १९५३]

[आदिलशाही फर्मान-सारांश]

महाराज फजद अहमदी भोगले याने जागवै की, निकवाळापुरच्या मोकासा
तुला तला असतां बळीगें हुकुमत आन मुहम्मद सुत्रारिबुद्दीन याने अडथळा केल्या
आहे. तरी निकवाळापुर तुजकडेच कायम करून तमें उपर्युक्त स्थानास कळविलें
आहे. तूं त्याजवर ताबा चालवावा.

सहाय्य, व. ११, अं. ५, मे १९४५, पृ. २९७-८.

१८ फेब्रुवारी १९५३] (- ८० -) [फाल्गुन शुद्ध १ शुक्रवार,
शके १९७४]

श्री

वेदगुरुं गोपालभट्टं चिन श्रीधरभट्टं वास्तव्य श्री माधलेश्वर

[शिक्षा] १

वृत्तान्त श्री लोके ११/७४ नन्दनाम भवद्वये काल्युत सुभ प्रातपडा गंधवासरे २
[विष्णु] ते दिनी नारायणी प्रापसी विद्यार्थी सिवाजीराजे वंद्यवत विनंती उपरी.
१. लोका : प्रातपडा : लेख्य वर्धिष्णुर्धि : श्रवदित्ता ॥ दाह्यु : नोः शिवस्येया
मद्रा : भद्राय राजते ॥'.

२. काष्ठीय अथ प्रातःपदेश गन्धार नग्न शुक्रवार आदि. प्रातःपदेशवर्जिता तृतीया
नग्रा न गन्धार येन ना. २० फेब्रुवारी १६५२ येईत.

स्वामी पाळे श्रीर आनन्दाते. सर्वप्रमाणे, पद्महस्ता येथे ज्ञानास, आपण, जित्वा
वाढी आत्मन देव व ज्ञानासि प्रमाणे. उपाधे यांच्या निमित्ताने. स्वामीपाळे येथे
उपदेश निमित्ताने. स्वामी आपले गुरु. स्वामी आपण आपले आत्मोपदेशार्थ सर्व
प्रतिपक्ष अनुष्ठानासोपाने. प्रतिपक्षी वशासन यावयाची मोर्दन आणे. जित्वा

वशासन

नख्त होन पा

१००

वजन टकबंदी

४ तूप

४ तेल

३

गला नवसेरी वारुले

मापे खंडी

४ तांदूळ

४ नागली

८

सर्वप्रमाणे आनुष्ठान प्रतिपक्षी करणे त्यास सामाधी व पुत्रा.

आरक्त वस्त्रे २

आनुष्ठानसमई नैसावयास व आसन

१ पीतांबर

१ शाल

१ आसन

वजन चंदन

८८५ सुभ्र

८८५ आरक्त

८१

३

श्रीप्रमाणे होन पा येकमे व वजन नवसेरी वारुले मापे खंडी अष्ट. वजन
टकबंदी सवा आठरा गण आरक्त वस्त्रे दोनी, पितांबर येक व शाल येकप्रमाणे
वशासन व पुत्रासामाधी मोर्दन दानपत्र करून दिव्हे असे. स्वामीनी आपणे
आत्मोपदेशार्थ सर्वप्रमाणे प्रतिपक्षी अनुष्ठान उत्तरोत्तर करणे व मंत्रउपदेशही
स्वामीने वंशपरंपरेने आपणे वंशपरंपरेने करावा. आपण संतत्त्वार्थक प्रतिपक्षी
वशासन दानपत्र करून स्वामीने दिव्हे. हे आपणे वंशपरंपरेने उत्तरोत्तर करवावे.
यास आन्यथा करूं नये श्री माहादेव साध. स्वामीना गिराव देवापासी आम्हें
कल्याण इच्छार्थे. लेखनाच्छेद [शिक्का मंत्रादेय विराजो].

भा. इ. मं. मं. पाश्चम शिक्का अष्टपाल, शके १८३४, भाग ३, म्हा. अं. भा. क. ४,
पृ. ३२६-८; शिक्काजानविज्ञान, पृ. ४०, अं. ८, अष्टपाल १९११, पृ. ३५८-
३५९; व चित्रमयजगत्, व. २, अं. ९, जुलै १९११, पृ. १३५. पत्राचा फोटो
छापला आहे.

१६५३-१६५४ इ. स.] (- ८१ -) [आर्चा स्वमसेन अलफ

[शिक्का ^१]

(अजय गला गलागे र जेश्री गीवाजी राजे मनेन दमजोवतहु वज्राणेन हुदे
दगर्गास हुदे त दगलकाल व भोकटमानि मोजे निरुनडे पा पुणे निगनद मुा
अयो गललेन आया करी ल्या (गणो गवाजी करीन सो का पुणा हुदुर येऊनु
[शिक्का] ^२ तनुम केडे जे आपणामि इनाम दलवाय गीजे नवदुर गान वा...
व कुरण सेत नदी किनारे यो बिता

जमीन सेत पावुद भज पदमाजी होनप
रकम गळ खंडी खयरखंडी खंडी
आठ कुडो ४१ ३॥

कुरण सेत नदी किनारे महसूल
नखायाती व नखत कटुवाण
रकम टके वतीस ३२

महसूलप्रमाणे वा परमान बहसिकेखास व भोगवटे वजीर कारकीर्दी दर
कारकीर्दी व खुर्दवा महाराज राहें प्रमाणे ता सालगुदरनां वाळत आले आहे.
ताजी नाकनदकुराणो गीजे मजकुरांनी हुदेदार ताजे खुर्द खताला उतर करिताली.
दगाव व संजम होवे मजकुर जाले तरी गणो गवाजी करीन सो का पुणा यांस
इनाम दर सवाय मोजे मजकुर

जमीनसेत पावुद भज पदमाजी होनप कुरण सेत नदी किनारे महसूल व नखत
रकम गळ खंडी खयर खंडी.....आठ याती व नखत कटुवाण रकम टके
कुडो ४१३॥ वतीस ३२

महसूलप्रमाणे वा परमान बहसिकेखास व भोगवटे वजीर कीर्दी दर कारकीर्दी व
खुर्दवा महाराज राहें व (आईसाहेब) सालगुदरनां जेव्हा नाळिले असेल तेणे
प्रमाणे गळ दर नाळ सालगणे. दर हरसाल ताजे खुर्द खताला उतर न करणे. तुम्ही
नाळीक केडांन येऊनु असल खुर्दखत इनामदारा पारी परतोन देणे. [शिक्का मर्या :
देयं विरा : जते].

भा. इ. सं. मं. त्रै. व. १, अं. २-३, पृ. ३८.

२७ जानेवारी १६५४] (- ८२ -) [१५ गविलावल, आर्चा
स्वमसेन अलफ

श्री

आजा राज राजाजी जगो नाळकट सुभेदर प्रात वैकल मुा आर्चा स्वमसेन
व अलफ (१६५३-५४ इ.) आजा गेसीजे. ईश्टे स्वमसेनात (१६५०-५१ इ.)

१. शिक्का — ' प्रणयवत्र : केवेन वधिष्णुर्वि : श्रवांढता ॥ शाहसू : नो : शिवस्यैवा
मुद्रा : भद्राय राजते ॥ '.

२. शिक्का — ' श्री शिव न : रणवि हर्ष : निगान साम : राज मतिगः त प्रधान. '

विधावणी करून कुठारपर नाचविणी ही मनासिनी करीत. त्यान माहायोगाहाल ताक्रीत पत्र सतरा करून लिहिणे. गुंता न पाव. त्याला दुखात येतोय करून मने खोत पावतिय यांचा गुंता न पडे त्याची करणाची नुसत न येत ते गीति लिखाणे. सुभास मनास आणुं खोला जाण देणे. त्यानने माहायोगाहाले करीतपरी माहा करी याचे अनुमान लिहिणे. त्यान पुत्र समाजविणी येवी. ते पावत दुषामने भागणे. स्वयी खेळत रंगे महायोगाहालचे देऊनचे बाह्य येथे प्रार्थना येवी. ती महागज नेवना सांगीत. परंतु येव ... अ पुत्र पौत्रादि वंशपरंपरे स्वाम्य राखी अर्भे अन्न जावे. त्यावरून स्वाम (स्वामी) धर्मी रूपान होऊन आरुढ विसवी महत्त नर्क ब्राह्मणगांव पर्यंत महाउर येथेजाणें. श्री गणेशाय

१ वेसवी	१ तुडुल
१ श्रीवर्धन	१ निजापूर (निजामपूर)
१ माडले	१ चऊल
१ दिवे	१ बिरवाडी
४	४

१ गोरोबांव	१ हसले	१ ठाणें गोवेल
१ तळे	१ नांदगांव	१ घोसाले
१ खेडे	१.पालवण	१ ब्राह्मणगांव
३	३	३ = १७

एकूण सतरा महाउरचे देश कुळकर्णी यास गांव कुळकर्ण वनन करून दिवडे असे. तरी तुम्ही माहाल पाहून गांव कुळकर्ण असाया निमचत देशकुळकर्णी याची दोनचार पाच सात पावेवी असाया देऊन विधावणी कुळ बाण पाहून दर गंटीस लहारी दोन सरकारी जमे भरून गांव कुळकर्णी दर असर्मी देणत लहरी १६ शहाण्व करून देऊन उत्तम लिहिणे. याप्रमाणें देशपडे याची गलोपी करून लिहिणें. हवाल्या करणें. देश कुळकर्ण व गांवकुळकर्ण जाकरी कुळकर्णी मजकुरा पामोन मालोमाल महालोगाहालचा हिशोब वसूल बाकीना जाय घेत जाणें. या खेरीज त्याचीया मनास हक्के इगावती त्यास देऊन गांव कुळकर्ण ज्या असाया असतील तेणे प्रमाणें वनन माहाल पाहून आढा करवणे. ते पुत्रपौत्रादि वंशपरंपरा अनुभव घेतील. सारल दरमाल सुभाहून फुरगीम शोध करून हिशेब सुभास घेत जाणें. फीतफाद न पडतां येणें प्रमाणें काम चालविणें. याचा जाय कुळकर्णी मजकुरापासून घेत जाणें. पेशिया मनास माहालोगाहाल देणें. या हतगोख्यानी सकल घेऊन हा हातगोखा मदनाजी कुळकर्णी यास मोनवखवास देणें. स्वना नंदा १७ माहे रबिलावल...रुज.

पैश्वरी चोत्र २३ माहे रबिलावल (५ फेब्रुवारी १६५४).

कायस्थ मित्र, व. १, अंक ११, फेब्रुवारी १९३१, पृ. ५-६.

२ एप्रिल १९५४] (- ८३ -) [चैत्र वद्य १० गविवार, शक
१५७६; २३ जमादिलावल.
आर्वा खमसैन अलफ

मन. १५७६ चैत्रे नाथ मन्त्रेण चैत्र वदी दसमी वार अदिनवार ल २३
[भा. ६] जमादिलावल सुभ अर्वा खमसैन अलफ तदिनी वेदमूर्ति गणेश दीक्षित
वीर विठ्ठल दिवीत सो दोणी यासि रात्रशी त्रिविकजी राजे भोमल देहोतु दिधले
होमे जे. आम्ही तीर्थयात्रेस समगुरास आलो होमो. ते वस्ती तीर्थपुरोहित मनास
अणिता पंगवराव तुम्हां तीर्थपुरोहितपणा करात आले आहा. त्यावरून आम्हीही
तुम्हांस तीर्थपुरोहितपण दिवले असे. जो आमच्या वंसीचा येईल तो तुम्हांस पुजील.
त्याने तीर्थपुरोहितपण तुम्हीं करणे. हे लिहिले सही.

भा. इ. से. मे. त्रै. व. ६, अं. १-४, पृ. ७२.

२३ एप्रिल १९५४] (- ८४ -) [१५ जमादिलावर,
हि. १०६४

[औरंगजेब ने अनुद हसन यात फर्मान गोपवारा]

ज्या हेतुने स्वभाविक दया व औदार्य या गुणांच्या वश होऊन आम्ही उच्च
नीति सर्व दर्जाच्या लोकांच्या कल्याणाकृति व उन्नतीकरितां आमची अपरिमीम
शक्ति व वसीतुगत इच्छापूर्ति नियोचित केली आहे, त्याच हेतुने आमच्या दयेस व
अनुग्रहास पात्र आबुल हसन याने जाणार्थ की, आमच्या पवित्र नीतीप्रमाणे असे
निश्चित ठरविले आहे की, पुरातन कोणतेही मोठे उद्वेगस्त करण्यांत येणार नाही;
तसेच कोणतेही नवीन मोठे बांधण्यास परवानगीही देण्यांत येणार नाही. आमच्या
पवित्र व शौर्यमय दगवारांत बालमी लागली आहे की, कोठें कोठें (मुसलमान)
व्यक्ती देवाने पळाडव्या जाऊन बाणगसीनगरांत व आजूबाजूचे तीर्थांचे ठिकाणीं
हिंदु रहिवाशांचे व मोठे शक्क ब्राह्मणपुत्रांचांचे कुटुंब करीत आहेत. म्हणून
राजकीय महत्वाचे हे फर्मान प्रसिद्ध करण्यांत येत आहे की, इतःपर दुसऱ्या
कोणीही (मुसलमान) मनुष्याने हिंदु किंवा ब्राह्मण रहिवाशांचे अव्याचार करतां
कमा नये. व तसे हिंदु आपल्या पठावर प्रमाणितपणे राहून ईश्वराने दिलेल्या
आमच्या ह्या साम्राज्याच्या स्वायिकत्वावद्दल प्रार्थना करीत राहतील. ही आज्ञा
ब्रह्मीनी समजून अभयाने अणव्ही. १५ जमादियम्सानि हि. १०६४.

निश्चिन्नात्मनः, पृ. ५२, अं. ८, आगष्ट १९२१ पृ. २८०; इस्लामधर्म-वैमर्शिक,
भिलवडी, व. २, अं. १, जानेवारी १९२५, पृ. ९२-९३.

५ आगष्ट १९५४]

(- ८५ -)

[६ सवाल, स्वमसन अलफ]

श्री

समस्त हजरत असंजित लखी राजमान्य राजेश्री गिराजराज प्रान्त जीवाजी र ने संजित उपरी, तुम्ही राजेश्री बाबाजी गिराजराज कयाजी वत पदविले ते पदवीन विलेले प्रमाणे सविस्तर वर्तमान कळो आले व किंज सुचव जे नार्क मा गिराजराज गोमोच पाठविले तेदी गीही सविस्तर सांगितले व नार्क कोलिले की आम्ही त्यांसी तह केला आहे की जेसे काही राजगोमावी साहेबांसी वर्तन होवे तेसेच कोही साळ बावे. एसा निश्चय करून आपण आले असो म्हणजेच कोलिले. तरी जे काही राजेश्री बाबाजी नार्क तुम्हासी निश्चय केला तोच अमाना निश्चय असे. जेसे काही राजगोमावी आम्हासी वर्तन होवे तेसेच तुम्हीही आम्हासी वर्तन जाणे व अमाना जेसे काही राजेश्री राजगोमावी वाने चालवीत होतो तेसेच तुम्हीही चालवत. व निश्चय आम्हास श्री—नी व राजेश्री महाराज साहेबांच्या पायांनी व मौनस्यवाणी मनुष्यी साहेबांच्या पायांनी आण असे व ये द्विपट्टी श्री—ना राजगोमावी आले. तो वेणे व जो पर्यंत तुम्ही आम्हासी इमाने वर्तल तो पर्यंत आम्हीही तुम्हा या इमाने वर्तने. तुम्हा पासेन इमानास अंतर पडिल्या आम्हाही इमाना नाही. व ६ गौवळ सुखमस खमसन अलफ.

सद्विचार त्रैमासिक, व. २, अं. १, आगष्ट १९५३, पृ. ३८-३९.

१९५४-५९, इ. स.]

(- ८६ -)

[७ सवाल, स्वमसन अलफ]

अजरस्त खाने राजेश्री गिराजी राजे साहेब दास (गिराजराज)... राजाजी येजवतगध पायलकर देसगाव तो (गोमेखोरे)... सूर बन... स्वमसन अलफ वत [गिराजराज] कौलनामा येसा जे. तुम्हे बरे... व राजाजी व गोमोची व बाबाजी विरादर बाजी येजवतगध) व हुजुर येजत अज केला जे पेजजी राजाजी येज (वत...)... लानी नवलोजी पायलकर यापणे तपे मजकुरी (वही लखणावत नावनिद्याणावदल रागगाव होता. निवाडा जाहला नाही तोच मनेच जाण. देसगाव गीना निवाडा... म्हणून वडीलपणावदल तुम्हीजी पदवी साबाजी येजत... जी फर्जद कुणाजी मजकुर व आपण कोवे भाऊ. धर्माजी बालाजी नाथोजी तो देसगावसी स्वात होता. त्यास वडीलपणाच्या नावनिद्याणावदल भाऊन साहेबजी वेदरासि हुजुर (स) उमे राहिले. यादवी साहेबी हुजुर हाजीर मज्यालसी बाजी येजती (स) मज्या (स) गत वसतून धर्माजी बालाजी जी व राजेश्री सनसरी मज्या आपली. आपले पणजे वडील होये. नावनिद्याण देसगावसी वडीलपण आपले होये. धर्माजी बालाजीसी वडीलपणासी निमवत (नाही). जेसे आपण राजा नवलगाव साऊन

जावेन येथेच कार्यावलीची सारीसम खाऊन आणवें, येथे केले. नाव निजण देशमुखी आपल्या (धरा गणेशाय देवावली. ते बाळी आपण राजाचे सौम्य भाऊ सावली) येथीलगाऊन पुढेंच जे नुमे वडील धरणे होथे येथेच राजास नवान नावी. देशमुखीने नावनिजण वडीलपण गोपास खाले. येथे सावली आम्हावरी दखन पावले. यावरी आपण बाळी सावली तुलाजी पुढे सवाजी येथेतगव व राजाजी वडील भाऊ होत. त्याचा घेता अगला गवथ दिवार करून तुलाजीस पावे करून कुणाजी राजाजीस धाकटा भाऊ त्याचा केले सवाजी पुढे केले. त्यास सवली देशमुखीने वडीलपण नावनिजण सिका नागर दिवले. त्यास सवाजी इत्तकपण्डित मग सन इंगने (१६५१-२ इ.) तागाडन सन खरस (१६५४-५ इ.) खर सले देशमुखी करीता. तो अमच्या समाधाने वर्तत नाही. मनास वाटते येथी राहावी करिता. भावववाची सने कुठलास रंजीत वेले आहे व गवथि रंजीत नाही. व दिवाणकामासिद त्यास नाही. वरगवेनी वर्तणूक करिता. (वरील हा) जे नवीत. तरी सवली नुमेजी सावली येथेतगव याचा घेता अव- विवाहून वारीत असे व रावसिद कास राजी आहे व दिवाणकामास त्यास आहे. तरी सावली याची देवाजी नगर सिका नावनिजण वडीलपणाची मानमाननुक व पावे व तुलाजी वारी पास देऊन सावली कुणाजीस दूर करून जेस आम्ही वरकडे भाऊवडे तकरायास सावली असे व तेने तकराया सावलीस देऊन देविका पाविजे. नाव निजण सिका नागर देशमुखीची पावे व तुलाजी वारीत भावनास केले. तुलाजी वडीलप याची पास दिवली पाविजे म्हणून अने करून तुज हुजूर आणून जेने केले. यावरून सावली वरकडे गतास आणिले. तुलाजी येथेतगव राजाजीस वडील नऊ त्याचा घेता येथे सावलीचा आले. तसे मजकुरीने मिराणीसार देसक. खत तुज राजी असे. दिवाण कमा त्यास आहेस व अनधियादून वडील होसी. येथे खातेस आणून तुझे वडीलपण देशमुखी सिका नागर नावनिजण मानमाननुक पावे तुलाजी तुजे तुज दिवली आला. सावली कुणाजी हा राजाजीस धाकट्या भावाचा एक व सार त्यास. येथेही राजी नाही. दिवाणकामा त्यास नाही. वरगवेस वर्तता त्याचे ठंग जे नाहीत. त्याची येथेतगवरी व सिकानागररी व पानागानास तुलाजीस काही समथ नाही म्हणोन दूर वेला असे. जेस वरकडे भाऊ ते भाऊ तकरायास खाऊन असे व तेनास सावली मजकुरसि तकरायास खाऊन असेली. तुजे वडीलपण देशमुखीच्या त्याचा नाव करून देशमुखी खाले. पानमास तुलाजी तुजे तुज दिवले असे. तुला देशमुखी व नागर सिका करून देशमुखी खाणे, पानमास तुलाजी तुला येत जाणे. येथेप्रमाणे तुजे तुज दिवले असे. यावरून हुजूरून तुजे मिरा मिरणी होत पण १६० सावलीपासि मोडन कैली. यापैकी पेशजी सावली कुणाजी मा देशमुखीच्या हकला- जिमापैकी उगवणी केले होत १५० दीडसे हे मददद्वारेची मजुरां असेत. बाकी

खाली होवु ३०० तीनमे उरावणी करून मुखे देखावणी खाणे. नावांगडाण सिद्धा
नागर करील जाणे. पानमान लुगडी आधी तुवा घेत जाणे. कोणहे चाचे सालक आंदेसा
न करणे, मुखे असणे. कौल असे. छ ७ सार [मोतच]

वार

सुद

भा. इ. सं. मं. जै., व. ७, अं. १-४, पृ. १११-११२.

२८ मार्च १६५५]

(- ८७ -)

[चैत्र शुद्ध १, बुधवार
शके १५७७

[फारसी मजकूर]

शके १५७७ मनमथ सवत्सर चैत्र सुध (प्रती)पदा वार बुधवार ते दीवसी
राजेश्री गुंडाजी (तीन नगरी)ह कुलकर्णी व देसकुलकर्णी शहर हवेली अहमदनगर
या (सि) चांदजी तीन कऱ्हाजी भुपतया देसमुख या कडेवर्तत व पाडीया पेडगाऊ
व मोकदमी कामे माडोण पेठ कातरावड लेंहन दीथले जिमे जे. आपले वतन
देसमुखी या मजकुराजी आहे. परंतु आपणाम मांगवटा कीति सुटती तो नाही.
हाली आपण तलाश करावा तरी आपण नातवान आहे. या करिता आपणाम ईलाज
होत नाही आणी दरम्यान कोन्ही वतनास खलेल करील तरी तुम्ही ब्राह्मण आहा
आणी ब्रह्म दीवस या मजकुराचा कायवार करिता. तुम्हा लौकिक आहे. या निमित्त
आपण तुम्हास देसमुखी या तऱ्हास मागणी करून दीपली असे. तुम्ही दोनी हीमे
घेने. आपण एक हीसा घेऊनु. तरी तुम्ही देसमुखी या तलाश करून अमल सालता
करणे व दीवाणातील सनद पत्रांचे करून घेने व मानमाणानुक्त पुढील मोह (सुध)
तुम्ही घेणे व मागे आपण घेणे. बी तपसील.

पुढील मान गुंडाजी नगरीह घेने

मानमान मांगतीगय घेने

१ आपले नांव १ लुगडी पुढे
पुढे लीहीणे घेने१ आपले नांव १ लुगडी मागे
मागे लीहणे घेने१ नीशान आपल्या १ पाने पुढे घेने
नावाखाले करणे १ भेटी पुढे घेणे१ निशान आपल्या १ पाने मागे घेने
नावाखाले करणे १ भेटी मागे घेने

सदरहृप्रमाणे मोहरण तुम्ही घेने. माघाड मान आपण घेऊनु. या कामास
वेचन खर्च दरवारी कोणेल त्यासि तुम्ही आपणासामुन रुपये हजार एव
खर्च करणे. त्याची तऱ्हास आपण नेऊ. या खेरीज खर्च लागेल
तो तऱ्हासप्रमाणे दोनी हीमे तुम्ही घेने. एक हीसा आपण घेऊनु व
दीवाणास या मोह उतास सादर करून घ्याल त्यास तऱ्हासप्रमाणे तऱ्हासा
ईनाम तऱ्हासवे करून घेणे. अधिक मोधी हर एककडे जाला तरी तऱ्हासप्रमाणे
दादून घेऊनु. याखेरीज तुम्ही ईनामती पढीली मौजे नसे व पापगुंडाची व

असेही. हे पुढील दुसरी आवण. त्याच आपणाय समान नाही व आपण हीचय मोठ्यानी व कामगार सादोनी आहे ती आपण सादुन. त्याच दुसऱ्या समान नाही व पत्त्याने मजकुरी जे उपाय व योजनेत होईल ते तरंगीत तसे खर्च घेते. या तिसऱ्या उपायामात ही उपाय योजने ने सामोमरामने वाटस घेत व प्रतीत जेवढे जे उपाय होईल ते आपली नेकतु. आपली उपाय प्रत्येक मुद्दस दृष्टीत ती मुद्द घेते. आपण ये ते को आपली नेकतु व पा मालक नसणे ३ यपरी मुद्दस तरका २ हीने दिल्या असेही. या तपर्मण

तरफ अकुल्लेन

तरफ कडे

१ अकुल्लेन	१ सेंडी	१ कडे	१ अठवड
१ कामरगाऊ	१ पोखडी	१ सेरी खुर्द	१ चीचोंडी
१ चास	१ अरनगाऊ	१ सेरी बुा	१ नांदूर मांळी
१ नेपती	१ वुरुडगाऊ	१ केरुळ	१ पीपळे
१ चोन्हेगाऊ	१ मदमपूर	१ पायगाऊ जोगे-	१ अमोरे
१ नागापूर	१ खंडाळे	१ इवरी	१ हीवरे
१ वडगाऊ गुपीत	१ खडकी	१ जांबगाऊ	१ पीपरखेड
१ अमीनाबाद	१ वालकी	१ वालंज खुर्द	१ कारखेल
१ पीपळगाऊ मालकी	१ सीरगाऊ	१ पाडोरे	१ गढुंगेल
१ जेडूर	१ पायगाऊ कोळी	१ पायगाऊ	१ साल वडगाऊ
१ इमगापूर	१ बाळंज	१ अरनगाऊ	१ उकरदेळ
१ पीपळगाऊ उजेवी	१ इमगाऊ	१ सीरगाऊ	१ देकंद सीमळगाऊ
१ मांडवी	१ नागापण डोहा	१ महीरगाऊ	१ धाटदे कुळगाऊ
१ सांडवी	१ उकडगाऊ	१ रुई	१ सावरगाऊ
१ मयडगाऊ	१ दमम गावगाऊ	१ गांटे	१ मेडाळे
१ वडी मारोळे	१ टाकळी	१ सीमगाऊ चोमा	१ माणीवडोड
१ रान वडगाऊ	१ मंदोरी	१ टाकळी अमया	१ वेळदुरी
१ देवगाऊ	१ कोळी	१ सीरगापुं	१ देवळाळी गमकाळी
१ नाडके	१ अरडगाऊ	१ नायळखेड	१ घाटपोंगी
१ जांब	१ रांजनी	१ चींचोली	१ घांटे
१ पीपळगाऊ लांडगा	१ माथनी	१ धानोरे	१ दावेगाऊ
१ पायगाऊ वाम (नांदूर)	१ कोडगाऊ	१ वडगाऊनीपनी	१ डोंगरगाऊ
१ नातोडी	१ नातोडी	१ खगटी वडगाऊ	१ धामनगाऊ
१ पीपळगाऊ वाट	१ कैल	१ कानडी खुर्द	१ जाटदेवळे
१ मोनबाई	१ वडगाऊ	१ पीपळगाऊ कांज	१ कायखेड बुा
	१ बाद खेल	१ पुंडी	१ सुरोडी
		१ खुटेफल	१ बावी

१ माडोगण	१ रुई	१ अवीली	१ किन्ही
१ बटबोळ	१ मटवीपरी	१ बनवाडी	१ डाईठाणे
१ खुटगाऊ	१ कोंयाळ	१ बाघळज	१ नांवोडी
१ रालेगण	१ लोणी	१ सागवी	१ नांभगाऊ देवी
१ देऊगाऊ जीडी	१ मकव बुा	१ पाटण	
१ गुणोचडी	१ मकव खुा	१ खीळद	
१ बडगाऊ	१ दहीगाऊ	१ अवीली	१ कोंडाणे
१ तांदवी	१ हतवळण बुा	१ औंगल	१ जीगाऊ नागडा
१ बाटेफळ	१ हतवळण खुं	१ बेगोडी	१ नांभगाऊ दोडली
१ खुटेफळ	१ बनवीपरी	१ पारवाडी	१ बोही
१ माही जळगाऊ	१ तरडगाव्हाण	१ थोक्ल सागवी	१ पेन्गाऊ
१ मुलनागपुर	१ चवसगावी	१ थेंद सागवी	१ मलवी
१ पियळमुटी	१ हांगणी	१ धोसगाऊ	१ धुमरी
१ नागमठाण		१ वेदव्हेळ	१ वीपरी
		१ नांभोडी	१ कनडी
		१ बागडे	१ पेन्गाऊ
		१ लवडी	१ बर्की
		१ कोंडाणे	१ तीली
		१ गुंणीपारी	१ मीरजगाऊ
		१ खळगाऊ	१ खरडगाव्हाण
		१ गोर्दडी	१ ...
		१ कापसी	

सदरहु तरफा तुमचे तरफेचे उतपण जे होईल ते तुम्ही खाणे. अजारी तरफेचे उतपण जे होईल ते आम्ही खाऊन. या स्त्रीज जरीत गाव व पेठ ज्याजना वसाहतीने तरफेस होईल त्याचे त्याणे उतपण खाणे व तरफा नगरात व तो कडेवलीत पेडगाऊ वगैरे देह आहेत त्याची तरतुती करून देत त्यांना अगळ चालता करणें. त्याचे उतपण जे होईल ते सदरहु तरफास प्रमाणे वाटत घेता. दोनी धांटे तुम्ही घेणे. एक वाटा आपण घेऊत. यास स्वयंसेव्य वी त्याने तो तरफास प्रमाणे देते. सदरहु प्रमाणे तुम्हास आमकांस काजद केलेसु दीवला. आपण दीवला असे. तुम्ही व आम्ही सदरहु प्रमाणे देतली लकनेने केवरी खाणे. यास अनसारीत करून तरी आपणाम साथ श्री असे. हे लीहीले सही. जाटजी गोवताराऊ दसखत सही. बरी लीहीले ते सही

वी कलम वीचक खवमागद कुलकर्णी कसवे
माडोगण पेठ कातराबाद

माडवगणकर
वाऊडा मोकदम मोजे मा
वाळजी म्हीला चौगला
बापुजी चौवरी मोकदम मोजे हतवळण बुा.
मिाजी व नकाजी मोकदम मोजे थोळसामाजी.
मोकाजी व मोलाजी मोकदम मोजे हतवळण खुर्द.
वाऊडा मोकदम मोजे आंगणपूर उरुण हतवळण खुर्द.
मी. गावाजी व मोलाजी मोकाजी कुळकर्णी व मोजादेह मोा देह ४
वमाजी मोकदम मोजे वगडे मीना मोरजोमी कुळकर्णी
मा. इ. सं. मं. वरिष्ठ इतिहास, अंक १८३८, म्ही. ग्रं. क. १७, पृ. १४-१७.

१६५६ इ. स. ?] (- ८८ -) [?

श्री

अपंटीत का नी प्रपल तरेतार मुनि राजमान्य राजश्री मिळोपंत गोमाजी
यांस. ॥ वा म मेवो. विपयवण क समस्यार विनीति उपरी. मोजे उडाई किले वंदन
माडताजी गांन वाळन अयां सपल नृग्वानाय आ जाळाह होता. यावरी हुकु
मालम होऊन मलाजी देहे माहात्म्य मोकदम केले असे. तरी मोजे माा किलेजे
किलेस कुळण केले पावजे. पडिले नृग्वानाचे विपयां लिहिले होत. त्यावरी नच
जातो. किले मज्जारस हुकुम वगडे. पुढे नृग्वानाचे विपयां लिहिल्या त्यास
कुळण न वगडे. माडताजी गांनतापया मिनाजी कान्हेरीपंत सामाजी व त्या सांगिते
वगडे व देसाड पाविले. किलेक मोजे जातले कान्हेर्यल आडे त्यास मला वगडेवगडे
अंतर पडे व वगडे. वगडे लिहिले न लगे (मोकाजी सुद)

महाविहास, अ. १. अं. ८. मं १९१३, पृ. १७०-७१.

१७ जानेवारी १६५७] (- ८९ -) [मात्र शुद्ध १३ सोमवार,
शके १५७८

श्री सके १५७८ दुसऱ्या नाम सवळे मोदी सुख त्रियोदगी वाग सोमवार तये
मिाजी वाळजी हागे मेळजोमी कुळकर्णी मोजे वडगोऊ नेपगज पाा पुण यासि तये
दिनी सवाजी वगजी अने जोमी व कुळकर्णी कोडीत खुर्द व भिवडी व सोमलवाडी
पाा मज्जार देहांग दिवडे पैसा जे. आपडे जोतीस व कुळकर्णी मोजे कोडीत बुा
का समस्यड हे आपडी मिरासरी हाये. मोनाजीपंत आपडे मोवाज खान होता. तो
गमावडीस अ पडे नेवरीस मेलावया गेले. तेथेच राहिले. तिही आपणाजी सांगोन

पाठ्यादि को जपने से शास्त्राचार्य आदि मोक्षार्थी न रहेंगे, तब तुम्हीं मंजु से मजकुरावे जो जीम व कुलकर्णी स्वर्ण, तुम्हीं शिरासि आदि तुम्हीं तुम्हीं स्वर्ण, पाठ्यादि आम्ही आम्ही पाठ्यादि पृथक् पाठ्यादि का जपान्या ठेकिया, सोन जपान्या आका रुद्राजी होना, मोक्षि सव शरीर मोक्ष, विटोना आमका पृथक् पाठ्यादि होना, हे शरीर मोक्षार्थी मोक्ष ठाकुरा आहे, जैसे अनानु रामाजी देसकुलकर्णी का सवकुलकर्णी आपले सवकुल देऊन कुलकर्णी सोने मजकुरावे पाठ्यादि काया, आम्ही रामाजी की देऊवे तो आम्ही आपले पृथक् पाठ्यादि व्यासगी, गृतको, पाठ्यादि राखे, तब तुम्हीं मंजु से मजकुरावे जो जीम व कुलकर्णी तुम्हीं सोडवणे आर्ण तथे से पछकी वे जपणे आर्ण कुलकर्णी तुम्हीं शिरासि कसव स्वर्ण, जो जीम आम्हास देवे, सवकुलकर्णी जो जीम व कुलकर्णी सोडवणे, कुलकर्णी तुम्हीं स्वर्ण वे जो जीम आम्ही पाठ्यादि, आम्हास कुलकर्णी सोम नाही, यानि आत सवर्ण वे कस तब आम्हास आपली पाठ्यादि आप अवे, हे शिरासि सरी, का शिरासि व्यासि आपली सोही मोक्षव व कपेन मोक्षव व कपेन मोक्षव हिवा हरकरी करील व्यासि आपण शिरासि, तुम्हास व यानि समरु नाही, तुम्हीं पाठ्यादि कुलकर्णी देवरावे देवरी स्वर्ण, जो जीम आम्ही पाठ्यादि, हे शिरासि सरी, श्री कलम

गोही

वापाजि नरसिंहाऊ सितले देशमुख	विटोजी नार्हक शितले देशमुख वा
पा पुणे [शिक्षा]	पुणे [शिक्षा]
विठ्ठल मोरदऊ देस कुलकर्णी पा पृणा	वाऊ पाठ्यादि जिन जपने होत कसवे
सूर्याजी वडये व शर्जी जगदे मोकदम	मोकदम मंजु व्यासि पा
मौजे मजकुर [नांगर]	पुणे [नांगर]
काऊजी वडये मौजे मजकुर [नांगर]	मल्याजी राजाविदा नांगरे मौजे मजकुर

मा. इ. सं. मं. त्रै., व. ८, अं. १-२, पृ. १०३-१०४.

१९ मार्च १६५७] (- ९० -) [१३ जमादिव्याखर
हि. १०६७.

[आदिलशाही फर्मान-सांगर]

महाराज फर्मान : शाहजी मोरवे याने जपाने की, तुम्हा सवप्याजी (१) राजपारिवर्तकी निष्टा व जगदे होत मोक्षव वे पछके, आता व व्यासि जो करण करणिल व्याप्रमाणे व्यवस्था व उन्वर्प फर्मानिल जाईल, त्या राजपारिवर्तकी व्याप्रमाणे सेवा बजावावी यांतच व्यासि उन्वर्प आहे.

सत्याद्रि, व. ११, अं. ५, मे १९४५, पृ. २९८.

१० जून १६५७] (- ९१ -) [७ रमजान हि. १०६७]

[आदिलशाही फर्मान-सारांश]

महाराज फज्द शहाजी भोसले याने जाणार्थे की, सरकार चाकरांनील हेजीय नगरा निमाजी याम हुजर कोळ्याने हेवे. आतां त्यास परत तुजवडे पाठावले आहे. तरी तुज्या मुर्ग्यांनील दर्याकडे व चातरी लागवडून लिहवीत जावी. सरकार चाकरांनील मानजी व्यंकटाद्रि अमीनराव याम हुजर पाठवून यावे तेंवाकून्या दर्याकडे मानजीम लागवड करणारा अर्था होत रोजमरा नगर निमाजीम देत जावा.

साह्याद्रि, व. ११, अं. ५, मे १९४५, पृ. २९८.

२७ मे १६५८] (- ९२ -) [४ रमजान, हि. १०६८]

[आदिलशाही फर्मान-सारांश]

महाराज फज्द शहाजी भोसले याने जाणार्थे की, शिवाजी भोसल्याचा राज्य-द्रोह व दुस्वतण्ण यामुळे तुझे मनांत सध्या मस उत्पन्न झाल आहे की, कदाचित त्याने कसरीया दोष आपल्या माथी लाटल्या असूत. तरी तूं असे समज की शिवाजीचे अयोग्य अर्थावरून व कायें आम्हास पूर्ण मदीत आहेत. म्हणून शिवाजीच्या कसरीयां तुज्या कर्हादि सेवक जाहा. त्यानी नगर व गुन्हे यांनी जिम्मा त्यावर आहे. एतदर्थ तुझे मनास पूर्ण समाधान असू यावे. तुजवर पर्वीपेक्षादि अधिक करा आहे याने समज म्हणून पूर्वीची सर्व कारीर तुज्या वहाल करतो. तीमध्ये थोडाच वाढ होऊं येवे. वगळर निलड्याच्या आमपासने मनेवांगी तुजवरोवर सेवक ठेववे असेहि फर्मावितो. तुजविषयी कोणी कमजस्त मागिल त्यावर आमचा गहजब होतील.

साह्याद्रि, व. ११, अं. ५, मे १९४५, पृ. २९८.

१ ऑक्टोबर १६५८] (- ९३ -) [१३ मोहरम, तिसा खमसैन अलफ]

श्री

मराठल हजरत कृष्णाजी भास्कर देशाधिकारी व लेखक प्रात बाग मावळ यांस प्रत राजश्री शिवाजी राजे वंडवत माा तिसा खमसैन अलफ. मौजे कलवोली ता पौनमावळ व मौज रावडे ता पौडवोरे या हद्दी गांवाचा विधेचा कथला लागला आहे म्हणोन पूर्वी तुम्हास आज्ञापत्र सादर केले होते. त्यावरून तुझी मौजे भास्कर जाउन कथला मनास आणिला. यांस आरजोजी दमाला हा क्षणो क्षणाला की आपले गांवीनी सीव स्वरी. आपणा दिव्य करून. त्यावरून सर्व देशाक मेळउन

होता. याचे नाव मोहनगड ठेऊन किल्ला वसवावा यासा तह करून दिल्यास समुत्तर [शिक्षा]^१ आतां पिल्लाजी भोसले यासि दिले मजकुरचा हवाल्य देऊन पाठविले असेत. तरी तुम्ही माझकडस व पंचविसा लोकांस बराबर देऊन मोहनगड हावरी मणारिंदस व पंचविसा लोकांस दिल्यावरी देवणे आणि किल्ल्या हवालदारस घर (२) व लोकांस अठेरा मजकुर करून देणे. घर व अठेरा करून घाल त्या पाडसास अजरा न पावे यासा करून देणे. नाहीतरी सजवज करून घाल आणि दिल्यावर लोक राहतील त्या अजरा न पावे यासा हवालदारस घर व लोकांस अठेरा व येथे मायबळ मुस्नीस करून देणे. तुम्ही सदरहु प्रमाणे काम विदेशार लाऊन घाल म्हणतुन साहेबास भयस आहे. यावरुत तुम्हास लिहिंदे आहे. तरी सदरहु लिहिंदेप्रमाणे किल्ला मजकुर करून देणे. मग तुम्ही किल्ल्यावाडे उतरणे. त १ राजानु. मोतेच सुद [शिक्षा-‘मर्यादियं : विराजते ’]

सुरु सुद

भा. इ. सं. मं. त्रै., व. ७, अं. ४, पृ. ४४.

१४ जुलै १९५९.] (- ९६ -) [४ जिल्ह्याद. दि. १०६९.

बिसमिल्ला हिर्हूमा निरंहाम

लिहोह अह्लाह ईजद

[कामांने अबुजाफर मोहिउद्दीन मोहंमद औरंगजेब बहादुर अलमगीर बादशाह गाजी]

[शिक्षा २]

बुवडगुल अनसाद बल अक्रान, खुलासगुल अम्ब्राह बल अअयान. कोर्बाल्ल मर्ममत बल एहदगान; मुनिउल्हसलाम, सीबाजी बहगामान पादशाहाना डार्मीरवार बुदह विदानत के कादिरे बहिमतता तआल्य शानहु बराये इमामने येगत व

१. शिक्षा ' श्री शिवनगर्पति हर्पनिदान सामगज मतमत प्रधान '

२. शिक्षा—मधील मोठया वर्तुळांत- ' अबु जाफर मुहिउद्दीन : मुहंमद औरंगजेब : बहादुर अलमगीर : बादशाह गाजी : मने अहद १०६९. '

मावनालील बहा वर्तुळांत-(१) ' इन्ने अभीर : तैमूर साहब : किरान : ' (२) ' इन्ने : शाहजहान : बादशाह : ' (३) ' इन्ने : जहांगीर : बादशाह : ' (४) ' इन्ने : अकबर : बादशाह : ' (५) ' इन्ने हुमायून : बादशाह : ' (६) ' इन्ने बाबर बादशाह : ' (७) ' इन्ने : उमर शेख मिर्जा : ' (८) ' इन्ने : मुल्तान अबु गैस : ' (९) ' इन्ने : मुल्तान : मुहंमद मिर्जा : ' (१०) इन्ने : मिरान : अहद :

इफाजते मधराय व राणा मरायमे अदृष्ट व इनसाफ व हयमे मयानिये जोर व
 एअतेसाफ खिवाये दीदा व राया सवानने मा रा धेमेवके जफर व नुसरत आग
 स्नेह व ओजे केतान नीद व दुश्माने साहेब मुकनत व अत्राधये दीनोदीनत
 रा के हयक खिवाये दरि कलाह दर सर व सौदाने इस्मिअदद रानाग व शोद मगबुव
 व मयहूर मदीर्नाद व मयविफये दतायते खुद गेजे वकयचा ७४ रमाजमे मयराक जोरगे
 खिलाफत व जहा घनी रा वगुलये रैमानत मानगे मा जीजाजीनत वगरीद अत्राधये
 मआदत दर सये नजरार कुशद व जमामे महामे अनाम व मसलेहे जमहुरे रायागे
 आग रा वकवजये हकगेगे मा मयूत व मयूद फर्मत व रुउगे मनायि व मुचे मुकद
 रा वनाम व अल्वाये अशफ अकदस अतीअ हुमायूने मा रैनक व खिवाज अफ नूद
 अल हसदी अल आलयेही अर्जदारी के दरी अय्यामे खुजिस्ता आग ज फरखुदा
 अंताम मसहूये मुयजिने खुद ववागोहे अजमता जाह् हरमाल दाखलद व विगादने
 वकिफाने पाये मरी खिलाफत मसीर अज नजरे मुकदस मुअल्ला गुजहत व
 मुवहिमते मयूजा मयूने राये आलम आग रायत वायदके वजयये कदीमये दीदत
 स्वाही व खिदमनुगुजाये दगाहे आस्मानजाह के विहीने वरीलये हुसूटे अमाजी व
 आमाल अस्त मयवित व राखिय वूदेह व इक्तिजाये खैर मियाली व सलह अदेशिये
 उमदतुलमुल्दरुफनुम मयूतनतिल अलियया मोतमिनुहौलतिल ब्राह्यया मरीदाफददी
 साहेबपरस्त मआदत निशान अमीरुलउमरा के अज पेशगाहे खिलाफत वयिदमते
 मुनादारीये मुयजाले दकन व इस्तिक्लाले तमाम सरफराज रायता व राको फतके
 मोहिम्मात व हल्लो अकदे मोआमलाते आंजा व राये रजने आं आजदल
 खिलाफ मयूत रादीदा वार कुनद व अज सवावदीये आं मौरिदे मराहिम विसनयद
 व सई नुमायद के मुकद्दिमाती रा के तअहहद नमुदा व वजहे पसदीदा सूरत पिर्जी
 गददर व मुतरास्मिदे इनजाहे मुलतमेमाते मकून व सवाय वृदा आदत ब्रहमदे
 वलमिन्नाके जयायले उमूर व अजायमे महाम के पेशनिहाद खामिरे मयूकत नाजिर
 वृद वअहमने वजह सूरते तमशीयत याफता वकारे मुल्क व दीदत इस्तिफामते
 तमाम पिर्जगिफता व अजहीच जहत वगिरानी नमांदा व इनायते मुतआल व नैरगीये
 इक् बाले अदूमाल विशुकुहे शकावत पिशह वजजाये अअमाने खुद गिगिफता वृद
 वा अहद व व अयाल दर मगहूदे भकर अमीर व दस्तगीर रायता व इनशा गुजये
 हक नाशिनम नीज अनवरीच मुस्तामल खाहद रादीद इनायते अशफ रा यामिलहले
 खुद दानिस्ता दर खुरे नीको खिदमती उमीदवारे महाहिमे पादशाही वाजद वगये
 मरफूजार्जीये ऊ खिलअत फाखिर इनायत फर्मदीम वतागिये ४ जीकादा सनये अहद
 अज वृद्धमे मुयराक मुवाफके सनये १०६९ हिजरी तहरीर यापत ५

सहल वसल्

भाषांतर

समकालीन व वगोवरीच्या लोकांत श्रेष्ठ, उमराव मंडळांत अग्रसर, कृपेस पात्र.
 इस्लाम या अजांनित, कानडाह्या कृपाकांक्षी शिवाजी यानें जाणवें कीं, सर्वांत श्रेष्ठ

व अतुल असा जो सर्वशक्तिमान परमेश्वर त्यानें सत्कृत्यें व दानश्रुता यांचा प्रसार करण्याकरितां, त्याच्या स्तंभ उभा राण्याकरितां व जुलमाचा पाया खणून वाढण्या करितां आमच्या राज्याची श्वजा विजयाच्या अवतंसांनं सुशोभित करून घनीच्या कळसास पोढांजावली; व आमचे वरदां रागस्थवान शत्रूंचे व ज्यांच्या होक्यांत स्वातंत्र्याचें वेड शिरले होतें व जुलमाचें बोर भणान्त होतें असें जे धर्माचें व राज्याचें द्वेषें त्यांचें निर्दालन केलें. आपल्या पूर्वीच्या मेहरवानीत अनुसरून आम्ही शुभ रमजानच्या २४ व्या तारखेस आदिवासी (५ जून १६५९) खलिपाच्या मिहामनाला आपल्या वसण्यानें आलंकृत केलें व सुखाने दरवाजे सर्वास खुले केलें. तुम्ही या मुखसमर्थी आपल्या नोकराबरोबर अर्जदास्ती पाठविली ती खलिपाच्या मिहामनाच्या पायथ्याशीं उभे राहणाऱ्या आमच्या नोकरांचे द्वारां आमच्या पवित्र व ऊंच व नजरेवाढून जाऊन त्यांनील आद्य जगाच्या सुशोभित करण्याच्या आमच्या मनाला विठित जाला. रागनाचा भेट करणाऱ्या आमच्या या दरवाजाच्या उंबरठ्यावर राजनिष्ठा व सेवा यांहीं निवासपूर्वक पायस्थ करून श्रेष्ठ अशा या राज्याच्या आचारस्तंभ, विश्वासपात्र, ईश्वराचें भजन करणारा, मुखाचीं किंहीं असणारा असा सरदारश्रेष्ठ उमदतुलमुलुक ज्यास दक्षणाची सुभेदारी देण्यांत आली आहे व ज्याला पूर्णाधिकार देण्यांत आल्यामुळे जो उच्चपदाला पोचला आहे त्याच्या मर्जीनुरूप तो सव्य देईल त्याप्रमाणें सुद्धां काम करावें. आमच्या कुपरावाग्याशीं असणाऱ्या त्या अमलदारांच्या सव्याबाहेर तुम्हीं वागूं नये. जो जो कामें तुमचेकडे येतो त्याचा तुम्हीं उत्तम रीतीनें फडवा पाडावा आणि अर्जाचा निकाल करण्यांत त्याच्याचें परिपालन करावें. अदृश्य सुष्टीचें पूर्णत्वाने अवलोकन करणाऱ्या आमच्या अन्तःकरणापुढें जां जां कामें आढां येतलीं होती ती ती चांगल्या प्रकारे पार पडून राज्याची इमारत भरभक्कम उभा राही गेली. ईश्वराने व नशिबाने आमच्या अभागी शत्रूस केल्या कर्मांचें फल दिले व ते मुलांचाळासह भकरच्या सरहद्दीवर पकडले गेले. कुतुब मुजाचीं पाळेमुळे लवकरच खणले जातील. आमची अति श्रेष्ठ अशी मेहरवानी तुमचेवर आहे, असें जाणून योग्य ती नोकरी व जावून आमच्या कुपेची बाळा धरून असावें.

तुमचा दर्जा वाढावण्याकरिता तुम्हास पोशाख पाठविला आहे. ता. ४ जिल्हाकद सन १०६९ हिजरी.

भा. इ. स. स. चतुर्थ संमेलन वृत्त, स्वी. ग्रं. क्र. १८, पृ. ७५-७८.

३० सप्टेंबर १६५९] (- ९७ -) [२२ मोहरम, सितैन अल्फ
[शिक्षा]

कौलनामा अज सरमुमे खान अलीशान येकवाळ निशान शिंपहमाखर दौरानी वादज तारीफ खाने अजम अफजलखान महमदशाही हाल दअयामदोलतह ता

शिवाजी फर्जद कागोजी जेवा देसाई ता भोग माळम वाद मुा सिमोन अल्फा वाचे कौलनामा येमाजे. तुमचे वाचे मराठुसल दौलत अमाजी आनंदराऊ किले रोहिडा येही माळम केले व लिहिलेवरून येकययेक माळम जाहाले. तरी तुमचा बाप व ब्रिगदर दाहा धीम वरिमे शिवाजी भोसलेचे चाकरी करितावी हे माळम आहें. तुम्ही त्या वातेचा उत्र न करितां हुत्र येणे. त्याचा इलाखा तुम्हास नल्यो. तुम्ही दौलत खाहा असा. काहीं शक अंदेशा न करितां खातीरजमा राखून दगडाल स्वाय होऊन हुत्र येणें. येथें आलेवरी नियत वरनिमवत मरंजमी व मरफराजी होईल. येवीन जाणून सिताव येणें. हा कौल असे. पा हा.

तेरीख २२ मोहरम

भा. इ. सं. मं. त्रै., व ७, अं. १-४, पृ. १०४.

१६५९ इ. स. नंतर]

(- ९८ -)

[?

रहिमतपूर येथील कचरीवरील शिलालेख.

मशिक (पूर्व)

अफजलखान मोहम्मदशाही

खुदोर्द अफझल व लुत्फुउम्मीद

सजुमल खवानीन् मशहूर ऊरुद्

चु जालिअ नीक दास्त तबदीरेखीश

नीक गर्द अझ ऊ जुमल आलम् उम्मीद

अर्थ :— महम्मदशाही अफझलखान ईश्वरानें केले (तो) (स्व) कृपेन श्रेष्ठ (झाला) सर्व खानांत तो प्रसिद्ध झाला. (ज्या अर्थी) दैवानें दैव चांगले होतें (त्या अर्थी) त्याच्या योगानें सर्व जग चांगले झालें.

शिमाल (उत्तर)

व दौरे महंमदशाह आसान् खुदो

हमाँ काफिर मुतीह मुसलमान खुदा

व दौरे खुमयै आझल मोहंमद शाहीदखान

कामदार व अदालत अप-झले बुतशिकन

तारीख दर रोजाई अवल अस्ते

अर्थ :— मोहम्मदशाहाची कारकीर्द सुखकर झाली. सर्व काफिर इस्लामाचे वन्दे झाले. दखनचा न्यायी राजा महम्मदशाह (हा) मुत्तैची, न्यायी, श्रेष्ठ, मूर्तिभंजक

होता. याच्या कागदादीनी ठे तारीख पहिल्या रोज्यांत आहे. *

भा. इ. सं. म. त्रै., व ७, अं. १-४, पृ. ३८.

३ मार्च १६६०] (- ९९ -) [१ रजव, हि. १०७०

[आदिलशाही फर्मान-सारांश]

यकांजा मोसंठ याने जाणावें की, मुहम्मदी धर्माचा प्रसार करणें हा आमचा हेतु असल्याने आमचा नेहमी जय होतो. उदाहरणार्थ, सध्या काफिर हुरामखोर सीवा याने बंड उभासल्यामुळे सीदी जौहर सलावतखान यास लष्करासह त्याचा नाश वागण्यासाठी पाठविले. तो खाना बाल्यावर सीवाच्याने त्याला लटवणें शक्य न होऊन तो पळाला व त्याचे लष्कर विस्कळित झाले. आता अस्मासी लष्कर त्याचा पाठ लास करीत असून थोडक्याच अवधीत त्यास कैद अथवा नष्ट करील. हें ऐकून तूं बादशाही दैवाचे आभार मानावेस.

सह्याद्री, व. ११, अं. ५, मे १९४५, पृ. २२८.

१६६० पूर्वी] (- १०० -) [१५ जमादिलाखर
श्री

महजर वा तेरिख १५ माहे जमादिलाखर

त्री हुजुर हाजीर मजालसी सदर राजकी

मिवाजी राजेसाहेब मुकाम प्रा पुणें

काजी अब्दुल बीन काजी महमुद हकीम

शराव काजी नाथेव काजी प्रांत पुणें

रत्नावाना.

मा हाजरत राजश्री
शामराज नीलकंठ
पेशवे रा ईआ

राजश्री वामुदेव बालकृष्ण
मजमदार
राजश्री माहादजी शाम

१. अफझलखान हा किताब रणदुल्लाखानालाहि होता. महंमद आदिलशाहा इ. स. १६५६ च्या नववर्षांत वारला व रणदुल्लाखान इ. स. १६५३ त वारला व त्याची कबर इ. स. १६५६ त बांधली. त्याच्या कबरीवरील लेख अन्यत्र आला आहे. महंमद आदिलशाहाच्या उल्लेखावरून हा शिलालेख इ. स. १६५६ पूर्वीचा असला पाहिजे. परंतु श्री. आतार यानी अफझलखानाच्या दुसऱ्या कबरीवरील म्हणून मानला आहे. इस्लामी धर्माप्रमाणें एकाने माणमाच्या दोन कबरी होत नसल्यात. अफझलखान वधप्रसंगी म्हणजे इ. स. १६५९ न अल्ली आदिलशाहा तत्काळ होता.

राजश्री सोनाजी-
विश्वनाथ डींग.
राजश्री बाबाजी नार्क
पुंड मजालसा
माणकोजी दाहा तोडे
सरनोवत रा ईा
मुखेग सरनोवत
पावलोक.

राजश्री आबाजी माहाडे
उ हेजीव व महाला निहाये.
दफते

प्रांत पुणे
काकून.

राजश्री शिवजी किले
नामजाद हवेटी.
देशमुख.

मालोजी जमिनागव मिनाले
विठोजी नार्क मिनाले.

विठ्ठल मोरदेव व गोविंदराव
मुकुद काय देउ देसकुलकर्णी
विठ्ठल मोरदेव कुलकर्णी प्रांत पुणे. ता.
बाये उर्फ पौड

गमाजीराऊतराऊ दमाल देशमुख.
मलहर बाबाजी प्रभु देशकुलकर्णी ता.
मोसे खोरे

गोज प्रभु व तीस प्रभु देशकुलकर्णी
मालप्रभु देशकुलकर्णी. ता मुटे खोरे
चाहुजी गंभीराव मारण देशमुख
वीस प्रभु देशकुलकर्णी ता. गुंजनमावल

महाराष्ट्र साहित्य, व. १, अं. ३, सप्टेंबर १९१९, पृ. १०३ ०४.

राज सुमनीस.
राजश्री सामाजी हरी नामजाद.
राजश्री सामराज पदभनाभ.
सवनीस पावलोक.
राजश्री रघुनाथ बलाल
सरसवनीस राा. ईा.

प्रांत सिरवल.

मलाहरजी यशवंत राव निगाडे देशमुख

मजमदार.

महादाजी राम देशपांडे ता. खेडवांग
देशमुख.

बापुजी विन तुलाजी कोंडे

मालजी नाडक कोंडे

नारो बापुजी देशकुलकर्णी. हिरडसु मावल.

गयाजी विन बाजी नार्क बांदल देशमुख

फुलाजी व बाजी प्रभु देशकुलकर्णी ता

कानदखोरे

साबाजी झुजाराउ देशमुख.

तुलजी यशवंतराउ देसमुख

ता वेलवंड खोरे

बाबाजी आदलराऊ देसमुख.

मोरो विठल देशकुलकर्णी.

२८ जानेवारी १६६१] (- १०१ -) [७ जमादिलाखर, इहिदे
सितैन अलफ

श्री

[फारसी शिक्षा]

.॥ ल अज गलग्याने खोदायचंद मैद साहात मैद अशफ हवालदार कसबे

कर्यां मीठागवणे कुलीदयामदवत्ततु ता भागाची दरी दुःख व देसाईयांनी व कुलीनी व खोत गावलेयांनी जरीचे मीठागर का मा विदानद के दरीं सुा हाहेदे यिना अन्ना. दरीबिळे कण माहाजनी व नार माहाजनी विना योनिद माहाजनी देगई का मा यागी बदल तर्थाफ इनाम नमक अगर अदवणा नर्जक मली मीठागर ते माहामत केहे असे. त्याने दुभाळे कीजे. सदहू अगर खगत्र पडिले असे. महाय्वती कसन कसावीस कसन स्वातीळ. यागी व घाणे अदवली व अफवलीसी इनाम दर साया चालवीन जईजे. ताचीच लेहून घेऊन असल भिमली परतून दीजे. दर वात्र ताकीद असे. [मो फारसी]

तेरीव ७ जमादिलावर.

भा. इ. सं. सं. द्वितीय संमेलन वृत्त, शके १८३६, पृ. ७८.

३० एप्रिल १६६१] (- १०२ -) [३० एप्रिल १६६१ (N. S.)

Dutch factor to Hague, dated 30 April 1661

[भाषांतर]

यादवी युद्धाने विजापूरच्या राज्यास झालेल्या जखमा अद्याप पूर्णपणे भरून आल्या नाहीत. विजापूरच्या बादशहाने पन्हाळ्याच्या जखमदमन कित्यासमोर सैन्यासह येऊन पोचल्यानंतर मोठ्या संख्येचे शिवाजीशी तडजोड केली. पुढे रेनापांत जोडार सलाबतखान याजकडे बादशहाने वेंगुर्ल्या वगैरे समुद्र किनाऱ्याचा प्रदेश सोपविला आणि बानडा प्रांतातील बॅटप नायक यांजबरोबर युद्ध करण्यासाठी किंवा त्याला जखर खंडणी देणे भाग पाडण्यासाठी, मोठ्या सैन्यासह जोडारगवी खानाची कण्यांत आली. त्याप्रमाणे तो निकडे जाऊं लागला, पण त्याच्या मनांत काय असंतापाचा विचार आला असेल तो असो. तो सैन्यासह विजापूरपासून सुमारे १४ मैलांवर असलेल्या रकमगी-तंगडगीकडे परत आला आणि त्याने ' मी विजापूरकरांचा ताबेदार नाही; तर मोगलांच्या तर्क्याचे सेनापति आहे ' असे जाहीर केले. आणि असे म्हणून त्याने विजापूरकरांची सर्व निशाणे व पताका मोडून त्यांच्या ऐवजी नवीन मोगली पद्धतीचीं निशाणे उभारली. या वेळी वेंगुर्ल्याकडे मिर्जा फते मलीक नांवाचा नवा हवालदार विजापूरकरांनी खाना केला. तो वेंगुर्ल्यांत नोव्हेंबर १५ तारखेस येऊन पोहचला. पण सलाबतखानाने वर सांगितल्याप्रमाणे घोशाला केला असल्यामुळे वाटेल तेव्हां पळून जातां येईल अशा तयारीने तो राहिला. यामुळे हें बंदर पुनः खवासखानास देण्यांत येईल असे दिसते. विजापूरच्या भ्दाताच्या राणीने आम्हांस (इच्च व्यापाऱ्यांना) असे कळविले होतें की, जानेवारी महिन्यांत इराणास निघण्याचा बेत मी तडीस नेणार आहे. ते हां

माझ्याकडिचा पण जहाज तयार ठेवा. " पण कामानाहीं ही गोष्ट मान्य केली नाही. "

भा. इ. सं. मं. त्रै., वर्ष ९, अं. ३, क्र. ३५, पृ. १९-२०. खंड इ. स. १९६१
चा, डाग रजिस्टर (डच रेकॉर्ड्स), पृ. ९६-९७.

२२ डिसेंबर १९६२] (- १०३ -) [पौष वद्य ८, शके १५८४.
२१ जमादिलावल, सलास
सितैन अलफ.

श्री सप्तशृंग

श्री सकलतीर्थस्वरूप वेदमूर्ती गणेश दीक्षित मां श्री... यामि राजेश्री
जाणवराळ राजें वंद्यवत विनति मुा सलास सितैन अलफ सके १५८४ शुभकृत
संवत्सरे पुस वरी अस्तमी. आपले श्री क्षेत्रीचे तीर्थपुरोहितगण तुम्हास दिवले अमे.
आपले परंपरा बौशीचे तुम्हांस मानीत जातील. [मोतव]

[शिक्षा- ' कामनाजी : .. चार :... ']

ता. २१ जमादिलावल

भा. इ. सं. मं. त्रै., व. ६, अं. १-४, पृ. ७३.

२९ आगष्ट १९६३] (- १०४ -) [भाद्रपद शुद्ध ७ गुरुवार,
शके १५८५ रुधिर

श्रीगणेश प्रसन्न

श्रीगणेशायै नमः श्रीम्वस्वतीये नमः श्रीगुरुभ्यो नमः वीनयकं गुरुमानं ब्रह्म
वीष्णं म्हयस्वर सरस्वती प्राणमाधव सर्वकार्यार्थी मीर्याये. स्वस्ती श्री-नृप साह
लीवाढान मकु १५८५ (१९०५ ?)^१ वरुसे वर्तमान नाम संवसरे र्नाथरे वडीग्रामे
त्रैसले ग्रामपुरुसे नाग कावळी याचा कान कावळी गण कावळी याचा तारु कावळी
सोम कावळी याचा फट कावळी देम कावळी याचा भीव कावळी आळपुजारेचा
गमा पुजारा वा ग्राम पुजारा वार्ताक वाघार पुजारेचा जानपुजारा वार्ताक वा वीट
मेणवी याचा भाग मेणवी वा भाद्र मेणवी याचा कुम्भ मेणवी कुलकर्णी वा साई भुया-
ळाचा गगो भुयाळ येथे मिळाले. ग्रामपुरुसे येथे चुकले. ग्रामपुरुसानेनी
अनमते मिळोन केले. कृत गावपण येसा जे. तथां गामे काढळगावी ना रामकुम्भ

१. शकाचा आकडा चुकला असावा. जर रुधिरोदारी संवत्सर बघला तर शके १९०५
वाहिजे. त्याचप्रमाणे भाद्रपद शुद्ध ७ मी गुरुवाराचा मेळ १५८५ शक किंवा
रुधिरोदारी संवत्सराला बसत नाही.

जोसी कानजोसी याचा पारंगी लीकून दीधळे पटेने क्रमू येसा जे. क्षेत्रपाल देवाजवणीक
रामका वा मंगो वाळकी त्याचे चतुरसीमा पुर्य दीसे पाणलोटेने मेर । दर्शण
दीसे पुत्रांगे देवमुखाची मेर । पळीम दीसे वळ्याची मेर । चुतर दीसे पोर्नीचे वळ्याची
मेर । पंगी चतुरसीमामणी द भुमका तुमागी वृणजना करवेया जळमेलभासे इनामत
दत्त करून दीळि आसे. ते भुमकेमध्ये नारंगीळ माड वा बाजे हर जीमस आटे विसवून
क्रोड माहाभुरी करून सुके भोगवटा करणे वा गजेश्री क्षेत्रपाल देवानी कार्तीक
मासी सोमवाराने दीवसी अपेक करणे. आता तुमी वा तुमचे जाळे जातेने ते
भुमकेमध्ये भोगवटा करणे. आमी वा आमचे जाळे जातेने पाळणे. वापादन मनोदत्त
वापादन मदीये ते ते नर नदकाये ती यावच्छंद्रीवाकराः ॥ छल ॥ भाद्रपद मुख सप्तमी
विषयतवारीः निशाणी वे.मोदास रजपुत सीलेदार गा हजरती साहेब मोठदम मौजे मजकूर.

रामसेणवी
राकूदखजी कावळी
वान कावळी
तात कावळी
भीव कावळी
फट कावळी
निशाणी वार्तीक
ललल
दसुर कुलकर्णी

श्रीसरस्वती मंदिर, व. ८, अं. २, क. ३६, वैशाख शके १८३०, पृ. ३४-८:
मंदारीविजय. व. ५, अं. ७-८, जुलै-आगष्ट १९२४, पृ. १०१-१०२.

२५ ऑक्टोबर १९६३] (- १०५ -) [३ रविलाखर (फ.) सन
१०७३ सुा सलास

गुमास्ते जागीरदारांनी व देसमुखानी व देसपाडियांनी व मोकदमांनी व सेवे
महाजगानी व गया पाा पुणे व महार्जनहाये सुा सलास सन १०७३. श्री मोगेवा
गोसावी सोा मौजे चिचवड पाा पुणे माळूम केले जे अपणास इनाम वा मठतमाश
वा परधाना वमोदोर व सनद असनाद आहे. नख्त व जिनस व जमीन सावर ता
तपशीळ जेळ नख्तयाती व महसूल व बाजे बाबा व पायेपोसी व स्वर्च (देह) पटी व
बाजे पटिया हाल व पैसाग

जमीन
जिराती
सावर सा. पास रुके अठरा
०१६

नख्त व गळा वगैरे
नख्त वगैरा सालिना
गेजिना नख्त टके ?
गेजिना तेल ७॥ ज्वारा

कास गला खंडी
३।।।

बागाइत जमीन बिधे गला मण
५० .।।

रुके शेर हुला ? खंडी
॥ १० ४४२ १०
आवा गवत हजार
पेड १ ५००००४

कोठी तलकोकणात व मावच्यात व हर
येक जागां जाईल ते वरुती जकाती
ने घेणें

पा पुणें

जमीन
जिराती १ बागाइत
चावर कासरुके जमीन बिधे
४। ०। ६ ५०
कास खंडी (गला मण
३।।। .।।

मौजे चिचवड पा मजकुर
जमीन कास
जमीन बागा गला खंडी
इत टके १।।
५० जिराती बिधे
३०४।।

मौजे ताथाडे जमीन कास
रुके ०। ६ यकृण चावर
१

मौजे अकुलडी जमी
न कास गला रुक ४३ यकृ
ण, गला ॥ यकास रुके

मौजे कुडदेळ जमीन का
स रुके .।.

मौजे योकड चावर
येक १४

नख्त वगैरे
रोजिनानख्त सालिन्या
वगैरे नख्त वगैरे
नख्त तेलवजा टके
रुके न ७।। गवत
०। ६ ४४१ हजार.
५००००४

मौजे चिलोली ना कीनहै
जमीन चावर रोजमुरा
१४ दररोज रुके
बारा .।.

मौजे पिपडी ना राहाठणी
जमीन चाकर २।०
जिराती कास बागाइत जमीन
खडी १।।। सुा मण
चावर .।. .।.

मो खंडी १।।।

मौजे रहाठणी ना ? कुण
नदी टके ७।।.

मौजे पिपलेसौदागर जमीन
चावर येक १४

मौजे नेरें जमीन कास रुके
४६

मौजे गोपगौ गोजीना

नख्त रुके ८२

कसवे पुणे गोजीना जका

ती पैकी दरोज

मौजे भिवरी गोजीना नख्त

रुके ८२

गवत गांवगंना सार्गल्या

मोहन हजार पनास

५०००००

जकाती रुके तेल वजन

हसील दे ? सेर ८८१

पा सुपें

जमीन चावर

८२

रोजिना

नख्त रुके

८६

तेल वजन

८८१

ता

कसवे सुपे

मौजे कुमारलवण

जमीन चावर येक १८

जिराती जमीन

चावर येक १

रोजिना बा

जकाती

नख्त रुके

८६

तेल घाणेबुड

पैकीं सेर ८८१

तपे पौड वगैरा

तपे पौन मौजे उग्रमं

आबा पेड १

कारकीर्द

तान

पाटील

तपे पौड भात वागीक

सालिना खंडी १८

मदगट्ट बदस्तुर साचिक चाकिले आहे. हालीहि दुमाले करणे. उग्रमं न करणे, दरीबाब ताकीद दानद.

मोर्तब सुदु

तेरीख ३ माहे रबिलावर सन १०७३

भा. इ. सं. मं. त्रै., व. २ अं. १-४, पृ. ६३-६५.

१६६४ इ. स. पूर्व]

(- १०६ -)

[१६ रजब ?

श्री

महाराज हजरत राजमान्य राजश्री निलोपंत तथा शंकराजी व विसाजीपंत तथ त्रिविक्र पांडित प्रती माहाराज राजश्री शहाजी राजे दंडवत उपरी. राजेश्री (महादजी) निलकंठगयास देवाज्ञा जाहली म्हणून चिरंजीवाने लिहीले. तरी ब्रह्म अनुनीत जाहले. श्रीच्या करणीस कांहीं चालत नाही. तुम्ही विवेकी आहां. आपले समा

धान आसो देणे. त्रिंजवी तुमच्या सगज. मीचे बांधे लिहीले होते. तरी तुमच्या कटावी पाठविल्या आहती. त्या घेणे व लुगडीही पाठविली आहेत ते घेणे. राजश्री राज गोमावी जेसे काही समाधाने व स्नेहे करून चालत होते तेच गती तुम्ही वर्तणे. तेणे करून तुमचे उत्तरोत्तर उर्जित आहे. कोण्हे विपई चिंता न करणे. सकल्याचे समाधान करणे. राजश्री भट गोमावी व ग्धुनाथ बहुता रिती तुमचे विपई सांगतले. तरी तुम्ही मूज आहा. भले आहा. कोण्हे विपई तुम्हापासून आंतर पडणार नाही. तुम्ही सकळ विशद आपले समा(धा)न असो दीजे. मोर्तव मुद. रा छ १६ रजव.

सहविचार प्रैमासिक, व. २, अं. १, आगस्ट १९२३, पृ. ३५.

१६६४ इ. स. पूर्व]

(- १०७ -)

[?]

[आदिलशाही फर्मान-सारांश]

शाहजी राजे यांनी सुखी असावे. लिहिले होते की, बहलखान व आम्ही यात सल्ला झाला. आपणस कळांचे की, त्यासुळे आम्हास आनंद झाला. फार चांगले झाले. दोहोमधील प्रेम वाढो. नवाबाबरोबर एकदिल होउन राज्याचे कल्याणाबाबत प्रयत्न करावा. विरुद्ध जाऊ नये.

सह्याद्रि, व. ११, अं. ५, मे १९४५, पृ. २९८.

एप्रिल १६६४]

(- १०८ -) [क्रांती संवत्सर माधव शुक्ल]

श्रीतणेशाय नमः ॥ श्रीसीतारामचंद्राय नमः ॥ स्वस्ति श्रीमत्पंचवाम्यस्तत्रा-
प्युदितमदाचार वरणे ॥ जैमिन्याम्रातमहायाम्परागवारानेकपुराणे ॥ द्वांघन्याननाब्जा
विभूतानेकतर्ककल्परादपनिविद्धारण्यानीककंटी (सिंह) रवे ॥ श्राणीभरोद्रदनाल्कर्मणि
कुंमीनमेकनार्थाज्ज्वायुग्मभिपूर्णातनविपमसमुद्गीर्णवर्णरत्नावली भ्राजन्मानुशास्त्रागि-
रिभित्तुरधिपणे ॥ महामुनिकपिलाचार्योदितविद्याचुंचु ॥ सांख्यशास्त्रकुशलमेख्यावद
ग्रंथे ॥ महानुभावयाजवल्क्यालनेकस्मृतिव्याख्यातुविज्ञानेश्वरमाधवादिगर्चितनानानि
वेद्याल्लेकनप्रयक्षीभूतानेकाकाचार्यपथेषु ॥ कृष्णद्वैपायनास्यकमलनस्तुवेदांतशास्त्रा
धीव्यधिरातपरमार्थे ॥ राजन्वद्रजतपुरकांता ... .. पातुरस्थमस्तकगृहजजातीय
ब्राह्मणे ॥ राजापुरांतस्थसंगमेश्वरप्रांतस्थखारंपाटणस्थमंदलप्रांतस्थलजप्रांतस्थमैतव
डंप्रांतस्थमुचुकुंटीतीर्थस्थकृष्णातीर्थस्थकरवीरस्थककुस्रतीतीर्थस्थसमस्तब्राह्मणानुष्ठितानेक
साष्टांगनतितयो विल्लभतु ॥ क्रांतीसंवत्सरमाधवशुक्लपक्षतृतीयातमास्माकानि भावुकमव
भुय भवदीयभव्यलेखनेनाम्भानानंदायितुमर्हथ ॥ विशेषस्तुश्रीमद्विस्तत्रत्यांतपत्री दूतो

स्मान्प्रोषितः तं गोमरीकुल्यातिगतस्मः स देशं पुरा देशकान्त्यिच्छेत्तात्रागतानां
क्रीपयानां राजापुरपट्टणदेशीयानां कौकणाभिधानदधतां शेणवीति प्रसिद्धानां को
धर्मः कीदृशाचार इति केचनात्र भृशमश्लेषव्यस्मान् अतः एतज्जातीया जनास्तत्र
भूरिशो विपिनो तेषां पूर्वपंरगगत आचारे यथा वर्तते तथा लक्ष्यन्वा प्रेषयिष्य-
स्तेनैवाचारप्रथनैतान्वर्तयिष्यामः इति । तदुक्तं तु

अस्ति प्रशस्तधिवोपगतप्रशरितविस्तारिणी भुवि शकाधिपराजधानी ॥
राजापूर्णाति विदिता नगरीभर्ताल्लिपल्लवीव भार्ति पुरतश्चादौर्वापि यस्याः ॥ १ ॥
तस्यामभूद्रिमल्लराजकुल्योपुराशात्रुयत्प्रभृतशुभकीर्तिधनप्रकाशः ॥
लोकैः सदा हृदि धृतो गुणसंनिविष्टः श्रीशाहजीति नृपतिर्भुवनैक (शाह) स्तनम ॥ २ ॥
तस्याभजः शिव इति प्रथितप्रभावः सिद्धांगनाजनसमाजसमिद्धकीर्तिः ॥
दाने यमः सुकृतिनां श्रिपति स्म दैन्यं नैन्येन नैन्यसदृशः प्रतिभुपतीनाम ॥ ३ ॥
यस्मिन्नसाधारणधैर्यशौर्याभीर्यसौंदर्यगुणैकधुर्यं ॥

गिरीन्द्रमीमानुजयिषुगजस्रराश्च साधारणातां भजंते ॥ ४ ॥

दानाय द्रविणार्जने जनपरित्राणाय वीरव्रतं
सन्याय प्रियभाषणं हृदिदध्यानाय चेतःस्थितिः ॥

यन्मख्येन च नक्रवर्तिपदवी याता नृपा भूरिशो

दिल्लोढः श्रयमाप यस्य कल्हाल्लोकेशतुल्योपमः ॥ ५ ॥

असौ शिवाजी रुचिरेण धाम्ना नाभ्ना च रूपेण च संगतार्थः ॥

गोपातुरे चक्षुषि यद्विपक्षो नितान्तकांतारसर्गाश्रितोऽभूत ॥ ६ ॥

विश्राणने तु व्यसनं यदीयं विद्याप्रसंगेषु विनोदमौख्यम् ॥

यस्यावदातं च यशोवितानं दिग्गंड्वीमंडपमातनोति ॥ ७ ॥

अयं शिवाजीराजा राज्यं प्रशामत्सवर्णाश्रमेतरायांनिवृत्तिधर्मलिङ्गासक्त्येन वर्तयन्
कदाचिद्विद्वत्शया स्वजनपदानटसमप्रदेशवासिनः श्येनवीति प्रसिद्धान द्विजवैपश्मान
शेवराजीवान नानाविधान्युपायनान्यादाय राजादिवश्या समागतान एतान कौकणादृष्ट्वा
राजनिकटवासिनः सभ्यान्पंडितानेतद्देशीयभूधर्माधिकारिणश्च एषां को धर्मः कीदृशाचार
इति समपृच्छत् । तत्र समायां स्थिताः पंडिताः । गागाभट्टस्वन्ृचानो निगमागम-
विन्तमः । सभायां शुश्रुभे राज्ञः सुतर्मायां यथा गुरुः ॥ १ ॥ दीक्षितः शिति-
कंठश्च रघुनाथो भुवार्थापः । कवीन्द्रः परमानंदो महादेवश्च पंडितः ॥ २ ॥ प्रभाकर-
उपाध्यायस्तथा श्रीगंशास्त्रिणः । नृसिंहशास्त्रिणश्चाथ भट्टविश्वंभरोऽपि च ॥ ३ ॥
अथाचितमहादेवः पंडिताग्र्यो विनायकः । सोमनाथो जगन्नाथो भट्टविष्णुस्तथैव च
॥ ४ ॥ भूगोपालमियोऽजंनोपाध्यायः पंडिताग्रणीः । शेपोराख्यमहादेवः काशीस्थाः
पंडिता अमी ॥ ५ ॥ सर्वशास्त्रांघ्रुधेः पाददश्वानो वेदपारगाः । विहितानुष्ठानिगता
निर्निहानां च वर्जकाः ॥ ६ ॥ कृष्णागोदावरी-निष्ठाश्च बहवो भुवः । स्थिता
नृपसमे तत्र तथैतद्देशवासिनः ॥ ७ ॥ धर्माधिकारिणोऽयर्थधर्मशास्त्रार्थोपविदाः ॥
तत्र धर्माधिकारिलक्षण इष्टापुर्तं व्रतं प्रायश्चित्तं ज्योतिषमेव च । पुराणं प्राडिपवाक्यं

राष्ट्रधर्मनिरीक्षणं ॥ अष्टधर्मस्य तत्त्वज्ञो गृहेणाधिकृतश्च यः । धर्माधिकारी विप्रश्चो
ब्रह्मदेहप्रभुर्हि सः ॥ अयोध्याध्यायलक्षणं । तत्र मनुः ॥ एकदेशं तु वेदस्य वेदांगान्वयवा
पुनः । योऽध्यापयति वृत्त्यर्थमुपाध्यायः स उच्यते ॥ याज्ञवल्क्यः ॥ स गुरुः
क्रियाः कृत्वा वेदमस्मै प्रयच्छति । उपनीय ददद्देवमानार्थः स उदाहृतः ॥
एकदेशमुपाध्यायकर्ता वृत्त्यजकुटुम्ब्यते । वेदस्यैकदेशं संहिताब्राह्मणं वा धर्माध्यापयति
अपरिभाषितवृत्त्याभिधानेन व पूर्वोक्तमध्यापयति एते त्रयोऽप्युपाध्याया इत्यर्थ इति
मदनपारिजाते ॥

राजापुरप्रति तु धर्माधिकारिणो गुर्जरापनामकाः शिष्टा विद्यन्ते तथा तेषां
ताम्रपत्रे अपि आन्ड्रार्कमहीधराव्यभृतामाब्राह्मणः शासना... नैश्वर्योत्रगुर्जरभुवां
भूदेवपुष्याभमनां । आचार्यादिषु देशमान्यपदवी वर्धति लोकोत्तरा काश्चित्कथयितुं तु
तां परिहृदीभूयाद्विधिस्तं दहेत् ॥ इति ॥

धर्माधिकारिणश्चैते गुर्जरा उपनामतः । महातपस्विनः पांडुरंगोपाध्यायसूर्यः ॥
कुलीनाः सत्यवचना वेदवेदांगपारगाः । येषां वचःप्रसादेन देवदेवः प्रसीदति ॥
उपाध्यायो ग्युनाथस्तथोपाध्यायकेशवः ॥ उपाध्यायो विश्वनाथस्तथोपाध्यायविष्टलः ॥
अष्टाधिकारिणश्चैते राजापुरनिवासिनः । उपाध्यायो गलवल्कीवरेऽनंतोऽंगिरानतः ॥
धर्माधिकारी विप्रश्चो संमगेश्वरराष्ट्रियः । सर्वेऽप्येते । धर्मशास्त्ररथारूढा वेदगवर्धरा
द्विजाः । निर्जिताखिलकादिशयवः तत्त्वदर्शिनः ॥ एते चान्ये च बहवः पांडिताश्च
समागताः । कृत्वा समाजे सर्वे ते ग्रंथानादाय भूरिशः ॥ हेमाद्रि माधवे व्याख्या
विज्ञानेश्वरयोगिनः । रत्नावली च मदनपारिजाते व चेद्रिकाम ॥ पृथ्वी चंद्रोदय
कल्पतरुं च स्मृतिकौस्तुभ । मयूखान सागरान सत गोविदाद्यं महार्णवं ॥ तथा
दिनकराद्योतमपरार्कं च दर्पणं । मन्वाद्यनेकमुनिभिर्भाषिताश्च स्मृतीराप ॥ मनुर्वृह
स्पतिर्दक्षो गौतमोऽथ यमोऽगिराः । योगीश्वरः प्रचेताश्च ज्ञानातपपराशरी ॥
संवर्तोऽशनसौ शंखान्वितावचिरेव च । विष्णवापस्तेनहारीता धर्मशास्त्रप्रवृत्तकाः ॥
एते ह्यष्टादश प्रोक्ता मुनयो नियतव्रताः । जाबालिर्नाचिकेतश्च स्कंदो लोमाक्षिकोऽ
मितः ॥ व्यासः सनत्कुमारश्च शतनुर्जनकस्तथा । व्याघ्रः कात्यायनश्चैव जातुकर्ण्यः
कर्पिजलः ॥ वीधायनश्च काणादो विश्वामित्रस्तथैव च । पैठौर्नाभगोभिलश्चैव्युपस्मृत
विधायकाः ॥ वामिशो नारदश्चैव सुमंतुश्च पितामहः । विष्णुः काण्वाजिनः सत्यव्रतो
गार्ग्यश्च देवलः ॥ जमदग्निर्भरद्वाजः पुलस्त्यः पुलहः क्रतुः । आत्रेयाश्च गधेयाश्च
मरीचिर्वत्स एव च ॥ पारस्करश्चाप्यंशुगो वैजवाश्च तथैव च । एतन्प्रोक्ताः स्मृतीः ।
अष्टादशपुराणानि पल्लवानि च सर्वशः । संहिताश्चापि विविधाश्चार्थी च बृहत्कथां ।
एतानन्याश्च विविधान् ग्रंथानालोक्य भूरिशः । परंपरागतश्चैषां धर्ममालोक्य तत्त्वतः ॥
गागाभट्टप्रभृतयः कृत्वा निर्णयमुत्तमं । राज्ञे न्यवेदयिषुः.....व्यलेखयत् ॥
तत्रत्यं सारमादाय किंचिदत्रापि लिख्यते । तत्र तावद्याज्ञवल्क्यः ॥ विप्रर्क्षात्रयविदुश्च
वर्णास्वाद्याम्बयो द्विजाः ॥ निपकायाः स्मशानांतान्तेषां वै मंत्रतः क्रिया ॥
इति ।

तत्र ब्राह्मणधर्माः ॥ प्रातःस्नानं शौचं दंतधावनं प्रसाधनं प्रातःस्नानं संस्थाप्य दन्तौ
 पामनायाश्चिप्रांश्च नखानि वेदाभ्यासश्चापि रात्रिं समित् पुण्यकुशाहरणादयः स्मृतिर्लोकांश्च
 तन्वा ॥ नखिहपुण्ये ॥ दिवसस्याद्यमासे तु सर्वमेतत्समाचरेत् ॥ उति ॥ दक्षः ॥
 दितीये च तथा मासे वेदाभ्यासो विधीयते ॥ वेदस्वीकरणं पूर्वं विनाशोऽप्ययने
 ज्ञः ॥ तदनेनैव शिष्येभ्यो वेदाभ्यासो हि पञ्चधा ॥ समि पुण्यकुशादीनां सञ्चालः
 सनुदाहृतः ॥ पूर्वह्नेस्वैव सायंकल्पना ॥ अथ पोष्यवर्गगता ॥ तत्र दक्षः ॥ तृतीये च
 तथा मासे पोष्यवर्गस्य प्रोचनं ॥ पोष्यवर्गस्तु ॥ माता गुरुः पिता भार्या प्रजा दीनः सप्त-
 रितः ॥ अस्यागतोऽतिथिश्चाग्निः पोष्यवर्ग उदाहृतः ॥ (मनुः) पिता माता सुतो भार्या
 भगिनी आविवाहिता ॥ अप्यकार्यशतं कृत्वा भर्तव्या मनुब्रवीति ॥ (याज्ञ-
 वल्क्यः) उपेयादीन्वचं नैव योगक्षेमार्थमिह्वे ॥ (विष्णुपुणे) ततः स्ववर्णधर्मेण
 वृत्त्यर्थं च धनार्जनं ॥ कुर्वीत श्राद्धकर्माणि यजेत प्रथिवीपते ॥ गोमसंस्थाहविः संस्था-
 पकृतं स्थादिमंजकः ॥ धनायत्ता मनुष्याणां यन्नेनैव धनार्जोति ॥ धनमृत्वाः क्रियाः
 सती यत्तन्तस्यार्जो मतः ॥ दानं च रक्षणं भोग इति तत्र विधिः क्रमात् ॥ इत्यादि
 जीवनोपाया ब्राह्मणस्य च ॥ अथ यद्वृत्तिः ॥ नैरुक्ते यास्वः ॥ यस्वः शार्ङ्गिनी गावो
 जात्य... ॥ उग्रयः पर्यतो राजा दुर्मिक्षे नव वृतयः इति ॥ मनुः ॥ अर्जोऽस्तु
 यथांशेन ब्राह्मणः स्वेन कर्मणा ॥ जीवेत्क्षत्रियधर्मेण सत्स्यस्य प्रच्यते ॥ उमास्थामप्य
 जीवेन्तु कथं स्यादिति न शब्देत् ॥ कृपिणोऽग्नमास्थाय जीवेद्वैश्यस्य जीवितमा ॥ वैश्य
 वृत्त्या जीवन्तोऽर्प्यायक्रेयमाह ॥ सयः पतिं मरिचं लांश्च लक्षणेन च ॥ ब्रह्मेण
 शूद्रो भवति ब्राह्मणः शीघ्रयकयात् ॥ इत्येषां तु पण्यानां विक्रयविधिः कामतः ॥
 ब्राह्मणः सप्तयकेन वैश्यमायं सव ..... ॥ आपदी कृपि वृत्तिरप्युक्ता कारिका
 पुण्ये ॥ कृपिणोऽथवाणिज्यं विप्रस्यापि संमतं ॥ तथाप्यनृशृग्नाभ्या कृपि नैव
 समायेत ॥ द्विगवाभ्या द्विपट्काभ्यां प्रहराधप्रमाणतः ॥ द्वयोः पामानं नैव कार्येद्धर्मतो
 द्विजः ॥ पिण्यकतृणाय तु तेषां दद्यात्प्रयत्नतः ॥ धूमवः द्रव्यं नैव कृत्यं
 कार्येत्ततः ॥ वैष्णवीमपि भूमिं तु अधोमुत्रगताय च ॥ कुक्षेत्रे न भोजेत् कृपि विप्रो
 महामुने ॥ राजा पटभागमुत्सृज्य पञ्चमं कर्पवस्य च ॥ शिल्पिनः प्रकृताश्चैव दीनां
 आस्तापयेत्ततः ॥ शेषमात्मनि भुञ्जीत खलु क्षेत्रेपर्यं विधिः ॥ पश्यास्तु ॥ स्वधर्म-
 निष्ठस्यापि विप्रस्य कृपिकर्मप्रवृत्तस्य प्रातः स्नानं होमानंतरं हस्तेऽष्टवृषानयो.....वाह
 येदिवस्यार्थं पञ्चात्मनः समाचरेत् ॥ वृक्षं लिप्वा महीं मित्रा हत्वा च कृमिकी-
 कान ॥ कर्पकः खल्यजेन सर्वपापैः प्रमुच्यते ॥ स्वयं कुष्ठं यथा क्षेत्रे आन्यैश्च
 स्वयमर्जितः ॥ निर्वपन्त्य यज्ञानां क्रतुदीक्षां च कारयेत् ॥ हारीतः ॥ अष्टागव्यं धर्महृद्
 पवं जीविकार्थिनां ॥ चतुर्गव्यं नृशंसनां द्विगव्यं ब्रह्मघामिनां ॥ बालानां दमनं
 नैव बहने च न शस्यते ॥ वृद्धानां दुर्धनानां च प्रजापतिवत्तो यथा ॥ पुच्छोपघातनं
 नामौ वाहनां कार्येत्ततः ॥ वृद्धं युग्मे न युञ्जीत जीर्णं व्याधितमेव चेति ॥
 यानि तु वैश्यवृत्त्यानुर्जीवेन्तु ब्राह्मणः क्षत्रियोऽपि वा ॥ द्विगव्यां पश्यानां
 कृपि यन्नेन यजेत ॥ कृपिः साध्वीति मन्यते सा वृत्तिः साद्वर्हिता ॥ भूमि

भूमिदयांशैव इति काष्ठमयो मुखम ॥ संवत्सरेण यत्पापं मत्स्याधार्ती समाप्नुयात् ।
 अयामुत्थेन काष्ठेन तदेकाहेन लंगलीति ॥ —तानि तु । वृत्तस्याध्याया... .. श्रोत्र-
 यधिपयाणि दृष्टे तु ब्रह्मवर्चसमिति विशेषोपादानात् । कार्तिकापुष्पणपराशरदिवच-
 नानि तु परंपरात् । अपिकर्मासक्तसंविजयिपयाणि वक्ष्यमाणयमवचनानाकुलत्वात् ।
 वंशपरंपरागतं माधवसाधु वा कर्म कुर्यादित्याह मनुः ॥ येनाभ्यर्पितरो याता येन
 याताः पितामहाः । तेन यायापथा नित्यं तथा गच्छन्तं दुष्पतीति ॥ बहुवृत्ता अप्या-
 मनन्ति इति स्तुतासो अमथा दिशादसो येस्य त्रयश्च त्रिंशश्च मनोऽवा यजियासः
 तेन चाश्वे तेव तव उनो अश्विवोवत मानः पथः पित्र्यान्मानश्चादयिदूरं नैष्ट
 परावतः इति कुरुद्रयस्य तात्पर्यार्थः । यजान्ते यजमानो देवान् प्रार्थयन्ते यजियासः
 त्रयांस्त्रिंशदंशः ये इति स्तुताः स्थ ते यूयं नः अस्मान् चाश्वे रक्षन्तं अव श्रणादौ
 अश्विवोवत दूतेत्यर्थः । किमित्याह नः पित्र्यात् पितुरागतात् मानवात् मनुसंमतात्पथः
 मार्गात् अयिदूरं मां नैष्ट तन्मार्गानुसारिणं मां कुरुतेत्यर्थः । अथापकात्ते भक्ष्यमाह ।
 मदनपारिजाते शोचः । भक्ष्याः पंचनखा मेध्या गोश्राकलपशान्यकाः । शशश्च मन्स्ये
 प्वपि हि सिद्धिदुष्करोहिताः ॥ भक्षणकालमप्याह स एव । प्राणान्यथे तथा श्राद्धे
 गोश्रितं द्विजकायया । देवान्पितॄन् समस्यन्त्यै खादन् मां न दुष्पति ॥ इति । एव
 मापदं निस्तीर्य प्रार्थयन्तं कृत्वा स्वमार्गानिरतो भवेत् । तथा च याजवल्क्यः ।
 निस्तीर्यतामथाध्मात् पादयित्वा पथं न्यसेत् । इति व्याख्येयौ च । मदनपारिजातकारः
 तामापदं पादयित्वा प्रार्थयित्वा पथि स्ववर्णधर्मं इत्यर्थः । अनापदि आपकात्तद्वृत्त्या
 वर्तमानस्य तु अकुल्यमाहुः यमशातपश्यासाः । देवद्रव्यदिनाशेन ब्रह्मत्वहर्णेन
 च । कुलान्यकुलतां याता ब्राह्मणारिक्रमेण च ॥ यमः । गोभिः गवैश्च यज्ञैश्च
 कृत्वा राजोपसेवया । अयाज्ययाजनेनैव नास्ति केन च वर्गेणा । कुलान्यकुलतां यान्ति
 यानि हीनानि मंत्रतः । मंत्रतस्तु समृद्धानि कुलान्यन्यधनान्यपि । कुलमेस्यां न गच्छन्ति
 कर्षन्ति च महयथाः । अनृतं पारदार्यं च तथाऽभक्ष्यस्य भक्षणम् ॥ ॥ अश्रौतकर्मा-
 चरणं मैत्रधर्मवद्विष्कृतम् ॥ ॥ एतानि चैव कर्माणि वर्ज्यन्मात्रतः सदेति पारिजाते ।
 अनापद्यभक्ष्यभक्षणार्थानिपिडाचरणेनाकुलवप्राप्तानामभोज्याश्च वमाह मनुः । पारि-
 जाते । नःश्रोत्रयतेन यज्ञे ग्राम्ययाजिहोतृ तथा । स्त्रिया कर्त्तव्येन च हुते भुञ्जीत
 ब्राह्मणः कश्चित् ॥ मतकुडालपुराणां तु न भुञ्जीत कदाचन ॥ गणाक्षे राणिकाक्षे च
 विदुषा तु जुगुप्सितं ॥ सौनगायनयोश्चाश्वं तक्ष्णो वार्धुपिकस्य च । दीक्षितस्य कदर्यस्य
 वदस्य निकडस्य च ॥ अभिशास्तस्य पण्डस्य पृश्नन्तो दांसिकस्य च ॥ त्वांसिकस्य
 मृगयोः कृग्नोऽपिप्रभोजनः ॥ उग्राक्षे सूतिकाक्षे च पर्याचान्तमनिर्दशम्
 अनर्क्षितवृथाभाममवीरायाश्च योपितः ॥ द्विपदक्षं च गह्वरि पतितान्तमवधुते ।
 पिशुनानृतयोश्चैव कृत्वाविक्रयकस्य च ॥ दैत्यशतनुवायाक्षे कृतधन्याक्षमेव च ।
 कर्मारस्य निपादस्य गंवावतगणस्य च ॥ सुगर्भकतुर्वेणस्य शस्त्रविक्रायिणस्तथा । श्वधतां
 शौडिकानां च दैर्वाणिजकस्य च । रंजकस्य नृगंस्य यस्य चोपपतिगृहे ॥ .....
 स्त्रीजितानां च सर्वशः । पश्चिमस्यगृहान्धनि यश्चाश्वतीह कामतः ॥ तयोस्त्रं न

वेत्तिन्नन्व परिमार्जयैः कुर्यादेषा केरौः । शरीराणां तु तैर्गण्डवैभवाः ते
 अथ ये त्वनया त्वन्या प्राणान्धर्मुपयन्तुत । ते प्राणान्धराः प्राणान्धर्मुपयन्तुतः ॥
 सिंघुगिरं समर्पयथ जीविताः प्रथुगमभिः । यदोमिर्विद्विष्येतेषां मुनेः स्वर्गविग-
 स्तथा ॥ विविदैस्साधुचरायैर्भैरवैश्च जन्तुभिः । पुण्यः स्वर्गः वर्गः वर्गः
 ब्रह्मकर्माणि तन्वतुः ॥ अवगदो भवन्नेव सर्वसुखयावतः । ततो विगोक्तः सर्व-
 हविर्भाषयिर्जिताः ॥ वातोष्णविश्रुतयः शरणं जगत्पुनः । जगत् विगोक्तः
 दिव्यवासनकरणं ॥ उवाचैतान् प्रसन्नत्मा भगवान् लोकभाषतः । श्रीभगवान्मन-
 मन्वराजन्तुर्वा ह्यस्माद्वृष्टिः समजायत ॥ तस्मात्कुरुत राजाने धर्मशीले वदन्वने ।
 नाग उवाच । इति तस्य वचः श्रुत्वा देवाः शक्रपुंगवमाः । आजस्मस्वरितां पूर्वा-
 लोकानां हितकाभ्या । अमिपिच्य त्वं राज्यं भिक्षुपालं जनानिषं । ततो राजन्तु-
 भूमिर्वृष्टया मध्येन भूमिषा । अवशिष्टाश्च ये केचिन्ब्राह्मणाश्च जनान्ता ॥ यथास्था-
 नमवस्थाय पुनर्विस्तारतां गताः । भ्रष्टाचारश्च ये पूर्वमवस्थान्तिपवणात् ॥ ते
 विप्राच्छरणं जग्मुः कृष्णातीरस्थितान् शुचीन् । तनस्ते ब्राह्मणाः पूर्वं कुर्याद-
 भक्षणान् ॥ ब्रह्मकर्माण्यश्नये सर्वे ते मीलितान्ता ॥ विचार्यापदमेतेषामनुग्रहमयी-
 कुरु ॥ निष्कृतिं कारयित्वैर्मियाजमान्ये न्यवेदायत । यजमेऽश्वयगे दाने ददुस्तेषां
 विकारिताः ॥ पौरोहित्यं स्वयं चकुर्याजनाध्यापनादिषु । वाणिज्यलेखनार्थं च
 कृष्या राजोपमेवया ॥ जीविकां कल्पयामासुतेषां ब्राह्मणान्ता ॥ यं यं देवैश्चमाश्रित्य
 जीविकां स्वामकल्पयन् ॥ तत्तद्देशस्य नास्ति ते प्रसिद्धा ह्यभवत्पु ।
 आपत्काले तु ये यत्र स्थित्वाऽऽपदमतीवरन् ॥ कौण्डिन् तु पुनस्तत्र स्थिताः सह
 पुरोहितैः । धर्माश्च तथा वैश्याः शूद्राश्चातिरजा अपि ॥ अवशिष्टाश्च ये तत्र ते
 कालेन च विस्तृताः । इति राजन्पुत्रावृत्तं... विदां कुरु ॥ राजर्षीणाः प्रजाः
 सर्वा नश्यन्त्येव विशांपते । कालो वा कारणं राजां राजा वा कालकारणं ॥ इति ते
 संशयो मा भूद्राजा कालस्य कारणं । तस्माच्चमपि राजेन्द्र न राज्यं त्यक्तुमर्हसि ॥
 सुत उवाच । इत्युक्त्वा नागदो योगी स राजे केतुमारुगे ॥ दिव्यं न निजधामानि
 पर्यतेन समं वयो ॥ राजापि वचनात्तस्य चक्रं राज्यं वर्धा पुनः ॥ अन्वीक्ष्ययादि-
 विद्याभिः प्रकृतिर्विशमानयत । इति पञ्चपुराणेऽभिमतले पुराणस्य विद्यमानत्वात् ।
 पूर्वं एतेऽवस्थिता ब्राह्मणा एव स्थिता इति राजर्षीवितं ॥ अथेषां धर्माः ।
 धर्मश्चाचारसत्तः तथा च मनुः । आचारः प्रथमो धर्मो विद्वद्भिः परिधीर्नित इति । अत्र
 कार्यकारणयोरभेदापत्त्यर्थमस्तज्जन्यं मुकुतं पूर्वं । तथा श्रुतिस्मृत्युदितः सम्यक्साधुभि-
 र्यश्च र्भयितः । तमाचारं निषेवेत धर्मकामो जितेन्द्रिय इति । स च तत्र यद्वै किञ्चन मनुर-
 वदत्तद्वेपजमिति मनोर्वैदान्दत्तन्वेन तत्प्रमुखधर्मशास्त्रप्रणेणुप्रयुक्त एव ब्राह्मः । नन्वेषां
 मन्वादिधर्मशास्त्राणां वेदमूलेन परस्परमनपेक्षमाणत्वात् ... तत्र क्वचिदधिकम-
 कर्मविधिः क्वचिन्मृनांगकर्मविधिर्गति परस्परविरोधादप्रामाण्यप्रमेस इति चेत् । मैवं ।
 सर्वशस्या प्रत्येकं कमेति न्यायेन सर्वत्र विधेयस्य कर्मण एकत्वेन प्रधानविरोधा-
 भावादंगेणु प्रतीतिको यः परस्परविरोधस्तत्परिहारो मृग्यः स च परिहार आकां-

[illegible]

पाटणास्य मयानायापक श्रीसंस्कृतपुस्तकसंग्रहालय व्यवस्थापक (राजापुर)
पञ्चनखण- शरणेन- पाटणास्य कुल्यापन्न देवगोब्राह्मणानुचर- श्रीकृष्णस्य तन्त्रजनुषा
गुणानयनार्था विदुषामनुरेण श्रीसंस्कृतपुस्तकसंग्रहालयार्थे धिन्यस्तोऽयं
स्येन प्रीतिर्जातयर्मानेनयः १७३४ आश्विनयुजि सुदि नवम्यां मंदवामरे ॥ श्रीयुत वेदशा-
नसंपन्न महर्षेव नाऊगाड नवरं (गोकार्थी) महाशय समर्पिनादशपुस्तकात् ॥
(१. वैद्यमुद्रात्) ॥ श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥ शुभमस्तु ॥
ना. इ. सं. सं. चणिक हातवृत्त, शके १८३५, पू. २९४-३०५.

१६४७ ते १६६४ इ. स.] (- १०९ -) [शके १५६९ ते १६१५

भोसल्यांची म्हैसूरकडचीं शासने

(१) व्यव संवत्सर (शके १५६९) फाल्गुण शु. ७ (३ नव्हेंबर १६४७ इ.)
या दिवशीं संभाजीराय यांना साजिमठाच्या जममठाच्या चवथसव वडेर यास दिलेल्या
गांव दाखिपूर... (Epigraphia Carnatica, Bangalore District, Dad-
ballapur Taluk, Inscription No. 28).

(२) विजय संवत्सर (शके १५७५) कार्तिक वद्य ११ (५ नोव्हेंबर
१६५३) या दिनां श्रीमन्नाजाधिराज राजराजश्री संभाजी राजमहाराज कुमार यांना
वस्त्रावाजी पंडित यास दिले (काय दिले ते सांगणारा अर्धें फुडें गेल्या)
(Ep. Car, Kolar District, Mulbagal Taluk Ins. No. 154).

(३) जयसंवत्सर (शके १५७६) आश्विन वद्य ५ व्रा (२० ऑक्टोबर
१६५४ इ. स.) या दिनां श्रीमन्नाजाधिराज राजमान्य राजश्री शंभोजीराजा राजराज
यांना कोटाल (कोलार) संमिन्ना कारभारी कणयाजपंत वसंग, यांना कोटालच्या
कोमटाली मोडलेली, मुन्दाटी मन्वसमुद्र नामक तलावाच्या खालती, जमीन
चंद्रयमंत्र हाविलेव गौड यास आपनासह दिली. कोटाली पंडितराय यांच्या अनुमतीने
मन्वसमुद्र व मुन्दाटी येथील मातजमीन... एकेकर ४९ कडुग दिली असें
(Ibid, Kolar Taluk Ins. No. 193).

(४) शार्वसंवत्सर (शके १५८२) आश्वीन शुद्ध १२ (५ ऑक्टोबर
१६६०) या दिवशीं श्रीमन्तु शंभोजीराजे यांनी अच्युतरामच्या अत्राजी पंडित यांस
मुनगर होवली येथे वृत्ति दिली (Ibid, Ins. No. 176).^१

१. वर्गीत शासनापैकी ४ थे व ५ वे यांचरून, शहाजीचा मुलगा संभाजी शके
१५८२ त व १५८५ त जियत होता व कोलार प्रांतावर अधिकार चालवीत होता
असे स्पष्ट होत आहे. हा संभाजी (किरा शांवाजी) शिवाजीचा मुलगा नवून,
वडील साऊ होता. कारण त्या काळीं शिवाजी हा मुलगा सहा मात वर्षांचा असेल.
६ वे शासन शके १५८२ तले आहे. व ते संभाजीची कुवळी जयितावई हिनें
जिंकले आहे. शिवाजीच्या वडील भावाच्या बायकोचे नांव जयितावई होते हे
आपणांस इतर आधारांवरून माहीत आहे.

[illegible][illegible]

वा विधान आचारधर्माः आदेशः वा इत्यन्तं प्रथमं लेखनं अस्मिन्कोटि दोन
 धारणे आहेत :-

[illegible]

(Ibid., Kolar District, Sidhaghatta Taluk, Ins. No. 47).

१९६४-१९६५, इ. स.]   - (११०) -   [ग्रामसमितीन अलफ
भगवती समष्टिंग

तीर्थस्वरूप गणेश्री गणेश दीक्षित वीन विठ्ठल दीक्षित सो वणी गणेश्री विवकजी गणेश देववत मुआ स्वप्नस भित्तन अलफ. श्रीचे अभिनेक व पूजा ऐसे दिवले आहे. तरी तुम्ही पूजा श्री वी आभिनेक करीत जाणे. तुम्हास वरपासन रुपये (१४) एत वरपासन रुपये नऊ ९, श्रीचे पुजेवदल रुपये ५ पांच येकूण रुपये चौदा वेळे अहित. हे तुम्हास देत जाऊ. तुम्ही सदरद्वयमाणे धर्मकृत्य सांग करीत जाणे. मोतव मुद [फारसी शिक्षा.]

भा. इ. सं. मं. त्रै., व. ६, अ. १-४, पृ. ७३.

१० जून १९६२] (- १११ -) [६-जिल्हाज. मीत मितन
अल्फ (फ.) सने १०७५]

श्री भवानी

[illegible]

पाख्य समुदाय यासि जायवराऊराजे संभवा विनति गुण सीत सितेन अल्फा सन
१०७५. तुम्ही श्री देवी नारायणीने येक आयतेन प्रत्यक्ष करीत जाणे. यास तुम्हांचे
नेदिन्याय व नित्य... .. प्राणायमी नाल मजकुणासून... .. वीस रुपये तुम्हास...

तेरीख ६ जिल्हेज

भा. इ. सं. मं. त्रै., व. ६, अं. १-४, पृ. ७४.

१२ आगष्ट १६६५] (- ११२ -) [१० सफर, स्वसन सितेन
अल्फा, हि. १०७६

बिस्मिल्ला: रहमनुरहीम

अल्मुल्कोलिला:

(वा) जेर फर्मा

भिक:

शाही जद बता

इद

इलाह हैदर अली इब्न

बंद:

महमद बादशाह

फार्मी हुमायूं शाफ मुदुर्याफ्त वज्राफाव दे ताया निम्न ... .. अने मुदुर गनः
स्वसन सितेन व अल्फा अज राह मराहिम बायदादानः व फार्मी अल्फा मुस्वसनः
हरद ... .. वायत सलिक फिजामत दखनः इस्तकामत मुदुरगुल अमातल वल
कुरान उम्दगुल अमातल वल अल्बान लायकुल मराहिम वल इहमन यकोजी
फर्जन्द राहजी मोसलः मअकुल वाव स्वागिज तंवाक व भेत(ट) परमानकी व इन
आमात आतफत फर्मुदः दहानीदः मुदः अस्त भी बायदके हरद ... .. हुमायूं
नु मायंद व दर फवज व तसर्क मुतआर्यां यकोजी मशायिदः वागु नारंद राहगंद
वरदुक्म फर्मी अशफ खंद तहरीरा फीत्तारीख दहम शहर सलल मुजतर
सनः १०७६

(उजवीकडे समाप्त) परधानसी हुजुर मुदुर्याद वदूर अजरात अकदम
हुमायूं आअला.

१२ जून १६६५ पूर्वीचे] (- ११३ -)

[शिवाजी महाराजांचे जयसिंहास पत्र]

सर सर्वरां राजए राजगां ।
 नामनवंद बुस्ताने हिंदोमतां ॥ १ ॥
 जिगर् बंद फर्जानए रामचंद ।
 जे तो गर्दने राजपूतां बुलंद ॥ २ ॥
 कवीतर जे तो दौलते बाबरी ।
 जे बख्ते हुमायूँ तुरा यावरी ॥ ३ ॥
 जबाँ बख्त जैशाह बा राय पीर ।
 जे सेवा सलामो दरूदे पिजीर ॥ ४ ॥
 जहाँ आकरीनत् निगहदार बाद
 तुरा रहनुमायद सुण दानो दाद ॥ ५ ॥
 शमीदम कि बर कस्दे मन् आमदी ।
 बफतहे दयारे दकिन आमदी ॥ ६ ॥
 जे खूने दिखो दीदये हिंदुआँ ।
 तु ख्वाही शयी सुर्वरू दर जहाँ ॥ ७ ॥
 न दानी मगरकी सियाही शवद ।
 कजां मुल्को दीं रा तबाही शवद ॥ ८ ॥
 अगर सर दमे दर गरबाँ कुनी ।
 चु नज्जारए दस्तो दामाँ कुनी ॥ ९ ॥
 वधीनी कि ई रंग अज खून कीस्त ।
 कि दर दो जहाँ रंग ई रंग चीस्त ॥ १० ॥
 तु खुद आमदी गर बफतहे दकिन ।
 बुदे फशौ राहत सरो चश्मे मन ॥ ११ ॥
 बुदम हमरकावत् बफौजे गरौं ।
 सुपुर्दम बतो श्रज करौं ता करौं ॥ १२ ॥
 वले तू औरंगजेब आमदी ।
 बइगवाय जाहिद फरेब आमदी ॥ १३ ॥
 नदानम् कुनूँ चू बब्राजम् बतो ।
 न मदीं बुवद् गर बसाजम् बतो ॥ १४ ॥
 कि मदीं न दौराँ निवाजी कुनंद ।
 हिजब्रां न रुवाहवाजी कुनंद ॥ १५ ॥

वगर चारः साजम बतेगो तवर ।
 दो जानिव रसद हिंदुओं रा जरर ॥ १६ ॥
 दरेगा कि तेगम जेहद अज मियाँ ।
 जुज अजबन्हे खूं खुर्दने मुस्लिमों ॥ १७ ॥
 चु तुर्का बर्दी कारजार आमदे ।
 वरे शेर मर्दा शिकार आमदे ॥ १८ ॥
 वले आं सियहकारे बे दादो दीं ।
 कि देवस्त दर सूरते आदमी ॥ १९ ॥
 चु फजले जे अफजल नयामद पदीद ।
 न शाइस्तःकारी जे शाइस्तः दीद ॥ २० ॥
 तुरा बरगुमारद पए जंगे मा ।
 कि दारद न खुद ताबे आहंगे मा ॥ २१ ॥
 बख्वाहद कि अज जुम्रए हिंदुओं ।
 न मानद कवीपंजए दर जहाँ ॥ २२ ॥
 बहम कुश्तःओ खस्तः शोरां शवंद
 शिगालां हिजब्रे नवस्तां शवंद ॥ २३ ॥
 न ई राज चूं दर सर आयद तुरा ।
 फुसूतश मगर बर गिरायद तुरा ॥ २४ ॥
 वसे नेको बद् दर जहां दीदई ।
 गुलोखार अज बोस्तां चीदई ॥ २५ ॥
 न बायद कि बामा नवर्द आवरी ।
 मरे हिंदुआं जेरे गर्द आवरी ॥ २६ ॥
 बर्दी पुस्तःकारी जवोनी मकुन ।
 जे सादी मगर यादगीर ई सखुन ॥ २७ ॥
 न हरजा मुखकब तवां ताखतन ।
 कि जाहा सिपर बायद अंदाखतन ॥ २८ ॥
 पलंगां बगोरां पलंगी कुनंद ।
 न बाजैगमां खानःजंगी कुनंद ॥ २९ ॥
 चु आवस्त दर तेगे बुराने तो ।
 चु ताबस्त दर अस्ये जौलाने तो ॥ ३० ॥
 ब बायद् कि बर दुश्मने दीं जनी ।
 बुनो बेखे इस्लाम रा बरकनी ॥ ३१ ॥

अगर दावरे मुल्क दारा बुदे ।
 बमा नीज लुत्को मदारा बुदे ॥ ३२ ॥
 वले तू बजमवंत दादी फरेब ।
 ब दिल दर न कर्दी फराजो नशेब ॥ ३३ ॥
 जेन्नाहवाजी न सेर आमदी ।
 बजंगे हिजब्रां दिलेर आमदी ॥ ३४ ॥
 अर्जी तुर्कताजी चे आयद तुरा ।
 ह्वायत सुराबे नुमायद तुरा ॥ ३५ ॥
 बदां सिफलमानी कि जेहदे बरद ।
 उरुसे बचंगाल खेश आवरद ॥ ३६ ॥
 वले बर न अज बागे हुस्नश खुरद ।
 बदस्ते हरीफे वरा बसपुरद ॥ ३७ ॥
 चि नाजी तु बर मेहे आँ नाबकार ।
 बदानी सरंजामे कारे जुझार ॥ ३८ ॥
 बदानी कि बर बच्चए छत्रसाल ।
 चेसां ख्वास्त ओ ता रसानद जवाल ॥ ३९ ॥
 बदानी कि बर हिंदुआने दिगर ।
 नयामद चे अज दस्ते आँ कीनःवर ॥ ४० ॥
 गिरफम् कि पैवंद बस्ती बंदो ।
 तु नामूस रा दर शिकस्ती बंदो ॥ ४१ ॥
 बरां देव दामे अर्जी रिदतः चीस्त ।
 कि महकम तर अज बंदे शल्वार नीस्त ॥ ४२ ॥
 पण कामे खुदऊन दारद हजर ।
 जे खूने बिषादर जे आने पिदर ॥ ४३ ॥
 जे पासे वफा गर बदानी सखुन ।
 चि कर्दी बशाहेजहां याद कुन ॥ ४४ ॥
 अगर बहरदारी जे फर्जानगी ।
 जनी लाफ मर्दी ओ मर्दानगी ॥ ४५ ॥
 जे सोजे वतन तेग रा ताबू देह ।
 जे अश्के सितम दीदःगां आबः देह ॥ ४६ ॥
 न मारा बहम् वक्ते पैकार हस्त ।
 कि बर हिंदुओं कार दुश्वार हस्त ॥ ४७ ॥

जनों बच्चओ मुल्को हमलाके मा ।
 घुतो माविदो आविदे पाके मा ॥ ४८ ॥
 हमः रा तवाहीस्त अज कारे ऊ ।
 बजाए रसीदस्त आजारे ऊ ॥ ४९ ॥
 कि चंदे चु कारश बेमानद चुर्नी ।
 निशाने न मानद जे मा बर जर्मी ॥ ५० ॥
 तअज्जुब कि हक दस्तऐ मुस्लिमां ।
 बरीं पहन मुल्कम् शवद हुक्मरां ॥ ५१ ॥
 न ई चीरःदस्ती जे मर्दानगीस्त ।
 बर्वीं गर तुरा चश्मं फर्जानगीस्त ॥ ५२ ॥
 चसां ऊ ब्रमा मोहूः बाजी कुनद ।
 चसां बर रुखश रंगसाजी कुनद ॥ ५३ ॥
 कशद् पाय मारा ब जंजीरोमा ।
 बबुरद् सरेभा ब शमशीरे मा ॥ ५४ ॥
 मरा जहद बायद फरावां नमूद ।
 पए हिंदुओ हिंदो दीने हुनूद ॥ ५५ ॥
 बबायद कि कांशेमो राये जनेम् ।
 पए मुल्के खुद दस्तो पाये जनेम् ॥ ५६ ॥
 ब शमशीरो तदवीर आवे दहेम
 बतुर्का ब तुर्की जवावे दहम ॥ ५७ ॥
 ब जसवंत गर तू मुवाफिक शवी ।
 ब दिल दर्पए आंभुनाफिक शवी ॥ ५८ ॥
 ब राना दमी हमदमे हमदमी ।
 ये बायद कि कारे बर आयद हमी ॥ ५९ ॥
 जे हसू बताजदो जंग आवरेद ।
 सरे माररा जेरे संग आवरेद ॥ ६० ॥
 कि चंदे ब पेचद बर अंजामखेद ।
 ने यारद बमुल्के दकिन दाम खेद ॥ ६१ ॥
 मन ई सूब मर्दाने नेजःगुजार ।
 अर्जी हर दो शाहां वर आरम दमार ॥ ६२ ॥
 ब अफवाजे गुरिदा मानिंदे मेग ।
 बेवारम अबर मुस्लिमां आबे तेग ॥ ६३ ॥
 ब शोयम् जे इसलाम नामो निशां ।
 जे लौहे दकिन अजकरां ताकरां ॥ ६४ ॥

अर्जा पस् व मर्दाने पैमृदःकार ।
 वजंगी सरावाने नेजःगुजार ॥ ६५ ॥
 चु दरियाय पुर शोरिशो मौजजन ।
 बर आयम ब मैदां जे कोहे दकिन ॥ ६६ ॥
 शवम जूदतर हमरकावे शुभा ।
 अजो वाज पुर्मम हिमावे शुभा ॥ ६७ ॥
 जे हर चार सू सख्त जंग आवरेम ।
 बरो अर्सेण जंग तंग आवरेम ॥ ६८ ॥
 बदेहली रसानेम अफवाजरा ।
 बदां खानएं खस्तः अमवाजरा ॥ ६९ ॥
 जे नामश् न औरंग मानद न जेव ।
 न तेगे तअदी न दामे फरब ॥ ७० ॥
 बरारेम जूए पुर अज खूने नाव ।
 बरूहे बुजुर्गी रसानेम आव ॥ ७१ ॥
 बनैरूए दादारे जां आफरीं ।
 बरबरेम जायश बजरे जर्मी ॥ ७२ ॥
 न ई कार बिसियार दुशवार हस्त ।
 दिलो दीदओ दस्त दर्कार हस्त ॥ ७३ ॥
 दो दिल् यक शवद् बे शकुनद् कोहरा ।
 परागंदगी आरद् अवोहरा ॥ ७४ ॥
 अर्जीं दर मरा गुफ्तनीहो बसेस्त ।
 कि दर नामः आवुर्दनश राय नेस्त ॥ ७५ ॥
 बख्वाहम कि रानेम बाहम सखुन ।
 ने यारेम बे सूद रंजो मेहन ॥ ७६ ॥
 चु ख्वाही बे आयम बदीदारे तो ।
 बगोश आवरम राजे गुफ्तारे तो ॥ ७७ ॥
 बखल्वत कुशायेम रूए सखुन ।
 कशम शानः बर पेचे मूए सखुन ॥ ७८ ॥
 ब दामाने तदबीर दस्त आवरेम ।
 फूसूने बरां देव मस्त आवरेम ॥ ७९ ॥
 तराजेम राहे सुए कामे ख्वेश ।
 फराजेम दर दो जहां नामे ख्वेश ॥ ८० ॥
 बतेगो बअसो बमुल्को बदीं ।
 कि हर्गिज गजंदन न आयद अर्जीं ॥ ८१ ॥

जे अंजाभे अफजल मशी बदगुमां ।
 कि ओरा न बुद रास्ती दरमियां ॥ ८२ ॥
 जे जंगी सवाराने परखाशजू ।
 हजारो दो सद दर कमी दास्त ऊ ॥ ८३ ॥
 अगर पेश दस्ती न कर्दम बरो ।
 कि ई नामः अकनुं नविशते बतो ॥ ८४ ॥
 मरा बातो चश्मे चुनीं कार नेस्त ।
 तुरा खुद बमन नीज पैकार नेस्त ॥ ८५ ॥
 जवाबत बजावम् अगर बाशवाव ।
 शव आयम् ब पेशे तो तनहा शिताव ॥ ८६ ॥
 नुमायम् बतो नामःहाण् निहां ।
 कि बगिर फतम अज जेजे शायस्तःखां ॥ ८७ ॥
 जनम आवे अंदशः वर दीदःअत ।
 कुनम् दूर ख्वावे पसंदीहःअत ॥ ८८ ॥
 कुनम् रास्त ताबोर ख्वावे तुरा ।
 बजां पस बगीरम् जवावे तुरा ॥ ८९ ॥
 नयावद चु ई नामः हमजाजे तो ।
 मनो तेग बुरानो अफवाजे तो ॥ ९० ॥
 चु खुशद फदां कशद रू ब शाम् ।
 हिलालम् नेयाम अफनगद वस्त लाभ ॥ ९१ ॥

[टीप — (मराठा :) कानोनेवाणी, राजावाचकाजी (व. क. पांती) हे राजाचे
 मराठाब्रह्मी ब्राह्मणाने लिहिलेले पुस्तके पुढील शब्दांतून, त्यांच्या सारक्या अर्थाने
 भाषान्तरात. कानोच्या कानांनी राजाजी पणिलेला वदल कानोही नसतो, ही
 नागरी प्रजातीच्या राजाचा बोलणे जाणवी देथे आपले अर्थे. कानो राजाचे काने हस
 व उक्थ्या वाक्य दिडी भाषान्तर आहे. कानांतून दिडी राजाब्रह्मणाने लिहिलेले
 त्यांचे आपणवी मराठी भाषान्तर दिले नसते. — संपादक]

पुरुषार्थ, व. १, अं. ८, शिवाजी अंक. मार्च १९३३. पृ. १७७-१८२.

मराठी भाषान्तर

१. हे सरदारांच्या सरदारा, राजांच्या राजा, (आणि) भाग्योपचारांचे पुण्य
 वाटिकांच्या व्यवस्थापका,

२. हे रामचन्द्राच्या सैन्या-द्वययांशा, तुझ्यामुळे राजपुत्रांचे ममक उद्भूत आहे.

૨. જાનકાદે અવનંતાની ગણ્યશ્રમી આધિક પ્રવલ્લ હોતા જાહે (આણિ)
મુનં નાનંસો વિજ મુલ્યકરુન સદાય્ય (મિલલ) આહે.

४. मे (मैं) (I) माय (माँ) बुद्ध (बुद्ध) बुद्धि (बुद्धि) अर्थ (अर्थ) !
मे (मैं) (I) माय (माँ) बुद्ध (बुद्ध) बुद्धि (बुद्धि) अर्थ (अर्थ) !

५. जहाँ, जहाँ तुम रहने होवो, (और) तुम अपना व त्याग का मार्ग देखवो !

६. मांसे जे अहे कां, तें मजबूर आक्रमण करण्याकरितां (आणि) वद्विष
प्रान्त जिंकण्याकरितां आला आहेस.

३. हिंदूनां हस्तं आणि नेत्रं यांच्या रंगानें तुं ज्ञातं रक्त-मुग्न (यशस्वी) होऊं पाहतोस.

८. पण तु हे ज्ञान गतीस को, या कृत्याने (मुखा पांढऱ्या) काळोखी
पाने येतील असे. ज्ञान यत्कृते ज्ञेयार्थ आर्थास जाये अहे.

९. कौन से समाज गणराज्यवादी होकर स्वयं राज्य (आत्मनिष्ठ होऊन विचार करीत) जाय जे आपसा हाताकड़े आनि आंतरिक्यारन्या पृथक् भागकड़े पाहशील (विभेक करशील) -

१८. तब मूल्य विन्दु की, हा रंग कुमान्या गताया आहे आणि वा रंगाया (दर्या) की रंग उतय दोकाय कोणता आहे (दर्या की काळा.)

२३. ज्ञान-सत्ता (निराकारिणी) दक्षिण विजय-कल्प्यास आन्ता असतास
(ज्ञान) मी मज्जे मज्जे आणि छोटो बुद्ध्या पायांनही अथर्वसं असते.

१०. मा. तु. वा अश्वामेधस्य मोर्ते मैत्र्यं वेदना जायते अमता. (आणि)
वा मोक्षायुन त्या मोक्षार्थ (सुमि) तुझ्या म्हात्मान केवळी असती.

१२. पण नूँ (सा) गज्जाना धोक्यांत दाहणाच्या आंगिजेच्याच्या जाळ्यांत सांपडून आला आहेस.

१४. अनामिकाओं कोणते डाव खेळाचे, ते मज्जा कळत नाही. (कारण)
जर मी तुम्हाला बघत नसतो, तर तो काही मोठा पुरुषार्थ नाही.

१५. काय वीर पुरुष समयाची सेवा करीत नाहीत, निह् शुश्रूषा-वृत्तीचा स्वीकार करीत नाहीत.

१६. अग्नि जग मा तय्यार आणि पशु बांजा उपयोग केला, तर उभय पक्षां हिंदूंचेच नुकसान होईल.

१७. दुःखानी मोड़ अनी की, मुसलमानांचें रक्त पिणें सोड़न मुसलमान
कामका नां भय माओ तमसा भयानांतून काढावी लागेल.

१८. ज्ञा या लृट् ईर्वाणां स्वतः तुर्क आत्मा अमता, तर (आम्हां) थूर
वीर्गना (घरवसल्या) शिकार मिळाली असती.

१९. पण तो न्याय आणि धर्म यांपासून वेचिले, असा नरकच राक्षसच आहे.
२०. जेव्हा अफजलखानाकडून मोठे कर्तृत्व प्रकट झाले नाही (आणि) शईस्ताखानही अयोग्य ठरला,
२१. (तेव्हा) तुला आमच्याशी युद्ध करण्यास पाठवीत आहे. कारण तो स्वतः आमच्या आक्रमण सहन करील इतका धैर्यशील नाही.
- २२-२३ (तो) इच्छितो की, हिन्दुसमाजांत कोणी बलशाली मनुष्य उठून नये. मिद्गण आपसांत (लढून) पायाळ आणि श्रान्त व्हावेत मग शिवाड्यांनी वनराज बनून मिरवावे,
२४. हा गुप्त डाव तुझ्या डोक्यांत कसा शिरत नाही ? मला असे वाटते की, त्याच्या जादूमुळे तू भ्रान्त झाला आहेस.
२५. तू जगांत पुष्कळसे बरे बाईट अनुभवले आहेस. उद्यानांतून तू फुले आणि कांटे दोन्ही एकत्र केले आहेस.
२६. तू आम्हां लोकांशी युद्ध करावेस आणि हिंदूंची मस्तकें भुलील्या मिळवावीस हें योग्य नाही.
२७. अशी प्रौढ कर्तृत्वशीलता (प्राप्त) झाल्यावरही तू तारण्यातील खेळ खेळू नकोस (पोरकटपणा करू नकोस). माडीच्या या वाक्याचे स्मरण करू की.
२८. सर्वच ठिकाणी धोंडा फेकून काम भागत नाही, कधी कधी टाळ फेकून पळूनही जावे लागते.
२९. व्याघ्र हें मृगादीच्या समोर व्याघ्रच प्रकट करणात, मिर्दांचेच गृह युद्धास प्रवृत्त होत नाहीत.
३०. जर तुझ्या वाग करणाऱ्या तळवारांत पाणी असेल, आणि तुझ्या उमळणाऱ्या घोड्यांत दम असेल,
३१. तर स्वधर्माच्या शत्रूवर आक्रमण करावे आणि इस्लामची पालेमुळे स्वप्न काढावीस, हेंच तुला इष्ट आहे.
३२. जर दारा शिकोह हा देशाचा राजा असला, तर आमच्या लोकांना योग्य वागणूक मिळाली असती.
३३. पण तू जमवन्तमिह्याला धोका दिवस. (आणि) ह्दयांत योग्या योग्याचा विचार केला नाहीस.
३४. तू कोव्याच्या चाली पुरतेपणी खेळला नाहीस, (आणि) मिह्याशी युद्ध करण्याचे साहस करीत आहेस.
३५. या धांवपळीने तुला काय मिळते ? तुझी तृष्णा तुला मृगाजळ दाखवीत आहे.
३६. तू त्या क्षुद्र व्यक्तीसारखा आहेस की, जो पुष्कळ श्रम करून एखादी सुंदर स्त्री प्राप्त करून घेतो,

३७. पण तिच्या सौंदर्यादिकेचा उपभोग स्वतः न घेतां तिच्या शत्रूच्या स्वाधीन करतो.

३८. तूं त्या जीवाच्या कुपेकटल काय फुटारकी मागतास ! अस्वार्थिहात्या कामाचा परिणाम तुला माहीतच आहे.

३९. कुतूहल छत्रवाल्यामोवती त्यास कशा आपत्ती निर्माण केल्या, हेही तुला माहीतच आहे.

४०. अन्य हिंदूंचे त्या दुष्टाकडून कमकशा आपली आणल्या गेल्या, हे काय तुला माहीत नाही ?

४१. मला वाटते की, तूं त्याच्याशी संबंध जोडला आहेस आणि आपल्या कुटुंबी मर्यादही त्याच्याकरिता मोडून दिली आहोत.

४२. (पत्नी) हे वंशन त्या राजमात्रा कमकशे आहे. कारण तें वंशन हजार वंशनाहून तर अधिक दड नाहीच नाही.

४३. तो दुष्ट तर आपल्या दुष्ट-साधनाकरिता भावाचें रक्त (आणि) बापाचे प्राण यांचीही पर्वा करीत नाही.

४४. जर तूं राजमर्त्रीचा हवाला देशील, तर महाजडानाथगेष्टची तुझी बागणूक लक्षांत आण.

४५. जर तुमच्या वांट्याला ईश्वरानें मुर्झ्या थोड्या अंश दिल्या असेल, आणि तूं पुरुषत्व आणि पराक्रम यांची वढाई मागीत असशील,

४६. तर तूं आपल्या जन्मभूमीच्या गंगेतानें आपली तरवार तप्त कर (आणि) तिच्या अत्याचारानें पीडित शालेक्यांच्या अश्रूने पाणी दे.

४७. ही वेळ आपला लढण्याची नाही, कारण हिंदूंच्या शिमावर (यावेळी) मोठें कठीण काम येऊन पडलें आहे.

४८-४९. आमचीं मुळेवाळे, देश, धन, देव देवाळ्ये आणि पवित्र देवपूजक या सर्वांवर त्याच्यामुळें आपत्ती कोमळत आहेत (आणि) त्यांच्या दुःखांना सीमा राहिलेली नाही.

५०. कांदी दिवसपयेंत जर याचें काम असेल चारू राहिलें, तर पृथ्वीवर आम्हां लोकांचें चिन्हही राहणार नाही.

५१. एक सुदृढ मुसलमानांनीं आमच्या (एका) मोठ्या देशावर प्रभुत्व प्रस्थापित करवें. ही मोठी आश्चर्याची गोष्ट आहे.

५२. पुरुषार्थ हे कांदी या प्रायल्याचें कारण नव्हे. जर तुला एवढें समजण्या पुरती बुद्धि असेल तर पहा,

५३. (की) तो आमच्याशीं कसे कपट करीत आहे आणि आपल्या तोंडावर कमकशा छटा उमटवीत आहे.

५४. आमच्याच मांगळीनिं आमचे पाय बांधून टाकीत आहे (आणि) आमच्याच तरवारींनीं आमचीं मस्तकें उडवीत आहे.

५५. आम्हां लोकांना (या वेळीं) हिन्दू, हिन्दुस्थान आणि हिन्दुधर्म (यांच्या रक्षणा) करितां प्रयत्नांनीं परकाष्टा केली पाहिजे.

५६. आम्हां प्रयत्न केले पाहिजेत. एक कांहीं तरी निर्दिष्ट केले पाहिजे आणि आपल्या देशाकरितां युक्तींनीं शिकसू केली पाहिजे.

५७. तरवार आणि दैव यांना पाणी नव्हविले पाहिजे आणि तुम्हीं उत्तर तुक्तींच (जशास तसेंच) दिले पाहिजे.

५८-५९. जर ते जमवन्तमिहाच्या जाऊन मिळतील आणि मनापासून त्या कपट्याच्या पिळ्या पृथ्वीतील, (आणि) राण्याचरोवरही ऐक्य करतील, तर स्वपक्ष मोठें काम होईल, अशी आशा आहे.

६०. चारी बाजूंनीं बावून तुम्ही लोक युद्ध करा. या सर्पांचे मस्तक दगडांनीं चांगले ठेंचून काढा.

६१. मग तो कांहीं दिवसपर्यन्त आपल्याच कार्याच्या परिणामाविषयी विचार करीत राहील, आणि दक्षिणेंत आपलें कपटजाल पसरविणार नाही.

६२. आणि मी इकडे हातीं चकचकीत भाले असलेल्या बागांचरोवर वा दोन्ही बादशहांचा निःपात करीन.

६३. मैघांप्रमाणें गर्जणाच्या मेनेकडून मुसलमानांवर तरवारीच्या पाण्याचा वर्षाव करीन.

६४. दक्षिण देशाच्या भूभागावरून या टोंकापासून त्या टोंकापर्यन्त दुसऱ्यासचें नांव आणि चिन्ह पुरतून टाकीन.

६५-६६ यानंतर, कार्यदक्ष, युग आणि भावार्थ स्वार्थाचरोवर त्यांनीं उमळत असलेल्या आणि कोऱ्याहल माजविणाऱ्या नदींप्रमाणें दक्षिणेंतील पद द्यावे उत्तरेच्या मदानांत येईन,

६७. आणि अव्यन्त शीघ्र तुम्हां लोकांच्या मध्येला येऊन हजर होईन आणि मग त्याला तुमचा हिशेब विचारोन.

६८. (मग आपण सर्व) चारी बाजूंनीं युद्ध करा आणि लढाईचे मैदान त्याला संकुचित करून टाकूं.

६९. आपण आपल्या मेनातरंगांना मिळीत, त्या मोडकळीस आलेल्या घरांत पोहोचवूं.

७०. मग त्याच्या नांवांत औरंग (गजमिहामन) ही राहणार नाही आणि जेव (शोभा) ही नाही; त्याची अव्याचारी तरवार आणि कपटजाल हेही राहणार नाही.

७१. आपण अजु रक्ताने भरलेली एक नदी वाहायला लागू (आणि तिच्यांत) आपल्या पितरांच्या आत्म्यांना तर्पण करू.

७२. न्यायपरायण, जीवमित्रा अशा (ईश्वरा)च्या महाश्रयाने आम्ही त्याची जागा पृथ्वीच्या गाली (दबरीत) निर्माण करू.

७३. हे काम (बांधा) फार कठीण नाही. (केवळ यथोचित) हृदय, नेत्र आणि हात, यांचीच आवश्यकता आहे.

७४. दोन हृदये एकत्र झाली तर ती पर्वतासही फोडू शकतात (व) मोठ्या समूहालादेखील अस्ताव्यस्त करू शकतात.

७५. या त्रिपयीं मला तुझ्याशी पुष्कळमें बोलायचें आहे. ते पत्रांत लिहिणें युक्तिसंगत नाही.

७६. आपण दोघांनीं मिळून संभाषण करावें, अशी माझी इच्छा आहे. म्हणजे उगीच दुःख आणि श्रम होणार नाहीत.

७७. तुझी इच्छा असेल तर मी समस्त तुझ्याशीं बोळण्याकरितां येईन (आणि) तुझें म्हणणें ऐकून घेईन.

७८. आपण वार्तावर सुंदरीचे मुख एकान्तांत अनवगुंठित करूं आणि मी तिच्या केसांतील गुंता फणीनें साफ करीन.

७९. आपण पक्षांनीं परकाष्टा करूं आणि त्या उन्मत्त राक्षसावर एकादा मंत्रप्रयोग करूं.

८०. आपल्या कार्याच्या (मिठी) कडे नेणारा एखादा मार्ग शोधून काढूं (आणि) उभय लोकान (इहलोक आणि परलोक) आपलें नांव उज्ज्वल करूं.

८१. मी त्रिवारीची शपथ, घोड्याची शपथ, देशाची शपथ, आणि धर्माची शपथ घेतां, या कुत्र्यामुळे तुझ्यावर कोणतीही आपत्ति येणार नाही.

८२. अपसुल्लयानाच्या प्रकारानें तूं शकित होऊ नकोस. काहीं त्याच्यांत खरेपणा नव्हता.

८३. तो माझ्या घाताकरितां बाराशे तगडे लढाऊ हवशी स्वार घेऊन आला होता.

८४. जर मीं प्रथमच त्याच्यावर हात चालविला नसता, तर मग तुला हें पत्र कोणी लिहिलें असतें ?

८५. (पण) तुझ्यात्रिपयीं मला असली काहीं भीति वाटत नाही, (कारण) तूं स्वतः माझा कोणी शत्रु नव्हेस.

८६. जर मजलाडे तुझें योग्य उत्तर आलें, तर मी रात्रीं तुझ्याकडे एकदा येईन.

८७. शाहीसोबानाच्या शिशांतून काढलेलें एक गुप्त पत्र मी तुला दाखवीन.

८८. तुझ्या डोळ्यांवर मी संशयाने पाणी मिराविले. (आणि) तुझी मुखनिद्रा दूर करीन.

८९. तुझ्या स्वप्नांचे वास्तव फल तुला दाखवीन (व) मग तुला तत्त्व विचारीन.

९०. जर हें पत्र तुझ्या मनास न आवे, (तर मग) मी व माझी मीक्षण शक्त अमंथेली तरवार आहे आणि तुझे गैरव्य आहे.

९१. उद्यां ज्योतेलां सूर्य आपले मग संशयेच्या पदरआड लपविले त्यावेलां माझा अर्धचन्द्र (स्वप्न) आश्रयगृहित होईल (म्यासांगून बाहेर येईल) बस, कुशल असो.

पुरुषार्थ, व. २२, अं. १०, क. २६२, मे १९४६, पृ. २४९ ते २५६. मूळ फारसी-नागरी प्रकाशिणी पत्रिका; त्रिपुरमयजगत, व. १२, अं. ११, नवंबर १९२२, पृ. ४५७-४५८; श्रीशमशोध मासिक, मसूर, व. २, अं. ३: शके १८५०, वैश्व वद्य ९, पृ. ७६-७८.

१० फेब्रुवारी १९६६] (- ११४ -) [माघ वद्य १ शके १९८७, सन १०७५

सप्तसंग

मके १९८७ विस्वावसु नाम सवतसरे माघ वरी पाटिवा सन हज्जार १०७५ ते दिवसी वेदमूर्ती गणेश दीक्षित वस्ती कसबे वर्णा यार्ग राजेश्री राजाजी धार्याक [फारसी शिक्षा] राजे वेदोन दिवले ऐसे जे आपन अगर आपले वेसीने तेथे तीर्थास येईल ते तुम्हांस मानील. तुम्ही आमचे तीर्थगुरू आस हे विहिने मही. लीहिजे सही. सुद.

भा. इ. सं. मं. त्रै., व. ६, अ. १-४, पृ. ७४.

२१ फेब्रुवारी १९६६] (- ११५ -) [माघ वद्य १३ शके १९८७, १५ सावान सीत सन हज्जार

श्री समसंग

तीर्थस्वरूप वेदमूर्ती राजश्री गणेश दिक्षित वलद दिठ दिवोन सो वर्णा यार्ग राजश्री हिंदुराव राजे वेदोन दिवले ऐसी जे. श्री—येथील तीर्थगुरू तुम्ही पुरोहित आहा... आम्ही आपले पुरोहितपण तुम्हांस दिवले आये. आपले वेसीने येसील ते तुम्हांस मानील, तुम्ही आमचे तीर्थगुरू आसा. श्रीची पूजा प्रतिमासी सधर्मासी १. हिंदुराव राजे कल्याणकर तळ कोंकण.

सन्ने पाना बरीत जाणें. नवरात्र २ येऊनू सन्ने करीत जाणें. यासि बर्यासमन प्रतिधरणी
 रुपये १८० केले आहेत। ते तुम्हास देऊनू माघ वदी त्रियोदसी छ २५ सावान
 मुा सीत (सीत गिनीत अल्या) सन हज्ज ... सन १५८७ विस्वावसू नाम
 तय्ये मुकाम सालपान (?) .. कोकण पहिल्या कागद माहाराज साहेबाच्या होता. तो
 तुम्हा (पानु)नू हायपोनू गेला. हादी तुम्हास कागद करून दिवल्या आसि. मुद
 [फारशी शिक्का].

भा. इ. सं. मं. त्रै., व. ६, अं. १-४, पृ. ७४-७५.

१६ नवंबर १६६६] (- ११६ -) [२८ जमादिलावल जुलुस ९
 हि. १०७७

[Persian FARMAN-Translation]

Whereas according to our gracious command, Sayaji son of Parsoji Bhonsle, a man of venerable rank, worthy of high respect, the choicest of the chiefs, the head of all what is good and noble, has had the village of Nandanaj, pargana Karoli, Sarkar Ahamadnagar, in the province of Aurangabad, as his Jahgir, but now for his meritorious services in causing an increase of population and income of the said village, and also in populating a new village of Alamgirpur, we are pleased to command that this village with an income of Dam 1160854 (Rs. 30,000 nearly) be conferred on the abovenamed Sayaji son of Parsoji as a Jahgir and that the administrator of the province, and future officers, karkuns of Pargana, and the subjects and peasants of the Mahal, be informed of the fact, that we have graciously granted Alamgirpur as a Jahagir to Sayaji son of Parsoji Bhonsle, and none is to interfere with his special rights of dispensing civil and criminal justice to his subjects and no change is to be made herein in future.

Dated the 28th of the month of Jamadilawal of the ninth year of the auspicious reign that is 1077 A. H. (A. D. 1666-67 in the reign of Alamgirshah.)

भा. इ. सं. मं. सप्तम संमेलन वृत्त, शंक १८४१, स्वी. ग्रं. क्र. २५, पृ. ७१-७२.

१६६६-१६८७ इ. स.] (- ११७ -) [?

श्री

देवीची पुण्या करणार, सत्सत्ताची, शिवाजीगर्हणाची व त्याच प्रकारची मेहनतीने व प्रयत्नांनी करून घ्यावा अथवा धन्यपणा मानून नेतार पण मिळेल. अश्या चिंतन करणार प्रत्येकाचेच ह्मणून निरोपाशिवाय असा. पण याचोच अर्थ केवळ सांप्रदायांत दडत आहे. ती बाबती नेवा व उमराव प्रथम हिंदुस्थान व इराण व तुर्क व लख व राम वैशीख आदल्या व उमराव व मोरच व बकेरी व रणे यांच व खेरी व त्या मुलांनी रावणार व मुपकी व तरी वैशीख राज्यास यांचे जागी आदले. त्यांचेच आपले आचार्य याचोच सांगतामणे आहे, त्याचही विहित जालेच आदले. याचकरतां निवेक गोष्टी त्यांचे आचार्यदुहांनी कल्याण राही असा हिंदुस्थान करणार.

सांगत आधी ह्याचें कल्याण पादशाही स्वचिना निवत जाय व यांचें राज्य स्वर्ग जालें. याचकरतां हिंदुस्थानास जेजियापटीनें द्रव्य उठवत वसत पादशाही तीका क्रम जावंचिया आहे, असें ऐकण्यांत आले. त्याच पुढीं याचकर आदल्या यांणीं त्याचानीं काय वरें राज्य केले. याचमुळें ह्याची व ताचरी व रावणी यांचे याचिणींज बायल व वैशडे बांणे हिंदुस्थान यांचें धर्म यांचेच बाबडे व या धर्माचे संस्थापनाचिणीं ते वावराही नसा देतील होते. याचकरतां याचमुळेच याचें त्याची प्रगंडी जावारी व असा सदाचोच्या यांणीं, ह्याचक खळां त्याची नजर पडल होती, तेथें वज येत होतें व किंवेक मुलास सर केले. त्याचकर मुसलिन जकां बिर वावरा हा यांणीं जाहीस वें ईश्वरी लक्ष ठेवून वावराही केवी. नंतर त्याच पोदांचेले. वावराचकराचेंच किरण यांणीं कवीस केले वावराहाच करण उभरां राहिले. आयुष्य यांचेचकरतां वावराच करण कवी मिळविली. येविली ह्यांचा, जो पुरुष जिवंत असांचा खोचकरतां व यांणीं व त्याचो पावरी कवी असा जो त्याचया आच कवी प्राप्त जावारी, असें आहे. रात्री विहित पादशाहाचा आचार व पराक्रम असा बीं. त्याचीं दस्त व कविताही केव्या. त्यांचें राज्य करणारा याचकराच किकीरबंद जावले. ते वावराहा हीं जेजियापटी येण्यास सज्जी होते. पण यांचे लहान मोठे आपल्याच धर्माचर आहेत ते सर्व ह्याचानीं आदले, असें जाणून याचकराच करण करावा हें त्यांनीं मनांत आणिलें नाहीं. त्यांचे उभेकराची कवी आचार्य आहे व ह्याचक लहान मोठे यांचे मुखीं त्यां ही स्तुति व आशीर्वाद आहे. जरी निवत, तरी त्याच करणत. वावराहांची ह्या मोदांचे कल्याणांत होती. ह्याचें आपले कल्याणाचि विवेक किल्ले व वावरा येथे व वाकी राहिले तेही जातात. वावरा सगरी करणया चिजां कमतर नाहीं. हे खत लोक रावत आहेत. ह्याचक महादोने उभर लक्ष्या एक हजर केले कवीज जालें. वावराहा व वावराहाजदे यांचे धर्म वावराच वस जाय. तेहां पावरी मनसुदाच व उमराव यांची अवस्था कळतच आहे. सगळे, आदले लोक विषण, व सौंदर्य पुकरा करतात व मुसलमान रडतच व हिंदुस्थान

मनांत घेतात, त्यांचे विचार दोघास दोघास पाळत नाहीत असे आहे ! तेव्हां राजा यादीचे वरें ? यावर उत्तराचीच अपेक्षे या प्रकारचा. तो परिभाषितपत्ती जरीच पाह्य आहे की, दिवसकाळ पाहण्याची फकीर व ब्राह्मण व शेतकरी व शोरी व शिवाजी व वैजाजी व राज्यास शांत व शांतिक व पडलेले असे फकीर कोणत्या उत्तराचे वरें ? याचा उत्तर असा की राज्यास व तैमूर पाहण्याची शक्ति. याचे वरें आहे असे आहे ! यादीची विचार म्हणजे कुराण, ते ईश्वराची दायी आहे. याचा राजा केव्ही की ईश्वर जगावरून सगळ्यांनाच आहे. याचा राजा यादीचे वरें आहे, ते शोही उत्तराचे विचार पाहता, कोटि महजीद आहे, तेथे राजा समस्त राजा शोही देण्याचे कोटि देण्याचे आहे तेथे श्रेया वाचण्याचे, स्वस शोणाचे फकीर विचार आहे ते राजाचे पराजित मुद्दों व ईश्वराचे विचारें म्हा कुराण या जगा शोही आहे, यादीचा राजाचे अगर वाईद, जें पाहनें त्याचा राजा वरें आहे, पराजित निराश आहे ते परार्थ करणावर म्हा देवणें आहे. त्याचे मागील पदार्थ ज्ञातपटीचा वाचता केवळ गैर, पराजी मुलाना असता राज्याची हा असाच गैरपटीचा वाचता, तो लोकस्य बुडाक. त्याच दृष्टीपाहणी वरें वरें होतें ते पराक्रमस आहे योग्य नाही, वेदिकी दृष्टीत, जे म्हा जगावर जगा शोही श्रेय करत, "हाय" हाय म्हणोन मुलांचे भूय वाचण्यास या श्रुती जेव्हा देवता असेत निराशे वरें जेव्हा अस्मिटी गरी म्हा जलपार नाही अंतःकरण पाहण्याची शक्ति जेव्हा देवता कुरावे ही मागील सगळ आहे. याचा दृष्टीपाहणी राजा राज्यास आहे जेव्हा जेव्हा राजा आहे असाचार जगा शोही राज्यास, याचा राजा जेव्हा आहे, म्हणजे राज्यास वरें आहे, याचा शोही दृष्टी आहे, पराजित राज्यास जे श्रेय वाचण्याचे आहे, त्याच उपर्य-उपपत्ती वरें जेव्हा राज्यास नाही, पराजी गैरपटीचा पदार्थ पाहतां आसि तुणने शांतिकता पाहतां जेव्हा वाचने ! असा, राज्यास श्रेय हा प्रत्यक्ष उदाहरण यासून तेजस्वी असो.^१

श्रीमन्महाराज, व. ८, अ. २, क. २६, पैगाल आहे १८३० (१९१८), पृ. ३-५, याचाच पराजित आसता, पृ. १, व. १, अ. १, १९१८, पृ. ३८-३९, येवता, व. ६, अ. ५, मे १९१८, पृ. १८३-१८४.

१३ आक्टोबर १९३८] (- १९८ -) [१६ जमादिलावल, जुलूस ११

[Persian Farman-Translation]

The seal of His most noble Highness the prince of the descent.
Dated, the 16th of Jamadilawal of the 11th year of the reign

१ This letter was made known by Orme, Caption Tod got a copy from his Moonshi from Oodipur.

of the Emperor.

During the auspicious time it has come to our knowledge through the courtiers that Sayaji son of Parsoji says that since the commencement of our reign he has had as a jaghir the village of Nandanaj, Paigana Karoli, Sarkar Ahmadnagar, in the province of Aurangabad and that he has shown a good increase in the income and revenue of the village and with his good management has populated a new village named Alamgirpur, where in he now lives and requests that it would be very kind and quite in conformity with the laws of justice to bestow upon him the said village, we therefore grant the above request and order that Sayaji son of Parsoji be allowed to live with Nandanaj and Alamgirpur in Jahagir as is mentioned in the order. We further enjoin that the Mutasadin (मु-मदियान) of the Mahal and their successors must never make any change herein and disobey our everholding good command and especially they ought to be very mindful not to go against the honourworthy Farman as given under our seal.

भा. इ. सं. मं. सप्तम संभोजन वृत्त, स्वी. ग्रं. क्र. २५, पृ. ७२, ७३.

२४ दिसेंबर १६६८ ते] (- ११९ -) [सावान, सुा सन १०७८
२१ जानेवारी १६६९

मरहेसमुख व हेसमुख व देसपाडिये व मोकदमान व रथा परगणे सुपे सुा
सावान १०७८ विदामद की ब्रमोजीव परवाना वजावत व येकवालयनाह मदमल
मोहमी अराजी व गोजीन पा मजकुर दगवाजे मध्य व माश बोा मोख
गोमावी मां मौजे चिचवड पा पुणे मोकरर आहे. या सनद अराजी
वगैर अजमाहाल कदीम वदस्तुर सावीक वधार्त कवज व तसकक मोकरर वा पत्रज
वा ? ने वा गुजारंद दरीवाया हिलेहरकत न करणे

हसबुल्लमस्तुर मोकरर असे बि ता

जमीन गजशरई

चावर

२

ता गा

दर सवाद मौजे कुभाखलन

पा मा दर जमीन गजशरई चा

१

नकद रोजिने वगैर

नकद रुके

६६

तेल

८८१

दर सवाद कमा मजकूर
जिराती जमीन गजशरई
१ वड रोजीन
जमीन चावर

१ रोजीन रुके
८६

तेल दर घाने दरजकाती
बुड रोजमोरो
सेर
८८१

भा. इ. सं. मं. त्रै., व. २, अं. १-४, पृ. ६५.

२४ दिसेंबर १६६८ ते] (- १२० -) [तिसा- सन १०७८.
२१ जानेवारी १६६९

सरदेसमुख व देसमुख देसपाडिये व मोकदमान व ग्या परगणे मुणे सुा तिसा
सन १०७८ चिदनाद की बमोजीध पस्वाना वजागल व ब्रेकवाळपनाह मदारल मोहमी
अगजी व रोजीने पा मजकूर दगवाजे मस्थ व माग बोा मोग्वा गोमावी मोा मौजे
निबवड पा पुणे मोकूर आहे वा सनद अगजी वगैरे अज माहाळ कदीम वदस्तुर
[फारसी शिक्का] ' सार्वीक बयाने कवज व तसरफ मोहल वा फरज होणे वा
मुजरद दर्जाव हिचे दृक्कल न करणे दसबल मस्तुर मोकूर असे चिनां ताा
जमीन गजशरई नकद रोजीने वगैरे
चावर नकद रुके ८८१ तेल

८०६

ता गा

दसवाद मौजे कुमावकल

दसवाद कमा मजकूर

पा मा हजमीन गजशरई चा १

जिराती जमीन

भा. इ. सं. मं. त्रै., व. २, अं. १-४, पृ. ६६.

१३ फेब्रुवारी १६६९] (- १२१ -) [२० रमजान हि. १०७९
अलीफ

अमरा व अयालत पनाह बसाल व तहवूर दस्तगाह मालोजी राजः बलंद
दजेः बहादुर शोगडः आगिलशाही आंके अज मुहर सनः सितसयैन व अक
१. शिक्का— ' अनुपतराव बंदे दर्गाह. '

(१६६५-६६ इ. स.) के शुमा दर आदिलशाही वमा इज्जत व हुमन हासिल नमुदः सरकार सरकार आमदः विजारत हासिल कर्तः श्वितमत सरकार अस्तन मुज्जुर्गान खुद व शुमा वफ़र अग्रवाम अज यद तादिली वजा आउद दरी याद इज्जत दस्तगाह सीकाजी राजः मोसलः ईशां जाहर कर्त नीज विलियल आदिलशाही म अफघान हमदस्त कर्तः अंद दर आं मायां अफघानरा तर्वाह कर्तन इरादः सदर नमुदः अम वायद दर ई शुमा उम्दः सरदार मरहदः इज्जत व हुमन वालः सदस्त शुमा कलां व उम्दः कार वर आमदः अंद व पेशतर शुमा वकुन्द ई अअतमाद सरकार दानिस्तः ई हुकम सादिर कर्त अस्त के शुमा लाकमूर मअ फौज व मगजाम गिरपतः तशरीफ आंद चः तौर दर आदिलशाही रवां व इजर आमदः अस्त वदा मुज्जव खुदरा मअ दर्जाः व मरातिव विजारत चदां के जागीर व मुक्त रवां आमदः अस्त वमुजवे आं दरीं जा रवां खाहद खुद के आदिलशाही ईशां शुमार इनआम दादः अंद आं मुक्त रवां खाहम कर्त खातिर जमा दरद तहरीर फितारीख वीरतुम २० माह रमजानुल मुबारक मनः १०७९ हिजरी मुकदमः

मारांशः मालोजी राजे बहादर वीरपडे (यांस पत्र) कीं, मुहर मन १०७६ (१६६५-६६ इ.) तुम्ही आदिलशाहीत पुष्कल मान मिर्ठावल्या आहे आणि सर कार कामाम येऊन प्रधानकी मिर्ठावली. आणि सरकार चाकरी तुमचे वाढवईल व तुम्ही एक दिव्याने पुष्कल दिवस केली. या वाचनीत शिवाजी राजे " मोसले यांनीही जाहीर केलें कीं, सध्या अफगाणानें आदिलशाही हातांत घेतली आहे तेव्हां आम्ही अफगाणाच्या तंत्री देण्याचा इरादा केल्या आहे. आपण मराठे इज्जतदार आहां. आपल्या हातून मोठी व उमदी कामें झाली आहेत व पुढेही होतील. सरकारचा हा विश्वास जाणून तुम्हांस हुकम सादर करीत आहो कीं, तुम्ही मगजाम व फौज घेऊन पेशक इकडे या. आदिलशाहीत जे काहीं चालू असले त्याप्रमाणे प्रधानकीचे मरातच व दर्जा, तसेंच आदिलशाहीत जो मुख्य व जागीर चालू असले ती, इकडे चालू राहील. खातिर जमा देवाची. हिजरी मन १०७९ रमजान २०

भा. इ. स. मं चै., व. ११, अं. ३, क. ४३, पृ. १५-१६.

२८ मे १६६९]

(- १२२ -)

[जेष्ठ शुद्ध ७ शुक्रवार
शके १५९१]

आलफ

[फारसी मजकूर]

दा नागोजी सुर्याजी देसपांडिये प्रा मजकूर दसकत माहादाजी देसमुख मके १५९१ सौम्य नाम सवन्सरे जेष्ठ शुभ समी वार शुक्रवार ते दिवसी मीरासीपत्र त्रिंशक जोसी चिन मोर जोसी कसबे मींगार हवेली अहमदनगर यांसी मोकदम ... .. चोगुळे

१ अनांजी विन नागोजी पाटील गुरव
मो

१ जांजी विन काळोजी बाह्यंग मो

१ एसाजी विन जावोजी काळे मो

१ लक्ष्मजी विन मळोजी गोदळ

१ गोविंद विन सवाजी काळा

१ दिपाजी विन बगोजी काळा

व समस्त दादाजन मौजे करीये पा नीनामे गा अहमदनगर मुंजे खुदमेनुनियाद
मिरासपत्र लेहोन दिवले ऐसे जे. मौजे मजकुराचे कुळकर्ण तुम्हा पासून का ६०१
सामे एक धेऊन विकत दिवले असे. तुम्ही लेकुरांचे लेकुरी कुळकर्ण स्वामे. आपले
गांधी कुळकर्णी मिरासारा होता. तो दुकळा काळे बुडाला. त्यांना कोणी बारीसदार
नाही. मग साक्ष्य नातवाणी जाली. त्या मुळ आपण तुम्हास विकत दिवले असे.
सानीनहाळ कोणी उभा गेलेल त्यास आपण समजाऊ. तुम्हासी समज लागो न देऊ.
तुम्ही कुळकर्ण मिरासी लेकुरांचे लेकुरी अर्जानी करणे. कोणे बावे शक न घरणे. वर
व बाही वा नगोजी तक्रिया गतकुळ त्याचे बुडाले आहे. ते देखीत अडतेही
मिरासी करून दिवले असे. यास हिलाहर्किली जो करील त्यास आपण वारु. तुम्ही
आपळा हक व स्यादारा व नेल व जोडा व चवाळे वगैरे हक घेत जाणे. यास
आपण वेडमानी करून तरी आपल्या पूर्वजांची व कुळस्वामीची आण असे. हे
मिरासपत्र लिहून दिवले. सही. अथी पैका घेतले मग मजूर लेहून दिवले. हे सही.

तेरीख ल० १५ माहे मोहरम

निझानी नागर

सन १०७९ हिजरी सन १०८०

मुताबिक सन १२

विक्रम जनार्दन यादव कुळ
णी मौजे चाद पा मजकूर

गौही

साक्षी आठमट खगवडीकर मुले । भोजजी मोकदम मौजे चांदे । मल्हारजी
पटारा चौगुला मौजे चांदे । एसाजी डांकया मौजे चांदे । विा नागोजी कुळकर्णी
मौजे चांदे । एसाजी बलद संताजी हिमना मौजे मजकूर । मटवाजी विन गतन
पाटील वेरड का भिगार प्रा हवेटी अमधनगर । समाजी वा तुळमोजी काळे ।
सवाजी वा लक्ष्मजी । परमोजी वा जाउजी मुले मौजे सिगळ । सिताजी विन
काळोजी सुतार मौजे मजकूर । नागोजी मोकदम व समस्त वही जन मौजे सिगळे
तुकाईचे । यादवभट विन नागभट मुले मौजे मा । सिताजी सुतार विन सान+
सुतार मौजे मा । बुवाजी गुरव गउत फड राजजी मोकदम मौजे चांदे १ । विताजी
सेठिया मौजे चांदे १ । चापुजी डांकया मौजे चांदे १ । एसाजी दहतोजी मौजे
चांदे १ । कान गावडा वा जेवगावडा । कुणाजी मोकदम कसवे मिरी वृत्तीकार ।
पेम नाईक वा जाव नाईक माहार मौजे मा । भडारनाक १ । तुळनाक १ बगाऊ
मौजे मा । संता मारा मौजे मा । वाद मेहतर चाभार मोकदम व वालोजी झिंपुडे
मौजे राजन गौ प्रा मेवगौ । विा वालाजी कुळकर्णी मौजे मा । तुवाजी पाटील
मोकदम मौजे बुद्धणपुर । काऊजी नाईकवाडी व लाडजी नाईकवडी प्रा नेवास ।

मंगोजी अर्दीस मोकदम मोजे म्हालमे पिपळणी । च्या गोविंथ मुनी कुळकणी मोजे
मा । नरमोजी मोकदम मोजे गरज सोड । खडगेट वा जगसेट मोजे पेडगाव ।
ब्रह्मानी था राठजी । माळजी वा रमाजी दवळे । जमराभां मुळ्या पिडमत पीर
दावळ । जाख वरटा परीट । राय माहाला वरीक

मदरहु सभाकुळ मोजे मजकुर वरेंस कुळकणी वा हक मुदामत प्रमान यणी
मुकरार केळ असे.

वा वा मुजारा म्हाळ दर आवरी मने पका १ एकुन वा ४ अडीच खडी
च्यार मन अनी दोन खडी चौदा मन व नवद दर आवरी रुपय एक एकुन रुपय
५४ चौपन करार मुदामत आहे. तेन प्रमाण तुम्ही खान जान. या सितक हुरडा व
निकुर व वारोटी व गाटेवाहनी व मळर देव्याळ वानवळ व कासारा जाडा व
तेलियाचव नेळ मेर चारा दार व माळ व कोन्ही व तांचोळ व माळ व धनगर व वाणी व
सिपी व सोनार व कासार वरेंस जो का काही जिमस होत जाईल तो मिस्तो बमोजीव
घेने. यास कोन्ही नवदिसर करील त्यास आपलेया पुजेजाणी आनी असे. आनी आपले
कुळस्वामीनी आण असे. हे महजर लिहिले मही.

भा. इ. सं. मं. अहवाल. शके १८३४ ख्री. प्र. क्र. ४ पु. ५६ व ५८.

१६ जून १६७१] (- १२३ -) [ज्येष्ठ वद्य ५ शुक्रवार
शके १५९३.

शके १५९३ विरोधीकृत नाम सवलरे ज्येष्ठ वदी पंचमी शुक्रवार वदिनी
[फारसी शिक्का] वेदमुनी गणेशभट दीक्षित सा वनी यास राजेश्री नारोजी
यसवतागऊ नमस्कार लेहोन दिवले ऐसजे. तुमचे प्रापिता म्हा गोपाल दीक्षित व
तुमचे पिने विठळ दीक्षित परंपरा तुम्ही आपले आश्रीत व तीर्थपुरोहित स्थळ नम
स्कारेच असा. ऐस जाणोन आम्हीहि तुम्हास तीर्थपुरोहितापण दिवले अस व आमचे
वंशीचे जो कोन्ही येईल तो तुमचा येजमान व तुम्ही त्यांचि तीर्थपुरोहित हे लिहिले
सत्य. [फारसी शिक्का]

भा. इ. सं. मं. त्रै. व. ६, अ. १-४, पु. ७५.

१६ जून १६७१] (- १२४ -) [ज्येष्ठ वद्य ५ शुक्रवार,
शके १५९३

श्रीरामजय

शके १५९३ विरोधीकृत नाम सवलरे ज्येष्ठ वदी पंचमी शुक्रवार वदिनी वेदमुनी
[फारसी शिक्का] गणेश भट दीक्षित श्री सप्तश्रीग यास राज जगाराऊ मंत्राजी नमस्कार
लेहोन दिवले ऐसजे. तुमचे प्रापितामह गोपाल दीक्षित व तुमचे पिने विठळ दीक्षित

पंथरा तुम्ही आपले आश्रित व तीर्थपुणेहित आसा. एमैं जाणोन आम्हीहि तुम्हास तीर्थपुणेहितपण दिवळे असे व आमचें वंशीचा जो कोण्ही घेईल तो तुमचा यजमान व तुम्ही त्याचें तीर्थपुणेहित दे दिविल्ले सत्य. [फारशी शिक्का]

भा. इ. सं. मं. त्रै., व. ६, अं. १-४, पृ. ७५.

२६ जून १६७१]

(- १२५ -) [२८ सफर, इसने सवैन अलफ

महादुरल अनाम राजश्री तान्हाजी जनार्दन हवालदार व कारकून ता नीरथडी [शिक्का] पा पृणा प्रांत राजश्री शिवाजी गजे मुद्दर मन इसने सवैन अलफ. परिचाचे पाटिलखीरी कान्होजी खगाडे नमता कथला करून घर तेथे बांधतात. तरी कथला करू न देणें. वैकुण्ठवासी (शाहाजी राजे) माहेवाचे व दादाजीपंताचे कारकूनीदीस चालिल्ले आहे ते करार आहे. तेणें प्रमाणे चालवणे. नवा कथला करू न देणें. व पंग्या कान्होजी खगाडे यास घर बांधो न देणें. छ २८ सफर मोर्तव मुद. [शिक्का-मर्यादेय विराजते]

सुरू मुद

पौ छ ७ रबिलावल

भा. इ. सं. मं. त्रै., व. ७, अं. १-४, पृ. ४६.

२ सप्टेंबर १६७१]

(- १२६ -) [भाद्रपद शुद्ध ९ शनिवार शके १५९३

सके १५९३ विरोधीकुल गवतसंगे भाद्रपद शुद्ध ९ शनिवार तदनी लिखिले [फारशी शिक्का] बेटमूर्ती गणेश भट बीन विठल भट दीक्षित सा वती यासि वैकटराऊ नरसिंगराऊ देसपाडिये पा आवसे नमस्कार लिहून दिवळे एंसे जे स्थल गणतमूग येथील तीर्थपुणेहितपण आम्ही तुम्हास दिवळे आसे. आपले वंशीचा जो कोण्ही घेईल त्याने तीर्थपुणेहित तुम्ही असा. हे लिहिले गही. [फारशी शिक्का]

भा. इ. सं. मं. त्रै., व. ६, अं. १-४, पृ. ७५.

२५ आक्टोबर १६७१]

(- १२७ -) [१ रजव, इसने सवैन अलफ

सोपानदेव

श्री

अज गवतखाने राजश्री शिवाजी गजे माहेव ठ्याम दौलत हु वजानेव कारकून [शिक्का] वाणांसे दिमत देमुशखानी व देशपांडे व मोकदमानी व ग्यानी कसव

१. शिक्का - ' श्रीशिवनरपति हर्पनिदान । महादेव मतिमत प्रधान '.

सामर्थ्य कर्या मजकूर म्या इमने सयें अटक श्री. (सोतनदेव) व ती सार्वी कर्ममजकुरी साग्यादा आहे. वी तपुसीलवार.

निता अनीन गुजरी देशा मोवताली निसवन अकलीत व चवारा पाव थळ साठेळ पैसा करमण व्हा। ओढे ने रोडिना सोडन चवारा देवा साठेळणे. देवाचे देवाचे दिवही असे. कुल वाच कुल जोरी रोडिना करणे केने मणी अनीन व्हा। व तेव्हा चवळ दिवकीण वचना टकदेरी व्हा। आणे

आगर हर कोणही हिरकील न कर्णे थळ पाव व्हा। साडे चार मण वाच देणे. देवाचे देवास चालवणे.

समर्थ देवात दिव्हे आसे. दर हर पाळ चालवणे. वाजा रुडिनासा उतर न कर्णे. दिव्हे होऊन दुरकील करील त्यास सार्वीची आण आसे व दुरासन होऊन दुरकील करील त्यास सोराची आण आसे. देवेना चालवणे सार्वीत होऊन आणल पत्र गोताची समानंद याजपानी परतीन देणे. परवानगत हुजरा [सोतन]

छ १ माहे रजव

रजु सुरनवीस

भा. इ. सं. म. सार्वीक द्वातुन, शके १८३८, व्हा. अ. क. १७, पृ. ११९.

१ दिसेंबर १६७१]

(- १२८ -) [१३ सावतन सत (हुजरा)
१४

तुगरा [फार्मीचा मराठीत तर्जमा]

फार्मीन अचुटल मुजसर मोदीयन दीन सवन. अरंजोदेव आलमगीर [शिक्का]^१ वादशाहे गाजी यांचे हुजुरासून दिवेना सवन अरंजोदेव साहाज्यादा महमद मो आजम

व्या दिवनात दर्गा व फर्जदान सैद अरंजोदेव यांचे वरतीन पट्टेवर दिव्हेले तर्जालवार हुजुरा हुजुरास अर्ज पावला व सवन वादशाहा गाजी हुजुरास आज्ञा की सौजे पेकलाहादे दरोवस्त आम्हें या सवनोवर कर्मसात व दरोवस्त आज्ञे वरून व गिजमत दर्गामजकुरची पुर्वील दुरुयो पट्टेवर दिव्हे वरमाने यास वादहा व कायम केला असे की उत्पन्न मेरील निवादास लगे करून दर्गा व गिजमत करीत जाणे. यास्तव पाहिजे की सुतसदी लोक काम करणार वळणे व पुढे होरील ते मेरील वणी उत्पन्न मौजेमजकुरस खर्चास यास देणे व चालवणे व मुजसर करणे वरी व हुजुरास मान्य करून कोणत्यादि सन्हेने सार्वी व वादल वसन करून सर्व दरोवकी दिवाणी व वादशाही कामाचा काळना व सजवणा व सौदीया व

१ शिक्का - महमद मोअजमः दीन आलमगीरः वादशाहे गाजी सन १०७३.

[illegible][illegible]

जुलूम (२० आक्टोबर १६७१) यात दुवार अर्जे पावल्या ऐरा दुसरा खाने निजगवायत
क्रिफायत दस्तगाहा लायकुल इनायत बल वहेमान काबुली सर्प वग इमानीमान
मदार व मोहामी शफीगवान याचा ऐसा जे निशाण आलि शान कलमी रखत (१६७१)

दोन मौजे दरोवस्त

येक मौजे कौनवसी आमले पा शेवगाव

येक मौजे येकल्याहारे दरोवस्त पूर्वील दस्तुरघोरा

गिमाव्यात मजादार इनायत व आनिफत शायस्तालीतर्फ व मरहमत हाजी या
सीन सदर यांचा

ता ९ मांहे जिल्काद सन १५ जुलूम (२९ फेब्रुवारी १६७०) नकल सदरचे
दस्तुरांत पोचली

... ..

... .. नकल दिवाणाचे दस्तुरांत पोचली

निशाणवाला शान कलमी जाला

यादी घोा कलमी जाला

ता ... .. माहे जिल्काद सन ... ..

दाखल साह्यात हुजुरचे केला आहे

[शिक्का]

[शिक्का]

ता १८ मांहे जिल्काद (८ मार्च १६७२) यात मोहारे कर्ची असे ता ९
माहे जिल्काद सन १५

[शिक्का]

ता २६ मांहे रमजान सन १५ जुलूम (६ जानेवारी १६७३)

[शिक्का]

~~~~~

भा. इ. सं. म. वा. इतिवृत्त, शके १८३८, म्यी ग्रं. क्र. १७, पृ. १८५-१८८.

१६७१-१६७२ इ. स.] (- १२९ -) [इसने सयैन अल्फ
श्री. हानदेव

अज रखतगवाने राजेश्री सीवार्जी राजे सहेब राम दीवान हु सरकारकन
... देशमुखांनी व देशपांडेयांनी व मोकरमानी व ग्यानी प्रांत बाकण मुद्दुर सन हमने
सयैन अल्फ. श्री... याचे इनाम मौजे आलंदी प्राणें मार्गी सालाबाद जिा जमीन
मुजुरी सेत सवा दीडये कांय खंडी १८ २ ॥ येक खंडी अडीच मण देवाचे देवास
दिघले असे. कुलवाय कुलकानु दुमाले येले असे. दुमाला करणे. यासी कर्चीया
नोमीस न लावणे. खल करी अगर कोणही इस्फाल न करणे. सदरहु खल बंद ...

(पैगें ?), तेव्हा ते देवास घालवणे. साल दरग्याट घालवीत जाणे. ताजा खुर्द राता सा डगर न करणे. तिकु होऊन उर्याळ करील त्यास साईनी. आणि असे. मुसळमान होऊन दर्याट करील त्यास सोसावी आणि असे. विरिंढे प्रो घालवणे. तांदीक घेऊन जमळ तिरागान गजेश्री गमानंद गोगावी तपस्वी यापाशी देणे.

म. उ. सं. सं. वार्तिक इतिवृत्त. शके १८३५. स्त्री. प्रे. क्र. ७, पृ. ५५.

५. एप्रिल १६७३ शनवार] (- १३० -)

[चैत्र १३ सोमवार
शके १५९५

यादीने किले संधी येवली. गजेश्री यकोवी गजे त्याची भेट झाली. किले वेगळ होत येवला. त्या स्वळां शके १५९५ प्रमादी नामसेवळरे नीत्र बहुल त्रयोदशी भौम-वास ने दिवशी अंगार गजे स्वांभी यांचे आले. पांच वाटिका अंगांत होती. वाक्य भविष्य सांगितले. श्रीचें वाक्य तपसील लक्षेप.

१ देशाचे राज्य ताम्र घेविले. गयमड जाईल. गजे सेमार्जी गजे सांपडतील, राज्य जाईल.

२ गजेश्री राजाराम राज्य करील. संधीने राज्याकडून मागती राज्य देशाचे प्राप्त होईल.

३ पुढे राजा सिध मराठी अवतार राज्य दिवशी पातलो घेविले. एक राज्य होईल.

४ पुढे २७ पिढ्या भोसले यांचे राज्य असे.

५ पुढी पुढे वस्ती सियाजी राजे याणी सत्तादीन लावली. मागीली उदक श्री. रामेश्वर ने दून घातले. २७ जने श्री गजनास श्रीकामले बांदली.

६ राजवड २७ पिढ्या राज्य भोसले यांचे असे. त्या उफर २७ वा राजा गर्भीध होईल. तो राज्य बुडवील.

सत्तरु भविष्य राजीयाचे श्री भवानी वाक्य कथन केले. प्रश्न खुनाथ नागावण हनुमंत त्याणी केला. दत्ताजीपंत वाकनवीस वाट परभू विजयवीस त्याणी

जननेक. सार्विक. व. १. अ. १२, मार्च-एप्रिल १९३५, पृ. ५५.

१. ही यादी पूर्ण पणे अविश्वासाई आहे. खुनाथ नागावण हनुमंत कर्नाटका-नग कोकणांत आलेले नव्हते. वार चुकीचा आहे. शिवाजी या केवळ्या तारखेनंतर २८ वर्षांनी कर्नाटक वडे भेटे. एकोजीचे वरोधर नावहि या यादींत नाही. अंताजी खुनाथ भटेकरांनी वधर जणी कथा थाटली ती तीच ही त्याची यादी काव्यनिक आहे.

वाक्य लेखन देखिये हार्न. पार्थ सुभाष २४ हार्न. गायत्री काव्य से संदे होवे.
 त्यागी मन्त्रों वाली आनाजी रंगनाथ मन्त्रों वापसी होवे. स्वर्ग बर्लीक
 लिहिनी असे.

४ अप्रिल १९७४] (- १३१ -) [४ अप्रिल १९७४]

नारायण शेंणवी ते मुंबईकर इंग्रज, ४ एप्रिल १६७४.

कैया अठ्ठच्छांत तारीख २४ मा ११ मीलकर रोजा भी जसरी देख पोखी,
 आने स्वामी के जे निजी पंताल में टांगल गइल, पकवासा पाठक के देलें, देखे
 नदकमो कसो नये देखल चिरजा, ११ बायलें पाँच पाठ दइल, आनी आमके
 कईल लइके अइल, अगम अधिकारी देखे पाँच आगल वर जायना हुनम
 देखे पावेनी पाठ पाठ्या १३ में सजिले, जेकर भी अगल्या मीलकर पाठ्या १३ में
 देखे दइल अगल्या १३ में रोजमदेवाल देन जगता वर पाठ्या १३ में अगल दिवस
 १३ में जेकर नजे पाँच कुटुंबल देवाजा पाठ्या १३ में, सुनल के पाठ्या आगल अगल
 देन पाठ्या १३ में अगल अधिकारी पंताला सिलेस देन जगता अगल, लइके भी पाँच
 दिवस लइके देन जगता देखे स्वामी देखल, अगल्या १३ में अगल अगल
 गुर्गुसाइबल देन जगता अगल्या १३ में अगल देन जगता अगल अगल अगल
 अगल अगल पाठ्या १३ में देन जगता अगल अगल अगल अगल अगल
 अगल अगल देन जगता देखे भी आगल पाँच दिवस देखल.

काळ बांगण तीन एप्रिल रोजी दोनपन्ना निराजी पंतजी मजकूर रोजी
महाराष्ट्र दंगरांत येऊन माझी मुलाखत करून दिली. रोजी सकाळ मंडा सांगल्या
सत्कार करून मला बरेच आपल्या जवळ बसविले व आपल्या व त्यांच्या परमार्थीय
स्वमिसेमाजी चिन्तापुस झाली. हा निधी आपल्यासार मी राजापुर प्रकरणाचे
गोष्टीन सुरुवात केली. व निराजीपंतजी आपला मजकूर, गेदनाच्या प्रगतीची
बाब आपले धनी राजेसाहेब यांचे पुढे माझे कर्तव्येचेर व्याप्त सांगल्या गीतीने
मांडली. तेव्हा लागलीच शिवाजी रंजे धर्मी आपल्या कामकुनास या प्रकरणाची
सनद लिहिण्यास हुकूम दिला. राजापुर प्रकरणासंबंधीच्या स्वमेची फेड तीन
हप्त्यांत करावयाची. २५०० होन राजापुरचे जकाती तबद. २५०० होन येवरा
संदेधार्चे पहिले तांजस पहिले पावसाचे सुरवाति वरताचे व ५००० होन दोन
वर्षानंतर यावयाचे; व्याप्रमाणे ठराव झाला. कानडाची ही तस व सुकून निलस्यस
तिन आर दिवस लागतील. सनदा तयार होऊन द्यावी येवता. जाहिर मोरि गांध
बरोबर असे त्याचे धर्मी आपणाकडे रातना होतील. ती जाहिराकडे सुरुवात येऊन
रोजनाची येवता व सर्व दलीकत तसयासार निजसत तबद. निजाकाराचे धर्मी
सनदापने याच जंगुद बरोबर पाठवता जे सनद लिहिले होता. याच जाहद
तयार होऊन जेव्हा मजस लागणार असे जेव्हा तास आपल्यावरून व राजेसाहेब

दक्षिणस्य पराजयान्नान्तरं आपणीस्यो अमत्यामुल्ले मरुता इत्यस्य पादपानक्रीने
 ता उदयस्य सूर्यादौ दिवादि. तावन्ति च पक्ष्मां आपणस्य सर्वं दक्षिणसीने पत्र
 पक्षिण निक्षेपयन्त इति चेत्. परंतु शिवाजीराजे यांचे बरोबर माणी कोणी होऊ
 शकत नाही निरुपे नवी आणी निरुपे नवी आपली इच्छा दर्शविदी. या कारणामुळे
 उशीर झाला. आपण माफ करावच.

वेळ सनस्यसुद्धा इकडील स्वच्छळ उडवून देणारी घातगी आपणास
 मारेल मर्या केलीच नव्हती. परंतु मुळांच न लिहिणे शिवाजीची होय.
 शिवाजी मराठ्यांचा एक सैन्य व अहमदशाह त्याऊन एक पत्र नव्या निवडान
 तयार करीत होता. त्यांना विचार केला वृत्तमये नवीन वधवांची
 राज्याभिषेक करण्यात आले. या समारंभाकरतां त्यांनी पुढील विधान
 करण्यास निवेदन दिले आहे: व ते का यमई त्यास पुढील दरी. घोडे व इत्य
 इ. गेलीत तेव्हा परंतु ते राजा: शिवाजीलाह होणार कीं सर्वे हे नवीन समजत
 नाहीं. कारण यांचे तावक एक निवडनाही घेतांतील राजपुत्र आहे. त्यासाठी ते
 तक्तनिशिन करतील अशी बोलवा आहे.

शिवाजी राजे काला मेलाच्या दिवसातील वधाची माहिती आपणास दुसरे
 कडून मिळाली असेलच: परंतु थोडीकडून खबर आपणांस माही दिव्याचिनुन
 पाहणार नाही. त्यादरम्यानचा विचार त्यांनी कोकणांत उतरण्याचा आहे. परंतु
 शिवाजीराजे यांचे व शिवाजीराजे यांच्याचे मार्ग सोडून नाकेबंदी देणाऱे व अनाचार
 अचलानि जरी सलाने पाले देवल्याने राजवत्याकरता तो अत्या जारां
 परत गेला.

शिवाजीराजे यांची व वधावेळाना यांची दोन घोतांच्या मार्गे येवईला
 व अहमदशाह यांचे मार्ग पाहून नव्याच झाली. या नव्याकडील दुसऱ्या मेलाची
 मर्या वेळान नव्यामुळे पाताळान दुसरे मर्या घोडे स्वारिया पत्र व वधाची मर्या
 तयार असा. परंतु मेलाची अत्यासास पत्र्या तरी राज न करी, त्याने जती मी
 आहे व अत्या निवार अनेकजणांनी शिवाजीस पाठविला. मेला शिवाजीने मेलास
 नवीन दुसरे मेलाकरता व प्रतापराजाचे जारां नव्या मेलापरीची घोत्रा करण्या
 करिता पुढल्यापुढे जाण्याचा वेत केला व आनंदरावास प्रतापराजाचे जारां व
 त्यानेच मेलाकरता कम करण्याचा हुकम दिला आणि यत्नस अगदीं जित
 केल्यापेक्षा जित परत येई जने अशी आज्ञा केली. आनंदराव जरांसा
 मर्या. शिवाजी ही आज्ञा होताना आपल्या सर्व घोडेस्वारांनिशीं तो वधावेळ
 स्थानाचे सुताच्यावर शत्रुच्या मुखांत फार आंत घुसला. परंतु प्रताप
 राजाचे शत्रु ही घातमी दिल्याताना समजल्यामुळे तो त्याच्याच वधावेळ
 स्थानास मर्या करण्याकरता आपल्या सर्व सेनेसह निघाला. तो
 आनंदरावाची लाण्यास फार उगाडीत झाला. परंतु समोर दोन भारी शत्रु
 जरी हे शत्रु आनंदरावास त्यांच्याही सामना करवेना. तो पुढे व हे दोन

सरदार त्याचे पाठीवर, याप्रमाणे गेले ४०-४५ मैलांचे प्रवासाने जलेश्वरवासी लागल्याची बात झाली. परंतु पुढील दिवस पाठलाग करताना तेथील पातळीस आणण्याची छाती न आल्यामुळे दिलेरमान पन्हाळ्यास वेढा देऊन परत निघले गेल्या. तेथे फक्त पाच दिवस सुकळाम करून दिलेरमान आपले पांढे सुकळामावर गेल्या व व्हडोळ्यास वी लागून गेला. इतके आनंदगवानी येता आता शिरन, वंकापुर पोहून २५ मैलांपरील पेंड नांवाच्या व्हडोळ्यास या जगापरीता रात लुटल्या व पुढील लट मासून ३००० पैल नांगले पकडे लावून भरून परत फिरल्या. ही खबर व्हडोळ्यास व दिलेरमान यांस लागतांना त्यांनी त्यास वंकापुराजवळ गांठून आपल्या सर्व मत्वांसह आडनामनाचा तैत केला. तेथे मोठा निरासरी व्हडोळ्याला. दिलेरमानाचा भाऊ म्हणजे व्हडोळ्यासनाचा भावा कासास आले. आनंद गवानीं सर्व मैल्य लुटून ५०० पांचशे पोडे व दोन हत्ती पाठान घेता; शिरन दुसरेही जिवस मिळाले. दिलेरमान व व्हडोळ्यास यांनी पळ काढला. आनंदगवानी परत येऊन लट शिराजीचे स्वाधीन करून तो पुन्हा जलेश्वराकडे सुकळ्यावर गेला आहे.

मिठी फोफनाकरोवर तह करणान्या आपल्या हत्तीसंबंधी मी निरासीपंदाची भाषण केले; परंतु त्यांनीं पुढील उदाहरणें देऊन शिराजी महाराजांचा वा गोपीकडे कळ नाही असे दाखविले. तेव्हां या प्रश्नासंबंधी पुढें मी कांहीं सोचलों नाहीं. निराजीपंत आपणांस पचवट परमानें दिविले.

मिठी संकलनांदि माझे कानावर आलेली वसली आपणास थोडक्या शब्दांत कळवी आहे. सारींही नदी व दवळतल्याने तरक्या पोवर येने लहट्ट केले. या चकमकीत निरासीपंदा शंभरावर लोक व दवळतल्यासकरील व्हडोळ्यास लोक पडले. दवळतल्यास जय मिळाल्या, परंतु मात्र जगून तो जयसी झाला आहे. याप्रमाणेंच मिठी संकलनी जवळी आपल्या वी त्याचे हात जळण्याची वसली (आदी) आहे. सारींही नदीच्या लहट्टेंच मिठास नांगल्या जय न घेऊन त्यासलें कैमिगजवळ हंगरास पो गेल्या आहे. ही हत्तीगत शिराजीचे स्वतः मला सांगितली आहे. तेव्हां यापुढें आपण निवास आपले वंदरांत शिरण्यास जाऊन येणे. इसमांस किनाऱ्यावर येण्यास परवानगी देऊं नये असे माझे निरास येते. कारण आपणास परवानगी नाकारणें सोयीचें वाटले नाहीं तर शिराजी राजे व आपणांसलें कर वैनसस्य उत्पन्न होईल. पांढे व सुकळ्याचे वेळी शिराजी महाराजांचे ही गोष्ट मला निश्चून सांगितली.

आपण हेवी ऑरिज्डेन वास, वगवेर चांगला नजराणा देऊन, आपला जगित रवाना करावा. दोंगांनील गोट पाण्यासलें मला ज्यासत येथे रवाना येत नाहीं. नजराणासंबंधी निराजीपंतांनीं माझेजवळ चककरी केले. व मी त्यास हेवी आरशी देऊन हा आपल्याचरोवर एक मौल्यवान आरशी घोडा आणिले. म्हणून सारतिले. परंतु शिराजी राजे यांस सोक्याची जरूरी नाहीं; त्यांचे वढ्या त्यांचे गळ्यासंगण-प्रसंगी

महागृहेतिहासाची साधने

काही मोठ्याने जडवयाची मोठे अश्ववा आणि यास वापरण्यायोग्य पाठवाही. म्हणून निराजीवंतांनी आपणाले लिहिण्याची आपली इच्छा दर्शविची. सध्या आपण काही पणपत्र लिह्यांच्या अंगरुता. मोठे अगर मोठ्याने कडे-बोलेलाही वापरण्यास वेळान्-असे पाठवावे अशी माझी इच्छा आहे. कारण इंग्रज जहाजात वापर करणारे, दर्शविची, त्यांस मोठे बौद्ध जडवयाही देणे जड वापर नाही. असे त्या लोकांस वाटते. घोर नजर केव्हास त्यावर ते काहीच कर होणार नाहीत. तर ते त्यास आपल्या एकावा नोकरीस अगर स्वरूप देऊन टाकतील. त्याने मंगदीं तुर्की व त्यांचप्रमाणे अशी बोटे पुढेला आहेत. असे निराजीवंतांनी आपणांस लिहिण्याची आज्ञा केली आहे. तेव्हा आपण सर्व विचार करून मज्जीनून योग्य वाटेल ते करावे. आपले दरबारांतून एक इंग्रज मनुष्य आम्ही पाठवे म्हणून आपण निराजीवंतांस पूर्वीच लिहून चुकला आहे. वही गोष्ट राजे नद्वीने कानावरी त्यांनी घातली आहे. करतां हेन्नी अश्ववातून दज्जर दारजे रुपये किमतीच्या आपल्या योग्यतेस माजेळ असा प्रतिष्ठित नजरणा अस्यस लोकांने होईल गज्जारीहण समर्थी राजे माहेवांस कांही आहेर आपण करावा हे उचितच आहे. परंतु आपणाकडून आतां येणारा नजराणा सर्व कामास येईल. त्यामणजेच तोगमल्लीचे पंचवीस म्हणे निराजीवंतांस पाठविण्यावढे गिग्गारास यास स्वरूप करवे. म्हणून आपणाले सन्नाथ लिहीत आहे. ह्या स्वच्छविहतां निराजीवंत माया नेहमी पिता पुरवतात. तेथून निघते वेळां तुमचे माणोमाण नाही स्वना करवां म्हणून गिग्गारेनें मळा कवूल केले होत. ईश्वर आपले रक्षण करो, हीच विनंती.

मा. रावरी ता. ४ एप्रील सन १६७४

आपला नम्र सेवक,

नारायण शेणवी

भा. इ. स. चै, ८, अं. १-२, पृ. २६ ते ३०.

[१८ एप्रील १६७४] (- १३२ -) [१८ एप्रिल १६७४]

सुरत ते मुंबई, १८ एप्रिल १६७४.

नारायण शेणवीच्या पत्राच्या भाषांतराबरोबर १. मिनहूच्या आपल्या पत्रास आज आम्ही उत्तर सादर करित आहो. नारायण शेणवी याचे पत्रावरून राजापूर येथे कंपनीच्या व कंपनीच्या नोकरीच्या झालेल्या नुकसानीची पूर्ण भरपाई दहा हजार दोस आपणाले मिळून व्हावयाची, व याचे अटींची वाटाघाट आपण गेले साली करित होतां ते प्रकरण बहुतेक स्वार्थ निकालांत निघणार, असे आम्हास दिसत आहे. आणि म्हणून हृदली येथे कंपनीच्या नुकल्याच झालेल्या नुकसानीचाहि याच प्रकरणाबरोबर घेत त्यावेळ असे आम्हां अनुमान केले आहे. आपण या कामगिरीवर आग्रहातून यास पाठवीत आहां. तेव्हां शिवाजी राजे यांचे मुलाभ्यांत आपल्या

[illegible][illegible]

॥, इ. अ. ग. घ. ङ. च. १-२, छ. ३-४३. Surati fac. vol
87, f. 153-4.

११ मे १९७७] (-१६३-) [११ मे १९७४]

रायगढ़ में मिस्टर हेनरी आर्गिंडन, ११ में १६७४

[illegible]

नामदार मंडल व मित्राद्वी वंशमें राजापुर प्रकृष्णराजेयें पृथ्वी नेट उदयन
राजी होती, तंतु व नेटमें आपनममये करमदार होऊन ही वन्न अर्थात् (पृथ्वी)
१. पृथ्वी भज्जकर यात्रा पत्र या दुपय्या नवनेत 'ताजा कलम' नदपुन अहे,
'ताजा' यदाचित्क अर्थात् दुहे होयें, परंतु त्याचा मालक इयकर 'पहिल अर्थात्'
अहे का येवडा 'नवनी' येवडास किम्व हेऊन तो येवडांनी जकर नाही अर्थात्
अर्थात् विचार येडा, अर्थात् नेट वेट नील नामदार कंपनीमें कार्यकारी येवी मंडल
व नामदार यांनी, मित्राद्वी वंश वान्नाय होण त्या तदाचा 'वार्तामाना' (वायाधा-
ही प्रयोगी पाळवमाना) यत्ना) आपणे प्रियकर मित्र देवरी अर्थात् वंश
दिला.' मूल पत्रव्यवहार भाग २५ क्र. २९६३.

समाप्ती आहे. याची सविस्तर माहिती आपणांस पूर्णपणे अप्रगत आहे. आपली कामगिरी म्हणजे म्हणजे हे आपले क्षेत्र (मंडळ) व शिवाजीचे आपल्यासाठीचे सर्व देश यांमध्ये सुविनयणी व कार्यक्षेत्र व्यापाराला मार्ग व्यापाराला प्राप्त करणे ही होय. हा वाव साधल्यास ही वाव आपल्या नामदार शिवाजीच्या पालकांनी होईल, त्याचद्वारे आपला विकास पर्यावरण आहे. ही कामगिरी आपण आपले आपल्या मितीने या पाटाची म्हणून आपली शैली गळावर शिवाजीचे व्यवसाय समालोचकनी करणे आम्हांस योग्य वाटते. तेथे आपण यासाठी आपणाकडे पाटावलेली नव्हती कामे कायम करून वेळोवेळी जातीने घेऊन येऊ. अशा प्रयोगां या पूर्वीही देशांत नजराणा देशांनी वाचूक नाल आहे. म्हणून वेळोवेळी नजराणा देशे अपरिहार्य आहे. जगाच्या या भागांत या नजराणावाचून व हात दारता येत नाही.

एकंदरीत विचार करता या प्रयोगां आपण नेहमीच्या ज्यास्त राहिल हात येणे हे जरूरी व वृत्तीपणाचे आहे असे आम्हांस वाटते. त्यामुळे शिवाजी व त्याचे मंत्री, यांचेकडून कंपन्या योग्य मागण्या पुढ्या करून घेणे, आपल्या राष्ट्रावरील प्रेम व प्रतिष्ठा जस्त वृद्धित करून घेणे, व त्याचे बरोबर व्यापार करणे या गोष्टी साधून घेण्याकडे यांनी मने जास्त वळवून घेता येतील. म्हणून आपण तेथे येऊन योग्य मंत्री पाहून शिवाजी, त्यांच्या मातुश्री, व चिंजीव यांम नजराणा सादर करावे. हे रत्नजाडित अलंकार व दुर्मिल वस्तु, कोणाम कमकशा नजर कराव्या हे त्यांचे समीतीने ठरलेले आहे. हे अलंकार जस्त पसंत होतील असे आम्हांस वाटते. कारण नागयण जेणव्यानी, दुसऱ्या एखाद्या वस्तुपेशां, त्यांम अशाच रत्नांची (अलंकारांची) ज्यास्त इच्छा आहे. म्हणून कळविणे आहे. शिवाजी राज्याभिषेक करून घेण्याचा वेत करित आहे. तेव्हा हे करणे फार योग्य व ज्यास्त जरूरीचे आहे.

राजापूर येथे कंपनीच्या हातेच्या नुकसानीची भरपाई, वाजवी होत १०,००० देऊन, कण्याचे शिवाजीने कबूल करून व्यावहृत्या करार, शिवाजी मोर्तब करून दिले आहे. या करारपत्रांत आम्हां शिवाजीचे वकीलस कबूल केलेल्या ठरावपेशां वांही वाची जास्त नमूद केल्या आहेत. पहिल्या हप्त्याच्या २५०० अटीन हजेर होमानी फंड तितक्या विमलीच्या माल आपण त्याजपासून विकत घेऊन कण्यावाची व व्याप्रमाणेच दुसऱ्याह हप्त्याची भरपाई करावयाची असे आहे. परंतु आम्हांस अशी पोंनाहि आली नाही व आमची त्यास नवी कबलीति नव्हती. ही रक्कम आम्हांस रोख मिळावयाची होती व त्यांचे जवळ बोलतांना आपण या बाबीवर विशेष जोर धरला पाहिजे. परंतु रोख रक्कम नाही म्हणून जर ते म्हणजे. व व्यावहृत्य ते आपणांवर मालच लादवयास लागते तर तुम्ही बाप्ता व पडून राहणारा माल न घेण्याची खबरदारी घ्यावी. मालाची किंमत अवाने सवा लागली नाहीना हेहि पाहिले पाहिजे. सांगाय, या व्यवहारांत कंपनीचा अगर दुसऱ्या हिस्सेधर्त्यांचा तोटा होऊ नये. आपण मिर्ग, दुर्गरी कापड, किवा

त्यांचे विविध वस्तुसंपत्ती पालेळ (पाले) असा माल शिवाजीच्या फारस गांभी. परंतु याचप्रमाणची बाही आपण बरोबर घेत याहांत व्यापाराचे आपण त्यांत योग्य विमत केले पाहिजे. शिवाजीच्या मजल पाहिले माल पुढील शिवाजीच्या अर्थी तो त्यांचे व्यापाराचाच आहे. तेव्हा शिवाजीस त्या व्यापाराच्या म्हणून शिवाजीच्याच असे माल पालेळ पाहिजे. केवळीचा फारस होईल, तोच होयार नाही असे अनेक तरण तो आपण घेण्याच्या मानगडीत पडणे, नाहीतर पडू नये.

दुसरी बाब त्या कळ्याच्या आपल्या अमत्यावादीस मुख्यत्वाचा कोणत्याही भाषांत होयकार वस्त्या स्वातंत्र्याची मोठळीक असल्याचे शिवाजीने कबूल केले आहे. परंतु पण व नागोठणे ही स्थळे स्पष्ट शब्दांत समविष्ट केले नाहीत, म्हणून जाही व भाषांत वसाहत करावी व वस्त्याची बांधव्या असे कळम तुम्ही मान्य करून द्यावे अशी आमची फार इच्छा आहे. 'असे जाले म्हणजे वेळप्रसंगी तुम्हांस (शिवाजीस) फार मोठे होईल व त्या मुल्यांत व्यापाराचे चांगले संपन होईल' अशी त्याने (शिवाजीने) मनाची तुम्ही खात्री करून घ्यावी.

तिसरी बाब शिवाजीच्या भाषांत होयकाराची व्याख्या (शिवाजीच्या) मुख्यत्वात माल आपण, राने व किडी (अशात मालाची) करावी. परंतु कोणत्याही भाषाची आपण त्याचा होईल असे शिवाजीच्या भाषांनी नाही अशी बरी केली आहे. यापुढे व्यापाराची फार मोठे व पायमोड होणे हे तुम्ही त्यास (शिवाजीस) गांभी. आजपावेतो आपल्या कोणत्याही गांभी आगर मांडलीताने कधीही अशी बरी केली नाही म्हणून त्याच्या नजरेस आणावे. कारण हिंदुस्थान, दक्षिणेकडील मुद्रा, इराण, अरबस्थान व याचप्रमाणे या देशांत व जेथे जेथे म्हणून आपली व्यापार करणे त्या मुख्यत्वात आपण फक्त मालाची जकात भरून निर्गतीचा व्यापार करण्याची मोठळीक आहे. म्हणून या कळ्यांत, संपादनानाच्या व समजतीच्या गोष्टी सांगून, त्याने (शिवाजी) कटून फेरफार करून घेण्याचा व दुसऱ्या मुख्यत्वात जे आपली हक्क उपजोगांत ते आपणाला वहाळ करून घेण्याचा, तुम्ही आग्रह धरल्या पाहिजे. नाहीतर अगदी पायमोड होईल व सवलत मिळाल्यावर व्यापार चालेल इतका सवलतीविना चालणार नाही.

'हिंदुस्थान या देशांत मिठी आपली सल्ले नांगरतो' या गोष्टीमुळे शिवाजी स्वातंत्र्याचा नाज होईल अशी आमची अटकळ आहे. परंतु त्यास बंद होत नाही. आपली किडी घडपड केली व त्यांच्या माणसांस (स्वतंत्रांस) आपली किडी निरुपणें वासविले आहे. हे तुम्ही शिवाजीस उघड करून गांभीले पाहिजे. या सर्व घडपडोडी (व्यवहार) तुम्हाने समजून झालेल्या आहेत. आपल्या (शिवाजीच्या) देशांत वस्त्या उघडल्यामुळे व व्यापार चालू केल्यामुळे माणसांच्या मुख्यत्वात अपरिहार्य अटपटी करा वगळता लागत आहेत याचे निघ तुम्ही त्याने पुढे उभे करून त्याची सांगली जाणीव करून घ्यावी. म्हणजे, शिवाजी फार

विषय व्याप्ति अर्थात् आमची अटकल आहे. परंतु तेथील राज्यात वर्तमान वेळी
आम्हांत कळवीत येई. म्हणजे निवडिले जातमी कळवीत आम्ही आपणास असे
कळेल (सतता व्याप्त सृष्टी करीत जाऊ. ईश्वर आपणास सुखी राखे असे
म्हणून पुढे करतो.

मुंबई ता. ११ मे सन १९७४

आपले मित्र मित्र

भा. इ. सं. म. त्रै., व ८, अं. १-२, पृ. ३२ ते ३७.

९ जून १९७४]

(-१३४-)

[जेष्ठ वद्य १ रविवार
रा. श. १

श्री

स्वामिंश्री राज्याभिषेक डॉ. १ आनंदनाथ स्वामी ज्येष्ठ वद्य १ जून (गौम) १
वसरे श्रीअश्वकुमारवंत श्री राजा जिव लक्ष्मणी स्वामी कणा राजकायस्थानपुरं
विश्वामित्राव राजमान्य राजश्री वाळाजी आचारी प्रभु निवृत्तीत यांनी आज्ञा केली
पेडीजे, तुम्ही स्वामिसेवा निघेने करून श्रम महास पुढे देई. राज्यवर्दीये करीत
आहो. यावरून तुम्हावर कृपाळू होऊन अष्टप्रधानांनी पद अर्पित राता वरले असता
तुम्ही विनंती (देवी) ही आपणाकडे निवृत्तीना दूरक पाळत आहे. हा अक्षय
वसती वंशपरंपरेने मानित व सर्व राज्यांतील बाल्याया. वामनामी व जर्मनीची दोन
श्रेष्ठ राज्यांतील आपल्याकडे दिले ते अक्षय असवे. यावरून निवृत्ती मानित व
सर्व राज्यांतील वतनी करून दिली व कामनामी व जर्मनामी राज्यांतील
तुम्हाकडे दिली असे. स्वामिं वंशाना कोणीही अक्षय करणार नाही. निवृत्तीमागे
सदगुरु प्रयोजनाचे व्यापाराची सेवा करून पुत्रपौत्रांनी वंशपरंपरेने अक्षय
अनुमानेण. जाणजे. बहुत काय लिहिणे. मानित असे.

जा. का. प्रभुंच्या इति. माघने. व. १. अं. १. अणार १८८१. पृ. १३.

आक्टोबर १९७४

(-१३५-)

[१८ रजव स्वप्नस सवैन
अलफ

श्री

श्रीअश्वकुमारवंत सौजन्यसिधु-अखिलेश्वरी अखिल राजमान्य-राजश्री
जिजाजी विनायक सुमेदार व कामकन हाल व इतकबाल सुभा मागले प्रभावली प्रति

१. भौमव्या पंचजा भातु बाणव्यात सूक आलेली असली.

[शिक्षा] 'बोव्य सोनोव्यर पंडितराज नमस्कार सुता स्वामय भवेन अलक्ष. वेदमूर्ति श्रीवर जोतीची जिने विद्यवाथ जोतीया सोा वसया ताा पावस हे भटे बोव्य मले ब्राह्मण म्हणऊन धर्मार्थ देविले.

तादूळ मोटे कैली कोटी

वणी गाई पोटापोडिया च्यारी

मापे दाहा मण ॥

४

पुजव तादूळ मोटे कोटी मापे दाहा मण रस देविले व वणी गाई पोटापोडिया च्यारी मोटे जिना आहे. तरी तुम्ही तरफमजकुरीहून तादूळ मोटे कैली मापे दाहा मण देवणे व वणी गाई पोटापोडिया च्यारी मोटेवणे. प्रतिवर्षी वेदमूर्तिचा समाचार घेऊन जावरी वेदमूर्ति तुमचेप बोवरी तादूळ आदा करणे व गाई स्वामगत असतील तरी एक पावसा च्यारी पावेतो पाळीत जाणे. दर हर साला ताजा खुद खताचा उत्र न करणे. तादीक वेढान घेऊन असल फिगऊन देणे. छ १८ मांहे रजवु [शिक्षा- 'सुभं भवतु']

आ सुट ७५ मांहे जिल्हाद सन स्वसम (२२ जानेवारी १६७५) विजयि वार

पोा छ १९ शाबान (८ नवंबर १६७४)

भा. इ. सं. सं. द्वितीय संमेलन वृत्त, वी. प्र. क. ८, पृ. ७३.

इ. स. १६७४-९ सुमार] (- १३६ -)

[?

श्रीरामसमर्थ

उत्तमगुणांकृत गनुनाथभक्तिपरायेण परोपकार राजमान्या राजश्री गनुनाथराज गोसावी यांनी संतप्रत्येक सृचना. तुमचा निरोप घेउनु हेल्वाकीहून स्वार जालो ते मुखरूप आपल्यास पावलो. संकल्पाची सभागदना हि जाली. पुढे शरीराचा उपकार हि दृष्ट दृष्ट होतो. तुमचे मन मजवरी बहुत आहे. ते तुमचे आवडीच्या गुणे कल्याण होईल. जेणे नेमस्त चिन्ह दिसते. आपण ते करीप मीतलार्हमथ्ये बहुत चि श्रम पावलो. तो माझा सकळ श्रम घेउनु मज निरोप दिवला. तो उपकार देव जाणे. येवामी चीत नमस्कारले ते किती म्हणौनु ल्हावे. माझे अग्रि तुम्ही घेउन मज उष्ण देखासी पाठविले. हा उपकार श्रीगनुनाथजीस जाला. मज गनुनाथजी वेगळे कोण्ही जिवला नाही. आपण जाला समाचार गनुनाथजी - विदित केला. वाउवरी माझे ठाई तुम्ही आहा. गनुनाथकृपेचा प्रत्ये तुम्हास आल्लिदावसि प्रतीतीसी कळो वेईल. बहुत काये ल्हावे. वेदमूर्ती दिवाकर भट गोसावी तेथे आल्ल्यावरी तुम्ही माझा समाचार घेयासी ये प्रांतीस आले पाहिजे. स्नेह बहुत असो दीजे. हा पत्रार्थ हे इतुके म्या आवडीच्या कलवळयाने लिहिले आहे. मने मन माझ असेल. परंतु तुम्हास उपकारमा वाटोन रजीस होल तरी न होणे. जैसा दिवाकर

१. शिक्षा: 'श्री: चितामणि च: रण शरण.'

मकर देश पाटीवर्गळ यादीप्रमाणे मोहोरगेनगी सदासतपन्हा निजमुरीन
आहंमद यांचा ऐसा जे निर्वाहाकारता दर्गा येद अरीत साहेब गद्दाणार आहंमदनगर
यांचे वीर यांचे पात्रेदानस परमान आहंमदान कजाजीरगान हजरग यांचा करग जालेला
ता १७ माहे जिल्हेज इल्हादी सन ९ (३१ मार्च १६६६) अरहुकुम मौजे दोन दर्गेवस्त
या शेवगान वीर सरकार आहंमदनगर मुजे दक्षण येथील मकर आहंमदान दर्गेविला
ता १७ माहे जिल्हेज सन १९ वी (१७ फेब्रुवारी १६७६) हावीकत नवान मुस्त
तच मौजे आहंमदावममाली मदार गर्दुन इल्हातेदार खुर्गीत इल्हाहार यांचे हजरग
अर्ज पोन्व्यावरून हकुम दिल्ला की वाहाल ठेवावे. यास्तव पाहिजे की मुतसुदी लोक
काम करणार हाही व पुढे दोर्ताल ते याणी माहाळमजकुरात मौजे मजकुर कदीम
माहाळालील पुर्तल अरगो वाहिवाटीस मारनिव्हे यांस देणे

देशा दस्तखताने नवाब मुस्तवाव मौला आहंमदावममालिक मदार गर्दुन इल्हाते-
दार खुर्गीत इल्हाहार यांचा ऐसाजे वाहाल ठेवावे

देशा दस्तखताने निजमुरतपन्हा मदाराल मादा मिदयानंत ग्वान यांचा ऐसा जे
परवाना कल्मी व्हावा

दोन मौजे दर्गेवस्त

देहे

कोनसी या शेवगाव सरकार

आहंमदनगर मुजे दक्षण

येथील देक मौजे दर्गेवस्त

ता १९ माहे जिल्हेज सन १९ (२४ फेब्रुवारी १६७६) नवाब हासिफाने इल्हात पोन्वरी
१४ ता इल्हाते अगे... .. १७ माहे जिल्हेज सन १९ इल्हास

... ..

... ..

... ..

... ..

१९ माहे जिल्हेज (२४ २ १६७६) यात इतल्ला जाला

भा. इ. गं. म. वा. इतिवृत. शके १८३८, स्वी. गं. क. १७, पु. १९२ १९३.

२६ जुलै १६७७]

(- १३८ -)

[श्रावण शुद्ध ७ गुरुवार
ग. श. ४.

श्री

स्वामि श्री सदाशिवपंक शक ४ पिंगल संवत्सरे श्रावण शुद्ध सप्तमी गुरुवार
श्रावण कुटवतेम श्री सत्ता शिव छत्रपति याणी यशवंतराऊ महाराजी शकम नामजात
कोट वाळगुडाचूर यासी आज्ञा केली ऐसी जे. कोट मजकुरी हसम नामजात आहे व
पु. जिल्हाही जिल्हा थोडा बहुत आहे. ऐनियारी त्याच्या दिवसियारी दिवसियारी
पाहिजे. म्हणून त्याची विमाजी नारायण यासी जमा करून पाठविले आहे. तैनात

दर राते तीन घंटा दो तीन रात लेले अयेन. उता घंटा पर्यंत बजा बाटा करेई मोरा
बजा करुन बाकी बेगीज मोहे दर मोहे आदा करीत जाणे आणि त्याने हाता कोट
मंत्रकुरि विहिणियांदे काम घेत जाणें. काणद बाघ विहिणिया मातक देत जाणें.
मुजरा असे. लेखन सीमा [मर्यादेय विराजते.]

[शिक्का— श्री शिवचरणां त पर अथक मुत मोरेखर]

~~~~~  
सहविचार, व. १, अं. ४, मे १९१३, पृ. १७१.

१६७७-७८ इ. स. ] ( - १३९ - ) [ .

वैकट-कृष्ण-दीक्षित-विरचितः

नटेशविजयः

( प्रशस्ति )

[ इंदुवज्रा ]

श्रियं कटाक्षश्चिर्मन्त्रिकायाः । त्रययन्नुपपद्यमदीक्षी ॥  
द्रमेऽसि स्यान्नलक भित्तानि । प्रणीयते यैः प्रवदांकुरश्रीः ॥१॥  
भद्राणि पुष्पाणि न सममद्रो । भद्राकुलः स्वोदयभद्रादिष्टः ॥  
कल्पद्रुमो यस्य कन्दुदागत । औदार्यमथ्ये नृ सिद्धलोकान् ॥२॥  
न नमनीतल्लनयोऽञ्जयोनिः । पुरोहितोऽभुद्र तन्वायय ॥  
अल्लनिनिनि यमोऽस्मात्ते । पतिव्रताऽन्योन्यापि भाग्येयम् ॥३॥  
गोत्रेय भोऽसि कुम्भयोनिः । यद्वद्रादण्डो यमिनास्वित्वात्रः ॥  
द्रासोऽप्येऽत्रात्रात्रे नृ रागम् । निर्गोत्राभूतां निदर्ये स्यात्तुम् ॥४॥  
गोत्रेयुः कृतपेर्मदिन्ना । अनेदुः । प्रदार्णि नपमणे ॥  
अपि । गोऽनीयभूति यस्य । तथाप्यभूतां द्विजराजस्य ॥५॥  
अथानये योगिद्रस्य शक्ति । पराशर्यननुरागा ॥  
भोजनोऽसि नृ प्रासदाः । महोऽप्योऽप्यो मपका ॥६॥  
नमस्तुभ्योऽपि द्विजराज एकः । अनेदुः । नृ रागम् ॥  
गोत्रेयः स्यात्तुम् यमोऽस्मात्ते । पतिव्रताऽन्योन्यापि भाग्येयम् ॥७॥  
अत्रायन्ममादरण्यनिवासः । ददात्रिनामा कलौऽन्येयम् ॥  
विगयितोऽप्येय विद्योदयोनिम् । नान्यतो ये अल्लनिनि ॥८॥  
उमाश्रितानमद्रुनाशनस्य । स्वदेव तन्नाजान् धर्मपत्नी ॥  
अत्रोक्तोऽस्मात्तद्वदम् । गोपल्लनमानमयो कुमारम् ॥९॥  
उमाकुमारीऽसि दमरातः । अल्लनिनिऽप्योऽप्यो मपका ॥१०॥  
ददात्रिनामा कलौऽन्येयम् । अनेदुः । नृ रागम् ॥११॥



सोऽपि कृतं तस्य तस्य । गृणीतमणिमयम्भिः कनीयान् ॥  
 गमस्य सोमिर्वावर्तमानम्भ- । प्रेमाश्रयो विद्वत्पण्डितोऽभूत् ॥११॥  
 भर्तृनिष्पन्नतन्मयस्य । तत्राविर्भोऽक्ररहितस्य तस्य ॥  
 मन्वा ज्ञापः शंकरपंडितोऽनुत् । गोपनीयवन्नेव गदाग्रजस्य ॥१२॥  
 देवो द्विवाद्विजगजवंशे । गोपाल एवाजनि गोपुमान्मान ॥  
 नापासिहस्तः स्वधर्मेषु तस्मात् । आसीत् विमुक्तागिरिगदश्च ॥१३॥  
 पुत्रो गृह्णत्या पशुदानकुलेभ्यम् । गोपाल एकं कृतवान्धनाढ्यम् ॥  
 अथ प्रवादच्युतयेऽपि यि । कुलेभ्योऽन्यकुले कुंवरात् ॥१४॥  
 शपे च नपे च स रैकुकेयः । शान्तौ च कान्तौ च स शारदेन्दुः ॥  
 शोभे च भोभे च स हृदयेन्द्रो । जाने च दाने च स चेद्वशीचिः ॥१५॥  
 प्रत्यग्रकर्णः प्रतिपादनेऽसौ । सत्ये दृशिश्चन्द्रवृषो नवीनः ॥  
 श्रीगर्भो नृतरविणमर्कः । ब्रौये कल्याणां नवभोजराजः ॥१६॥  
 विरेगिभनेनापुणरीतिहोत्रः । कर्त्रीशरस्तेमकव पिमेधः ॥  
 समर्थावतत्रा । शौराणां । स राजते सज्जनपद्मभानुः ॥१७॥  
 स सैन्यगणसुखी नापि देव । दृशाभिराम्यो द्विजभाग्ययोगः ॥  
 दक्षार स स्वीकृतोद्वेगः । सनेतनः सार्थाशिवप्रसादः ॥१८॥  
 राजः शिवरुद्रधोः प्रपदात् । प्राज्ञस्वर्दीयामवलम्ब्य मुद्राम् ॥  
 । तन्वप्राप्तयुक्तं निराय । गोपायति ब्रह्माकुलानुकुलः ॥१९॥  
 तन्वप्राप्तयुक्तं निराय । सज्जन बुद्ध्याप्पधरीकरोति ॥  
 सर्वजक्षमा च सत्तापलक्ष्मीस । निवेक्षणैव निराकरोति ॥२०॥  
 नीत्यालक्ष्मिर्दृष्टोऽन्येनो । विद्यापयः कम्बुगत्याऽर्द्धिवाहुः ॥  
 कृपादवधः स सत्तापलक्ष्मीस । महोरजयो मदनो नृमूर्तिः ॥२१॥  
 काव्या त्वदाम्येन । ज्ञाः कशीयान् । इन्दुर्भजत्यन्वहमिन्दुद्वे ॥  
 कर्णान्तिरे कर्णियं च भूतन्व । तिद्रे नु मुक्ताल्लो मृदस्य ॥२२॥  
 हृषाभरोहोन्मिधेषसुषे । हगन्मुख्येऽन्मन्यममश्वधौरे ॥  
 ह्येन मेकल्यविगजमर्गम् । दृष्ट्वा विमुह्यन्त्यवलाद्रिपश्च ॥२३॥  
 निदृश्यादी । तन्तोऽनोदी । गुणग्राह्यी कुहनाव्यपायिः ॥  
 दिगोविद्याविपुलागमनाम्भ- । नदी । हेतुर्ननु तस्य नेतुः ॥२४॥  
 नृगमदोऽथैर्धुतमण्डलम् । सोऽयं प्रतापेऽपसर्ग्य एव ॥  
 स्वमुपतन्वद्वृत्तोऽस्य भद्रः । मिले यदेतद् भ्रमतोऽर्कविम्बम् ॥२५॥  
 कनकपेठकस्वल्पमाया । कल्यादिदीशकवलीकुतेर्धः ॥  
 प्राणानि दत्तु प्राणसज्जमान् । आत्मे नेन्द्रोऽयममोषमन्त्रः ॥२६॥

अनेनकाष्टाक्रमणवज्रवशः । ज्ञानस्यमानाऽज्जजानिजोऽयम् ॥  
 प्रतापप्रदं देवदत्तं यथाभिः । नीले नगोऽभ्यासयत्तं मणीभिः ॥१७॥  
 विमुक्त्यैरग्न्य यशोदितानैः । आभ्यासिते सन्तर्जितन्दुवर्गैः ॥  
 चन्द्रोपलेख्यैर्नापितं कर्णैः । जगन्तं पदो जित्वा सुवन्द्यमानः ॥१८॥  
 स्वर्मान्तराभ्यन्तरनयने यत्नः । यदस्यमाने विज्ञाते विज्ञायते ॥  
 कर्णान्तरादीनामष्टाङ्गानि । जगन्तं दशोदयपद्विजितं ॥१९॥  
 अन्तर्धर्माणामणाकुर्वीत । निजस्वर्गोपायमुत्तमकारैः ॥  
 अलंकृता यन्मन्त्रान्तराष्ट्रे । दीप्यमाने कल्पद्रुमवत्तुल्येन्द्रम ॥२०॥  
 यदीय विद्वज्जगत्तुल्यदीपः । सावित्रमभेद्यमण्यवज्जगत्तम ॥  
 विद्योपनिष्ठाविद्युत्पायनाभ्यो । इत्यायनं दक्षिणमभयन्ते ॥२१॥  
 विद्वज्जगो यस्य विरोधस्वकायान् । आभाप्य वर्षादानमावृष्टयः ॥  
 आविष्करोत्यामनि ज्ञातकल्पन । वायुर्न चैव । दिशोर्न च ॥२२॥  
 वृष्टान्तराभ्यन्तरनयने यदस्य । कर्णैश्च दशोदयपद्विजितं ॥  
 वृत्तपद्मेऽपि स्वर्गजे वृत्तारिः । कर्णं यथात्रे मणिपुङ्ख ॥२३॥  
 ग्यानि जगो यः किल कुण्डलेन । कुण्डलेनैकं परिपोष्य कर्णैः ॥  
 कथं न्यजते तु स कुण्डलैः । दशानुता तोष्यता कुण्डलान् ॥२४॥  
 स कौशिकोऽज्जयन्तं जगिहीनः । कर्णं स्वयं कुण्डलमददानः ॥  
 दशमष्ट एषोऽज्जनि वृत्तयन्त्रिः । कर्णोऽप्ययन्कुण्डलमददानः ॥२५॥  
 देहिनि दीनवर्जिकैश्चरय । दत्तं जना रंजये द्विजय ॥  
 प्राज्ञेन कार्तस्वकर्णमुपा । प्रश्नोत्तराभ्यां प्रविता यदादि ॥२६॥  
 विद्वन्मणिश्रेणिधिराजगानैः । महो परिष्कृत्य महोदयैः ॥  
 ननु स्वयं नाथकं नभूतो । विज्ञातं जगद्विज्ञातं जगो ॥२७॥  
 जिष्णुः शुक्तिचरमपुण्यः । जगः प्रज्ञेताः जगत्तमः ॥  
 धर्मास्तथा द्विजसंज्ञमोदि । आविष्करोत्यामनि दिक्पतिवत् ॥२८॥  
 चिदंशे द्वाकं वसोधायासाः । यथा जगाना हिमोदयपद्विः ॥  
 इत्याभ्य तस्या अपि पद्विर्गुः । जगं कथं पञ्चमतां वदयः ॥२९॥  
 कालेन साकं वृत्तयौलजैः । विद्वन्मणि ( तां ) ह्लादि विद्यमानः ॥  
 व्याधितिज्ञेन विद्वज्जगोः । अन्तर्धर्माणामप्ययानम्पाम ॥३०॥  
 मभेदादेव समयानुर्गोष्ठि । न्यूनन दत्ते जगदप्यगन्तम ॥  
 योऽमणौ मूर्ध्नि कृताञ्जलिः स्व । लोके वर्तते हि विद्योऽज्जगत्तमः ॥३१॥  
 तस्यानुकुलाऽजनि धर्मापनी । सुखविप्रदा नाम सर्वोपायिका ॥  
 स्वकीयं रणं कुर्वीषयेनम । स्वर्णोऽज्जगत्तममण्युत्तम ॥३२॥

[illegible]

( अतिरिक्तार्कडित )

श्री नौवर्गगोपबन्धनकल्याणमुखात्म्यसुधीः ।  
ननेनपुत्रात्म्यमानर्गानजानमानुर्नानः सन्तान ।  
गोपानेनपुत्रात्म्यमुखात्म्यगोपान्धनपुत्रात्म्ये ।  
ननेनपुत्रात्म्यगोपानेनपुत्रात्म्यगोपान्धनपुत्रात्म्ये ॥१॥

ज्ञानं श्रुतिप्रमाणवत्प्राप्तस्य विभुत्वमुपेत्यैतन्मन्त्रं मदीयान्धार्यवेकटाप्रविपाश्रितनृ  
नदी देवककुम्भाज्जोतयस्य कुतौ नदेषांजयास्ते काव्ये प्रथमः सर्गः ।

भवहर शिवशंभो पापनाश त्रिनेत्र ।  
प्रमथनुत नटेश प्रार्थित नः प्रदेहि ।  
पदुत्तरमिह शङ्खं प्राणिना रत्न स... ।  
प्रवरमिपतो न प्राणिरप्राणिनोऽपि ॥५१॥

इति श्रीभारतवर्षसुखायकस्य वेदव्यासजीभिराज्य कृतौ नन्दशशिजगन्धे महा  
काव्ये सप्तमः सर्गः ।

१ नवंबर १९७८ ]

( - १४० - ) [ वार्षिक वर्ष १२, बुधवार  
रा. श. ५

श्री

स्वास्ति श्री राज्याभिषेक शक ५ काश्यपक गेवसो कार्तिक शुक्ल द्वादशी  
भगवान् श्री राज्याभिषेक शक ५ काश्यपक गेवसो कार्तिक शुक्ल द्वादशी  
[ शिक्षा ]<sup>१</sup> देशाभिषेक ना मावळ यमी आज फैली ऐसी जे. मुठाजी पाटिलकी  
मावळी येस पाटील व मिठजी पाटील व भावोजी पाटील करिवासी. बसरी बावोजी  
मराठा याम निसवरी नसता खेलेलस उमे राहिले आहेती की पाटिलकी आपली.  
तरी आजी नवा कथळा कोण्ही करु देत नाही. पैसजीपसन पाटिलकी मावळ स्वास  
आले असली. दादाजी कोडदेव याचे वेळेस जालिले असेल तेणे प्रमाणे नाखणें.  
पाटिलकी महादयाजी महादयाने हाते धेणें. मन्हाटे नवास कथळा देकन उठते  
अहेती. त्याला ताकीद करुन हाळमुद देवणें. नसत सर्वथा होवो ने देणें.  
लेखनालंकार [ शिक्षा- ' मर्याः देयं विराः जते ' ]

सुरु सुद

पौं छ २५ सैबाळ मार्गशीर्ष बहुल द्वादशी संदवार ( ३० नवंबर १९७८ )

~~~~~

भा. इ. स. सं. वार्षिक इतिवृत्त, शके १८३५, स्वी. ग्रे. क्र. ७, पृ. ४१.

१ नवंबर १९७८]

(- १४१ -) [२६ सवाल निम्ना सवैन
अल्फ

श्री

राजमान्य राजश्री बहिराजी बावोजी परम हवालदार व काश्यपक गेवसो कार्तिक
वासी कोनेर रुद्र सुभेदार व काश्यपक सुभा मावळलय ना मावळ अर्गवासीः सुभा निम
सवैन अल्फ. राजश्री छत्रपाणिस्वामीपै पव वार्षिक बहुल द्वादशी भगवान् श्री मावळ
जालें. तेथें आज की मुठाजी पाटिलकी मावळी येस पाटील व मिठजी पाटील व भावोजी
पाटील करिवासी. बावोजी मराठा यामी निसवरी नसता खेलेलस उमे राहिले
असली की पाटिलकी आपली. तरी आजी नवा कथळा कोण्ही करु देत नाही. पैसजीपसन
पाटिलकी मावळ स्वास आले असली. दादाजी कोडदेव याचे वेळेस जालिले असेल तेणे
प्रमाणे नाखणें. पाटिलकी महादयाजी महादयाने हाते धेणें. मन्हाटे नवास कथळा देकन
उठते अहेती त्याला ताकीद करुन हाळमुद देवणें. नसत सर्वथा होवो ने देणें.
देकन आज. आज प्रमाणे महादयाजी पाटिलकी महादयाने नवास करुन
पाटिलके आहेती. तरी जेव पाटिलकास याचे हाते मोकदमीने काम घेतो तेवें न देणें.
मन्हाटे द्वाकी (करवासी) त्यासी बटा देकन हाळमुद देवणें. मावळायी पाटिल

१. शिक्षा- ' श्रीशिवगजेन्द्रः दर्पनिदानः । व्यंकटः सुभा गोपेश्वर सुवर्ण प्रदानः ।'

हमकाली कलक्या करी ने दणे. त्याची पाठिल्ल्यांनी काही नियमनी बाडी. राजाची बागीची मनास आता वर दिने आहे. तेणे प्रमाणे वर्तणुक करणे. राखरु पत्राणी तांका लिहिले तेने अगळ निगडने केणे. कडव सौभाग्य मोलच सुट [शिक्का - 'श्री : जयने लेखन : सीमा ']

भा. द. सं. मं. त्रिपिक इतिहास, अने. १८३९, सी. प्र. क्र. ७, पृ. ४१-४७.

१६७८ इ. नंतर]

(- १४२ -)

[?

श्री महादेव

राजश्री माणोजी राजे योगपडे यांसी :- कड अखंडित लक्ष्मी अखंडित राजमान्य प्रांत राजश्री शिवाजी राजे जोदार. उपरि. पूर्वी निजामशाहीन आसने काप कैलासवासी महाराज इमरुईम आदिलशाहा पादशाहाणे क्षणींमि हकडे आले. त्यास इमरुईम आदिलशाहने पादशाही तारवार ता मदार महाराजने निरी काविला. तेव्हां महाराजने हा विचार केला की, पादशाहा मदार आपले हावास आला असता आमी तो आपले जागीने लोक मराटे यांचा हातीं धरून मराठ्यांनी करून पाटे भांगलाव ते पादशाही वजीर करणे. पादशाही तारो वांकडने करून नामोश होव. इज्जती थोर पावेन ते करणे. म्हणून तुमने आप बाजी योगपडे मराठ्यांनी करून होवे ते आणून पादशाहास भेट कर पादशाही वजीर केणे. त्या दिनसापासून तुमच्या आपल्या हाती व तुमच्या हाते पादशाही तारो होत आला. पादशाहांनी तुमने तारो दिले. तेव्हा राज पिढ्या पादशाहाच्या दोनी पिढ्या तुमच्या जल्मा. निजियाम. महाराजने तुमचा जल्म इतके नो भेट हे मरण न करून, जेव्हां कांही मराठ्याने महाराजला दख नुसले तेव्हां तुमचे काप बाजी योगपडे हाती होऊन महाराजला दख करून मराठ्यांनी हाती दिले. त्या दिनसापासून तुमच्या घराणि यांना व आमच्या घराण्याचा दावा लागू नांवलया. जो निजियाम अर्गाड्यांत तुम्ही आमचे कोन मारिले व आमी तुमचे लोक मारिले. आदिलखान तुमने आप बाजी योगपडे त्याला आमचे जोकी अर्गाड्यांत मारिले. तेव्हा दावा परस्पर नांवलया होता. मोजियाम राखरी राजकरणवांगन तरी : दक्षिणेचे पादशाह तीन. निजामशाह. आदिलशाह. कुतुबशाह. त्यापारने निजामशाही पादशाही लडाही ने समई. निजामशाही दमई वजीर होणे त्याणी आदिलशाही दरगाहासी रुजवाती करून आपणाम रोजगाराम जगा केला. बाजी आदिलशाही चढोळखान पत्राणी वेतली. पादशाहा व्हजने कडने नांव माव ते आपले कैद होऊन अखंड. आणि तख्त व लखत विजापुर वा बोद पत्राणांने कचन केला आहे. सदा तुमच्या मिळाला नाही. निजियाम. दक्षणेने पादशाहीस पत्राण जाल्या. हे गोपी तरी नको ! पत्राण वळवला म्हणजे एव्हा उपरि एक कुली दारि गियांकी वेंच न पाव. कोणत्या तगो देणार नाही. जिने आमी समजोन वजस्त कुतुबवाहा पादशाहा वजीर अदिलखान रुजवात राखिली होती. त्यावरून माघत वजस्त कुतुबशाहांनी

मेहेरवानी करून हुजुर भेटीच येणें म्हणून दहासून स्वयंकर व दहापेंज्यावरी पाराने सादर केल्या. त्यावरून आम्ही येऊन हजरत कुतुबशाहाजी भेटी घेतली. भेटीने सादर पादशाही आदर आदि कीं, शिरमोई शराबी, तस्लीम करावी. परंतु, आम्ही आपणावर लक्ष पुरिलें असे. ही गोष्ट कुतुबशाहास मान्य होऊन, शिरमोई धरणे व तस्लीम करणे हें माग केलें. पादशाहा तिकडून आले: आम्ही इतकून गेलो. पादशाहाजी बहुताच हज्जती होऊन, गल्ल्यास गळा त्यावून भेटले, आम्हास हाती धरून नेऊन जाली घेसविले. किर्तीणक मेहेरवानी जाहीर केली. आम्हीही जैरी सज्जास करून नये. तैरी केली, आणि कुतुबशाहाचा व आपल्या पटीं धरपणा करून घेतल्या. बाउपरि, राज कारणांपर्यंत हजरत कुतुबशाहाजी महादण्णापनास व आम्हास पत्नीस करून ऐसा तह केल्या कीं, जो काय उभयवर्गी तह वाढा तो आपण कबूल करावाच. ऐसा कुल मन्सखा व मथार आम्हावरी टाकिल्या आदि कीं, आपली पादशाही जिवकी काढवूं ये तितकी वाढवणें. पठाणाजी नरनातुष करणें, दक्षिणची पातशाही आम्हा दर्जाण्याने हातीं राहें तें करावें म्हणून, त्यास, हा मनसुबा ये प्रसंगी आमचे हातास आलियाउपरि आम्ही हास विचार केल्या कीं, जे कांहीं आपले जातीने मराठे लोक अहेती तें आपल्या बडान घेऊन कुतुबशाहाजी त्यांची सज्जास करावी, दौलत देवावी, त्याने हातें पादशाही काम घेऊन पादशाहाजी पादशाही दराज करावी, आणि तुम्हा लोकांच्या दौलताही घेवें, वरें राहें तें करावें. आपल्या जातीच्या मराठ्या लोकांनीं वरें करावें हे आपणास उचित आहे, ऐसें मनावरी आणून, तुमचा आमचा बडिलापासून दावा वाढत असा होना तो आम्ही नजानत टाकून, निरापट होऊन, तुम्ही मराठे लोक, कामास, यामें वरें करावें ऐसें मनीं श्रुत, हजरत कुतुबशाहाचा कौल्या पाराने घेऊन पादशाहा आहो, तरी, तुम्हां कुलीन, आमचा भरोसा मानून, देसत पत्र, हजरत उपर्यें पठाणापासून निघोन मजलदरमजलत भाषानगरास आम्हापासी येणें. त्यास, तुम्ही तरी नवार होऊन मजलदरमजलत येाल्या ! परंतु, आपल्या कुलीनत्वास, देसत पत्र व इतवारी हेजीव सत्वर पुढे पाठवून देणें कीं, तुम्हाहून पुढें नार दिवस आम्हावरी यावें ऐसा-पाठवून देणें. म्हणजे हजरत कुतुबशाहास आम्ही अर्ज करून दौलतें, नेमस्त करून, कौल्याचा फर्मान दस्तपेंजमुवाक घेऊन, फर्मान व दहापेंज गोदाप तुम्हास पाठऊन घेऊन, तें घेऊन, येऊन, आमचे हातें हजरत कुतुबशाहास भेटणें. ए प्रसंगी ऐसें तुमचे दौलतेंचे काम मजबूत करून देणो की, पुढे बहुत वरें केलें ऐसें तुम्हां आठवीं, तुमचे पुत्रपौत्र आठवीत, व दौलत मोर होण, व हजरत कुतुबशाहाजी काम तुमचे हातें होऊन ये, ऐसा समय असे ! ऐशियास, तुम्हा कदाचित् ऐसा विचार कराव की, आदिलशाहीने आपण दो पिढी, वरीर आणि आतां विजापुराकडून कुतुबशाहाजी राज्यानें बोलें कैसें जणें ? तरी, जे मराठे स्ववासवान धरिल्या, विजापुराचा कोट पठाणें घेतल्या, विजापुराचा पादशाहा बाकटा आहे त्याच्या कैदत ठेविले, तेच समई पादशाही बुडाली ! विजापुर पठाणाचे हातास जालें ! आतां आदिलशाही कैती !! आणि उगीच तुम्हां तेंयें आपली आदिलशाही

आहे म्हणोन गुन गांढवे आहां ! जरी पटणाऱ्यांन जाकरुं करोन राहों म्हणाल, तरी, पटण काहां तुम्हास थोर दौलत देणार नाही. आणि पटणास, तरी, हजरती कुतूब जाहा व आम्ही व तमाम दखणी मिळोन बाबोन घेऊन बुडवीतच आहों ! तुम्हां मराठे कोक, आपले आहां, तुम्हां गोमटे व्हावें, म्हणून पत्रच तुम्हास लिहिणें असे, जे काय तुम्हास पटण देतो त्याची दखणी आम्ही कुतूबजाहापासून तुम्हास देवीतच असो; मित्रा ब्याहून अधिवर्दी होऊन येईल तरी करून देऊनच. सर्व प्रकारें तुम्हें गोमटे करून, पविर्गी, आम्हापासून अंतर पडे तरी, व भारील दावियाचा किंत्तु आम्ही मनांतून टाकिला ऐविर्गी. आम्हांस श्री-देवाची अण असे. तुम्ही निसंदेह होऊन येणें, हेर्जाव आपल्या पुढें पाठवणें, त्या हातीं, आम्हांसी घरांवियातें वरें वर्तावें. भारील दावियाचा किंत मनासून टाकिला, ऐसे, आपल्या आगव्य व कुतूबखामी असेल त्याचा रापथ लिहून, पत्र हेर्जिया हातीं पुढें पाठवून देणें, आम्ही सर्व प्रकारें तुम्हें गोमटे वजाव्यामी अंतर पडो नदऊन, बहुत कास लिहिणें [शिक्का— 'मर्या : देयं विरा : जते'].

[शिक्का प्रतिपद्यंत : केवेव वरिणमुर्ति : श्रवंदित ॥ शाहसु : नो : शिवस्यैवा मुद्रा : भद्राय राजते ']

श्रीमन्मन्त्री मंदिर, व. ५, अं. ५, क्र. २१, मंगळार्क पौष १८२७ शके, पु. ११३.

४ मे १९७०]

(- १४३ -)

[अधिक ज्येष्ठ शुद्ध ५, गविवार, रा. श. ५.

श्री

श्री गणेशगुणरीति अर्चोत्त लक्ष्मी अलंकृत राजमान्य राजश्री वरुणी नारायण देवाभिराग व ज्येष्ठ काशन व गावी फांत फांटा गोमादी यांस पो मोरेशवर [शिक्का] ' पंडितराज स्वतंत्र नमस्कार (राज्यसभेक) जके ५ मिळ्याश्री संक पे अधिक ज्येष्ठ सु ५ पौर्णिमा रविवारस मुद्रासन तिसा संवत् अल्फ, वेदमूर्ति अनेनभट धन फांटा सरजोतासी वास्तवे मारले फांटा वृत्तिवत योग्य याची सरजोतीसपणाची वृत्ति होती, त्याचे हकपवन कांहां राजपदीं जमा जहाहे, याकरिता हल्ली अनुपनाम तांदूळ आठ मेरी पावलेन कोटी मांघ १८१ थेंक येडी पांच मण दिले व प्रसूता राई थेंक पशून आटाका करजरा सोडून वेदमूर्ति सर जोतिसी यांचे वंशपरंपरेस जालवणें, नूतन पत्राचा आधा न करणें, मुख्य पत्राची प्रती लिहून घेउनु मुख्य पत्र वेदमूर्तिस देणें, रा. श. ३ रविवार, हे विजमि, [शिक्का— ' शुभं : भवतु ']

वार सूट

चित्रमयजगत, व ४, अं. ११, नवंबर १९१३, पु. ४०१.

१. शिक्का— ' श्री : चितामाणि : चरण शरण '.

५ जुलै १९७९]

(- १४४ -)

[?]

(रा. श. ६, मिथार्थीनाम संवसरे, आपाद, वृ. ७ मंदवगार गेजो १२ जी महाराजानी कोन्हेर वृद्ध देवाधिकारी तर्फे मातल यांस लिहिलेल्या पत्रातील उतरा (घडकले संग्रह)

स्वामी बाकुदणपापास या देवांत अर्हेत, मिरासदार कोण, गैरमिरासदार कोण हे जाणतात. माणसाचे माणूस ओळखतात. तें बाईदेशाकून नव्या सुभा करावयास आला अर्हेत. तुजला हे ठाऊक नाही. आणि उगाच एकाच कोणे एवढासी कथला (तंदा) करणों. हे तुजला कोणे सांगितले आहे. बाउपर मिरासदाराचे कथले नसते नसे करणील म्हणजे आपले केले पावणील. हे जाणून नितोळी यासी कथला न करणें. पुर्वी मातोश्री आऊसाहेबी मजरा (गांव) करावयासी सांगितले होते. ते प्रसंगी स्वामीने मान्य केले नाही. बाउपर गोमाजी नाईक पानसंयत यांनी व्यागी कुसर केला. ते वर्तमान स्वामीस विदीन जाल्यावर, त्यास तारीत केली. आज ताराईन सुरलीत जाल्यत आले आहे. हकी बाउमाणे सांगितले यांची पायलकी सुरलीत जाल्यणि. बाई करवणी मजरा केला नाही. मातोश्री आऊसाहेब असार कोणांना कागदपत्र कुसुगळले तेना असेल त्यावरी न जाणें.

पुरुषार्थ, व. १०, अं. ७, फेब्रुवारी १९३४, पृ. २५३.

१२ नवंबर १९७९]

(- १४५ -)

[कर्तिक वदुल ५ तुष्वगार

रा. श. ६

स्वामी श्री राऊसामेक संके ६ मीधार्थी नाम संवसरे कर्तिक वदुल पासी तुष्वगारे शर्या कुडावतेंय श्री राजा सीध लत्राणी यांनी देवसुवाणी व समस्त ब्राह्मण व प्रजा वसंथे पयली यांनी आज केले ही आहे अभयेपथ येता जे. श्री ... देवस्थान येथे आहे. शरीना गाव. या करिता येथे स्वामीने केलेले लोक आलीया कोन्ही उपपत्र वरु नये. खंडरी देऊ नये. कर्मा आज आहे. आजी पायवेड कोन्ही उपपत्र दीनला नाही. पुढेहि देणार नाही. तुम्हास आज्ञापत्र दीनले आहे. आमचे लोक सेना या मागी केतल जार्जल. त्याकरिता तुम्ही राव सोडून जणवारी सरज नाही. मुला रावही आगत जावे. बरा बोलाना कागद त्यास दीनलीया जणे. म्हणजे कोन्ही तुमचे वायेस जाणार नाहीत. आभये आहे. जणवे.

लेखनालंकार.

मुगावाणी, समवाणी, व. २, अं. ३, मार्च १९४७, पृ. ८६, ७.

१७७७-१७७८ सुमार] (- १४६ -) [?

श्री महादेव श्रीतुलजा भवानी.

श्रीमहेश्वरगुंणिनेनी अर्घ्योदय करणी अर्घ्योदय गर्वार्थान् । निजिजि राजमान्य
मजनी यकोजी राजे प्रीति रज्ज्वी शिवाजी राजे आशिर्वाद करीत अहं जाणोन
स्वकीय-गुणवत् देवता केले वाहिजे. अरि वैद्यराजानी लहरी केदारनाथ केला त्याम
अर्ज तेरा वीर जहा. महाराजाचे पैतृक जडाव व हाती व पोडे व मुदण आलेही
रज्ज्वी मनुष्यपती तुम्हाला मज्जावर वैराग्यन संपुर्ण राज्य तुम्हें हावी दिले.
वैद्यनाथ असा हा अर्घ्य वाटा तेरा वष मुद्दोच खाव्या. अर्घी जरी तुम्हां जवळी
मात नैजरी बहुत दूर हाणो. कथा बोले तुम्हां देणार नव्हतां म्हणून तेरा वीर
मजनी केई. मनभरणी थका विचार केला का. वीर. महाराजाचे पुत्र तेही आहेत.
स्वकी तोचरी स्वतः. मज्जने धर्माच आहेत. ते मजई आम्हाला फावेल ते समई
आम्हां वेव्हार मज्जान केऊ. येथे मनी धरून हाणो. वैद्यनाथ राजकारण प्रसंगी
आम्हां कुतुबराज्याने मीठीस मागानगरास गेलो. तेवून कर्नाटकास गेलो. जेजीस आलो.
केई येतली व येतार तर्फेचा मुदण वेतला व मेरुकाचा आडीकांत मोडून गर्वम
मज्जावले. वेगळ्याने हाणी मुदण हाता वेकडली घेत्या. त्याचरी मजल दममजल
कवेचींगरास गेलो. हे मज्जे लोक तुम्हांजवळी जाऊन वगुण रीती बोलावले कीं
गुहकवृद्ध करून नवे अपण्या अर्था वाटा मातवाण हो याका येथे बोलावले. परंतु कपट-
बुद्धि तुम्ही पैसी मनी धरिणी कीं, या समयात अर्घी बहुत थोर राजे जाल्यो आहो.
आताली आपण स्वतः मीठीस वेऊन दळनाट नगमा बहुत दाखवावी आणि आमचा
वाटा बुडवावा. तेरा वीर सांग राज्य आपणच स्वतःले. पुढेहे आपणच सांग राज्य खावे
पैसा तुमी मनी धरून वाट्याच्या निवाड्याचा तह न करावा आपण स्वतःचा जीस
अलेत. अमनी व तुम्ही मज जावली. व उपांग आपली बहुतांरी मुद्दोच नीलाव्यो कीं
आमचा वाटा सा. परंतु तुम्ही वाटा याका हाकिमास मनी धराव ना. मात मज्ज
का तुम्ही पावो. मज्ज आपण होऊन आमचे मीठीस आलेस आणि तुम्हाला थरावे
आणि वाटा मजवा हे गोष्टी थोरपणाच इज्जतीमध्ये त्यास नव्हे. या निमित्त
तुम्हाला जजाउरास जाव्या न मिशेव दिल्या. तुम्हा जजाउरास गेली वाटपर, गुहकवृद्ध
वाटपु नवे. वाटालेने पहिले सुणी पांडव कोरव बहुत बहुत कस्टी जाले ते
नारी मागानी कथा मनी आपुन गुहकवृद्ध वाटालेयात उभयपक्षां कस्टी होयजे.
मागोन पांडवले कीं, तुम्ही व आम्ही कस्टी करून येऊन प्रसंगे समाधाने राहोन.
परंतु तुम्ही कुषोन्नयारिचा गुह बुद्धि करून मीथि व वराच्युद्ध करावे येथेच
मनी पांडवे येथीलस आम्हास रावगाड प्रांत बहुत काही कार्य होते या निमित्त
तोरावळ प्रत्यक्ष आलो. तेथे पैसी स्वतः आडविली कीं, तुम्ही तुरक लोकांच्या
दरीस जाणोन आमच्या लोकांनी अगडा करावा, येथे मनी धरून अपन्नी नारी
जोत येवावट करून आमच्या लोकांचरी पाटपून दिलेले. तुम्हें लोक जालोन

आपल्याही तुम्हाला आमच्या लोकाना याच बाबत झट. तुम्हाचे लोक पात्रेच पात्रे. कधीकधी लोक पत्रेच दाणादाग होऊन पेटले. पैसा समाचार आर्डाक्या. हे तेव्हाच बहुत नमस्ते. वाटले की पैसादागी महाराज त्यांनी तुम्ही पत्र बहुत थोर लोक ये. असेच काही विचार करीत नाही. पैसा असता कधी काय पात्र नमस्ते दावे.

तुम्हा विचार करावा की, श्रीजिवाची व श्रीजीव यांच्यापरी पूर्ण जाही आहे. तुम्हा तुम्हाला ते मार्गाना. आपल्या सैन्यांतही तुम्हा लोक असता जेव्हा पैसा होतो आणि तुम्हा लोक पैसा दावा पाहतात हा विचार करावा होना आणि सुखाचा प्रसंग पडावा नव्हता. पत्रे दुर्धननामागची वही धरून बुद्ध पेटले आणि लोक मार्गाने, जे जाले ते जाले. पुढे वही तुम्ही हट न करणे. तेव्हा वही तुम्ही नारे राज्य स्वतः ते स्वतः. या उपरि कितेक आमचे आम्ही केले अस. जे जारे तुम्हा दावा उरले आहेत ते असत लोकांचे दावा देणे आणि नकट पैसा व जडन व दावा व थोडे यांचा अशाचा दावे देणे. पैसा विचार करून आम्हाही गांधी करणे. तुम्हा पैसा गांधी निर्माणणे केलेया आम्ही अशाणांपासून तुम्हाला गुंभारि अशाच पत्राचे प्रते वही लक्ष होनाची दौख देऊन. अथवा आम्हा जवळील दौख तुम्हाला भोवना तरी कुतूबशाहाज अर्ज क न त्यापासून तुम्हाला वही लक्षांचा दौख देऊन. पैसा दौख विचार तुम्हाला लिहिले आहेत. या दौखामे लि पैसा मनी धरून मन्व करणे. हशाच दावा न देणे. आपल्यात आपण गुंभारि करावा आणि कसटी काय याचे काही प्रयोजन नाही. याउपरि वही आमचा आपल्या गांधी वहावा पैसा वही मनी धरून वंदीयाच पैसा निर्माण रक्षणे आता मुळे असणे. गुंभारि करा नव्हते. आम्ही तरी वंदीयाच आजीवरी तुम्हाला सांगवले. आताही गांधी. पैसाच तरी वही. तुम्हाला सुच पावाल. नाईकाल तर तुम्हाच कसटी वहाव.

मुमुक्षु, व. २५-१०, अंक ११ वा, नवंबर १९३०, पृ. ११-२३.

१६७९ इ. स.]

(- १४७ -)

[

श्रीमानह विरंजीव अमोघत लकी आलेखन राजमान राजश्री महाराज व्यंकोजी राजे यांशी -

मान राजश्री जिवाजी राजे आशवात. पैसाच कुशल जाणून. तुम्हाला लक्षन करणे. उपरि तुम्हा वर पाहिलेले ते पत्रे. तुम्हा कुशल कळोन मनीस पत्राच. असेच अशाचया आपले कुशल लेखन करून पत्रांत जाणे. विरंजीव ते प्रतीच पैसाच दिलेल्यान विजापुरची पत्राचही कम राजजन देणेन जोरावारी धरून विरंजीव यांचे या मागचे विजापुरावर नाही केले. विरंजीवही उरून अशाचनच केलेन विजापुर. हे वर्तमान लक्ष अशाचान मम राजजन यांचा लक्षाच केलेला. असेच जोराच बहुत धारिणी आहे. पैसाच मदन पैसाच पाहिले. याचान आम्ही तेच अशा स्वय

मुठन लिह. हें पूर्वी जिजापुर सोडून दिवसाम दोन तीन दोन सज्जी करून
 नाटला. तेसा गनीम अग्यार करून खट्टा करून उमळविळा. व लखनपट्टीयांणी
 बहुतान अर्थ केली. जेसा कोट गम्याक्याची जी तेसा करून कोट घेतला. आली वा
 प्रकारि विजपुरीने सह खट्ट्यानी व तेसा करून त्या उपरि गनीम उमळोये त्या उपरि
 उमळून विजापुरीने अग्यार करून जिजापुर गिरीहें. ते घान ते लखनपट्टीयांनी व
 आमचा मुठना अठ. त्या करारवागामाये होसकोट व वेसकळ व जगणी व तेसा
 कर आदी करून मुठ्ठी व चो निसवती आम्ही आपणाशीन करून घेतली. पेजवसी
 तोफा मुठ्ठी निरळा थ व सतत निमदती आम्ही तुमारां वागची पेज केले नाही.
 अथवे आम्हीच माव्य कोट. तोफादी आम्हीच तुम्हां देसीत आला. तेसा सहन प्रसनी
 करून करारवाद करून राहा केला. या उपरि दिलेखाना आदव नी कसळ प्रांतकडे
 गेल्या होता. आमचाही सेना पाटीपरी लेकी व अगदी जिजापुरस जगो. काणळ
 प्रांतकडे राजश्री जसादन पंत ठेविले. त्याणी निकडे विलोक पृष्ठपाळेगारांनी फिमा
 हती कैदी होणी त्यांस मारून काढिले व हुमेलगानाचा माऊ कसीमाग्यन दोन तीन
 हजार स्वारीनी आल्या होता. त्यास व त्याच बर्दीया व हुमेलगानांचे दोघे लेक
 असे दस्य केले व हणी पांच व थोडे पांचहो पाडाय केले. या खेरीज पृष्ठ पाळेगारांचा
 मुठ्ठक व राडकोट करून करून ठाणी कैतविल्या. पंत केली. वाडपर दिलेखाना.
 सज्जगान व हुमेलगान येता हे कळोस हेदी याच राडा हजार स्वारीनी गनीमावर
 गेले. माव्ये गनीम घाटून जिहडे गनीम जाय दिहडे जाऊन जागां जागा गनीमास
 गोपमार देऊन निकडूनही मारून काढल्या. नांपत गिमानदी उतरून पेठगावान
 आपले मुठ्ठकान गेला. गनीमास पेमे केले जे मागती जिजापुरस काट न करली. तेसा
 खट्टा केला. व राजश्री सेनाजी राजे मोमळईत गेले होते. त्यास आणाक्याचा उपराव
 बहुत प्रकारि केला आम त्याली कळो आले का. ये पट्टगईत अगर जिजापुरीने
 अगर भागानगरचे पडगाईत आपले मनोमनानय बाळगाय नाही. तेसे जगान
 त्याणी आमच लिहिण्यावरून स्वार होऊन आले. त्यांचा आमचा गेट आली.
 घोग्याचे गनीने जेरा गगानास करूं ये तेसां केले. हे सविस्तर वर्तमान तुम्हास
 कळावे म्हणून लिहिले असे. कळले अथवे. मोमंत्र.

महागष्ट कोकिल, पुस्तक ४, अं. ३, साल १८७९, पृ. १-४.

1679 80 A. D.] (- १४८ -) [1679 1680 A. D.

From the Journal de Boureau Deslandes, Archives
 Nationales, Paris.

(1679 A. D.) The Raja Shivaji is a noble who revolted
 25 to 30 years ago from the domination of the king of Bijapur
 and who has, since that day, made himself more dreaded than

one can say by those of the kingdoms of the great Mughal, the king of Bijapur, and the king of Golkonda. He has since his revolt, almost always made head against the former two, from whom he has gained great advantages and much territory, of which he is actually in possession.

His Kingdom one may style it so, Shivaji having been some years ago crowned king is at present of very great extent. He is a Hindu, and was declared 6 or 7 years ago one of the caste or race of Brahmans (a mistake for 'twice born' द्विज 'Kshatriyas'), which is the highest among the more than 80 castes of Hindus, that are in India. He is 55 or 60 years of age, a man of great judgment, very brave in his person, and very vigilant whose daily exercise is war. I believe that since the time, when he (first) revolted, he has never left his arms, very active, having always some design in his head and very fortunate in all his enterprises. he has got out of a multitude of dangers not so much by his resolution as by his good judgment, or he would have perished a thousand times.

He it is who twice pillaged the city of Surat, the most famous port in all India, from which he carried off immense riches. It is said that on that occasion he took more than 50 millions of Rupees, which is nearly 45 million livres of our money. He is so greatly feared that I have often seen the city of Surat in great agitation and all the people have deserted it at the least news that they had of the approach of his troops, although it is a city that is at present entirely enclosed by walls, which are quite strong for the country.

The (French) Company has a house (comptoir) at Rajapur, where at present it has not much of trade, (not) so much because of the war which we had had for so long a time with the Dutch, who have hindered us from doing any thing as because all the country of the said Shivaji is full of troops who hinder liberty of trade. But if peace is made between Shivaji and the king Bijapur, as is rumoured at Court, the Rajapur French factory can do trade of more than seven or eight hundred thousand livres every year.

Rajapur is, however, at present very miserable and very badly fortified, because when Shivaji took it he ruined it entirely. As he took here large sums of money, he is accustomed to call at the 'City of Gold'. This prince is a great friend of our Company. He entertains correspondence by letter with the Directors-

general who are in Surat, and his principal ministers do the same. Hence it is that we have great liberty at Rajapur - much more than at Surat, - being, so to say, (our own) masters. He loves our nation above all others of Europe. The English had formerly a very large factory here, but they were there massacred by the command of Shivaji some days after he had made himself master of the city of Rajapur, he having learnt that the English had supplied grenades to the besieged. ⁴

However, four or five years ago the English were re-established there. At present they are at war with Shivaji concerning a fort which he wants to build on a small island (Khanderi) lying at the entrance to the island of Bombay. It is 30 or 40 leagues to the north of Rajapur. The English wish to hinder the construction of that fortress. Since then Shivaji has given orders not to allow the Englishmen in Rajapur, who number ten or twelve, to go out of it. The day after our arrival (at Rajapur) the chief of the English (factory) did me the honour to come to see me, in order to find out if we could not help them in getting out of the danger in which they were, which was assuredly great, especially if they challenged the naval force of Shivaji. I replied to him that being friends as we were of Shivaji we could not do it openly; but if they found means to seize some sloop, even ours, provided that it appeared to have been done by force, and if they came on board our ship in the anchorage, we should receive them with great pleasure. He told me that he would do it; but in the meantime he received news that Shivaji had sent men to Bombay to treat for an accommodation, which would prevent the execution of his design. One cannot believe that Shivaji can succeed in constructing that fort, if the English persist in the resolution which they seem to have formed and which is required by their interests, (namely) to prevent it.

13th January, 1680.- We have not been able to sail yet. The Prince Regent (Shambhaji) has sent us some sailors on board to do us civility, saying that he did not know before that day that our ships belonged to the (French) Company, because as he had seen no one disembarking them he had concluded that they belonged to private persons; and complaining that we had not notified the fact to him; and finally testifying to us the esteem which he had for the Company.

2. The English were only imprisoned and not killed for having supplied grenades to the Bijapuris at the siege of Panhala.

I answered that, as we had come to that anchorage without any design of doing trade, we had not for that reason set foot on land, but that in future we should come there to trade and should on that occasion renew the friendship which has always subsisted between him and our Company.

भा. इ. सं. त्रै., व. ३, अं. २-४, पृ. १०४-१०७.

१६ जुलै १६८०] (- १४९ -) [आषाढ शुद्ध १ बुधवार,
गौड संवत्सर

गौडी भाव सर्वज्ञाद अर्थाने सुव १ बुधवार दिवापात परवर्तमानमिथ्या वेद
मुनि कृतमत निवेदनासी विष्णो भास्वर दातपत्र तुम्हास खात्री हासी होवु दा मजे-
न्यारी देऊ तुम्हास दातपत्र दिव्हे असे. आमचे समंवीय कोण्डी तुम्हासी प्रसंग
कळणाने येतच नही. पुत्रवैत्री तुम्हास अर्पण दिव्हे असे. हे विनवी.

भा. इ. सं. त्रै. पुनर्वसु नक्षत्र पुन, स्वी. अं. क्र. १७, पृ. १५.

३ नवंबर १६८१] (- १५० -) [कार्तिक शुद्ध ६ रविवार,
रा. श. ८

श्री

[शिक्का]

महाराजा श्री राजारामांक मजे ८ पुनर्वसु संवत्सरे कार्तिक सुव अष्टी
मकरांत प्रेक्षित कृतपत्राने विहासनाभास्वर श्री राजा जेवु दातपत्री खासी यांनी
राज्या केली येनाथ देवाधिकारी व लेखक प्रात जाऊनी यांनी आजो केळी ऐसीजे.
वेदमुनि गणपत विन गोपालमट अगहात्री मासलेख्यकर यांनी हुकर येऊन विदिल
[शिक्का] केळे की अपले पिते गोपालमट विन श्रीधरमट याजपायून महाराज
कळमसली यांनी मंत्र उपदेश घेऊन आपल्या अन्वोदयार्थाने सुवंप्रीत्यर्थ अनुष्ठान
मागिले. त्यास वर्षासन दातपत्र मोईन करून आमचे मित्र खास दिव्ही. तेंपेप्रमाणे
चाहा असे आहे. मांप्रत महाराजे चालविले साहिजे म्हणऊन विहित केले. तेंपेप्रमाणे
दातपत्र दाखविले व सुनाचे पत्र दाखविले. त्यास असले पत्रामध्ये लिहिले की त्यामी
नष्ट होत असून तुम्हास सुवंप्रीत्यर्थ अनुष्ठान मागिले
उपदेश संपवला. यावरून आपल्या अन्वोदयार्थाने सुवंप्रीत्यर्थ अनुष्ठान मागिले
त्यास वर्षासन प्रथितयांनी आवयाची मोईन केली असे. वीण ता.

वर्षासन

होन पत्राची जंगर

गवा नवंबर वासले

१. शिक्का - श्री जेवुन जेवुन केळी : मोईनसुता नीलकेळी.

वजन टांगा

१४ तूप

१४ तेल

॥३३

मापे खंडी

४ तांदूल

४ नागली

८

सूर्यप्रीत्यर्थ अनुष्ठान प्रतिवस्त्री यास रामोघ्री व पूजा.

अर्कत वस्त्रे.

अनुष्ठान समई.

नेसावयासं व असन

१ पितांबर

१ शाल

१ असन

वजन टांगा

चंदन

६६५ शुभ्र चंदन

६६५ अर्कत चंदन

८१.

३

यो! होन पा येकसे व गळा नवसेग मापे खंडी आठ व वजन सवा अठरा मण व अर्कत वस्त्रे दोनी व पितांबर येक व शाल येक व असन येक. येणेप्रमाणे दानपत्र करोन दिले. स्वामीनी अमचे अभ्योदयार्थ सूर्यप्रीत्यर्थ अनुष्ठान प्रतिवस्त्री करावे व मंत्रउपदेशही स्वामीचे वौपपंगपंगेने अमचे वौपपंगपंगेस करावा. आपण संकल्पपूर्वक वर्षासन दानपत्र प्रतीवस्त्री करून दिले असे. आपले वौपपंगपंगेने स्वामीने वौपपंगपंगेस उत्तरोत्तर चालवावे. यासि अन्यथा करून तर श्री महादेव माफ. स्वामीनी निरंतर देवापासी आमचे कल्याण इच्छावे. ऐसं दानपत्र महाराज अवासाहेब [शिवाजी महाराज] कैलासवार्मी स्वामीनी भट गोसावी यास करून दिले ते मनास आणून, व मुभाचें पत्र मनास आणून, त्यावरून राजश्री अवासाहेबाचे संकल्पित आहे ते चालवावे हे अग्रहास अगत्य जाणोन, हाली वेदमूर्ति रामभट विन गोपालभट यास वर्षासन सदरहू प्राप्ता सनद करून दिली असे. पूर्वी नखत होन पा १८० येकसे हजूर पोतापैकी पावत होता व वरकड जिनस मुभा पावत होता त्यास हजूर पेशज न पावे म्हणवून नखत व जिनस सदरहूप्रमाणे मुभा सजकुरावरी देखिले असं तेंणे प्रमाणे भट गोसावी यास साल दरमाल पावीत जाणे. ताच्या पत्राचा उज्जर न करों. तालीक लेहून घेऊन असल पत्र भोगवटियास पगतीन भट गोसावी यापासी देणें....
...(शिका—'मयादेयं विराजते')].

भा. इ. सं. मं. पाण्णामिक अहवाल, शके १८३४, भाग २ रा. स्त्री. ग्रं. क. ४, पृ. ३२८-३१; विविधजानविस्तार, पु. ४२, अं. ८, आगष्ट १९११. पृ. ३६०-३६१.

१६८१-१६८९]

(-१५१-)

संभाजी महाराजांचा एक शिक्का.

श्रीगारिचवमक्युदेकादधिशतधरणीसमन्त्या-

म्राज्य ॥ संभा: कवपतेमुद्रा मोदप्रदा जयति ॥ १ ॥

भा. इ. म. म. वार्षिक अहवाल, शके १८३२, पृ. ७१.

१६८३ इ. स.]

(-१५२-)

[१६८३ इ. स.

कांद दे अल्लहोर, गोवा ते पोर्तुगालच्या राजा. १६८३ इ. स.

“ संभाजीचे सैन्य गोवा प्रांताच्या कित्येक भागांत असतांनाच एका प्रचंड सैन्यासह राहा अलम वाटाव्वाली उत्तरून आमच्या शेजारीं डिचोलीस येऊन तल ठेऊन राहिला. आणि तेथून त्यानें खलिता ल्हून वकील पाठविला व कळविलें की, संभाजीच्या राज्याचा नायनाट करून त्याचा मुलख आपल्या राज्यास जोडण्यासाठीं त्याला त्याच्या बापांनै सैन्यासह पाठविला असून आणखीहि सैन्य निर्गनगळ्या रस्त्यां तून येत आहे. आणि या कार्यां पोर्तुगीज लोकांचे साहाय्य मागण्याविषयी सांगितलें आहे. तेव्हां सुरतेहून, सामुग्री भरून येणाऱ्या गलबतांस पोर्तुगीज मुलखांतली नदी नाव्यातून संचार करण्यास त्यास इत्तादनै परवानगी द्यावी व इतर मालमत्ता पुरवून साहाय्य करावें. या मागणीचा कौन्सल भरवून विचार केल्यावर असें ठरविलें की, ब्रमातीच्या दिवसांत जर मांगल सैन्य येथें राहिलें नाहीं तर संभाजीकडून राज्याच्या सुरक्षिततेस धोका येईल. तेव्हां धान्यसामुग्री पुरवून साह्य करावयाचें, परंतु, गलबतांना भवें नद्यांत फिरण्यास परवानगी न देतां कायसूच येथील खाडीतून ती जाण्यास मोकळीक द्यावयाची. याप्रमाणें मतलब करून व ‘कायसूच’ येथील किल्ल्यावर असलेल्या तोफा वगैरे काढून तो मोकळा करून मोअझीम यास तसें कळविलें. तेव्हां तो अति गर्विष्ठ, वैभवशाली आणि मोठा सत्ताधीश राजपुत्र असतांहि फार आभारी होऊन त्यानें आस्थास नजराणा पाठविला. आम्हांहि त्याकडे पुढील कारस्थान ठरविण्यासाठीं वकील पाठविलेला आहे. सुरतेहून आलेल्या गलबतांतून गेल्या सालीं गोव्यास असलेला बादशाही वकील यंदांहि आला आहे व त्याकडे खुद्द बादशाहानें मुलाकडून आलेलाच निरोप सांगून पाठविला आहे. ”

भा. इ. स. मं. त्रै., व. ६, अं. १-४, पृ. ५७.

28 January 1684]

(- १५३ -)

[28 January 1684

Letter from Richard Keigwin to King Charles II.

Dated 28th January, 1684. (O. C. 5071).

At the change of the Government (i. e. Keigwin's usurpation of the Government of Bombay) an ambassador of Shambhuji was prisoner to one of the Mughal's generals and (it) was intended to have cut off his head. But hearing (that) Bombay was proclaimed your Majesty's, he suspended the execution and sent the prisoner to me, whom I safely sent to Shambhuji.

भा. इ. सं. मं. त्रै., व. २, अं. १-४, पृ. ३०.

११ जुलै १६८४]

(- १५४ -)

[श्रावण शुद्ध ८, गुस्वार
रा. श. ११

श्री शंकर

श्री सकलगुणमंडित अर्गंडितलक्ष्मी अलंकृत राजमान्य राजश्री देवाजी विठ्ठल [शिक्षा] १ देशाधिकारी व लेखक प्रांत गजापूर वर्तमान व भावी गोमावायामी

पोष्य मोगेस्वर पंडितगई नमस्कार गज्याभिषेक सक ११ रक्ताश्रीनामसंवत्सरे श्रावण शुभ अष्टमी व्रस्पतीवार वेदमूर्ति हरिभट विश्वनाथभट पदवर्धन वृन्ती मौजे पावस ता मा ब्राह्मण योग्य देवोन धर्मादाय देविले तांदूल कैली कौटी मापे मण ८२॥ अडीन. जोवरी वेदमूर्ति श्रेम पावतील तावरी प्रतिवर्षी पगमर्प घेउनु प्रविष्ट करीत जाणे. प्रतिवर्षी नूतन पत्राचा आश्रेप न करणें. प्रती लिहून घेउनु मुख्य पत्र भट गोमावी याजवली देणे. रा ८ ७ माहे शावान सुा खमस समानीन. अल्फ पा हुजूर हे विज्ञासि [शिक्षा—' सुभं भवतु ']

वार सूद ल ५ जिल्हेजु मन तिसा समानीन (२१ सप्टेंबर १६८८) वार सूद पोा ल १९ जिल्हाद : साल मजकूर (५ सप्टेंबर १६८८ किंवा १९ अक्टोबर १६८४.

भा. इ. सं. मं. वार्षिक इतिवृत्त, शके १८३५, स्वी. सं. क्र. ७, पृ. १७७-१७८.

15 September 1684] (- १५५ -) [15 September 1684

Richard Keigwin &c. at Bombay to King Charles II.

Dated 15 September, 1684 (O. C. 5196).

" We sent to Shambhuji, Capt. Henry Gary and Lt. Wilkins who have confirmed a peace with him and have his order for

१. शिक्षा—' श्री : चिंतामणि च : गणशरण '.

the payment of 12,000 pagodas, which was an old debt of the Company's that they (neither) could nor would recover; and likewise his order to settle factories and build houses and traffic in any part of his dominions . "

मा. इ. सं. मं. त्रै., व. २, अ. १-४, पृ. ३०-३१

1684 A. D.] (- १५६ -)

An order to Gopal Parsuram Subahdar and Mazumadar of Kolhaur Jurisdiction.

By the Governor of Bombay were sent Henry Gary and Thomas Wilkins for ambassadors and Rama Sinay interpreter, who being treated with much courtesy, manifested to me that they having goods in several places of Ghat which were violently taken away by Gopalo assistant in Ghat, and entered in the treasury to the value of 2590 pagodas Patcheris as appears by the list, underwritten, desiring satisfaction for the same. Goods taken from Kolhapur amounts to 63 pagodas, viz.

36 pieces Europe cloth	...	40 pgs.
5 Covids scarlet	... ..	20
6 Covids serge, 5 taken by the subahdar and 4 by Bimaran		3 ,,
		63 ,,

When the army went to Raibagh there was taken away goods to the value of 217 pags, viz.,

3 Corge of Pattagens..	...	8 pgs.
Ready money from the broker		117 ,,
6 Baftas	...	2 ,,
Ready money from Mr. Robinson		30 ,,
		217 ,, (sic.)

From Car calesty in money	.. ..	14 Pgs
.. Kolhapur in money	.. ..	81 ,,
.. Seganna taken by Dam Daracan	..	337 ,,
		432 ,,

Goods taken in several places from the brokers amounts to 94½, viz.,

2 Horses	25 ,,
2 Rings	16 ,,
2 Pamareens	13 ,,
3 Covids scarlet 5 sarces and 5 Kamarbands	12½ ,,

1 Old Carpet	1½ Pgs.
3 Pieces of Bercaly and 5 Balelios	6 "
1 bag of Tobacco	12 "
Copper Pots	5 "
Garavanees for the horses ..	3½ "
	94½ "

Goods taken from Rajapur factory that was in Autany (=Athni), viz.

24 Pieces Europe cloth qt. 650 Covids at pag 1.	731
8½ Pieces of Serge qt. 300 Covids at 1 pg. Covid	225
19 Pieces Serge	233
240 Swords at 1½ pag. each	420
1 Horse	25
2 Kamarbands	6
3 Rings	20
1 Sword and Belt	30
Ready money	3
1 Cavar	2
1 Small Cover and Tindal	12
In Gold and Silver	50
In Several Clotns	20

Wherefore I having promised to restore what is entered in the treasurer's books do desire you to see in what year and after what manner these goods and moneys are registered, and that you find you may restore to the English (ready money excepted) you shall also send me a list of what goods disposed of declaring the day month year, as also what goods are remaining, and the just value of what ready money. That I may know how to decide this matter send me also a list of what goods you shall deliver.

भा. इ. सं. मं. त्रै, व. २, अं. १-४, पृ. ३९-४०.

1684 A. D.] (- १५७ -) [ग. अ. १०

Copy of the Agreement and Contract sent by Shambhuji Rajah to the Worshipful Richard Keigwin, Governor. 1684.

In the 10th year of the reign (Rajyabhishek Shaka) of Shambhuji Rajah Chhatrapati. Captain Henry Gary and Thomas Wilkins

were sent by the Governor of Bombay for ambassadors, and Rama Sinav for Interpreter, by whom it was proposed to have their factories in the Karnatak places. The which I taking into consideration, made the following articles, viz.

1. That the English may place their factories where they please, and at present they shall settle in Tirangapate (= Tevenapatam), Gudancr (= Cuddalore), and Cannamer (= Conimer), and then where else they will, for which they shall have ground to build a house 60 covids long and 15 covids broad, and 2 high, and the thickness of the wall $\frac{1}{2}$ cavid and no more, and if they have occasion for more, they may build another house of the same dimensions in another place, and if that be not sufficient they may build shops as are built in the bazar by other merchants.

2. That the merchants dyers or weavers that shall have goods belonging to the English, the subahdar-havildar shall not molest them but shall give them all the assistance he can.

3. That the English may have coolies or other people to watch their goods in the importation or exportation of the same, so many as the quantity of goods shall require, the subahdar or other officers shall not hinder them, but if the English will keep more than is necessary it shall not be granted.

4. That if any robbery be made upon the English or their merchants that come into my dominions, trading in merchandize, the thief that shall be taken shall be carried before the subahdar or havildar, who shall cause restitution to be made, doing Justice uprightly.

5. That the goods that the English shall import shall pay $2\frac{1}{2}$ p. cent custom, and when transported shall pay no custom nor have any molestation for the same.

6. That if any merchant or inhabitant of my dominions in buying any goods or merchandize from the English, shall become indebted to them or their merchants, the debtor shall be carried before the subahdar, or other officer who shall order the said debt to be paid if justly due, having no respect of persons.

7. That the English shall buy none of my people belonging to my dominions, to make them either slaves or Christians.

8. That it being proposed that no vessel, grab or boat that by storm are forced on shore in any of my ports and wrecked should be entered into my treasury books, requesting me to forbid the same, the English shall have the same liberty as other Christians.

9. That it being proposed by the English that if any sabbadar or havildar in my dominions will have any goods from them, they may refuse to deliver the same, unless he shall produce my letter, or from any of my principal officers, they may deliver them goods and not otherwise, unless having correspondance with them they shall deliver them merchandize freely on their own account.

10. That it was proposed by the English not to take toll (called Patty) from their servants, I will observe the same in this as with other Christians.

11. That it being proposed by the English that if I give more liberty to other Christians than here specified, they may have the same. The which I will do observing with them as with other Christians.

~~~~~  
सा. इ. सं. मं. त्रै., व. २, अं. १-४, पृ. ३७-३९

1684 A. D.]

( - १६८८ - )

[ ग. ज. १०.]

### Agreements &c. with Shambhuji Rajah.

"In the 10th (i. e. शम्भुजीराज अंक) year of the reign of Shambhuji Rajah Chhatrapaty, by the Governor of Bombay were sent Cap. Henry Cary and Thomas Willins for ambassadors and Rama Sinay for Interpreter, and by them several matters communicated to me, which I taking in consideration did grant which is now declared as followeth.

1. That what difference or molestation the English has received before from me shall not be called into question nor to be taken ill from them, and I shall do the same. It being past and now the peace being concluded, which accordingly shall be conserved, and if any small matter happen we shall not take notice of it, and same are agreed.

2. That the English or their Merchants may come into my dominions and ports and there merchandize and may have their factories and what goods they shall import and export, shall pay usual customs, and the officers that assist in the custom house shall not molest them, and the same liberty my people are to have in the English dominions and so we agree.

3. That if any robbery be committed on the English or their Merchants that comes into my dominions to trade or merchandize the thief that shall be taken shall be carried before the Justice who shall cause restitution of the goods to be made doing justice uprightly and the same my people are to have in the English dominions and so we agree.

4. That what vessels, grabs or boats belonging to the English which shall be sent to any ports to fetch merchandize if any of them in going out or returning back by reason of winds or storms, shall put into any of my ports, they shall have free liberty to come in, and to put to sea again, wind and weather permitting, without hinderance or molestation, either by demands of custom or otherwise and if it shall happen that by Tempest or storm any vessel shall be cast away in my dominions and the Havildar or Subahdars do seize upon them on my account as wrecks, it was proposed to me that it is customary if any vessel be cast away in any port she is to have all necessary assistance for the securing of her goods, and only to pay custom for which goods she shall import, giving them no molestation, I say therefore, that I shall observe the same rule in this as my father did, or according to the agreement that is between me and other Christians and so we both agree.

5. That the peace being made between me and the English, if any person shall raise any matter of difference, the same shall be examined, and the peace shall not be broken thereby, but on the contrary shall be conserved as it is, and so we agree.

6. That having continual war between me and the Mughal by which reason my people enter in and destroy his country, the English having factories in some parts thereof, if any of the said factories be pundered or goods taken away by the people, the Subahdar or Havildar of the army shall restore them their goods again, and if any of their people or brokers shall be imprisoned they shall be set at liberty without any molestation.

7. That whereas several vessels, groabs and boats belonging to me, as also to the Mughal, using the sea, if any of the Mughal's vessels be laden (or taken) by mine and shall find any goods therein belonging to the English with their marks, examining and finding the truth of it, they shall be restored, and the same the English shall do, if any of my people's goods are taken in any boats by them, and so we agree.

8. That what goods the English shall import or keep in Rajapore or in any other ports shall pay custom after the rate of 2½ p. cent, and when transported pay no custom nor have any molestation.

9. That it being proposed to me that the English shall pay custom as in Idalsha's time for what goods shall be transported from Rajapore to Balaghat, to which I say that I shall take no more than what is Customary.

10. That the English and other merchants may buy in my dominions and ports any goods from the inhabitants or merchants, at the just price of which the subahdar or other officers shall take no more then (sic) the due customs without any malice.

11. There is a war between the Portuguese and Dutch and my people shall neither help the English nor them by any means, and the Peace between me and the English shall be performed without any difference.

12. That in buying or selling goods of merchandize from the English by the merchants or inhabitants of my dominions if any of the inhabitants become debtors to the English, the person shall be carried before the subahdar, or any officer who is to do justice, and order the payment of the said debt, having no respect to any person, and the English shall do he same to my people.

13. That if any of the English or their officers for any fault shall fly into my dominions, he being sent for my officer that shall assist in that place shall deliver him without respect and the same t he English shall do with me.

14. That if any of my people violently shall enter into the English factory and make any quarrels, the subahdar examining the same shall punish him according to his fault, and if he find the fault in the Englishman, he shall keep the officer in irons, sending a letter to Bombay, and according to the answer he shall punish him or discharge him.

15. That the Island of Bombay wanting in wood I grant liberty to buy the same freely without custom and it shall be observed, as was agreed to in the time past, and it then custom was taken shall now do the same.

16. That the English formerly having their factory at Rajapore and sold several goods to the Rajapore merchants, for



which they became indebted to the English, therefore the havildar and subahdar shall examine the same, doing justice without any respect to the merchants.

17. That the English may erect a factory in Nagotan and Pen, which if they will, they shall pay custom for the goods they shall export or import to or from Ghat, as they pay in Rajapore, and they shall not be molested.

18. That the English shall buy none of my people belonging to my dominion, to make them slaves or Christians.

19. That for the goods taken from the English in Cudavantapur (Khuda-banda-pur) or other places, my father Shivaji Rajah promised to pay 10,000 pagodas Patchias, by agreement, and on this account he has expended some money on this factory house at Rajapur, which with more shall be paid out on the said house and what already paid being deducted, the remainder I shall pay the English in coconuts and betlenuts.

20. That the houses which the English shall build in any of my dominions or ports shall not exceed 60 covids in length and 15 in breadth, and  $2\frac{1}{2}$  high, the thickness of the wall  $\frac{1}{2}$  a covid-according to which proportion they may build their factories, not taking more ground than the aforesaid, and if that be not sufficient, they may build shops as in the bazar by other merchants, and be that presents a license from Capt. Richard Keigwin shall be granted leave to build a factory and no other person.

21. That the merchants, weavers or dyers that shall have any goods belonging to the English, the subahdar and havildar shall not molest them, but on the contrary shall give them all aid and assistance.

22. That the English may bring gold and silver and to coin money in the mint house, and not in other places, for which they shall pay the usual interest.

23. That the English may have coolies and people to watch their goods shall require (sic), and the subahdar and other officers shall not hinder them, but if they will keep more than is necessary it shall not be granted.

24. That it was proposed by the English that if any subahdar or havildar in my dominions request any goods from the English they shall not deliver any except they produce my letter or some of my principal officers. To which I say if they produce my letters or any of my principal officers then they may deliver goods and

not otherwise, except having correspondence with them they do it upon their own free will.

25. That it being proposed by the English that the subahdar when he shall not send ambassadors to Bombay and none to send but myself having any considerable matter, I will send, and if it be no small matter the subahdar shall send one person with his letter to Bombay to send the same.

26. That it was proposed by the English that if I give to the other Christians more liberty than I have already to them they shall shave and enjoy the same, which shall be done.

27. That it being proposed to the English that they having a difference with the Siddi and if occasion should happen I should assist them, that which I promise to do.

28. That it being proposed by the English that they shall pay Custom for all goods in the same place where they are bought, and shall have no hinderance in carrying the same away. To which I say it shall be observed as in my father's time or what was from the beginning observed.

29. That was proposed by the English not to take any toll or custom called Patty from their servants. The same as I do observe with the ( other ) Christians I will with them.

30. That it was proposed by the English that their Patta-marrs should freely pass and repass with their letter without any hinderance by the people of the watches or any other. The Patta-marrs that shall bring or carry their letters it being under their seal, being examined shall not be hindered.

According to these articles we will observe, avoiding all difference

मा. इ. सं. मं. त्रै., व. २, अं. १-४, पृ. ३२-३७.

[ 1684 A. D. ]

( - १५९ - )

[ 1684 A. D. ]

Letter from Shambhuji Rajah th Richard Keigwin, Governor of Bombay, 1684, ( Factory Records, Surat, Vol. 109 ).

The Worshipful Captain Henry Gary, Thomas Wilkins and Rama Shenvi made known to me the desire you have of friendship and amicable correspondence with me, which I very much esteem. The first ambassador sent from you met me at Birvadi, signifying

to me your desires, which taking into consideration I condesended to. But now this present ambassador have (sic) given me to understand all, and I considering the same have granted and agreed according to the Articles that I send by him, by which you shall be informed, and you shall with all your power prevent any difference in matters already agreed upon by these Articles, and to cause that they be observed as they are written, and I will not fail to perform the same: and this you may believe, performing what is on your part, that our correspondence may daily more increase. You shall also take notice what shall be writton you by my loving and faithful Kavi-Kalas, and by my ambassador you shall be further to your satisfaction informed. I need write no more.

You desired the said Captain to tell me that there was a difference between you and the Siddi, desiring my assistance by, which you shall be enabled to chastise him, which very much concerns me, he being my principal enemy and you being in friendship with me. I say he that is your friend or enemy is also mine, and considering the same, you may with your power destroy this enemy Siddi, for I am endeavouring the same on this side. If occasion be, I shall not fail to help you by all manner of means, it being convenient that you should destroy this enemy, by which our friendship shall be more increased. I shall not be more large.

~~~~~  
मा. इ. सं. मं. त्रै., व. २, अं. १-४, पृ. ३१.

1684-85 A. D.]

(- १६० -)

An order to Gondaji Zado, Capt. Mor* of the fleet :-

The Governor of Bombay sent me &c. ... .. consideration, I entered into a league of friendship with him. They alleging that 4 years past Govindadas Kanho Subahdar of the fleet, having an angagement with the Siddi's fleet seized four boats belonging to the English, laden with wood, he presuming they belonged to the Siddi carried them away, and now they desire me to restore them again, wherefore, if the same do belong to the English I think it not reason to enter them in the Treasury book, and when they send any person to demand them, you are to examine the matter and to deliver them with all their appurtenances, taking a receipt for the same.

~~~~~
मा. इ. सं. मं. त्रै., व. २, अं. १-४, पृ. ४३.

1684-85 A. D.] (- १६१ -)

Order to Subahdar and Mazumadar of Kolaba :

Cap. Henry Gary and Thomas Wilkins ambassadors and Rama Sinay interpreter being sent to me by the Governor of Bombay, they with much courtesy signified to me the desire the said Governor had of peace with me, which I taking into consideration concluded a peace with him, and they informed me that their merchants boats going to several ports, one of them belonging to one Ventue Darmoji to the value of 150 Rupees, was seized by the officers of Kolaba. They desired me to restore the same, wherefore we being friends I order you to examine this business, and if she be taken by force or against reason, you are to restore the said boat, to the person that shall come to demand the same, and from him you shall take a receipt for the same, but if the said boat at the time of seizure was a wreck and entered in the treasury book do not deliver it.

भा. इ. सं. मं. त्रै., व. २, अं. १-४, पृ. ४२.

1684-85 A. D.] (- १६२ -)

An order to Govindaji Zadoo, chief Capt of the fleet.

The Governor of Bombay having &c... treated for peace, they also alleging that in the year 1681 Sultan Khan being subahdar of the Fleet, he took from Faguy Mamood and Abaji Tank some batty readymoney and copper pots to the value of 499½ Rupees which being violently taken, they desired the same to be restored, viz.

30 Moras of Batty, wherein was Vetoji Sinay's

Batty at 15 p. More	....	....	Rs. 450
Ready money	....	....	37
Copper pots	....	....	12½
			499½

The Peace being made, I have promised restitution of the same; wherefore I order you to take notice of the said year, of Sultancan it is as above said, and if he took the same as prize, and is entered in the book, all which being examined by you restore the copper pots and what batty you have disposed but let me know

the just price according the use of our Government as also the money, then I shall decide the same.

The English told me that Siddi Missari, admiral of the Fleet, has bought from one Simpavara several goods to the value of 151 Rupees, which yet is not paid, Wherefore I order you to examine the same and what sort of goods you shall find of the 151 Rupees you may deliver and if anything shall want, then let me know, to be decided, and if the copper pots batty or money is recorded in the book why was taken if it be by breaking the boat, then you shall not deliver the said pots, which you shall make me know, but if it was taken by robbery without reason, then you are to restore.

मा. इ. सं. मं. त्रै, व. २, अं. १-४, पृ. ४३-४४.

1684-85 A. D.] (- १६३ -)

Letter sent by Shambhuji Rajah to Antaji Lakshman, Subahdar and Mazumadar, Annilas Jurisdiction.

The Governor of Bombay sent to me Henry Gary and Thomas Wilkins for ambassadors and Rama Sinay for interpreter, signifying their desire to have peace with me, as also informing me that the Subahdar and other Officers do molest and disturb their people that assist in Karwar factory desiring me to take care therein, and now peace being concluded between us, I would have you to consider that these people are merchants and honest, therefore by no means give them the least molestation. You shall take custom as is agreed, doing them no injury therein and by all means you shall conceive our friendship with the English.

मा. इ. सं. मं. त्रै, व. २, अं. १-४, पृ. ४२.

1684-85 A. D.] (- १६४ -)

An Order given by Shambhuji to Gopal Dadaji, Subahder Musamadar Palamacot Jurisdiction.

In Faringapett having had their factory, and you having had some difference with them, you seized upon their goods, but now the Governor of Bombay sent the Worshipful Henry Gary and Thomas Wilkins for ambassadors and Rama Sinay for interpreter,

and treat for peace and proposed to me that they may have factories on the Karnats Jurisdiction and to have commerce and trade, Wherefore they are to settle their factories and to merchandize and trade paying custom for their goods and in other matters it shall be observed with them according to agreement made. You by all means are to protect them they being merchants. You shall not molest them nor give them any occasion of difference.

भा. इ. सं. मं. त्रे., व. २, अं. १-४, पृ. ४१-४२

1684-85 A. D. J

(- १६५ -)

Order of Shambhaji Rajah to Denaji Vittal, Subahdar and Majamudar of Rajapur. (F. R. Surat, Vol. 109).

Capt. Henry Giry and Thomas Wilkins, ambassadors and Rama Shenvi interpreter, on behalf of the English, came to me earnestly desiring peace with me, intimating that my father Shivaji Rajah did contract to pay them 10,000 pagodas Padshahis on account of goods taken from them, of which account 3367 being paid there remains 6633, requesting me to pay the same and they having treated with me in friendship, we came to agree, and I have promised them to satisfy what remains unpaid of the said 10,000 pagodas : deducting what is expended in building the factory house at Rajapur, and what shall be more expended in finishing the said factory work, and the rest you shall pay them in coconuts, betlenuts, &c. by degrees according to the time.

The English had their factory at Rajapur and when there was war between them and my father several of their goods were seized and entered down in the Treasury book, which now the English desire me to restore, which I have promised them to do. Wherefore I order you that what is belonging to them to restore it to them, making diligent examination, and if any of the said goods be sold or disposed of, you shall certify me the price, that thereby I may know how to do what is fitting.

भा. इ. सं. मं. त्रे., व. २, अं. १-४, पृ. ४१.

१ मार्च १६८५]

(- १६६ -) [फाल्गुन शुद्ध ६, रविवार,
रा. श. ११, ५ रविलावल,
खमस समानीन अलफ

श्री शंकर

श्रीमन्महाराष्ट्रमहाराज अर्जुनदेवराय अर्जुन राजमान्य राजश्री रंगो विस्वनाथ
[शिक्षा] देशाधिकारी व लेखक प्रातः कच्छाड वरमान व भारी गोमायी यामि पोथ्य
गोमायी पडिल्ले व समस्त राज्याभिषेक शके ११ रक्ताक्षी नाम संवत्सरे फाल्गुन
शुक्ल वारी विवार, वेदमुनि नरनाथ जेप भट संजमणी वस्ती कराड ब्राह्मण योग्य
वैदिक देवनागरी धर्मशास्त्र देवदेव गोमाळी कैली कोटी मापे मण सडी (?) जोपळा देणे मण
॥ दादा. प्रीतिपदी सुतनयनाला अधोप ना करणे. अम अमलीक गोदरी देणे. प्रती
विद्वत् वेदज्ञ संख्य पत्र भट गोमाळीया जाली देवणे. रा. ल. ५ माहे रविवाराला सुा
समन समानीन आलफ. पा. हु. ५. मठरु. धर्मदाय पेंतर साला पासून देत जाणे.
पा हे विज्ञाति. [शिक्षा- 'सुमः भवतु']

वार सुद वार

भा. उ. नं. मं. वार्षिक इतिवृत्त, शके १८३७, ख्री. सं. क्र. ११, पृ. ११३.

१० नवंबर १६८५]

(- १६७ -) [२२ जिल्हेज, जुलूस २९

[शिक्षा]

जुलूस अमराव वल अकगन समामद मुवागिजान जलादन निशान गव राजः
महालोजी बहादर धोंगपडे वअवतिफ खुसवी व इनायत पादशाही उम्मीदवार वृदः
प्रिदानद के दरी हंगाम सआदत फार्जाम के सितारः वस्त आ दौलतखाह बिला इस्त-
वाह दर बुलंदीस्त व कोकव तालअ दर अर्जुमंदी फर्मा वाजबुल इजआन, खुदावंद
जर्मी व जर्मा व बादशाह जहां व जहांनिया मुस्ततवर बजाअ खिताब व मनसब व
जागीर आ आली मरातिव शरफ मुदूर व इज वरुद आउर्दः बर्दी बंदः दरगाह
फलक इस्तवाह हुकम जहां मुताअ हुसूल याफ्तः के फर्मा अजीमुश्शान वआं दौलत-
खाह रसानीदः जूतर वा जमईयत लश्कर जर्गर कारगुजार आं वाला तवाग्रा
वार्फारस्तद बिनाबरां वसाहवत समामद मुवालिजान अकीदत निशान व पेशवाए
मुअतमिदान वाला वृदमान सख्यद अली मुहम्मद सर मुलःदार फिरीस्तादः शुद वायद
के शुक्र ई मरहमत व अफजानिण मंजिलत वजा आउर्दः व उजलत व मुअत
गुदरग मअ लश्कर हमराह वयायोगी सरगर सलतनत रसानीदः बहर अंजूज वपलदीम
उदः अवातः वरुद व सआदत अर्दी हासिल मुमथद तहरीर फितरीय वीजत हुक्कम
जिल्हेज सनः जुलूस २९ कल्मी शुद

सारांश:- राव राजे महालाजी वहावर घोषणे यांनी आपापवे की. मळां वादशाहीचा हुकुम आला आहे की, 'हे कर्मनि त्यांना पोहोचवून त्यांना त्यांच्या राव लक्ष्मणाच्या जोडीस लवकर पाठवून द्या म्हणून' हुकुमाप्रो अफाफात रावरा अली मुहम्मद उमराव यास पाठविले जाई. तरी याचकल कुठल्या कारणाने याचकल आपले मैतय करीवर येऊन त्यांचा पासापायी हजर होऊन बसला तो कोस पण व्हा. ता. २२ जिल्हेज जुलूम २९ रोजी लिहिलें.

भा. इ. सं. मं. त्रै., व. ११, अं. ३, क्र. ४३, पृ. १७.

२० जानेवारी १९८६] (- १६८ -) [साक्ष मुद्दा ७ मुखकार. जके १६०७, रविलावल.

समिती श्रीमप शास्त्रीबाळन जणे १६०७ क्रोधनम संपादने मास मुख ७ समिती मुखवार तद्विनी वेदगुणी राजेश्री कवेकर भट विन सिधेकर भट ब्रवी उपाध्ये कवेचे चाकण यांसी येसाजी बलद गंताजी व विटोजी बलद बाबाजी देशमुख व नरोजी चंदरम व बाळाजी बापूजी देशपांडये व समस्त मोकदम वेदाथे परगणे मजकुर संवत्स अनुक्रमे नमस्कार मुग सन सौत सन १०९५ (१६८५ ८६ इ.) कारण आपसंग तोपे पत्र (ले) हुन दिवले गेले जे. साळमजकुरी पर्जन्य सुटल्या वेला, या निमित्त किलदार व फौजदार गवेली अम्हास कर्मावि(ले) की पाठवून गेला या कारणे कसले मजकुराचे व परगणे मजकुराचे समस्त ब्राह्मण मेळउन आमुकान कसले पाठवून पांढे गेले कारणे. त्याचकल समस्त ब्राह्मण मेळउन अकल दिवस जकून जे केले. पण पर्जन्य न पांढे. त्याचरी समस्त ब्राह्मणांनी व्यंगोकी केळी की आमचे समस्त महंत त्यांस अम्हामथें आणिले पाहिजे. त्याचकल स्वामीस अम्ही अगळ्याच्या ब्राह्मणांत येऊन अलों त्यास स्वामींनी उत्तर दिले की या ब्राह्मणांस अजा देणे आण हुनम ताचे देवळी असंदगिरीचे मठी हाकथेस मंडप दे(णे). कथा परमेस्वराची करू व देवाचा धावा करून स्मरणजे पर्जन्य पडेल संशये नाही. ऐसी स्वामींनी प्रतिजा केळी. त्याचकल अपण समस्त मिळीस हाकथेचे साहित्य केले. स्वामींनी कथा अरुनींथय पर्जन्य आहोगत्र पडला. पुणे पुणे केळे. आम्ही समस्त मुख पावलो. त्यास स्वामींचे कांही उतराई जाळे पाहिज म्हणउन कसचे मजकुरी व परगणे मजकुरी तर गांवास टकाशाही एक १ व धान्य मण १ येक येणेप्रमाण करून दिवले असे. पत्रपोषाद वंशपरंगेनें तर ह्मसल पाववीस जाऊन. यास अन्यथा करून अथवा अमचे वंशपरंगेचा होऊन पुढे अन्यथा करील त्यास श्री ची व कुळस्वामीची व आपल्या पृथ्वीजांनी व गोब्राह्मणांची अपण अणे. हे पत्र लिहून दिवले. मदी. तेरीय ५ माहे रविलावल.

[शिक्षा - ' श्रीमन्मु : ख सताजी मु : त यसाजी देश - मुख प्राण चक (ण)]

गावगणा मोकदम नावनिंसी बितपसील

कसबे चाकण मोकदम

कड्ड देशमुख १

कसबे इंदुरी मोकदम

१ रायाजि पाा पवार

१ रायाजि पाा कासीद

२

मौजे काळोस मोकदम

१ रखमाजी पाा पोवळा

१ तुकोजी पाा पोवळा

२

मौजे जाबोडे मोकदम

येमाजी पाा नाटक १

मौजे भोसे मोकदम

१ साबाजी वलद संताजी

१ मकाजी कुंटे

मौजे अबळे मोकदम

भांनजी अभोरा १

मौजे आकुरडी मोकदम

रेखोजी पाा लोवा १

मौजे कोयेली मोकदम

१ तिमाजी कासार

१ नागोजी धणगर

१ त्रिंबकजी भाडला

३

मौजे सिरे मोकदम दावलजी

वलद हणमाजी मोढवा १

मौजे सिंदे मोकदम

१ कोताजी पानबंद

१ मावजी धणवट

२

मौजे सेलगाऊ मोकदम

येसजी वलद नावजी आवटी १

मौजे सांगुरडी मोकदम

माहादजी वलद दांवजी भिसा १

मौजे पिपळे मोकदम

१ आपाजी वैलभर

१ राजजी जगथाप

१ बहिरजी पाा

३

मौजे सालुबरे मोकदम

रखमाजी बिरादर तुकोजी बोतरा १

मौज गोलेगाऊ मोकदम

१ बापुजी वाा रायाजि चौधरी

१ माणकाजी चौधरी

२

मौजे सावरदरी मोकदम

१ भिवजी वाा माणकोजी कणसा

१ केरोजी राजत

२

मौजे सोलु मोकदम येस
पा वा फिरगोजी पा ठाकुर १

मौजे चन्होली मोकदम
मोरजी पा थोरवा १

३२

मौजे केलगाऊ मोकदम
१ धारोजी मुगसा
१ पदाजी मुगसा

२

मौजे सेलु मोकदम
जानोजी ठोबरा १

मौजे माहालुगे मोकदम
१ भिवजी वा जयेतजी माहालुगेकर
१ गोदजी वा सूर्याजी सिवळा

२

मौजे वेलवाडी मोकदम
१ बाजी पा वा चिनाजी गाडे
१ रेखोजी पा बोतरा

२

मौजे गोनवडी मोकदम
बासाजी खाटीक १

मौजे पिपरी बुा मोकदम
१ रामाजी पा ठाकुर
१ सावजी पा ठाकुर

२

मौजे तळेगाऊ मोकदम
२ दाभाडे
१ बायाजी पा वा नेवजी
१ देकोजी

२

मौजे भाबोली मोकदम
कोताजी राउत १
मौजे अबेठाण मोकदम
पिलाजी पा मांडेकर १

मौजे किवळे मोकदम
सिरसोजी पा सपिळे १

मौजे कुरळी मोकदम
१ मुघोजी माळी
१ तिमाजी वा तुकोजी सोनवणी

२

मौजे कोरेगाऊ बुा मोकदम
यस पा वा सूर्याजी डावरा १

मौजे असखेडे खुर्द मोकदम
परसोजी निभोरा १

मौजे मुदलवाडी मोकदम
बाजी पा फरजद येसाई १

मौजे कान्हेवाडी मोकदम
१ ग्हाळोजी पवार
१ मुगोजी वाटमेढा

२

मौजे भिकार वडगौ मोकदम
परसोजी पा पाटोळा १

२ भेगडे

१ बाळोजी वा भिमजी

१ हरजी वा बाबाजी

२

४

मौजे सिरोली मोकदम

मोत्याजी आहिरराऊ

मौजे वांकी खुर्द मोकदम

कमळोजी वा कान्होजी कड्ड १

मौजे रासैं मोकदम

१ विरोजी सिदा

१ मालजी मुगसा

२

मौजे वडगाऊ घेणंद मोकदम

सूर्याजी पाा घेणंद १

मौजे दायवडी मोकदम

१ भिवजी वा जोमाजी पाा गाढगे

१ तुकोजी वा बाबाजी पाा गाढगे

२

मौजे करंदी मोकदम

१ राणोजी पाा दरेकर

१ मल्हारजी बिरादर

पिलाजी ढोकळा

२

मौजे वराळे खुर्द मोकदम

नजीक इंदोरी

१ माऊजी मन्हाठा

१ चोतरा मोकदम

२

मौजे आंबी मोकदम

१ अनाजी मल्हार

१ कान्होजी वा रायाजी दरेकर

२

मौजे नाणोली मोकदम

सूर्याजी पाा लोढा १

मौजे कल्हेट मोकदम

१ रायाजी आगलावा

१ पिलाजी करबद चौगुला

१ सिऊजी मोरे पाा

३

मौजे कोये मोकदम

पदाजी पाा राळा १

मौजे कुरकुंडी मोकदम

हरजी भोकसा १

मौजे वांसोली मोकदम

१ संत पा फरजद

१ फरजद भोर

२

मौजे मळकर मोकदम

१ दागोजी पा लोखंडे

१ नावजी पा लोखंडे

२

मौजे वराळे बुा नजीक भाबोली

मोकदम मलजी बुवा १

मौजे धानोरे मोकदम

१ पदाजी गावडा

१ सिवजी वा मालजी गावडा

२

मौजे चालीज मोकदम

नाऊजी पा कारला १

मौजे वीरदवडी मोकदम

१ गीरगोजी बिरादर रायाजि पा

१ मावजी पा काळडोके

२

मौजे मोये मोकदम पदाती

गोवारी १

मौजे निघोजे मोकदम

१ मालजी पा वा भावजी येल्होडा

१ भिवजी येल्होडे

२

मौजे खरपुडी मोकदम

राणोजी वा संताजी गाडे १

मौजे असवेड बुा मोकदम

पदाजी गाडे

१

मौजे पिंपळगाऊ मोकदम

अकुस पा वा रामाजी चौधरी १

मौजे कोरेगाऊ खुर्द मोकदम

बोवाजी पा कडूसकर १

मौजे आळंदी मोकदम

१ नावणी धुंडरा

१ पदाजी कुन्हाडा

२

मौजे पिंपरी खुर्द मोकदम

फरजद येसाजी काळा १

मौजे चिचली मोकदम लख पा जैद १

मौजे रोहकल मोकदम

१ नावजी वा सोनजी कातळा

१ पदाजी थोबरा.

२

मौजे वांकी बुा मोकदम

तान्हाजी वा सायाजी कड्ड १

कसबे सुदुबरे मोकदम दस पा गाडा १

सदस्य लिखित-प्रमाणे सम्मन मान्य अशो. प्रतिदिना स्वामीना परामर्श करून
 व्यवहारो केवरी पावीत जाऊन हे पत्र लिहून दिवले सही

बिना जाखो विटल गुंन मोहरीर
देसपाडिये पा मजकूर

भा. इ. सं. मं. वार्षिक इतिवृत्त, शके १८३१, म्वी. सं. क्र. ७, पृ. २८७-२९३.

१६ मार्च १९८६]

(- १६९ -) [चैत्र शुद्ध २, भौमवार,
शके १६०८

श्री महालक्ष्मै नमः

श्री त्र्यंबकेश्वर.

श्री गणेशाय नमः । अस्मिन् राजमान्य राजश्री
देवगुप्त देवगुप्त वंशोद्भिन्न वंशवाच्य वंशज देवगुप्त वंशज हरमूल प्रांत
महाराष्ट्र राज्य महाराष्ट्र कोकण प्रदेश विद्यार्थी संस्थान सोनारवादी वासी.

येन उपाध्ये व शरीर परीक्षितस्य आचारविहित अनुक्रमेण समस्कारः उपरि गंगाधर-
रंगनाथ कुलकर्णी कर्मचारीस्य वा ब्राह्मण रंगनाथायां भेषजी हुता. त्रिविक
द्विज पात्रा करीत असा. भाषाची पात्रा व प्रकाश करून दर्जा देला. अष्ट करून यास
तीत माहिने घेतल्यान तिथीव ठेविला होता. येथे दानपत्री अन्नोदकसंभार्या बघला.
यावेळी यास गांव जटीत ही संज्ञावर देऊन बाकर करून देवला. पांच वर्षा चाबरी
करीत होता. स्नान संपादनिक यमी करिता नथे, यास्तव राहिले. पांचा वर्षीत अन्नो-
दकसंभार्या केला नाही. दौलत करीत असतां भाग्याचे सुख टाकून, अंतःकरणी अनु-
ताप मानुन आपले जातीत यावें. यास्तव दौलत संपत्ती सर्व टाकून, अतापास्तव
राजश्री छत्रपती स्वामीपाशी रायगडास येऊन एक वर्ष गंगाधर रंगनाथ दरबारां
आपणा प्रायश्चित्त या क्षणऊन सरकारकुन व न्यायाधीश व उपाध्ये व दानाध्यक्ष व
भले भले ब्राह्मण व समस्त आपले जातीस शरण येऊन, प्रायश्चित्त मागत होता.
त्या उपरि राजश्री समस्तराजकार्यधुरंधर वर्णाश्रमधर्म प्रतिपालक राजश्री छंदोगामात्य
स्वामी यांस सर्व वर्तमान विदित जाळें. त्यानंतर त्याहीं ब्राह्मणाचे कष्ट व अनुताप
बहुत देखोनी राजश्री छत्रपती स्वामीस याचा वृत्तांत विदित केला. छत्रपती कृपाळू
होऊन प्रायश्चित्त याचयासी आज्ञा दिली. या उपरी आम्ही राजश्री छंदोगामात्य
यांचे सभेसी समस्त विद्वद्देवदिक ब्राह्मणाचे संमतीनें भिताश्रमादि निबंध पाहोन,
प्रायश्चित्त निर्वाह करून, गंगाधर रंगनाथ यासी प्रायश्चित्त संकल्प सांगोन,
श्री यांत्रस पाठांकृत. येथें श्रीशिरीप्रदक्षिणा तीर्थावेसाठी व याचा दोनी इतुकें
अनुष्ठान प्रायश्चित्त पूर्णसंगसाधित गंगाधरे केलें. यवाशास्य प्रायश्चित्त विमुक्तप्राप्त
प्रकारें केलें.

श्रीश्वेतीं समस्त धर्माधिकारी आदिकरून ब्राह्मणसंगतीनें तीर्थयात्री करून ब्राह्मण भोजन करून अन्नप्रसाद पंक्तीस घेतला. शुद्ध भोजनें व प्रायश्चित्त प्रदक्षिणा यथाविधि केला, हाणऊन श्रीश्वेतीच्या ब्राह्मणांनीं पत्रें व देशाधिकारी यांची पत्रें घेऊन आह्वापाशी आला. पत्रें आह्वासी दिली. उपरि यथाविधि प्रायश्चित्त पृथोत्तरांगसहित निर्गमिलें. तेथें वर्तमान राजश्री छान्दोगामात्य गोसावरी यांसी विदित केलें. त्याही पत्रें मनास आणून समस्त कामकुन व न्यायाधीश यांच्या अगुमनें आह्वास आज्ञा केली जे संग्रामर रंगनाथ यास आपलें पंक्तीस भोजन देऊन शुद्ध पत्र देणें हाणऊन. त्यावरून आह्वां आपलें पंक्तीस भोजनें देऊन यांसी शांतपत्र दिलें. हा ब्राह्मण शुद्ध जाला. संव्यवहार्य जातला. याउपरि कांही तुर्हा असोदकादि व्यवहार यथापूर्व करीत जाणें. जो कोणही याचा ब्राह्मण्याविषयीं संदेह मानील तो देवब्राह्मणद्रोही महापातकी जाणजे. शके १६०८ साला शनै आठ शय संवत्सर, चैत्र शुद्ध द्वितीया भौमवार. हे विजयी. मोर्तव.

मोरेश्वर पंडितराय दानाध्यक्ष

कविराज महेसदास

नरसिंह वैद्य

गणेश भट्ट

भीमाचार्य वार्यीकर

रामचंद्र भट्ट हुकेरी

दशग्रंथी संगमेश्वरकर

बाल ज्योतिषी

संमंत केशव पंडितस्य

येसंभट्ट थटे पुणेकर

शेषाचार्य वायीकर

शंकर भट्ट हुकेरी

सोमनाथ भट्ट

अंतोपाध्ये धर्माधिकारी संगमेश्वर

कृष्णाचार्य अष्टपुत्रे

१ राजश्री नारो रघुनाथ अमात्य मुद्रासहित.

१ राजश्री गोपाळ अनंत मुद्रासहित

१ राजश्री केसो त्रिमळ पिंगळे

१ राजश्री विकटराऊ हेजीव

१ हरजी महाडिक.

१ राजश्री यादव नामदेऊ

१ राजश्री कविकलश छान्दोगामात्य शिकेसहित

१ राजश्री गंगाधर मोरेश्वर प्रधान मुद्रेसहित.

१ राजश्री प्रन्हाद निराजी न्यायाधीश मुद्रासहित

१ राजश्री रघुनाथ कोर्डे

ब्राह्मण, व. १, अं. ३, ३ जुलै १९२३, पृ. ३: राजवाडे मंड ८, ले. ४०

पृ. ३६-३८. पहा.

१० जून १६८६]

(- १७० -)

[२८ रजव. सन २९]

[फारसी मजकूर व शिक्का]

उमरे वंजिगये ग(न) पिथे आन उमरे भवार्जान बलदमकास जमदनुलमुलक
मदारुलमहाल असदखान

गिरी देशमुखानि व देसपाडियानि व मोकदमाति व रया व भजगियाति पा नानेभावल
सा हुसर मुये अवंगावाड उरुत दखणे सुा सीत सन १०९६ (१६८५-८६ इ.)
दखजे मन्दमास वी मंद शारदा वलद मंद शरमाद काजी व मूर्तिव मुला अवदुला
कसवे उमरे पा हुसर अज ता मारादाजी बलद वज्राजी निवालकर की येवज रया
पा व तनया भाडले हाण वी पणविल वमोजिव पणवाने वमोडर हमबुल हुकूम ज्यात्रम
ता मो शुद दाम २२०००.

यासि जागा मौजे निगुडे दरोधस्त सदरदू प्रभाणे वमोजिव पणवाने व चिरी
रुजु होउउन माडलच्या गुमानियासि अमल दीजे. उजर न कीजे. मोर्तव सुा छ
२८ माहे रजव सन २९.

रुजु दफतर देवाजी नानाथ व वज्राजी नरहर कानुगौ मुये वराड व दक्षेण व
तेलगान ता. १४ (१)... ..

रुजु दफतर जगनाथ बलद गणाजी राम व मुदर कानुगौ मुये वराड व दक्षेण व
तेलगान ता...

भा. इ. सं. मं. त्रै, व. २, अं. १-४. पृ. १६३.

२२ जानेवारी १६८८] (- १७१ -) [पौष वद्य ३० गविवाग,
शके १६०९]

श्रीमंगलमूर्ती

[फारसी शिक्का]

॥ छ स्वामि श्री शालीवाहन शकादां शके १६०९ प्रभवनाम संवत्सर पुस्य
बहुल आमावास्या भानवासरे श्रीमंतु रामेश्वरभट यांचे पुत्र प्रभाकरभट यांचे पौत्र
बालेभट सूत्र आदालयेन गोत्र शाकाल्ये मो अर्चीकर उपनाम उपाधे यांसी माहाराज
राजश्री शहाजी राजे भोमले यांची स्त्री राजेश्री संतोजी राजियांची माता राजेश्री
नरसाबाई लिहून दिधले दानपत्र ऐसेजे. पुस्य बहुल आमावास्या भानवासरे अर्धोदय
माहा पूर्वकाळी श्रीपरमेश्वर प्रीतीर्थ नरसांचापुर अघार केले. ग्राम नरसांचापुर पूर्वनाम
नोगपाडी तायेनुरचे पूर्वभागी मांबटचे दक्षेण भागी पुढपटचे उतरभागी इकोणामचे
पळभभागी देश ता तायेनुर पा वेंटवाल प्रांत त्रिणामल या गांवी क्षेत्रे केली २३
तेवीस. त्यामचे तुम्हास येव क्षेत्र येणेप्रमाणे संख्या करून सहिष्ण्योदक धारादत दान-

पूर्वक येक क्षेत्र दिथले असे. नजीक पुत्री व ताम व लाडला आरा व मुक्कण अदाये व
 धान्य अदाये मिथि निक्षेप जळल तर पाशाण अक्षणी आगामी मिथी मध्य अम्होरी
 तेज साम या सकल समुदाये सहित क्षेत्र दीथले असे. तरा पुत्र पौत्र वारपय आने
 दार्क सर्वमान्य फल भोगवदा घेऊन मुक्की अभिले पाहिजे. [शिक्का]
 भा. इ. सं. सं. वार्षिक इतिवृत्त, अंक १८३८, स्त्री. सं. क. १७, वृ. १२१-१२२.

२० मार्च १९८८]

(- १७२ -) [चैत्र शुद्ध १ गुरुवार, अ. १६१०]

[हडकोलण येथील शिलालेख]

श्रीगणेशायनमः

श्रीलक्ष्मी प्रसन्न ॥ त्यासि श्री गुरुवालीनद्वन शके ॥
 १६१० वर्ष । वर्तमान विभव नाम संवत्सर चैत्र शुद्ध
 प्रतिपदा गुरुवासर गोमंतक प्रांत अनंतउर्ज देश
 नाथवकुळकोलण नगर नाम कुरुपाती कले कुरुकुल
 ती राजश्री धर्माजी नाशनाथ मुख्य देशाधिकारी प्रां-
 त मामले फोंडा याप्रति तिम नायकाने पुत्र सा-
 न नायक याहि विनांत केलि जे पुर्वि सुखमाना-
 च्या राज्यामध्ये तरि अनंतउर्जेसि लोकास आंगभा-
 डे घेत नव्हते. तेणेकरुन व्यावहारिक लोके सुखे
 येत. तेणेकरुन राजगृहि हासिल होय. आता हे
 हिंदुगज्य जाहले पासान आंगभाडे पंडित त्यागले तेथेकरुनि राजगृहि
 हासिलामी शका पैमळा. त्यासि ते कुरुपाळु होउन आंगभाडे उरपासि जाय
 दुडुवा अर्थकोसी चौडा दुडु घेत आहति मना कराने पण काहि राज
 गृहि आदाय होईल ऐसि विजापना केलि ते प्रमाण जाणुन
 भाणस्तारि व पारवगवि व मांदुस कुडैचि येथिल आंगभाडे सोडी-
 ले. पुढे याप्रमाणे सकळांहि चाल्वावे सहसा धर्मकुल्यास नाश क-
 रु नये करतिल त्यासि महापातक आहे ॥ श्लोक ॥ द्यकृतं वा पं
 णामी धर्मकुल्यं कृतं नरः ॥ सो नाशयति पापात्मा स याति
 नरकान् ब्रह्म ॥ १ ॥ लोभान्मनसतो यापि धर्मकार्यं
 दुष्यकः ॥ यो नरः स महापापी विष्टायां जायते कुमि ॥ २ ॥
 दानपाळनयोर्मध्ये दानात् स्वेयानुपाळन ॥ दानान् स्वर्गमया
 योनिं पाळयत् पुनरेव ॥ या धर्मकार्यं कुलान् मनु देवान्
 (गार्ह्ये चित्र) (गार्ह्ये चित्र)

भा. इ. सं. सं. वार्षिक इतिवृत्त, अंक १८३९, स्त्री. सं. क. ७, वृ. १२२-१२३.

1688-1689 A. D.] (- १७३ -) [तिसा समानीन अलफ

Parvana of Timaji Quechoa Subha of Jinji, authorising the French Company to build a fortress at Pondichery.

To the Royal Company of France, which is in our favour and friendship, Timaji (Keshao), Subhadar of Jinji and its dependancies—Salaam.

I am in good health; you must write me of yours.

You have just sent Messrs. Gernain and Vithula Apagy (विठ्ठल अप्पाजी) to the court as ambassadors; they have had audience of the Raja; They have spoken to him of many matters, to this effect : " There are troubles, everywhere caused by robbers : we have no fortified building (house). It is necessary to ensure the safety of Company property. It is also imperative that the merchants be calm in mind (heart). To this end, it is necessary to raise up walls about our building (Maison : Factory, House), and since there are two bastions on the west, one must be able to do likewise on the east. It will be necessary to enclose the house of Monsier Martin, second in command (of Pondichery) and to build two bastions beyond it; in this manner, the residency (loge) will be walled on all four sides, " Thus have they spoken to the Raja, and the Raja has shown you favor, and has permitted you to build your house in this manner. He has even written you a letter (in confirmation.)

You must have those walls built in such fashion that the house of monsieur Martin, second in command (of Pondichery) be included within them, and since there are two bastions on the western side, you must have a like number made on the east. There is some open ground in front of the eastern gate; you may also include that, and your house must be so fortified that it become four square. The merchants must be encouraged; the village must be enlarged; one must act in such fashion that the state profit thereby, (In) the year Tissa Samanin Allaf (1688, by the Marathi (sic) calendar, 1089 ?)

There is a seal (chape = छाप) here, and another at the bottom of the folio in verso.

For a collated copy after the original signed : LIDURE, DULAURENS

मा. इ. सं. सं., व., व. ११, अं. २, क्र. ४२, पृ. २९-३०.

२२ सप्टेंबर १६८९]

(- १७४ -) [आश्विन वद्य ४ ग्विवाग,
रा. श. १६

श्री

स्वस्ति श्रीगज्याभिषेक शके १६ शुक्ल नाम संवत्सरे आश्विन बहुल चतुर्थी ग्विवासे श्राव्यकुलावतंस श्रीगजगण छत्रपती याणि राजश्री मलारजी मांडवळकर [शिक्षा]^१ [शिक्षा]^२ यांस आज्ञा केली ऐसी जे. तुम्ही यकनिष्ठपणे स्वामी सेवा करावी. आपले उर्जीत करून घ्यावे. स्वामीकार्य करून दाखवावे. हे उमेद धरिता म्हणून केल्या आले. राजश्री मलार बाबाजी सेना पंचमहस्त्री यांनी विवेक विदित केले. त्यावरून कळोन तुमचा मजुरा जाला. तरी यकनिष्ठपणे गहाटी बळक्या उर्जीतच होईल. हे स्वामीचे राज्य तुम्हा मज्हाटे लोकांचे आहे. आद्ये मिळोन कस्त कार्या तेव्हां गनिमाच्या काये हिसाव आहे. तुम्हा लोकां या प्रसंगां स्वामीकार्य करून दाखवावे. हे उचितच आहे. या कार्यां तुम्ही मारनिष्ठेजवळी येऊन यक जमावे स्वामीकार्य करणे. तुमचा मुठा मजसुद हे लिहून पाठवावे. त्याप्रमाणे स्वामी मनास आणून पाहण्य व वेगामी करतील. समाधान असो देणें. आणि मारनिष्ठेकडे येणे. ज्ञाणजे. [शिक्षा - 'मया : देव विरा : जेत. ']

रुनु सुरुनिविस

सुरुसुद

भा. इ. सं. मंडळ, वार्षिक इतिवृत्त, शके १८३८, स्वी. प्र. क्र. १७, पृ. ९२.

नवंबर १६८९]

(- १७५ -) [मकर, फसली १०९९
हि ११०१, जु. ३३

राजीनामा व शाहिदीनामा बहुज (न)र राशायंतपन्हा काजी हाडे देशमु-
स्वानि पाा जुमर व गिर्दनवाहा देसमुखानी पाा मावळ व महाल्यानिहाये व होतप
देशपांडियानि व मोकदमानि व मुजागियानि व भाकिनानि ताा कार्यातमावळ प्राा
पुणा सुत्रे खुजन्तेबुनियादी सुा सन १०९९ फसली सन ११०१ हिजरी अंकी पायेगुडे
व करजवणे देशमुख कार्यात मजकुर कदीमूल गेयाम पुस्त व दरपुस्त ताहाल काबीज
मुल्तरफ कार्यात मजकुरचे देशमुखीस आहेती. आपला इनाम देह मौजे कुडविजे व
रगूम व दम्तुर व लाजिमा व दमकत मुदामत करीत आले आहेती. मिताळे देशमुख
कार्यात मजकुरास काबीज मुल्तरफ नाहीत. कुरशी व दरकुरशी बुनियाद पायेगुडे व
करजवणे देशमुखीस कार्यात मजकुरचे कारीन मुल्तरफ आहेती. आपण ये गांधीस

१. शिक्षा : ' श्रीगजगण न : र्गर्पात हर्ष निदान मो : रेश्वर मुत नीलकंठ मुख्य प्रधान.'

२. शिक्षा : ' श्रीलक्ष्मी : गृहप्रितीमुद्रा नीर्गाज : जन्मना : ॥ राजा : रामप्रतिनिधि :

प्रल्हादस्य विराजते.

शाहिदी अगो. मारण्हेने देशपाडिये होनप व मोकदम व रयां मारण्हेस राजी व शाकीर आहिती. हसन सलख व आवायण आहिती हा राजीनामा व शाहिदीनामा.

सही व तारीख शहर सफर ३३ जुलूसवाला

येमाजी चंदराऊ व	देशमुख व देशपाडिये	पा सामवड
लढ दादाजी चंद्रराउ	माउजी व रामजी	बाबाजी गोविं
जमीदार जावली देशमुख	जमानप देशमुख	द देशपाडिये

... ..

... ..

देशमुख पा	पोननाथल सोनजी	शाहिदी	प्रा नाणेमावल
चिंचकजी येस	वलढ कान्होजी	दोन पा	उमाजी येस
चंतगाड देशमुख	भोपाण घारे	देशपाडिये	वमंतराऊगाड
ता मार	देशमुख	मा प्रा दु ता	देशमुख

.....

.....

... ..

... ..

भोजजी दले	तुकाजी	प्रा गुजणमावल
रगराऊ दलवी	प्रभु व हरो	विठोजी हयतराव
देशमुख	त्रिमळ हिर	देशमुख
	देशपाडिये	

हयतराऊ देशमुख	बाबाजी आढलराऊ
व नागोजी नार्हक	व बाबाजी ढळराऊ
... ..	देशमुख पा वेल्हवड
	खोरे दादाजी

... ..

भा. इ. सं. म. प्रै., व. ८, अं. १-२, पृ. ९९-१००.

१ नवंबर १६८९] (- १७६ -) [२७ मोहरम, जुलूस ३३

मुसतमजलमी अज कगर व तारीख ल २७ शहर मोहरम मुस्ज्याव (?) सन ३३ जुलूसवाला मतावीक सन हजार १०९९ फमेली बहजुर शरयैतपन्हा काजीनु व देश मुखानी व देशपाडियानी व अचालीमवाली प्रा पुणा सुजे खुजस्तेबुनीयादी सख आफी वकील ह्कायेंक व मारफती अगाव फकीर मोरोबा गोमावी साकीन मौजे चिंचवड अमले प्रगणे मजकुर दरमहकमे हाजीर होऊन जाहिर केले कीं अपला मवकल फकीर दुवागोये मुस्तहक अमे हमेशा पै (पु-दु?) वा कुनदीयाचे (?) चंदगी मये मशगुल र होन तमाम फकीरफकारा वगैरे जे कौणही येउन उतरताती त्याची जानगोटीची खबर घत आहत जी जे हत बातसदुक फर्क मुबारक बंदगानी

हजरती-मवाजी येक चावर १० जमीन दरमजे मदस्ताही अज मवाद मौजे मोगाउ ता कहेण्टार मामले प्रा मजकुर अज कदीमलयाम इनाम मोकूर असे तेंणे प्रमाणे तामीदुस्त कावीज मुतसरफ आहत दरीवाव असनाद हाये. बमोह रूकनतुल सलतनतुल ये (अ ?) जमा अमीरलउमराये व माहाराज जसवंतसींग व मिर्जागजे जैसींग व वजारतमा अलीपनाह वाजी सर्फा (फी ?) खान दिवाण व मकरमतखान रकु (हु ?) म व काम सावीक बमोह निजामनमुलक व अली अदल [शिक्का] वगैरे हांया त्या वा सवय बजुर गुम जालिया येवावे महजर मोकूर हाये म्हण-उन माळम केल. त्यावरून अजरुये सींगने मवाजने परगणे मजकुर दाखल मुकाबला बयान वाके जाणोन मौजे मजकुराचे मोकदम व ग्या तलव करून आणून फुर्गीस करितां तीही शाहिदी दिवली की मवाजी मजकुर इनाम कदीम आगाह फकीर माइलेचा असे. साळवमाल व फसली व फसली मीदुस्त महसूल कावीज मुतसरफ आहे म्हणउन तहकीक जाले. अमाफील बाल अगाह फकीर गोसावी यास पैदाकुन दियाचा हुकुम जाल्या की इनामाचे जमीनत च्या- हा खोदून नदी किनारे ताव बाधोन धरण बाधोन अवा जमीन मध्ये आणउन बागवगीचा फुलझाड झाड झाडोग लावणे म्हणउन हुकुम जाला. त्या वरून अगाह फकीर याची तलव जाली म्हणउन अजरुये तहकीकाती मोकूर जाले की ह्कायेक मारुफती अगाह मोगेवा गोसावी महसूल मवाजी मजकुर अज महल कदीम बंदस्तुर सावीक साळ बमाल फसली व फसली कावीज मुतसरफ होउन च्याहा व ताव नदीकिनारे बाधोन व धरण इतका बाधोन आव आणून इनामतीचे जमीन मध्ये बागवगीचा फुलझाड व झाडझाडोग लाउन बंदगीत मुकंद असणे. फकीरफुकरा येईल तो ते जागा आगम पावल त्याची जनरोहीची खबर घेत जाणे. दर दुवाई दाम दौलत अहद मुदती मरागुल राहणे. यासी कोण्ही नवाबगर ने करणे सुत महजर सही.

वा मालोजी नरसिंगराउ व गोविंदराउ मितोले देशमुख परगणे मजकुर दा मोगे विठल देसपांडये प्रा मा येक चावर जमीन रास.

भा. इ. स. म. त्रै., व. २, अं. १-४, पृ. ६६-६८

7 June 1690]

(- १७७ -)

[7 June 1690

Letter of Ram Raja, Lord of the lands of Jinji, to Monsieur Martin. Director General, granting protection to the French Company. (Jinji June 7, 1690).

Monsier Germain and the Brahmin Vitoula Apagy (विठ्ठल अपाजी) having made us a representation on your behalf to this effect: That it might happen that the Dutch, the English, the Danes, or peoples of other nations might wish to dispute your possession of

the places wherein you have settled, - and having asked us to aid and protect you against all those who might wish to trouble you, we promise to protect and maintain you against all your enemies. Your settlement (pavillion) must give shelter to all the people who are under your rule, and if any matter arise to the contrary, notify us thereof, and we shall remedy it at once. I have issued orders to all my officers, high and petty, to protect and maintain you in (the enjoyment of) all your rights and privileges. I have sent a Havaldar to Pondichery, to adjust all dealings with you, and if any important affair should arise which you cannot together terminate, notify me thereof, that I might set it in order at once. And to further facilitate trade, you must protect and treat well merchants of the country (native merchants) and the foreign ones. I have ordered the Havaldar to do likewise and to conform to your actions.

Done at Jinji on the day and the year above,

भा. इ. सं. मं., त्रै. व. ११, अं. २, क्र. ४२, पृ. ३१.

7 June 1690]

(- १७८ -)

[7 June 1690

Letter of Ram Raja, Lord of the Lands of Jinji, Pondichery, etc. to Monsieur Martin, Director General of the Royal Company of France, regarding a loan of २०० chacaras (चक्र) made by the Company. [JINJI, June 7, 1690.]

M. Germain, and the Brahmin Vitoula Apagy whom you have sent to us have arrived in safety, and have reported to us all that you had ordered them to say to us. To wit: that after the death of Shivaji (Sinagy in the text) Raja, our lord and father, Shambhuji (Sambogy) Raja, our brother and his second in command Kavi Kalash (Cany Calasse), who governed the lands of Shivaji Raja, asked for a loan of money from the French officials of the treasury of Rajapur, who lent it on condition of repayment to the treasury of Pondichery. Whereof the said Shambhuji and Kulesh gave a written promise for the money upon Hirji (Argy) Raja our father-in-law, who governed, then, the territory of Jinji and Pondichery under the authority of Shambhuji Raja, for the time being; and after the Director General Martin had received this promissory note, he presented it to Hirji Raja who paid 280 pagodas on account, for the debt and the

note, which were for 1500 pagodas; and promised to pay the remainder at another time. Finally Hirji Raja having died, and we, Ram Raja, having taken charge of the State, you again had presented the said promissory note to us, which had not been discharged, and begged us to discharge it. Thereafter, having examined the finances of the State of Jinji and Pondichery, we made answer to you that we had no money at all for the time being, and we even asked you to lend us 6000 chacaras more; and for security of the said sum, (we said) that we would concede to you the rights of entry and exit from Pondichery, the entire village, the (actual) terrain wherein you are settled, the bazars, and ioncans (?) and the fishing of the river, whereof the royal Company of France would have the enjoyments, until full refund of the said sum. Which (proposition) having been accepted on your part, you had payment made to us of the said 6000 chacaras in cash, and you were put in possession of the said rights and sovereignties expounded above and with respect to the other sum of 2036½ (?) pagodas we promise to have them paid you in another way; or in default the said rights of entry and of exit, the entire village of Pondichery, the (actual) terrain wherein you are settled, the bazars and jencans, the fishing of the river, will remain likewise engaged to you until the refund of the said sum.

Done at Jinji, June 7, 1690

For a collated copy after the original.

Signed : LIDURE, DULAURENS.

भा. इ. सं. म. त्रै., व. ११, अं. २, क्र. ४०, पृ. ३१ ३२.

7 June 1690]

(- १७९ -)

[7 June 1690

Receipt of Ram Raja for 6000 chacars borrowed of the Company. [June 7, 1690.]

Ram Raja, Lord of all the world, under whose shadow all men should take their ease, as under a sunshade, writed this receipt to Monsieur Martin Director General of the Royal Company of France, Sovereign of Pondichery to witness that he has borrowed and received the sum of 6000 chacars, ... from the said General sir (sieur) Martin at . . . . percent interest, per month, which shall be counted from the day of the date of

this letter up to the payment of the said sum according to the accountings that shall be made thereof.

Signed and sealed with the seal of Ram Raja, Prelapandy and Nylemandy (?).

Done at Jinji June 7, 1690.

For a collated copy after the original

Signed: LIDURE, DULAURENS.

भा. इ. सं. मं. त्र. व. ११, अं. २, क. ४२, पृ. ३३.

१४ जून १६९०] (- १८० -) [१६ रमजान, इहिदे निसैन
अलफ

श्री

राजश्री तुळाजी निकम सहस्त्री मिलेदार गोमावी यासी

छ अग्वंडीतलक्ष्मीआलंकृत राजमान्य स्तोता रामचंद्र निलकंठ आसीवांद मुा इहिदे निसैन अलफ. तुमचेंविमी रा नागे नगभिंद देशाधिकारी प्रांत पनाळा हुजूर आले अणी दिनती केवी की मार्गनिले स्वामीकार्यचे इतवारी आहेत. यासी सहस्त्री दिव्ही पाहिजे व मिगजी निकम यासी जुमला दिव्हा पाहिजे म्हणऊन ता विनती केवी. त्यावरून तुम्हास सहस्त्री व त्यास जुमला देऊन तुम्हाकडे दिले आहे. तरी तुम्ही आपले मिलेदारांचे सहस्त्रीचा जमाव कराल तो अरे घोडे घेरे साणुस स्वामीकार्याचे करार करून त्यास मिलेदारांचे दंडक हक्क पावऊन त्याच्या हाते स्वामीकार्य घेत जाणे. अगामी २ यांसी वतन द्या चारकर व तेजी तुर्की सालिना होन पा १००० बिता

खासा तुम्हास सहस्त्री दिव्ही. मिगजी निकम तुमचें पुत्र यांसी
यान्तव असामी केवी. वतन द्या चारकर जुमला दिव्हा वतन सालिना द्या
व तेजी तुर्की होन पा ७००० तेजी तुर्की ३०००

यासी जमान रायाजी बापूजी यासी जमान तुम्हांसच घेतलं. शेनासहस्त्री मिलेदार घेतले असे. एकूण असामी दोनी यासी वतन सालिना होन पा एक हजार रस केले असेत. झा पैवस्तगीपासून वजावट व दंडक प्रा वजा करून उरले वतन [शिक्का]^१ माहे दरमाहे देत जाणे. वतनाचे मोईन प्रा तेजी व तुर्की व चारकर देऊन हाजीर लेहवाल त्या दिवसा पासून त्याचें वतन देणे. जाणिजे. छ १६ रमजान. पा हुजूर [शिक्का- 'लेखन: सीमा मुमु: लमती'.]

बार सुरु मुद बार

भा. इ. सं. मं. सप्तम संमेलन वृत्त, स्वी. ग्रं. क. २५, पृ. ५३-५४.

१. शिक्का 'श्री रामचं : द्र चरण नील : कंठ सोनदेव शरण'.

२ आक्टोबर १९९०] (- १८१ -) [आश्विन शुद्ध १० गुरुवार,
ग. श. १७

श्री

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके १७ प्रमोद नाम संवत्सरे आश्विन सुय दशमी
गुरुवार शत्रिये कुलावतंस श्रीराजाराम छत्रपती याणी राजमान्य राजश्री मल्हारजी
भाडवलकर सेनापंचमहसी यासी आज्ञा केली यैसी जे विनंती पत्र पाठविले ते प्राविष्ट
जाले. स्वामी या प्रांतीवन स्वार होऊन कर्नाटकांत गेले. मागे कितेक मेवक लोकी
वेष्टमानी केली. परंतु आपण स्वामीच्या पायापासी येकनिष्ठ राहोन सेवा केली. विसां
पंचविसा स्वार्गंनसी रानिमासी गाठी घाटून खटा केल्या. याकरिता राजश्री शंकराजी
नागयण याणी आपणाम वतन मौजे करंजे तर्फे निरश्वरी येथील निमं पाटेलकी व
इनाम चावर एक जमीन दिल्ली आहे. याची सनद राजाजेची आहे. स्वामीने कुपाळ
होऊन हुजूरून सनद पाठवाया आज्ञा केली पाहिजे म्हणोन तपासिले लिहिले. तरी
तुम्ही येकनिष्ठपणे सेवा केली. वर केलें. स्वामी संतोसी जाले. पुढे हि येना
रीतीने स्वामी सेवा येकनिष्ठपणे करून आपला मुजग करून घेणे. करंजेची निमं
पाटेलकी व इनाम जमीन चावर एक दिल्ली आहे. ते स्वामीने करार केली आहे.
राजाजेची सनद आहे. ते न स्वामीची सनद यैस जाणोन मौजे मजकरीची निमं
पाटिलकी करून इनाम चावर जमीन घेऊन स्वामीकार्य दुरुस करीत जाणे. अवर
पडो नेदणे. जाणीजे. त्या प्रांते राजश्री शंकराजी सचीव आहेत. त्यांचे अजेन
राहोन स्वामी कार्य करीत जाणे. बहुत लिहिणे तर तुम्ही मुज अस.

[शिक्षा ' मर्या : देयं विरा : जाते ']

सुरुसुद

भा. इ. सं. सं. वार्षिक इतिवृत्त, शके १८३८, स्वी. ग्रं. क्र. १७, पृ. १२, १३.

२४ मे १९९१] (- १८२ -) [जेष्ठ शुद्ध ८ रविवार,
ग. श. १७

श्री

स्वस्ति श्रीराज्याभिषेक शके १७ प्रज्यापती नाम संवत्सरे जेष्ठ शुभ अष्टमी
रविवार शत्रियकुलावतंस श्रीराजाराम छत्रपती याणी राजमान्य राजश्री मल्हारजी
भाडवलकर सेनापंचमहसी यासि आज्ञा केली यैसी जे. तुम्ही विनंतीपत्र पाठविले ते
पावले. आपण स्वामीसेवेवरी येकनिष्ठ वतोन राजश्री संताजी घोरपडे यांचेवरी सेवा
केली. स्वामीच्या कित्याची कितेक हेजिरी करून दिल्ली व जमाव सात पंचमं
स्वार केले. त्यांत पारा दीडसे घोडी केली आहेत. वरकड सिलेदार आहेत. यैसी
सेवा वळखोन राजश्री रामचंद्रपंत आमत्य व राजश्री शंकराजी पंतसचीव व
राजश्री संताजी घोरपडे सेनापती याणी पागेची पंचमहसी आपणाम सांगितली व

जमातदार होत त्यास सिलेदारांच्या पंचसहस्र्या व सहस्र्या यांचे सरंजाम करून दिले आहेती. तरी स्वामीने येविशीं आज्ञापत्रे पाठविली पाहजेत म्हणोन लिहिले. ते कलां आले व तुम्हाविशीं राजश्री संगीजी घोरपडे याणीहि सर्वसत्ते लिहिले. त्यावरूनहि विदित जाले. तरी तुम्ही कार्याचेच लोक आहा. तुम्हांपासून स्वामीकार्यास अंतर पडणार नाही येविशीं स्वामीस तुमचा भरोसाच आहे. तुम्हास राजश्री रामचंद्रपंत आमात्य व राजश्री शंकराजी पंतमन्त्री यांणी तुमचा पंच सहस्रीच्या सरंजाम करून दिल्हा तो बराच दिल्हा. जे पंतमारानिलेची सनद जाली ते स्वामीची व सनद. तेणे-प्रमाणे स्वामी तुमचे चालविली व लोकांचे सरंजाम केले असतील तेणेप्रमाणे हि चालविली. अंतर पडणार नाही. समाधान असो देणे व आपण लोकांदेखील स्वामीसेवकरी कला केली म्हणून राजश्री रामचंद्र आमात्य व राजश्री शंकराजी पंतमन्त्री यांणी आपणाम व लोकास ईनाम करून दिले त्याची पत्रे हि दिल्ही आहेत. विता

खासा मल्हारजी भाडवलकर सेनापंच-सहस्री याचा इनामाचा गाउ मौजे करजे ता निरखडी प्रा पुणे येथील मोकादमी निमे आहे तेथे ईनाम करून दिले चावर १

संताजी सर्जाराज हजारी मोकदम मौजे मोरवे प्रा सिरवल जमीन सेत धान्याचे सेतापैकी चावर १

आहिरे मोरवे खंडाले पेठ्यांत आहे जाउजी अहलराज जमातीदार मोकदमी मौजे अहिरे प्रा सिरवल येथे ईनाम चावर -॥-

तुकोजी खामणे पंचहजारी सिलेदार मोकदमी माजे कोकले प्रा सुणे ईनाम चावर १

सुभानजी धायेगुडे जमातीदार वतन मौजे खेड प्रा सिरवल येथील मोकदमी

आहे तेथे ईनाम विधे ८१५

बाजी कोलेकर पंचसहस्री यास मोकदमी मौजे नादल ता फलटण तेथे जमीन चावर १

तुकोजी गाढवे सेनासहस्री यासी मोकदमी मौजे कालजाई ता फलटण येथे ईनाम चावर -॥-

येलाजी (लाखर ?) हजारी वतन मोकादमी मौजे तरडप ता सांडस प्रा पुणे येथे जमीन न चावर १

वेकोजी त्रिमल मजनुदार दाा खासा यांचे वतन देसकुलकर्णी कुडाल दु मगाउ ईनाम चावर १

ता
स्थल मोरवडपैकी -॥-

स्थल वगरडपैकी -॥-

येणेप्रमाणे इनामाची पत्रे करून दिली आहेत. यैशाम येविशीं स्वामीची असयेपत्रे आसिली पाहजेत. तरी कुपा करून असयेपत्रे पाठविली पाहजेत म्हणोन लिहिले. ते कसे आले. यैशाम राजश्री रामचंद्रपती व राजश्री शंकराजी पंती जी पत्रे करून दिली आहेत ती स्वामीची च आहेत. पंतमारानिलेने जे पत्रे करून दिली असतील तेणेप्रमाणे स्वामी चालविली. अंतर पडणार नाही. तुम्ही आपले समा-

धान करणें. हें च अभ्येष्ट समजोन पंतमारनिलेचो सनदेप्रमाणें ईनामांचो योगवटा करून घेणें. जाणिज. बहुत लिहिणे तरी तुम्ही मुज असा. [शिक्षा - 'मर्या : देव विरा : जते]

वार

मा. इ. मं. मं. वार्षिक इतिवृत्त, शके १८३८, स्वी. प्रं. क. १७, पृ. ९३ ९४.

१८ जून १९९१]

(- १८३ -) [सवाल. सन १९०१

श्री

[फारसी फर्मानाचा तर्जमा]

जीकर कवसदर पमानराय सीके करामिया मौजे कोडित मामुटाप्रमाणें थालनेर मजमजाफ मुभे खानदेस सरकार असर अन आवाद गुजपंद दर मौजे बनावळ आमला प्रमाणे मजकूर सकुनत राहणार दास्त मुदामअन हाकाम प्रमाणे मजकूर आज सचत सकुतन मौजे कोडीस मामुल राहणार असोन तेथे राहण्यास अजारी व वाग्याचे उपद्रवामुळे सर्व मैत जाले. राहिलेले मुले बैका मौजे बनावळ येथे आले. बादशाहकडून तेंटा करून मौजे कोडीत येथे कांहीं लोक घेऊन येऊन राहिला आणि आपला हुा चालउ चालला. हुसने वागे खानी उ...असा या नावानी हुदा चालउ लागला आणि गावाम मौजे कोडित हा गाव चांगला आवाद करून त्या गावांत म्हामदी वगैरे बांधून तेथे राहिला आणि आपला सर्व कवजा करू लागला. तेव्हां गोवजी पा बाघाडीकर हा त्यास हे काम करण्याविमि ताकीद देत असत. त्यावर त्याणीं ऐकिले नाही. जे वेळेस गोवजी पा मना करीत होता त्यावेळेस त्याणी लहाड्या इरादा करवा आणि त्याणी आपल्या मनांत मी कोण सरदार आहे असे समजून कोणाम मान करून आपदिन बाह्यराने खानी व मनमुफ हा त्याचा मोठा सरदार खात्रीचा होता. असे दोघे व आणखीन कांहीं लोक जमा करून सर्व आपला हक वजाउ लागला. नंतर जावजी (नावजी) पा बाघाडीकर यास धरून थालनेर येथे किल्ल्यांत पोहोचऊन दिव्हे. नंतर अजुबाबूचे गांव लुट लागला. त्यामुळे गावे बहुतेक उज्याड जाले व मोठा दंगा करू लागला. नंतर बादशाहाकडील हुदेदार परमानाथ, डांगरी व सोनगीर व पढावद येथे आले म्हणून गोवजी वा बाघुजी पा हे डांगरी व पढावद व सोनगीर येथे बादशाहाकडील अनेक सरदार यास भेटून त्यांस मौजे कोडीत येथील सर्व मजकूर सांगितला. नंतर थालनेरचे मुक्कामी सर्व ब्रेह्मणवाचा वर्तमान कळविला. त्यावरून त्याणीं खुनाथराव देशपांडे थालनेरकर व न्याजवगेवर कांहीं लोक लहाउ न्याजवगेवर देऊन हुा दिला. मौजे कोडीत येथे जाऊन त्या दगांवोराम ठार मारवें. नंतर खुनाथ देशपांडे थालनेर येथून निघून मौजे बाघाडीस येऊन तेथे गोवजी बाघु पा यास जमाबनिमी वगैरे

घेऊन चढाई केली. त्या लढाईत कोडीत येथें काटाकाटी करून त्याजकडील फौजदार सरदार मोठा होता त्यास ग्नुनाथ व गोवजी याणीं ठार मारिल्या आणि थोडे लोक जखमी झाले. नंतर दुसरे दिवशीं मौजे कोडीत याजवर चढाई करून तेथें काही लोक ग्नुनाथ व गोवजी याणीं त्यास कळविले की तू नावजी (जावजी) यास आता सोडून दे. त्यावरून त्याणीं सोडले नाही. मी लढाईस तयार आहे. नंतर लढाई सुरू करून बरेच दिवस चालली. त्यात वधु पा हा मैत जाला. नंतर गोवजी याणीं मोठी कतल करून कोडीत हा गांव आपले कब्ज करून बंडखोर लोक सर्व पळून गेले. नंतर गोवजी याणीं सरकारच्या मोठी मदत दिली. कारणां ही सनद दिल्ली आहे. सन ११०१ ता १ माहे शव्वाल.

भा. इ. सं. मं. वार्षिक इतिवृत्त, शके १८३५ स्वी. ग्रं. क्र. ७, पृ. १७५-६

१९. आगष्ट १६९१] (- १८४ -) [४ जिल्हेज, सन ११०१

अलीफ

कौळनामा तां कचेश्वरभट का चाकण सुा सन हजार ११०१ कारणे वाढें कौळनामा ऐसा जे: तुजें वाघे सेख कुगकुमजी आहेदी याणें हजर येऊन मालूम केलें जे: भटमजकुर साईबाचे दहात धरून बकविल्या वाहेर गेल्या आहे. त्यांस मेहरबानी करून कौल दिवल्या पाहिजे. बराये मालुमाती खातेस आणून कौल दिवल्या असे. आपला खातीर जमा राखोन हजर येणें. कोणें वाघे शक न धरणें. ये वाघे कौल असे. तहरीर. छ ४ जिल्हेज. मोरतबसूद.

श्रीसरस्वती मंदिर, व. ८, अं. ११-२, माघ-फाल्गुन १८३० शके, पृ. १४.

२७ आगष्ट १६९२] (- १८५ -) [अधिक भाद्रपद वद्य

११ शनवार, रा. श. १९

श्री

स्वामि श्री गज्याभिषेक शके १९ अंशिरानाम संवत्सर अधिक भाद्रपद बहुल येकादसी मंदवासर शत्रिय कुलावतंस श्रीराजाराम छत्रपति याणीं समस्त सेनाधुरंधर राजमान्य राजश्री संताजी घोरपडे सेनापति यांस आज्ञा केली येसीजे. सेनापतीस जमोनीस कासीराम होते. ते दूर करून हल्ली राजश्री बाबाजी बाजी प्रभु यांस पूर्वी राजश्री हंवीर राऊ मोहिते यांचे वेळेस सेनापतीची जमोनीसी होती. मधे त्यावरी उमंदवार होते. कार्याचे मर्दान, दरबारीचे कदीम विस्वामु येकनिष्ठ मेवक यास्तव यांजवरी स्वामी कृपाळु होऊन यांस सेनापतीचा जमोनीसीचा कार्यभाग सांगितल्या असे. याचे हाते जमोनीसीची सेवा दंडकप्रमाणें घेत जाणें यांस वेतन मालीना होत पा २०००.

स्वामि जातीस होन पा

चाकर २४ येकण होन

१६००

४००

१९० भोई १२

२५ (फाटले) १

१६५ भोई ११

१९० दर १५ १२

३६ दिवटे २ -

२१ अफदागिरा १

३६ (फाटले) २

३६ महालदार २

३६ अडकरी २

२४ (फाटले) २

२१ (फाटले) १

४००

२४

येकण सालीना होन पा दोन हजार राम केले असेन. तीना सनद पोवा पासून स्वामि जातीस व चाकर हजीर खीदवतील. त्या दिवसापासून वजावटा दरवार दंडकप्रमाणे वजा करून उरले वेतन पाववीत जाणे. पूर्वील सेवेचे फाजील असेल ते दायी वार्का वजा करणे. वारगीर घोडी पूर्ववत दंडक प्रा चालवणे. तैवज पानभुपारी भाजीप्रमाणे चालविणे. याम जमान रंगाजी भास्कर प्रभु जमेलीम सरलस्कर यांस हुजूर घेतले असे. बहुत लिहीणें तरी तुम्हां मुज्ज असा. [शिक्का- 'भयान्दय विराजते']

महाराष्ट्र साहित्य, व. १, अं. १, जुलै १९१९, पृ. ३५-६.

३० आगष्ट १६९२] (- १८६ -) [अधिक भाद्रपद वद्य १४
मंगलवार, रा. श. १९.

श्रीराम

स्वस्ति श्री गळ्याभिपेक्ष शके १९ अंगिराम संवत्सरे अधिक भाद्रपद बहुल चतुर्दशी भोमवासरे श्रत्रिय कुलवत्से राजाराम लखपात याणां राजश्री बाबाजी बाजी [शिक्का]^१ [शिक्का]^२ प्रभु यांसी आज्ञा केली ऐसीजे तुम्हांस पूर्वी म्यामी त्या

१. शिक्का- 'श्री ॥ राजाराम : नरपात हर्षनिदान : मोक्षेश्वरमुत नीलकंठ : मुख्य प्रधान'.

२. शिक्का- 'श्रीलक्ष्मीगृह्णि : प्रीति: मुद्रा निराजि : जन्मना: ॥ राजाराम : प्रतिनिधे: प्रल्हादस्य विराजते'.

प्रांते असतां सेनापतीची जमेनीयिमी होती. स्वामी कर्नाटक प्रांते आलीयावरी तुमचे राहणें त्या प्रांतेच जालें. जमेनीयसी सेनापतीची काशीगम प्रभु यांस सांगितली. तुम्ही उद्योगविर्वर्जित घरांच राहिलेस. तुम्हीं स्वामीकार्याचें. तुम्हांस कार्यभाग सांगावा यानिमित्त राजश्री रामचंद्र पंडित अमात्य याणीं आग्रह केल्या. परंतु स्वामीनें कृपाळु होऊन कार्यभाग सांगितल्याविग्रहित सेवा कर्तव्य नाहीं. हा निर्वाद करून स्वामीचें सेवेसी आपले प्रभु माहाडाजी बाजी यांस पाठविले. ते हुजूर येऊन वर्तमान तपशीले तुमचे विदित केले. त्यावरी त्यांस व्यथा होऊन देवाजा पावले. तुमचे चालविणें हें स्वामीस अगत्य. तुमचे पिते बाजी प्रभु याणीं कैलासवामी स्वामीपारी येकनिष्ठपणें सेवा करून स्वामीकार्यावरी स्वर्च झाले. तुम्हीही स्वामीची सेवा येकनिष्ठपणें करीत आलेस व पुढेही कराल हे जाणून. स्वामी तुम्हावरी कृपाळु होऊन राजेश्री संताजी घोगपडे सेनापती यांची जमेनीयसी सांगोन मनद सेनापतीचे नांवें सादर केली आहे आणि हें पत्र तुम्हांस लिहिले असे. तरी तुम्ही मशारानिलेकडे जाऊन स्वामीनें सांगितल्याप्रमाणें कार्यभाग चौकसपणें येकनिष्ठपणें करीत जाणें व तुमचे प्रभु अंताजी बाजी कर्नाटक प्रांते होवे. त्यांस स्वामीनें सेनासहसीचा कार्यभाग सांगितला होता. सांप्रत स्वामी यांजवरी कृपाळु होऊन सेनापंचमहसीचा कार्यभाग सांगोन त्या प्रांते पाठविले आहेत. या पंचमहसीचा सजवज करून देऊन कार्यभाग घेत जावा. येविमी राजश्री रामचंद्र पंडित अमात्य व राजश्री संताजी घोगपडे सेनापती यांस आज्ञापत्रें दिली आहेत. ते मामला अनुकूल करून देऊन सेवा घेतील. माहाडाजी बाजी स्वामीसनिध आणें होवे. त्यांस देवाजा जाली. करितां त्यांचे पुत्र बाजी महादेव यांस कीले राजगड येथील कारखानीसी सांगोन मनद पाठविली आहे. याप्रमाणें चालेल. तुम्ही आपलें समाधान राखून स्वामीसेवा येकनिष्ठपणें करीत जाणें स्वामी तुमचे चालवितील. जाणीजे. निदेश समक्ष. [शिक्षा— 'मर्यादेयं विराजते']

सुरु सुद बार

महाराष्ट्र-साहित्य, व. १, अं. १, जुलै १९१९. पृ. ३८-५.

३० आगष्ट १६९२]

(- १८७ -) [अधिक भाद्रपद वद्य १४
मंगलवार, रा. श. १९

श्री

स्वस्ति श्री गळ्याभिषेक शके १९ अंगिरानाम संवत्सरे अधिक भाद्रपद बहुल चतुर्दशी भोमवासरे अत्रिय कुळावतंस श्री राजाराम छत्रपति यांनीं समस्तकार्य धुरंधर विश्वासनिधि राजमान्य राजश्री रामचंद्र पंडित अमात्य यांसीं आज्ञा केली ऐसीजे. मा. येमाजी बाजी व बाबाजी बाजी व अंताजी बाजी व बाजी महादेव व विठ्ठल फुलाजी व कृष्णाजी फुलाजी व चिमणाजी भिकाजी प्रभु देशकुलकर्णी ता. हिरडस

मावळ मुभा प्रांत मार यावून अर्ताजी बाजी यांनी चंदीचे मुकामी स्वामीस विनंती केली की, तर्फ मजकूरचे देशकुलकर्णी सालाबाद पिढि दर पिढि भोगवटा चालत आहे. येथाम देशकुलकर्णीचे वतनाम हक व इनामती व कुलवाच व कुलकानू मौजे गोवडी व नांदगाऊ ऐसे तीन गांव व विरकोळ गावगना इनाम सेते ऐसे निजाम-शाहाचे कारकीर्दिस चालत होती. त्यावरी देश कैलासवामी स्वामीस कबज जाली यावरी तमाम वतनदार लोकांच्या इनामती अनामत केल्या. त्यावगेचरी आपले गाव व सेते अमानत जाहाली. आपले पिते बाजी प्रभु याणी कलासवामी स्वामीपासी येवनिष्ठपणे सेवा करून स्वामी कार्यावरी खर्च जाहाले. आपणही आवधीयाती सेवा येवनिष्ठपणे स्वामीची सेवा केली आहं. स्वामी धर्मप्रभु वृत्तिवंताचे इनाम व हक्काचे जिर्णोधार करून दिले. आपणही पुरातन वृत्तिवंत आणि स्वामीचे सेवेसी एकनिष्ठ आहां. तरी कृपाळु होऊन आमचे इनामगांव व सेते.....पाहिजे म्हणून विनंती केली. यावरून देशकुलकर्णी हिरडम मावळ हे स्वामीचे पायासी एकनिष्ठेनें वर्तणुक करिताती व बाजीप्रभु कैलासवामी स्वामीचे वेळेस स्वामी कार्यावरी खर्च झाले व प्रस्तुत ईदी स्वामीचे सेवेसी तत्पर देखोन याजवरी कृपाळु होऊन यांचे इनामतीमध्ये दिवाण दस्ते टक्के २००० दोनी हजाराचा इनाम तर्फ मजकुरी देविला असे. वीता

गांव कुलवाच कुलकानु येरीज
इनामदार व हकदार मोईन
टक्के १००० एक हजाराचा
गांव एक कमाल दस्ते

गांवनना सेते इनाम दिवाण
दस्ते कुलवाच कुलकानु मोईन
टक्के एक १००० हजाराची
कमाल दस्ते देणे.

येसी दोनी हजाराची इनामती यांस द्यावयाची निर्वाह करून हे पत्र तुम्हांस सादर केले असे. तरी पुर्वील इनमगांव व सेते यांची मनास आणून सदरहू पैकीं दोन हजारा टक्याचा इनाम एक गांव व सेते नेमुन देऊन यांस व यांचे पुत्रपौत्रादि वंश परंपरेनें अवलीन इनाम चालवोवया विरी प्रांत मजकूरचे देशाधिकारी यांचे नावे सनद आपली करून देणे आणि इनाम चालेल ऐसे करणे. जाणीजे. बहुत न्याहणे तरी तुम्हीं सुज असा [शिक्षा-‘मर्या : देय विरा : जाते ’]

महाराष्ट्र-साहित्य, व. १, अं. ३, सप्टेंबर १९१९, पृ. ९९ १०१.

(- १८८ -)

जिजीचा वेढा (१६९०-९७ इ. स.)

काव्याचा उपलब्ध भाग

श्री खुबीर समर्थ ॥

वंदुनि आधी गजशुंडुंडा ।

विद्यासमुद्रा मुमति प्रचंडा ।
 निर्वीघ्न ग्रंथी करी कां कविते ।
 चाले गिरा हे मज सीकविते ॥१॥
 आरंभ काली नभि भारथी हे ।
 होईल माझी कविभारथी हे ।
 हंसांवी ब्रम्हकुमारिका तुं ।
 अज्ञान दैत्यात्मक मारिका तुं ॥२॥
 यानंतरे वंदीन सद्गुरुसी ।
 ज्याचे प्रसादे वरि सद्गतीसी ।
 कृपा करावी कवि हर्षराया ।
 काचें करीं स्फूर्ति कवी कराया ॥३॥
 पुर्वीं सिवाजी वदला स्वभावे !
 तो खेलवी बालक पुत्रमोहे ।
 राज्याधिकारी सकळा महीचा ।
 हरील हा भार धराधराचा ॥४॥
 ते सत्य जालें कवीता प्रसंगीं ।
 सव्हारती तांत्र पुढे प्रसंगी ।
 वदेन ते कौतुक वाग्विलासे ।
 श्रोते तुम्ही सादर सावकाशें ॥५॥
 प्रार्थुनि येंसं सकला जनाला ।
 आनंदराये मग प्रस्त केला ।
 मानु नका मीथ्य धनप्रमादें ।
 सांगेन कौतूहल स्लोकबंधे ॥ ६ ॥
 ज्या रामें अवतार पूर्ण श्रुति पोटि सिवाचे पहा ।
 आला या कर्नाटका विधिबलें चंदी वसे राम हा ।
 तो जैसा उषिदां प्रदेसि जटरीं लोकां त्रिकुटा गिरी ।
 पृथ्वीमाजि विशेष दुर्ग उपमा चंदी नसे दुसरी ॥ ७ ॥
 विशेष तांत्र तो हटी ।
 वसोनि दुर्ग नेहटी ।
 आलंग चालवी बलें ।
 दिसे जनासि आगले ॥ ८ ॥
 बहुत लोक मावले ।
 मीलोनी ते भलेभले ।

उगवले पराक्रमे ।

धरुनि धैर्य विक्रमे ॥ ९ ॥

युद्धां घोरपडा करीत रणडा तो कानडा नाईकु ।

जोडा या न दिसे उडी तडतमें फौजमें आळकु ।

होता मन्मुख भीम तांत्रमिलणी राहों शकें कोण हा ।

हाती खर्ग विराजतो बहिर्गजी भंगार नाईक हा ॥ १० ॥

खर्चासी नाही बहु कष्टताती ।

चंदावरा हेजीब नित्य जाती ।

कोनरिपंती बहु ख्याति केली ।

खर्ची बहु आणुनी पूर्वीली ॥ ११ ॥

वसे दक्षिणेष्ठी बहु पुन्यराप्ती ।

महीं नाम साजे महाराज त्यासी ।

करी भोग देवेंद्र नाना विलासे ।

तसी संपती भोगी तो सावकसे ॥ १२ ॥

बहुत लोक प्रेमिले ।

विषेश द्रव्य धाडिले ।

करुनि सहाय्य ये रीती ।

बलाढ्य भाव दाविते ॥ १३ ॥

परंतु तांत्र विक्रमे ।

विंरश्रीचेंनि संप्रमे ।

अलग जोर चालीली ।

मन्हाष्ट शक्ति मंदली ॥ १४ ॥

बहुती जणे ते बहु कष्ट केले ।

बहुतेक ते लोक युधी निमाले ।

पडेना पुरी सीणती सर्व तेथे ।

बलें वेढिला दुर्ग चत्वार पंथे ॥ १५ ॥

मार्गासि चाऱ्ही अवरोध केला ।

नाहीं जवादा वण घोडियाला ।

सत्रीच जाती मग वेंटवाला ।

घान्या लवणाज्य आणीत ज्याला ॥ १६ ॥

आलग चाले चंन दुर्गपंथे ।

नाईड राखे बहु सीध तेथे ।

आहार निद्रा तजिलीं तयानें ।

तो ब्रैसला केवल साभिमाने ॥ १७ ॥

भांडी थोर विशाल दीर्घ उपमा देतां नसे दृग्गि ।
 दारु पार आपाग येक समई गोले अलंगीवरी ।
 माग थोर कराल धोष उठतां कांय महीचा सुतु ।
 येसा दृग्गि विचित्र शिवगचना चंदी महा पर्वतु ॥ १८ ॥

प्रती योजिलीं ते अलंगेसी यंत्रें ।
 फिरंगी कसें लक्ष लावीत सुत्रें ॥
 उडे कोट भीती बहु मार होतां ।
 जनीं भावीलें पूर्ण प्राणान्त आता ॥ १९ ॥

पडाया अलंगेवरी सीहु जाले ।
 बहुलोक रुद्रात्मज प्रेरियेले ।
 बहु तांत्रसेनेसि होतांचि संगु ।
 जसें भूस्मती आगि मूर्खी पतंगु ॥ २० ॥

उठेना अलंगेसी सामर्थ्य गाढें ।
 बहु धाडिले रामचंद्रासि जोडे ।
 कस्या पत्रिका लीनता उतरांच्या ।
 मती उपमे त्या न येती सुरांच्या ॥ २१ ॥

येताना रामराजा तजुनी विभवा तांत्र युद्ध प्रसंगे ।
 येना गेली दिशांगी आवचट उगवो थोडके लोक मंगे ।
 येथ वीथीं प्रतापा करुनि मनि पहा राज चंदीस आला ।
 मागे त्या रामचंद्रे शिववरदवले येन तो मांडियेला ॥ २२ ॥

लोकासी सांगे हित तो अमात्य ।
 संपूर्ण देशासि करा निपात ।
 करुनि यैसी उदरासि शांती ।
 ह्या रामफौजा म्हणवा दीगाती ॥ २३ ॥

पाटील सेटे कुणबी जुलाई ।
 चांभार कुंभार परीट न्हावी ।
 सोनार कोली उदमी फुलारी ।
 यावेगळे लोक किति बिगारी ॥ २४ ॥

ढाला कटार तरवार असंख्य भाले ।
 घोडे बरे जलद बैसोनीया निघाले ।
 सेनासमूह रचला विचरे समूदा ।
 देय प्रजा करुनि उद्धस तांत्र बंधा ॥ २५ ॥

आनी चार सेना विविधा प्रकारें ।
 सेनापती दोघ समान वीरे ।

संपूर्ण घेति गड दैष कौटा ।
 विध्वंसिले बहुत लोक अनैक पैठा ॥ २६ ॥
 सेना सहस्र दशकें निधि मुख्य संख्या ।
 दिल्लिस्वरासी करिती बहु त्रास मुख्या ।
 ऐकोनिया प्रभुवरे सिवसूत राजे ।
 पाचारिले निज दल समयास का जे ॥ २७ ॥
 जाणोनि केवल निदान अमात्य बोले ।
 ज्याचे प्रतापमहिमेस्तव सैन्य चाले ।
 स्वामीसहीत नगरी विपरीत काळ ।
 ग्रामीन मी म्हणतमे अवघा भुगोन्द ॥ २८ ॥
 खाना पुढे तो धनाजी स्वसैन्ये ।
 वसुसंख्यं सेना असे उग्रसेने ।
 तथा पाठिसी धाविला वीर जाणा ।
 सर्वे भूद्विसंख्या सहस्रादि सेना ॥ २९ ॥
 धनाजी पुढे पावला सीघ्रतेने ।
 बहु सूटला धाक त्या तांत्र सेने ।
 घरीलें बळे सीघ्र ईस्माईलासी ।
 करुनि सिमा भेटला त्या प्रभूसी ॥ ३० ॥

~~~~~
 सद्याद्रि, व. ७, अं. १२, डिसेंबर १९४१, पृ. ९२२-९२५; तंजावर त्वाय. अनु. २०४१.

१७ फेब्रुवारी १६९३] (- १८९ -) [माघ वद्य ८ शुक्रवार,
 रा. श. १९

श्री

स्वस्ति श्रीराज्याभिषेक शके १९ अंगिरानाम संवत्सरे माघ वदि अष्टमी
 भृगुवासरे क्षत्रीयकुलावतंस श्री राजाराम छत्रपति याणां देशाधिकारी
 [शिक्का] ^१ व लेखक वर्तमान व भावी सुभा प्रांत सातारा यांस आज्ञा
 केली येमीजे. गणोजी विन वाळाजी जाधव ये विशई राजाजी संताजी घोगपडे सेनापती
 याणी चंदीचे मुकामी सनिध येऊन विनंती केली येमी जे गणोजी विन वाळाजी जाधव
 यांनी स्वामीचे पायापासी येऊन येकनिष्ठता धरून देसीहून कर्नाटक प्रांतास चंदीस
 येऊन येकभाव सेवा केली. यांस येक गाव नुतन इनाम करून त्यावयाम पाहिजे
 म्हणून विदित केले. त्यावरून त्याजवरी कृपाळु होऊन मौजे कुमवडे...प्रांत सातारा

१. शिक्का— श्रीराजाराम : नरपति हर्षनिदान : मोरश्रमसुत निळकं : ट मुख्य प्रधान.

हा गांव नूतन इनाम करून देहे १ येथ. रास कुलवाच कुलकानु हलीपटी व पेन्तगपटी
सहित हकदार व इनामदार करून गांव इनाम करून दिवला असे. याचे स्वाधीन
करून याचे पुत्रपौत्रादि वंशपरंपरा चालवणे. या पत्राची प्रति लिहून घेऊन मुख्ये पत्र
इनामदार मजकुरास परवान देणें. निदेश समक्ष [शिक्षा]. रुजु
तेरिग्व २१ माहे जमादिलाखर सन सत्तास तीसैन. बार बार

मा. इ. स. मं. सप्तम संमेलन वृत्त, स्वी. ग्रं. क्र. २५, पृ. ७८

२० मार्च १६५३]

(- १९० -) [फाल्गुन वद्य ९ सोमवार,
रा. श. १९]

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके १९, अंगीरनास संवत्सरे फाल्गुन वदि नवमी
इंद्रवामरे श्रवत्येकुळावर्गस श्री राजागम लत्रपती यांनी देशाधिकारी व लेखक वर्तमान
[शिक्षा]' [शिक्षा] व भावि मुभा प्रा मातारा यासी आज्ञा केली यैसीजे. जनाजी
जाधव याचे विशई राजेश्री संताजी श्रोगपडे भेनापती याणी चंदीचे मुकामी सनिध
येऊन विनंती केली यैसीजे जनाजी विन बाळार्जा जाधव यांनी स्वामीचे पायापासी
येऊन येकनिष्ठता धरून देसीदून कर्नाटक प्रांतास चंदीस येऊन येकभावे सेवा करीत
अहिती. यास यक गांव नूतन इनाम करून यावयास आज्ञा केली पाहिजे म्हणून
विदित केले. त्यावरून येजदरी कृपाळु होऊन मोजे विंचेनर ता तागगड प्रांत मा
हा गांव नूतन इनाम करून देहे १ येथ. रास कुलवाच कुलकानु हलीपटी व पेन्तगपटी
सहित ग्वेगीज हकदार व इनामदार करून गांव इनाम करून दिवला असे.
याचे स्वाधीन करून याचे पुत्र पौत्रादि वंशपरंपरेने चालवणे. या पत्राची प्रति
लिहून घेऊन मुख्ये पत्र इनामदार मजकुरास परवान देणें. जाणिजे. निंदश समक्ष.
[शिक्षा—' मर्या : देयं विरा : जते ']

तेरिग्व २२ रजव सुासन सत्तास तीसैन माहे रजव

बार सुद सुर सुद बार

भा. मं. मं. सप्तम संमेलन वृत्त, स्वी. ग्रं. क्र. २५, पृ. ७८-७९.

१. शिक्षा—' श्री राजागम : नरपति हर्पनिदान : मोरेश्वरमुत निलकं : ठ मुख्य
प्रधान'.

१६ एप्रिल १९९३]

(- १९१ -) [चैत्र वद्य ७ रविवार, शके
१६१५]

[मालवण येथील शिलालेख]

श्री गणेश प्रसन्न

श्री नारायणदेव

श्री रामेस्वरदेऊ

विनायकगुरुभान ब्रम्हा विष्णु मयेस्वर दोरस्वती प्रणीमादौ सर्वकार्यार्थसाधये ॥
स्वतीश्रीनृपशालिवाहाननके १६१५ वैशाखिक श्रीनृपनामस्तुतये चैत्र वदुल सप्तमी
रविवार मौजे मालवण ता मसुरे पा कुडाल सुा मलाम तिमैन अल्फ येसके
श्रीदुर्गावाडी वडावाली मिलाले ग्रामपुरुसे धिता

मोनगावडा वीन भुजगावडा

रामगावडा वीन पाकगावडा वडकर ए

कृष्णागावडा वीन अतगावडा ए समत १

समत १

श्राकगावडा वीन पीळगावडा मत १

नारागावडा वीन पाकगावडा मत १

गोमधुरी मत १

कानगावडा वीन एलगावडा मत १

बल्लाक धाननाक मत १

कृष्ण घाडी मत १

जोगा वीन जमाल १

ऐसे मिलाले ग्रामपुरुसे वा येग चुकले ग्रामपुरुशाचे ० अनुमते केले कृत
गावपण ऐसे जे वेदमुहुती दादमोजी वीन रामक जोमी गाडगील मौजे मजकर यास
दिला. दत्त शाहासन इनामपटा ऐसा जे वाडी दुर्गाडी दुर्गादेवी भीतर आहे ते
मोडून तुमाम घर करून राहावेयासी दत्त करून दिले. त्याचे चतुर्सीमा पूर्वी
दीसे व्हालाची मेर १ पलीम दिसे डांगराचे गांजेची मेर १ दक्षीण दीसे जानभट
अभ्यंकराचे मोडणाची मेर १ उत्तर दीसे मोनगावडा गावकर याचे मोडणाचे मेर १.
या चतुर्सीमामधील जमीन व्हायटा गळवाडौनु पडिली होती. त्यामधील मांड व फणस
व हरजीनस झाड अहेत व जी कराल ती व ते जमीन तुमाम दत्त इनाम पटा
करून चेद्राकेंचरी दीधली आहे व ती जमीन स्वारीचे खाजन ते सेत दत्त इनाम करून
दीधले असे. त्याचे चतुर्सीमा पूर्व दीसे भाग मेर १ दक्षीण दीसे बाळमंजरी कुलवणी
याचे सेताची मेर १. पलीम दीसे घाडियेचे सेताची मेर १ उत्तर दीसे दादगावडा याचे
सेताची मेर १ या चतुर (सी) मामधील जमीन खार भरून पडिली होती. असाय
देखौनु ते तुमाम यार्कचेद्रेगे दत्तपटा करून दीली आहे. सुये भोगवटा करून
खाणे. या दोनी उभयता जमीनीस दीवाण मांडासुल धवडिले. त्यातूनपासून ये
वेया समथ नाही. आमी गावी पाळू सदरहू तुमाम जोतीसपणाची वृत्त आपले वडि
त्यानी पूर्वीपासून दिलीच होती. तुमचे वडील चालवीत होते. ऐसयास तुम्हास सेत
वेडजर खाजन दिले होते. जे भुतवायन तुम्हा समाथ (न) नववे देखौनु हावी
मनास आणून घरभाट व सेतखार दिले असे. तुमचे जाले जातेने खाये. आपले जाले.

जातले पालवले. जोगीपणाचे मान महत्त्व तुमी मुझे भोगवटा करून खाणे. हा गाउपटा. सही छ १९. साभान. कुमकु गावडा गावकार नीशाणी गाऊकर

श्रीमस्वामींमंदिर, व. ८. अ ३. क्र. २६ वैशाख शके १८३०, पृ. ४१-४२.

९ मे १६९३]

(- १९२ -) [वैशाख शुद्ध १५ मंगळ-
वार, रा. श. १९

॥ श्री ॥

[शिक्का]^१

[शिक्का]

स्वस्ती श्री राज्याभिषेक शके १९ श्रीमुक्ताम संवत्सरे वैशाख शुभ पुर्णिमा
मौमवारं श्रद्धीय कुलवतंस श्री राजाराम छत्रपती याणी राजश्री देशाधिकारी व
लेखक वर्तमान व भावी सुभा या वाई यांसी आज्ञा केली ऐसी जे, वेदमुर्ति विनायकभट
विन नारायणभट अफळे व समस्त ब्राह्मण वास्तव्य स्थल मौजे माहुली सा निव
कुणवेणी मगम वाचा विधी वेदमूर्ति हरभट विन जनार्दनभट व विनायकभट विन
येकनाथभट अफळे व उभयेतानी नदीये मुक्तामी स्वामी सनीध येऊन विधीत केले
की विनायकभट अफळे व समस्त ब्राह्मणास येदीलशाहाचे वेळेपासून मौजे या मजकुर
हा गाव इनाम चालत होता. न्यावरि हा देश राजश्री कैलासवामी स्वामीस हस्तगत
जाल्या. त्या दिवसापासून ब्राह्मणांचे इनाम अमानत करून ब्राह्मणाच्या योग्यता व
कुटुंब पाहून त्या त्या योग्य ब्राह्मणास धान्य देविले होते. ते हा काळ पावेतो चालत
आले आहे. त्या अनेकहुन ब्राह्मणांनी असहोत्रे व कुटुंब संवक्षण होता बहुत प्रयास
होऊ लागले. वास्तव स्वामीसनीध आले आहे. ऐसीयाम माहाराज धर्मप्रभु कितेक
देवब्राह्मणांचे इनाम पूर्वप्रकारे चालते केले. तरी आपणांस इदलशाहाचे वेळेस गाव इनाम
चालत होता. त्या अर्थीकडे हा काळ पावेतो इनाम गाव न चालता भोगवटा तुटला आहे.
तरी पूर्वप्रकारे इनाम ना त्यावया आज्ञा केली पाहिजे म्हणोन श्रुत केले. त्यावरून मनास
आणिता विनायकभट अफळे व समस्त ब्राह्मण हे बहुत थोर जाले वियावित कुटुंब
व स्थल कुणातीरी वास करून राहाणार ऐसे जाणोन यास पूर्वी धान्य वावयाची
मोर्शन आहे ते अमानत करून हाली नूतन इनाम मौजे माहुली सा मजकुर हा गाव
१ एक कुलवाच कुलवानु हाथीपटी व पेतरपटी जळ तरू पापाण निधि निक्षेप झाल
झालेग पडले पानसहित खेरीज इमानती व हकदार करून इनाम दिल्या असे. तरी
सदगद्द वृत्ती येदलशाहाचे वेळेस सर्वमान्य ब्राह्मणास होती ते समई ज्या ज्या
ब्राह्मणी अणर्भावले असेल ते मनास आणून तेणेप्रमाणे त्याच ब्राह्मणास चालवणे. हे
ज्ञान वास व याचे पुत्रपौत्रादि वंशपरंपरेने चालवणे. वर्ष प्रतिवर्ष नूतन पत्राची

१. शिक्का श्री : श्री ॥ राजाराम : नगर्णत हर्षनिदान : मोरेश्वरमुत नीळक : ठ
मुख्य प्रधान '.

अपेक्षा न करणे. या पत्राची प्रती लहून वेऊन मुख्य पत्र निनायेकमट आपले याजवली परतोन देणे. जाणिजे. निदेश समझ. [शिक्षा- 'मर्याः देयं विराः जने ']

भा. इ. सं. म. वार्षिक इतिवृत्त, शके १८३५ म्ही. ग्रं. क. ७ पृ. २३०-३.

२५ जून १९९३]

(- १९३ -) [१ जिल्हाद, जुलूस ३७]

[मोहरा दोन]^१

बऱ्हाड मुस्यांतील सरकार माहूर वगैरे प्रांतीतील हक्कीने व पुढील आधि कारी देशपांडे रगत व शेतकरी यास कलावे की उदासीगण याने नावे हुजूर दमरा प्रमाणे सरकार मजकुरांतील देशमुखी मुकरर आहे. अलीशानच्या फर्मानामध्ये पूर्वापार बहिवाटिप्रमाणे रुग्म, पासोडी, सालीमखेडे व धान्य असे लिहिले आहे. त्याचा तपशील दिल्या नाही. तरी ग्वाली दिलेल्या तपशीलाप्रमाणे शेकडा १० रु. रुग्म व पासोडी व दशशेकडा १० नूतन जमीन इनाम व दसवेक्यास २ खंडी धान्य व दसपसण्यास एक गांव (जहागीर) इतके देशमुखीबद्दल व शेकडा ५ रु. रुग्म व शेकडा ५ नूतन जमीन इनाम हे पार्थीवकीबद्दल याप्रमाणे मुकरर झाले आहे. सदरहु गिदमत इनामे इतकें वजावावी. रगत लोक व त्या महालांतील सर्व गह्वाणे यांच्याशी नेकीने व मेहेरबानीने वागून राजी ठेवून राजावंशी व शोनीस उत्तेजन देत जावे. जें मुकरर झाले आहे. त्याशिवाय एक दाम अगर एक टाणा घेऊ नये. दसाल नवीन सनद मागत जाऊ नये. ता. १ जिल्हाद स. ३७ जुलूस.

[पुढे २७ महालांना व इनाम गांवांना तपशील]

भा. इ. सं. मं., त्रै. व. २, अं. १-४, पृ. ५०-५१

१८ नवंबर १९९३]

(- १९४ -) [मार्गशीर्ष शुद्ध १, अनवार शके १९१५]

मालवण येथील शिलालेख :

पातालेश्वरदेवली

श्रीगणेशायनमः

वीनायेकं गुरु भातुं ब्रम्हाविष्णुभैरवः सम्यन्ती प्रणीमाधव सर्वकारार्थसंधिः ॥
स्यन्ती श्रीशानुपशालीवादानसके १९१५ वेव्हारीक श्रीमुयानाम छवछें मार्गशीर्षामे

१. मोहोर पहिली 'काजी अबदुल फाजलखा' ची व दुसरी 'मदाल्ल महाम उम्दुलमुल्क आसदखां बहादुर' ची.

मुत्र प्रतीपदा मन्थार वैसको श्री मौजे चंदवण तर्फ पाट पा कुडाल मुहु मन अर्वा
नीमन अल्फ मीळाले. ग्रामपुरुसांनी अनुमते केले. कुत गावपण ऐसा जे

भोगले प्रभु बीटे प्रभु गावकर १

भुजे प्रभु हरदे प्रभु गावकार १

हीरंगणी रत्नंगणी कुळकर्णी १

नीलो तानशु वाली १

मादगावई भीयाल !

हे ग्रामपुरुस समस्त येसके येसोने केले कुत जे वा थेर चुकले त्यानेनी अनुमते ऐसा
जे. मौजेमजकुरी पैला जोतीसी होता. जोतीस हरयेक बांधे सांगावे ते हाती जोतीसी
नाही. मौजे मजकुरी श्रीकुळदेवत हे जागते देवस्तान होत. त्याचे पैले स्तापना
होती. तेव्हा गाव म्हासुरी नादत होता. यैसेयास आज ७-८ वरुशे राजीकरीम
क्यापासोन श्रीदेवाचे स्तापना जया जाली होती. स्तापना केले वेवळे गावाम वरये
होत नाही. देव्यानु श्री देवास स्तापना करावयेयासे व हरयेक बांधे मुहुर्त देणेयाचदल
वेदमुहुर्ती गजेथी मौजे मळवण ताा मसुरे यास ग्रामपुरुसानी नमसपणसाचे वोळ हे
नेम करुनु दीले असे आम ये जाले, जातेने तुम्हास पाळावे. तुमचे जाले जातेने
भागावे. नमसीचे सीमा

पूर्य दीमे चामारकोड

उत्तर दीमे पगे गेचे वोळ

पलीम दीजे घाड कुणगा

व्हीहीत हीरंगणी रत्नंगणी मौजे मजकर दक्षेण दीमे वीदाणीयाचे वोळ

हे मरेने मेर हे तुमास नमस करुनु दी... कु... ले असे. हे आमी भुजउन देउ.
आमाचे तेंगाव २९ जाले जातेने दीयाणा राडला पासोन ग्रीवावल तुमास भुजउन बांधे.
तुमचे जाले जातेने सोभावे. तुमी हरयेक गावकार्याने मुहुर्त वा लग्नकार्याने मुहुर्त
आमास सांगावे. येणेप्रमाणे नमसपटा सही.

श्रीमन्मती मांदर, व. ८, अं. २, क्र. ३६, वैशाख शके १८३०, पु. ४१-४२.

२६ जून १९९४]

(- १९५ -) [११ जिल्हाद, खमस
तिसैन अल्फ

श्री

[शिक्षा] *

आजापत्र समस्त राजकार्यभुंग्रर विश्वासनिधी राजमान्य राजेश्री गामचेद्र पंडित
आमात्य ताहा देसमुख व देशपांडे ताा भुम सुा खमस तिसैन अल्फ. तर्फ मजकर
यैवजास राजश्री मन्हारजी भाडवळकर याकडे हुजुसून पेशर्जाच दिवले आहे. येथील
खडणीचा वैवज माल मजकुरी गारनुलेस पावणे. मताजी घोरपडे याच्या मनंदने

१. शिक्षा- श्रीगामने : द अरण नील : कंट सोनंदे : व शरण.

दुर्भाग्याकडे दोनी रुके बाल ते गैरमजुरा होऊन तुम्ही आपले केले पावाल. हे नेमस्त समजणे. ल ११ जिल्काद. निदेम समस्त. [शिक्षा- लेखन : सीमा समु : लमती]

सुरु सुद बार

भा. इ. सं. मं. वार्षिक इतिवृत्त, सके १८३८, खी. प्रं. क. १७, पृ. ११.

१६९४-१६९५ इ. स.] (- १९६ -) [खमस तिमैन अलफ

तकरीर करदे वाा कृष्णाजी सोमनाथ बसिष्ठ अ ... त देशकुलकर्णी ...
... चिपोलण सुद्धमन खमस तिमैन अलफ कारणे राजश्री स्वामीने मेवमि
लिहून दिले करीनापत्र ऐमे जे. चिपोलणचे मिगस देसकुलकर्ण करीम पिढी दगपिढी
पुरातन आपली माउसी गोतमाइ व विनाजी बलाल देशकुलकर्णी पुरातन चालिंद.
पुरातन पिढी मूल पुरुष नरसीपंत त्याचे दोघ पुत्र एक विनाजी नरसी एक परशराम
नरसी चालवीत होते. विनाजीपंताचा पुत्र बालो विनायक परशरामपंताचा पुत्र काळो
परशराम ऐमे चालवीत होते. पुढे बालोपंत मरण गेले. त्यावरी काळोपंत चालवीत
होते. पुढे काळोपंत दावेदगानी मागिले. त्याचे पुत्र अंतो काळो वृत्ती चालवीत होते.
पुढे अंतो काळो मरण गेला. विनाजी बलाल व नरसी बलाल बालोपंताचे पुत्र
विज्यापुराम गेले. त्याकरिता समइ वृत्ती चालवावयासी गोतमाइने तिमार्जी भास्कर
व गंगाजी भास्कर हेळवाककर वृत्ती चालवावयासी ठेविले. पुढे हेळवाककरानी
गोतमाईस विस्वास दाखउन तिचे वृत्तीचे फर्मान व माहाजर काराद नेउन आपले
नावे काराद केले. फर्मान आणिला. त्यावरी विनाजी विज्यापुराहुन आला. गोतमाईने
विनाजीस घेऊन दाभोलिस कारकीर्दी राजश्री माहादजी अज सुभा जाऊन विदित
केले. त्याणी दाहा मनसुवदार ब्रैसउन मनसुवी करून गंगाजी भास्कर तिमार्जी
भास्कर दूर केले. आणि गोतमाईने आपणामि माहादजीपंत सुभेदार यास सांगोन
आपण बहिणीचा पुत्र म्हणून आपणाम सुतालीकी देउन चिपोलणाम मिगस
चालवावया ठेविले. पुढे गोतमाईने आपला कृष्णाजी सोमनाथाचा पुत्र जनार्दन
विनाजीस देउन केशवभट लेले व कासीभट व माहादेउभट धर्माधिकरणी व कृष्णभट
उपाध्ये व जोसी व मंत्रभट ब्रैसउन होम दत्तपुत्रविधान करविले. पुढे जनार्दन पुत्र
घर्तालियाउपरी विनाजीपंतास तीघे पुत्र जाहाले. एक बालाजी एक आबाजी
एक मोरया. तीघामध्ये दोघ गतःप्राण जाहाले. बालाजी व जनार्दन हाही आहेत.
यांचे विवाह केले. येणेप्रमाणे करीना चालत असता राहुजीपंताचा सुतालीक
अंताजी आणाजी म्हणून माहालासि कारकीर्दी राजश्री संभाजी राजे साहेब हा आला
होता. आपण भगवी वस्त्रे करून उपवास करून राजश्री साहेबांवेगवेग दिंडत होता.
ते वेळेसि राजश्री कवजीचावा स्वामीने कृपा करून साहेबाचा हातरोखा देऊन माहा
लासि पाठविले व राजश्री प्रल्हादपंत न्यायाधीश व राजश्री निलोपंत पेशवे व स्वामिनि

यत्र ऐसी पत्रे सादर जाहावी. ते काराद हजमीयाचे स्वागिम्ये आगीत जळोन गेले. इतुने वर्तमान व कोणी म्हणतात की फारे देसकुलकर्णी हमजावाद याने मुतालीक काले देशकुलकर्णी होते. तरी ते गोष्ट लटकी व राजश्री आवासहज्जाचे वैलेस राहुजी पंताचा मुतालीक आळा म्हणतात तरी तेहि गोष्ट लटकी आहे.

शा. इ. सं. म. द्वितीय संगेलन वृत्त, स्वी. ग्रं. क. ८, पृ. ६६-६७.

२३ जून १९९५ इ.] (- १९७ -) [अधिक आपाढ वद्य ७
गविवार, शके १९१७

श्रीलक्ष्मीनृसिंहो जयति

स्वामि श्रीमन्पुत्राव्वाहन शके १९१७ युवनाम संवत्सरे अधिकापाढ यदि सप्तमी गविवारी विश्वभर गोसांवी पुत्र दासोवा गोसावियांस उदयगिरिसमीपवर्ति निडेवनधामी सम्य सभापति मिलोन जयपत्र करून दिधले ऐसे जे. दासोवा गोसांवी व सर्वज्ञ गोसांवी उभयला एउत आमचा व्यवहार पद्धत्यनुसारें करून यथान्याय कर मणून अंगीकार जाळे. मग न्याय करतां सर्वज्ञ गोसावियांस पराजयस्थानें विरुद्ध निगवाथ निरर्थकादिकें प्राप्त जाळीं. ते अवधी स्थलपत्रांमध्ये उद्धरलीं आहेत आणि दोघांचीं प्रतिज्ञापत्रे तदनुसार निर्णयप्रकारहि स्थलपत्रावरून सविस्तर कलां येईल. तस्मात् सिद्धांत ऐसा जाळा किं दासो गोसावियांनो मंत्रांगसहित मंत्रोपदेश करून आपले संप्रदाय० गुरुपद चाल्वावें. शिव गोसांवी पुत्र सर्वज्ञ गोसावियांनो जानांग-सहित जानोपदेश करून आपले सदगुरुत्व० सांभाळावें. परम्वापहार करणें सर्वथा उचित नव्हे. ऐसे सिद्ध जाळेंस जाणोन सम्य सभापतिस पुशिन्यावांचूनच सर्वज्ञ गोसांवी पळोन गेले. याकरतां पराजित जाळे. हें जयपत्र करून दिधलें सम्य. अन्य वादी क्रियाद्वयी नोपस्थापी निरुत्तरः । आहून प्रपत्तयां च हीनः पंचविधः स्मृतः ॥ १ ॥ याम जो वादी अथवा प्रतिवादी अन्यथा करील तो आपल्या श्रीस्वामीचा द्रोही होईल. ते हीं प्रतिज्ञापत्री ऐसें स्वस्ताक्षरें करून लिहिले आहे जें पद्धतिविरुद्ध जो करील तो श्रीस्वामीचा द्रोही होईल. [मोर्तव मुद.]

साक्षि

नगोजी नारायण देशहस्त

मीर मा जाकुर दीवान मुभे हैदराबाद ॥

आणाजी विश्वनाथ बागलानी

गोविंद कोडदेउ नोकर सा निवाळकर मोहर

बनाम रो मकजी राजे निवाळकर

फौजदार ठाणे निडेवन [फारसी शिक्का]

सीवाजी गोविंद दीवान रा

मलजी राजे निवाळकर [फारसी शिक्का]

सामाजी कामां नोकर निवाळकर [फारसी लिपि]

मा. इ. स. मं. अहवाल, इके १८३४, म्वी. प्र. क. १, भाग १, पृ. १६ १७.

३ आगष्ट १९९९

(- १९८ -) [२ मोहरम, जुलूस ३०]

[फारसी अजीन सारांश]

श्री

मौजे अहमदीपुर कसबे नांदनज परगणे कडोली मरगा अमदनाज वैथील स्वतः २ मोहरम सन ३९ ज. स. गोजी कार्जीनी कसेरी कसबे कडोली परगणे मजदूर येथे दाजर होऊन निर्दिष्ट करती झाली की आम्ही महाजन व तेली व सोनार व रंगारे व तांबोळी व दोतवरी करे येथे मौजे मार जहोर करतो की मधारी व परगुजी मोरले फौजदार व जहागीरदार व अर्मान मौजे मार यांचा हुक्मनामा येथी पुर्वी दग्याथोण्यामुळे वैराण व उडस आलेल्या नांदनज नांदन्या वनात आली नवीन गांव वसवून त्याने नांथ अहमदीपुर ठेविले. तेथील वनतारी मजगण विस सयाजी याने आपले मुल्य दिन्ही त्यानेकी महाजनांगरीनी वादनाट करणाना निगे अवदुल रजाक या दावल्या यांन मुकर केले आणि दुसरे कामदार नेमले.

थोड्या दिवसांनी सयाजी मजदूर मरण पावला व रजसूय येथेच मौजे मार यांना आपल्यातर्फे काम करण्याकरिता नाथ मुकर केला आणि स्वतः व सयाजी कामांगरीय फौजेवर काम देऊ लागला. आणि अवदुल रजाक महाजन मुखापासून हजर नसून कोडे राहतो यत्ना पत्ता नाही असे पाहून नांदन अवदुल या दावल्या यांनी कोही संबंध नसता विनाकारण ज्या विकृतता सयाजीनी मुळे झाले आश्रय घेऊन राहण होती त्यात पन्नास माणसानिया घुसून तेथे तो राहला आणि जमीन कवजात करून घेऊन आम्हांस खराब व वैराण केले. जोपावती अवदुल यांनी तेथे राहिला तो पावेतो आमचे तेथे राहणे मुश्काळीच आहे. कारण खुद सरकारी फौजदार व जहागीरदार हेही त्यांस मितात. तेथे शरीर येथे काय कर शकणार ! त्याच वर्षी नार पांच हजार रुपये उकळून त्याने आपला तळीरम गार केला. त्याच्या जुलमाचा आणखीही खुल्यामा खाली लिहिल्याप्रमाणे करण्यांत येत आहे.

१. प्रथम अवदुल याच्या भावांनी दांडगे निपाटे बरोबर आणून दांडगे माहे प्रथम रुपये जबरदस्तीने वसूल केले व खुद अवदुलनिही गार रुपये तसेच पंधर घेतले त्याचा गुमास्ता मुदया यांनी जालीस रुपये नेजगण केला.

२. दुसरे वेळी अवदुल याच्या भावांनी गोविदा याम बरोबर घेऊन घेऊन कसबे सोन येथे राहून इतकी धानपुस व लुगटुट माजवली की त्याच्या दहजानी लोका

ज पयें वयका पोरें बरोबर धरून विलयात अवदुळाकडे गेले. परंतु तेथे दार न ठावून त्यांचेर अनेक प्रकारें जास्त मक्की झाली. लोकांनीं दार जोडून पाया पडून आपली लांबाई बघावली. तथापि त्यांचकल दोन हजार रुपये मारीतले आणि मोठ्या शिखरीनें पंढारगडे रुपावर त्यांस राजी केले; आणि अणव्याही किंकोळ रकमा आपमाणें सक्ती होत गांढव्यास भिवादी वाटून आवादी विपद्दून जाईल. बंडें होतात. गांवे कोक्यास होऊन जातीत. हद्दीही एक हजार रयेंत पडून जाऊन अशा तऱ्हे बंगल्यास त्यांनीं आश्रय देतला आहे. अवदुळाचे गिम्तेदार लुट्टीवर गजर झाले आहेत आणि पैसे उपटून एक हद्दीची बांधण्यांत आली आहे. याप्रमाणे बारा सालापासून गांव तबाह होत आहे.

३. व्यापारी लोकांनीं गांवातील गळ्या जमा करून सरकारी लष्कराकडे पाठविल्यास हरगळ केला. परंतु अवदुळा यानें फकीर महंमद वा अवदुल करीम यांस फर्माविजे कीं व्यापारी यास कैदी करून त्या पासून सव्वाशे रुपये घेतल्यावर गळा लष्कराकडे जाऊ वा. अशा लोचंरुपवर्तीच्या मक्तीनें गांवांत अडीचशें थें महाजनांचा झोता तीं वैरण होऊन गेलीं. अवदुळाच्या दहशतीमुळे त्यांचा ऐज कोणी जर्जून करण्यांत धजत नाही. त्याच्या जुलुमांमुळे रयेंत पंगेजान (वस्न) झाली आहे.

४ गजराप सहारगिरदार बारा वर्षांनीं आपले वतनांस परत आल्यावेळीं गांव वैरण होण्याचें कारण विचारूं लागले. तेव्हां झालेली हकीकत त्यांस कळवून लोक म्हणाले कीं आम्हीं अवदुळाच्या विरुद्ध ब्र वादण्याचे जाहीर आव्यांस तो असा जबरमस आहे कीं सग्या गांवांत हरनाळ पाडाल, म्हणजे गांवांत दिवा लावणें व तुकास उधडणें ही बंद करून टाकील.

५. आम्हांत कैद करून आमचे पासून जबरदस्तीनें दोनशे सडिमत्तावन रुपये वसूल केले. तात्पर्य हे कीं स्यानेवगारीच्या वेळीं सयायशी (८७) थें गिणतीत आली. त्या सर्वपासून रुपये वसूल करून कोणांस हिशेब दिव्या नाही.

६. मोग्यानें तेथे मशिदीत चिराम्य लावण्याकरितां म्हणून पांचशे दरमाल तेव्यापासून जबरदस्तीनें करीत आहे.

७. याच्या तहकीकातीकरितां फकीरखां सहिद आले होते. त्याच्या नांवांनेंही दीडशें रुपये वसूल करून खाऊन टाकिले. कोणी त्यांस विचारिले देखील नाही. यास्तव आम्ही रयेंत लोक उमेदवार अहंता कीं या गोष्टींची तहकीकात (चौकशी) होऊन बंदोबस्त व्हावा. म्हणजे अवदुळा जबरदस्तीनें रयेंतस वैरण करणार नाही व आम्हां रयेंतस तकलीफ देणार नाही असें झाले पाहिजे. हा तोच मतुष्य आहे कीं ज्यानें सयाजी भोसले शेटिये यांच्या चार वर्षांच्या अर्भकास घरातून सोडून नेऊन लपून ठेविलें. चार वर्षे गेल्यावर जेव्हां अवदुळाचे डोळ्यांस जयम त्यागली तेव्हां तो मुळगा बाहेर पडूं लागला व लोकांस त्या मुलाची ओळख पटली.

इतके दिवस तूं कोठें होतास म्हणून त्या मुलांस विचारलें अमतां न्यानें जाहीर केले कीं अवदुल्लखानानें मला किल्ल्यांत लपवून ठेविलें होतें. मोहर कासमवेग वाकेनवीस.

भा. इ. सं. मं. मसम संमेलन वृत्त, स्वी. प्रं. क. २५, पृ. ७३-७५.

६ आगष्ट १६९५]

(- १९९ -) [श्रावण शुद्ध ७ मंगळवार-
युवा संवत्सर

श्री

श्री वेदमूर्ती राजमान्य राजश्री शंभुवामी ब्राह्मण स्वामीचे शिष्यमी
सेवक विद्यार्थी समस्त कायस्त कुल प्रभु

कृष्णाजी हरी पालकर

बाळाजी संभाजी देशकुलकर्णी ता। तुरूज-
वाडी

तान्हाजी आत्माजी नीमै कुलकर्णी ता।
पणवेली

बाळाजी रुद्र कुलकर्णी वनगळ

सखाजी वैज प्रभु बदलापुरकर

नरसो मोरेश्वर पणवेलकर

अंताजी तुक प्रभु कलमुडकर

माहाडाजी गोपजी कुलकर्णी कमचं पणवेल

रघुजी विठल पणवेलकर

विनाजी आउजी कैलसीकर

नीलाजी माहादेउ कुलकर्णी मामलेपाल

ता। हवेली व तपें आतवणे

रामाजी गोमाजी शाहाबाजकर

विनाजी निलकंठ निमक कुलकर्णी का।
पणवेलकर

आउजी बापूजी गुमस्ते अधिकारी ता।
लिंगार

विठल म्हाउ प्रभु बदरापूरकर

सजणाजी खंडो भडलीकर

शंकराजी तावजी माहाडकर

पिलाजी कृष्ण कुलकर्णी पणवेल

वेंकाजी दामोदर प्रभु आतोगकर

नरहरी गोज प्रभु खारकर

रायाजी मल्हार पणवेलकर

मुकुंद कृष्ण अधीकारी ता। वरेडी

अंताजी त्र्यंबक देसकुलकर्णी ता।
मृसेखोरे

दामाजी कृष्ण चेउलकर

बाजी सूर्याजी देसकुलकर्णी ता। पौडखोरे

यादव सोन प्रभु पणवेलकर

पुतळाजी श्रीरंग कुलकर्णी पणवेलकर

प्रयाग अनंत पणवेलकर

यादव काकाजी पेणकर

कासीराम कल्याणकर

सजणाजी रंगनाथ अंबरनाथकर कुलकर्णी

रघुजी केशव राजपूरकर

रायाजी रंगनाथ कुलकर्णी अमरनाथ

हरी माहिपजी देसकुलकर्णी प्रा। करनाले

गोपाल नमाजी पेणकर

सुंदर काकाजी टिपनीस खोपवलीकर

चिमणाजी तान प्रभु कल्याणकर

रामाजी माहादेव देसकुलकर्णी प्रा।

नसरापूर

बाबाजी गोविंद अधिकारी ता। निजामपूर

दामाजी त्र्यंबक देस कुलकर्णी मामले तले

साष्टांग देडवत विनंती टपरी ऐसी जी. बाजी देश कुलकर्णी ताा हिरडस मावळ याचा पुत्र पिन्हाजी यास शामळानी राजपुगीस धरून मा वधें नेळा. त्याचे समंधी कोणी मोडवावया येतील म्हणून मार्ग पाहिला. परंतु कोणी आला नाही. ऐसे देखावे यासी बळकार करून अविध केळा आणि मागती त्यासी अडींगरी देऊन तीन वरसं टेविले. त्यासी जे समई अनुकूल पाडिले ते विलेसी निघोन आला. या प्रांतासी आले वर यासी अनुताप बहूनच आला की आपल्या स्वयातीस शरण जाऊन कुळामध्ये यावे. ऐसी यासी तुम्ही हा शास्त्रार्थ मनासी आणून जो शास्त्रयुक्त विध जैसा असेल तैसा निर्वाह मनासी आणून यासी प्रायस्छीत दिले पाहिजे. ये गोष्टीस आम्ही समस्त मान्य असो. प्रायस्छीत विध संपादून थेंक आपले अज्ञापत्र पाठविले पाहिजे. त्या पत्रावरून वर्तणूक करून लुत जाले पाहिजे. हे पत्र स्थावण शुध सप्तमी भोमवासं युवानाम संवत्सरे (शके १६१७) हे विनंती.

भा. इ. सं. मं. पुर्तीय संमेलन वृत्त, स्त्री. ग्रं. क्र. १२, पृ. ९५-९६.

६ आगष्ट १६९५]

(- २०० -) [श्रावण शुद्ध ७ मंगळवार,
युवा संवत्सरे

श्री

श्री वेदमूर्ती श्रियादिराजित राजश्री समस्त क्षेत्रवासी स्वामीचे सेवेसी सेवेसी
विद्यार्थी समस्त कायस्त कुलप्रभु

कृष्णाजी हरी पायकर
अंताजी तुकाजी प्रभु कलमुडीकर
पुतलाजी श्रीरंग कुलकर्णी पनवेलकर
प्रयाग अनंत पनवेलकर
यादव काकाजी पेणकर
विनाजी निलकंठ निमक कुलकर्णी पणवेल
बाबाजी बाजी व कृष्णाजी फुलाजी देस-
कुलकर्णी ताा हिरडस मावळ
शुजुजी केशव राजपूरकर
नरसो विठल
नरसो मोरेश्वर
यादव सोन प्रभु पनवेलकर
बाजी सूर्याजी देस-कुलकर्णी ताा पौडभोरे
रायाजी रंगनाथ कुलकर्णी ताा अमरनाथ
सखाजी वैज प्रभु बदलापुरकर

वाळाजी संभाजी प्रभु कुलकर्णी दुर्ग-
वाडीकर
माहादाजी गोपजी कुलकर्णी कसबे पणवेल
शुजुजी विठल पनवेलकर
विनाजी आउजी केलसीकर
विठल नरसी देसकुलकर्णी कानढवीकर
कासीराम कल्याणकर
रामाजी गोमाजी
सजणाजी रंगनाथ कुलकर्णी अमरनाथ
रायार्जी मल्हार
तानाजी अत्माजी निमक कुलकर्णी ताा
पनवेल
मुकुंद कृष्ण अधिकारी ताा वरेडी
अंताजी चिंचक देसकुलकर्णी ताा मोशे-
खोरे

दामाजी कुम्भ कुळकर्णी मौजे पोंडनाड
ताा सिगांव मामले चोउल
आउजी बापुजी प्रभु अधिकारी ताा
लिंकारतण
गोपाल बाजी पणवार
विठल म्हाउ प्रभु धंदगप्रकर
चिमणाजी तान प्रभु कल्याणवार
शंकराजी तावजी माहाडकर
पित्ताजी कुम्भ कुळकर्णी पणवेल
नरहरी गोज प्रभु खारकर

वाल्वाजी रुद्र देसकुळकर्णी ताा वनखल
हरी महिपाजी प्रभु देसकुळकर्णी प्राा
करनाले.
मुंदर काकाजी टिपर्नास बांगवाट
दादाजी नरसिंह कुळकर्णी गोंदवकर
सजणाजी खंडो भडलीकर
गमाजी माहादेव देसकुळकर्णी प्राा नम-
गप्रकर
बाबाजी गोविंद अधिकारी ताा निजा.
मपूर

साष्टांग टंडवत विनंती उपरी. रायाजी नरसी देसकुळकर्णी मामलेपाल ताा हवेली
व ताा आतवणे याचा पुत्र शामजी हा मुख्यवस्तीमें मौजे आंववली ताा तुडल येथें
होता. ऐसीयाम मुा सन खमस समानिना मधे (१६८४-८५ इ.) शामलाजी
स्वारी राजपूरीहून मौजे मजकुरावरी आली. ते समई धरून नेले. जंजिरे राजपूरीमधें
नेऊन येक वरीसपरयंत अटवल्याना ठउन चुना वाटविल्या. याचे मुठकेचा येन्न भाव-
वंदी करावा तरी त्यास अनकूल पडलें नाहीं. याकरितां मुख्य शामले बलकारें भीन
यातीचा विचार करून यातीप्रसूट केले. आणि आपणामनिध सेवेसी ठेविल्या होता.
त्यादारम्य मनाच्या तिरस्कारें गंतव्याच्या सुचनेमध्यें असोन तेथून निघायाची संधी
पाहून गंतव्य केलें आणि आपले समुदायामधे आल्या. मनामधें पश्चात्ताप होऊन
स्वयातीस शरण निवाल्या कीं आपणाम येकवेले मुक्तता केली पाहिजे. जरी आपणाम
स्वयात मिलोन मुक्त करीत नाहीं तरी आपण प्राणत्याग करीन. पूर्ण पश्चात्ताप
जाला. ऐसे कथेन समस्तांनीं मनावर घेऊन त्यास स्वयातीमधें भ्यावा हा निश्चय
जाला. परंतु शास्त्रनिर्णय न केल्या. म्हणून स्वामीस विनंतिपत्र लिहिले असे. तरी
स्वामींनीं शास्त्रनिर्णयें यासी प्रायश्चीत द्यायें. ऐसे जाले तरी क्षेत्र प्रायश्चीत देऊन
प्रायश्चित्ताचा निर्णय करून आग्रहास आज्ञापत्र पाठविले पाहिजे. स्वामीने आज्ञेवरून
वर्तणूक करूं. हें पत्र श्रावण सुध सप्तमी भोमवामने युवानाम संवत्सरे (शके १६१७)
हे विनंती.

भा. इ. सं. मं. तृतीय संमेलन वृत्त. स्वी ग्रं. क्र. १२, पृ. १४-१५

१६ नवंबर १६९५]

(- २०१ -) [कार्तिक वद्य ५ शनवार.

ग. श. २२

श्री

[शिक्षा]^१ स्वस्ति श्री. राज्याभिषेक शके २२ युवानाम संवत्सर कार्तिक बहुल

१. शिक्षा—‘ श्रीधर्मप्र :...दाशधैर्य : गजारामस्य मुद्रे : यं विश्ववेद्या : विराजते :’

पंचमी मंदवास अत्रियकुलावतंस श्री राजाराम लक्ष्मणी याणी नारो कृष्ण व महादार्जी
[शिक्षा]^२ [शिक्षा]^३ कृष्ण व गोविंद कृष्ण उपनाम जोतिपी यांस दिल्ले
इनामपत्र जेंसे जे. तुम्ही स्वामीनि पुरातन मेथक सेवा एकनिप्रपणे करीत आहा. तुमचे
चाळवणे स्वामीस अगत्य. यास्तव स्वामी तुम्हा अथर्वा अथर्वरी स्वामी कृपाळू होऊन
तुम्हास नूतन इनाम मौजे स्वाविली तर्फी पाली प्रांत चेंडल देह १ एक रास कुलचाव
कुलकान् देव्याल हलीपटी व पेन्सपटी जल तरु वृण काष्ठ पाषाण पांडले पानगहित
वेरीज हकदार व इनामदार करून ग्राम चतुःसीमा भूमी पूर्वमर्थादेप्रमाणे इनाम दिल्लो
असे. तुम्ही आपले स्वामीन करून घेऊन तुम्ही व तुमचे पुत्रपौत्रादि वंशपरंपरेने
अनभऊन सुखरूप असणे. यांस हिंदू कथळ करील त्यास वागणसीमाथ्यें गोहत्येचे
पातक लागेल. मुसलमान कोणी इस्कील करील त्यास मक्केमथ्यें सार मागल्याचें पाप
लागेल. ऐसी पातके जाणोन तुम्हास इनाम सुगंधत आर्वाविली. निदेश समझ.
[शिक्षा — ' मर्या : देयं विरा : जते ']

तेरीय १८ माहे रविवार रविवार सुा सीत तिसैत अलफ

रुजू छ २७ रविलाखर (२५ नवंबर १६९५)

बार सुद सूरु सूद

भा. इ. सं. सं. पंचम संमेलन वृत्त, स्वी. प्र. क्र. २०. पृ. ३-४.

७ डिसेंबर १६९५]

(- २०२ -)

[मार्गशीर्ष शुद्ध १२
शनवार, रा. श. २२

श्री

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक २२ युवा नाम संवत्सर मार्गशीर्ष शुभ द्वादसी मंदवास
अत्रीयाकुलावतंस श्री राजाराम लक्ष्मणी याणी राजश्री देशाधिकारी व लेखक वर्तमान
माची प्रां खटाव यासी आज्ञा केली ऐसी जे. श्री जयगम गोसावी याचा मठ वृंदावन
[शिक्षा] [शिक्षा] मौजे वडगाव का निमसोड प्रां मजकूर येथ आहे. याचे विशई
राजश्री नगमावा गोसावी याणी राजश्री हिंदुराऊ थोपडे समलमतभदार समशेरवाहादूर
याचे विद्यमाने चंदीचे मुकामी विदित केले की श्री जयगम गोसावी स्वामी हे आपले
गुरु याचे वृंदावन मठ मौजे वडगाव का निमसोड येथ अन्नलव काही चालत च आहे.
त्याजहून अन्नदान विशेषात्कारे चालावियासी नूतन रथोळाव करावयासी येक गाव
इनाम देविल्लियाने ये स्थली अन्नदान व रथोळाव पृजापुनस्कार विशेषाकारे चालऊन

२. शिक्षा — ' श्री राजाराम : नरपति हर्षानंदान : मोरेश्वरमुत नीलकं : ठ मुख्य
प्रधान '.

३. शिक्षा — ' श्री लक्ष्मी गृह... : मुद्रा नीर्गाज : जन्मन : ॥ राजा : गम प्रतिनिधी :
प्रल्हादस्य विराजते. '

श्रीस्वामी सच्चिध स्वामीच्या राज्यास व स्वामीस कल्या(णा)भिवृद्धि निवृत्त म्हणोन श्रुत केले. त्याजवरून मनास आणीता गोमावी थोर संत पुरुष होते. याचे वृंदावनी अन्नदानास व श्रध्दावासास नूतन इनाम मागे वडगाव वा निमसोड प्रां मजकूर देहे १ थोक रास कुळवाच कुळकान् देवली हाळीपटी व पेस्तरपटी जल तर पाशाण निधिनिश्चय पांडल पाने सहित खेरीज हाकदार व इनामदार करून ग्राम चतुःसिमा भूमी पूर्व मर्यादेप्रमाणे सर्वमान्य दिव्हा आसे. गोमावी याचे वृंदावनीचे मित्रांचे स्वाध्येन करून अन्नदान व श्रध्दावासा मांग चालि ऐसे करणे आणि सर्व मान्य गाथ आचटार्क शिपपरंपरा चालवणे. प्रतिवर्षी नवीन पत्राची आपश्वा न करणे. या पत्राची प्रती लेहून घेऊन मुख्य पत्र यासी परतोन देणे. या इनामास दिव्हा आगर मुसलमान कथला करील त्यास आपल्या महाजवाची आण असे. ऐसी शेफत जाणोन यासी इनाम सरक्षीत चालवणे. निदेश समक्ष. मोर्तव

तेरीख १० जमादिलावल सुा सीत तिसरेन आल्फ वार सुद
रजु गा ल २४ जावल माहे जमादिलावल (२१ दिसेवर १६९५)

सुद सुद वार

भा. इ. सं. मं., वार्षिक इतिवृत्त, शके १८३७, म्दी. ग्रं. क्र. ११; पृ. १७१, १८०.

१६९६ इ. स. पूर्व] (- २०३ -) [

श्री

मंवेसी वतंदार कसचे चिपळूण ता मजकूर तालुके अंजणवेल क्षेत्र श्रीपरशुराम कृतानेक विजापना ऐसी जे. श्रीमंत कैलासवासी बाळाजीपंत नाना देशमुख मामळे देडाराजपुरी हे कसचे मजकुरी आले. ते समई आर्ही जागा नेमून दिव्ही. तेथे घर बांधोन राहिले. शामळाचे दंग्यामुळे वगवाटी आले. ती जागा सालगुदस्ता माहा राजानी पाहून वाडा बांधायचा विचार कैला. परंतु जागा लहान याजकारिता त्या जाग्यालात वखल जागा आहे ती मुद्दा मिगस करून दिव्ही. यास वाडा बांधोन उपभोग करावयासी एईल म्हणोन आज्ञा जाहाली. त्याजवरून राजश्री ड्यनार्दनपंत देशपांडेये शिवापूरकर याणी वतंदारांस बोलाऊन चौबसी करून पत्राचे मसुद्याची याद समस्त वतंदारांचे नावे ठरेन कुळकर्णीयाचे हातची लेहून घेतली. त्याप्रमाणे जाग्याचे पत्र व्हावे ती याद एकीकडे ठेऊन चौथा वतनदारांचा लोप करून एकदा वेदगचा मेठ्या आपले नावचे पत्र आपल्या हातून लिहून गैरमाहितीच्या व दहशतीने व भिडेने माथी घाटून पत्र करून देतो. त्यास कसचे मजकुरची व्यवस्था तरी खोती सर्व अधिकार श्रीकाठ्वाहिवदेव याचे खुमाबुमाचे कारभारी सगकारची उगवणी करितात. अंगारकाचे कारकीर्दीत जमाती खुमाचा कारभारी सगग्या याणे सगवेल यास नजर देऊन खोतीचे वतनपत्र करून घेऊन बर्हीवाट करू लागला.

महाराष्ट्र होतानाच सगळ्यांत आपली सर्वोनी विनंति करून सगळ्यापासून खातीचे पत्र मागणे घेतले व हाकी मेळवावा वीणें सगळ्या गैरवाका समजाऊन कामभाराचे पत्र करून घेतले. हे आमहास समजल्यावर उलट-पत्र घेतले. असें अगोना शेवट्यापा सर्वा वतंदागंवा उपभरं करून आपल्ये नावाचे आपल्ये हातून पत्र वेढून देतो. त्याना अंगीकार वेदमुर्षी गजश्री बाळराव तात्या भागवत मेळ्याचे माधनविपर्यै एकपक्षी मजकूर महाराजांस समजवितात. आमच्या मजकूर मादंवाची गाठ पडोन निवेदन होत नाही. त्यान महाराज कुपळ होऊन सर्वा वतनदारांचे नावे पत्र वेळून पुरातन जागांचा जीर्णोद्धार करावा ऐसा सर्वांचा मनोछाह आहे. शेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

भा. इ. सं. म. वार्षिक इतिवृत्त, शके १८३५, स्वी. प्र. क्र. ७, पृ. २०८-२०९.

२५ एप्रिल १६९६] (- २०४ -) [वैशाख शुद्ध ४ शनवार,
ग. श. २२

श्री. माहादेउ

स्मरित श्रीराज्यानिर्णयक शके २२ श्रावणाम संवत्सरे वैशाख शुभ चतुर्थी मंदवसरे अविशकु श्रवणस श्रीराजारास छत्रपती याणी समस्त राजकार्यदुग्धर विश्वास-निधी राजमान्य गजश्री रमचंद्र पंडित अमान्य हुकुमत पन्हा यांस आज्ञा केली वेली जे. मल्हारजी तिस कुठ्याजी भांडवलकर याणी स्वामीचे मेवेसी विदित केले. श्री (महादेऊ) येथील पुजांगण आपले पुर्वापर चालत आहे. येसे असता श्री (महादेऊ) येथे वडये कथळा करिताली तरी स्वामीने गोतमुंये वर हुक निवाडा करउन जमा गोतमुंये निवाडा होईल तेसे पुजांगण चालविले पाहिजे म्हणोन विनती केली. त्यावरून तुम्हांस हे आज्ञापत्र मादर केले असे. तरी तुम्हीं गोत जमा करउन त्यांवरी मल्हारजी भांडवलकर यांनी व वडये यांनी गनमुंती राकून श्रीची आज्ञा घालून वर हुक निवाडा करवणे. गोतमुंये मल्हारजी भांडवलकर यांचे पुजांगण खरे जाले तरी यांचे स्वाधीन करउन पुर्वापर चालव्याप्रमाणे चालवणे. वडये यांस कथळा करून न देणे. जाणिजे. बहुत लिहिणे तरी तुम्ही मुज असा. [शिक्का - 'मर्या : देयं विरा : जते']

वार

भा. इ. सं. म. वार्षिक इतिवृत्त, शके १८३८, स्वी. प्र. क्र. १७, पृ. ९५-९६.

२६ जानेवारी १६९७] (- २०५ -) [माघ शुद्ध १५ मंगळवार,
धाता संवत्सर

श्री

श्री मन्तरकर्मनिर्णयतः कर्णराजमान्यराजश्रीकच्छाटक-तथा-चाल्मीकक्षेत्रवासि-समस्तविद्वैद्वैदिकवृत्तेषु तथैतन्मान्यव्राह्मणेषु च पोष्य श्रीकराचार्य पंडितराय नमस्कार.

धातृनामसंस्मरे माध पौर्णिमा पौषावाग्रे विप्रिभासि पक्षे भव संवसरे नागेशिवदेवेन
 रेण्डेकरकर्णिकेन सभास्य निवेदितं स्वस्य कन्या नर्गशिपूरका कुलकर्णी कुण्ठाजी
 अनेन वयदावाग्रेण सवर्गविप्रिभुस्मिन्ननासकृतान प्रेषयन्ता नीता कन्या ब्रह्म
 णस्य हस्ताद्विवाहत्वा कृत्वा यतीतः स्वस्य नागेश्वरे स्मितं अतः पुनर्विवाहं अनुजा
 दयेति । तस्मात्तरे बहुविप्रार्थणैः सह विचारं विचार आसीत्तस्यै । विवाहविधे-
 रनुचितत्वा उजातो विवाहो न वैतः केवलं यथावेदेष्वेत निश्चितं न पुनर्विवाहकरणाय
 अनुजापत्रं भवितं । ततोविक्रान्ते कियदनेनान नागेशिवदेवैः स्वस्य नाता सह संविदं
 विधाय तस्मादेव निजकन्यामनुमोदितवान् । विदित्वा वेदविमोक्षायै वद्विष्कारपत्रं
 प्रेषितं । तथा तज्जनाभावेपि वयदा कन्यामपहृत्य विवाहं कृतवते वद्विष्कारः कुतः ।
 ततो बहिष्कारभयात् नागेशिवदेवनागत्य निवेदितं स्वस्य वयदावाग्रेण कन्या नीता
 विवाहिता सौति शेषवदात्त मयाजीकमुद्रवितं न वास्यं । तस्य न कालस्थितब्रह्म
 णस्यशिवतया यथार्थमिति निश्चितं । ततः स्वसुजगतांशैः वयदाकन्यापहृत्यतोः
 कनिष्ठिकालं हव्यकन्यादिब्राह्मणार्थविधेयपवतो मयुजितं नज्जडे ब्रह्मदेवं न गृहीतं
 यथांतिप्रायश्चित्ताप्रणाय आज्ञां कृत्वा शुद्धीं कृतौ अतः सवर्गब्राह्मणैः
 गतैः सह यथापूर्वमन्त्रादकन्यकहारो योनिसंवेदनं विविचिकिरं विवेकं केनापि
 शंका न विधेयेति शुद्धिपत्रमिदंनिर्गतं विदितमगु हे विदितिः ।

[भाषांतर]

श्री

श्रीमत्पदकर्मनिर्वातः कर्ण राजमान्य राजश्री वाहाड व वासिक
 श्रेष्ठवासी समस्त विद्वान् वेदिक ब्राह्मण व इतर राजमान्य ब्रह्मण वासी, पोष्य
 श्रीकराचार्य पांडितगय राजा नन्दाकार, धातृनाम संवसर माध पौर्णिमा मंगलवार
 रोजी पत्र विहितं कीं, गेल्या साली रेण्डेकर कुलकर्णी नागेशिवदेव याने अस्मत्पक्षे
 येऊन कळविले कीं, त्याची मुलगी नर्गशिपूरकर कुलकर्णी कुण्ठाजी अनेत याने
 मेच्छिंद्रगड किल्लयावरील सम्यमान शिपायांना पाठवून वळवचर्गने पळवून गेली
 आणि एका ब्राह्मणाकडून तिने लग्न करून घेतले, मला मुलक आहे एवढाकरितां
 तिचा किरून लग्नाविधि करण्याची आज्ञा द्यावी अशी त्याने इच्छा दर्शविली.
 त्यानंतर आम्ही वयाच ब्राह्मणांसह विचार करितां मुलकांत विवाहविधि कोणे
 अनुचित, झालेला विवाह यथाविधि झालेला नाही व तो नैतिक आहे हे निश्चित
 केले, व विवाहविधि पुन्हा करण्याची त्यास आम्ही परवानगी दिली, काही दिवस
 लोडल्यावर नागेशिवदेवाने त्याच्या जांबयाशीं सल्ला करून त्याच्या स्वतःची मुलगी
 देऊं केली, हे आम्हांस समजून आम्ही त्याच्याकडे बहिष्कारपत्र पाठविले, त्याप्रमाणे
 बलात्कार करून मुलगी पळवून विवाह करणाऱ्या जांबयासही बहिष्कृत केले. नागेशिवदेवाने
 बहिष्कार भयाने आम्हांस येऊन सांगितले कीं, माझी मुलगी बलात्काराने
 नेऊन तिच्याशीं लग्न केले ही गोष्ट वास्तविक नसून आकलने सोपी वदेता उरवित
 आहे. ही गोष्ट त्या वेळच्या हजर असलेल्या ब्राह्मणांच्या साक्षीवरून खरी आहे असा

महाराष्ट्रतिहासाची साधने

आग्नी निश्चय केळ. वारोप. कन्यापदोप व हयकव्यादि ब्राह्मणकर्माच्या कोणाच्या दोष ज्या समजावांतनाले त्यासुं झाल्य आहे त्याजकडून उचित असा राजपद व ब्रह्मपद पेंशन त्यास योग्य प्राप्तिला येण्याची आज्ञा करून ठाऊ केले आहे. यापुढे सर्वा कर्मणांनी त्यांच्याचा पूर्ववत् असौदकव्यवहार व शरीरसेवा कोणाच्याहि प्रकारास मर्यादा न घेतां करावा. कोणाही ठिका उपस्थित केले नये म्हणून ही सूचिपत्र लिहिले आहे. कळविले हे विज्ञापना.

चित्रमयनजा. व. १८, अं ५, मे १९२७, पृ. २०१-२०२. [फोंडो लापला आहे]

८ फेब्रुवारी १९५७]

(- २०६ -)

[२५ रजव, सवा
तिसैन अलफ

श्री

महाराज कैलासवासी

श्रीमंत पेंशनरी वर ... ... नागोजी नाईक व सभासत देवाभुय कोंडि तां भेटेनये त्या दडवत पेंशेची बात व २५ महें रजव सुा सवा सवा तिसैन अलफ पेंशेची मो भाग पेंशनमान यथास्थित असे. ... यात माहेचापे आज्ञापत्र सादर जाले तेथे आज्ञा की राजश्री राजाजी सखाजी देवाभुयकर्णी हे आपल्या वतनावरी आले आहेत. तरी पुढी पासून ज्याचे असेच त्याच्या हातें कारभार घेत जाणें. राजश्री बाळाजी बापूजी यांचे निगी कथन करील तर त्यास सभासत सानेणें म्हणोन आज्ञा. ज्यास राजश्री नागे भिकाजी यांचे देसकुळकर्ण व कलत्रा व सिवापूर व धोन्डी राव कुळकर्ण यांचे वडील पिढी वगण्डी सालवीत आले. वडील वगणे यांचे निमणाजी बापूजी यांचे वगणे घालटे. त्यास नागे भिकाजी यांच्या वडि धापासून येकास येका व पुा होत आल्या. यात कारभार पाह पडो लागला. मग नागे भिकाजीचे वडील म्हणो त्यांचे का दुसरा सभासत कैलासास देवावा. आपले माउ निमणाजीचे वगणे त्यांच्याची सुसुमाराल जाले त्यास सुतालवी आधी. जिगी आपला मगामधें प्रसन्न याच्या धर निवास सुतालवी दि ही. इंग्लिशकोने बाळाजी बापूजीचे वगणे लक्ष्मीन हावी धरिल व मालककर्णी (२) थोरथोर जाल्या. नागे भिकाजी यांच्या वगस वग कोन्हाची नाही व सर्वा हे सुतालकच वलकावले. त्यावरी राजश्री सखो भिकाजी याणी राजश्री महाराज कैलासवासी सहच यांचे वेडेस वाद सांगितला. त्यास निमणाजी बापूजी यांच्या वरी थोर थोर लाच कुसपतीच्या वळे यास वेडिवळे नाही. सखो भिकाजी यांचे महत्तर खरेपणाने जाले होणे ने वर्गायाच्या वळे फाटिंद. त्यास राजश्री (महाराज कैलासवासी) सहच घे दिले को सखो भिकाजी तुजें वतन खे पुढे सहच तुजें तुज्या देनील. परंतु यापुढे राजकारभाराकरिता सरकारकुलाची मने मोडिता येत नाहीं. याकारिता यांच्या निवाडा प्रसुत कायता येत नाही. ते समयी वेडेस राहिले. जेने आपल्या बाळगने वेडेस व आपणदेवता झाले. त्यास हाथी

रुद्राजी सखाजी तर्फे मजकुरी आले. त्याणी बाळाजी बापूजी याशी गाठी घातली की तुज देशकुलकर्णी व कमवा शिवापुराचे व पाचागावचे कुलकर्णी आपली आहेत. तुज देशकुलकर्णी करावयास गरज नाही म्हणून शिवापुराच्या पारावरी बाजाराचे दिवशी दोही दिली की जर तुम्हास वाद सांगणे असेल तर गोतामथे अगार दिवाणास चालणे. त्यास बाळाजी बापूजी म्हणो लागला की आपणाम वाद सांगवत नाही. तेथे वर्तमान जाले. हक हिमाची तो नारो भिकाजी याचे वडील घराणे निमणाजी बापूजी याचे धाकटे घराणे हे आमच्या वडिलाचे वडिली सांगत आले आहेत व आम्हासही ठावके आहे. उभयताची पाठी राखोन ठिहिले असेल तरी श्री ची आण अगे. सदरहु करीणा येणे प्रमाणे असे. यास साहेब आज्ञा करील त्या प्रमाणे वर्तणूक कर. सेवेसी श्रुत होय हे अर्जदास.

भा. इ. सं. मं. त्रै., व. २, अं. १-४, पृ. १५७-८.

१६ मार्च १६९७]

(- २०७ -) [चैत्र शुद्ध ३ मंगळवार,
शके १६१९]

बाजीप्रभुच्या पुत्रांमधील शके १६१९ चैत्र शु. ३ मंगळवार रोजी किल्ले गंगण उर्फ प्रसिध्दगड येथे झालेले वाटणी पत्र त्याखालील हजर सभामंडळींनी नावे

कृष्णाजी बिन यशवंतराव मोरे प्रतापराव.
चांदजी कदम मोकादम मौजे निगडे
तालुके कोले

मावदाजी बापुजी पिठके खुद्य लिहिला
देश कुलकर्णी प्रांत वाई प्रांत कऱ्हाड
तालुके कलम

ओऊनी निळकंठ घोलकर
कृष्णाजी काशी कुलकर्णी
त्र्यंबक बाबजी प्रभु तलकर
गोविंद विश्वनाथ प्रभुनाडकर बंदर वीस
व जावनवीस बंदर तालुके संबरापट्टण.
शामजी माहादेव मुतालीक देसाई प्रत
सासे ऊर्फ तालुके पेण.

आत्माजी दत्तो देशकुलकर्णी प्रांत कोटवी
तालुके तुडील उर्फ विन्हेर दस्तर गोविंद
आत्माजी देशकुलकर्णी प्रमाणे मजकूर.

दादाजी दरेकर मोकादम मौजे आंधिले
तपे करेपटार प्रत पुणे.

मोरो उधव जवलकर.

एसाजी कृष्ण ठाणेकर.

विठ्ठल त्र्यंबक खासनिर्वास.

कृष्णाजी हरि दिनकरराव सरनईक
मामले दामोल.

गोविंद कान्हो.

बावजी निळकंठ चेऊलकर.

संगोजी शंकर प्रभु तुंगारी वास्तव्य

राजापूर हल्ली मुा प्रसिद्धगड स्वस्ताक्षर.

मकुंद माहादेव किल्ले कल्याण कुलकर्णी.

त्र्यंबक गोविंद काल्हेकर.

गणेश रखमांगद.

रघुजी मित्रजी देशकुलकर्णी प्राा तलांज.

त्र्यंबक कालो कुलकर्णी मौजे उंबर्डे ताा

पेण प्राा सांकेसे.

कोल्हो आपुजी निमव कुल्कर्णी मिटवाव-
घर पणवेल.

रामचंद्र चंचक देशकुल्कर्णी प्रगणे वेसवी.

महनाजी नागनाथ दुरुडकर चौघले.

उघो भास्कर प्रभु पेणेकर

गोविंद दामोदर प्रभु चेऊळकर.

विठ्ठल त्रिमल माहाडकर.

रामजी आघाजी प्रभ देशकुल्कर्णी व गांव

कुल्कर्णी व टिपनिसी माहाल प्रांत

बिरवाडी मामले राईर स्वस्ताक्षर.

माबदाजी कृष्ण पालवणकर.

दादाजी रघुनाथ व विसाजी रघुनाथ

प्रभु देशकुल्कर्णी व गांव कुल्कर्णी

प्रांत माहाड.

माहादजी शंकर देशकुल्कर्णी तालुके

रोहिडखोरे.

नरसो बाबाजी व जगन्नाथ विठ्ठल प्रभु

देशकुल्कर्णी व गांवकुल्कर्णी

तालुके मोसेखोरे.

मल्हार विश्वनाथ वेस्वीकर.

मुवाजी महादेव व कृष्णाजी माहादेव कुल.

कर्णी मौजे कसर नवलगे प्रा नलबुर्गे.

मोरोबलाळ दामोळकर.

चंचक मलार तळकर.

रामचंद्र गोविंद दुर्गवडीकर कुल्कर्णी.

माबदाजी भिकाजी प्रभु शाबवडीकर

नाईकजी घोळप प्रा मौजे सांगवी ता

रोहिडखोरे.

सूर्याजी साबणे मोकादम मौजे पन्हर

खुर्द ता हिरडस मावळ.

तिमाजी पाटील मौजे फेतु प्रा पुणे.

महागष्ट साहित्य. व. १, अं. ४, आक्टोबर १९१९, पृ. १४१-२.

२३ मार्च १९१७]

(- २०८ -)

[९ रमजान, सबा
तीसैन अलफ

श्री

अखंडीत लक्ष्मी अलंकृत राजमान्यराजश्री रामाजी अनंत सरमुखेंदार व कारकून
प्रांत राजापूर गो

मेवक रामचंद्र नीलकंठ नमस्कार मुा सबा तीसैन अलफ. नार माजन देसाई
का मीटरगव्हाणे याणे हुन्नर एऊन वीदीत केलें की गोवीद माजनी देसाई का मजकूर
याचा आपला देशमृग्वीचा वाटा पूर्वी जाला. त्या ऊपरी आपला वाप गोवीद माजनी
यास अदलेशाही कारकीर्दीस ईनामत ठीकणे करून दीलही वीतपसील

मला साखरवट

१

खर बोकील १

अगर नजीक कारवीने

१

खरी नजीक बाडी चव्हाण १

एणेप्रमाणें न्यायी ठीकणे आहेत. त्यास गोवीद माजनी सदरहू ठीकाणाचा
वीभागावीशी कटकट करीतो. याचे पारपत्य केलें पाहीजे म्हणुन तपसीले वीदत केलें.
त्यावरून हे पत्र तुम्हास लिहिलें असे. तरी तुम्हीं हणक मनसूपी माहालीचे वतनदार
वृथ बहुतकाली असतील त्यास व हमशाही गावीचे ग्योत मीगमदार असतील त्यास

आणुन चौकसीने सव्य स्मरण यांच्या त्यांच्या वीमाश त्या उपरी नार माजन यांच्या वडीली सदगुरू वृत्ती साधन केली तरी गोविंद माजनी याम ताकीद कर ... .. बोभाट एक न देणे. जाणीजे. छ १ रमजान. तीदेस समझ. [शिक्षा : लेखन : सीमा समुः लसति]'

भा. इ. स. मं. द्वितीय समेलन वृत्त. स्वी. ग्रं. क्र. ८, पृ. ७८-७९.

१ एप्रिल १९९७]

(-- २०९ --) [१८ रमजान, सवा तिसैन अलफ.

जयशरामस्वामी

श्रीशंकर

राजश्री मरदार पागा व मिलेदार गागांची यांसि

॥ छ अर्वाडन लक्ष्मी आलकृत राजमान्य... .. श्रेश्ठा सताजी योगपट्टे मेनापति जफतनमुलुक जॉहार मुगा सवा तिसैन अलफ. मौजे वडगांड ता निवभाडी हा गांव राजश्री यांच्या आहं. तरी तुष्टी या गावाच्या वाटे नंव जाणे. गेलिया तुगाच्या मुलाहिजा हांणार नाही. येस खंय समजोन या गावाचे वाटे नंव जाणे. जाणीजे. छ १८ रमजान. [शिक्षा]

[शिक्षा - श्री राजा : रामभक्तस्य ज : फतनमुलुकस्य च : सताजी... : ... :]

भा. इ. स. मं. वार्षिक डीनवृत्त, अके १८३७ स्वी. ग्रं. क्र. ११, पृ. ३१४.

१६ मे १९९७]

(-- २१० --) [५ जिल्हाद, सवा तिसैन अलफ

माहाजर व तारीख छ ५ गाहे जिल्हाद अज मोकाम चिपूण मामले मरजा- वाद अमाल वंदर मैसुन मुलाकावाद मुहुर सन सवा तिसैन अलफ चिहृत्र हा जीर मजाल्मी

वेदमूर्ति कसबे मजकूर

राजश्री गणेश माहादेव हवालदार ता

अवधूतभट धर्माधिकरणी

मजकूर

सिवराम भट धर्माधिकरणी

रामाजी पंताजी मजमदार ता मजकूर

अनंत भट मंत्रभट

देसक मामले मजकूर

हर जोसी गोविंद जोसी

रंगोवा नाइक सरदेसाई

विश्वनाथभट पटवर्धन

खंडो अवाजी जानीच खंडो बछाल

राजश्री बालाजी विश्वनाथ देगभुव मामले

देसमुख

दंडाराजपुरी व अधिकारी सीवर्धन

राजश्री उभाजी भागवत सताजी भागवत

नारो खुनाथ मोकाम दिा सांवरकर

देवजी भागवत
जोत्याजी चवाण
जैतोजी रणनवरे
राणाजी वागचवरे पाटील मौजे आल्याव
ता तरवडे
मलजी गावडे गौड वस्ती राजोली ता
फलटण
चवाजी होनमणे वस्ति तराडगा ता
फलटण
सखोजी गाजरे पाटील मौजे मणुर बुा
ता वाई
कासोजी गाजरे पाटील मौजे पारनेर
पा हुजर
सुभानजी रणनवरे पाटील मौजे रांक पा
मामवड
अंताजी सिंदे शामजी कायदेव वावरे
पाटील कसबे कुडाल
विष्णु अबाजी मोकासाई
अंताजीराव पेडाबकर
संभाजीराव पेडाबकर
तानाजीराव वाडकर
शेसाजीराव वाडकर
गंगाजीराव तिवरेकर
धारोजी राव तिवरेकर
रायाजी राव व रामाजीराव अडिरेकर
सूर्याजीराव नांदिवसेकर
मानोजीराव ठेरुकर
सूर्याजीराव बोवेलीकर
तानाजीराव रुद्राजीराव कादवाडकर
कृष्णाजी व रामजी इगवळा वस्ती मौजे
दलव ठणे

देसक कर्याति चिपळूण
महमदजी देसाई
श्रावणमेट सेटिया
तुकसेट माहाजन
हरी कृष्ण आा कदीम देशकुलकर्णी काले
राधो विस्वनाथ जानीव च्यंबक राहुजी
गोविंद खुनाथ निघावन कसबे मजकुर
अंतो परशराम व निळो नरसीह पतकी
जकात मजकुर
गंगाधर हरि
उदमी कसबे मजकुर
तिमाजी नाइक देउसकर
त्रिंबक नाइक चिखले पोतदार मीठबंदर
मजकुर
नारोबा नाइक वालदेव
नारोबा खोडगडां महाजन
गणो अदाजी
परशराम मोहिता
बकाल कसबे मजकुर
लखसेट चौधरी
गोदसेट वाडकर
लालसेट पोतदार जैतसेट माहाकाल
ता जमाती
हसजी वणगा अलगी देसाई
हसाजीराव व बाबाजीराव पाळांडे
ता कासार भीकसेट
ता सोनार कृष्णसेट सेटिया
ताफे गौली
संभु ग्हेतर हर गौली उसाल
ताफे साली
संभु ताबिया विठोजी काबली
तुकसेट बलकारी
कसबा ताफे साठिये
आबाजी ग्हेतर हसुफजी ग्हेतर
ठाणगे ता मजकुर

मुडकोजी पडवेल   माहादजी कड
 डांगिये जकात चौधरे मजकूर
 कानोजी डांगी येलोजी डांगी
 भिका तेली कसबे मजकूर
 कानसेट म्हेतर सिंपी
 निला व धारा परीट
 हजाम म्हेतर
 तेज माहाला व राम माहाला
 जोग सालवी व बाजे कुंभार
 पिला वावरी
 पिलभा गुरव भैरवकर
 लखमोजी गुरव कैदारकर
 सबा माहार कसबे मजकूर

जाहाला माहाजर पैसा जे. वाकोजी घाटोरा व मानाजी घाटोरा वस्ती मौजे दलवठणे ताा मजकूर हाली वस्ती मौजे सिंदी ताा मलवडी अग्रवादी बादजी बिन तुकोजी सावलकर व बाजी सावलकर वस्ती अधली ताा मलवडी पस्चमवादी या उभयतामध्ये पेट धणगराची ताा मजकूर यत्ने त्याचे वडीलपणाचे गाटाडकीचा वेव्हार लागला म्हणून भांडत ताा मजकुरास आले. गोतांमध्ये मनसुवीस उभे न राहातां वांकोजी घाटोरा व मानाजी घाटोरा हे दोघेजण राजश्री गणेश माहादेव हवालदार ताा मजकूर याजवळ येउन उभे राहिले. त्याही गोत मलयन हरदुजणाच्या तकरीर लिहोन घेतल्या. छ २० माहे रजव (३ फेब्रुवारी १६९७)

वाकोजी घाटोरा व मानाजी घाटोरा अग्रवादी याणी तकरीर केली की ताा मजकूरचे पेटेचे गावडेपण पुरातन आपले चालत आले. ऐसि-यासी माहाराज राजश्री कैलासवासी छत्रपती स्वामीची नवी काबिजात जाहाली. ते समई केडावसेट सेटे ताा मजकूर गाव टाकून कऱ्हाड प्रांते गेले. ते समई आपला बाप पदाजी घाटोरा सेटिये बाहीर पडिले म्हणून घाटावरी गेला. तेथे पदाजी घाटोरा मरोन गेला. आपण लाहान होतां. कोकणांत यावया पावले नाहीं. वरकड धणगर पेटेम येत च हांतें.

बादजी सावलकर व बाजी सावलकर पस्चमवादी याणी तकरीर केली की पेट मजकूरचे वडीलपण आपले पिढी दर पिढी चालत आले आहे. पिढया
 १ राघोजी

- १ गोसाजी
- १ मिरसाजी
- १ बादजी
- १ तुकोजी
- १ बली बादजी

६

यंगेप्रमाणे आपले वडीलपण पिढी दर पिढी चालत आले आहे. मध्ये वांकोजी

त्यामध्ये तुकोजी सावलकर वडीलपणाचे पान घेऊ लागला. हे वर्तमान आपणास कळले. त्यास आपण हि पोस्ता जाहालो. मग आपणहि दलवठणे यासी आलो. तुकोजी सावलकर याची पेठ आली. फरोख्त जाहालियावरी घाटावरी जातां दलवठणें येथे भेटला. तेथे हटकिले की आपले वडीलपणाचे पान कां घेतोस ऐसे बोलिले. त्यास वाद सांगो लागला. मग माणकोजी जमादार याजबल उभा राहोन तुकोजीस आणविले. त्याणे हा दु जणाचा कथल आइकान त्याणे सांगितले की तुकोजीस पान घ्यावया निसवत नाही. आम्ही घाटोरियानी वडीलकीचे पान घ्यावे ऐसे केले. याउपरी बादजी सावलकर याणे आपल्या पिढिया सांगितल्या त्या लटिक्या. याचा आज्ञा बादजी सावलकर वरकड धनगर येतात ते जातीने येऊ लागले. त्यामागे सावलकरांचे कोणी येत नहुते. सांप्रति वडीलपणाचे पान घेतो. तकरीर सही.

घाटोरियानें आपला बाप तुकोजी यासवे दलवठणियात कथला करून माणकोजी जामदार मौजे मजकुरी होता त्याजबल आपल्या बापास नेऊन बोलिला की घाटोरे दलवठणियांत राहातात आणि तुम्ही येऊन यासी न भेटता जाता येता वडीलकीचे पान घेता म्हणून हटकिले. त्यावरी हरदु जणाचा वाद जाहाला. पेठ कोण तागायत चालते आणि दलवठणियात वस्ती कधी हे जातीची बोलणे जाहाले. त्यावरून त्याणे घाटोरीयास लटिके केले. आपल्या बापास सांगितले की तुम्ही जैसी पेठ घेऊन येता तैसे येत जात जाणे. त्यावरी आपणास कोणी अटक केले नाही. अगर दुसरा कोणी पेठेस आला नाही. पहिल्यापासून चालत आले आहे तैसे चालवीत आहो. सांप्रति हालि बाकोजी व मानाजी घाटोरा कथल्यास उभा राहिला. घाटावरी दोन तीन स्थली मनसुबी मांडिली. परंतु जाहाली नाहो. उभे राहिले. परंतु घाटोरा समजेना. हाली येथे आला आहे. हे तकरीर सही.

येणेप्रमाणें तकरीर लिहोन दिल्या. त्याउपरी गोताने हरदु जणामी पुसिले की घाटावरून दोन तीन स्थलीहून मनसुबीस उभे राहोन फिरत आले. या उपरी हे स्थलीची मनसुबी मनात असेल तरी मान्यपत्रे लिहोन देणे. त्या उपरी हरदूजण स्थलास मान्य होऊन राजीनामे लिहोन दिले की चिपुलणचे स्थली मनसुबी निवडील त्याप्रमाणे राजी. जो नाइके कथला करील तो गोताचा चादी व दिवाणचा अन्यायी. म्हणून हरदूजणानी राजीनामे लिहोन दिले. दुसरे दिवसी मनसूबीस गोत मिळाले. मनसूबीस हरदूजण उभे राहिले. मनसूबीमुलें वृद्ध साक्ष मनासी आणिले.

तुकसेट कन्हाडकर बैलकारी कसवे मजकुर उमर वरसे ७०।७९ बोलिला की बाकोजी घाटोरा व मानाजी याचा बाप पदाजी याम सेटीने वडीलकीचे पान दिले. परंतु

जोसी उपाध्ये ब्राह्मण वतनदार यासी पुसिले. त्यास ते बोलिलेकी हा दिवाणगीचा बिचार आपणास न कळे. परंतु बाला घाटी धनगर येतात त्याही आपल्या

भोगवटा का राहिला है कळत नाही. म्हणून बोलिला. याकुबजी जमाती व कानोजी डांगीया उमर वरसे ६०।६५ बोलिले की सावळकर पेठ घेऊन येतात. पान सावळकरास दिवाण देतें. म्हणून हस्तूजण बोलिले. अंताजीराव सरमोकासाई मांजे पेढाचे व रायाजी राव मोकासाई अडीरेकर व बाजे मोकासाई बोलिले की घाटोरे ठावके नाही. सावळकर पेठ घेऊन येतात. आम्हास ठावके आहे.

वडिलास धर्मादायपत्र दिले होते. ते मनास आणून सांगों. त्यावरून पत्र आणिली. तेथे मकसूदपत्र वेदमूर्ति नरसोजी बिन रघुनाथ जोसी सा हाहेदे अर्बेन अलफ (१६४०-४१ इ.) तेथे सीरसोजी व भानजी व राघोजी व काळोजी समस्त धनगर सेकीन अधली व सांदी व बाजे मुकाम आहं दे पेठ मजकूर लिहोने दिले की भटगोसावी प्रतिवर्षी बिन्हाडास एऊन तीर्थ वार नक्षत्र सांगतात म्हणून कांबळियाच्या नगास ६३ रुके वक्र धर्मादाय करून दिला. त्या पत्रावरी निशानी

सिरसोजी	राघोजी
भानजी	काळोजी
कबाजी	मालजी
बाधजी	संभाजी
नाव जमिगर	खंडोजी
माल गावडा	तुकाजी
खंडोजी इळा	रत्नोजी
वाढजी पितळा	म्हाकोजी
विठ गावडा	कुमाजी
दळवठणेकर	मालजी मगर

येणप्रमाणे गांही जाहाल्या त्यावरून सभामद गांत याही विचार केला की बाकोजी घाटोरा याणे तकरीर केली जे वाढजी सावळकरापासून सावळकर कोकणांत दाहीं धनगर येताती. ते जाताने येतात. ऐंभियाम सावळकराच्या वांडली कमवे मजकुरचे जोसीयाम धर्मदायपत्र करून दिले आहे. तेथे नाव सिरसोजी आहे. येसीयासी पत्र जे करून दिले ते वडीलपणा वेचळ देवत नाही. त्यावरून बाकोजी घाटोरा यासी तकरीर लटकी जाहाली. सावळकराचा भोगवटा चालत आहे व गांही आहेत. यावरून सावळकर खरा दिसतो. घाटोरा याचा भोगवटा नाही. एक तुकमेट वेळकरी म्हणतो की केशवमेट मेटेया वडीलकीचे पान घाटोरायाम दिले. ऐंभियासी दळवळणेयामथे धनगर नांदत होते. त्यांची गाउडकी दिली की कमवियांचे पेटेचे दिले हा सिवांत तुकमेटीम न कळे. जर कमवे याचे पेटेची कमवेयाचे पेटेची गाउडकी

बडीलपण दिले असते तरी काही दिवस भोगवटा चालता. तो हि नाही. याउपरी माणकोजी जामदार म्हणजे लष्कराचा याजवळ घाटोरा उभा राहिला. तर कोराचे अंतरे माहाल असोन जामदाराजवळ उभे राहावे हा हिंसाय नव्हे व देसक भेटे माहाजन माहाली होतं तरी पेटेस एकून कोणास हि भेटला नाही. वर्तमानहि दग्वळ केले नाही. उपरी घाटोरा दळवठणेयामध्ये नांदत होता. परंतु कसवे मजकुरचे पेटेचा भोगवटा नाही. यावरून घाटोरा बातील ऐसे दिमोन येते. त्याउपरी घाटोरा बोर्लिला की आपणास गोही साधपत्र भोगवटा नाही म्हणता तरी आपण दिव्य काढीन. पांढर हात देईल तरी पेटेची गाउडकी करीन. खोटा जाहालो तरी आपण वतनावाहीर होईन. ऐसे बोळोन गैरहाजीर जाहाला. त्या उपरी कांहींका दिवसी राजश्री माहादाजी वल्लल सभासद नामजाद मुभा दाभोल यांजवळ घाटोरा उभा राहिला. त्यावरून मागती मुभाहून देशक व ग्रहस्त व लष्करी लोक पाटील मिगसदार होते समस्त गोत मेळऊन श्री— देवलानजीक मनसूचीस बैंगले. हरदूज-णाच्या तकरींग मनास आणून गोही मोझे पाहोन मागती सदरहू मनसूची प्रमाणे निवाडा जाहाला व माणकोजी जामदार याणे मनसूची केली. ते बैलेंचा गोही एमाजी सांडा मोजे दळवठणेयामध्ये आहे म्हणून बोळिला. त्यावरून तो आणून मोझा मनास आणिला. त्याणे तकरींग केली की हरदू भणगर त्या जवळ उभे राहिले सांडत होते परंतु माणकोजी जामदार याणे एक खरा व खोटा बैला नाही. म्हणून तकरींग केली. त्याउपरी सभासद याही घाटोरियास सांगितले जे तं वतनास लाभत नाही. त्यावरी घाटोरा बोळिला की आपण रवा काढीन. यामुळे निवडेल त्याप्रमाणे धर्तणूक करीन. हे वर्तमान राजश्री मुभेदारी गोतमुखे चिंतास आणून विचार केल ही हरदूजणाजवळ पत्र नाही अगर गोही सुधा नाही. घाटोरा न समजे रवा काढीन म्हणतो. ऐसीयाम रवा दिव्यावंगले समजत नाही. त्यावरून घाटोरा याही रवा काढावा वादजी सावळकर याणे सावली करावी ऐसा तह करून ल १३ माहे शौवली रविवारी (२५ एप्रिल १६९७) नजीक जुमा मसीद कसवे मजकुर एथे राजश्री माहादाजीपंत मुभेदार व राजश्री बालाजी विश्वनाथ सभासद व राजश्री गणेश माहादेऊ हवालदार व कारकून ता मजकुर व लोक हुजरात व लष्करी पाटील व देसक ग्रहस्त गोत बैसोन घाटोरियास रवा दिल्हा. बाकोजी घाटोरा याणे रवा काढिला. वादजी सावळकर याणे सावली केली. बाकोजी घाटोरा रव्यास लागला आणि खोटा जाहाला. म्हणून त्यापासून गुन्हेगारी व वादजी सावळकर हे खरे जाहाले म्हणून यापासून हरकी एकून हरदूजण वाटिया पासून गुन्हेगारी व हरकी दिवाणांत घेऊन मुभे मजकुरी कमावीस केली. सदरहूंचे कौल दिवाणचे अलाहिदे असेत. वादजी बिन तुकोजी सावळकर व बाजी बिन खंडोजी

मावळकर यांचे वतन याचे हवाला केले. पुत्रपौत्री ता मजकुराचे पंढची गाठडकी वडीलपण चालवावे. जाहाला महजर. सही.

भा. इ. सं. मं., वार्षिक इतिवृत्त, शके १८३५, स्वी. ग्रं. क्र. ७, पृ. २०० २०८.

३० जुलै १६९७]

(- २११ -)

[२१ मोहरम, समान
तिसैन अलफ

[शिक्षा]^१

अज सरसुभा राजश्री भानजी गोपाल सरमुवेदार व कारकून सुवा प्रात कऱ्हाड ताहा मोकदम मौजे सिवापुर पाा कऱ्हाड सुहुर सन समान तिसैन अलफ. बाा सनद राजश्री छत्रपति श्वाभि छ २१ मोहरम शके २४ ईश्वर नाम संवत्सरे श्रावण बहुल अस्तमी गुरुवासरे व बाा सनद राजश्री पंडितराऊ छ २१ मोहरम पैवस्तगी छ १२ सफर (२० आगस्ट १६९७) तेथे आज्ञा केळी ऐसीजे. कसवे कऱ्हाड ये स्थलीच्या ब्राह्मणास पूर्वी अदलशाहांचे कारकीर्दीस कितेंक वृत्ति होत्या. त्यास अलीकडे तीर्थरूप माहाराज राजश्री कैलासवामी छत्रपति श्वामीस देश अर्जानी जाला. त्यांही कुलवतन दारांच्या वृत्ति अमानत केल्या. त्याचरावरी ब्राह्मणाच्याही वृत्ति अमानत करून ब्राह्मण पाहोन त्यास धर्मादायाची मोईन करून दिल्ली होती. त्याप्रमाणें चालत आले. सांप्रत धामभूम जाली. त्यामुळें देश खराब पडला. यास्तव देवविन्या धर्मादायाप्रमाणें चालत नाही म्हणून हे ब्राह्मण कष्टी होतानी. असीयांस हे राज्य म्हणजे मन्हासु (महाराष्ट्र) देवाब्राह्मणांचे आहे. येथे ब्राह्मणांचें चालवावे. ब्राह्मणांदि आपली स्नानस(सं)ध्यादिक कर्मानुष्ठान आचरण श्वामीस व श्वामीच्या राज्यास कल्याण चितून राहावे. हे जाणोन या ब्राह्मणास अग्रहार करून देऊन यांचे चालवावे हे श्वामीस अगत्य म्हणऊन राजश्री रामचंद्र(द्र पंतअ)मात्य येही कसवे मजकुरच्या क्षेत्रधामी ब्राह्मणांस आपल्या राज्यात धर्मादाऊ चालत होता व इनामत पूर्वी होती ते दूर करून श्री व कुकुद्र (व) तीचा संगम कऱ्हाडासंनिध जाहाला आहे तथें श्रावण बहुल जन्मास्तमीचे पूर्वी जाऊन मौजे मजकुरचे नाव पहिले मौजे सैदापुर होते ते हाली सदरहु नाव ठेऊन मौजे मजकुरची प्राचीन सीमायुक्त क्षेत्राज हक्दार व इनामदार करून कुलवाच कुलकानु सर्वमान्य देखील हाली पटी व पेस्तर पटी जळ तरू पापाण निधि निक्षेप सहित कुलधारादत करून दिल्ले असे. तेणे प्रमाणें चालवणे. सदरहु गांव अग्रहार करून दिल्ला आहे. याची भूमि येथाविभागे ब्राह्मण यासी वाटून द्यावी लागते. यास्तव राजश्री पंडितराऊ याणी मनाम आणून यथाविभागे करून भूमि वाटून आपलें पत्र सदरहु प्रमाणें करून दिल्लें. त्याप्रमाणें ब्राह्मण आपलावे

१. शिक्षा - 'सदाशिवः कृपा... विभः वस्य .. मानोः गोपात्मजस्यैव
मुः द्रो भद्राय राजते'.

पुत्रपौत्रादि वीरपरांपरेने उपभोग करून श्रीमंती व श्रीमंतीच्या राज्यास आभिषिष्टि
 चिन्तून सुखरूप राहतील. हे जाणोन सदरहु प्रमाणे मौजे मजकूर याच्या दुमाले करून
 अग्रहार दिल्या आहे. यास मन्दास्य होऊन जो खलेल करील त्यास श्री वाराणसीमध्ये
 गोहत्याचें पातक व मुसलमान होऊन जो खलेल करील त्यास त्याच्या महजबाबा
 शपत असे. येवसी धर्मशास्त्रीची वाक्यें स्वदत्तां परततां वा यो हरेत
 (तु) वसुंधरा ॥ पण्डित वर्ष महाम्नाय विष्टायां जायते कृमिः ॥ १ ॥
 दानपालनयोर्मध्ये पालनं श्रेष्ठमुच्यते ॥ दानतः स्वर्गमानोति पालनादभ्युतं पदं ॥ १ ॥
 ही धर्मशास्त्रीची वाक्यें स्मरणेन वीरपरांपरेने चालेल. तन्ही तुम्ही सदरहु मौजे मजकूर
 लिहिल्याप्रमाणे चालवणे. नवीन पत्राचा आक्षेप प्रति वर्षी करीत नव जाणे. मुख्य
 पत्राची प्रती लेहोन घेऊन मुख्य पत्र परतून भागवटीयास क्षेत्रवासी ब्राह्मणांजवळ
 देणे. म्हणोन आज्ञा मादर केली आहे. आज्ञेप्रमाणे सदरहु मौजे मजकूर सदरहु
 लिहिल्याप्रमाणे अग्रहार ब्राह्मणांस दुमाला केला असे. तन्ही तुम्ही यांचे आज्ञेमध्ये
 चालून मौजे ... [अपूर्ण]

विश्वविज्ञानविस्तार, व. ५५, अं ६, जून १९२४, पृ. २८९-९०.

३० जुलै १९९७]

(-२१२-)

[२१ मोहरम, समान
 तिसैन अलफ]

[पहिला बंद गहाळ]

केले १ २५ वाकी करार विषे ८५ की खालमात चावर १॥५ (फाटले)
 माहार जमीन १ २० पैकी खालमात केले वाकी करार के (फाटले) ले विषे ८५
 विषे (फाटले) वाकी करार केले ८५
 बरहुकूम सनद राजेश्री रामचंद्र पांडित
 अमात्य

येकूण जमीन चावर २११५ वजा केले वाकी जमीन चावर १६॥१५ येकूण गला केली
 दसेरी सोळूले खंडी १३१॥११

ता

अबल जमीन चावर १४ ॥१५ दर चावरे दुम जमीन १॥१५ दर चावरे रमारमी
 रमारमी गहू कैली खंडी १० येकूण गला गहू कैली खंडी ७ ॥ येकूण गला कैली
 कैली दीगा खंडी १४७ ॥ दीगा खंडी १४८११.

यासी नाविनीसी देवस्थानें बेरीज

गला कैली खंडी

तेल वजन

१२

१२॥५

	गला	तेल वजन
श्री रेणुका देवी	५२	८१
श्री हणमंत	८३॥॥	८१८५
श्री पावकेस्वर	८३॥॥	८१८५
श्री नरसिंह जलदेवता	८३॥॥	८१८५
श्री येकवीरा	८३॥॥	८१८५
मसीद	५	८१८५
	१२	५२॥॥५

ब्राह्मण असामी २२८ येकण
कैली खंडी

१५१॥२॥

मार्थे असामी १५८ येकण गला

खंडी

१०९॥१

कीता येक १	असामी	गला	कीता येक २	असामी	गला
मोरेश्वर भट विन			नागयण भट विन पोम भट		
विस्वनाथभट गिजरे १	२	२	दवलीकर	१	२
बालंभट विन राजभट गिजरे १	१	१	चंद्रभट विन संभभट		
नीळकंठभट विन हरभट गिजरे १	१०	१०	दवलीकर	१	१०
विस्वनाथभट विन बालंभट			रामभट विन चंद्र भट		
गिजरे १	१०	१०	दवलीकर	१	॥॥
बाबदेभट विन निळंभट			लक्ष्मणभट विन माहादेवभट		
पगजरे १	१०	१०	दवलीकर	१	१०
नरसीहभट विन अपदेभट			गोविंदभट विन पोमभट		
गिजरे १	१०	१०	दवलीकर	१	१०
माहादेभट विन अपदेभट			माहादे(व ?) भट विन चंद्रभट		
गिजरे १	॥॥	॥॥	दवलीकर	१	॥॥
केशवभट विन पंढरीभट			बालंभट विन हरीभट		
गिजरे १	१०	१०	पुराणीक	१	१॥
माहदेभट विन पंढरीभट			विठ्ठलभट विन लिंगभट		
गिजरे १	॥॥	॥॥	अग्निहोत्री भिलवडीकर	१	१०
अंतभट विन कृष्णभट गिजरे १	१०	१०	गोविंद जोसी विन हरजोसी	१	१०

आसामी गला

आसामी गला

कासीभट बिन सामराजभट			लक्ष्मण जोसी बिन गोविंद		
गिजरे	१	॥	जोसी	१	॥॥
हरभट बिन सामराजभट			अंतभट बिन रुद्रभट धडके	१	१०
गिजरे	१	॥	अपजोसी बिन अंतजोसी	१	॥॥
सिवरामभट बिन नरसीभट			नरसीभट बिन तुफणभट घोडी	१	॥॥
गिजरे	१	॥	अपदेभट बिन रघुनाथभट दग्से	१	॥
भद्रभट बिन हरभट गिजरे	१	१०	विठलभट बिन नारायणभट		
लक्ष्मणभट बिन रुद्र भट व			दरसे	१	॥॥
कासी भट बिन रुद्रभट			अंतभट वैद बिन लक्ष्मणभट		
गिजरे	२	१०	अध्यापक पंढरपूरकर	१	॥
गदाधरभट बिन रुद्रभट गिजरे	१	१	विनायकभट बिन सागरभट		
विस्वनाथभट बिन हरीभट बिन			गरुड	१	॥
भानभट वैद	१	१०	आपदेभट बिन सागरभट गरुड	१	॥
लक्ष्मणभट बिन हरभट वैद	१	१०	रघुनाथभट बिन नारायेणभट		
बालंभट बिन हरीभट वैद	१	॥॥	दरसे	१	॥
नरहरीभट बिन भानभट वैद	१	१०	रामभट बिन त्रिबक भट		
घोडभट बिन नरहरीभट वैद	१	॥॥	गिजरे मिरजकर	१	१०
जिऊभट बिन भानभट वैद	१	१	बालंभट बिन नागदेभट		
चिंतामणभट बिन जिऊभट			वळवडे	१	१॥
वद	१	॥	नरसीभट बिन नागदेभट		
अपदेभट बिन तिमणभट			वळवडे	१	॥॥
खीरसागर	१	१०	सदासिवभट बिन वैनभट		
गणेशभट बिन आपदेभट			सिराळेकर	१	॥॥
खीरसागर	१	॥॥	अनभट बिन मा देभट		
सिवरामभट बिन बालंभट			अटकेकर	१	॥॥
खीरसागर	१	॥॥	गिरीभट बिन लक्ष्मणभट		
अनंतभट बिन विनायकभट			पुजारे	१	॥
अरणके	१	१०	गोवीद बिन कृष्ण पाठक	१	॥॥
बहिरवभट	१	१०	रामभट बिन कासीभट	१	१०
सिवरामभट बिन विनायक-			सदासिवभट बिन नारायेणभट		
भट अरणके	१	॥	अयाचित	१	१०
लक्ष्मणभट बिन अंतभट			रघुनाथभट बिन माहादेवभट		
अरणके	१	॥	अयाचित	१	१०
			गदाधरभट बिन नरसीभट		
			साळवेकर	१	॥

आसामी गला

आसामी गला

त्रिन्नकभट बिन आमणभट		
सीरसागर	१	॥
रघुनाथभट बिन नरहरीभट		
पटवर्धन	१	१०
माहादेवभट बिन कृष्णभट		
पटवर्धन	१	१०
हरभट बिन गोविंदभट		
पुराणिक	१	१०
सिवरामभट बिन हरभट		
पुराणीक	१	॥
नागदेवभट बिन संभभट		
उंबराणे	१	१०
रघुनाथभट बिन विस्वनाथ-		
भट अयाचित	१	॥
	३९	३२॥

किता ३

कृष्णभट बिन नारयेणभट		
गिजरे	१	१०
भानभट बिा कृष्णभट गिजरे	१	१०
तिमणभट बिन हरभट गिजरे	१	१०
गणेशभट बिन कृष्णभट		
गिजरे	१	॥
विस्वंबरभट बिन भानभट		
गिजरे	१	॥
दंतभट बिन बहिरंम-भट		
गिजरे	१	१०
गोपालभट बिन दंतभट गिजरे	१	॥
प्रल्हादभट बिन नरहरभट		
पटवर्धन	१	१०
कृष्णभट बिन नरहरभट		
पटवर्धन	१	१०
बहिरंमभट बिन दंतभट गिजरे	१	॥
माहादेभट बिन सिवभट वैद	१	१०

संकरभट बिन तिमणभट		
मारुलकर	१	॥
गणेश पाठक बिन नरसिंह		
पाठक	१	१०
	३२	१६१२
कितम ४		
सिवराभट बिन नीलकठ-		
आग्नहोत्री भिलवडीकर	१	१०
आपदेभट बिन नीलकठभट		
आग्नहोत्री भिलवडीकर	१	१०
रुद्रभट बिन नीलकठभट		
आग्नहोत्री	१	॥
सर्वोत्तमभट बिन सिवभट		
आग्नहोत्री	१	॥
तोरंभट बिन बाबदेभट		
वळवड	१	१०
गंगाधरभट बिन रघुनाथभट		
वळवड	१	१०
हरभट बिन तोरंभट वळवड	१	॥
रामभट बिन विस्वनाथभट		
वळवड	१	१०
महादेभट बिन विस्वनाथ		
ढवळीकर	१	१०
अंतो जोसी बिन येळ जोसी	१	॥
रामजोसी बिा चितामण जोसी	१	॥
कृष्णभट बिन नरसिंहभट		
सागणे	१	॥
माहादेवभट बिन कृष्णभट		
सागणे	१	॥
आतभट बिन सभुभट सागणे	१	॥
लक्ष्मणभट बिन सभभट		
सागणे	१	॥
भटंभट बिन विस्वनाथ वळवड	१	॥

आसामी		गळा	आसामी		गळा
रामभट बिन सिवभट वैद	१	१०	मानभट बिन विस्वनाथ		
हरभट बिन तिमणभट गिजरे	१	॥॥	वळवड	१	॥॥
गदाधरभट बिन नारायणभट			भिवरामभट बिन आपदेभट		
खीरसागर	१	१०	वळवड	१	॥॥
मनोहरभट बिन विनायकभट			नरसीहभट व आनभट व		
खीरसागर	१	१०	चवडभट ढवळीकर	३	१॥.
गदाधरभट खीरसागर	१	॥	सिवरामभट बिन बाळभट		
हरीभट बिन विनायकभट			ढवळीकर	१	१०
खीरसागर	१	॥॥	कृष्णभट बिन नरसीभट		
कासीपाठक बिन आतपाठक			वळवड	१	॥॥
डोईफोडे	१	॥॥	नारायणभट बिन नरसीहभट		
कृष्णपाठक बिन आतपाठक			वळवड	१	॥॥.
डोईफोडे	१	॥॥.	रेमणभट बिन हरभट		
वीसपाठक बिन आतपाठक			वळवड	१	॥॥.
डोईफोडे	१	॥॥.	माहाद जोशी बिन हिरजोशी	१	१०
अंत प ठक बिन विस्वनाथ			मोरजोशी बिन महाद जोशी		॥॥.
पाठक	१	१०	मुकुंद जोशी बिन नारायेण		
त्रिवकभट बिन गोविंदभट			जोशी		
पुराणिक	१	॥॥		२८	१८॥
चिलंभट बिन नीळकंठभट			किता ५		
खीरसागर	१	॥॥	कृष्णजोशी बिन येळ जोशी	१	॥॥.
भगवतभट बिन नरसीभट			माहदेव भट बिन खळभट		
खीरसागर	१	॥॥	भीडसागर	१	१०
नरसीभट बिन विस्वनाथभट			घोडभट बिन गोपाळभट		
खीरसागर	१	१०	सिरोळकर	१	॥.
वासदेभट बिन नरसीहभट			बाळ जोशी बिन येळ जोशी	१	॥.
खीरसागर	१	॥॥.	त्रिवकभट बिन सभुभट पाउसे	१	॥.
विस्वनाथभट बिन त्रिवकभट			हरभट बिन सोनभट पाउसे	१	॥.
गिजरे	१	॥॥.	मल्हारभट बिन नागदेभट		
गोपाळभट बिन गोविंदभट			उब्राने		
मोने	१	॥॥.	त्रिवकभट बिन नागदेभट		
मेरुभट बिन हरभट मोने	१	॥॥.	उब्राने	१	॥॥

असामी गला			असामी गला		
मुकुंदभट्ट विन रामकृष्णभट्ट			दिनकरभट्ट विन विठलभट्ट		
खीरसागर	१	॥॥०	खीरसागर	१	८४
	३०	२१	अंतभट्ट विन नरसीभट्ट		
किता ६			मासलकर	१	८४
रामभट्ट विन नारायणभट्ट			रघुनाथभट्ट विन खंडभट्ट		
हउगाडे	१	॥॥	अयाचीत	१	॥॥०
त्रिविक्रभट्ट विन वामनभट्ट			गणेशभट्ट विन नीलकण्ठभट्ट		
अयाचीत	१	॥॥॥	पलसवड	१	८३
दामोदरभट्ट विन श्रीधरभट्ट			गोविंदभट्ट विन विठलभट्ट		
अध्यापक	१	॥॥॥	पलसवड	१	८४
गण जोमी विन गोविंद जोमी	१	॥॥	हरभट्ट विन कृष्णभट्ट अरणके	१	॥॥०
माहादेवभट्ट विन रामभट्ट			नारायणभट्ट विन कामभट्ट		
अरणके	१	८३	अटकेकर	१	॥॥
नारायणभट्ट विन रामभट्ट वैद	१	८३	माहादेवभट्ट विन नरसीहभट्ट		
श्रीधरभट्ट विन माहादेवभट्ट			गिजरे	१	॥॥
वैद	१	८३	चित्तामणभट्ट विन तिमणभट्ट		
कृष्णभट्ट विन केशवभट्ट			गिजरे	१	॥॥
घडके	१	॥॥	गोविंदभट्ट विन विठलभट्ट		
त्रिलोचनगिरी	१	१८	अयाचीत	१	॥॥
गोविंद गोसावी हरदास		॥॥		१८	६॥॥
वाल्मपाठक विन बाह्य पाठक	१	१८	तेगीज		
			पत्रक १	३९	३२॥
	११	४॥४	पत्रक २	३२	२६॥२
			पत्रक ३	३०	२१
			पत्रक ४	२८	१८॥
			पत्रक ५	१८	६॥॥
			पत्रक ६	११	४॥४
				१५८	१०९॥१॥

वैराग्य आसामी ७० यो गलां कैली

खडी

किता १		किता २	
आसामी	गला	आसामी	गला
कृष्णभट बिन गोविंदभट		अस्वधाच्यायें बिन माधवाच्यायें १	१०
टोनपे १	१०	केशवाच्यायें बिन माधवाच्यायें १	१०
वेकटभट बिन तिमणभट टोनपे १	.III.	भिमाच्यायें बिन कृष्णाच्यायें १	१०
श्रीनिवास भट बिन आनंदभट		कोनरभट बिन कृष्णाच्यायें	
टोनपे १	.III.	नारयेण	८
माहादभट बिन हरभट टोनपे		नरहरीभट बिन कृष्णाच्यायें १	.III.
नारयेणभट बिन भहभट		नारायणभट बिन कृष्णाच्यायें १	.III.
जावळे १	१०	रगाच्यायें बिन नारायणाच्यायें	
वाळंभट बिन नारायणभट		अवधाषे १	२
जावळे १	.III.	शेशभट बिन कृष्णभट	
रामभट बिन तिमणभट		अस्तपुत्रे १	.III.
टोनपे १	.III.	नरसीहभट बिन शेशभट	
यादवभट बिन तिमणभट		मुंज्यामणी १	१०
अयाचित १	.III.	वेकणभट बिन शेशभट	
नरसीहभट बिन कोनरभट		मुंज्यामणी १	१०
जावळे १	१०	हरभट बिन शेशभट	
कृष्णभट बिन नरसोभट येरी १	१०	मुंज्यामणी १	१०
नारयेणभट बिन माधवभट		तिमणभट बिन मुदगलभट येरी १	.II.
जगरे १	.II.	नरसीभट बिन वाळंभट	
चहभट बिन श्री वेकटेश		लटुपुटु १	१०
पुजारे १	.II.	नारायेणभट बिन नरसीभट	
नारयेणभट बिन कोनरभट		लटुपुटु १	.III.
जिरले १	१०	तिमणभट बिन मुदगलभट येरी १	१०
१३	११	नरसीभट बिन वाळंभट	
किता ३		लटुपुटु १	१०
रामभट बिन माधवाच्यायें		नारायणभट बिन नरसीभट	
घळसासे १	.III.	लटुपुटु १	.II.
हासाच्यायें बिन आस्वथाच्यायें १	.III.	तिमणभट बिन वेकनभट	
वेकटभट बिन नारायणभट		सरडे १	१०
रोटी १	१०	अनंतभट बिन भिमाच्यायें	
गिरभट बिन सिधभट काळे १	१०	घळसासे १	.II. II.
शेशभट बिन तिमणभट रोटी १	.III.	१६	१४८२
तिमणाच्यायें वरखेडी १	१०	किता ४	
नरसीवाच्यायें बिन तिमणा-			
च्यायें वरखेडी १	१०		

आसामी गला		आसामी गल	
रघुनाथाच्यायें बिन तिमणाच्यायें		रामाच्यायें बिन कृष्णाच्यायें	१ ८४
वरखेडी १	१	बाळभट बिन केशाच्यायें	१ ८४
कोनेरभट बिन त्रिबकभट		माहदेभट बिन नारायेणाच्यायें	१ ८४
झीझडें १	१	नरसीभट बिन कोनेराच्यायें	१ ८४
कृष्णभट बिन नरसीभट		विठलभट बिन कृष्णाच्यायें	१ ८४
मुज्यामणी १	.III.	श्रीनिवासभट कर्मित	१ ८४
माहदभट बिन वैकणभट		नारायेणभट बिन दादभट येरी	१ ८४
मुज्यामणी १	.II.	केनेरभट घळसासी	१ ८४
अणभट बिन वाजराजभट		केशवभट बिन आष्टपुत्रे	१ ८४
कुंभारे १	.II.	नारायणभट बिन तिमणभट	
शेशभट बिन वाजराजभट कुंभारे १	.II.	टोनपे	१ ८४
शेशभट बिन नारायेणभट येरी १	.II.	वैकणभट बिन ...टोनपे	१ ८४
अणभट बिन नरसीभट		नारायेणभट बिन बाबदेभट	
लढुपट्टु १	.II.	टोनपे	१ ८४
रामभट बिन नारायणभट व		नारायणभट बिन गिरीभट येरी	१ ८४
अनंतभट बिन विठलभट		माघोभट बिन नारायणाच्यायें	
जावळे २ १		केसादुरी	१ ८४
१७ १२।.		अंतभट बिन तिमणभट	
तेरीज		केसादुरी	१ ८४
आ गला		अंतभट बिन नागदेभट टोके	१ .II.
पत्रक १ १३ ११		नारायेणभट बिन कृष्णाच्यायें	
पत्रक २ १६ १४८२		घडाले	१ ८३
पत्रक ३ १७ १२।.		विठलभट बिन रघुनाथाच्यायें	
पत्रक ४ २४ ४।।४।		वरखेडी	१ ८३
७० ४२८१।		नरसीभट बिन तिमणभट	
		मुज्यामणी	१ ८३
		कृष्णभट बिन गोविंदभट	
		मुज्यामणी	१ ८३
		तिमणभट बिन गोविंदच्यायें	
		मुज्यामणी	१ ८३
		रंगभट बिन वैकटभट वरखेडी	१ ८३
		शेशभट बिन गोविंदाच्यायें	
		टोनपे	१ ८१
		रामभट बिन वैकणभट रोटी	१ ८३
		२४ ४।।४।	

तेरीज ब्राह्मण

	आसामी	गलां कैली
स्मार्थ	१५८	१०९॥ १
वैष्णव	७०	४२८१।
	२२८	१५१॥२।
ग्रावती सादलवार खर्च सादलवार		तळखरीदी गला
खर्च निा भट ब्राह्मण गला कैली		४।२

४

ता

नुकणभट विन अंत्रभट विद्रास खडी	यैन खर्चावहल खंडी
१८	३

माहल मजकूर दरमाहा पातशाही होन
हुंदेदार दरमाह होन पातशाही अफगप दरमाहे पातशाही
३ होन १

यासी यैवज गला कैली खडी

४

तेरीज येकदर गला

देवस्थाने हद्द १।२

ब्राह्मण १५१॥२।

सादलवार खर्च व तेल ४।२

माहाल मजकूर खर्च ४

१६१॥

येणे प्रमाणे नेमून दिले आहे. यैमीयाम मोजे मजकूर नग्न बाय घटका व गवणी व तमाकू व मोहतरा बाजे बाय जे नग्न घडेल त्या पैकी माहल मजकूर व देवस्थानाचे तेल वजा करून उरली बेरीज जे हाईल ते व सदरहू जाविय्यामध्ये माहाल मजकूर वाढ गला खंडी ४ व देवस्थानाचे तेल वाचव गदावल्ली कैली ॥२ येकून यैवज नेमिका असे. तो गला सदरहू ब्राह्मणाचे असामी प्रमाणे ब्राह्मणांनी विभाग करून द्यावा. नग्न बाय घडेना तरी जाविय्यामध्ये यैन जिनस पैकी गला कैली खडी ४।२ व माहल मजकुराकारणे व तेलकारणे यैवज नेमिला आहे. तेणेप्रमाणे माहल मजमून खर्च करावा. देवास तेल पावावे. मुद्दुर सन समान तिमैन अल्फ छ २१ माहे मोहरम.

१२ सप्टेंबर १६९७]

(- २१३ -)

[५ रविलावल, समान
तिसैन अलफ

श्री

जयैराम

राजश्री समस्त सरदार पागा व सिलेदार गोसावि यासी

छ अखंडित लक्ष्मी आलंकृत राजमान्य स्नो रामचंद्र नीलकंठ अमात्य आसिवांद
मुग समान तिसैन अलफ. मौजे रायेगाव ता आऊव हा गाव राजश्री (जयैराम)
स्वामी यास इनाम दिव्हा आहे. तरी तुम्ही आमदरफतीमुळे कोणी उपसर्ग घाल
तरी यात्रयाचे प्रयोजन नाही. छ ५ रविलावल. निदेश समझ. [शिक्षा ' लेखन :
सीमा समु : ललसति '.]

भा. इ. सं. म. द्वितीय संमेलन वृत्त, स्वी. ग्रं. क्र. ८, पृ. २२९.

१५ जानेवारी १६९८] (- २१४ -) [माघ शुद्ध १४ शनवार,
रा. श. २४

श्री

स्वास्ति श्री राज्याभिषेक शके २४ ईश्वरनाम सवत्सरे माघ शुध चतुर्दशी मंदवामर
शत्रिय कुलावंतस श्रीराजाराम छत्रपति याणी समस्त राजकार्य धुरंधर विश्वामनिधि
राजमान्य राजश्री शंकराजी पंडित सचिव मदारूल माहाम यासी आज्ञा केली तेमिजे.
राजश्री बाबाजी बाजी व मोरो बाजी व रामाजी बाजी व अंतार्जी बाजी
व विठल फुलाजी व कृष्णाजी फुलाजी देशकुलकर्णी तपे हिरडम मावल प्रांत मावले
यातून बाबाजी बाजी हुजुर येऊन विनंती केली की तपे मजकुरचे टिपनीसीचे वतन
पूर्वापर आपले वडील वडिलापासून चालत आले आहे. कैलासवामी स्वामीस
मावलप्रांत कवज जाल्यापासून भोगवटा तुटला आहे. येसीयास स्वामीने बहुत
वतनदाराचे जीर्णोधार केले आहे. आपण स्वामीची सेवा एकनिष्ठेने केली आहे. तरी
स्वामीने कृपालु होऊन आपले वतन आपणास चालवायाची आज्ञा केली पाहिजे
म्हणोन विदित केले. येसीयास बाबाजी बाजी स्वामीच्या पायासी एकनिष्ठेने सेवा
करीत आहेत. यांचे चालवणे स्वामीस अगत्य. याकरिता तपे हिरडम मावल येथील
टिपनीसीचे वतन यांचे यांस चालवायाची आज्ञा करून मनद निराली देशाधिकारी
याचे नावे सादर केली आहे. तेणे प्रमाणे टिपनीसाचे वतन यांचे चालवणे. या
वतनास हक लाजिमा व इनामती पूर्वी मलिक अंग्र याचे कारकीर्दिस चालील असेल
त्याप्रमाणे विला कुमुर यांस व यांचे पुत्रपौत्रादि वंशपरंपरेने चालवणे. जाणजे. बहुत
काय लिहिणे. तुम्ही मुज अमा. [शिक्षा- ' मर्या : देय विरा : जने ']

महाराष्ट्र साहित्य, व. १, अं. ३, सप्टेंबर १९१९, पृ. १०१-१०२.

१८ फेब्रुवारी १६९८] (- २१५ -) [फाल्गुन वद्य ४ शुक्रवार,
ग. श. २४

श्री

श्री सकलगुणगडित अर्वाडित लक्ष्मी आर्लंकृत सजमान्य राजश्री भानजी गोपाल देशाधिकारी व लेखक वर्तमान व भारी सुा प्रांत कगड गोयांस तीा श्रीकराचार्य पंडितागऊ आर्यावांद राज्याभिषेक शके २४ ईश्वर नाम सवलरे फाल्गून [शिक्का]^१ बहुल चतुर्थी भृगुवासरे वेदमूर्ति रामकृष्ण भट विन जनार्दन भट उपनाम पगडकर गोत्र जामदग्नी सूत्र आम्बलायन वा किले दातगेड यांसी सुा स्वमस तिमैनामध्ये मौजे सिवने ता संगमेश्वर (हा) गांव पैकी वृत्ती ... .. भट गोसावी याम अनंत ... म्हणून हुजूर येऊन विनंति केली. त्यावरून हें पत्र सादर केले असे. तरी वेदमूर्ति बहुत मोले वैदिक कुटुंबकल्ल आहेत. यांस ता संगमेश्वर पैकी वृत्ती दिव्ही होती ते दूर करून हाली सुभे मजकूर पैकी इनाम भूमि देविली. जमीन विषे ८१० विषे जमीन देविली असे. मिगमदारांची भूमिमेरीज भूमि मौजे सुपाने पाा कगड पैकी चतुःसंभा करून नेमन देणें. त्यांची कीट करून उपभोग करिनील. प्रति बरसी नवीन पत्रांचा आक्षेप न करणें. या पत्राची तालीक लेहून असल पत्र परतून देणें. सदरहू इनाम याम व यांचे पुत्रपौत्रादि वंशपरंपरेने चालवीत जाणें. जाणीजे. छ १६ सावान सुा समान तीमैन व अलफ. पाा हुजूर. हें आशीर्वाद [' शुभं भः वतु ' - शिक्का]

भा. ड. सं. मं. त्रै., वर्ष ९, अं. ३, क. ३५, पृ. १५ १६.

५ जुलै १६९८] (- २१६ -) [आपाढ शुद्ध ८ मंगळवार,
ग. श. २५.

श्री

स्वमि श्रीराज्याभिषेक शके २५ बहुधान्य नाम सवलरे आपाढ शुद्ध आष्टमी सोमवासरे शत्रिय कुलावतंस श्री राजाराम छत्रपति याणी राजश्री भानजी गोपाल मुख्य देशाधिकारी व देशलेखक वर्तमान व भारी सर व सुभा प्रांत कन्हाड यांस [शिक्का]^२ आज केली ऐसी जे. वेदमूर्ति ब्राह्मण समुदाय वास्तव्य कसवे कन्हाड क्षेत्र याणी स्वामीसमीप वसंतगडीच्या मुक्कामी येऊन विदित केले की आपण ब्राह्मणसमुदायाम अदलशाहाचे वेलेसी इनाम भूमि चालत होती. त्याउपरि माहाराज राजश्री कैलासबासी स्वामीस देश अर्जांनी जाला. त्याही कुल वग्याटे वतनदार यांची

१ शिक्का- ' लक्ष्मीकांत पः दांभोज भजनान्तः नम्रुतेः । धर्मसंवः धिनी मुद्रा श्रीकरः स्य विराजते. '

२. शिक्का- ' श्रीराजारामः नरपति हर्षनिदानः भोगेश्वरसुत नीलकंठः उ मुख्य प्रधान '

इनामों अमानत केली. ते समई आपली इनामनहि अनामत करून ब्राह्मण पाहोन त्यास धर्मादाऊयाची मोईन करून देऊन पाववीत होते. तेणेकडून योगक्षेम चालऊन क्षेत्रवास करून आपली सत् कर्माचरण करून राहिलो होती. त्या उपरि आलीकडे देशांत तांब्राची प्रावव्यता विशेष जाली होती. तेणेकडून देश उध्वस्त जाला. कितेंक ब्राह्मण स्थलांतर गेलो हातो. यैसीयास महाराजाचें प्रतापेंकडून पुन्हा मागतीं देश स्वामीस हस्तगत जाला अहे. महाराज देवब्राह्मण प्रतिपालक आहेत. यास्तव महाराजांचे राज्यांत आम्ही अवघे ब्राह्मणसमुदा(य) येऊन पुन्हा स्वस्थलीं राहिलों. परंतु देश कीर्तेक खराब पडिल्ल अहे. याकरितां धर्मादाऊ मोईन प्रमाणें पावोन आपल्या-योगक्षेम चालत नाहीं. यास्तव राजश्री रामचंद्रपंडित अमात्य यांशी ईस्वरंसवत्सरी वसंत गुडीच्या मुकामी होतें तेथें विनंति केली. त्यावरून त्याही मनास आणून धर्मादाऊ मोईनीप्रमाणें पावत नाहीं म्हणून धर्मादायाची मोईन हाती व अदलशाचे वेलेंसी इनामत होती ते कुल दूर करून ब्राह्मण समुदायास अग्रहार मौजे सैदापुर पा कऱ्हाड हा गाऊ आहे. त्याचे नांव सिवापुर ठेऊन कऱ्हाडक्षेत्री ईस्वर संवत्सरी जन्माष्टमीच्या पूर्वी यथा योग्य संकल्प करून स्वामीच्या नांवे धारा दत्त उदक घालून अग्रहार देऊन आपले पत्र व राजमुद्रेचें पत्र करून दिल्लें आहे व ब्राह्मण पाहोन यथाविभागे भूमि वाटून देवऊन राजश्री पंडितरायाचें पत्र करून देवविल्लें आहे. त्याप्रमाणें मौजे मजकूर कुलवाव कुलकानु हाली पटी व पेस्तर पटी व जलतरू पाण्याण निधि निक्षेप सर्वमान्य खेरीज हकदार व इनामदार करून चालत आहे. यैसीयास स्वामी याप्रांते आले आहेत. तरी सदरहुप्रमाणें अग्रहार चालविल्ल्यां स्वामीस व स्वामीच्या राज्यास कल्याण चितून आपली स्नान संध्यादिक सत्कर्माचरण करून क्षेत्रीं वास करून राहोन म्हणून विस्तारें श्रुत केल्लें. त्यावरून मना आणितां ब्राह्मण समुदाय विशेष बहुत थोर विद्वान आहेत. यांचा योगक्षेम चालोन मुख्यरूप क्षेत्रवास करून राहिले पाहिजेत म्हणून राजश्री रामचंद्र पंडित अमात्य येही अदलशाचांचे वेलेंसी इनाम होता (तो) आपल्या राज्यांत धर्मादाऊ होता तो कुल दूर करून मौजे सैदापुर पा कऱ्हाड या गांवाचे नाम सिवापुर ठेऊन मौजे मजकूर प्राचीन सीमा-युक्त खेरीज हकदार व इनामदार करून कुलवाव कुलकानु हाली पटी व पेस्तर पटी व जल तरू पाण्याण व निधि निक्षेप सहित सर्वमान्य दिल्ले आहे. त्याप्रमाणें कगर करून दिल्ले असें. तरी ब्राह्मण समुदाये क्षेत्र कमवे कऱ्हाड यासा व यांचे पुत्रपौत्रादि वीशपंगरेसे उत्तरोत्तर चालवीत जाणें. नवीन पत्राचा आक्षेप प्रतिवर्षी करीत नव जाणे. सदरहु गांव कमवे मजकुरीच्या ब्राह्मणास अग्रहार करून दिल्ले आहे. यास कोणही मन्हास्ट (महाराष्ट्रीय) होऊन खेलेल करील त्यास श्रीवाराणसीमध्ये गोहत्येचे पातक व मुसलमान होऊन जो खेलेल करील त्यास त्याच्या महजबाचा शपत आहे. येविशीं धर्मशास्त्रींची वाक्यें:

स्वदत्तां परदत्तां वा यो हरेन्व वसुंदरा ।

स विमृश्यां कृमिर्भूत्वा पितृभिः सह मज्जति ॥

स्वदत्तां द्विगुणं पुण्यं परदत्तां तु पालनं ।

परदत्तापहारेण स्वदत्तं निष्फलं भवेत् ॥

येमै पातकें स्मरणें वेदमूर्तिम सुतव्यास सदगुरु गाव अग्रहार चालवणे. नवीन पत्राचा अक्षेप प्रतिवर्षी करित नव जाणें. या पत्राची प्रति लेंहोन घेऊन मुख्य पत्र परतून भोगवटीयास वेदमूर्तिजवली देणें. [लेखना : लंकार] [शिक्षा- ' मर्या : देयं विरा : जते '].

वैविध्यज्ञानविस्तार, व. ५५, अं. ६, वृत्त १९२४, पृ. २९०-२९३.

१९ आक्टोबर १९९८] (- २१७ -) [आश्विन वद्य ११ बुधवार,
रा. श. २५

श्री

[शिक्षा]^१ स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके २५ बहुधान्य संवत्सरे आश्विन बहुल वैशाखी सौम्यवासरे शत्रुघ्न कुळावतंस श्री राजाराम छत्रपती यांणी राजश्री [शिक्षा]^२ खंडोजी विन येसाजी दाभाडे सर पाटेल प्रांत सरकार जुनर यासि दिव्हें वृत्तिपत्र ऐमे जे. स्वामीने आपणाम सरकार जुनर येथील सरपाटेलकी वतन अजग-मन्हामत करून दिव्हे आहं. माहाल येकून देह चिता—

किता माहाल येकून देह

३६ ताा खेड

१६ ताा घोडे

२२ ताा माहालुगे

१० ताा अवसरी

९ ताा नारायेणगाव

३४ ताा पाबल

७९ ताा वाडें

२५ ताा अंदर

२५ ताा आलें

३५ ताा हवेली जुनर

४० ताा बेल्हे

४० ताा आंबेगांव

किता माहाल येा देह

१४ ताा गांजी भोईरें

१ काा उबरे नवलाख

६४ पाा चाकण

८४ ताा नाणे मावल

८९ पाा पारनेर देह १०४ पैकी वजा

निघोन १५ नाकी

२८ राजडगाव

८४ ताा फडें

१७० पाा पुणे

६४ ताा हवेली

४० ताा सासवड (सांडस ?)

४० ताा कन्हैपठार

१. शिक्षा- ' श्रीधर्मप्र : श्रोतितोशेष व : णादाशरथेरिव : राजारामस्य मुद्रे : यं विश्व-वंद्या : विराजते. '

२. शिक्षा- ' श्री॥ राजाराम : नगपति हर्षनिदान : मोरेश्वरमुत नीलकं : ठ मुख्य प्रधान. '

१४ ता मदखोरें

२२ ता कुकडनेहे

२८ ता मिननहेर

१५ ता निघोज

३५ ता बांधरफळ

१०८ ता देहेर

८२ ता पौडग्वेरे

६७५

६ ता निरथडी

२० का मावळपैकी

१७०

६ ता वावरदजावली

२२ ता उत्तर

६० ता कोंतूल

१८ ता कोथल खलाटी

८० पा पोममावल

७२०

येणेप्रमाणे तेरासं पंचाणव गांवीचे सरपाटेलकीचे वतन दिल्ले आहे. या वतनास कसबा इंदूरी पा चाकण हा गांव इनाम व हक गांवगना स्येत ना वतन-दार देशमुख याचे निमेषमाणे देखील लाजिमा मोर्हन करून देऊन चंजीचे मुकामी पत्रें करून दिल्ली होती ते चंजीचें प्रसंगें गेली. याकरितां हल्ली स्वामीने नूतन पत्रें करून देविल्ली पाहिजेत म्हणोन तुम्ही स्वामीमयीप विनंती केली. येसीयाम तुम्ही स्वामीची सेवा येकनिष्टेने केली आहे व करीत आहा. तुमचें चालवणें स्वामीस अगत्य. या निमित्त्य हें वतन तुम्हास वंशपरंपरेने चालवायाची आज्ञा केली असे. तरी तुम्ही सरकार जुनरचे सरपाटेलकीचें वतन इनाम हक लाजिमा देखील पुत्रपौत्रादी वंशपरंपरेने अनभवून मुख्यरूप असणें आणि दंडकप्रमाणें वतनाची सेवा करीत जाणें. लेखनालंकार [शिक्षा- 'मर्या : देयं विरा : जते']. तेरिख २४ रविलाग्वर सुा तिसा तिमैन

रुजू सुरू निवीस : वार

सुरू सुद

[शिक्षा- 'लेखन : सीमा समु : लसति']

भा. इ. सं. मं. त्रै., व. ८, अं. ३, पृ. १२३-१२५.

२२ आक्टोबर १९९८] (- २१८ -) [आश्वीन वद्य १४ शनिवार.
ग. श. २५ : २७ रविलाग्वर
तिसा तिसैन अलफ

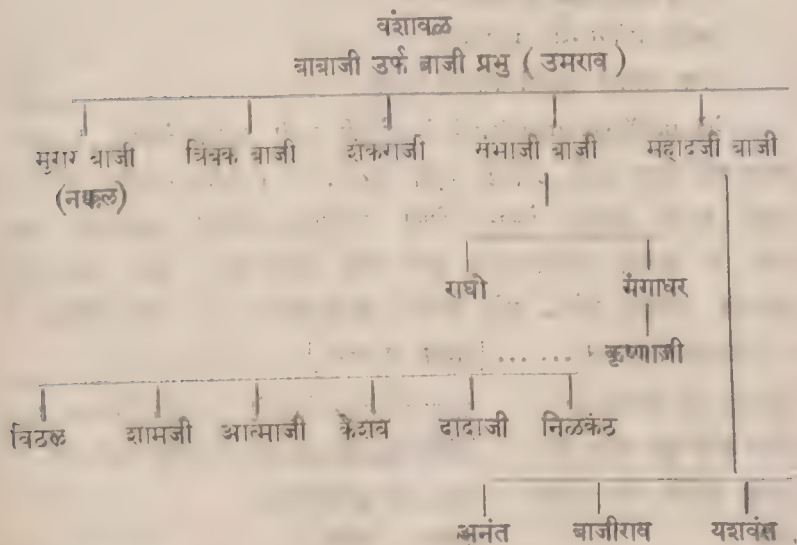
श्री

स्वस्ति श्री गज्याभिषेक शके २५ बहुधान्य नाम संवत्सरे आश्वीन वा १४ मेदवासे श्रेत्रियकुल्यंतस श्री गजाराम लक्ष्मणपति याणी देशाधिकारी व लेखक वर्तमान भावी सुभा प्रांत मावल याम आज्ञा केली ऐजी जे. राजश्री विठ्ठल त्रिचक प्रभु [शिक्षा] येहि स्वामीस मातागियाचे मुकामी विनंती केली कीं संभाजी बाजीप्रभु हे राजश्री कैलासवासी (शिवाजी महाराज) स्वामीचे वेळेस नामीकचे गुंजी (त)

जयमा लागून चक्राचर जाळे आहेत. त्याच्याने सेवा होत नाही. योगक्षेम चालला पाहिजे. म्हणोन राजश्री शंकराजी पांडत सवीव येहि मौजे गुगुळवाडा तर्फ आतांणे प्रांत मजकूर हा गांव इनाम दिल्ला आहे. त्यास स्वामीची सनद असली पाहिजे. याजकरितां सनद देऊन उत्तरोत्तर चाले अभी अजा करविली पाहिजे. म्हणोन विस्तारे विदित केले. त्याजवरून मनास आणिता संभाजी बाजी हे स्वामीकार्यावर चक्राचर जाळे आहेत. याचे चालविणे हे स्वामीस अगत्य म्हणोन यावर कृपाळु होऊन मशाग- निन्हेदी मौजे गुगुळवाडे तर्फ आतांणे प्रांत मजकूर हा गांव कुलवाव कुलकानु खेरीज हक्कदार इनामदार करून हल्ली पटी व पैस्तर पटी सहित दिल्ला आहे. ती यापेक्षा स्वामीने चालविण्याची आज्ञा केली असे. तरी सदरहू गांव इनाम उत्तरोत्तर यास व याचे पुत्रपौत्रादि वंशपरंपरेने चालवीत जाणें. सालदरसाल ताजा सनदेचा उजूर करीत न जाणें. या पत्राची प्रति लिहून घेऊन मुख्य पत्र परतुन भोगवटीयास मारनीन्हे- जवळ देणें. जाणीजे. निदेशममक्ष. [शिक्षा-मोर्तव सुद]

ता. २७ राविवार मुरु सन तिसा तिसैन अल्फ

रुजु सुरुनिवीस

२४ आक्टोबर १६९८] (- २१९ -) [कार्तिक शुद्ध १ सोमवार,
शके १६२०; २९ रविलाखर

[फारसी तीन शिके व ५ ओली मजकुर]

शके १६२० बहुधान्ये नाम संवत्सरे कार्तिक शुभ प्रतीपदा सोमवार तदिनी
देशाधिकारी व देशमुखानि देसपाडे व पटेल व पटवारी समस्त प्रजा कसवे
मामले मूर्तजावाद उरफ मिर्ज मुवे दारुलजफर विजापूर आदिकरून तीर्थस्वरूप
महाराज गोसावी याच संप्रदाये मातुश्री ब्याबाईस लिहून दिल्ले दानपत्र येमा जे.
को मजकुरी घर बा तुजेलि गोविंद वारकारी म्हणौन दक्षणीच वखती त्याने घर
बोधोन होत ते जागा बैचिगक व कांहींच इमारत नाही. खाली जागा पाडिले. ते
ठाई लोक हागून जात होत. मग हत्तीमवाली अवघे मिळून मदरहु घर मातुश्रीस
मठ बांधाव्या कारणे दान दिल्ले असे. घरीच स्थल भुमी जागा गज प्रज स्वाधी
पा आजगज १२ अजगज १२ तुलगाज ३९

येणे प्रमाणें हदमहातुद धाळून देऊन ते स्थल दान दिल्ले. ते घरासी हकदक
हमसाई वि तपसील

पूर्व भागेस गणेश भट

दक्षण भागेस साबाजी चोबा सराफ.

पच्छमे भागेस रगपा महालनीस

उत्तर भागास तमाजी नरसिंह देसाई

येणे प्रमाणें हक हमशाही असे ते जागेवरी तुम्ही आपले संप्रदाये शीशेवर्गा
समत मठ बांधुन पिडी दगपिडी मुखी असणे. ते (जागेस) वारीस हारकोणी
नाही. येकादे वखती पेस्तर कोणी वारीसदार म्हणून मुजाहिम जाहा-
लिया ते जागेच आम्ही तगादे वारून घेऊ. तुम्ही आपले जागा मठ बांधोन
सामराज शीपवर्ग मुखे... मुखे असणे. आपले ईनाम सही लेहून दानपत्र घी
छ २९ माहे रविलाखर ... [शिक्षा व सहा]

वेकाजी दादो देसमुख साडल-
गौडा वलद कुम गौडा पटेल
कसबा मूर्तजा वाद उरुफ
मीर्ज

कृष्णा श्रीनिवास देसपाडे
कोनेरी अपाजी मुतालिक
प्रदा...स कुलकर्णी या-
मबादा... मुर्तज

श्रीनिवास रुडा नाड-
गोडा सा मार

३ मार्च १६९९]

(- २२० -) [फाल्गुन शुद्ध १३ शुक्रवार,
रा. श. २५.

श्री

[शिक्का]^१

वामन

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शक २५ बहुधान्यनाम संवत्सरे फाल्गुण शु॥ १३
त्रयोदशी भृगुवासरे श्रावयकुलावतंस श्री राजारामलक्ष्मणपति याणि राजश्री
विश्वात्मक गोसावी यांसि दिल्ले इनामपत्र ऐसे जे :- तुम्हीं कीले पनाळेचे
[शिक्का]^२ [शिक्का]^३ मुकामी स्वामी संनिध येऊन विनंति केली
की आपले गुरु वामन बहुत थोर सत्पुरुष याणी वैकुंठवास केला. त्यांचा
मठ वट्टदावन मौजे कोरेगांव कर्यात वडगांव प्रांत पनाळे येथें आहे. त्याची
पूजाऊर्चा व पुण्यतिथीचा महोत्साह चालिला पाहिजे. याकारितां राजश्री रामचंद्र
पंडित अमात्य मौजे मजकुरपैकी नूतन जमीन चावर १० येक पूर्वी धिदला आहे.
त्याप्रमाणें इनाम चालत आहे. तरी स्वामींनीं आपले मुद्रेनिमी इनामपत्र करून
द्यावयाची आज्ञा केली पाहिजे. त्यावरून मनास आणितां (वामन) गोसावी
सत्पुरुष बहुत थोर होते. त्याणीं वैकुंठवास केला. त्यांचा मठ वट्टदावन मौजे
मजकुरी आहे. तेथें मठाची पूजाऊर्चा पुण्यतिथीचा महोत्साह चालिला पाहिजे.
याकारणें पंडित मशारनिलेतीं येक चावर जमीन मौजे मजकुरपैकी पूर्वी इनाम दिधली
आहे. तेणेप्रमाणें स्वामींनीं मौजे मजकुरपैकीं जमीन चावर १ येक करार केला असे.
तरी मौजे मजकुर पैकीं एक चावर जमीन दुमाला करून घेतली आहे. त्याची कीर्ती
करून जे उत्पन्न होईल त्याचा व्यय गोसावी यांच्या या समाधिस्थलीं तुम्ही व पुढे
शिष्यपरंपरेनें करून प्रतिवर्षी यथामांग महोत्साह करीत जाणें. निदेशसमक्ष.
[शिक्का- ' मर्या : देय विरा : जते '].

श्रीसगस्वतीर्मांदर, व. ६, अं. ४, आश्विन शके १८२८, पृ. २-३.

१. शिक्का- ' श्री : धर्मप्रयोति : शेषवर्णा दाशरथेखि : राजारामस्य मुद्रेयः विश्व-
वैया वि : राजते '.

२. शिक्का- ' श्रीराजाराम : नरपति हर्षानिदान : मोरेश्वरमुत नीळकंठ : मुख्य
प्रधान. '

३. शिक्का- ' श्रीलक्ष्मी : नृहृग्रीते : मुद्रा : नीराजि जन्मनः ॥ राजा : रामप्रातिनिधे
प्रल्हादस्य : विराजते. '

४. वामन नरासिंह शेष :

२८ जून १९९९] ? (- २२१ -) [१० मोहरम, मया व अल्फ

श्री देव

राजश्री बालाजी विम्बनाथ मरुभेदार व काफ़ुन व वर्तमान व भावी मुवा
प्रात पुर्णे गोसावीयांसी

छ अखंडितलक्ष्मी आलकृत राजमान्य भेवक रामचंद्र निलकंठ अमात्य
नमस्कार मुहुः सन मया व अल्फ. श्री (देव) स्वामी वास्तव्य मौजे चिचवड
यासी चिचवडा आसपाम गाव प्रांतमजकुरचे आहत. त्या गावांहून दगमाला पनास
हजार गवत मीस करून देवावली आहे. येविशीं राजश्री... कैलासवामी छत्रपती
स्वामीची सनद प्रात मजकुरास सादर आहे. त्याप्रमाणें साल्वादा चालत आहे.
तेणेप्रमाणे चालवावयाची आज्ञा असे. तरी मठगट पनास हजार गवताची मिसल
गावगना चिचवडा आसपाम आहे तेथे करून देऊन चालवीत जाणें. वरकड इनाम
आहे तैमेच इनाम दाखल हेंहि असे. दर दगमाला ताजा सनदेचा उज्जर न करणे.
या पत्राची प्रती लेहोनु घेउन असल पत्र पगवून श्री (देव) स्वामीजवेली देणें.
जाणजे. छ १० मोहरम. निदेश समक्ष [शिक्षा 'लेखन : सीमा मनु : लघात '],
[शिक्षा- ' श्रीरामचं : द्र चरण नील : कंठ सोनदे : व शरण ' .]

बार सुरु सुद बार

भा. इ. सं. मं. तृतीय संमेलन वृत्त, स्वी. प्रं. क्र. १२, पृ. १५१-१५२.

१६ नवंबर १९९९] (- २२२ -) [३ जमादिलाखर, जुलुस ४३

हुकम मह कुम. [शिक्षा]^१

दरी हंगाम मैमनतू इतिजाम हुकमे जहामना जहायांमुति सादिर शुद्ध के एक
चावर जमीन उपतादह काबिले जिगाअत खारीज जमा अज कसवे गहिमतपूर मने
आमल परगणे वाई तपे सरकार परनाला मुजाफ वमुभे दास्तलजफर बिजापूर दर
वझण मद माप सुस्समात मामाजी वा फर्जद हजबुजजिमन मुक़र बाशद के : हासिले
आंरासफै माय : ताजे नमूदा व दुवाये बरवाये दौलत अचद तराज मोआजिवन
नुमायन्द बायद के हुकाम व उम्माल व जागीरदारान व करोगियान जमीन मजबूरगा
पैमुदये व मेहदूदे नमुदे : बतेसररूप आनहा बाज गुजारन्द ववहल्लत अववाये ममनुवा
व मफूआ दगाहे गेति पुना व कुल तकालीके दीवानी मजाहीम नशबन्द. अन्द दरी
बाब हरसाल सनदे मुज्जदद न तलबन्द अगर दर महले दीगर जीजे दास्तःबाशन्द

१. शिक्षा- ' हु : सन १११२ : या ग्याजियुल हाज्यात : व काफिले अजगामुल्ले
बरियात : सन ३८८ : सन ३४ '.

महाराष्ट्रतिहासाची माधने

आंग एतवार न कुनन्दः मरुतम जमादित्यावर साले चेहल व चाहारूम अज जुलसे मोअल्ला नवीसा शुद्.

(आढव्या अक्षरांत)

शरह याद दास्त वाके व तारीख गेज मुवारक यकशुवा नौजदहं शहरं रज्जवुल मुरज्जव सन चेहल व सेः (४३) जुलसे मोअल्ला माआफिक सन व वमः बर्मालये मियादत वनजावत पन्हा गुजाअत निशां व नौवत वावये निगारी कमतरिन खान जादीं दरगाहे खलायेक पन्हा रफीउद्दीन महंमद खल्ले मी गुफ हवमे वाला सादर शुद के यक चावर जमीन यक सद व हस्त वीगा मी शवद अज कसवे रहिमतपूर माआश मामाजी मु जये रनदुलाखां मरहूम वा फर्जादीं महंमत फर्मदीम अगर दर महले दीगराचीजे दास्ता वाशन्द आंग एतवार न कुनन्द वाकेणसे. (३) आन जमा दिउस्तानीं सनचेहलसे (४३) बर्मोजिव तसदीक याद दास्त मौतिमूनददौलतुल अलः मौतमदुस्मतनतलवहिया उमदे उजराण रफि जुवदतुल उमराण मुल्ले व माल नाहिज्ज मुनाहिज्ज दौलत व एकवाल खान गुजाअत निशान जुम्द तुलमुल्लक मदारुल मुहाम आसदखान आं के काविले महंमते जिल्ले सदर रफीउल्लकदर महंमद अमीन खान आं के दाखिल कया नुमायन्द शरे वाकेयानवीस आंके मुता बिक वाकियास्त शेर उम्द गुजराण रफीउदशने बिबिदा उमाण बलन्दमकान जुम्दतल मुल्लक आसदखान आं के बिस्त व दुव्वम (२२) शव्वाल सन चेहल व चा जुलसेवाला मुकर्र व अजै अकहम रसीद शरे दस्तखत इजारत व मोअल्ला पन्हा उम्दा उजराणरी उदशान जिल्ल उम्राण बलन्द मकान जुम्द तुल मुक्क यक चावर जमीन उप-नादा लायके जिगाअत अज फसले रबी मीलान एल महंमद आमीरखा (शिक्का) सदर गुरे आरुद खान बजीर गुरे शाबरनुल शावाननुल् मोअज्जम मोअज्जम

बर्माले मियादत व नजावत पन्हा गुजाअत व शहामत दस्तगाह सरफराजे इनायते बादशाही सदर रफीयुल कदर महंमद अमीनखान नौवत वाकेआनवीसी बजीउद्दीन मोहंमद

व तारीख हफत (७) शहरं शावान सन चेहल व चाहारे (४३) जुलस नकल बदफूतरे रशीद

व तारीख हफतुम शावान सन चेहल व चाहार मुआफिक याज्दह सद व दुअ-जदहं (१११२) हिजरी दाखले बदफूर रसीद

व वाकेण मुकाविला दाखिल गेजनाम चा वाकेया रज्जव सन चेहलसे जुलस व तारीख हफतुम (७) रज्जव सन चेहल व चाहार दाखिले इन्तखाब शुद व तारीख गुरे शावान सन चेहलसे जुलस नकल बदफूरे दीवानुल सदागत् रशीद व मारीफत् शाह महंमद नवीम्नाशुद व मौजिव याददास्ते वाकेया हुक्मनामा अशरफे आला नवीस्त

भाषांतर

या वेळेस पृथ्वीच्या लोकांचें पालन करणार व पृथ्वीच्या लोकांची सेवा घेणार याचा बळकट हुकूम जाहाला की, एक चावर जमीन पडसर जिगाईत जमा कसवे रहमतपुंरांत आमल परगणे वाई ताचे सरकार प्रनाला ऊर्फ पन्हाळा मुज्याफ मुभेदा-रुलजफर विजापूर. वा इसम मामाजी व फर्जद म्हणजे पुत्रपौत्रादि वंशज यांच्या खर्चास सदर खाली लिहिले बरहुकूम दिली आहे. ती घेऊन सुखी राहावें. सदर जमीनीचा भोगवटा करून सदोदित दौलतीचा उपभोग घेत जावा. त्यास सरकारी अधिकाऱ्यांनी व सर्व लोकांनी म्हणजे जहागीरदार, पाटील कुलकर्णी व देशमुख देशपांडे यांनी चतुःसीमापूर्वक हद्द घालून देऊन मशागनिव्हेचे खर्चास (उपभोग घेण्यास) द्यावी व दर वेळेस नवीन पत्राची अपेक्षा न करितां व वहिवाटियास कोणत्याही प्रकारें हरकत न करितां सदर जमीन निरंतर त्याचे पुत्रपौत्राकडे चालवीत जाणें. असल पत्राची नकल घेऊन मूळ पत्र मालकाकडे परतोन देणें. छ ३ जमादिलआखर [सन ४३ जुलूस] मध्ये ही सनद लिहिली असे.

भा. इ. सं. मं. त्रै., वर्ष ७, अं. १-४०, पृ. ३४ ते ३६.

१६९९-१७०० इ. स.] (- २२३ -) [मया अलफ

[शिक्षा]

रोग्या सरमुभा प्रांत पुणें ताा मोकादम कसवे सामवड सुा मया अलफ कसवे सुपाचे वाणी सरमुमा ऐवजावदल आणिले होते. त्यास याकडे रुपये ३०० तिनसे येणे. त्यास तुम्ही जमान राहिले आहां. तर देखत रोग्या सदरहु रसद रूा पाठवणें. या कामास सिपाई सुमा शंकरराव पाा असे. रूा

८ सरनोजी राजपुरे

६ भीवराव

६ सभाजी गायकवाड

२०

एकवीस रूा देविले असे. सदरहु तिनसे रुपयापैकीं आदा करणे. बाकी रसद पाठवणे. मोर्तत्र सुद. [शिक्षा-मोर्तत्र: सुद] जिन्हेज

भा. इ. सं. मं. सप्तम संमेलन वृत्त, स्वी. ग्रं. क्र. २५, पृ. १२५.

१. शिक्षा—'श्री उमाकांत : पदांभोज भजनान्नतः समुन्नतेः ॥ बाळाजी : विश्वनाथस्य मुद्रा : विजयते तरां.'

महागष्टेतिहासाची साधने

२१ जानेवारी १७००] (- २२४ -) [१० सावान, मया अल्फ

श्री

देव

राजश्री बालाजी विस्वनाथ मर सुबेदार व कारकुन वर्तमान व भावी सुवा
प्रात पुणे गोवावी यांसी

ल अंबडितल्लमी अलंकृत राजमान्य सेवक रामचंद्र निलकठ आमात्य
नमस्कार मुा मया व अल्फ. श्री स्वामी वास्तव्य चिचवड यांस इनाम भूतन
मौजे रावेत ता हवेवी प्रांत मजकूर पैकी जमीन चावर १ एक राजश्री छत्रपती
स्वामीने देऊन सनद सादर केली आहे. त्याप्रमाणें सदरहू इनाम तुम्हास कुलबाब
कुलकानू हाली पटी व पेस्तर पटी सहित चालवावयाची आज्ञा केली असे. तरी
उत्तमेत्तर याम व याचे अवल्लाद अफलाद चालवीत जाणे. नवीन पत्राची अक्षेप
करीत नव जाणें. या पत्राची प्रती लेहोनु घेऊन अस्सल पत्र भोगवटियास देणे.
ल १० सावान. निदेश समझ. [शिक्षा- 'लेखन : सीमा समु : लसति']
शिक्षा- 'श्री रामचं : द्र चरण नील : कंठ सोनदे : व शरण'.

बार सुर सुद बार

भा. इ. सं. सं. तृतीय संमेलन वृत्त, स्वी. ग्रं. क्र. १२, पृ. १५२.

१९ एप्रिल १७००] (- २२५ -) [वैशाख शुद्ध १२ शुक्रवार,
रा. श. २६

श्री

स्वस्ति श्री गल्याभिषेक शक २६ विक्रमनाम संवत्सरे वशावै शुा द्वादसी
भृगुवासर श्रवित्ये कुलावंतस श्री राजाशिवलक्ष्मणी याणी येसाजी पानमरे हवालदार
[शिक्षा] ' दित्त श्री मुकाम प्रतापगड यांस आज्ञा केली येसीजे. तुम्हीं विनंति-
पत्र ल २५ वालीचे पाठविलें ते प्रविष्ट जाहलें. स्वामीने मंचकारोहण केलें त्याची
वस्त्रे श्री स पाठविली तीं प्रविष्ट करून पूजा उछाव येथोक्तविधी संपादिला म्हणून
लिहिलें तें कळो आले. येसीयाम श्री प्रार्थना करून प्रसाद स्वामीस पाठविला तो
पावला व आपणामी किले मजकूरच्या हवालदारांनीं व कारकुनांनीं कजाला करून
श्रीचे वस्तभावेचा झाडा घेऊन जावता वरून घेतला आणि ऊापले आज्ञेप्रमाणें
वर्तणुक करीत जाणें येमे म्हणतात ते विपी काये आज्ञा ते केली पाहिजे म्हणोन
लिहिलें, तरी किलेकरी याम तुम्हामी कजाला करून श्रीची वस्तभाव मनास आणावया
पत्र सादर केलें आहे. अतःपर ते तुम्हांसी कांहीं कजाला करणार नाहीत.

१. शिक्षा- 'श्रीआई आदि : पुरुष प्रसन्न श्रीराजाराम : नरपति हर्षनिदान :
परशराम अ्यंक मुख्य : प्रधान.'

श्रीकडील लोक आहत त्यांची परवानगी व खानगी कारभार मामला तुम्हा तुम्हां करीत जाणे व याचेस लोक येतील त्यांची चौकमी करून गडावरी घेणे. छपा परवानगी देणे ते किलेकरी देतील. तेविषी (पर्या) तुम्हां कांहीं कजाल्या न करणे, आणि पूर्वीपासून नेहमी लोकांचे देडक चालिल्या आहे त्याप्रमाणे तुम्हां व ते वर्तत जाणे व देवळाचे शाकाराविषी जावजी पोरटे व विटल गोपाल यांस लिहिले आहे ते शाकाराची वेगमी करून देतील. जाणीजे. निर्देश समक्ष [शिक्षा - 'मर्यादेय विराजते']

रुजू मुरू सद

विविधज्ञानविस्तार, व. ५४, अं. १२, दिसेंबर १९२३, पृ. ५३३ ४.

८ मे १७००]

(- २२६ -) [२९ जिल्काद, मया अल्फ.

श्री

आज्ञापव समस्त सेनाधुरंधरविश्वासनिधि राजमान्य राजश्री चंद्रसेन जाधवराव सेनापती ता मोकदमानि मौजे परिचे ता निरथडी मुग सन मया अल्फ. मौजे मजकूर रा वाघोजी कदम याजकडे हाते ते दूर करून राजेश्री स्वामीनी रा येसवंत राव व जनाजी व अर्नदराव जाधव याजकडे इनाम करून दिली असे. तरी तुम्ही. यासी रा बाकी वसूल देणे. जाणीजे. छ २९ जिल्काद. [शिक्षा - 'मर्या : देय राजते']
मौतब सुद [बार १२ -]

भा. इ. सं. मं. समम संमेलन वृत्त, शके १८४१. स्वी. ग्रं. क्र. २५, पृ. ८२.

२२ आक्टोबर १७००] (- २२७ -) [२० जमादिलावल, इहिदे मया अल्फ

श्री

अखंडित लक्ष्मी अलंकृत राजमान्य राजश्री बालाजी वीम्वनाथ नामजाद सरसुभा पुणे गोसावी यांसि

सैवक रामचंद्र नीलकंठ नमस्कार मुद्द सन इहिदे मया व अल्फ राजश्री नीलकंठराउ पुरंधरकर याचा इनाम मौजे चांबली ता कच्चेपटार काम टका एक आहे. त्यास तुम्ही तिजाईचा तगादा लाऊन रा गणेश शंकर नीलकंठराऊ याज पासून साडसा रुपये घेतले. पुढे तिशा रुपयेांचा रोव्या केला आहे. म्हणून वर्तमान विदित जाले. आशास या लोकांचे चालवावे लागते. गुदस्ताही तिजाई घेतली नाही. कोणेही गोष्टीचा उपसर्ग लागो दिला नाही. हे तुम्हास कळले असांन हालि तिशा रुपयाचा रोव्या तुम्ही काय म्हणून केला. याउपरी जो रोव्या केला असेल ते मना

करणे. साडसा रुपये घेतले आहेत ते फिराऊन देणे. मागता बोभाट येऊ न देणे. जाणीजे. छ २० जमादिलावल. सालाबाद प्रमाणे चालविणे. नवीन कानून करणे. निदेश समक्ष. [शिक्षा] [शिक्षा- 'लेखन : सीमा समु : हसति']

सुरु सुद

भा. इ. स. मं. तृतीय संमेलन वृत्त, स्वी. ग्रं. क्र. १२, पृ. १५१.

२२ आक्टोबर १७००] (- २२८ -) [२० जमादिलावल, इहिदे मया अलफ.

श्रीशंकर

अव्वंडित लक्ष्मी अलंकृत राजमान्य राजश्री बाळाजी विस्वनाथ नामजाद

सरसुभा पुणे गोसावी यांसी.

शेवक निळकंठ मोरेश्वर प्रधान नमस्कार सुा इहिदे मया आलफ. राजश्री निळकंठराऊ पुश्वंकर यांचा इनाम मौजे चाबळी ताा कन्हेंपठार कास टका एक आहे. त्यास तुम्ही तिजार्हेचा तगादा लाऊन राा गणेश शंकर निळकंठराऊ याजपासून साडेसा रुपये घेतले. पुढें तिशा रुपयाचा रोखा केला आहे म्हणून बतमान विदित जाले. ऐशास या लोकांचे चालवणे अगत्य लागते. गुदस्ताहि तिजार्हे घेतली नाही. कोणे हे गोष्टीचा उपमर्ग लागो दिल्हा नाही. हें तुम्हास कळले आसोन हाती तीनशा रुपयाचा रोखा तुम्ही काथे म्हणून केला. याउपरी रोखा केला असलि (या) तो मना करणे. साडेसा रुपये घेतले ते फिराऊन देणे. मागती बोभाट येऊ न देणे. सालाबादप्रमाणे चालवणे नवी कानून न करणे. छ २० जमादिलावल. आजप्रमाण. [शिक्षा- 'लेखन : सीमा समु : हसति']

सुरु सुद

भा. इ. स. मं. तृतीय संमेलन वृत्त, स्वी. ग्रं. क्र. १२, पृ. १५०-१५१.

८ नोव्हेंबर १७००] (- २२९ -) [७ जमादिलाखर, मन १११०

[फारशी शिके दोन]

[फारसी मजकूर]

राजश्री महाराज राऊगवान ज्वाबाजी किलेदार किले आजमगड व फौजदार ठाणे पुणें वगैरे तां सिवाजी व मकार्जी व सादोजी व लखमोजी सेडिंगे व भिवजी व खंडोजी लकडा व संभाजी जाला व बालोजी करणवर वगैरे वस्ती मौजे खोर वगैरे सुा मन हजार १११० माहूम टानदा की तुम्ही चिमणाजी मोरदेऊ पटवारी मौजे खोर ताा कन्हेंपठार पाा मार याचे गळा पडिला आहा की तुझा भाऊ केसो पांडित याने आपली चुगळी केली की महाराज श्री राऊजीपासि करून कैद करविले. ये बाबेचा आपणापासि कुवर उग्रसेनजीचे मोहरेनसी कांगद आहे. त्याप्रमाणे जाव

करणे व केसोपतास हाजीर करणे. म्हणऊन कहर व जाजती जागवरीने चिमणाजी पासून कागद लेहोन घेतला कीं केसोपतास माहिनीयात हाजीर करावे. हाजीर न करावे तरी आपण जाय करावा म्हणऊन घेऊन जमिनीचा तगादा लाविला. त्यावरी चिमणाजी मार हुजूर घेऊन हकीकत जाहीर केली. त्याजवरी केसोपंतही घेऊन पोहचला, हरदो जगानी हाजीर मजालसी देखत अर्ज केला की आपणावरी नाहक बलाये घातली आहे तर साहेबी ईश्वर स्मरण बरहक इनमाफ केला पाहिज. त्यावरून शेर मजालसी देखत कुवर उग्रसेनजीस शफतपूर्वक पुमले कीं सेडगे मार म्हणत आहेत हे वर्तमान काय आहे ते मल्ये मागणे. त्याजवरी कुवर उग्रसेनजीनी शपथपूर्वक सांगितले की केसोपंत आगर चिमणाजीने सेडगे वगैरे याची चुकली केली नाही व आपण सेडगे यासि. कागद आपले मोहरनेसी दिधला नाही. सेडगे मार तुफानी आहेत. आपल्या मुढे माफक ल्यामी कागद बनाविला असेल तो कागद छुट असे. सेडगे मार सरासर झुटे म्हणऊन चिमणाजी व केसोपतास कागद मोहरनेसी करून दिधला असे. दिगर तुम्हीं कटाक्षित म्हणाल कीं हुजूरच पेश गैबत केसोपती अगर चिमणाजीने चुकली केली असेल त्याजवरून आम्हावरी इतराजी केली असेल तर हेही त्रैहिसात्र आहे. चिमणाजी व केसोपत यांनी तुमचे मामिले कांहीं नाहीर केले नाही. यासी नौदिगर असेल तर आपणास श्रीईश्वराची व वेतालिमाची व गाई ब्राह्मणाची शफत असे. या गरीब ब्राह्मणाचे गळा नाहक पडिलास यासि तुज बोलावयासि गरज व तालुक नाही. याहीवरी तू जबरदस्त करून तुफान करून या गरिबास छोडशील तरी पांचामधें याचे खराबीचा जाय तुम्हास करणे लागेल. ऐपे बरे समजणे. जैसा करिना होता तैसा बवाके लेहोन तुम्हास पाटविला आसे. राा छ ७ माहे जमादिला-
म्वर कार्तिक सुध ८ सवत १७२७ मुा ठाणे पुणा.

गोही

मोरो त्रिबक ठेकणे जोसी कुलकर्णी

मौजे वडगाऊ ना + + गाव

ताा हवली प्राा मार

भा. इ. सं. म. त्रै., व. ७, अं. १-४, पृ. ५१-५२.

२१ डिसेंबर १७००] (- २३० -) [२० रजव, इहिदे मय.
अलफ

श्रीशंकर

राजेश्री राधो त्रिमल मर मुभेदर मर देममुखी प्राा संचीव गोसावी यास

॥ ल अखंडित लक्ष्मी अलकृत राजमान्ये स्तोा हितुगव घोरपडे दंडवत मुा
इहिदे मया आलफ. राा मल्हारजी भाडवलकर यांस मुपे प्राा बारामतीची मरदेममुखी
आहे. त्यास तुम्ही ईस्कील करिता म्हणोन विदित केले. यैमियांस पेसजी मरदेममुखी

मानलेकडे जेंस चालत असेल त्याप्रो दुमाले करणे. येथिंशई उजूर न करणे. जाणिजे. रा ल २० माहे रजव. मोर्तव सुद. [शिक्षा- 'लेखन : मर्यादा']
[शिक्षा- 'श्रीगजामचर : गोंयचेमालोजी घोर : पडे : । सुतस्य वैरा : जेमुद्रा
पण्मुख : स्य विराजते'.

भा. इ. सं. मं. वार्षिक इतिवृत्त, शके १८३८, स्वी. ग्रं. क्र. १७, पृ. ९६.

१७०० इ.]

(- २३१ -)

श्री

दा घो अंतो नार ठाकुर कणशे व नारो माहादेव सेजवळकर मौजे कसेली
ता राजापुर मुद्दुर मन इहिदे मया अलफ कारणे राजेश्री रुद्राजी हरिदेव सेणवी मो
मजकुरी गोसावियामि लिहून दिल्या कतवा ऐसा जे. हजरत खान साहेबाची आर-
माराची स्वारी राजापुर प्रांते जाहाली ते समई मौजमजकुरची माणसे कविले दस्त
करून राजापुरीस आणिली. त्यास तुम्हास दिवाणात जमान देऊन खंड करार
केला. रुपये

ऐन रुपये २०५०

भाते १०२॥

२१५२॥

एकून एकवीसमे सांडवाचन रुपये मुदत महिने तीन झाडा करून देउन
मुदतीस दिले नाही तर दर माहे दर मदे व्याज चवचाप्रमाणे देउन याग्वेरीज जमानत
लोक शेत प्रमाणे देउन सदरहूचे कतवे अल्हादे कुलारस दिले आहेत. त्या-
प्रमाणें ... .. देउनु

साक्ष

भानजी गणपुला मौजे दवळे १

सिवभट राणाडिया गावग्वडीकर १

गणो विठल पराणजण्या आडिवेकर १

अंतो नार ठाकुर व नारोवा सेजवळकर वैकेस लिहिलेप्रमाणे मान

भा. इ. सं. मं. द्वितीय संमेलनवृत्त, स्वी. ग्रं. क्र. ८, पृ. ४९-५०.

१६ जुलै १७०१]

(- २३२ -)

[२० सफर, इसने मया

अल्फ

श्री रामदास

राम

[शिक्षा]

अज सुभा महालानिहाये प्रात पनाला ता मोकदमानी कसवे आम्हे सुभा इसने मया अल्फ. मातुश्री बयाबाई श्री (रामदास) स्वामीची नं. प्रदाये मिश हे बाईको बहुत थोर सतपात्र योग्य श्री कृष्णतीर्थ राहून मठ बांधोन अतीत अभ्यागत जे येते त्यास अनदान करून राहात आहे. योगश्रेम चाळिला पाहिजे म्हणोन यास का मारपैकी जमीन गाव मुळे भावर १० पाठ पड जमीन दिल्ली असे. खेरीज हकदार हद महदूद घाटून देऊन त्याचे स्वार्थीन करणे. ये गोम्टास कोणही इस्कील न करणे. जो परियेत मातुश्री परम अक्षतमरिस्ट असतील तोवर सदरहु पाऊभर इनाम चालवणे. कीर्ती करून अनभऊन राजश्री स्वामीस व राज्यास कल्याण चिंतन मुख्यरूप असतील. प्रतिवरसे नवीन पत्राचा आश्लेष न करणे. ताखिक लेहून घेऊन उ.सल पत्र परतोन भोगोटियासि परतोन देणे. रा छ २० सफर. मोर्तव मुद. [शिक्षा- 'मोर्तव : मुद']

भा इ. सं. मं. त्रै., व. ७, अं. १-४, पृ. ९९.

२३ आगष्ट १७०१]

(- २३३ -)

[भाद्रपद शुद्ध १, इसने

मया अल्फ.

श्री

दा वैष्णवी अंतनाक विन हरनाक पाडावा मत्तु खरमोळा व गणा विन विठल गोठणकरस सा मौजे कसली तपे राजापुर मुद्दुर मन इसने मया व अल्फ. कारण राजश्री रामाजी लिंगोजी कुळकर्णी मौजे मजकूर स्वामीस लिहून दिव्हा कवृलकतवा पेसा जे. कमीनाचे बाईल व मूल वनाम कमली व राम ऐसे दस्तगीर होऊन राजपुरीस आणिले. त्यावर अंतो नार टाकुर व नारो माहादेऊ कळकिण हे राजपुरीस एऊन रा रुद्राजी हरिदेव यांमी वजीद होऊन जमान देऊन वेदाइन बाहीर काढले आणि माथा रुपये २०० मोकरर केले आणि अंतो नार टाकुर श्रीहरेश्वरास गेला. तेथे मृत्यु पावला. त्या उपर आम्ही दिवाणचा खंड द्यावा व जमानत दर सदे का दर ५ व मता का दर सदे ५ प्रमाणे द्यावे त्यास औकात नाही. मग आपण राजपुरीस आलो. हर कोटे विकून घेऊन अगर कोणाचे बागेवर टेवील तर ठेऊन घेऊन मग औकात नाही मग सोड का ५० करून बाकी ऐन खंड का १५० दीडसे मोकरर केला आहे. त्याबद्दल तुम्हीं जेथे विकाल तेथे आपण राजी आहे. तुमचे द्रव्याचे विव्हे

महाराष्ट्रनिहाऱ्माची साधने

होईल तेंव्हां आपण सुनेत. भाद्रपद सुध प्रातपदा मोकाम राजपुर्ण.

साध

सामली शाहाणा मौजे जली

ल्लिा अंतो केशव खांडेकर माजे गावगडी

अंतो पाथ्ये त्रिन विठल पाथ्ये नेवाळकर मौजे कोंठ

भा. इ. सं. मे. द्वितीय संमेलन वृत्त, स्वी. ग्रं. क्र. ८, पृ. ५०.

३ जानेवारी १७०२] (- २३४ -) [पौष शुद्ध १५, शके १६२३

शके १६२३ वृशानाव संवत्सरे पुस शुध १५ ते दिवसी घाम्णापैकीं हरनाक
माहार मौजे गोसावी याणे पाउतकाची थापना केली. सदरहू थानक मौजे निमगाऊ
नागणा ता खेड सुा सन १११२.

भा. इ. सं. मे. वार्षिक इतिवृत्त, शके १८३५, स्वी. ग्रं. क्र. ७, पृ. ४६०.

५ नवंबर १७०२] (- २३५ -) [कार्तिक वद्य १२,
रा. श. २९.

श्री

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके २९ चित्रभानु संवत्सरे कार्तिक बहुल द्वादसी
गुरुवासर श्रव्याये कुलावतंस श्री राजा शिवछत्रपति याणी समस्त सेना धुरंधर विश्वा-
सनिश्री राजमान्य राजश्री जयसिंग जाधवराऊ सेनापति जमनमुळुक याम आज्ञा
केली ऐसीजे. राजश्री अंताजी बर्जि सेना समसहस्री तुम्हाकडे दिल्ले आहेत. हे
सांप्रत वतनाच्या सरजामानिमित्य हुजूर राहिले होते. हल्ली आज्ञा देऊन पाठविले
आहेत. तरी तुम्ही यांच्या मामला मजोन देऊन यांचे हाते स्वामिकार्य घेत जाणे.
यांजकडील सरजाम करून देऊन हुजूर लिहिणे. स्वामी सनदा सादर कार्गिलि
जाणीजे. बहुत लिहिणे तरी तुम्ही मुज असा.

महाराष्ट्र साहित्य, व. १, अं. ३, सप्तंबर १९१९, पृ. १०२.

१५ दिसेंबर १७०२] (- २३६ -) [पौष शुद्ध ८ मंगळवार,
रा. श. २९

श्री

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके २९ चित्रभानु संवत्सरे पौष्य शुध अष्टमी भोम-
वासर श्रव्यायकुलावतंस श्री राजा शिवछत्रपती याणीं पारपत्यगा(र) व कारकुन तर्फे

[शिक्षा]^१ जोर खोरे यांसि आज्ञा केली ऐसी जे. संताजी माहाला याणी हुन्नर येऊन विदित केले की मौजे जोर व गोलगांव व गुळुव तर्फ मजकुर... [पुढील भाग गहाळ]

मा. इ. सं. मं. पंचम संमेलन वृत्त, शके १८३९. स्वी. ग्रं. क्र. २०, पृ. १७.

२२ दिसेंबर १७०२] (- २३७ -) [पौष शुद्ध १४ मंगलवार.
शके १६२४; १२ सावान.
सन १११२ फ.

शके १६२४ चित्रभान संवत्सरे पृथ शुभ १८ मंगलवार ते दिवसी अवराग शाह पातशहा मौजे कोरगाऊ ता. पावल येथे तलेगावीहून आला. तेथून अहादी (?) कनेरसरावरून आले आणि श्रीदेवाचा मंडप व पडशाल पाडिली व कलमर्ही थोडामा वरून पाडिला व देवाचे लेप फोडिले व वेल येक मारिला. परंतु स्वयंभू लिंगा वाचली आहेती. त्यास ढका लावला नाही. थानक मौजे निमगाव नागणा ता. खेड मुा सन १११२ व १२ सावान

मा. इ. सं. मंडळ. इ. वार्षिक दस्तवृत्त, शके १८३९. स्वी. ग्रं. क्र. ७, पृ. ४६०-६१.

७ मार्च १७०३] (- २३८ -) [चैत्र शुद्ध १ गविवार.
शके १६२५; २२
जिल्हा, फ. १११२.

[फारसी मजकुर]

स्वस्ती श्री नृपशालिवान शके १६२५ वरुदा सुभानुनाम संवत्सरे चैत्र शुभ प्रतीपदा रविवार सुद्ध^२ सन १११२ अल्फ (फ. मली-मुा नाही) कारणे गलेश्री वेदमूर्ती रायेभट वीन बाळभट जोड्डी साकीन कमरा मुर्तजाबाद यामी मिदो. बाबाजी वा रामाजी महादेव साकीन कमरे मजकुर यांना लिहून दिव्हे दानपत्र येसे जे. अमचे धरामधे ठाव (थावा ?) पळेमसी अंकण तीनी ३ मरुद गजेश्री बाहिरो जयगम पारसनीस. दक्षण धरून उचरेस जांगमुदी भट अंस. मधे देवळ नरगीव्ह अमन्ना कुल स्वामी. तेथून तीनी अंकण थावा अमचे तकसीम वगतील थावा अमचे बापमावाचे असे त्यास समर्थ नाही. त्याचे राज मजसवा वा दिला ...

१. शिक्षा- ' श्री : आई आदि पुरुष : श्रीराजा शिचलत्रप : नि स्वामिकृपानिधी : तेंस्य परशुराम त्र्यंब : क प्रतिनिधि :

२. सन सुद्ध ११०३ येतो-येथे सनाचा आकडा सुद्ध नसून फ. मली अहे.

कुल गज सुमार चोवीस

२४

अर्जेगज सुमार पंधरा

१५

येमे सदरहु होने ते घराबाब अम्ही तुम्हास पाये धुऊन कृतार्थबुधीने काया वाच्याकमानसीक सौभाग्यवंती कृष्णवर्णी गंगेचे उदक देवब्राह्मण साक्ष करून कृष्णा पण घरा घालून घरा दान दिले असे. तुम्ही घराभये देव पुजावा वेदमंत्रपठण वा आयद्योत्र करून वैश्वदेव उपासन दिवा लावणे. अमचे कुलस्वामीचे पुजा करून सामा राज लेकऱ्णे लेकरा ईमारनी बांधांन पिडी दगपिडी मुखरूप असीजे. पेस्तुर अम्हास त्या घरास अर्थाअर्थ समंध नाही. या घरा विशई अमचे कोणी डाईज गोत्रीज यास समंध नाहीं वा हक्कत वा फितवा केळया त्यास देवब्राह्मण वा गाईचे आण असे. हे दानपत्र लिहून दिले सही...

घराचे हक हमसाई

दक्षणकडे देवजी अंबाजी अर्जुनवाडकर

मालिचे पाणी पस्लेम भागेस पनाल पार-
सनीसाचे अंगणात पडत असे.

ईशानकडे अमचे आड असे सकलिक

लोक प्राशन करीत असे.

तिमाजी माहादेऊ

स्वहस्त गमाजी माहादेव मोा कोा मुर्तजाबाद

तेरीख २९ माहे जिलकाद

पत्रप्रमाणे साक्षी नृहरि व्यास

पत्रप्रमाणे आणि भट्ट जेरे साक्षी

भागोजी नाईक साकष

मीडलम पाटल मामले मुर्तजाबाद

उत्तरेस आनंदरासी गुरवं अवेचा पुजारी

मामले मजकुर

अंगणातील पाणी मोहरीचे तोड पुर्वेकडे

पाणी बात असे.

पूर्वभागेस कामणा जडय

वेकाजी रुद्र पत्र प्रमाण साक्ष

पत्रप्रमाणे साक्षी गोपाल गोसावी

श्रीनिवास रुद्राजी नाडिगौडा सरकार

मजकुर

कृष्णराऊ व्यंकटराऊ श्री निवास देसपाडे

सरकार मजकुर

वेकाजी दादो देसमुख

भा. इ. सं. मं. त्रै., व. ४, अं. १-४, पृ. ८५-८६,

१२ मार्च १७०३]

(- २३९ -)

[चैत्र शुद्ध ६ शुक्रवार,

रा. श. २९

श्री

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके २९ सुभानु सवत्सरे चैत्र शुद्ध पष्ठी भृगुवासर
श्रव्रीय कुलावतंस राजा शिवछत्रपति याणी वर्धई व वंडई व गणई बेरड नामजाद
किले सिद्दगड यासी आज्ञा केली ऐसी जे. तुम्ही किले मजकुरा कष्ट मेहनत करिना
म्हणून हे वर्तमान राजश्री च्यंबक शिवदेव व सिदोजी जाधव मुद्राधारी किले मार
याणी हुजुर लिहिले. त्यावरून तुमचे सेवेचा...जाला तंगी तुम्ही नैसेच येकानष्ट सेवक

आहा. पुढेंहि येच गीतीनें स्वामी सेवा करीत जाणे म्हणजे तुमची सर्पराजी करितील जाणिजे... .. समस्त. ['मर्या : देया वि : राजिते शिक्का']

भा. इ. सं. मं. त्रै, ७, अं. १-४, पु. ७४-७५.

१६ एप्रिल १७०३] (- २४० -) [वैशाख शुद्ध ११ शुक्रवार
रा. श. २९

श्री

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके २९ सुभानु नाम (सं)वत्सरे वैष्णव शुभ येका दशी भृगुवासरे क्षत्रीय कुलवतंस श्री राजा मिश्रवपति याणी वार्ड वेगड व खेड वेगड यासि आज्ञा केली ऐसी जे. मिहगडास औरंगजेब विलगला होता. त्यास नतिजा पावावया निमित्त स्वामीने तुम्हास किल्ला मारी ठेविले होते. उतावली करून हिमत सोडून तहहू करून किल्ल्यावरून उतरून राजगडास आलेस. म्हणोन हे वर्तमान धोंडजी चव्हाण दिा लवे याने हुजूर विहीत केले. त्यास स्वामीने तुमचे मदतीस लोक पाठविले. ऐवज दारू पाठविण्यास कांहीं न्यून केले नसतां उतावली करून हिमत सोडून ही गोष्ट केली हे कांहीं बरे केले नाही. पर्जन्य पडेपर्यंत भांडवावयाचा होता ती गोष्ट न केली. याउपरी राजगडी राहून औरंगजेब (यास न) नतिजा पावावयाची आज्ञा केली आहे. तर तुम्ही राजगडी राजश्री शंकराजी पंडित मन्त्री आहेत त्याची भेटी घेणे आणि त्याचे... पा जमावानसी पर्जन्यकालपर्यंत राहून शत्रूस नतिजा पावणे आणि (पुढील तीन ओळी फाटल्या आहेत).

भा. इ. सं. मं. त्रै, व. ७, अं. १-४, पु. ७५.

१३ मे १७०३] (- २४१ -) [७ मोहरम, सलास
मया अलफ

[शिक्का] १

अज स्वारी राजश्री बालाजी विश्वनाथ दिा राजश्री मेनापरी तप मोकादमानी कसबा सामबड प्रा पुणे सुा सलास मया अलफ. कमब मजकूर पैकी घासदाणा म्वाग दिा स्वारी मजकूर देणे—

सा ४०

दाणा ॥.

बकरे १५

एकूण रु चालीस दाणा दाहा मण रास आढा करणे

छ ७ मोहरम. [शिक्का- 'मोर्तब : सुद']

भा. इ. सं. मं. समस संमेलन वृत्त, शके १८४१, स्वी. प्रं. क्र. २५, पु. १२६.

१. शिक्का- 'श्री उमाकांत : पदोभोज भजनात : समुद्रते : ॥ बालाजी : विश्वनाथस्य मुद्रा : विजयते तरां.'

२७ आगस्ट १७०३] (- २४२ -) [श्रावण वद्य ११ शुक्रवार,
ग. श. ३०

श्री कृष्ण

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके ३० सुमान् संवत्सरे श्रावण वद्वत् वैशाखी
[शिक्षा] [शिक्षा] भृगुवास्य क्षत्रीये कुल्यवेतस श्री राजा सिध लक्ष्मपति याणी
वर्षडे वेरड व बाजे यासी आशा केली ऐसी जे. आसीनखानाचा भाऊ न्यामतखान व
वर्षेचा व शिरवळचा फौजदार जमावानसी चालोन आला. त्यासी तुम्ही व वेरडानी
गाठ घालून मारून चालविला. तेणेकरून न्यामतखान दस्त केला. घोडा नगरा
निशाण पाडाव केला. म्हणोन संताजी खरोडे याणी हुजूर लिहिले. त्यावरून तुमचे
मेवचा मुजरा जाला. शाबास तुमची बरी शत केली. हाली न्यामतखान फौजदार
पाडाऊ जाला आठे तो हुजूर आणविला आमे. संताजी खरोडे हुजूर घेऊन येतील.
तुम्हाकडे निशाण नगरा पाडाव जाला आसल ते घेऊन तुम्ही हुजूर येणे. स्वामी
तुमची मर्फराजे करतील. निदेश समज. मोर्तव.

रुजू सुरू सुद वार

भा. इ. सं. मं. त्रै., व. ७, अं. १-४, पृ. ७५-७६.

१५ सप्टेंबर १७०३] (- २४३ -) [१८ जमादियावळ, आर्वा
मया अलफ

श्री

राजश्री रामचंद्र लिगोजी मयनीस जाजरे येसवंत दुसरा गोमावी यांसी
अखंडित लक्ष्मी अलंकृत राजमान्य स्नेहांकित कानाजी आंग्रे मखेल राम
राम. सुा आर्वा मया अलफ तुम्ही पत्र पाठविले. लिहिले की झांप व वांसे नागल
भरून गांव खाडीतून गलवते आली. त्यास झांप, वांसे कोट उतरावे म्हणोन तरी येथे
तुम्हांस राम झांप वांसे पाहिजेत. तरी जेवडे पाहिजेत तेवढे ठेवणे, वगळ गलवते
येथे खाना करणे. शाकागर्भ प्रयोजन नमेल तरी अगदी भरलीच गलवते देखील
नागल खाना करणे. जाणिजे. गा ल १८ जमादियावळ. [शिक्षा- 'मोर्तव : मुद']
[शिक्षा : श्री. : राजाराम खणी : मादर तुकोजीसुत कानोजी : आंग्रे नीरंतर]

त्रिदिवजानविस्तार. व. ५६, अं. ११, नोव्हेंबर १९२५. पृ. ४९०.

१९ दिसंबर १७०३] (- २४४ -) [२१ सावान, ४७ जुलुस

हजरत जिलमुभानी महमद अशरफ आलमगीर

मुसद्दियानि मोहिमांत हाल व इस्तक़्वाल व देशमुग़वान व देसपांडियानि व मुकदमान व रआयामजारेआन मौजा आवडी पा द्वेवेली मुर्तजावाद सरकार मजकूर मुभे दारुलजफ़र विजापूर मनाजी पांच वहां विधे जमीन वजर बुफ्तादा खारज जमा लायक जिराआत अज सवाद मौजा मजकूर दरवझे मदद माप बयाबाई तमदीक फरके मुबारक मदगान मुकरर व मुतअर्गीज नमुदा शुद बायद के अग़ाजी मजकूरगा नमुदा चक्रवस्ता वतसरुफ़े ऊवा गुज़ान्द के सर्फ़ मायेपत् खुद नमुदा बादवो बरीकाई दवा मेदौलत आबदे मुदत एपते घाल नुमायद व अग़ाजी मजकूर मरक़ुअ इनाम दानिस्ता हसबूल... व अमल आरद दरिबाव कदथन तमाम दानद तहरीर कि तारीख २१ शहरे सावान सन ४७ (जुलुसवाला) मोतब.

भा. इ. सं. मं. त्रै., व. ७, अंक १-४, पृ. १००.

१७०३-४ इ. स.] (- २४५ -) [सन १११३ फसली

[फारसी शिक्षा व मजकूर]

सिवाय तुमार बामिलती वर जिमे वजागत व अवाली पनाहा सेव्य सींगजुदीन महमद दीवान महाल पाये वार्की पा म्बड-धामणी मां वार्मीम मुवे वगड पायाघाट सुा सन १११३ (फसली) अज तहमील तहवेल सेक नूगमहमद नायेव वजागतपन्हा मजकूर मोकरार टके १९७६९॥४॥ मा येकुन ईस हजार सातसे येकुनहातर टके साडेअठावीस रुके गस जागीर मेट जाहाबाजग्वान टके १४९१९॥४॥ जागीर मुभा नजी दमे टके ४८५०४ देा देसमुग़वान देा विटोजी आा देसपांडिये सहस्त देसमुग़वान

अवधूतजी व धर्माजी

अवधूतजी प्रताप

दताजी कोनेर

नारायेनजी

भा. इ. सं. मं. त्रै., व. ७, अं. १-४, पृ. ५२.

१७०३-१७०४ इ. स.] (- २४६ -) [सन १११३ फसली

श्रीशंकर

फारग्वती बगो राजश्री कचेद्वरभट ब्रम्हे का चाकण यासि एसाजी देशमुग़ प्राा मार सुा सन १११३ (फसली ?) कागणे फारग्वती लेंदोन दिधली एसा जे.

तुम्हास परवाना इनामतीचा मौजे गोनोडी व मौजे आविले या दोन्ही गावांचा इनामतीचा परवाना करून अणाययावदल पातशाही लष्कराम चौघांनी सा ७०० सातसे देऊन पाठविले. त्यास सतराअठरा वरसे पकियाम जाली. परंत परवाना तलाम करितां न जाल्या. मग आपआपले तक्कीभेचे सा १७१ पावणेदोनसे व्यापैवीं आपण तुम्हाला सोडिले रूपये १२॥ साडेचारा. ते आपण आपले भरून पावलों. तुमची मेहनती बुडाली. आपले व्याज बुडाले. तुम्हासी आपणामी अर्थाअर्थी समंभ नाही. आपले भाऊवद मृत्युकसे कोणी मुजाहीम होणार नाही. याम अन्यथा करु तरी श्रीजीची आण असे. पूर्वजाची आण असे. हें लिहिलें सही.

रामजोसी का मार

गोही कृष्णभट पुराणीक का मार

मल्हारजी पाा ढोकला मौजे करंदी का

सदू नाणेकर का मार.

मार.

रामजी तोडकरी का मार.

श्रीमस्वतीमंदिर, व. ८, अ. ११-१२, क्र. ४१, ६ माघ-फाल्गुन १८३० शके, पु. १४-५.

२५ एप्रिल १७०४]

(- २४७ -) [वैशाख शुद्ध ३ मंगलवार;
रा. श. ३०; १ मोहरम,
आर्वा मया अलफ

विठलदेव

श्री

श्री सकल गुणमंडित अर्वाडित लक्ष्मी आलंकृत राजमान्य राजश्री अंताजी त्रिमल देशाधिकारी व देशलेशक वर्तमान भावी प्रांत पुणे, गोसावी यांसी प्रती श्रीकराचार्य पंडितराय आशिर्वाद. गज्याभिषेक शके ३० तारणनामसंवत्सरे वैशाख शुद्ध तृतीया भौमवासेर राजश्री तुकोबा गोसावी सत्पुरुष यांचे पुत्र नारोबा गोसावी यांनी किले प्रसिद्धगडीचे मुक्कामी राजश्री स्वामीमन्निध आपले शिष्य सखोबा गोसावी याबरोबर पत्र पाठविले. तेथें विज्ञप्ति लिहिली कीं राजश्री तुकोबा गोसावी थोर सत्पुरुष मौजे देहू पाा पुणे येथें भगवतकथा करितां अदृश्य झाले. हे गोष्टी विख्यात आहे. त्यांच्या हस्ते पूजा श्री(विठल)या देवाचे मूर्तीची होत होती. ते पूजा आपण चालवीत आहो. पूजेचे अनुकूलतेकारणें राजश्री रामचंद्र पंडित अमात्य यांनी मौजे मजकूर (अर्था इनाम) श्री देवास दिल्लें होतें. ऐतियास महाराज भ्रमपरायण आहेत. देवाची पूजा उत्तरोत्तर चाललीयानें तें श्रेय महाराजांस आहे. यास्तव मौजे मजकूर श्रीस इनाम दिले पाहिजे म्हणोन विज्ञप्ति लिहिली. त्यावरून राजश्री स्वामींनी मनास अणतां राजश्री तुकोबा गोसावी बहुत थोर सत्पुरुष भगवत साक्षात्कारी पुरुष होत. यांचे पुत्र राजश्री नारोबा गोसावीही भगवतपरायण आहेत. तुकोबा गोसावी स्वहस्ते श्रीची पूजा करीत होते. ते पूजा नारोबा गोसावीही चालवीत आहेत. देहू बहुत जाग्रत स्थान आहे. तेथें पूजापुरस्कार उत्तरोत्तर उत्तमप्रकारें नियत चालल्यानें गज्यास कल्याण आहे. यास्तव राजश्री स्वामींनी मौजे देहू पाा पुणें संपूर्ण देहू १

एक श्रीचे पूजेकारणीं कुलचाच कुलकाम् हल्लीपट्टी व पेस्तगपट्टी देखील खेरीज हक्कदार इनाम सर्व इनाम दिव्हा. तेथील वेटीवेगारी सर्व उपसर्ग मुक्त केले आणि मौजे मजकूर तुकोबा गोमावी यांचे पुत्र नारोबा गोमावी आदिकरून जे वंशपरंपरा त्यांचे स्वाधीन केले आहे. तुम्ही मौजे मजकूर रा० नारोबा गोमावी यांचे स्वाधीन ग्राम चतुःसीमामहित करणे. प्रतिवर्षी नूतन पत्राचा आशेष न करणे. प्रति लिहून घेऊन मुख्य पत्र फस्तून देणे. छ. १ मोहरम सुा अर्वा मया व अल्प- हे आशीर्वाद.

विविधज्ञानविस्तार, व. ३३, अ. ११-१२, दिसेंबर १९०२, पृ. ३५५-६,

१९, एप्रिल १७०५] (- २४८ -) [वैशाख शुद्ध ७ गुरुवार,
जुलूस ४९

०॥ श्रीशंकर

राजश्री श्री देव स्वामीचे सेवेसी

० ॥ छ श्रीमंत परमपूज्य तपोनिधी मुक्तिदायक सकलगुणालंकरण देवमान्य
वरदमूर्तीपरायण राजमान्य राजश्री

आज्ञाधारक सेवेसी मातुश्री येसूसाई साहेब दांनी करकमल जांझन चरणावरी मस्तक ठेऊन साष्टांग नमस्कार विनंति उपरी. येथील क्षेम तागाईत वैशाख शुध मसमी गुरुवार जाणऊन मुकाम अहमदानगरी दुर्गात स्वामीच्या आशीर्वाद करून यथास्थित असे. स्वकीय कुशललेखन आज्ञा केली पाहिजे. विशेष बहुत दिवस जाले. स्वामीनी आशीर्वादपत्र पाठवून बालकाचा परामृश केला नाही. या करितां चिंताम स्वस्थता होत नाही. ते देव जाणे. तरी स्वामीनी येणारा मनुष्य बराचरी प्रतिश्रणी आशीर्वादपत्र पाठवित गेले पाहिजे. विशेष आमचें वर्तमान तरी स्वामीपासी मन्यच लेखन केले पाहिजे. चिरंजीव दाजी तां पृथ्वीपतीसमागमें गेले. आश्रम सार्वभौमाची आज्ञा जाली की अहमदानगरास जावे. आज्ञेप्रमाणे आश्रम अहमदानगरास घेऊन आले. येथें आल्यावरी आजी पांच मास जाले. परंतु स्वर्चांरी बहुत तंगचाई जाली. काय निमित्त तरी सार्वभौम दूर गेले. अमचा तनखा जो दिव्हा तेथे ताघानी व हरिभक्तानी व काही काळाने करून प्रतीकूल जाली. त्यामुळे द्रव्य येणे राहिले. येथे अहमदानगरी साहुकाराचे पांच सात सहस्र ब्रह्मस्य जाले. आता कोण्ही देत नाही. मागिल्याच पैकियास तागाडे लाविले आहेत. त्याच्यामुळे बहुत कष्टी होतां. ते दुःखसारा स्वामीस काय म्हणऊन ल्याहावा न जाणो. स्वामीच्या सेवेसी रायाजी जाधव पाठविला असे. तरी माहाराज कैलासवासी स्वामी गेल्या तागाईत आपणावरि हा कमाला प्राप्त जाला. इंगळास वोळवे लागले. वरें होणार भविष्य त्यास यन्न काय आहे. आतां एक स्वामी वितरिक्त

आणीक कोणाचा भरवसा या समयांत नाही. एक स्वामी च कदेश परिहार करितील. इतराच्याने काही होणे नाही. मारांश गोष्टी की ब्रह्मस्तापासून मुक्त केल्याने बहुत कीर्ति स्वामींनी आहे आणि पाऊस पाणी जाल्यावरी स्वामी ज्यापासून देवितील त्यास प्रविष्ट करून. परंतु हा समय आम्हावरी कठीण पडला आहे. आपले कोणी येथे प्रतिपत्ती नाही. ऐसा प्रसंग प्राप्त जाला आहे. याचे निवारण करणार स्वामी आहेत. माझी उपेक्षा केली न पाहिजे. बगड चिंजिवाकडील मामराज व आमचे वर्तमान गयाजी मुखांतरी चरणापाशी विनंती करितां झुत होईल. ते सत्यच मानणे. विशेष त्याहाचे तरी आपण अज्ञान मूढ. असे लिहिता येत नाही अथवा ज्ञान ही नाही. त्याह्वार आपणाजवळी कोणही शाहणा कारकून नाही. आवाक्षराची क्षमा केली पाहिजे. कृपा आशीर्वाद निरंतर करित गेले पाहिजे. कृपा असो दीजे. जाणिजे. मो [शिक्षा- 'श्री : मोर्तेब : सुद']

मेवेसी मेवक वसवताने चरणावरी मस्तक ठेऊन सां दंडवत विनंति उपरि. ल्या परिसीजे. मी मेवक असे. आशीर्वाद पत्र पाठवीत जाणे. जाणीजे. हे विनंति. गा छ ११ माह मोहरम सन ४९ (२४ एप्रिल १७०५). हे विज्ञापना.

भा. इ. सं. मं. वार्षिक इतिवृत्त, शके १८२७, स्वी. ग्रं. क्र. ११, पृ. २९८-२९९.

२८ एप्रिल १७०५] (- २४९ -) [१५ मोहरम, खमस मया अलफ

श्री

[शिक्षा]^१

आजापत्र समस्त राजकार्य भुंग्धर विस्वामनिधी राजमान्य राजश्री शंकराजी पंडीत मचीव ता मोकदम मौजे सिगवली ता पौडग्योरा मुा खमस मया अलफ किले सिहगड.

गड गनिमापासून हस्तगत करावयास धारकरी नेमिले. त्यामधे रामजी फाटक पडाती याां बरावरी स्वारी राजश्री पंताजी सिवदेउ यास नेमिले होते. त्याप्रा धारकरीयांत चढोन शेत करून किला हस्तगत केला. याबदल मौजे मजकूरपैकी मारनिलेस ईनाम राजश्री मोरोपंत प्रधान याच्या धारियाप्रा जमीन खराब राजभाग खडी ४ च्यार खंडीची जमीन ईनाम करून दिली असे. तरी सदरहू जमीन नेमून मारनिलेस कीटी करावयास देणे. हे...वितील. छ १५ मोहरम पा हुजर. [शिक्षा- 'पत्रावधिरयं भाति']

बार मुरु सुद बार

भा. इ. सं. मं. त्रै., वं. ६, अं. २-४, पृ. ८७.

१. शिक्षा- 'श्रीशंकराजी : नारायण.'

१२ एप्रिल १७०५]

(- २५० -) [वैशाख वद्य २ गविवासर.
रा. श. ३१

श्री

स्वति श्री राज्याभिषेक शके (३१) पार्थिव नाम सवल्लरे वैशाख (बहुल)
द्वितीया गविवासरे श्रात्रये कुलावतंस श्री राजाशिवल्लवती याणी गमजी
[सिका] [सिका] फाटक यासी आज्ञा केली असी जे. तुम्ही गो मंत्राजी
पंडीत सचीव याचे आज्ञाप्रो राजश्री व्यंक सिवदेव पंताजी (मि) वदेव याचराचरी
जाऊन कस्त करून किले सेंद्रगड हास्तगत केला, देवीमिंग किलेंदर हे पाडाव करून
फते केला. म्हणोन पंत मारगनिव्दनी हुजूर लिहिले. त्यावरून तुमचे मेवेचा मजुर
जाहाला. तरी तुम्ही येकनिष्ट मदीनी सेवक आहा. तुम्हापासून स्वामीकार्यासी आंतर
पडो पाहाते कीं काय. याउपरीहि सचीव पंताचे आज्ञाप्रो स्वामीकार्य करीत जाणे.
म्हणजे कुला(स) उजीत हाईल. जाणीजे. लेखनालंकार. मोर्तव.

रुजु

सुरु सुद

भा. इ. सं. मं. त्रै., व ६, अं. १-४, पृ. ८७-८८.

२ जून १७०६]

(- २५१ -)

[१ गविलावल. सवा.
मया अलफ

श्री.

॥ मा अनाम हणमतराऊ फाटक याम संकगजी नारायण सचीव मुद्द
सन सवा मया अलफ. किले राजगडावरी जी श ... आपले लोक चढोन
[शिक्षा] किला फते केला. म्हणून राजश्री पंताजी पंता लिहिले. त्यावरून तुमचा
मजुरा जाला. पुढेंहि पंत मझारनिव्दने आज्ञप्रमाणे स्वामीकार्य करून आपले
मेवेचा मजुरा करून घेणे. ल १ गविलावल पा. हुजूर मोर्तव.

सुरु सुद

भा. इ. सं. मं. त्रै., व. ६, अं. १-४, पृ. ८८.

३ मे १७०७]

(- २५२ -)

[११ मफर, सवा
मया अलफ

[शिक्षा]

आज्ञापव राजेश्री पंतप्रधान ताहा मोकदम मौजे कलेंवे तालुके परळी प्रांत
वाई मुा सवा मया व अल्लफ. मौजे मजकूर येथील ग्वाल्माचा अगमल राजेश्री

याचुराव कृष्ण यांजकडे किल्ले सातारा येथील संग्रामास आहे. तो व मरदेशमुखी खेरीज श्री येवतेश्वराची नेमणूक सालाबादची करून व खासबागेचा कमावीस राजेश्री नावजी शंकर हयतगव यांजकडे आहे. ते त्याजकडील दूर करून साल मजकुरापासून राजेश्री जोती अनंत मुभेदार माजी किल्ले सातारा यांस बदल मुशाहिग सातारा याची रोकड नेमणूक आहे. त्यापैकी करार करून देऊन हे मनद सादर केली असे. तरी यासां रुजू होऊन मांजे मजकुर येथील सदरहू अम्मलापैकी श्री येवतेश्वराची नेमणूक सालाबादची तीस रुपये खेरीज करून बाकी तिन्ही अम्मलाचा वसूल दरसाल मुगलीत यांजकडे बदल मुशाहिग दैत जाणें. जाणजे. ११ सफर. आज्ञा प्रमाण. मोतब.

~~~~~

चां. का. प्रसूच्या इति. साधनें, व. १, अं. ६, जानेवारी १८८२, पृ. १४

०१ जून १७०७]

(- २५३ -) [आपाढ शुद्ध ३ शनिवार,
रा. श. ३४

श्री

देव

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके ३४ सर्वाजित संवत्सरे आपाढ शुभ त्रितीया मंदवामरे श्रत्रियकुलवतंस श्री राजा शिवछत्रपती याणी राजमान्य राजश्री बालाजी विश्वनाथ सरमुभेदार प्रां दौलताबाद यांस आज्ञा केली ऐसी जे. फुलाजी भास्कर द्या श्री (देव) वास्तव्य चिचवड याजवरी रायाजी मिसाल याणे नस्ते कुमांड काहाडून '२०० पांचम रुपयांचा तगादा लावून पैस श्री पासून घेतले म्हणून हुजूर विदित जाळे. त्यावरून तुम्हास हे अज्ञापत्र सादर केले आहे. तरी तुम्ही हे जाणून रायाजी मिसाल याचा मुलाहिजा न कांरता त्या लबाडास वरजोर ताकीद करून सदरहू ऐवज त्याणे घेतला आहे तो त्याजपासून घेऊन श्रीकड पैका पाठवून देणे. एविशी त्याचा मुलाहिजा न करणे व तुम्हीहि ए गोष्टीस आज्ञेचे उद्यावरी न घालिता देखत आज्ञापत्र त्यास ताकीद करून पैके देवबणे. जाणजे. बहत काय लिहिणे. [शिक्का- 'मर्या : देयं विरा : जते']

मुरु सुद बार

~~~~~  
भा. इ. सं. मं. वार्षिक इतिवृत्त, शके १८२७, म्वी. ग्रं. क्र. ११, पृ. ३०२-३०३.

१७ सप्टेंबर १७०७ ]

( - २५४ - ) [ आश्विन शुद्ध ३ बुधवार,  
रा. श. ३४

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके ३४ सर्वाजितसंवत्सरे आश्विन शुद्ध त्रितीया सोम्यवामरे श्रत्रिय कुलवतंस श्री राजा शिवछत्रपति याणी सोमनाईक देसाई व देश कुलकर्णी ताा सेतवडे यांस आज्ञा केली ऐसी जे.

[ शिक्का ]<sup>१</sup> [ शिक्का ]<sup>२</sup> राजश्री शाहूराजे ताभ्यां निर्वाधानं निघाले आहेत म्हणून हुजूर वर्तमान आले. यैशाम हें राज्य थोरल्या कैलासवामी स्वामींनी बहुता श्रमं मेळऊन सर्वाथें संपूर्ण केले होते. तें राजश्री संगोजी राजे काका यांणी विध्वंसून टाकिले. आपणही अपाई पडले. त्या उपरी कैलासवामी स्वामी राज्याधिकारी झाले. त्यांणी स्वपराक्रमें नूतनच राज्य संपादिले. स्वामींनी त्याचें संरक्षण करून ताभ्यांचा पराभव केला. राज्याची अभिवृद्धि होत चालली. दुसरी गोष्टी हें राज्य थोरल्या कैलासवामी स्वामींनी तीर्थस्वरूप कैलासवामी स्वामींस यावेसं केले होते. तेसैं असतां त्यांस या राज्यासि संमंघ कांहीं नाहीं. त्या डोहणियांत जे मिळाले आहेत व मिळतील त्यांस नतीजा पावावयाची आज्ञा करून राजश्री जयसिंग जाधवराऊ मनापति व हंवीराव मोहिते सरलष्कर व वरकड सगदांस फौजेनिमी पाठविले आहेत. राजश्री परशुराम पंडित प्रतिनिधि यामाह खाना केले आहे. ज्यांचें अनुसंधान त्याकडे लागले असेल त्याचा हें मुल्याहजा होणार नाहीं. शासन कार्गिल. तुम्ही वतनदार येकनिष्ठ आहां. तुम्हांपासून अनसमिखी वर्तणूक होणार नाहीं. परंतु शाहूराजे यांजकडील कागदपत्र तुम्हास आले असतां कांहीं वर्तमान हुजूर लिहिले नाही म्हणजे कायें ? त्याकडून माणूस आले तेच कैद करून पाठवावयाचे होतें, ते गोष्टी न केली यामध्यें बरें कायें विचारिले आहे. या उपरी यैसं करीत न जाणें. त्याकडील कागदपत्र घेऊन माणूस येईल ते कैद करून हुजूर पाठवीत जाणें. कदाचित कोण्ही त्याकडे अनुसंधान लावील, राविता राखेल तरी त्याचा उचार राहणार नाहीं. तुम्ही अनसमिखी प्रसंग मनांत आणाल. कागदपत्र येईल तो पन्हास कराल. तरी तुमचें बरें होणार नाहीं. वतनापासून दूर व्हाल, हें जाणोन स्वामीच्या पायांमी निष्ठा धरून राहोन लिहिलेप्रमाणें वर्तणूक करणें. जाणीजे. लेखनालंकार

[ शिक्का 'मर्यादेयं विराजते' ] [ शिक्का--'लेखनीमा समुद्रमति' ]

सुरू सुरू

त्रिविधज्ञानविस्तार, व. ५५, अं. २, फेब्रुवारी १९०४, पृ. १०६ ३; दिवाळी अंक, व. १, अं. २, नवंबर १९४७, पृ. ३६.

१२ आक्टोबर १७०७ ] ( - २५५ - ) [ आश्विन वद्य १३ रविवार, रा. श. ३४; २६ रजव, सन्मान मया अलफ.

श्री

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके ३४ सर्वज्ञान नाम संवत्सरे आर्यानी बहुल त्रयोदशी रविचामरे क्षेत्रीयेकुळावंतस श्रीराजा शाहू लक्ष्मणी स्वामि यानि वेदमूर्ती

१. शिक्का--' श्री शिव : नरपति हर्षनिधान : मोक्षेश्वरसुत नील : कंठ प्रधान. '

२. शिक्का--' श्री आई अदिपुरुष : श्री राजा शिवलक्ष्मणपति स्वामी : कृपाधिनिधि ॥ तस्य परशुराम : त्र्यंबक प्रतिनिधि. '

राजश्री वीरेश्वरमठ यांनी वीरेश्वरमठ चित्राच पुणेकर यांस आज्ञा केली येसी जे. तुम्ही स्वामीच्या दर्शनास गोदावरीस आलेस. दर्शन जाले. परमयोग्य अनुष्ठाने वेदशास्त्रसंगन वैदिक व्रीहाल सन्कर्म आचरणे स्वामीस व महाराष्ट्र राज्यास कल्याण नितीत आहा. तुम्हा योगश्रेयस कालिदा पाहिजे म्हणून तुम्हास वर्षासन प्रतिवर्षी होनु पा २५ पंचमीस रास केलें असेली. सदरहू प्रमाणे वर्ष प्रतिवर्षी पावत जाईल अंतर्गते होणार नाही. तुम्ही मुख्यरूप राहोनु स्वामीचे कल्याण ईश्वीत जाणे जाणीजे. रा ल २६ रजतु मुा समान मया व अल्प. शिक्षा- 'मर्या : देय विरा : जते' ]

बार

भा. इ. सं. मं. त्रै. व. १, अं. २-३, पृ. ३९.

२० नवंबर १७०७ ]

( - २५६ - ) [ मार्गशीर्ष शुद्ध ९ शनिवार ]

रा. श. ३४

श्री

केशवचैतन्य

स्वामि श्रीगज्याभिषेक शके ३४ सर्वजित संवत्सरे मार्गशीर्ष शुभ नवमी मंदवा सर श्रद्धेयकुलावतंस श्रीगजा शिव लक्ष्मणी यांणी राजमान्य राजश्री बालाजी विश्वनाथ समुंभेदार प्रांत दौलताबाद यांसी आज्ञा केली येसी जे. वेदमूर्ति केशव मठाचे पौत्र कार्यभरांचे पुत्र कृष्णमठ राजसर्पी यांणी हुत्र येऊन विदीत केले की आपले गुरु श्री. ( केशव चैतन्य ) माहानुभाव वास्तव कसबे उत्तर प्रांत तुंगर येथे मठ आहे. त्यास पूर्वापर वृत्ती चालिली आहे:

मेत मुजेगी थल डटक	आंचराई व चिन्हाची	जकात पथक मजकूर पा
पैकी जमीन चावर येक १८	झाडे पुगान आहेत १	मालमेज उंचरे पैकी दर
		रोजीना रुके ७४

येकून मेत जमीन चावर येक व बाग झाडे व रोजांना रुके च्या येणें प्रमाणें चालत होतें. अलीकडे धामधुमेच्या प्रसंगा कारिता चालत नाही. तरी स्वामीने हे वृत्ती आपणांस धिलाकुसुर चाले येसी आज्ञा केली पाहिजे म्हणून विनंती केली. त्यावरून यांचे पूर्वील कागदपत्र मनास आणून सदरहू वृत्ती चालवावयाची आज्ञा करून देशाधिकारी यांस आज्ञापत्र सादर केलें आहे, तरी तुम्हीं कसबेकरांस ताकीद करून सदरहू वृत्ती याचे दुमालां करून वेपणवेपेने चाले येसे करणें. बहुत काये लिहिणे. [ शिक्षा- 'मर्या देय विराजते' ]

सुरु सुद

बार

भा. इ. सं. मं. त्रै., ४, अंक १-४, पृ. ८९.

२९ दिसेंबर १७०७ ] ( - २५७ - ) [ पौष वद्य १४ अनवार,  
रा. श. ३४

श्री

[ शिक्षा ]<sup>१</sup>

स्वस्ति श्री राज्याभिषाक शके ३४ सर्वजितनाम संवत्सरे पौष्य वहुल चतुर्दशी मंदवामरें क्षेत्रीये कुलावतम श्रीराजा शाहू छत्रपती स्वामी याणी राजश्री देशाधिकारी लेखक वर्तमान व भावी प्रांत वाई यांसी आज्ञा केली ऐसी जे, वेदमूर्ती विनायकभट्ट विन नारायेणभट्ट आफळे व समस्त ब्राह्मण वास्तव्य स्थल मौजे माहुली सा निव कृष्ण संगम याचेविशी वेदमूर्ती हरभट्ट विन जनार्दनभट्ट व विनायकभट्ट विन वैकनाथ आफळे या उभयतानी कसचे निव पां मजकूर येथील मुकामी स्वामी सानिध येऊन विदीत केले की विनायकभट्ट आफळे व समस्त ब्राह्मणास येदिलशहाचे वेळेपासून मौजे माहुली पा मार हा गाव इनाम चालत होता. त्यावरी हा प्रांत राजश्री कैलास-वामी स्वामीस हस्तगत जाला. तेव्हा ब्राह्मणांचा गाव अमानत करून कुटुंबे व योग्यता पाहोन त्या योग्य धन्य देविले हांते ते धन्येक दिवस चालिले. तेणकरून कालक्षप व चाले. म्हणून आपण राजश्री राजागम याचे कारकीर्दीस चंदीचे मुकामी जाऊन कितेक प्रकारे विदित केले की धन्यानेच केवळ अग्निहोत्रे व कुटुंब संरक्षण होत नार्हात. माहाराजे पूर्व-इनाम चालिले आहे त्याप्रमाणे चालववयाम आज्ञा केली पाहिजे. त्यावरून त्याणी मौजे मजकूर ब्राह्मणास इनाम करून देऊन देशाधिकारी यासी पत्र करून दिले आहे. सांप्रत माहाराजांचे येणे जाले आहे. तरी ज्याप्रा पाहिले इनाम चालत आहे त्याप्रमाणे करार करून देविले पाहिजे. म्हणजे स्नान संध्यादि सत्कर्म आचरणे सदैव माहाराजास व महाराष्ट्र राज्यास कल्याण चिंतून मुख्यरूप राहूं म्हणून विदित केले. त्यावरून मनास आणून पाहिले पत्र वेदमूर्ती जवळी आहे तेहि अवलोकन केले व ब्राह्मण समुदाय भले वैदिक अग्नेहोत्री याचे आसीर्वादेकरून राज्याचे व स्वामीचे कल्याण आहे. या करिता पेशजीप्रमाणे यासी मौजे माहुली सा निव पा मार हा गाव कुलवाच कुलकानु हालीपटी व पेस्तगपटी जल तरू पाशाण निधि निक्षेप झाडझाडोंग पडिले पानसहित खेरीज इनामती व हकदार करून देह सुमार १६ येक रास इनाम करार केलेला असे. तरी सदरहू वृत्ता येदिलशहाचे वेळेस सर्वमान्य ब्राह्मणास होता ते समई ज्या ज्या ब्राह्मणी अनभविले असेल ते मनास आणून तेणे प्रा त्यास ब्राह्मणास पुत्रपौत्रादि वंशपरंपरेने चालवणे. प्रतिवर्षी नवीन पत्राचा उत्तर न करणे. या पत्राची प्रती लेहोनु घेऊन असल पत्र विनायकभट्ट आफळे याजपामी भोगवटी-यास परतोन देणे. जाणजे.

[ शिक्षा-मर्यादेय विराजते ]

भा. इ. सं. मं. वार्षिक इतिवृत्त, शके १८३५, स्वी. प्र. क्र. ७, पृ. २३४-५.

१. श्री : ' शिव नरपति ह : पतिधान मोरेश्वर : सुत भैरव मुख्य : प्रधान. '



१७०७ इ. ]

( - २५८ - )

औरंगजेबाचें पुत्रास पत्र

आतां माझा वृद्धापकाळ येऊन टेपला, जेनें गांठले, व शरिराचीं गांठें विगळीत झालीं. ! या जगांत मी एक प्रवासी होतो, आणि जाणार तेथेही मी उपन्या प्रमाणें जातो ! माझी मला माहिती नाही, आणि माझ्या प्राग्दर्श्या काय आहे हेही मला कळत नाही ? सामर्थ्य असतांना मी जीं कर्मे केलीं, तीं आतां दुःस्वास मात्र कारण झाली आहेत. मी राज्य चालविणारा किंवा रक्षण कर्ताही नव्हतो ! माझें मौल्यवान आयुष्य व्यर्थ गेलें ! माझें संरक्षणकर्ती जी मनोदेवता ती मजजबळच होती, परंतु तिच्या सामर्थ्याचें प्रभाव माझ्या अजान अंध दृष्टीस गोचर झाला नाही ! मी ह्या जगांत मानवी स्वभावाच्या दुर्गुणांशिवाय कांहीं आणिले नसून तेंच बरोबर येऊन जातो. माझी पुढें काय गति होईल ? व मला कोणत्या यातना भोगाव्या लागतील ? याचा विचार मी करूं लागलों असतां मला फार भीति वाटते ! ईश्वराचें दातृत्व व कृपाळुता यांवर माझा पूर्ण भरंवसा आहे, तरीमाझ्या कृत्याकडे पाहिले असता मला त्याचें भय वाटल्यावांचून राहत नाही. ह्या जगांत माझ्या मार्गे सर्व शून्याकार होईल असें दिसतें. आणि हल्लीं तर अशक्तपणामुळे माझी पाठ वांकळी आणि हातापायांत हालण्या चालण्याचें सामर्थ्य नाही ! वादळ सुटलें होतें तें नाहीसें झालें; व मार्गे आशा मुद्रां राहिली नाही. मी सहस्रापराधी आहे, व मला कोणते शासन होईल हें कळत नाही. माझें राज्य माझ्या मार्गे तुमच्या स्वाधीन व्हावें ही ईश्वरेच्छा होती. म्हणून मी आतां तें राज्य तुमच्या ताब्यांत देऊन तुम्हास ईश्वराच्या स्वाधीन करून जातो. मला मरणव्यथेनें ग्रसिलें आहे. तुमची आई माझ्या दुःखाची वांटकरीण असून मरणसमयीं ती मजबरोबर येण्यास इच्छिते, परंतु नेमानेस कधीही चुकत नाही. मी आतां जातो ! मी मार्गास लागलों आहे ! जे कांहीं मी चांगले वाईट केले ते तुमच्या कारितां केलें ! प्राणोत्क्रमण कोणासही कळत नसतें, परंतु तें मला कळूं लागलें आहे.

~~~~~

गुलजार गुलहोशी, पु. १, अं. २, १८८३ इ. स., पृ. ४१-४२.

१७ जानेवारी १७०८]

(- २५९ -)

[साध शुद्ध ६ शनिवार,
ग. श. ३४.

श्री

स्वामि श्री राज्याभिषेक शके ३४ सर्वाजित नाम सवलर माध शुध शष्ठी मंद-
वासरे क्षोत्रयेकुलावतंस श्री राजा शाहु छत्रपती स्वामी याणी देशमुख व देशपाडी-
यांनी व मोक्षदमानी व ग्यानी कमये सासवड कार्यात मजकुर यांस आज्ञा केली
येसी जे...तपस्वी सिधानंद हे हुजूर येउन विदित केले की का मजकुरी श्री गोपानदेव

[शिक्षा]^१ याची समाधी आहे. त्यास पूर्वी राजश्री थोरले कैलासवामी यांनी इनाम दिवले आहे ते चालत आले आहे. परंतु नैव्यद्यास पुरत नाही आणि अधिक... पाच मण व पुरातन जे चालत आहे त्याची नूतन सनद करून दिल्ली पाहिजे म्हणुन विदित केले. त्यावरून पूर्वील पत्र मनास आणून ... .. पूर्वील व नूतन इनाम करून दिले आहे

निामुजेरी जमीन देवाभोवताली थळ निसवती जकाती बाजारपैकी दगोजीना भाडले पैकी कुलकानु कुलवात्र गोमावी पके माईन सालावाद... चालत आले... यास दुमाला करणे कास तेलवदल दिवावती जोगी कैली ८८॥ वजन आठोर नैव्यद्यावदल कैली मांप ८८॥ ८४॥ कदीम पूर्वील सनदप्रमाणे मण वजन आठोर नैव्यद्यावदल कैली मांप ८८॥ कास जाजती हल्ली करून दिल्ली आधोली ८८॥ भागीर्थी पैकी...

१४॥

सादरहुप्रमाणे थळ कास व तेल आदमेरे व जोगी आधोली चालत आहे. तेणप्रमाणे व नूतन येसे चालवणे. साल दरसाल नूतन पत्राचा आश्रेप न करणे. याची प्रती घेउनु आसल पत्र भोगवटियास सिधानद गोमावी याजवली परनुनु देणे. पूर्वी पासून चालत असेल तेणेप्रमाणे चालवणे. आणि जे नूतन इनाम दिला आहे तो अविच्छिन चालवणे. पा हुजूर. [शिक्षा]

भा. इ. सं. मे. वार्षिक इतिवृत्त, शके १८३८, स्वी. ग्र. क्र. १७, पृ. १६०-१६१.

२३ जानेवारी १७०८] (- २६० -) [१० जिल्काद, समान अलफ मया

श्री

सोपानदेव

॥ छ मा अनाम देशमुख व मोकदम व देशपांडे कोा मासवड यास नांगे शंकर सचीव मुहुरसन समान मया अलफ. राजश्री-स्वामीचे शेवेसी तुम्ही अर्दास पाठविली की श्री (सोपानदेव) याची समाधी कोा मजकुरी आहे. त्यास नैव्य नंदादीपाची मोईन व इनाम सेत कास मण ८४॥ साडेचार मण आहे. त्या खेरीज जाजती इनाम कास मण पाच द्यावयाची आज्ञा कैली पाहिजे. म्हणून आर्दास पाठविली. त्याजवरून राजश्री...स्वामीनी सनद सादर कैली असे. वीता

मुजेरी पैकी जमीन देवाभोवताली थळ जकाती व बाजार पैकी दगोज मोईन भाडले पैकी कुलकानु कुलवात्र गोमावी सालावादप्रमाणे

१. शिक्षा- 'श्री : शिवनरपति ह : पंनिधान मोरेश्वर : मुत भैरव मुख्य : प्रधान.'

यांचे दुसऱ्या करणे काम ८८॥ तेल दिवावतीस जोरी केली नैवेद्यास
करीम पूर्वी मनदप्रमाणे न. जाजती वजन टाक ८८॥-
इनाम हल्लीकरून दिव्हे भारीगर्था पावेतो ८८॥-
काम -४॥

येणे प्रमाणे थळ काम माडे नव मण व दगोज तेल नेदादीपा आदंभर व
जोरी केली नैवेद्यास आघोली गम करार करून मनद आल्याहदा दिव्ही आहे. त्या
प्रमाणे काम करणेंकी चालवीत जाणे. छ १० जिल्हाद. पा हुजुर. [शिक्षा-पत्रा :
वधिरयं : भाति ']

सुख सुद

सा. इ. सं. मं. वार्षिक इतिवृत्त, शके १८३८, स्वी. ग्रं. क. १७, पृ १५९-१६०.

२७ मे १७०८] (- २६१ -)

[बादशाहाने शाहू पत्र-- तर्जमा]

राजे शाहू यांस सलाम की तुम्हां कुणाजी दादाजी प्रभु देशपंडिया समागमें
अर्जदास्त पाठविली. त्यांतिल मज्जम आमची चुलती व सर्व नोकऱ्यलोक मिलोन
फिलात करून आम्हांवर फौज रवाना केल्या. आम्हांस बुडवायें आपण राज्य करणें,
अशी चिंती द्वेषवृद्धि धरून असे केलें. त्यास बादशाही हुक्मानें देखी राज्यावर
आलो तो हा प्रयोग पडला. त्यास श्रीयें व अर्थवेंकरून लढाई केली. बादशाही कुपे-
करून फत्ते पावलों व नोकर लोवोंस धरून नग्येती (शिक्षा) केल्या. बंदोबस्ती कर-
ण्याचा क्रम चालला आहे. हुक्म की मनुष्य जगेंत राखावे व रगतलोक यांचें संरक्षण
करणें व इनसाफ कराई खुद जातीने पाहावी. बंडे बुडवावी म्हणजे धका नाही. त्या
प्रमाणे हुक्म चिंती हदतर धरून हिदुशास्त्राप्रमाणें राज्यपद्धतीने चालत आहों. ही
खबर कळावी सव्य कुणाजीस मुद्दाम अर्जी देऊन वाकलाकडे पाठविणें. त्यास वकील
मजकूर याणी हुजुर अर्जदारच रसीद करून तुम्हांकडील नोकरांचें मुगें साकल्य मज-
कूर श्रुत केल्या. त्यास पेशजी फर्मान तुम्हांस जमेदारीबद्दल मिळाला आहे. त्याप्रमाणें
मुल्काचा वगैरे बंदोबस्त ठेवून कायम जालां. हा तुम्हांस बादशाही कुपेनें बहुत
फायदा झाला हा संतोष मानीत आहों.

विविधजानविस्तार, व. ५५, अं. २, फेब्रुवारी १९२८, पृ. १०९; रा. खं. १५
वे २८९, पृ. २९८-२९९. (रा. ख. त. संचंध पत्र असून त्यावर ता छ १७
रबिलावल सन ३ मुताबीक सन ११२० आहे.

२० आगष्ट १७०८] (- २६२ -) [१४ जमादिलाखर, तिसा
मया अल्फ.

श्रीराम जयराम गोसावी

राजश्री अंताजी माहादेव सुवेदार कारकून दिला सरदेसमुखी मुगा प्रा. खडाव
वर्तमान व भावी गोसावी यांस

छ अखंडित लक्ष्मी आलंकृत राजमान्य-सेवक नारो प्रत्यक्ष आज्ञाहत सर
देशमुख नमस्कार मुगा तिसा मया अल्फ. मुखेमजकुरी राजश्री यास आनंदवास
इनाम गांव आहेत. बिता

मौजे रायेगांव ता. आउद हे पुरातन मौजे वडगाव ता. निवसोड हे नूतन

१ राजश्री माहाराज स्वामीने पत्र दिले १

यकून दोन गांव इनाम चालत आहेत. त्यास हुजूर राजश्री विठोबा गोसावी येऊन
विदित केले की मौजे रायेगांव हे पुरातन आहे. त्यास पूर्वापर सरदेसमुखी ही
कोणही घेतली नाही व ह्याली मौजे वडगांव तो राजश्री माहाराज स्वामीने नूतन गांव
दिले आहे. तरी या दो गांवांस सरदेसमुखीचा उपसर्ग न लागे ते गोष्टी केली पाहिजे
म्हणून विदित केले. येमियांस पूर्वी राजश्री हिंदुराऊ घोरपडे यांचे कारकीर्द म राये
गावी सरदेशमुखी घेतली नसेल हे मनास आणून तुम्ही सरदेसमुखीचा उपसर्ग न
लावणे व नूतन वडगावास हि सरदेसमुखीचा उमल न घेणे. राजश्री (जयराम गोसावी)
-गोसावी यांचे चालवणे हे राजश्री-माहाराज स्वामीस आगत्य आहे. तरी ह्मदी गावांस
येकंदर उपसर्ग सरदेशमुखीचा न लावणे. असल पत्र गोसावी याजवळ भोगवटियांस
फिरोन देणे. या पत्राची तात्कालिक लेहोन तुम्ही घेणे. जाणिजे. छ १४ जमादिलाखर
हे विनंति [शिक्षा- 'मोर्तव : मुद'] [शिक्षा]

भा. इ. सं. मे. वार्षिक इतिवृत्त, शके १८३७, स्वी. ग्रं. क्र. ११, पृ. ३१४-३१५.

११ डिसेंबर १७०८] (- २६३ -) [४ सवाल, तिसा
मया अल्फ.

श्री जयराम

राजश्री हवालदार व कारकून व मुकासी प्रानिहाय पंचमाहाल मुभा खडाउ
गोसावी यास

॥ छ अखंडित लक्ष्मी अलंकृत राजमान्य श्रो ॥ श्रीनिवास माधवराऊ आमीर-
वाद आनुकर्म नमस्कार मुहुर सन तिसा मया अल्फ. राजश्री स्वामी यास मौजे
वडगाउ कर्नात निवसोड-माइणी हा गाउ इनाम आहे. तर तुम्ही मौजेमजकुरास
येकंदर उपसर्ग देत नव जाणे. विलाकुमुर स्वामीकडे चालो देत जाणे. ह्मयेकविपीचा
[शिक्षा] यक रुकियाचा तोभीस न देणे. जाणिजे. रा छ ९ सोवाल. हे विनंति.
[शिक्षा]

भा. इ. सं. मे. वार्षिक इतिवृत्त, शके १८३७, स्वी. ग्रं. क्र. ११, पृ. ३१५.

५ जानेवारी १७०९.] (- २६४ -) [माघ शुद्ध ५ बुधवार, रा. श. ३; जिल्काद, तिसा मया

स्वास्ति श्री राज्याभिषेक शके ३५ सर्वधारी संवत्सरे माघ सुध पंचमी सौम्य वामे श्वश्रीय कुलवतंस श्री राजा शाहु छत्रपती स्वामी यानी राजश्री देशाधिकारी [शिक्का]^१ [शिक्का]^२ व लेखक वर्तमान व भावी प्रात पुणे वाम आज्ञा केली येसीजे. गनोजी जाधव स्वामीकार्यावरी पडले. याकारिता त्याच्या मुलाचे चालवणे अगव्य म्हणून स्वामी कृपाळु होऊन मारगिलेचा पुत्र येरावंतराव जाधव व जनार्जी जाधव व आनंदराव जाधव यास मोजे परिचे ताा निरथडी प्रा मजकूर हा गाव कुलबाघ कुलकानु नुतन इनाम करून दिला अमे. मोजे मजकूर त्रिवर्गाचे पुत्र-पोत्रादि वंशपरंपरेने चालवणे. या पत्राची तालिक लिहून घेऊन असल भोगवटीयास परतून देणे. लेखनालंकर. [शिक्का-‘ मर्या : देय : राजते ’]

रा छ ६ जिल्काद (८ जानेवारी १७०९) तेरिख ३ जिल्काद माहे जिल्काद सुहुर सन तिसा मया.

रुजु बार सुर सुद बार
भा. इ. सं. सं. सप्तम संमेलन वृत्त, स्वी. ग्रं. क्र. २५, पृ. ७९ ८०

५ जानेवारी १७०९.] (- २६५ -) [माघ शुद्ध ५ मंगळवार, रा. श. ३५

स्वास्ति श्री राज्याभिषेक शके ३५ सर्वधारी संवत्सरे माघ सुध पंचमी सौम्यवामे श्वश्रीयकुलवतंस श्री राजा शाहु छत्रपती स्वामी यानी मोकदमानी [शिक्का]^१ [शिक्का]^२ मौजे परिचे ताा निरथडी यासी आज्ञा केली येसीजे. रा येमवेतराव व जनार्जीराव व आनंदराव जाधव याचे स्वामीस चालवणे आवश्यक. या कारिता त्या वरी स्वामी कृपाळु होऊन मौजे मजकूर नुतन इनाम कुलबाघ कुलकानु माप करून येसीज हक्कदार व इनामदार दिल्हा अमे. तुम्ही मारगिलेचे रजाती परतोन मौजी मजकूरचा अकार प्रमाणे बगूल मारगिलेकडे दिलाकुसुर देत जाणे. जाणजे. लेखनालंकार. [शिक्का-‘ मर्या : देय : राजते ’]

रा छ ६ जिल्काद (८ जानेवारी १७०९)

रुजु बार सुर सुद बार
भा. इ. सं. सं. सप्तम संमेलन वृत्त, स्वी. ग्रं. क्र. २५, पृ. ८०-८१.

१. शिक्का-‘ श्री : शाहुनर : पति हर्षनि : धान मोरेश्व : र सुत भैरव प्रधान. ’

२. शिक्का-‘ श्री शंकर श्री : शाहु छत्रपती : कृपानिधी प्रल्हा : द सुत गदाधर : प्रतिनिधि. ’

३. शिक्का-‘ श्री : शाहु नर : पति हर्षनि : धान मोरेश्व : र सुत भैरव : प्रधान. ’

४. शिक्का-‘ श्रीशंकर श्री : शाहु छत्रपती : कृपानिधि प्रल्हा : द सुत गदाधर : प्रतिनिधि. ’

५ जानेवारी १७०९] (- २६६ -) [माघ शुद्ध ५ बुधवार,
रा. श. ३५

स्वस्ति श्री गज्याभिषेक शके ३५ सर्वधारी संवत्सरे माघ शुद्ध पंचमी सोमवारी
अत्रियकुलावतंस श्री राजा शाहु छत्रपति स्वामी यानी समस्तराजकार्य धुरंधरविद्यास
निधी राजमान्य राजश्री नारोपंडित मनीष यांसी आज्ञा कैली येभीज. गा गणोजी
जाधव स्वामी कार्यावरी कस्त झाले. या कारितां याच्या पुत्राचे चालवणे स्वामीस
अवश्यक म्हणून येरावंतराव व जनार्जी व आनंदराव जाधव यांस नुतन इनाम मौजे
परिच्छे ता निरथडी हा गाव मार्गनिलिम इनाम देहे १ तुम्हांस आज्ञापत्र सादर केले
असे. तरी मोजे मजकुर कुलवाच कुलकानु मार्गनिलिम इनाम चालवणे. प्रतिवर्षी
नुतन पत्राचा आश्रप न करणे. जाणजे. बहुत लिहिणे... [शिक्षा- 'मर्या :
देयं; : राजते]

रा छ जिलकाद

बार

बार

भा. इ. स. सं. मम संमेलन वृत्त, स्वी. ग्रं. क्र. २५, पृ. ८१.

२६ मे १७०९] (- २६७ -) [वैशाख वद्य १३,
रा. श. ३५

(बरील कागद फाटला आहे)

स्वस्ति श्री गज्याभिषेक शके ३५ विंशती संवत्सरे वैशाख बहुल त्रयो (दसी)...
अत्रिय कुलावतंस श्री राजा शाहु छत्रपती स्वामी यानी समस्त...धर विश्वासनिधि
राजमान्य राजश्री गदाधर प्रव्हाद प्रतिनिधि...(आ)जा कैली येभीज. तुम्ही विनंति
पत्र पाठविले ते (प्र)विश्ट जाले. ...विदित होता. स्वामी बहुत संतोसी जाले जे
गोस्तीचा सर्व ... दूर केला म्हणोन लिहिले. तरी ज्या कार्यावर जाल तेथे कोणे...
वडाये राहले पैसा अर्थ नाही. येावसी स्वामीची खातरजमा...लिहिले की पातशाहा
मेनासमोढायानसी उतर पथास चालिला ...जादे अगर मातधर उमराव टेऊन जाये
ऐसा आर्थ होता. परंतु ...कितेक प्रकारे येकनिष्ठता व हा प्रात म्हणजे अनकुल जाला
ऐसा...दाखऊन येकदर मोहग मुगडिला. परंतु खानदेशांत आपली मैन्हे...मार्गेयासी
जाणे ऐसे न हांये की कांहीं उपमर्ग लागे आणि बोली... दिसेना येई तरी ये
गोष्टीचा विचार हाच आहे की.. पाठऊन हजर घेऊन गेल पाहिजे म्हणोन लिहिले.
ऐसीयासी तुम...आगोहर हा अर्थ स्वामीने चिंतात आणून तमाम मैन्यास पत्रे व...
पाठऊन वर वाटेने हजर बोल्याविले होते. तुम्ही ही लिहिले. आनी ते मेनास...नसी
हजर येत आहेत. मनीष आले आहेत. दग्भ्यान एक प्रसंग जाला, तो तुम्हाला
कलावा म्हणोन लिहिला असे. लोधीखान चाकणकर पठाण बाद...पासून विरोधे

वर्तणूक करीत होता. पूर्णे वगैरे प्रातः पूर्णेश्वर पावेतो सवाय्या करून उदयस
 देला. सैन्ये हांगर वांटने येतात हे आईकोन भील वगैरे जमाव करून
 ब्राम्हणवाडे येथील वाट बंद केल्या. सगडागीनी सांगोन पाठविले की हे कर्म
 तुम्ही बरे करीत नाही. लोक अनिवार आहेत. येव्हादा... .. जगामुळे नुकसान
 दोही तर्फेचे आहे. तरी तुम्ही पाठ सोडून जाणे. ... हे गोष्टी न आईकता लंडाईस
 उभा राहिला. परमंगर लंडाई जाली. ... लोधीखान भागला गेला. इकडील ही लोक
 बंदूत जाया जाळे. मागले गेले. तैमच करीम ब्रेग जुनस्कर बहीर बुनगे काही हाती
 लागले. ... जमावानमी निघोन सैन्यासमीप आला. तोही हस्तगत जाला. परंतु
 करीमब्रेग स्वामीमी येकनिस्ट होता. त्यास सोडावे हे स्वामीस आगत्य आहे. सोड-
 विला जाईल व पातःपहासी आपल्यासी सौरश कोण्हे विसी ... न दिसावे हे
 स्वामीच्या चिन्ता. परंतु ठाणेदार बंदमस्त आपणुशीने आ (पलै) वाईट करून
 येतात यासी इलाज नाही. सोमाजी जगथाप स्वामी पुरभी ... जेबुगीस म्हणोन आला.
 कडेपटार व कितेक प्रातः नागविला. स्वामीचीं आज्ञा गेली. परंतु मुलकास उपसर्ग
 देता न राहिला. त्यास तंबी करणे. थोडे कार्य होते. विपरीत भामेल या कविता गैड
 केली. हाव्ही इलापुगी जैमान जैसगी वर्तणूक ... आलस करीत नाही. तैमच यासीन
 न्वान पूर्व स्नेह विसरोन ठाणेदारीच्या प्रसंगात चित देऊन मुलकात धामभूम कवितात.
 तरी या लोकाची हकीगत जाहीर करून हे हालवुद राहेत ते करणे. नाही तरी यासी
 हालवुद ठेवणे. आगत्ये हो (त) सैन्य. शामलाने या दिवसात कोकणप्राते शोर्गी
 फार मांडिली आहे. त्याजविसी इलाज करणे व तुम्ही लिहीले की कोकण प्रातीने
 किले ध्यावे. येसा प्रसंग केल्या आहे. दग्ग्याने त्याचा ऐवज वगघाटाचे किले ध्यावे
 ऐसा मजकूर होता. तोही करून कोकण प्रातीचे किले ध्यावे ऐसे नेमस्त केले आहे.
 तरी कोकणप्रात आकिराज्य ते जाम किले. ते केवळ राज्याचा जीव. हे गोष्टी अशी
 करून घेणे व तुम्ही लिहीले की सेनासमोदाये हाताग्याले घालून पनाला प्राते जाऊन
 सावत आनकूल करून येक वेळे रागणासी कजा होये ऐसा पदार्थ केला पाहिजे. तरी सेना
 सगोदाये आलीयावर साप्रत हाच विचार आहे. सावंत मुख्य तो वागला. पुत्र आहे.
 त्याचे समाधान पत्रे पाठवून करावयाचे ते केले आहे. तोही आपलें तर्फेन स्वामीसी
 येक (निष्ट) आहे व तुम्ही लिहिंते की आपणास पातशहाचे दर्शन जाले. मनसफ व
 सिंगपाऊ (दि) ला. औरंगाबादेस पोहचल्यावर निरोप होणार आहे. मार्गी येत !
 जमेत (भारी) बराबर पाहिजे तरी तुम्हास निरोप होईल आणि आगोवर लेहून
 पाठवणे. जी फौज मनीष अमेल तीस पत्रे पाठऊन ते तुम्हास घेऊन येतील.
 खर्चाचेविषी लिहिंते. तरी राजश्री वालाजी विस्वनाथ हजर येत आहेत. ते आल्या
 वर पाठऊन देऊन मुलाचेविषी लिहिंते. तरी मुलाचे चालवणे ते स्वामी चालवीत
 आहेत. ती लेकरे स्वामीची. तुम्ही ल्याहावे मग चालवावे ऐसा अर्थ नाही व तुम्ही
 लिहिंते. लमी जोड येतात. त्यासमागमे आपणास पत्र येत नाही. लतीफखानास
 पत्रे येतात. तरी लतीफखानास कांहीं पत्र कधी लिहिंले नाही. बातमीस जोड जाती.

त्यास तो येकदर स्वामीची आज्ञा आहे की तुम्हाजवळ जावे. पत्रे तातडी (क) रित्या देता गाठी पळवी नसेल व शातमीजोड्यापासी पत्रे नसावी...ही आहे. याउपरी जामदास ताकीद केली की जे जातील ते तुम्हांजवळ जातील व लिहिले की सिंदा नवावापासी स्वामीच्या उपहासाच्या गोष्टी सांगत होता तरी त्याने उपहासाच्या गोष्टी सांगाव्या उचित. त्याहीवर ते लोक आपला रोजगार गरम करितात. त्याने दंतभग्न जे करणे ते तुम्हीच केले. ते आईकोन स्वामीस ब्रह्म समाधान वाटले व तुम्ही लिहिले की छिटे पाठविली आहेत. त्यापैकीं येक यादोपतास देविले पाहिजे. तरी यादोपती तुम्हा-
मार्गे सेवा बरी केली. स्वामीस ब्रह्म राजवंद केले. छोट्टेही ब्राह्मणाची आज्ञा केली व तुम्ही लिहिले की कागदपत्र मिथ करून ... (स्वामी) चे सो पाठऊन आपण श्रीच्या महायात्रेस जाऊ. तरी हरघडी उदास लि...त नाही. स्वामीस ये गोष्टीने समाधान होत नाही. तरी हरगीज येसा ... लिहित नव जाणे. तुम्हाद्वन आदीक आणखी येगा अर्थ स्वामीस नाही. हरयेकविमी समाधान आसो देणे व नवावास पत्र लिहिले आहे त्याच्या तरजुमा हेंदवीत करून पाठविला आहे तो मनास आणून प्रविष्ट...जाणिजे बहुत काये लिहिणें तरी तुम्ही मुज असा. [शिक्षा- ' मर्या : देयं रा : जत ']

भा. इ. सं. मं. त्रै., व. ७, अं. १-४, पृ. ८५ ते ८७

१९ जुलै १७०९]

(- २६८ -)

[२२ जमादिलावल,
जुलूस ३]

श्री

[शिक्षा] श्रीमंत सौजन मोकदमानी कोा सागली यामी शशांगिराऊ व गोपालराऊ सरदेशमुख व सावत आदिनाईक देसमुख व क्रीम्टाणराऊ व वेकटराऊ श्रीनिवास देशपांडे व श्रीनिवास रुद्राजी नाडगौडा सरकार मुर्तुजाबाद मुा सन १११९ कसबे मजकुरी मराहमतपनाहा किलेदार फौजदार साहेब परवाना करून बयाबाईस इनाम ५ पाऊ चावर जमीन दिल्ले आसे. हद्द माहादूद कादवून जमीन दीजे. जाणीजे. रा छ २२ माहे जमादिलावल सन ३ जुलूसवाला. [मोतब सूद-शिक्षा]

विनीति दा देसपांडे सरकार मजकुर

भा. इ. सं. मं. त्रै., व. ७, अं. १-४, पृ. १००.

२१ जुलै १७०९]

(- २६९ -)

[२४ जमादिलावल, ३ जुलूसः
सन १११९; अशर मया

अलफ

श्री

राघवस्वामी

महाराज गजाधीराजे श्री बयाबाई स्वामीचे सेवेशी

अमिलानि व सेखदारानी स्नेहपूर्वक मोकदमानी वा ग्यानि सागली मामल

सुर्वजावाद सन १११९ आर्यास (अशर ?) ' मया अल्प कारणे तुम्हांस इनाम का मारी जमीन १० पाउ चावर साहेबी दिल्ले. दुवाले पगवाना वा सरदेसमुख वा देसपांडे वा नाडगोडा सरकार मजकूर यानी इनाम दिल्ले. जमीन चावर १० पाउ दिल्ले का मारी धुरंग.

पैकी दिल्ले आम. तेथील जो माहारूल पिकऊन घेणे धर्माचे आभीवीधी करून गावारी आशीवाद देणे. सदरहु इनामासी वा दिवाणा व बाजे काही तन्ही तगादा लागणार नाही. सरकारतून इनाम दिल्ले. आलाहि(दा) आपले तरफेने हि इनामाचे हक दिल्ले आम. कोणे गोम्टीचे वसवसा न करणे. पेस्तर मायामि ताजे मनदाचे उजूर करणार नाही. हे लिहून दिल्ले कागद. सही. छ. २४ माहे जमादिलखल सन ३ जुलूसवाला.

बिा सयार्जी चौडा कुलकर्णी का मार रुजु भीमराउ सेवदार

भा. इ. सं. मं. त्रै., व. ७, अं. १-४, पृ. ९९.

जुलै १७०९.]

(- २७० -)

[आपाठ, ग. श. ३६

स्वामि श्री राज्याभिषेक पके ३६ विरोधी सवळरे आशाठ क्षेत्रीय कुलावतंस श्री राजा शाहू लघुपति स्वामि... धुरधर विस्वामिनी श्री राजमान्य राजश्री गदाधर प्रल्हाद... केटी ऐसीजे. तुम्ही विनीतपत्र पाठविले ते प्रविष्ट जाले. ... प्रसंगाचे लिहिले ते विदीत जाले. औरंगाबादेतून कार्ये प्र... देवितो म्हणौन नचाव साहेबी करार केला आहे. ये... दाखल जालो. कार्ये मनागतानुरूप सिंधी पाऊन स्वार होऊन येतो म्हणौन लिहिले. तरी तुम्ही सदैव येशश्री आहा. कार्ये मनायांगे करून याल हा भरोस स्वामीस पूर्ण ... स्ती कार्यभाग जो करणे तो साथी करून घेऊन याव... व दुसरे लिहिले श्री पदाजी घाटगे याणे कितेक ... मारुफतीने बदगोईचा प्रसंग केला होता. तो नचावास सांगोन फर्जत करवयाचे ते केले. कार... तरी स्वामीनी ते प्राती त्याची टाणी व आणखी ... ती तवी केटी पाहिजेत म्हणौन लिहिले. तरी मेनास... सरदार लोकाचे दिल्यासे करणे आहे व दोनी मास प्र(स) मोठ्याचा बंदोबस्त या दिवसांत करून भाद्रपद ... खुद शरी करून ज्या ज्यास नतीजा पावणे तो स्वा... सी आपले समाधान आसो देणे व तुम्ही लिहीले की आप... आलीयावर सवेच कोकण प्रांत स्वामीस जावयाचा नि... करून बंदोबस्त त्या प्रांतीचा करून तरी काही माव... नी तजवीज करून हाताखाले घातला पाहिजे, म्हणौन लि. लोकाचा तलाश करणे तो होत आहे. जे समई जो जमामल होईल व तुम्ही करीम बेगाचे विसी लिहीले की

१ अशर फ. १११९ र्शी जुलतो. आशरीन घेतला तर फ. ११२९ असावयास पाहिजे. याची इंग्रजी तारिख २३ मार्च १७२० येते.

नवावाने..... प्रकारे सांगितले आहे की त्यास सत्वर मुक्त(नत) करून पाठविण्याचे न आईकता त्याची मुक्तता करून स्वाना केले (पाहिजे), तरी करीम-वेग हुजूर आणिला आहे. त्याचे मुटके ..मीने केला आहे. थोडवीयात दिवसात मुक्त करून ...कडे गा होईल व कसवे पुणे येथे ठाणे करीम.....पंत नायेबी करीत होता. ऐसीयामी जुनरचा प्रसंग ...स्वामी समीप आला. मग पुणे जागा पुरातन आहे. ....च ठाणे असावे हा हेन स्वामीच्या चिन्ही बहून...ते जागा न्वालीं जाली. याकरिता आपले तर्फेने गंगाराम...ह्याची आज्ञा केली. तरी तुम्ही नवावास सांगोन ...लक करून येणे व तुम्हास जातेसमई मातुश्रीचे ...(मां)तले होते. ऐसियामी मातुश्रीची अवस्था ...चे राहाणे ऐसा कितेक प्रसंग लिहीता गरी पड...वावास सांगोन या प्रसंगात त्याची मुटका हो(ये) ये गोष्टीचा सहसा विसर पडो न देणे व तुम्हास आण...स्वरू जातेसमई सांगितली. त्याप्र..... पावणे. आणगी जो प्रसंग स्वामीच्या हिताचा ... प्रसंग उचित हातीचा जाऊ न्याल ऐसा अर्थ नाही. कार्याचा भार तुमचे मिरी आहे. कार्यकर्तेहि ... कार्यभाग उत्तम पदार्थ मिरी पाऊल मग स्वामी ...वायाचे करणे यावयाचे ज समई समीप होईल. ते पुढे लेहून पाठवणे. मार्गी भारदारीने यावयामी र... येखादी पाठवितील. मग श्वर होऊन येणे ...वाचे सहसा न करणे. हरयेकविमी आपलेस...स्वामीस तुम्हाहून आणगी कोणही अगर ... दार्थ अधिक आहे ऐसा अर्थ कदापि नाही. स...ची दया कृपा तुमचे ठाई आहे. तुम्ही आप... समाधान आसां देणे व तुम्ही ते प्रगगी आहा. नवावास ...पुर्जी वावाचे कार्ये प्रयोजनविमी साहेता ... व वतनी गाऊ त्याचे जागिरीत होते ते विरा गलीत जा ... ती ब्रह्मचर माचीक बाहाल होये ते करणे. येविमी पत्र लिहिणे आहे व नवावासही त्याचे विमी सिपा...तरी तुम्ही हणक विमी साहेतावरून त्याचे कार्य ... रायभानजी काका याचे जागिरीत गोपाजी सिदा ... करीत आहे वारसीस राजे उठोन स्वसम्बस लाविली. ...स ताकीद होये की वागदीगर याच्या जागिरी... वाटस न जाये व याच्या बाहालीच्या सनदा पत्रा द... आहेत त्याही ताकीद करऊन त्वरेने होत त्या लो... सविस्तर वर्तमान राजश्री यादी गोपाल यांनी लिही .. कलेल जाणिजे. बहूत काये लिहिणे तरी तुम्ही सूझ.

भा. इ. सं. मं. त्रै., व. ७., अं. १-४, पृ. ८८-८९.

१२ आगष्ट १७०९]

(- २७१ -) [

[फार्सीचा मराठीत तर्जुमा]

[शिक्का]

ह्या समई फर्माने बालाशान सादर जाला की दोन चाहूर जमीन पडित पोा कडेवळित सरकार आहमदनगर मुभे खुजस्तेबुनीयाद पोा निर्वाहाना आवृदूल गसूल

मुतवली वा जैनु आर्चंदान याच्या विद्वाभाचा वतमल्लियात करणार दर्गा गुफरान पन्हा मेद शरीफ यांचा व दर्गामजकूर पो। हवेली मजकूर येथील आहे व सिवाय दोन मौजे दर्गाचे खर्चाकरितां मुकूर आहेत. तर बाफर्जदान पाठीवर लिहिल्या बर- हुकुम मुकूर व्हावा की उमर येथील निवाहास खर्च करून अर्साबाद हमेसा दौल- तीस देण्याची काळजी करीत जातलं. यास्तव पाहजे की हाकीम व आमलदार व जाहगीरदार व करोडी हालचे व पुढे होतील ते याणी जमीन वर लिहिलेली मोर्तन व चक बाधून बहिवादीस यांस देणे व कोणत्याहि तऱ्हेने तगीर व बादल न करणे व मायर बावरी व खर्चापो कनल्या व नजरणा व जर्गना व जायताना व मोहो- राना व दारोगाना व बेसार व सिवार व मोकदमी व कानुनगोई वा व जप्त करणे. हरमाळ चकनामा पाहिल्यानंतर व तक्रार जिगडयी बदल व सर्व प्रकारे हरकती बादबाई व दिवाणी कामाबदल मुजार्हीम न होणे. या बावतीत दरसाल नवीन सनदेची तल्ल न करणे. जर दुसरे माहाली काही इनाम असल्यास त्याचा इतबार न करणे. ता ९ माहे जोावल सन ३ जुलूसवाला (१ जानेवारी १६६१) यांत लिहिला असे.

शेरा जालेले यादीचा ता ३ गेज शुक्रवार माहे रमजान सन ५१ जुलूसवाला मुताबीक सन १११८ हिजरी (२८ डिसेंबर १७०६) माफीक १८ अजर माहे इलाही चोरी साल यात सियाखत व नज्यावत पन्हा मुज्याआत व शाहामत सजावार इनायत पातशाह काबीली मरहमत जिले इलाही सदर रफीउल कदर महमद आमीन बाहा- दूर याची व नौयत वाक्या निंगार बंदे दर्गा ख्वाच्या आबदुल्ला याचे कलमी होतात की बादशाहा याचा हुकुम सादर जाला की दोन चावर जमीन पो कडेवर्लित सरकार आहमदनगर मुभे खुजस्तेबुनियाद पो निवाहाकरिता आबदुल रगूल मुतवली वा जैनुल आर्चंदान विद्वाभाचा व तमल्लियत करणार दर्गा गुफरान पन्हा मेद शरीफ याचा की दर्गा मजकूर पो हवेली मजकूर येथील आहे व सिवाय दोन मौजे दर्गाचे खर्चाकरिता मुकूर आहेत तर मागनिल्ले यांचे नावे बाफर्जदान, मरहमत कैला असे. जर दुसरे माहाली काही इनाम असल्यास त्याचा इतबार न करणे ता २ माहे जोावल सन ५ कलमी जाला शेरा दस्तखतान सियादत पन्हा खानाजाद लायकुल मरहमत व पेहसाल मतलबखान यांचा व हेनायत सियादत व नकावत पन्हा शराफत व नज्यावत दस्तगाहा मोते मनुत दौलतुल आलि या मोतमेदुस सलतनत इलाही या उमचे फिदवीयान मुज्या आत निशान ज्युबंदैन व इनाम रफीउशन ताजीम मनार्जीम मुलकुमालबाहेज मनार्हेज दौलत व येकबाल आ आजीम उजतजमेदेउलमुलक मदारुल मोहाम आमिरुल उमराव यांचा जैसा जे दाखल वाक्यातकतम शेरा दस्तखतान सियादत व नज्यावत पन्हा मुज्याआत शाहामत दस्तगाहा सजावार इनायत पातशाही काबीले मराहमत जिले इलाही सदर रफीउल कदर महमद आमीनखा बाहादूर यांचा ऐसा जे दाखल वाक्यात कराम शेरा दस्तखताने वाकैनवीस यांचा ऐसा जे वाकैप्रो आहे. शेरा

दस्तखताने उलीहे आ आजीम उजराजमदेतुलमुलुक मदारुलमोहाम आमिरुल उम राय यांचा ऐसा जे दुवार अर्जाम पोचविला. शेरा दस्तखताने पर्जालत पन्हा काबुलील येहेसान फाजलखान यांचा ऐसा जे. ता १५ माहे जिल्काद सन ५१ जुलसवाला (९ फेब्रुवारी १७०७) यांत अर्ज पावला शेरा दस्तखताने आकारत व आयालत पन्हा रिमान्यात व शाहामत दस्तगाहा उमये फिदयीयान मुखलीमखान वायेंतकादमं जुर नजर पातशाही मौरदे आलखाफनामत नाही. मायने आताफ बोक रान खाना मादमुज्याआत निशान सामसा मुददौला नार्फायुलमुलुक बशी युलकुमालिक आमिरुल उमराव बाहादूर नुसरतजंग सिपा सरदार नायेब यकनिजाद खिलाफत व फर्मा खाये येतिमात सलतनत व फिशवर कुशाये मुमाहिदे कवाइंद मदिखत मोआजम उमौरे खिलाफतउकद कुशायेमो आकीददी दौलत सिपे आगये माआरी केफत हो नमस्त गुजुर इझगर पातशाही दानाय जमीर जिल्ह इलाही आजीम पैराये मय फिलखलीफये मयमनतहु सदे दानप वसलाई साहेब इलाही आलम आगये दस्तुर उजरामालिके मदार बुन्हान व कुलाले जालिल येलातीदार साहेब शौकत व आजमत व लयेलातीदार हुतेशाम व आजबुलइंजे व शरीफ व लयेहेतीगंम किदवे खवानीन बुलदे मकान उमदये उजराय अजीमुशान रुकुनुस सलतनतुल आलिया निजाम मुलमुलुक असफदौला यांचा ऐसा जे. फर्मान आलिशान कलमी जाला. वस्त आहेत. (खाली लिहिलेला फर्मान बरहुकुम दर्गामजकुरचे खर्चाकरिता दोन मौजे मुकरर दरोवस्त आहेत.)

खाली आलिशान लिहिलेला ता १८ माहे शहरयुर सन ९ बरहुकुम येक मौजा कौनमी आमले शेवगाव सरकार आहमंदनगर व मौजे येकलाहारे आमले पा हवेली सरकार संगमनेर मुभे मजकुर मुकरर दरीविला मरहामत जाला.

अर्जाची याद हुजुराम गुजराविली की फर्मान पूर्वील जुलसवा बरहुकुम दोन मौजे सर्व उत्तम रुपये ७३५ दर्गामजकुरचे खर्चाकरितां पूर्वीपासून मुकरर आहेत की असीवाठ करणार फार उमेदवार आहे की दोन मौजे सिवाय येक मौजे मरहामत व्हावा. दस्तखताने खास मुजयन होऊन मार्गनिव्हे यांचे वाये बाफर्जदान दोन चाहूर दोन चावर जमीन पडित जमा खर्गज लायक जिगइत.

रिमान्यात मियादत व नज्यावत पन्हा मुज्या आत व शाहामत दस्तगा हासजावा इनायत पादशाही काविलें मरहामत जिल्ह इलाही सदर रफीउलकदर महमद आमीनखान बाहादूर व नायब वाक्यानवीम ख्वाज्या आबदुला यांचा.

ता १८ माहे रजब सन ३ जुलस मार्फीक सन ११२१ हिजरी मुतावीक १७ तिरमाहे इलाही (१३ सप्टेंबर १७०९) नकल साध्यात तबजुचे दफतरात शाहा महमद यांचे मार्फतीने पोचली.

२४ जिल्काद सन ५१ (१८ फेब्रुवारी १७०९).

ता ११ माहे रावल सन ३ जुलसवाला (१२ मे १७०८) नकल

दप्तरात इम्तिफा व आबुयाल्मानचे शाहमहमद याचे मार्फतीने पोचली, ता ३ माहे जिल्ह्यात सन ३ नकल बक्रीयाचे दप्तरात पोचली

ता १६ माहे रमजान सन ३ जुलूस (९ नवंबर १७०९) नकल तबकुरे दप्तरात शाहा महमद याचे मार्फतीने पोचली.

ता १६ माहे रमजान सन ३ जुलूसवाला माफीक सन ११२१ हिजरी (९ नवंबर १७०९) नकल पैसाचे दप्तरात शाहा महमद यांचे मार्फतीने पोचली. वाक्यानिशी मोकवीक केल्या आहे

दाखल गोजनाम्यास जाल्या ता ३ माहे रमजान सन ५१.

ता २९ जाग्वर सन ३ शाहा महमद याचे मार्फतीने इंतिम्बावाद दाखल जाला, शिक्का- ' असफदग्रीला : बदा शाहे आलम : बादशाह गाजी.'

शिक्का- ' मोअजमगवान : ग्वानाजफरजंग बहादुर : बफादार फिदवी शाहे : आलंब बादशाहे गाजी : सन ११२०.'

शिक्का- ' मैद आफजदग्वान : सर ज्याहानफीतवी : शाहे आलम बादशाहे : गाजी.'

ता माहे जिल्ह्यात सन ३ यात मोहोर केली ता ९ माहे सावान सन ३ (३ आक्टोबर १७०९) यात मोहोर केली असे.

ता १६ माहे रमजान सन ३ यांत शिक्का- ... .. फिदवी महमदशाहा बादशाहे गाजी.

शिक्का- आमरसिंग बिन : राज्या

रघुनाथ बंदा : शाहे आलम बाद : शाहे

ता १८ माहे रजब सन ३ (१३ ता ११ माहे रमजान सन ३ (४ नवंबर सन १७०९) लिहिल्या असे १७०९) यात इतला जाला

भा. इ. सं. मं. वार्षिक इतिवृत्त, शके १८३८, स्वी. ग्रं. क्र. १७, पृ. १८८ १९२.

१७ आगस्ट १७०९] (- २७२ -) [श्रावण वद्य ८, रा. श. ३६

श्री

स्वास्ति श्री राज्याभिषेक शके ३६ विरोधी संवत्सरे श्रावण वद्य ८ सौम्यवासर अत्रियकुलावतंस श्रीराजा शिवलक्ष्मणपती यार्णी पारपत्यगार व कारकून वर्तमान व भावी ता पांचम प्रांत राजापुर यांसी आज्ञा केली ऐसि जे. वेदमूर्ती गोपाल जोतिमी बिन श्रीधर जोतिमी मा कसवे पांचम याणी स्वामीसंनिध येऊन विनंती केली. आपले पिते श्रीधर जोतिमी बहून थोर विद्यावंत. याचा योगक्षेम चालावा याकरिता दिवाणातून धर्मदाव तांदूल कोठीमापें खंडी १८० दिल्या. त्याप्रमाणे चालत होते.

त्यास तेवढ्याने संवसारकृत्य न चाले. याकरितां राजश्री कैलासवासी स्वामी चंजी प्रांतें असतां विनंती केली. त्यावरून राजश्रीनी धर्मादाय करून तीन शत लारीची वृत्ती करून दिली. राजश्री रामचंद्र पंडित आमात्य हुक्मतपन्हा यावरी राज्यसार होता. यास पत्र करून दिले. तें पत्र पंतम शारानिलेस दिवलीयावरी पंती दीड शत लारीची वृत्त नवतुर्थास लागवड व तीन तर्कसमा पडी याप्रमाणें पत्र माहालकरियासी करून दिले. परंतु भुमी आपल्या दुमाला होऊन चालिले नाही. त्याउपरी आपले पिते निधन पावले. आपला योगक्षेम चालिला पाहिजे याकरितां आपल्यास धर्मादाय कोटीमागें तांदूल मोकर्ग करून दिले ते वित्तक दिवस चालिले. त्याउपरी धामधुम जाली. धर्मादाय ही न पावे. या करितां मिथुतुर्गिया मुकासी स्वामीमंतीव घेऊन विनंती केली. त्यावरून स्वामीनें मन सवा- मध्ये छ १२ रमजार्ती (८ दिसेंबर १७०६) का मजकुरी मेजारकरीची वृत्ती करून दिवली. तें पत्र महालास नेले. त्यास आपले ठिकाण आगर व सेत आहे ते नेदता पडी आणखी ठिकाण महालकरी देऊ लागले. पेशास आपल्यास पडीचें ठिकाण घेऊन कीर्दी करावयास अनकूल पडत नाही. तरी स्वामीने आपलें ठिकाण आगर व सेत आहे तें इनाम करून दिले पाहिजे. म्हणजे स्नानसंध्या करून स्वामीस कल्याण चिंतून सुखरूप राहीन. म्हणून विदित केले व मन सवामध्ये सनद दिवली होती ते आणून दिवली व पूर्वील चंजीने मुकासी तीर्थस्वरूप कैला- सवासी स्वामीनें तीन शत लारीची वृत्ती करून दिवली तें पत्र गेले म्हणून विदित केले. पेशास गोपाल जोशी भले शास्त्रज्ञ याचे पिते श्रीधर जोनिभी बहुत शोर होते. हे ही तैसे च आहेत. यांचा योगक्षेम मांग चालावा हें स्वामीस अगत्य. याकरितां मन सवामध्ये सनद दिवली तें रट करून हाती यास नवीन इनाम कुलवानु व कुलकानु खो हकदार करून याचा आगर व सेत कमवे मजकुरी आहे त्यापैकी अनाजी दत्ता याचे धार्यानें इनाम लारी दाभोली १०० येकसें रास इनाम करून दिल्या आहे. तरी तुम्ही कमवे मजकुरी याचे आगर सेत असेल त्यापैकी मेजारकरीची भुमी लाग वडीयास नेमून देऊन चुतुःमीमा करून याचे दुमाला करणें अर्पण इनाम यास व याचे पुत्रपौत्रादी वंशपरंपरेने चालवणे. सालदरमाल ताजा मनदेचा उत्तर न करणे. पेशजी धर्मादाय चालत असेल तो व कैलासवासीने पत्र असेल तें रट असे. या मनदेची तात्त्विक लेहान घेऊन असल सनद भोगवटीयास व्याजपाशी परतोन देणे.

लेखनालंकार. [शिक्का— ' मर्या : देयं विरा : जने ']

तेरीख २१ जमादिलाकर मुामन अशर मया व अरफ

रुज मुरु निवीस

शार मुहमुद मुहमुद शार

[शिक्का— ' श्री शि : व नरपति : हर्ष निधान मो : गेश्वर मुत नील : कंठ प्रधान ' .]

२० आगष्ट १७०९.]

(- २७३ -) [२३ जमादिलाखर, अश्व
मया अलफ

श्री

[शिक्षा]^१

आज्ञापत्र समस्तसेनापुरेश्वर विश्वासनिधि राजमाण राजश्री जयसिंग
जयधराद सेनापती तां माकदमानी मौजे करजे आमयाचें ता निरवडी प्रा पुणे
मुद्दुर मन आसर (मया) आल्फ. मौजे मजकूर दत्ताजी भाडवलकर द्या राजश्री
पंताजी विश्वनाथ याजकडे मुकामा दिव्हा आहे. तरी यासी रुजुवार्तिन खडणी प्रमाणे
वसूल देणे. जाणजे. ल २३ जमादिलाखर. मोर्तव मुद. [शिक्षा—' विलमती :
लेखनाव : धि मुद्रा ']

चार

सा. इ. सं. सं. कार्षिक इतिवृत्त, शक १८३८, स्वा. प्र. क्र. १७, पृ. ९७.

८ सप्टेंबर १७०९.]

(- २७४ -) [भाद्रपद वद्य १ गुरुवार,
ग. श. ३६

श्री

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके ३६ विंशती मेवारी भाद्रपद बहुल प्रतिपदा
गुरुवारे अत्रिय कुलावतंश श्री राजा शाहूळवर्षी स्वामि याणि देशमुख व देशपांडे
ता सिरवल प्रा मावल यासी आज्ञा केली ऐसी जे. जगनाथ पंताजी बोकील यासी
स्वामीनिध वंदनचे मुकामी विनंती केली की आपले बाप पंताजी गोपीनाथ याणी
[शिक्षा]^२ [शिक्षा]^३ राजश्री थोरले कैलासवासी स्वामीची सेवा एकनिष्ठने
केली. त्यावरून कृपाळु होऊन दनाम जमीन सावर २ व सेटपण द्या ता

मौजे भोली ता मास जमीन सावर १ मौजे मांदवी येथील नंदापण व जमीन

चावर १

एकूण दोनी सावर जमीन प्रा मजकूर पैदा दिली. वेणुप्रमाणे चालत आला.
मये ताद्वानी धम्मपूम जादलियावरी पंताजीपंत व आपण कर्नाटक प्रांत गेलो. त्या
तारायत इनसाचा भोगयटा चालिला नाही. सांप्रत स्वामी कृपाळु होऊन पूर्वी
राजश्री कैलासवासी स्वामीनी देऊन चालविले प्रमाणे स्वामीनी आज्ञा
करून चालविले पाहिजे म्हणून विनंती केली. त्यावरून पंताजी गोपीनाथ
याणी राजश्री थोरले कैलासवासी स्वामीची सेवा बहुत केली. त्याचे चालविणे

१. शिक्षा—श्री : गजाराम : चरणी दहभा : व सेनापति ध : नाजी जाध : वराव. '

२. शिक्षा—' श्री : शिवनरपति ह : पंनिधान मोरेश्वर : मुत भैरव मुख्य : प्रधान '

३. शिक्षा—' श्रीशंकर श्री : शाहू लखपती : कृपानिधी प्रव्हा : द मुत गदाधर :
प्रतिनिधी '

स्वामीस आगत्य. याकरितां पृथी दिव्हंप्रमाणें स्वामीनी पेस्तर चालवावया विधी आज्ञा केली असे. तरी सदरहू दोनी चावर जमीन कुलवात्र कुलकानु ह्याली पटी व पेस्तरपटी पृथी जमीन अनुसीमा नेमून देउन पेसजीच चालविले. या प्रमाणे पंताजी गोपीनाथ याचे पुत्र त्रिवर्ग त्यांत गमचंद्र पंताजी मृत्यु पावले त्याचे पुत्र बाबूराऊ रामचंद्र जगन्नाथ पंताजी श्रीनिवास पंताजी यास व याचे पुत्रपौत्रादि वंशपरंपरेने इनाम चालवणें. प्रतिवर्षी नूतन पत्राचा उजूर न करणे. या पत्राची प्रती ल्हून घेऊन सुखे पत्र भोगवण्यासी परमून देणे. जाणजे. इनामाचा भोगवटा पहाले पासून चालत असे त्याप्रमाणे पेस्तरहि चालवणे. लेखनालंकार [शिक्का - ' मर्या : देयं रा : जते ']

रा० छ ६ सावा

रुजु

बार

सुरु

सुद

बार

भा. इ. स. मं. सप्तम संमेलन वृत्त, शके १८४१, स्वी. ग्रं. क. २५ पृ. ६०-६१

६ सप्तेंबर १७०९]

(- २७५ -) [भाद्रपद शुद्ध १४ मंगळवार
रा. श. ३६

स्वस्ती श्री राज्याभिषेक शके ३६ विगंधी संवत्सरे भाद्रपद शुद्ध चतुर्दसं भोमवासरे श्रविते कुलावंतस श्री राजा शाहू छत्रपती स्वामी याणें देशमुख व देशपांडे पा परेली यासी दीव्ह अंभेयपत्र ऐसे जे. तुम्ही विनंतीपत्र पाठविले. ते प्रवीष्ट होऊन लीहीले वर्तमान बीदीत जाळे. पा मास डोंगरी फौजा राहून उपद्रव देतात. त्यामुळे पा मार बैगन जाला. याकरिता स्वामीनी कुपाळ होऊन लष्करास ताकीदपत्र व पा मास अंभेयपत्र सादर करावयास आज्ञा केली पाहिजे म्हणून लीहीले. त्यावरून लष्करास ताकीदमत्र व हे तुम्हास अंभेयपत्र सादर केले असे. तरी कोणेवीस शक-अंदेशा न वसिता पा मरगरी राहून कीर्ति आबादांनी करून सुखरूपे राहणें. कोणाचा उपसर्ग लावणार नाही. अंभेये असे. लेखनालंकार. [' मर्यादेयं गजते ' शिक्का]

युगवाणी, व. २, अं. ३. मार्च १९४७, पृ. ८७.

८ ऑक्टोबर १७०९]

(- २७६ -) [आश्विन वद्य १ शनिवार.
रा. श. ३६

श्री

देव

स्वास्ति श्री राज्याभिषेक शके ३६ विगंधी संवत्सरे आश्विन वद्य प्रतिपदा मंदवासरे श्रविते कुलावंतस श्री राजा शाहू छत्रपती स्वामी याणी राजश्री दृग

[शिक्का]^१ [शिक्का]^२ यादव मुख्य देशाधिकारी व कारकून वर्तमान व भार्वा प्रांत पुणे यांसि आज्ञा केली येसी जे. श्री(देव) मुा चिचवड यांस मौजे मोरगाव ताा कन्हैपटार प्राा मार येथे इनाम १ संत चावर भूमी १ ऐक पूर्वापासून आहे. तेणे प्रौ करार करून हे आज्ञापत्र सादर केले असे. तरी तुम्हीं सदगृह इनाम पूर्वापासून चालिल्या प्रमाणे भोगवटा ताा (?) साल गुदस्ता मनास आणून चालवणे. प्रतिवर्षी नवीन पत्राचा अक्षेप न करणे. या पत्राची प्रती लेहून घेऊन मुख्य पत्र भोगवट्यास परतोन देणे. निदेश समक्ष [शिक्का- 'मर्या : देय रा : जन']

रुजु सुरु सुद बार

भा. इ. सं. मं. त्रै., व. २, अं. १-४, पृ. ६८.

१ नवंबर १७००.] (- २७७ -) [कार्तिक शुद्ध १०
मंगळवार, रा. श. ३६

श्री

[शिक्का]^३ [शिक्का]^४

स्वास्त श्री गज्याभोपेक शके ३६ विरोधी नाम संवत्सरे कार्तिक शुद्ध दसमी भौमवासरे अत्रियकुल्याधतंस श्री गजा शाह छत्रपति स्वामी यांणीं गजश्री विठल गोपाल देशाधिकारी व कारकून वर्तमान व भार्वा प्रांत जावरी यांस आज्ञा केली येसीजे. वेदमूर्ती शामभट विन रामभट श्रीमाभंलंस्वरकर सूर्यउपासनी याणीं हुजूर येऊन थिदित केले की थोरले कैलासवासी स्वामी यांणीं गोपालभट आपले आज्ञे यांजपासून भंत्र उपदेश संपादित्या. ते समयां वर्पामन सुभे मजकूर पैकीं करून दिले आहे. बा

होन पादशाही १००.

वजनी टा मण

१४ तूप

१४ तेल

॥३३

गला नवशेरी बारुल मापें

खंडी

४ तांदूळ

४ नागली

८

येणेंप्रमाणे होन एकडें व गला खंडी आठ वजन टकेवंदी अठरा मण थोरले कैलासवासी यांचे कारकीर्दीपासून श्री शिवाजीराजे यांजपासून

१. शिक्का- 'श्री : शिवनरपति ह : प निधान मोरेश्वर : सुत भैरव मुख्य : प्रधान.',

२. शिक्का 'श्री शंकर श्री : शाह छत्रपती : कृपानिधी प्रन्हा : द सुत गदाधर : प्रतिनिधी.'

३. शिक्का-श्री : शिवनरपति हंप निधान मोरेश्वरसुत भैरव मुख्य प्रधान.

४. शिक्का -श्रीशंकर श्रीशाहछत्रपति कृपानिधी प्रन्हादमुत गदाधर प्रतिनिधी.

सदरहू प्रो भोगवटा चालत आला आहे. परंतु आपणाजवळ पूर्वील पत्रे होतां ती घराभयें जळाली. याकरितां स्वामींनीं सदरहू वर्षासन भोगवट्याप्रो नूतन पत्र देऊन जालवावयाची आज्ञा केली पाहिजे. त्यावरून हे थोर भले अनुष्ठाने ब्राह्मण यांस स्वामींनीं आज्ञा केली कीं तुम्ही मुभां जाऊन आपले वर्षासनाचे मोडनीची सुभेदारीची वस्त्रे घेऊन येणें. त्यावरून शामभट विन गामभट सदरहू संभर होत पा व गला ना वारुले खंडी ८ आठ वजन टकवटी अटग मण प्रो भोगवटा पूर्वावार चालत आहे म्हणोन मुभांची वस्त्रे आणिली. त्यावरून स्वामींनीं मनास आणून पहिले चालत आल्याप्रो चालवावयाची आज्ञा करून हे तुम्हांस आज्ञापत्र सादर केले असे. तार सदरहू मोईनप्रो पूर्वीपासून चालत आले असेल ते मनास आणून पुढेही शामभट यांस व त्यांचे पुत्रपौत्रादि वंशपरंपरेन विद्याकुसुर चालवणें. या पत्राची प्रती घेऊन असल पत्र भट गोमावी यांजवळ भोगवट्यास परतुन देणें. जाणजे. लेखनाल्कार. [शिक्षा—मर्यादेयें राजते]

विविधज्ञान विस्तार. पृ. ४१, अं. ८, आगष्ट १९१०. पृ. ७७७: भा. इ. सं. मं. वार्षिक अहवाल, शके १८३२, पृ. ७९-८०

१७०९ इ. स. सुमार] (- २७८ -)

श्री

राजश्री गदाधर भट प्रतिनिधि स्वामी गोमावी यास

ल श्री-त सकलगुणालकरण आर्ग्यंडित लक्ष्मी आलकृत राजमान्य स्नेहांकित जयेंसिग जाधवराऊं सेनापती कुतानेक देडवत विनति. उपर येथील कुपल जाणून स्वकीये लेखन केले पाहिजे. विशेष माप्रत आपण पत्र पाठविले ते पावले. विपद करून पत्रार्थ व वार्तिक मुखता वृत्त कळोन समाधान वाटले. स्वामी येदस्वी. हे प्रयोजन काही सामान्य संपादिले नाही. फौजाचे विषी लिहीले. त्यास आम्ही राजश्री स्वामींची आज्ञा घेऊन आलों ते मजल दरमजल खानदेस प्रांत गेलो. राजश्री रायाजि प्रभू यास थोरत दाभाडे याजकडे पाठविले. किनेक मायक बायक विचार सांगोन पाठविले. त्यावरून त्याणीं आपणाकडील राजश्री जिवाजी गोविंद व शामजी वामन उभयेता व राजश्री रायाजि प्रभू ऐसे पाठविले. त्याची भेटी जाली. त्याउपर कसवे पिपलनेर प्रा बागलाण या मोकामास गेलो. थोरत दाभाडेही त्या मुकामास आले. आश्वत्थि (ती) येस (१ मं १७०९ ?) भेटी जाली. साराप आपले सर्व आन्याये क्षमा करावे, दाभाडियाचा सरनाम पुरवत करार करून थावा. राजश्री स्वामीपासून बहुमान गौरवास आतर न करावे. ऐसे मुदे व्हावले. ते सर्वहि मान्य करून त्याची मारी फौज समागमे घेऊन घाट चढोन गगातार प्रा

आले. त्यास लष्करावर स्वारी करावी मित्रात केला. तो गोसावी याचे पत्र (आले), त्यावरून दरमजल राजश्री स्वामीमंतीध जात आसो, प्रस्तुत आम्हासमागमे सरदार ताा

बापाजी नाईक	१	जानोजी नाईक	१	रमाजी (नाईक. ?)	१
बालाजी विश्वनाथ	१	राजजी थोरत	१	खडेराऊ दाभाडे	१
दमाजी थोरत	१	चाटो विरदेऊ	१	करोजी पवार सेवोजी	१
				थोरत	१

रायाजी ... १ तिमाजी साबळे १

येणे प्रमाणे ओढत. गोसावी यास वर्तमान कलावे म्हणून लिहीले आसै. गोसावी यानी जो मनमग्रा केला आहे त्याचा निर्वाह करून घेऊन आम्हास पुढे बुधीवाद लिहणे. तो लिहिला पाहिजे. बहुत काय लिहीणे हे विनंति. [शिक्षा-
“ विलमतु : लेखनाव : धि मुद्रा ”]

[शिक्षा- ‘ श्री : राजागम : चरणी दृढभा : व सेनापति ध : नाजी जाध :
चराव ’]

भा. इ. सं. मं. त्रै., व. ७, अं. १-४, पृ. ८४-८५.

२१ जून १७१०] (- २७९ -) [आपाढ शुद्ध ६ बुधवार,
रा. श. ३७.

श्री केशव चैतन्य

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके ३७ विक्रति नाम संवत्सरे आशाढ शुद्ध शम्टी सौम्यवासर क्षत्रयिकुलावतंस श्री राजाशाहृच्छपती स्वामी यांणी मोकदमानी व सेंट माहाजनानी कसंचे वोंतूर प्राा हरिश्चंद यासी आज्ञा केली ऐसी जे. श्री संन्याशी याचा मठ कसंचे मजकुरी आहे. त्यास नदीचा कडका लागोन जाया जाला आहे. त्यास [शिक्षा]^१ [शिक्षा]^२ नदी बाधोन काढणे हें स्वामीस अगत्य. या करितां बावर्तीचे ऐवजी दुसाला रुपये १००० येक हजार देविले आहेत व नदी बाधावयाचे स्वयंपतेस येक ब्राह्मण व येक अहुराप ठेवावयाविसी राजश्री पंतप्रधान यासी आज्ञा केली आहे. ते वेतन नेमून देतील. त्याप्रमाणें का मजकुर पैकी देणे व का मजकुर पैकी गाडे व वेटे देऊन नदी बाधोन काढणे. मठास आजार न लागे ते करणे. सदरहु हजार रुपये देऊन नदी बाधावणे म्हणजे तुमचा मजुरा होईल. गै केलिया स्वामी तुमचा मुलाहिजा धरणार नाहीत. लेखनालंकार [शिक्षा- मर्यादेयं : विरा : जते]

भा. इ. सं. मं. त्रै., व. ७, अं. १-४, पृ. १५५-१५६.

१. शिक्षा- ‘ श्री : शाहुनर : पति हर्षनि : धान मोरेश्वर : १ सुत भैरव : प्रधान.
२. शिक्षा- ‘ श्री शंकर श्री : शाहुनरपति कु : पानिधि प्रल्हाद मु : त गदाधर प्रति : निधि. ’

७ नोव्हेंबर १७१०]

(- २८० -)

[२५ रमजान, इहिदे
अशर मया अल्फ

श्री

राजश्री रामाजी मल्हार ह्याबद्दल व कायकून ता मोमेखोरे गोमावी यासी

छ स्नो शामजी हरी नामजाद मुभा व काय प्राप्त मावले आसीवांद व नम
स्कार मुा इहिदे आसर मया अल्फ. या सनद राजश्री पंत सचीव छ २० रमजान
(२ नवंबर १७१०) पो छ मार तेथें आज्ञा की मा माचजी येशवतराऊ पासलकर
देशमुख ता मोमेखोरे याणी विनती केली की अपल्याकडे इनामसेते व इनामगाऊ
ता मारपैकी आहेत. बिा ता

मेते इनाम रकम काय होन

११॥ कसत्रे मोमे गुा पुगउन इनाम
आहे होन

१०॥ गारजे

१ गावठण

११॥

६. मौजे जावली पैकी सेत पलस-माची
राजश्री पंतसचीव वैकुण्ठवासी याणी
दिल्ले.

१७॥

येकून मेते दोन येकून रकम साडेसतरा होन व इनामदेह १ येक रकम होन
चवतीस आपणांकडे चालत आहे. परंतु इनामाच्या सनदा आपणाजवळ होव्या. त्यास
सन तिसमास्ये (१७०८-९. इ.) अवलमाली हवसीयाची स्वारी आपणांवरी आली.
आपणास कत्रिलियासह वर्तमान राजपुगीस धरून नेले होते. ते प्रसगी कुल वतनाचें
कागद गेले. भोगवटियास सनदा आपल्या जवळ नाहीत, तरी सदरहू इनामसेतानी
व इनाम गावीची पत्रे यावयाची आज्ञा केली पाहिजे. म्हणउन विनती केली.
त्यावरून हे पत्र तुम्हास सादर केले असें. तरी तीर्थरूप राजश्रीपंत वैकुण्ठवासी याचें
वेल्लेस यांकडे इनामसेते व इनाम गाऊ सदरहू प्रमाणे चालत आले आहे. त्याचा
भोगवटा मनास आणून यांकडे सदरहू प्रमाणे इनामसेते व इनामगाऊ पुत्रपौत्रादि
वंशापरंपरेने चालवीत जाणे. तालीक देहून घेऊन आसल पत्र भोगवटियास परतोन
देणे. म्हणऊन आज्ञा. आज्ञेप्रमाणे हे सनद तुम्हास सादर केली असे. तरी इनाम मेते
व रकम होन साडेसतरा व मौजे डाविजे देहू यक रकम होन चवतीस त्याचा भोगवटा
मनास आणून सनदप्रमाणे इनामसेते व इनाम गाऊ पुत्रपौत्रादि वंशापरंपरेने
चालवणे. तालीक लेहून घेऊन आसल पत्र भोगवटियास परतोन देणे. छ २५ रमजान.

[शिक्षा—लेख : नावदी : रघ]

[शिक्षा— श्रीम... : रावचरणी : तन्पर शामजी : नी : रंतर.]

पौ छ २९ रमजान (११ नवंबर १७१०).

भा. इ. सं. मं. चै., व. ७, अं. १ ४, पृ. ११३-११४.

१७१० इ. स. ?]

(- २८१ -)

श्री

विनती उपर दोन हजार रुपयाचे घोडीयास जमान राा हिरोजी यादव दिल्ली आहेत. यास घोडी घेता देता पुरवत नाही हे मनास येईल तैसी येणार हजार रुपयाचे वित दोनमे म्हणले तर येथे इलाज नाही. यास तुम्ही घोडियाचे...न पडणे. नमून चे हर इलाज करून आस्ता बरे आहे. हिरोजी यादव यास तगादा केला अमे. तर गळा आधी उगवणे. बहुत काय लिहणे हे विया.

भा. इ. सं. मं. सप्तम संमेलन वृत्त, शके १८४१, स्वी. ग्रं. क्र. २५, पृ. ९७.

१७१० इ. स. ?]

(- २८२ -)

श्री

राजश्री आबाजीपंत स्वामी गो

मेवक बालाजी विश्वनाथ नमस्कार विनति. उपर राा हिरोजी यादव दोन हजार रुपयास तुम्हास जमान आमचे वचन करून जाले. घोडी याधी येसा निवाह केला. यास येथील दडक तुम्ही जाणतच आहा. घोडी मिळत नाही. पकें घेऊन म्हणोन ...तगादा लाविला आहे. हे भले माणुस कच्चाटी गुनले आहेत. यास तुम्ही घोडा तूर्त याचे हवाली करणे. दुसरे पयरा दिवसा लिगाड अवघे वागणे. हे खमी होत येसे सर्वश्री न करणे. बगड आमचे वर्तमान तर तूर्तवत हवी बहुत कामी छत्रपती स्वामीस विनतीपत्रे पाठविणी आहेत. श्रीदेव मध्यत द्यावे येसे केले आहे. चिरंजीव बाजीराउ येथे ठेवावे. श्री दग्भ्यान द्यावे. यास श्रीकडील विचार तुम्ही बलकट करून ठेवणे. पत्राची उत्तर आल्याउपर आधी तो प्रसंग सिद्ध असला पाहिजे. तर आनकुल करून ठेवणे. लोभ असो दीजे हे विया.

भा. इ. सं. मं. सप्तम संमेलन वृत्त, शके १८४१, स्वी. ग्रं. क्र. २५, पृ. ९६-९७.

१७१० इ. स. १] (— २८३ —)

श्री

राजश्री अंबाजीपंत स्वामी गोा

सेवक बालाजी विश्वनाथ नमस्कार विनती. उपर तुम्ही पत्र पाठविले की राजा हिरोजी यादव यास तुम्हास समथ नाही. हे गोष्ट उचित नाही. येथील प्रसाग तुमचा कैसा आला होता. तेव्हां हिरोजी यादव यास बहुता प्रकारे सागोन तुमचा निकाल करविला. आम्ही खावड तुमचे कर्तेच जालो. जैसे असता येसी गोष्ट तुम्ही लिहिली उचित नव्हे. याउपर पत्र पावताच दोन हजार रुपयाचा निर्वाह करून पाठवणे. गणेशपंत मामा सकाली पाठविला असे. यामुळे आमचे प्रसगास अतर पडले जैसे जाले आहे. या उपर आंबाजीपंत आनमान कराल तर तुम्हास आमचा सफत असे. अखेर पैके सुटत नाही. बरे समजणे आणि गणेशाबराबर निर्वाह करून पाठवणे. बहुत काय लिहिणे हे विा.

भा. इ. सं. मं. समस संमेलन वृत्त, शके १८४१, स्वी. ग्रं. क्र. २५, पृ. ९६.

२१ जून १७११] (— २८४ —) [१४ जमादिलावल, इमने अशर मया अलफ

श्रीशंकर

रामदास

आज्ञापत्र राजश्री पिराजी धोंगपडे सेनापती व नागे माहादेव ता मांकदमानी क्रमवे सागली मुा इसने अशर मया अलफ. बयाबाई परमपरा राजश्री स्वामी (रामदास) हे बहुत थोर याचा श्रीचा मोहळाव चालावा लागत आहे. याकारिता क्रमवे मजकुरी जमीन १- पाव चावर यास दिली आहे. तरी उत्तम जमीन गावातवली याम देऊन आठ महदुद पालन चालवणे. प्रतिवृसी नूतन पत्राचा अक्षेप न करणे. नकल लिहून घेऊन असेल पत्र भोगवाटियास देणे. जाणीजे. ता ल १४ जमादिलावल.

भा. इ. सं. मं. व. ७, अं. १-४, पृ. १००.

२१ जून १७११] (— २८५ —) [१४ जमादिलावल, इमने अशर मया अलफ

श्रीशंकर

रामदास

धर्मपत्र मानुश्री बयाबाई परमपरा श्री (रामदास) स्वामी याम पिराजी धोंगपडे सेनापति व नागे माहादेव दंडवत आनुक्रमे नमस्कार मुा इसने अशर मया आलफ.

महाराष्ट्रनिहासाची माधने

तुम्ही बहुत थोर, ये महिने स्वामीचे मोहछाव करता. हे ठायी काही कुसीदल दिव्हाया राज्याची आभीवृध आंह ऐसे पाहून तुम्हाम वृती करून दिली आहे. जमीन ॥ अर्थ चावर

बिा

१. कसबे सागली

१. मौजे वडकी व सागली

॥

एकूण अर्थ चावर जमीन श्रीच्या वौशपरपेने इनाम करून दिली असे. गावकराम आलाहिदा पत्रे आहेत... जो ऐवज उत्पन्न होईल तो करून राज्याची आभीवृध श्रीपासी इच्छीत जाणे. जाणीजे. रा ल १४ जमादिलावल.

भा. इ. सं. मं. चै., व. ७, अं. १-४, पृ. १०१.

१३ जुलै १७११]

(- २८६ -)

[१३ जुलै १७११

[जाहीरनामा]

महाराणीच्या कौन्सिल ऑफ स्टेट मधील, डॉम गांडीगो डा कॉम्प्टा-हिदुस्थाना नील व्हाइसरॉय व मुख्य सेनापती, (याजकडून) हा जाहीरनामा ज्यांच्या नजरेस येईल त्या सर्वांना कळविण्यांत येते की चेऊलच्या किल्ल्याच्या मैदानांतील व त्याच्या आजूबाजूच्या टप्प्यांतील भंडारी लोकांवर सदर टाप्तील जमीनीच्या व नागळाच्या वाड्यांच्या मालकांकडून फार मनम्वी जुलूम करण्यांत येऊन त्यांना अयोग्य रितीने वागविण्यांत येते, म्हणजे त्यांच्या जमिनी व वाड्यांची मशागत करण्याची सक्ती त्यांच्यावर त्यांच्या इच्छे विरुद्ध करण्यांत येते असे कळल्यावरून व याम प्रतिकार व्हावा म्हणून या द्वारे आम्ही हुकूम फर्मावितो की कोणत्याही दर्जाच्या अगर स्थितीच्या मनुष्याने आपली मिळकत अगर नागळाच्या वाड्यांची मशागत करण्यास चेऊलच्या किल्ल्यांतील व आजूबाजूच्या टाप्तील भंडारी लोकांना त्यांच्या इच्छेविरुद्ध भाग पाडू नये अगर त्यांवर सक्ती करू नये. या हुकूमाच्या विरुद्ध जो वागेल त्याचा या रितीने मिळविणेल सर्व फायदा सरकार जमा करण्यांत येईल. चेऊलच्या किल्ल्याच्या मुख्य व या ठिकाणच्या राज्यकर्त्या सभेच्या सभामदना योग्य अधिकार्यांमार्फत भंडारी लोकांना अर्ज केल्यावरून वरील हुकूमाची वजावणी करण्याचा जरूर तो हुकूम करण्यांत आला आहे. महाराणीच्या राज्याच्या फायद्यासाठी व भंडारी लोकांना शांतता मिळावी म्हणून हा उपाय करण्यांत आला. या लेखा-द्वारे चेऊलच्या उपरिनिर्दिष्ट सेनापती, राजकर्ती सभा, अधिकारी व दुसरे मंत्री व अधिकारी लोकांना हा हुकूम योग्य रितीने मान्य करावा व तो वर दर्शविल्या-

प्रमाणें फेरफार न करितां तंतोतंत पाळावा. नवीन फी न घेतां अथवा च्यान्मर्ग कोर्टाची फी न घेतां महाराणीच्या सेवेसाठीं हा हुकूम केला असे.

[चऊल येथील किल्ल्याच्या व्यापारींत व राजसभेंत नोंदला असे.]

ता. १३ जुलै सन १७११ रोजी गोवे येथे प्रेगोरीओ मानरा मारा याणें लिहिला.

टाम रॉड्रिगो ड कॉस्टा.

~~~~~  
भंडारी विजय, व. २, अं. १, आगष्ट १९२०, पृ. ६. [ हुर्न साहेबांनीं केलेल्या स्टॅटिकल रिपोर्ट ऑफ धी कुलाबा एजन्सी, इ. स. १८५४ च्या ग्रंथांतल. पृ. ६६-६७ वरून. ]

१७ आक्टोबर १७११ ] ( - २८७ - ) [ आश्विन वद्य २ बुधवार.  
रा. श. ३८

श्री

[ शिक्षा ]<sup>१</sup>

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके ३८ खर संवत्सरे आश्विन वदल त्रितीया सौम्य वासर श्रवित्य कुलावतंस श्रीराजा शाहू छत्रपती स्वामी याणीं राजश्री पताजी सिवदेउ [ शिक्षा ]<sup>२</sup> यांसीं दिव्हे इनामपत्र यैमे जे. तुम्ही स्वामींचे पुरातन सेवक राज्यमध्ये श्रमसाहाय्य बहुत केलें. पुढें स्वामीच्या पायांसी येकनिष्ठ जाणून तुमचें चालवणे अवश्यक. यास्तव तुम्हावरी स्वामी कुपाळ होऊन गौजे वाडगुं ता निरखडी खेरीज हकदार तुम्हास व तुमचे वंशपरंपरेस इनाम देखील तिजाई व हालीं पटी पेस्तरपटी दिव्ही असें. तरी तुम्ही तुमचे वंशपरंपरेने मौजे मजकूर कुलवान कुलवानु देखील तिजाई खेरीज इनामदार व हकदार वजा करून इनम अनभऊनु मुग्ने राहाणें. स्वामी चालवितील. जाणीजे.

लेखनालेकार. [ शिक्षा - ' मर्या : देयं रा : जते ' ]

तेरीख १५ रमजान मुा इसने ( अशर ) मया अलफ.

बार मुरु सुद बार

~~~~~  
भा. इ. सं. मं. त्रै., व. ६, अं. १-४, पृ. ८८-८९.

१. शिक्षा - ' श्री वधिष्णुर्विक्रमोर्विण्णो : सामर्निग्व वामनी । शंभुसुतोऽसौमुद्रा शिव-
राजस्य राजते. '

२. शिक्षा - ' श्री शाहु नरपति हर्षनिधान मोरेश्वर मुत भैरव प्रधान. '

१८ नवंबर १७११] (- २८८ -) [कार्तिक वद्य ५ ग्विवार :
रा. श. ३८

श्री सिधविनायक

स्वस्ति श्री गज्याभिषेक शके ३८ खर नाम सवत्सरे कार्तिक बहुल पंचमी रवि
नासरे श्रवत्येकुलावतंस श्रीराजा शाहु छत्रपती स्वामी यांणी राजमान्य राजश्री रंभाजी
निवाळकर यासि आज्ञा केली येमी जे. मौजे सिदटेम तोण पेडगाव प्रांत कडेवाळित
हा गांव श्री (सिद्धिविनायक) वास्तव्य मौण मजकुर यासि इनाम दिव्हा आहे.
सनद निगळी सादर आहे. त्या प्रमाणें त्या तरफेन चालवून तेथील येवज धिकुर
श्री (सिद्धिविनायक) स नेवेद्यास पावे ते गोष्टी करणें. जाणिजे. बहुत काये लिहिणे.

भा. इ. सं. सं. त्र., व. २, अं. १-३, पृ. ६९.

१० मार्च १७१२] (- २८९ -) [फाल्गुन शुद्ध १४
सोमवार, रा. श. ३८

स्वस्ति श्री गज्याभिषेक शके ३८ खर सवत्सरे फाल्गुन शुद्ध चतुर्दशी हेतुवार
[शिक्का]^१ [शिक्का]^२ श्रवत्ये कुलावतंस श्री राजाशाहु छत्रपति स्वामी याणी
वधई वेगड जाकर किले पुरंदर यासी आज्ञा केली ऐसीजे. थाराताकडील येस माली
किल्यावाळ चालोन आला. तेथे गडकरी व वेगडाचा जमाव खाले उतगेन हरा-
मलोरास दिव्हा. वेगडानी शर्त केली.... पडला म्हणून विदीत... तरी
स्वामी... याचे मुवदला त्याचा गेला असेल तरी त्याचे स्वामी उर्जीत करितील.
तुजेंही स्वामी चालवतील. पुढेंही निष्ठेने सेवा करणें. मराफराजी होईल. लेख-
नालंकार, [शिक्का- मर्या : देव रा : जते]

भा. इ. सं. सं. त्र., व. ३, अं. १-४, पृ. ७६.

१० मार्च १७१२] (- २९० -) [फाल्गुन शुद्ध १४
सोमवार, रा. श. ३८

श्री

स्वस्ति श्री गज्याभिषेक शके ३८ खर नाम सवत्सरे फाल्गुन सुष चतुर्दशी
सोमवासरे श्रवत्येकुलावतंस श्री राजा शाहु छत्रपती स्वामी यांणी मोकदमानी मौजे

१. शिक्का- श्री : शाहु नर : पति हर्षनि : धान मोक्षर : सुत भैरव
प्रधान.

२. शिक्का- श्री मन्व्यवक : भक्तस्य शाहु प्रांत : निधेभुंडा : नागायणस्य मुद्रें
प्रह्लाद : तनुजन्मन :

[शिक्षा]^१ [शिक्षा]^२ वालण ता पाँन मावळ यांमि आज्ञा केली येमी जे. मौजे मजकूर गा पंताजी सिवदेव यांम धेतनाचे येवजी मुकासा आहे. त्याप्रमाणे करार असे. तरी देखील वावर्ती मारानिलेकडे उमुल देणें. दुसरेकडे यक रुका न देणें. लेवनालंकार.

[शिक्षा— मर्यादयं राजते] रुजु मुळमुदवार

भा. इ. सं. मं. त्रै., य. ६, अं. १-४, पृ. ८९

२६ जून १७१२]

(- २९१ -)

[आपाठ शुद्ध ३.
शके १६३४

[शिक्षा— ' श्री : विद्याशंकर : भास्ती]

श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यवर्यपदवाक्यप्रमाणपारावारपरिणयसंनियमासनप्राणा-
धामप्रत्याहारध्यानधारणासंप्राप्यप्रज्ञायोगानुष्ठानिष्ठतपश्चक्रवर्त्यनववह्निगुरुपरंपराप्राप्त-
व्याख्यानमिहासनाधीश्वरसकलवेदार्थप्रकाशकसांगव्यत्रयप्रांतपालनसकलनिगमामगमसंग्रह-
यैवैदिकमार्गप्रवर्तकसर्वतंत्रस्यतंत्रादिराजधानीविद्यानगरीराजधानीकर्णाटकमिहासनाधी-
श्वरगुरुसूत्रमंगलाचार्यकथ्यशृंगपुरवराधीश्वरतुंगभद्रातीर्त्थनिवासचतुर्वेदपारायणमतस्थाप-
नाचार्यश्रेष्ठेरीमठवरपट्टपदमिहासनश्रीशंकराचार्यपादपप्रागधकशृंगेयादि मठचतुष्टयमुख्य-
पीठाधिपतिश्रीशंकराचार्यकरकमल ... मध्यमतकोलाहलविद्याशंकरभारतीयतीश्वरः कृत-
नाराणस्मरणानि

नानादुष्टनिवासभूमितलभामर्ज्जीतपाशांनिधा, उद्धर्तुं जगदीश्वरोपरवपुः संभारयन्ना
मतः ॥ विद्याशंकरभारतीतिवमुष्ठापुष्टभ्रमन्सर्वदा, ग्राम्याणांमुखमर्दनो विजयते उजानांघ-
कारावहः ॥ १ ॥ स्वस्ति श्रीमदंतूजंदशस्थसमस्तविद्वद्भैदिकान्प्रति तथा सर्वगृहस्थान-
प्रति विशेषस्तु श्रीशके १६३४ नंदनसंवत्सर आपाठशुद्धतृतीयायां अस्माभिर्गोरायात्रो-
द्देशेन कांकर्ण फोडाख्यदेशे कपिलेश्वरस्यालये आगतं तत्र पयत्रागृहणानां भिक्षां गृहीत्वा
बंधवाटिकाग्रामे श्रीमन्महालक्ष्म्यालये समागतं ततः अस्मतु श्रीस्वामिपरमप्रियशिष्येः
शस्थज्योतिर्विदब्राह्मणानां गृहे अनादितः यावदयं दिनं अस्मदादि श्रीस्वामिपरंपरया
अस्मैत्यामिभिर्यथाभिधागृह्यतेतथास्माभिर्गपि यदा अस्मिन्देसे संचारार्थमागतं तदा
एभिरेवमेवदीयते अस्माभिर्गपि गृह्यते तथैवेदीनामेत्येतां ज्योतिर्विदां गृहे भिक्षां
गृहीत्वा श्रीमन्नाटेकरगृहे भट्टभट्टादिब्राह्मणां प्रेषितास्तदातेषां गृहे देवसकरोपनामकराम-
चंद्र भट्टस्थितः तेनास्मत्प्रेषितब्राह्मणान्प्रति ज्योतिर्विदां गृहे भवद्विर्भिक्षा न ग्राह्येति
अस्मान्नियममतिक्रम्य भिक्षागृहीतेतिकरणात् यूयंभ्रष्टास्य युष्मत्पंक्तौ अस्माभिर्नभुज्यते

१. शिक्षा— ' श्री : शाहूनर : पतिहर्षनि : धान मंगेश्वर : रसुत भैरव : प्रधान.'

२. शिक्षा— ' श्रीमच्यंयकः भक्तस्य शाहू प्रति : निर्धमद्रा नागयण : स्य मुद्रेयं
प्रल्हादः तनुजन्मनः'.

इत्याधनेकथा असद्वल्लगना कृता तदास्मदब्राह्मणाः कोपात् गुरुनिंदकरामचंद्रभट्टस्य यज्ञोपवीतत्रोदनार्थं गताः तदा नाट्येकरगणेशभट्टैः ब्राह्मणानां बहुविध समाधानं कृतं तदा तैर्ब्राह्मणरागव्यऽस्मिन्निकटे तदखिलं वृत्तं निवेदितं तदानाट्येकरगुह्ये अस्माभिर्गत्वा भिक्षा गृहीता तद्वृत्तं ब्रह्मद्रोहीत्वात् देवसकरोपनामकं रामचंद्रभट्टो बहिष्कृतः अतः सन्निः सर्वेगणेनसह न व्यवहर्तव्यमन्याजापत्रमिदं.

ब्राह्मण, व. १, अ. ५, मे १९४६, पृ. १४-१५.

१९ जुलै १७१२]

(- २९२ -) [आपाढ वद्य १२ शनवार.
रा. श. ३९

श्री

स्वांस्ति श्री राज्याभिषेक शके ३९ नंदननाम मेवम्सरे आशाढ बहुल द्वादसी मंदवासर शत्रियकुल्यावतंस श्री राजा शिवलक्ष्मपति याणी राजमान्य राजश्री खंडोजी बाबाजी जर्मनीवीम दिवा मेनापति यांगी आज्ञा केली ऐंगजे. तुम्ही स्वामीच्या पायासी निष्टा धरून स्वामीसेवा शुधातःकर्ण करून करीत आहा. दुसरा अर्थ किमपि जाणत नाही. हे वृत्त राजश्री जयसिंग जाधवराउ सेनापति याणी हुजुर लिहिले. यावरून स्वामी तुम्हावरी बहुत संतोषी जाहले. तरी तुम्ही स्वामीचे पुरातन कठीम भेवक आहा. तुम्हापासून येक निष्ठेस अंगगवे होऊं पाहतो की काय पुढे ही स्वामीच्या पायासी निष्टा धरून स्वामी कार्य करीत जाणे. म्हणजे स्वामी तुमचे उजित करून चालवितील. येवीशी आपले समाधान असो देणें. बहुत काये लिहिणे. [शिक्का-‘ मर्या : देयं विरा : जते ’]

महाराष्ट्र साहित्य, व. १, अ. ३, सप्टेंबर १९१९, पृ. १०२.

२४ ऑक्टोबर १७१२]

(- २९३ -) [३ सवाल, सलास अशर
मया अलफ

श्री

[शिक्का]^१

आजापत्र समस्तराज्यकार्यधुरंधर विस्वामनिधी राजमान्य राजश्री पंत आमात्य तां मोकदमानी मौजे करजे तां निरथडी मुा सलास अशर मया व अलफ. मौजे मजकूर पेराजी दनाजी भाडवलकर याकडे मोंकासा होता. हाली त्याकडून दूर करून हाली खंडोजी भाडवल (ल)कर दिमती राजश्री दामाजी माणकेस्वर

१. शिक्का - ‘ मल्लानिपुटन : मन्तेः शाहुराजः सः देवनिष्ठस्य । श्री वा : मुदेवमुनो-
रायु : रावस्य मुदेयं. ’

याकडे जमावाच्या वेगभी बदल मोकामा करार करून दिल्या असे. तरी तुम्ही मानु
लेली रजु होऊन मौजे मजकुराचा मोकामाचेच्या वसूल यासि देणे. जाणजे. ल ३
सौवाल. पा हुजूर [शिक्षा—'लेखनाव : यि जयति']

भा. इ. सं. मं. वार्षिक इतिवृत, शके १८३८ ख्री. प्र. क्र. १७, पृ. ९८.

१७१२ इ. स. सुमाग] (—२९४—) [?

॥ श्री ॥

॥ श्रीविद्याशंकर ॥

[शिक्षा]*

श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यवर्यपदवाक्यप्रमाणपारावारपारीणयमनियमासंगप्राणा
यामुअप्रत्याहारध्यानधारणसमाध्यष्टांगयोगयानुष्ठाननिष्ठतपश्चक्रवर्त्यनाथवांछसंगुरुपरंपरा
प्राप्तपददर्शनस्थापनाचार्यव्याख्यानसिंहामनाधीश्वर सकलनिगममार्गमहारहस्यसांख्यत्रय
प्रतिपादकवैदिकमार्गप्रवर्तकसर्वतंत्रस्वतंत्र आदराजधानी विद्यानगरमहाराजधानीकर्ना
टकमिहामनप्रतिष्ठापनाचार्य श्रीमद्राजाधिराजगुरुभूमंडलाचार्यतुंगभट्टानिवासश्रीविद्या
शंकरपादपदमाराधकश्रीगुमिहभारतीगुरुकरकमलसंज त शृंगेगिरिश्रीमच्चिदानंदभारती
स्वामिभिः

श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकानां अखंडब्रह्मैक्यानुसंधानशीलानां श्रीविद्याशंकरभारती
नां कृतान्यनंतनारायणस्मरणानि तद्रूपार विशेषस्त तत्रत्य सर्वव्यवहारं स्थित्वा पूर्व
पत्रं प्रेषितं भवद्भिः तद्विचार्य तदामश्रेयानुसारतः अस्माभिः धर्माधिकारी विठ्ठलकम-
विदां पुनःपत्रं प्रापितं ... इत्य तत्रत्य सर्वकाराहटकैः पयैश्च भिक्षादिकं न दत्त
मिति पुनःप्रेषितात्रमवलोक्य तत्रत्यांचित्तपूर्णकगहाटकंज्योतिर्विषयादिसमस्तानां मध्ये
आचारव्यवहारप्रायश्चित्तादिकं अवश्यं कर्तव्यं भवद्भिः एतेषां मध्ये ज्योतिर्विदेशस्थ
ब्राह्मणाः न पंक्तियोग्या इति ये वदन्ति तेषां उत्तरं देयं भवद्भिः किं शास्त्रमवलोक्य
तदुगीकृतं तच्छास्त्रं गृहीत्वा युष्माभिः शृंगेगिरियामेव वक्तव्यं नोचेत तत्रैव तृणां
शास्त्रार्थमविदित्वा ये वदन्ति तेषां यज्ञोपवीतस्फुटित्वा ब्राह्मणानां मध्ये, यूयं दूरीकृत
इति सम्यक् शिक्षा कर्तव्या अस्मन्मठस्थितपंडितान्सर्वशास्त्रपारंगतात्मस्वाम्यग्विचार्य
सकलस्मृतिपुराणादिकं चावलोक्य माधवमंत्र्यादिदत्तशासनादिकं च दृष्ट्वा सर्वेषां
मन ... संशयं कृत्वा एतद्व्यवहारास्थापितः तस्मादिकं पत्रं गृहीत्वा फांज्याग्रामे
प्रविश्य सर्वेषां राजकीयानां इदं पत्रं दर्शयित्वा चित्तपूर्णादि सर्वेषां मध्ये आचारव्यव-
हारादिप्रचारणं यथानिर्गलं तथा दृढीकुर्विति अस्माभिः कृष्णदीक्षितः प्रेषिताः तद्वाक्यं

* शिक्षा—'श्री : विद्याशंकर : भारती'

मनसा धृत्वा पत्रिकार्थं विचार्य गुरुहोहिणः शिष्यायित्वा अस्मन्कास्मनातद्रष्टुमुत्स्रेन
संचारः आचार्यपादप्राग्वहकानां लेखनीयं किमस्ति श्रीः श्रीः श्रीः

ब्राह्मण, व. १, अं. ५, मे १९४६, पृ. १३-१४.

१७१२ इ. स. सुमार] (- २९५ -) [?

॥ श्रीविद्याशंकर ॥

[शिक्षा] *

श्रीमत्परमहंस परिव्राजकाचार्य...चार्योन्वयसंजातवर्षाधर्मानुशिक्षकैः शंकरा-
चार्यवर्यैश्चकृतनारायणस्मृतिः

स्वस्ति श्रीमत्सकल्यनरामरामाध्यनाध्यापनीर्जितयशश्चंद्रिकाधवलीकृताशाप्रांतेषु
चातुर्यदार्यगांभीर्यधैर्याद्यनेकगुणप्रवीणेषु राजमानविराजमनराजश्रीअनंतर्जादि महाराष्ट्र-
देशस्थकमवंतादि ज्योतिर्विदब्राह्मणेषु विशेषस्तु प्रागस्मत्स्वामिनः दिग्विजयार्थं यदा
अंतर्जदेशे गतास्थिताः तदा कैश्चत्कगहाटकैः भवद्गृहे भिक्षा न ग्राह्येति नानाविध
कुचोद्यमा... तदा श्रीस्वामिभिः पूर्वोत्तरं सम्यग्विचार्य भवतः समीचीना आर्यावर्त
देशादागतः महाराष्ट्रदेशीयब्राह्मणा इति भवद्गृहे भिक्षां गृहीत्वा भवद्देशे सर्वपा
ब्राह्मणादीनां च आचार्यव्यवहारप्रायश्चित्तदिविषये भवतां धर्माधिकारं दत्त्वा कालविशेषे
श्रीषु यतिध्यादुयुत्सवेषु अस्मन्मठे आगत्य समाराधनादिपूजां विधाय मुग्धेन
स्मृतव्यैमित्युक्तपितां श्रीमदाज्ञामनादित्य श्रीकुंडलीविष्णुपाश्चादि मठस्थतैलंग
संन्यासीनाभिश्चादिकं दीयते पादपूजानादिकं च क्रीयतेति शतं तद्दि भवतो महाराष्ट्राः...
देशस्थब्राह्मणाः अतो भवतामि...चित्तं यतः...संस्थानाधीश्वरत्वं नास्ति तैर्पमात्रधा-
रिणो भवति अन्यच्च अर्थात् बहवो धूर्तादंडिनो मुडिनः सदा ॥ वेपमात्रधराः सर्वै
ग्राम्यादित्येकहेतवः तैर्लिंगाःकृत्रिमसंन्यासवेपधारिण अतः स्ते तैर्लंगसंन्यासिनां
भिक्षादिकं किंचिदधनदेयाणां पूजा न कार्या अन्नादिकं च न देयं इतः परं भवद्देशे
पूर्वपरंपरागतं धर्माधिकारणादिकं सर्वं भवद्देशेव सम्यक् संपाद्य सर्वान् संवोध्य.....
विरूपश्चादिमठस्थाः स्तैर्लंगकृत्रिमवेपधारिणः तत्रागताश्चित् अस्माकं पत्रप्रेषणीयं वयं
तत्रागत्यमशिष्यान्तन्तं देह्याम ... हुवारं पत्रादिकं प्रेषितमापिश्रीमन्निमनमि न धृतं
तथा न कार्यं अस्मिन्समयधर्मदृष्टिं परोपकारकरणाश्रीमानयुक्तमेव भवत्प्राप्ते आहार-
व्यवहारप्रायश्चित्तदिकं यत्र यत्र जायते तत्रतत्रपूर्वपरप्राप्तं मठमानुशासनं भवादृशे :
शिष्यधुरंधरैः परिपालनीयं तैर्लिंगयतिनां ब्राह्मणानां च किंचिदपि बहुमानादिकं न
कर्तव्यं शिष्यवर्येषु किंबहुनेत्यलं.

ब्राह्मण, व. १, अं. ५, मे १९४६, पृ. १५-१६.

१. शिक्षा—' श्री : विद्याशंकर : भारती'.

२ एप्रिल १७१३]

(- २९६ -)

[चैत्र वद्य ४ गुरुवार,
रा. श. ३९-

श्री

[शिक्का]^१

स्वस्ति श्री गज्याभिषेक शके ३९ नंदन सवत्सरे चैत्र वद्युल चतुर्थी गुरुवासर
[शिक्का]^२ [शिक्का]^३ क्षत्रियकुलावतंस श्री राजा शाहु छत्रपती स्वामी याणी
देशाधिकारी व लेखक वर्तमान भावी ता जिजापुर प्रांत राजपुरी देहे-

१ मौजे साजे

१ मौजे विधाट

१ मौजे दुरठोली

१ मौजे जामगाव

१ मौजे कुडली

—
६

यासी आज्ञा केली ऐसी जे. राजश्री कान्हाजी राजे मिर्के हे पाडवगडचे स्वामी
राजश्री बालाजी विश्वनाथ सेनाकर्ते यासमागमे युद्धप्रसंग बहुत कैला. हे
जाणोन कुटुंबसंब्रक्षणार्थ देहेमजकुरचा निमे आकार मोकासा मारनिव्हेकडे करार
करून दिले असे. तरी सदरहुप्रमाणे मारनिव्हेकडे चालवीत जाणे. लेखनालंकार

[शिक्का— मर्या : देय रा : जते]

रुजु सुरु सुद बार

~~~~~

भा. इ. सं. मं. वार्षिक इतिवृत्त, शके १८३७, स्वी. ग्रं. क्र. ७, पृ. ४६६-४६७.

१३ ऑक्टोबर १७१३] (- २९७ -) [कार्तिक शुद्ध ५ मंगळ-
वार, रा. श. ४०

श्री

स्वस्ति श्री गज्याभिषेक शके ४० विजयनाम संवत्सर कार्तिक शुभ पंचमी
भोमवासर क्षत्रियकुलावतंस श्री राजा शाहुछत्रपती स्वामी याणी वैशम्पय ता गोहिड
खोरे प्रा मावल यास आज्ञा केली ऐसी जे. तुम्हाकडे ईनाम गाव आहेत त्याची
तिजाई व ह्काची चौथाईचा मुकासा राजश्री पंताजी मिवदेव यांकडे वतनाचे

१. शिक्का— वर्धिष्णुर्विक्रमे : विष्णां : सा मूर्तिस्त्रि : वामनी । शंभुयुतोः रमी मुद्रा
शिवरा : जस्य राजते'.

२. शिक्का— श्री : शिवनरपति ह् : पानिधान मोरेश्वर : सुत भैरव मुन्य : प्रधान.

३. शिक्का— ' श्री आई : आदिपुरुष श्री राजा शाहु छत्रपति : स्वामी कृपानिधी त :
स्य परशुराम त्र्यंब : क प्रतिनिधि. '

[शिक्का]^१ [शिक्का]^२ अंबजी दिव्हा असे. तरी तुम्ही यासी रुजु होऊन इनाम गावचा तिजई व हकाची चौथाईचा अंबज मारानिल्याकडे वसूल देणें. लेखनालकार. ['मर्या : देयं रा : जते' -शिक्का]

नेरीव ३ सौवल सन आर्वी अशर

बार सुरु सुद बार सुरु सुद बार

मा. इ. स. म. न. व. ६, अं. १-४, पृ. ८९-९०.

११ जानेवारी १७१४] (- २९८ -) [११ जानेवारी १७१४]

व्हाइमराय ते पोर्तुगालचा राजा : ११ ज्युनुआरी सन १७१४.

सर्व हिंदुस्थानांत बलाढ्य होत चाललेलें मोंगल राज्य एवढें वाढलेलें आहे कीं, इस्तादाच्या (पोर्तुगीज लोकांच्या हिंदुस्थानातील राज्यास इस्ताद (संस्थान) याच नांवानें उल्लेखीत असत.) आणि त्याच्या सीमा (सरहद्द) एकत्र मिडलेल्या आहेत : यासाठीं आमचें सोंपें लक्ष्य त्याच्या हालचालीकडे लागून राहिलें पाहिजे. शिवाय विशेषतः शहा अलम बादशाहाकडे असलेली दोस्ती दृढ केली पाहिजे आणि पत्रव्यवहार चालला पाहिजे, म्हणून त्याकडे वकील पाठविण्याचा बेत केला. कारण, औरंगजेब मरण पावून तो (शहा आलम) नुकतच तक्तारूढ झाला होता. तेव्हां त्या निमित्तानें वकिलामार्फत दरबारी महानुभूति प्रदर्शित करणें योग्य होतें. त्याला जें तक्त मिळालें तें, बादशाहाच्या औरंगजेबाच्या हक्कानें नव्हे. हे गान्दी लोक (Barbars) त्या हक्काला मुळांच लेखीत नाहींत. तर एका मोठ्या लढाईत मिळाविलेल्या विजयाच्या हक्कानें तें त्याला मिळालें आहे. या लढाईत त्यानें भयंकर रक्तपात करून हमनतारा यांस मारिलें. हा औरंगजेबाचा दुसरा मुलगा आपण राजसत्ता हातीं घेण्यास पहात होता. त्याचप्रमाणें त्यानें अस्सल राजवंशांतील १४ राजपुत्र मारून टाकले व या लढाईत दोहों बाजूंचे कर्मीत कमी दीडलाख लोक प्राणास मुकले असें सांगतात. वर सांगितलेल्या आनंदप्रदर्शनासाठीं पाद्री जोसेफ हे शिन्हा याची आम्ही योजना करून नोव्हेंबर माहेंत जहाजांतून येथून उत्तरेस जाण्यास निघाला व मोंगलाचे मुख्य बंदर ज मुरत शहर तेथें तो पांचण्यापूर्वीच मला अशी बातमी मिळाली कीं शहाअलम विषप्रयोगानें मरण पावला. त्याच तिचे पुत्र आपापसांत तत्काधिकारासाठीं भांडूं लागले, पण शेवटीं लढाईत जय झाला तो औरंग पुत्राचा व या कामी त्यानें येशू ख्रिस्ताच्या आईची नवरात्रपूर्वक

१. शिक्का- ' श्री : शाहु नर : पति हर्पनि : धान मोरेश्व : रसुत : भैरव : प्रधान.

२. शिक्का ' श्री : आई आदिपुरुष : श्री गजा शाहु छत्रपति : स्वामि कृपा-निधि तम्य : परशुगम च्यंवक : प्रतिनिधी.'

(Cum hoína) आराधना चालविली होती. कारण हा राजपुत्र बिस्तीरमाकडे आणि पोर्तुगीज लोकांकडे वळलेला होता. त्यामुळे आमच्या देवाने हा चमत्कार (Malagre) घडवून आणिला. त्याचे दोघे भाऊ बिस्तर भक्त नव्हते.

या नव्या उपस्थित झालेल्या भानगडीमुळे पाद्री वकिलाचे प्रयाण थंड ठेवावे लागले. कारण ह्या राजपुत्राचा एक पुतण्या यावर उलटल आणि एका लढाईत त्याचा मोड करून त्याने कित्येक उमरावांस ठार मारिले व त्यांच्या बायकांसहि कैद करून त्यांना ठार मारिले. पराजय पावलेला राजपुत्र आश्र्यास पळून गेला. पण तेथे त्यास वेदा घालून त्या पुतण्याने त्याचा शिरच्छेद केला. एका वर्षाच्या अवघांत घडून आलेल्या या अनेक राजकीय घोटाल्यामुळे येवढ्या बिस्तीरिण राज्यांत अस्थिरता माजून राहावी हे स्वाभाविक आहे. त्यामुळे प्रवास करणे सुरक्षित नाही म्हणून आमच्या वकिलास सुरतेसच राहण्यास सांगून दोना जुलियान बाईस राज कारणांत स्वस्थता होतानाच मोगलाकडून परवाना (Passport) पाठविण्यास कळविले आहे. आरबी चांचे लोकांनी मकावाहून येणाऱ्या आमच्या एका गलबतास पकडल्यामुळे त्याचे सुरतेच्या बंदरांत पारिपत्य करण्यासाठी येथून आरबी 'आरमार' रवाना केले होते व त्याकडे वकिलांसहि निरोप पाठविला होता. पण सध्याच्या गडबडीमुळे ते पारिपत्य करण्याचे ठेविले आहे. कारण सुरतेच्या बंदरांत झालेले गडबडीचे निमित्त मोगल अधिकाऱ्यास वाईट वाटायस साधन होईल.

दोना जुलियाना दे कोस्त या बाईचे महत्त्व पुन्हा मोगल दरबारांत वाढले. ही बाई 'कोद दे आल्होर' या व्हाईसरायाच्या कारकीर्दीत मोगल दरबारांत पाठविलेल्या एका सर्जनशील विवाह करून त्याचे सोयत गेली होती. ही त्या दरबारांत एवढी प्रिय झाली की, औरंगजेब व शाहाआलम यांच्याशी तिचा वशिला फार चांगला उपयोगी पडे. तिचे वर्चस्व राजकारणांत चांगले होते. आमच्या इस्तादाचे कांही काम असलेले तिला सांगितले म्हणजे ती ते स्वतःच्या हिताच्या कामापेक्षाहि फार अगत्याने करिते. किंबहुना तिला या इस्तादाच्या कारणाच्या साक्षावाचून दुसरे कांणतेच थ्यय नाही असे म्हटल्यास चालेल. या बाईचे या इस्तादाची पुष्कळ कामे वरील दोन्ही बादशहां कडून साध्य केली आहेत. शहाआलमच्या कारकीर्दीत एकदोन महिने ती दुखण्यामुळे आंथरुणास खिलली होती व तेवढ्यापुरते तिचे वतनहि त्याने बंद केले होते. परंतु आतां तिला मिळाले. येवढेच नव्हे तर पूर्वापेक्षा बादशहाची मर्जी तिच्यावर फिदा झाली असून तिचा त्याच्यावर पराडा बसलेला आहे. ती या इस्तादाची कामे पहिल्या प्रमाणे फार अगत्यवादाने चालविते. येवढी तिने आमची कामे कांजे केली अमताहि तिची, उत्तरेस एक गांव विकत घेण्यास परवानगी मागण्यापेक्षा दुसरी अपेक्षा नाही. म्हणून तिला परवानगी (Alvora) देण्यास आज्ञा केली आहे. [लिहू, दे मोसां-इंस नं ७९. पु. २१२ ते २३३]

२३ जानेवारी १७१४] (- २९९ -) [१७ मोहरम.

श्री

श्रीमंत साहागण्टिहासाची माधने

विनंती मेवक आज्ञाधारक माणकोजी बंडगर वजारतमाद् सेवसी कृतानेक विज्ञापना. येथील वर्तमान ल १७ मोहरम पावेतो स्वामीचे कृपादृष्टी करून सेवकाचे वर्तमान येथील स्थित असे. विशेष पूर्वी मेवेसी हे प्रांतीचे वर्तमान लिहिले होते. त्यावरून श्रुत जाहालेच असेल. त्या अल्लिकडीठ वर्तमान तरी निजामनमुलुक याची लावणी येतगिरीस होती. दिव्यीहून पत्रे आल्यावरी तेथून कुच होऊन कल्युगे अल्लिकडीठ परगणे यावरून मजल दरमजल कुच होऊन गेले. परगणे नल्लदुर्ग गा रभाजी निवाळकर याजकडे जाहागीर आहे. ते पहिलेच निजाम-न्मुलुक याची आज्ञा घेऊन तुलजापुरी राहिले. अल्लिकडीठ मुकामीहून गा चंद्रसेन जाधव यांनी आज्ञा घेऊन गुजोटीस राहिले. दसरा जाहालियावरी चंद्रसेन जाधव गुंजोटी-हून कुच करून तुलजापुरीस आले. रभाजी निवाळकर याची व त्याची भेटी जाहाली. उभयेतानी मनसुभा करून पनाल्याकडे पक्ष घमवा यैसा इत्यर्थ करून इमानप्रमाण श्रीच्या थळास जाहाले. रभाजी निवाळकर तुलजापुरी राहिले. चंद्रसेन जाधव भालकीकडे जावयासी गेले. हजरून राजश्री फतेसिंग बाबा भोसले या सभासामे तालदार फौज आली. तरी उभयेतानी दोनोच्यार जागे बळाऊन कहीकवाड मारावे. नाना लढ करवे. तालदार फौज न ये. थोडी बहुत आली म्हणजे कुल आपली फौज मनसुभा करून गुजोटीमाजी मुकाबला करावा. यैसा विचार केला आहे. या प्रांतीचे वर्तमान संकल्प स्वामीचे मेवेसी श्रुत व्हावे याजकरितां विनंती लिहिली आहे. सेवकाम ज्याप्रमाणे आज्ञा होईल त्याप्रमाणे वर्तणूक सेवेसी श्रुत होये. हे विज्ञापना.

[शिक्षा]— ... ... तत्पर ताबाजी : सुत पदाजी : बंडगर ?

[मोर्तबसुद्धा शिक्षा जोडावर]

भा. ह. सं. मं. त्रै., व. ८, अं. ३, पृ. १५७-१५८.

२७ मार्च १७१५] (- ३०० -) [चैत्र शुद्ध ४ गविवार,
रा. श. ४१.

श्री

स्वामि श्री राज्याभिषेक शके ४१ मन्मथ नाम संवत्सरे चैत्र सुध चतुर्थी गवि-
यामरे श्राविकृत्यावतंस श्रीराजा शंभु लक्ष्मपति स्वामि यांणी गजश्री देशाधिकारी व

[शिक्षा]^१ [शिक्षा]^२ लेखक वर्तमान व भावी प्रांत कन्हाड यांसि आज्ञा केली येसी जे. वेदमूर्ति मोगेश्वरभट गिजरे यांणी पनालांचें मुक्कामी स्वामि मंनिध येऊन विदित केलें कीं राजश्री थोगले कैलासवासी स्वामीमी कन्हाड क्षेत्र मंनिध कृष्णा कोयना येथील आपले तीर्थपुरोहितपण आपले पिते विश्वनाथ भट यांस वृत्ति करून देऊन पत्र दिल्ले. तदनुरूप कैलासवासी स्वामीनींहि तीर्थ पुरोहितपणाचे पत्र दिल्ले व उभयतां नर्दांचा नित्याभिपेक सांगोन त्यास मौजे शिवापुर पा मजकूर या गांवा पैकीं इनाम भूमि विधे १० तीस देऊन पत्र दिल्ले आहे. तेणेंप्रमाणें स्वामीनींहि आपणांस उत्तरोत्तर चालवायाविशई भोगवटीयास पत्र दिल्ले पाहिजे. म्हणून विदित केलें. तीर्थरूप कैलासवासी स्वामीचें पत्र आणून दाखविल्लें. त्यावरूनहि कलें आलें. वैशाख हे भले ब्राह्मण सक्षेत्रां स्वामीचे पुरोहितपण थोगले कैलासवासीपासून व कैलासवासी स्वामीपासून करीत आले आहेत, त्याप्रमाणें तीर्थ पुरोहितपण व कैलासवासी स्वामीनी उभयतां नर्दांचा नित्याभिपेक सांगोन मौजे मजकूर पैकी तीस विधे इनाम दिल्या प्रमाणें चालवणें हे स्वामीस अवश्यक व तेणेंकडून स्वामीस व स्वामीच्या राज्यास कल्याण आहे. या करितां तुम्हांस हें आज्ञापत्र सादर केलें आहे. तरी तुम्हीं कैलासवासी स्वामीच्या पत्राप्रमाणें तीर्थपुरोहितपण व उभयेता नर्दांचा नित्याभिपेक व यास मौजे शिवापुरपैकीं इनाम जमीन विधे तीस यैसे मोगेश्वरभट गिजरे यांस पत्रपौत्रादि वंशपरंपरेने चालविणें. नवीन पत्राची अपेक्षा न करणे. या पत्राची प्रत लेंहून घेऊन मुख पत्र भोगवटीनिमित्त वेदमूर्तिजवळ परतोन देणें. लेखनालंकार.

[शिक्षा—मर्यादेय विराजते] रुजु मुरु मुद वार

विविधज्ञानविस्तार, व. ५५, अं. ६, जून १९२४, पृ. २९२.

२३ जुलै १७१५]

(— ३०१ —)

[श्रावण शुद्ध ४ शनवार
रा. श. ४२

श्री

[शिक्षा]^३

स्वस्तिश्री राज्याभिपेक शके ४२ मन्मयनाम संवत्सरे श्रावणशुद्ध चतुर्थी मंद-
वासरे क्षत्रियकुलावतंस राजा शंभू छत्रपति स्वामी याणीं वेदशास्त्रसंपन्न वेदमूर्ति
राजश्री सदाशिवभट विन लक्ष्मणभट अरवीकर शाकल्य गोत्र ऋक् शाखाध्यायी
पुरोहित यास दिल्ले दानपत्र ऐसेजे. तुम्ही स्वामीचे पुरोहित बहुत थोर वेदशास्त्रसंपन्न,

१. शिक्षा— 'श्री शिः व नरपतिः हर्षनिदान मोः रेश्वरमुत नीलः कंठ प्रधान'.

२ शिक्षा— 'श्री आई आदिपुः रूप श्रीराजाशिवलः त्रपमि स्वामि कृपानिधिः तस्य
कृष्णाजि परशुः राम प्रतिनिधि.'

३. शिक्षा— श्रीः प्रतिपच्चंद्ररेखेव वर्धिष्णुः विश्ववंदिता शुभुः छत्रपते 'मुद्रा राम
सूनो विराजते.'

[शिक्का]^१ [शिक्का]^२ स्वामीच्या राज्याची अभिवृद्धि व्हावी हीच निगंनर इच्छून त्रिकाल स्नानमेथ्यादि पटकर्म आज्ञेने स्वामीस आशीर्वाद देत आहा. तुमचे सर्व प्रकरणे चालवणे स्वामीस परम अवश्यक. सांप्रत स्वामिने अधोदय पदकाळी तुह्यास नूतन दान संहारण्योदक धारादत्त मौजे भाहासून ता अमंडोळी प्रा तागळे गांव कुलवाच कुलकान् हालीपटी पैस्तगपटी जळ तर पापाण निधिदोपसहित स्वर्गज हकदार व इनामदार करून इनाम सर्वमान्य करून दिव्हा अस. तरी तुह्मी मौजे मजकूर पूर्वमर्यादप्रमाणे चतुःसिमा करून आपले स्वार्थीन करून घेणे आणि इनाम तुह्मी व तुमचे पुत्रपौत्रादि वंशपरंपरेने अनुसृतन मुख्यरूप राहणे. या इनामास हिंदु अगर मुसलमान इस्कील करील त्यास धर्मजास्त्राची वचने दानपालनयोर्मध्ये दाना-च्छेयोनुपालन ॥ दानास्वर्गमवाप्नोति पालनादच्युतं पदं ॥ १ ॥ स्वदत्तां परदत्तां वा यो हरेच्च वसुंधरा । स विष्टायां कृमिभूत्वा पितृभिः सह मज्जति ॥ २ ॥ येणेंप्रमाणें सदरदृष्टी वाचने जाणोन इनाम सुश्रित चालेल जाणजे. निदेश समज. [शिक्का— 'मर्यादेयं : विराजते']

तेरीख ३ सावान् सुा सन शीत असर मया अलफ
वार मुरु सूड वार

धर्म : वाई १४ सप्तैव १९०५ गुरुवार, पृ. ७१५-७१६.

१७१५-१७१६ इ. स.] (- ३०२ -) [सीत अशर मया अलफ

श्रीवरदमूर्ति

करीना वतन देशकुलकर्ण हरी कृष्ण... .. कर्यात ता विपोयण मुधा मामले दाभोल इस्तकवील वतन साधले. त्यापासून तागायत सुा सीत अशर मया व अलफ मनमथ नाम संवत्सर येकूण सगरी भोगवटा वरसे ... पूर्वील करीनां काळोपंत ता मजकुरीचे देशकुलकर्ण पिढी दर पिढी करीत होते. त्याची जवरदस्त... .. एकंदर वतनदाराम... .. होऊन... .. त्यास जिथेच मारिले. याचे पोटी एकच पुत्र होता. त्याचे नांव अंताजी काळो. उमरवरसे १० वर. त्यास शाहाणा लिहिणार संगडाज होता. तो कारभारामुळे विजापुरास जाऊन तेथून येऊन आपले घरी आप मरणे मृत्य पावल्या. काळोपंताची स्त्री गौतमवाई. दुसरा कोणही मुतालीक देवायाम वन करितां कोठे चित्तानरूप योजेना. काळोपंताच्या घराण्याचे दयाज विनाजी बलाल हे साजण बंधु होते. परंतु बिया नाही. ऐसे अमान साही जण उठोन देशांतरास गेले. वतन चालिले पाहजे म्हणोन... जी दानार याची सुली अंतोदाम पदिले

१ शिक्का - 'श्री : अश्विनरपति : हर्षनिदान मोरेश्वर : सुत नीलकंठ : प्रवान.'

२ शिक्का - 'श्री : आई आदिपुरुष श्री राजा : निघळवर्षति स्वामी कुरु : निधि तस्य कृष्णाजी पर : शराम प्रतिनिधि.'

दिव्ही होती. त्याही आम विपई देव्होन पंचाइताच्या अनुमते त्यास देशकुलकर्णांची मुतालकी सांगितली. त्याणें चालविले वरमें ३०-४०. त्याउपरी कितेकां दिवसी गौतमाईमध्ये व हज्जाजी दातारामध्ये घेवनाव होउन कलहो निर्माण व्हावयास निमित्त गौतमाबाई दाताराम म्हणे की तुझी मुली आपल्या लेकरास दिव्ही होती. ते त... व... ती याकरितां आपला पुत्र मेला म्हणौन नाना प्रकारची त्यावरी कुफराने घेऊन नित्य कटकट होऊ आरंभ ... याम कूर करावा ऐसा इत्यर्थ जाला. परंतु दुसरा मुतालीक यत्न करितां चिन्तानरूप मिलेनां. दाहा जणांस ऐसे कले आले की गौतमाबाईस दुसरा मुतालीक योजून...ऊन दाताराम काढावा. तरीच परस्परे कलहो वागतो. नाहीतरी एखादा अनर्थ होणार. हे गोष्ट जगप्रसिध्द जाली. अकलपीत तिमजी भास्कर व गंगाजी भास्कर हे दोघे...वाक तफेंचै कुलकर्ण करीत होते. तेथून थानभ्रष्ट होऊन चिपोळणी गोदोवा व गणोवा व नागोवा ती...देव चाटेपण करीत होते...चा मुद्दमसंघ होता. याकरितां चिपोळणास सहकुटुंब आले. राहायास जागा न मिले. तेव्हा काही येक दिवस विठल जोमी याचे वांटिवरी राहिले. तेथे तग निघेनां देव्होन तिमजी नाईक टेउमकर याचे घरी राहिले. लिहिणार उमेदवार देव्होन सर्वासि आर्जव संपादून गौतमाबाईस सांगोन तिमजीपंतास देशकुलकर्णांची मुतालकी सांगितली. कितेका दिवसी गंगाजी भास्कर हेलवाकास कुलकर्ण चालवायास गेले. तिमजीपंत व गंगाजीपंताचा पुत्र हरी त्रिमल यास तिमजीपंताचे पोटी संतान नव्हते म्हणौन त्यास दिव्हा होता. त्यास तिमजीपंती आपणासंनिध देवून कितेक दिवस गौतमाबाईस रुजुवात रावोन पंचाइतास राजी रावोन कुलकर्णांचा कारभार करू लागले. साच्या मामलियामध्ये द...गे... आपणास अनकूल करून घेतले. त्याउपरी विपकुंभ पयोदृग्ध हे विया मनीं धरून दिवमें दिवस गौतमाईस अलक्ष करून अनावस्त्राकरितां दैगन व अपमान करू लागले व मुतालकी आहे तें स्वता खावंदगिरी करून ध्यावां ऐसी तरतुद तलाप प्रसंग पाहोन आरंभला. यत्न करितां करितां विजापुगहन अफजलखानास राजश्री सिवाजी राजे यावरी नामजाद केले. अफजलखान हुमत वजीर. त्याहीदरावरी पादशाहाचा फर्मानाची डौलें करून घेतली होती. हे वर्तमान तिमजीपंतास शून जालिया वरी याहां कासी दियानतराउ यास वप करून यावेंगीज तीनमें नावा विज्या पुरास पांढचवाव्या ऐसा करार दाद करून फर्मानाची डौलें होती त्यापैकी आपल्या नावे फर्मान करून घेतला. त्यामध्ये गौतमाबाईची अफलाट लेहोन रुजु पडे ऐसे करून फर्मान घेऊन जाहिरानां न कागता चिपोळणास आले ऐसियास माहार पाहिजे म्हणौन जेथे श्रेह वाद ट सावला त्यास शून करून फर्मानाप्रमाणें माहाजर करून घेतलें. अनकुल होते तेवडियाच्या साक्षी घेतल्या. केशवसेट व गागसेट सेटिये हे नामधारीक याची माक्ष अलबता असावी म्हणौन प्रसंगोचित त्यास सांगितलें. त्याही उगेच मान्य केलेसे केले. आणि त्या अपरोध गौतमाईस आणून पुमिले की तिमजीपंती आपल्या नावे पादशाही फर्मान करून

घेतला. आज महागृष्टि कार्याची, किनेकाची याची केवळ, आम्हासाठी मात्र करू म्हणून आमचं घेऊन आले. हे वतमान तुम्हास काही कळेल की नाही. यावरी ते काही होऊन कोळिणी की हे वतमान आपणाम आजीवरी कळेल नाही. तेव्हा येऊन पुर्णित की तुम्हापासी काही कागदपत्र घेतनांचे आहेत की काय. त्याउपरी ते कोळिणी की आहेत. त्याउपरी तन्ही सावध होऊन कोण्हास दप न व्हाता जलनेने वागवणे. यावरी वाडकोची जात. कागद दुसरे जागा टाकवयाम योजेना. तेव्हा निरकुंड घालून उमां व्यववयाम उमी करून आमच्ये कागदपत्र होने तेव्हा अंगेप घालून उगि ठेविली. गेज उठोन उमी वडपुन पडताना कागद दगयान आहेत ऐसे कळत गेले. तो तिमार्जीपतास अगव्य जाले की आपण पसोन व महागृष्टि आपले नये करून घेतला. परंतु गोतमईपासी कागदपत्र असतीत. त्याच अंतस्ते शोध करून हस्तगत करावे. म्हणून कार्याकारण तीपासी येऊन आपले किोक मृग्यदृम निचे मान डवे ऐसे करू लागले. उमा उमी होती. तेथे हात चालऊन उमीमध्ये कागद आहेत ऐसा तर्क दिसून आला. तेव्हा प्रसंग पाहोन खड्डेयाचे गुंडाळे करून उमीमध्ये घालून पहिले कागद ठेविले होते ते काढून घेउन त्याची .. त्याची खड्डे ठेविले. गोतमाई सदा पाहान असे तैसे पाहो लागली तो पहिल्याच प्रमाणे कागद आहेत. ऐसे प्रत्ययाम येत गेले. यावरी किनेका दिवसी संदेश निर्माण जाला. म्हणून उमी उचडून कागद पाहो लागली तो ते वाडको तीस कलेना. तेव्हा भलल्यापासी वाचायाम दाखवु लागली. कोण्ही वाचीना तेव्हा कृष्णाजी देउसकर चापामी दाखविले. त्याणे पाहाना वुके फुगमी खड्डे म्हणो लागला. हे कळताच तिमार्जी पंताच्या घरास जाऊन पांच...घोवा मारून त्याचा आपल्या आठ घोकाणा केला. फर्मानामध्ये माझे लेकीचा औप म्हणून लिहिलोस तरी त माडया वटकीचा लेक की काय. ये जाताने .. यो विन्य जाले. ते समई तिमार्जीपंत तिमार्जीनाईक देउसकर यांचेच घरा होते. हे कपले होऊ लागले तैसे त्यास आपल्या घरातून बाहेर घातले. तेव्हा वाळंदेवाच्या विद... सांठोन वा... ये घर होते तेथे जाऊन राहिले. निन्य उठोन इचा त्याचा समिपगता कळहो होउ लागला. दुसरा मुतालीक ठेवावा तरीच कळहो वागतो. नाही तरी या कथलियानिमन्य आपला प्राण जाईल म्हणून गोतमाई भगीरथ प्रयत्न करू लागली. परंतु वाडको कोण्हाचा पक्षपात नाही. हरीपंताचे पिते कृष्णाजी सोमनाथ ते समई पंचनदीची मजमु करीत होते. त्याची प्रत्यक्ष गोतमाई माउमी. हे तिचे पुतण. म्हणून एका दो वर्षी भेटीस येत. कांहीं अनकूल पडिल्लिया-सांगिया परामर्ष करीत. त्यापासी गोतमाई म्हणे की तू माझा पूत असता माझी दृढशा होते. मुतालीक होता तो कुतन्त होऊन विस्वाम घात करितो. माझे नाव बुडउन आपले प्रतिपादतो. ऐसे असोन वतन का बुडविता ऐसे नाना प्रकारे सांगित गेली. परंतु कृष्णाजीपंती मान्य केले नाही. तेव्हा कोनेर ग्युनाथ तुस्वकर यांची आज्ञा ते गोतमाईची बहीण. याकारिता त्याच्या घरास गेली. यास किनेक सांगियाच्या नीतीने सांगितले. परंतु याही मान्य केले नाही. तेव्हा गेज उठोन झगडे भांडणे होत

चालिल्ली. घराभायें राहो नेदीत. दुसऱ्याच्या घरास गेली. तरी ज्याने घरी आसे त्यासी हिनशत्रुपण ठपवीत. गोतमाईचे समाधान करून आपल्या घरास पाठवा. ते चीकडे फिरते. तीपामी द्रव्याची पोतडी आहे. ते जतन करा. म्हणोन सांगत. त्यावरून नमतें अगिष्ट म्हणोन तीस आपल्या घराहून बाहेर घालीत. ऐसे श्रोतार होत चालिले. कोठे राहावयास जागा नाहीसा कार्यभाग पाठीस लागला. देशायाग करावा की विप्रप्रलस्य करावा ऐसे जाळे. तेव्हां श्री परशुरामास जाऊन देवापामी धरणे घेऊन उपाधीत वसली. काय निमित्त्य म्हणोन नागभट पुजारे याही पुसिले. त्यापामी सांगितले की आपणाम राहावयास जागा नाही. जेथ जावे तेथे ब्रह्मग्रह पाठीस लागला. याकरिता देवापामी देहांत करावयास येथे आला. तेव्हां त्याचे मन द्रवोन आपला घरी राहाविले. हे वर्तमान ते समई अंताजी बाबाजी वाणी रावडकर चिपोलणजी मजमु करीत होते. त्यास हे वर्तमान कळले. त्यावरून त्याही गोतमाईस बोल्याऊन आणून वर्तमान पुसिले. त्यावरून तिणे आद्यंत निवेदन केले. तेव्हां तिमाजीपंतास सांगोन फजीत करून तिच्या घरटणीयावरी स्वतंत्र घर बांधोन देऊन अनावस्त्राची वेगमी करविली. अंताजीपंत मजमु करीत होते. तो काही एक दिवस चालिले. ते दृष्टार गेल्यावरी पहिल्यापेक्षा विशेष कळहो निरंतर होऊ लागले. काही एक दिवस इची हत्याशी होऊन तिमाजीपंतास छी थु फजीती करिता करिता भोग हळु हळु भोगोन स्वडो लागला. तो अकळपीत अंताजी बाबाजी रावडहाहून राजा पूरचा सुभा करून चिपोलणस आले. तेथे स्मरण करून गोतमाईच्या परामर्ष करू लागले. तेव्हा साधात कुलस्वामी मूर्तिमंत येऊन भेटला ऐसे तीस समाधान होऊन भेटीस येऊन आपले वर्तमान त्यास निवेदन केले. त्यावरून ते बोळिले की ऐसे च होता होता उद्या मरगेन जामील. वतन कुडोन त्याच्या हातास जाईल. याकरिता तुझा कोण्ही आपतविपई असेल तरी त्यास आणून वतनावरी देव. दिग्ग करू नको. तेव्हा गोतमाई बोळिल्ली की आपणाम स्वामीच्या पाया क्षिणिकत दृष्टे नाही. माथवाप भाऊवंद सकळ गणगोत आपण आहेती. मी निराश्रीत आहे. द्रौपदीच्या आकांतास साधात श्रीकृष्ण पावला तद्वत स्वामी अले. याउपरी मझा काही उबार राहिल्या नाही. स्वामीने जीर्णोद्धार करावा. म्हणोन बहुता प्रकरे सांगितले. तेव्हा ते बोळिले की प्रस्तुत माहादाजी अनंत दाभोळ्या सुभा करिताती. ते आपले पुत्र. त्यास आम्ही स्वता आपले दस्तुरे तुडोवामी पत्र लेहोन देता. ते घेऊन त्याचे भेटीस जाणे. ते तुझे परिपत्य करितील. म्हणोन त्याही पत्र लेहोन दिव्हे. ते घेऊन गोतमाई दाभोळस माहादाजीपंताचे भेटीस गेली. पत्र त्यास घेऊन सत्रिस्तर आपल्या श्रमाचे व तिमाजीपंताच्या करतुवाचे आद्यंत वर्तमान निवेदन केले. त्यावरून त्याही गोतमाईचे समाधान करून तुझे कोण्ही आपतविपई आहेत की नाही हे पुसिले. ते बोळिल्ली की प्रस्तुत कृष्णाजी सोमनाथ माझे पुतण्ये. पंचनदीची मजमु स्वामीच्या पायांपासी करिताती. त्यावरून त्यास हा कार्यभाग सांगावा. म्हणोन अंतःकर्णी समाधान मानून त्यास बोळून नाना प्रकारे बोध केला. परंतु अशकिलः

नाही. महाराजपंतास कृष्णाजीपंताचा राग आला. तो मान्य केला. परंतु हे गोष्टीचा अंशिकार न करिता उठेन गेले. तो देशीगणीने तेथ फाडि विनाजी वगळ देशस्थाने गेल्या होत ते अकलपित तेथ पैदा जाल्या. गोतमार्जेने हर्ष मानून माहादार्जपंतास येववित्या त्यावरून माहादार्जपंताहि बहुत समाधान पावले. परंतु मनास आणितानें विनाजीस तिला नाही. केवळ पापाणरूप. याकरिता मारावी कृष्णाजीपंतास अतिशय करून बोलाऊन आणिते. विनाजीची त्याची बेटी करविली. हे कोण ते कोण परस्पर पुनिले. खुणसुट्टा कळली. याउपरी कृष्णाजीपंते तुम्ही देशकुलकर्ण करा. स्वता तुमचीच स्वयंदारी जेस करून देतो म्हणौन तिमार्जी नाईक देउसकर त्रिपोळणाहून तेथे गेले होते त्यास मणसीस घालून नाना प्रकारे बोध करून मान्य केले. कृष्णाजीपंती आपले नव व्हडा दिले नाही. आपले पुत्र हरीपंत याही व विनाजीने सात्ववाचे. पुढे विनार्जच्या पुत्राची हरीपंती वीषपंपरेने धननाचा उपभोग करून मुक्ती असले जेस कागदपत्र करून देउनु गोतमार्जसहवर्तमान विनाजीस कृष्णाजीपंताचे हाती देऊन तिमार्जपंत अगोवर भेले. गंगाजीपंत हांते त्यास दूर करून यास त्रिपोळणास पाठविले. रंगानुबंध प्रमाण कृष्णाजीपंती मानून आले. कारकुनाची व बरकड अमुकने मेडी येऊन कार्यभाग यथाव्याये चालऊन मालील जुने कागदपत्र व माहालीचे समस्त गंगाजीपंतापासी मारो लागले. तेव्हा गंगाजीपंत गडो लागले. आपणांमारी कागदपत्र हांते तेवढे गोवळ्यामध्ये ठेविले हांतें. ते अकस्मात आता त्यागोन गेले. कागदाचा कपटा राहिला नाही म्हणौन नफरा करू लागले. माझा भाउ तिमार्जीपंत भेल्या. हरी त्रिमल पुतण्या तो हि भेल्या. मी हि मरेन. म्हणौन काकुळस येऊन आपणास निरोप द्या म्हणौन पाया पडो लागले. दरम्यान निरोप देता नये म्हणौन मेडीच्या मते जाले. तेव्हा गंगाजीपंतास येऊन कृष्णाजीपंत समोलेस माहादार्जपंतापासी गेले. त्याही कागदाचे त्वष्ट लाविले. येथे हि तेना तकरार केली. तेव्हा गंगाजीपंती आपले पत्र कृष्णाजीपंतास स्वदस्तुरे देहोन दिले की कागदपत्र आपणास टाडवें हांते ते आपणांदग्यत जलोन गेले. आपणास न कळत कोणे कटाचीत ठेविले असतील. त्यावरून तुम्हासी जो कोण्ही प्रसंग करील त्याचे आई वर गाडिली अहे व कार्यभागमुळे खर्चवेन दरवारी असत अथेतर जाण्य असेल तो तुम्हांस निलवत नाही व कार्यभागमुळे जे भिलकत जाई असेल ते तुम्हास मारावयास निलवत नाही. भिलकत व खर्च आपली आई जाणो ऐन पत्र देहोन दिले. त्याउपरी माहादार्जपंती गंगाजीपंतापासी पाच हजार लारी मारो लागले. तेव्हा भल्या लोकी अर्ज केला. परंतु माहादार्जपंत नाइकत. कोण्हाच्या यत्न सालेना. तेव्हा कृष्णाजीपंती बजीड होऊन माफ करऊन गंगाजीपंतास आणुन वसवाचे सुतालिकीने कुलकर्ण दिले. गोतगाड केवळ मातेपेक्षा विशेष देवरूप मानून गांभाल करीत गेले. आजन्माचे कष्ट हांते तेवढे दूर जाले. सुखरूप मायलेकरासमान कालक्रमणा होत चालिली. तेव्हा गोतमार्ज कृष्णाजीपंतास म्हणो लागली की तुझे तीथे

पुत्र आहेत. त्यास मार्कंडाचे आयुष्य हो. त्यामधील एक पुत्र आणानस दत्त पुत्र बाधा म्हणून मिडेंस घातले. तिची भीड उल्लेखेना. तेव्हा मान्य केले. शास्त्राधार पांडिताच्या मते मनास आणता गोवमांडाचे जमदारनीचे गोत्र कुणा जीपंताचे वामिष्ट गोत्र. घटितार्थाने न ये. पुरुष अभिला तरी कायस येईल. बाइकोस ओळिंद नाही. ऐंसे धर्मशास्त्री निघाते. तेव्हा विनाजी बल्लळस तन्ही बाधा ऐसा सिधांत जाला. कुणाजीपंताचे पुत्र

वडील हरीपंत १

मधील जनार्दन १

कानिष्ट भिकाजी १

या तीघांपैकी जनार्दनास विनाजीस देऊन दत्तविधान केले. तो थोडकीयाच दिवसांत विनाजीस हि पुत्र जाला. त्याचे नाव बापु ठेविले. वडील जनार्दन. घडटा बापु ऐंसे मागून उभयताची लग्ने यथाविधी कुणाजीपंती केली.

वडील जनार्दन विनायक यास विठल धाकटा बापुजी विनायक त्यास विमोघा जोतिशी प्रभाळीकर याची कन्या केली नाईक संवकर खोत मौजे..... मणवणे तिचे नाव वेणार्ड १ याची कन्या केली तिचे नाव सावित्री १

बापकारे उभयतांची लग्ने करून विद्याभ्यासाला लाविले. केवळ राजाजळ होऊन कार्यभाग सुरूलीत होऊ लागला. विनाजीनेहि आपले पत्र कुणाजीपंतस लेहोन दिव्हे की आपले दोघे पुत्रानी व हरीपंती एकदिल गहोन बापपपपंते वतनाचा उपभोग करावा. ऐंसे साक्षीनिशी पत्र लेहोन दिव्हे. त्या प्रसंगामध्ये जे कोणही स्वकीय परकीय राजकीय नामधारीक लोक होते त्यादेखत सदरहु प्रसंग जाला. तो त्यास दखल आहे. वितपसील

सुत्रा दाबोल

महादजी अनंत मुमेंदार १

लक्ष्मण कुण मजमदार १

पांडुरंग विधानाथ

तिमाजी नरसिंगराउ दफतरदार १

नरभा गोविंद चिटनिवास १

दफतरदार १

अंढोजी अनंत मावजनीस १

संभाजी बापुजी हवालदार

नरभा नामंदव

सौदागरी १

पतकी पोतनीस

ता जिपोलण कसबा

महादजीचे कारकून

परस्थ श्री येऊन असका गहिले

१ महादजी गम हवालदार

वेददाससंपन

राजेश्री कासी

१ मन्हार हरी मजमदार

कर्मकांडपरायण

विद्यामराउ १

१ रूपजी हरी दफतरदार

शा केशवभट

सा विठल जो

१ अंतो हरी दफतरदार

गंडित केल १

तिगी प्रभाळकर

४

हरी गणेश १

१ विसाजी सोमनाथ निगावन कसबा

जोतिमी

- १ गोविंद जोसी
- १ वीरेश्वर जोसी
- १ विठल जोसी
- १ बाल जोसी
- १ रूद्र जोसी
- १ कास जोसी
- १ बाल जोसी खीर
- १ नर जोसी
- १ बहिर जोसी बलाल जोसी

१

मंत्रभट

- १ मधुभट
- १ शंकरभट
- २

पोटे

- गंधोवा नाइक १ परमोवा ना १
- हरवा ना १ अंतोवा ना १
- नारभट पुजारे परशुराम १
- अंतोवा ना सफरे १
- गोविंद ना नरेकर १
- गमती नरहरी नाइक १
- गोविंद रूद्राजी पोतदार १

बालदेव लिहिले०

बाल जोसी बागोमथील

पतकी बतनदार

- नरमो गोविंद १ नरमो गोविंद १

मु... सि द र स मुतालिक कुलकर्णी

जमाती १

देसाई मोकदम चिपुलण १

उपाध्येपैकी

- १ कासीभट पुराणीक
- १ अवधुतभट चितले
- १ माहादे भट
- १ धोंडभट
- १ नरसीभट देगे

२

चैद्य

- १ नारभट
- १ परशुरामभट

२

देउमकर

- तिमाजी नाइक १ हरवा नाइक १
- केसोवा ना १ रूद्राजी ना १

बालदेव

- गोदावा ना १ गणोवा ना १
- नागोवा ना १

मराफ

- हरवाजी ना मरदे १ गोळक गोदावा ना १
- अंबाजी ना १ हरवाजी चिचोरे १

गोलक १

- कुबेर ना मोहिते १ तिमाजी ना ठाकर १

कृष्णाजी दातीर १ विसोवा नरेकर १

मल्हार विठल मुतालीक कुलकर्णी कसबा १

विसोवा मुतालीक लावणीस १

मेठीये

केशवभेट १ गांग भेट १

तुकसेट माहाजन १

वाणीपैकीं मोख्तसर

गांग सेट कुडा- विस सेट वण-

लकर १ जवडीकर १

रवल सेट वाडकर १ कानसेट पोंतदार १

नजर सेट पाथरे १ विठसेट लेडिये १

दास सेट डाखवे १ गोपाल सेट चौधरी १

सोनार

दामसेट १

तुकसेट १

दरजी जानसेट १

गौली गोंद म्हेतर १

धात्री गोविंद १

हजाम रोड माहाला १

पारकर रामणी १

साली

तान म्हेतर १ बापु विथापा १

सिदोजी कांबळी १ भिकाजी १

व्यापारी सिलार १

गुरव तान्हा १

ठाणगे बावाजी निरुत वाडी माल-

खाजाणी २

बाबा व माहादा महार

बांदरे मुकासी मोहताही

पेढाबकर १ वाडकर १

नादिवसेकर १ वोवलीकर १

तिवरेकर १ अडरेकर १

मोखणेकर १ ठेरूकर १

मिणाकर १

... ..हे

जोग प्रभु १ कृष्ण प्रभु १

पिपली खुर्द गंगाजी हरी १

कृष्णसेट १

जमातीपैकी मोख्तसर

दांवजी नाखवा १ जैत्रोजी नाखवा १

अंबाजीनाखवा पेजकर १

इसमाइल मुल्ना १

कासार गणसेट १

तेली

ताबडोजी १ याकुबजी १

बैलकरी बापु १

खुमारी जनकोजी १

तोडकरी गोपालसेट १

कागदी खोजगी १

माली

गोंद म्हेतर १ मांयाजी १

साटे

वेटजी म्हेतर १ अंबादुलजी १

१

करुड चांगा १

नाइकवाडी कदीम

मालजी नाइक १ हण्णाजी ना १

डांगे लखमोजी व विटोजी १

कर्यातपैकीं

बावजी नाइक सेवेकर खोत मोजे खर्डी १

रोघोबा नाइक सेवेकर खोत मोजे धामण-

वणे १

काप साले शोरोजी टेभ्या १

चिचधरी कासार १

दलवठणे सटवोजी व कृष्णाजी लिग-

वना १

कानें गोविंद मल्हार १

कुभारली महादसेट सेटिया १

परसोजी करजन

पोकली पवार १

चावळ कान्होबा नार्हेक काटधरे १

कासी रामजी नार्हेक १

कवाडदस्ते गोदावा १

तुरुबु कोनेरी खुनाथ १

... .. होसी हरजीराउ चव्हाण

देसाई १

गोवल इस्माइलजी चौगला १

विरले गंगाजी भास्कर

येणेप्रमाणे सर्वांच्या मते तिमाजी भास्करास दूर करून कृष्णाजी सोमनाथ स्थापना केली. आणि कोणे गोष्टीचे कार्यविषय तिलतुन्य च राहता नि : प्रांजल वरांग्रियामध्ये व राजगृही विलाकुसूर चावळे लग्नादे. तो तोमध्ये कितेक व्याक्षेप पाडिले. ते कृष्णाजीपती शर्तीनसी वाद सांगोन पराभवाते पावविले. वितपमील

राजश्री संभाजीराजे याच्या कारकीर्दीस राजश्री आनाजीपंती प्रसंग केला की संगमेश्वराच्या देशकुलकर्णाम कोण्डी खावंद नाही. तेवढे वतन माझे मेढव्यान होऊन आपणास मन्हामत करावे. त्यावरून मनास आणून संगमेश्वरचे वतन देश-कुलकर्णाचे अनाजीपंतास दिले. तेच-प्रसंगी राहुजी सोमनाथ आनाजीपंतास बोलिले की तुमचे सिवेशेजारी आपणांसहि एक वतन द्यावे. मनास आणता वेकाजी गंगाधर हेलवाककर कुलकर्णी तिमाजी भास्कराचा पुतण्या रायगडास मोहसबा चावयास गेला होता. त्याणे सांगितले की चिपोलणच्याहि देशकुलकर्णास खावंद नाही. त्यावरून हुजूर मोह्यास त्यास उभा करून राहुजीपंतास चिपोलणचे देशकुलकर्ण वतन करून दिले. त्या फडास कृष्णाजीपती जाऊन सा. महिने वाद सांगितला. परंतु सरकारकुनापुढे याचे मांडना. राहुजीपंताचा मुतालीक माहालास आला. हे वाद सांगत जर्जर जाले. तन्ही दरवारीचा पिछा सोडिला नाही. इतकि-यांत राजश्री कवजीचावा संगमेश्वरीहून गयगडास जाता वरावरी राहुजीपंत चिपो-लणास आले. माहाजर करून घ्यावा म्हणोन लोकास तश्रीफा द्यावयास

चिपोलणचे दफतरदार याही कुष्मांड करून विनाजी बलालास पिसाऊन वळ-पात्र जेवणखाण गाडी दाखऊन कृष्णा-जीपंतास काडून आपण देशकुल-कर्ण करावे ऐसे करून विनाजीस घेऊन सरकारकुनासी वाद भगीरथ च प्रयत्न करून सांगितला. ते फडी राजश्री खुनाथ नारायण होते. त्याही कृष्णाजीपंताच्या मुक्तांतरे करीनां मनास आणता हे थोटाई करिताती. कृष्णाजीपंत वतनाचे खावंद न्वरे. ऐसे त्याच्या चितास आले. खुनाथ-पंत पेंड सामान्य नव्हे. त्याचे पिते नारो-पंत भाहाराज शाहाजीराजे याची मजमु करित होते. तेंसच खुनाथ दाली शिवाजी-राजेयाची मजमु करिताती. त्यास राजे नाजीम देताती त्याही मजमुणी केली. ते कुदरत कोणाची अन्यथा करावयास. तेव्हा गयाजी हरी व लिंगोजी हरीस वाढेर घातले. विनाजीस फजीत करून आपले कागदपत्र देऊन कृष्णाजीपंतास वतनावरी पाठविले.

हे कलम २

त्याउपरी हरबाजी दांतीर पहिले मुता-लकी चालवीत होता. त्याणे आपली लेकी गोतमाइच्या पुत्रास दिल्ली होती. त्याच-लेक पांडुरंग केलसीहून येऊन कृष्णाजी-पंतासि वाद सांगितला की आपले बहिणीचे

दोन दीडे कापड खाऊ करून अगोघर आपण चिपोलणास आले. राजश्री कवजीबाबा परशरामी येऊन भोजनास राहिले. ते प्रसंगी कृष्णाजीपंती विनाजी बराबरी दोघे त्याचे पुत्र देऊन कवजीबाबा जाहेर येताच तीघानी येऊन कवजीबाबाच्या पायावरी घालून घ्यावे ऐसे सिकउन पाठविले. तेंगेच प्रमाणे य तीघानी येऊन कवजीबाबाच्या पायावरी सपवल घालून जुळम होतो दाद बावी म्हणोन अर्ज केला. त्यावरून कवजीबाबा अनुतापी होऊन कोनेरीपंत कारभारी याम रागेजोन सांगितले की यो बडा जंज्याल हमारें नजीक किस सबब दयाल हुवा. इसका करी देवकर निशा करों. फेर हमारें पास गरगशा आने न यौ. म्हणोन सांगितले त्यावरून कोनेरी पंती त्यास उठउन उदैक तुमचा निवाडा करितो म्हणोन आपणाकडे आणिले. कुल हकीकत कृष्णाजी पंताच्या मुवांतरे रायगडी आइकिलीच होती. त्यावरी कवजीबाबा भोजनास बसले. ते समई पंडितानी येऊन न्यायनीतीच्या शास्त्राच्या चर्चा केल्या. त्यामध्ये सहज एकाची वृत्ती छेद करून दुसऱ्यास दिव्हीयाने त्या पापास जोडाच नाही म्हणोन वाक्यें चालिली. तेंच समई कोनेरपंत येऊन कवजीबाबायाम सांगितले की त्या ब्राह्मणांची मनसुपी बरहक मनास आणितां त्यांचे वतन खरें. येथे संदेह नाही. राजद्वारी बलात्कार होऊन त्या गरीबाचा उल्लेह होतो म्हणोन सांगितले. त्याच्या सांगण्यांस आणि शास्त्राच्या वाक्यास एक जाले. त्यावरून त्याचे मन द्रवोन राहुजीपंतास सांगोन त्याचे वतन दूर करून

वतन त्याचा स्वतःसिध खावंद आपण ह्यात असतां दरम्याने तुम्ही वतन खावयास कोण म्हणोन कटकट बहुत केली. तेव्हा त्यास चौघानी सांगितले की तु खावंद म्हणोन घेतोस तरी जेव्हा कृष्णाजीपंताच्या गळा वतन घातले तेव्हाच कां उमा राहोन आपले वतन घातलेस नाही. याउपरी तुज फिटत नाही. व्यर्थ श्रमी होउ नको. म्हणोन कितेक सांगितले. त्याणे पारपत्य होईल म्हणोन गावा मध्ये तीन रोज बरोबर कोरान भिक्षा मागितली. ज्याच्या घरास भिक्षेस जावे तोच झिडकरी. तेव्हा उठोन गेला. हे कलम ३

त्याउपरी मागती अनाजीपंतावरी व राहुजीपंतावरी कुभ्रांड होऊन याम दस्त राजश्री संभाजी राजे यानी केले. तेव्हा सारा कारभार खंडेदाउ पानसंवल यास जाला. त्याही खाच्या वतनांवरी हुजुरून दो माहालास दोघे मुतालीक पाठविले. त्यावरून कृष्णाजीपंत हुजुर जाऊन झाला करीनां सांगितला. चार महिने वाद सांगत श्रमी जाले. तेव्हां मनास पेमजीची कुल कैफत मनास आणुन कृष्णाजीपंतास करार करून पाठविले. हे कलम ४

त्याउपरी राहुजीपंत मृत्यु पावले. दांधे पुत्र कामी राहुजी व व्यंयक राहुजी यास घेऊन राहुजीपंताची स्त्री घेऊन राजश्री रामचंद्रपंत यासी विद्यालगाडास गेली. तेथें या कुलकर्णाचा प्रसंग केला. तेथे चालवावे हे अगत्य देखोन त्यास दोन तकासिमां कृष्णाजीपंतास एक तकासीम देऊन समजाऊन पाठवावे ऐसा नह केता. परंतु कृष्णाजीपंत नाइकेत. कुडी

याचे यासच यावे ऐसा आपले मनी निःशय केला. तां चिपोलणी राहुजीपंती स्वरा करून माहाजर करून लोकास तशीसा यावयास तमाम लोकास ताकीद करून चाटे पडवीस जमा केले. तां कृष्णाजीपंती विनाजीस सांगितले की तु दोघे मुल घेऊन संभाषण वठली असेल तेथे उभे राहोन ठसासा जुलुम होतो म्हणोन बांवा मारा. म्हणोन त्यास सांगोन पाठविले. त्याचप्रमाणें याही केले. त्यावरून मुळांसी अपशकुन मानून तमाम लोक भरारा एकाकेंच उठोन आपल्याला घरास गेले. राहुजीपंती दिवसलेंस तांड करून खटे होऊन परशरामास गेले. कवजी बावाजीची भेटी होताच कवजी बोलिले की राहुजी पंडित तुम वढे होकर राज्याजीका निशाकर कर गरीब व्रमणका वतन लेकर तुम लेते हा ये मनसुकी हम जानता नई. राज्या देखकर लेवा. म्हणोन निःभ्रौयून सांगितले. कवजी बावा स्वार जले. राहुजीपंतहि डोलीमथ्ये वसोन त्याबरावरी गेले. तो वाटेस कृष्णाजीपंती जाऊन डोली उभी करून राहुजीपंतास बोलिले की राहुजी नानां तु म्हातारा जाला आहेस. उद्या मरान जामील. तुजपासी पटकुल अपरांपर अमतां तुझ्या पुत्रास काय उणे आहे. हे टाकून माझ्या आंगावरील धांगडी जुनी बलाकारे हिरान घेतांम. हे तुझे काण भूषण. ऐसे तम होऊन बोलताच राहुजीपंती दोन्ही हात जोडून याउपरी तुझ्या वतनाच्या वाटे अजीपासून जाईल तो तुझ्याच बटकीचा त्रेक अमेल म्हणोन सांगोन कृष्णाजीपंतास निर्गेष देऊन राहुजी नाना स्वार होऊन गेले. हे कलम वारले तन्ही कृष्णाजी

मथ्ये आत्मा आहे तो सोडून जात नाही. देह वा पातयेत् अर्थ वा साधयेत् हे गोष्ट चितात धरून मरणास धरणे घेत बसले. रोज उठोन राहुजीपंताची स्त्री बाजी आणि कृष्णाजीपंत देहावर संकल्प करून फड सोडिला नाही. तेव्हा एके दिवसी रामचंद्रपंतास राग येऊन बलात्कारे कृष्णाजीपंतास गडाखाले घातले. उघडे बोडके दरवाजापासी येऊन योगासन घालून बसिले. तो राजश्री नारो नीलकंठ रामचंद्रपंताचे वडील भाऊ जंजिरे-विजय-दुर्गाहून रामचंद्रपंताचे भेटीस विशाल गडास आले. त्यास आणावयास पुढे सामेरे रामचंद्रपंत गेले. तां दस्वाजियापासी कृष्णाजीपंत उघडे बोडके आसन घालून बसिले होते. ते देखिले. तेव्हा पंताचे मन द्रवोन बरावरी दिवडिया देऊन गडावरी पाठविले. दुसरे दिवसी प्रसंग पडला. तो राहुजीपंताच्या पुत्राची भीड मोढेना. कृष्णाजीपंत आइकेतना. तेव्हा एखादा अनर्थ होणार. कृष्णाजीपंत तामसी जिवाचवर उदार होणार. तेव्हा सभासद भले लोकी कृष्णाजीपंतास बहुता प्रकारे सांगितले की तुमचे कुलकर्ण उद्या तुमच्या हातास येईल. प्रस्तुत ये प्रसंगी पंती तह केला आहे की दोन तक(मि)मा त्यास एक तकमीम तुम्हास देताती ते तुम्ही मान्य करा. म्हणोन नाना प्रकारे बांध केला. त्यावरून शांत होऊन कार्याकारण प्रसंगानुरूप मान्य करून आले. तो मोगलाचा धुंदकार (धुंद मार?) जाला जागाजागा फौजा येऊन माताच्यास सर्फवान धिलगला. सेव निजाम विशालगडास येउन वेढा घातला. तमाम कोंकण मोगलास कबूल

भगवी कपडे करून उर्पोशणी आरं-
भुन रोज राजे बाहेर येता व मजुरा
करू लागले. याउपरी राजे गंगोलीस
आले. तेथेच पिळा मोडल्या नाही. एक
दिवसी राजे बाहेर डोहो बांधला होता.
तेथे होडीया घालून खुशालीस जागा
केला. तेथे राजे येताच कृष्णाजीपंत
उभे राहोन नेटयाने (!) हाका
मारिल्या. साहेब सर्वश शास्त्रार्थाचा
अर्थ स्वता पंडितांचा निशा होय ऐसा
करिताती. ऐसे असोन माझे पारपत्य
होत नाही म्हणोन अर्ज केला. त्यावरून
राज्यानी प्रल्हादपंतास पुसिले. त्याही
सांगितले की थोरले माहाराज होते ते
थोराची भीड पडली तन्ही एकाचे वतन
काढून दुसऱ्यास सहसा दिले नाही
आणि साहेब माझागज पुत्र भिडमारने
या ब्राह्मणाचे वतन खरेखुरे असता बला-
त्कारे काढून दिले. त्यावरून राज्यानीं
राहुजीपंताचे कुळकर्ण दूर करून कृष्णा-
जीपंतास करार करून राजश्री प्रल्हाद-
पंती राजपत्र व आपले पत्र वेकाजी
निबदेव दामोलेस सुबेदार होते त्यास
आणून आपले वतन चालउ लागले. त्या-
उपरी दुसऱ्यास खलेल करावयास गरज
नाही. ऐसे राजपत्र खरेखुरे होऊन थिल्ल-
कुसूर चालउ लागले.

एक वर्गीस राहुजी पंताचा मुतालीक
होता. त्याउपरी गयाजी हरी व लिंगोजी
हरी.

जाले. अगदी वतनदारी विष्कळीत
जाली. राहुजीपंताचे मूल परभारेच
मोरगिरीस गेले. त्याउपरी कितेका
दिवसी निवळ होऊन लोक आपापले
जागा येउ लागले. तो राजाराम चंदी
मोगलानी घेतल्यावरी त्या प्रांताहून
सातारियास येऊन राहिले. तेथे सारे
सरकारकून आले. तेथे हरीपंत कृष्णाजी-
पंताचे पुत्र सातारियास गेले. राजे
माडीवरी बसले होते त्यास जाऊन
भेटले. वर्तमान निवेदन केले. तेव्हा
राजांनी हरीपंताबराबरी चोपदार देऊन
कोनेरीपंत न्यायाधीश याकडे पाठविले.
त्यास जाऊन भेटले. त्यास पहिली
हकीकत कळलीच होती व याही आपले
स्वमुखे सांगितले. तेव्हा कागद करून
याचे म्हणोन कोनेरपंत राजास पुसावयास
आले. तेव्हा परशरामपंती रेशा मारिलां
की विनाजीच्याच पुत्रानी उपयोग
करावा ऐसे पत्र करून देणे. हरीपंताच
नाव नाही म्हणोन खलेल पाडले. कोनेर-
पंत हरीपंतास म्हणो लागले की तुमचे
नाव केव्हावयास तुम्हापारी काही कागद-
पत्राचा आधार असेल तरी दाखवा.
त्यावरून तुमचे नाव लेहोन पत्रे करून
देतो. तेव्हा हरीपंतापारी विनाजाने पत्र
लेहोन दिले होते की आपल्या पुत्रानी
व हरीपंती मिलोन वतनांचा उपयोग
वापपरने करावा म्हणोन पत्र होते. ते
कोनेरपंतास दाखविले. त्यावरून राज्यास
व परशरामपंतास सांगोन ते पत्र दाखउन
याचे नाव लेहोन याचे तेंसी परवानगी
घेऊन पत्रामध्ये याचे हि नाव लेहोन
राजपत्र करून सिध केले. तो राज्यास
काही पैकियाची गरज लागली म्हणोन

कोनेरपंताकडे ऐवज न्यायाधिशीची...
ले ते प्रसंगी होती. तेवढी वरी ऐवज
नावनिमीवार लिहिला. त्यामध्ये हरी
पंताच्या नावे दोनी सें रुपये घेणे म्हणून
लिहिले. त्यावरून दोशा रूप्याचे त्वष्ट
यास लाविले. रूका न मिले. कागदपत्र
नयार जाले. तेव्हा कर्जवाम मिलाले तैसे
घेऊन दोनीसो रुपये देऊन कागदास
मिके होऊन हरीपंतास निरोप देवला. ते
दरवाजियास आले. तो राहुजी पंताच्या
दोघा पुत्रानी मोरगिरीहून येऊन दरवा-
जियापासी हरीपंतास अरगटून माघारे
राजसनिध गेले. राज्यापासी सांगितले
की आपणास चिपोलमचे कुलकर्णाचे
वतन सेभाजी राजे यानी दिले आहे
तेणेप्रमाणे साहेबी द्यावे. त्यावरून राजा-
राम कोलिले की दाजीने एकाचे वतन
काढून एकास काय समजोन दिले. आम्ही
मनास आणून ज्याचे त्यासच सेरे तुम्हास
नियमन नाही. याकार कुलकर्णाची चर्चा
करायास गरज नाही म्हणून पष्ठ सांगोन
हरीपंतास पाने देऊन वतनाच्या वतनावरी
पाठविले.

हे कलम ५

येणेप्रमाणे सत्यास मध्य नानाप्रकाराचे व्याधेप निर्माण जाले होते ते दूर
होऊन सेवट सवे तेच परिणामी उरले. तेव्हा कुणाजापती श्रमाच्या त्यास टाकून
तकश्विन जाले. वर्तमान होते तो वरी. त्यावरून. त्यावरी त्याही कैलासवास कैलीयानंतर
हरीपंत त्याने पुत्र ते चान्दवित ना. या कार्यकारणमुळे उरवारी हुजगतीस व रौवर्तास
प्रसंग पडिले

महाराजे

सरकारकून

सभाजी राजे १ राजाराम २

भुनाथ नारा-

प्रल्हाद पंडीत

सुभेदार दामोद

यण पंडीत

माहाडाजी अनंत राघो वामुदेव

शंकराजी पंडीत

पंताजी रंगनाथ ब्रह्मणे शिवाल

रामचंद्र पंडीत

माहाडाजी नारायण ब्रकाजी निवदेव

परमाराम पंडीत

कवजी बाबा

अंताजी लक्ष्मण   दैवाजी विठल   कोनेरपंत
बापुजी आपाजी   गंगाजी दादाजी
माहादाजी बलाल   कासी रंगनाथ
विठल गोपाल   सिवाजी कृष्ण

इतकियासी प्रसंग पडोन व्याख्याहि मुखांतरे कृष्णाजीपंत खरे जाळे. याउपरी भालेभाई मोगलाई जाळी. तेथे हि रुजुवात जाळी आहे. हे वर्तमान गौतमाईने आपल्या स्वमुखाने कुल हकीकत सांगितली व ज्याणे हे पत्र आपल्या स्वदारां लेहांन दिव्ही त्यास हि इतकिया गोष्टीची दखलगिरी आहे. श्रीम व सत्य स्मरण लिहिले आहे. यामध्ये जाळे वर्तमान टाकून स्वता बुधीने लिहिले असले त्याचा दोषी तोच होईल. ऐसे जाणोन लिहिले आहे. हे पत्र जे कोणही थोर लोक वाचून पाहतील आणि आपल्याच हृदई शब्दमथन करिता मारांप ध्यानास येईल तेच अनारसाश्रीची आहे. सत्य करून हा भुरगोल गहिल्य आहे. अगत्य असते ते हजार मुलामांगरी जडावाची केली तन्ही जे कोणही श्रीच्या पायाचे परीक्षक आहेत त्याही नजरेनेच पाहता खरेच तेच खरे परीक्षा न पाहता दिभोग येते. तैमच... मांगरी असते त्यास हजार श्रिधार केल्याने भल्याचे अंतरी साक्ष येत नाही. यामध्ये वा पत्रार्थ वरून आमचे वतन आहे त्याणे आपल्या स्वमुख प्रसंग पडेल तेथे सांगायें लगत नाही. मारा निशापत्रावरून सर्वज असतील त्यास कल्ले म्हणोन लिहिणाऱ्याच्या हृदई संचार होऊन लिहिले. तेणेच प्रमाणे स्फुटी चालिली. स्वता बुद्धीने इतकी जे द न द रा जी गहात नाही. यामध्ये सर्वज आहेत त्यासच हा अर्थ कळेल असेल. वर कडास कागद मात्र वाचून आडकतील. काही ध्यानास येणार नाही हे खरे. तेथे याउपरी लेहावे ऐसा अर्थ नाही. कल्ले असावे. संपूर्णमनु श्रुं भवतु ॥ एक गोष्ट गहिली गौतमाई वर्तमान असतां ते व विनार्ज ब्राल्याने कुटुंब देखील हरीपंताने कुटुंब याचा त्याचा रुणानुबंध मिलाप जाळा त्यापासून आजिवर् सकल कुटुंब एकत्र च हरीपंतापासी आहे. कल्ले असावे.

भा. इ. सं. सं. द्वितीय संमेलन वृत्त, शके १८३१, म्वा. प्र. क. ८, पृ. ५२, ६६.

१९ जून १७१६] (- ३०३ -) [आपाढ शुद्ध ११
मंगलवार, रा. हा. ४३

श्री

स्वस्ति श्री गज्याभिषेक शके ४३ दुर्मुखनाम संवत्सरे अशाढ शुद्ध येकादमी भोमवासरे श्रुतीयकुलावतंस श्रीगजा शाहलचपती स्वामी याणि देशमुख व देशपाडे कर्यात सामवड यास आज्ञा केली यैसी जे. मौजे कोडीत या का मजकूर येथील कुलकर्ण व जोतीस बालाजी हरी मेहजोशी यणां गमाजी त्रिमल देशपाडे का मार यांम बीम होन देऊन विकत घेतले होतें. परंतु बालाजी

[शिक्षा]^१ [शिक्षा]^२ हरी व त्रिवक्क रघुनाथ व मोगे नगहर मेडजोगी यांचा भोगवटा नव्हता. मल्हार अनंत अत्रे कुलकर्णी व जोसी पुरातन प्रमाणे चालवीत होते. यैशास स्वामि स्वराज्यात आल्यावरी मोगे नगहर मेडजोगी व त्रिवक्क रघुनाथ मेडजोगी याणी कथळा केल्या. अणी कुलकर्ण अमानत केलें. होतें. कथळा निवडें तांवरी कुलकर्ण मल्हार अनंत अत्रे यांचे दुमाले केलें होतें. मांप्रत रा त्रिवक्क रघुनाथ मेडजोगी याणी आपले मुदल वीस ओन घेऊन मल्हार अनंत अत्रे कुलकर्णी व जोतिसी मौजे मजकूर याची वृत्ती याचें स्वाधीन करून आपले वेढाच्याचे पत्र लेहोन दिव्हे आहे. त्याप्रमाणें स्वामिणी मल्हार अनंत अत्रे पुरातन वतनदार जाणोन सदरहू वृत्ती दुमाले केली आहे. तरी तुम्ही मशानिलेचे हाते मलावाद चालत आले आहे त्याप्रमाणें वतनाची सेवा घेण. नव जिकीर न करणे. या पत्राची प्रती लेहोन घेऊन मुख्य पत्र भोगवटियास मल्हार अनंत अत्रे यापासी देणें. जाणजे. लेखनालंकार. [शिक्षा— 'मर्या : देयं रा : जते']

[जोडावरील शिक्षे—'लेखन सीमा']

बार सुद मुरुमुद बार

भा. इ. सं. मं. त्रै., व. ८, अं. १-२, पृ. १०४.

१६ दिसेंबर १७१६] (- ३०४ -) [पोष शुद्ध १४ गविवार,
रा. श. ४३; १३ मोह-
रम, सबा

श्री

स्वास्ति श्री राज्याभिषेक शके ४३ दुर्मुख सवत्सरे पौष शुध चतुर्दसी भानुवामने
श्रीविये कुलावतस श्रीगजाशाहुचत्रपती स्वामी याणी मोकदमानी मौजे कादली ता
आले यांसी आज्ञा केली ऐसीजे. मौजे मजकूर पेशजीच्या मुकासियाकडून दूर करून
हली राजश्री बाकोजी दमढेरे यांस कुलबाब कुलकानु खेरीज हकदार व इनामदार

१. शिक्षा—'श्री : गजा शाहू छत्र : पति हर्पनिधान : बालाजी विश्व : नाथ
प्रधान.'

२. शिक्षा 'श्रीआई : आदिपुरुष श्री : गजा शाहू छत्रपति : स्वामि कृपानिधि :
तस्य परशगम : त्र्यंबक प्रतिनिधि.'

[शिक्का]^१ [शिक्का]^२ यांसी इनाम दिव्हा असे. तरी तुम्ही यांसी रजु होऊन मौजेमजकुर वखूल कडे देणें. जाणिजे. लेखनायंकार [शिक्का-मर्या : देयं ग : जने]
तेरीख १२ मोहरम सुा सबा.

बार सुद मुरु सुद बार बार

भा. इ. सं. मं. वार्षिक इतिवृत्त, शके १८३७, स्वी. ग्रं. क्र. ११, पृ. २२१-२२२.

१२ जानवारी १७१७] (३०५ -) [९ सफर, सबा अशर
मया अलफ

श्री

[शिक्का]^३

आजापत्र राजश्री पंत प्रधान ता। मोकदमानी मौजे येटगाऊ ता। हवेली प्रांत
जुनर मुद्गर सन सबा अशर मया अलफ. मौजेमार राजश्री बाकोजी दमदरे यांसी
मुकासा दिव्हा असे. तुम्ही मारनिळेसी रजु असोन मुकासबावेचा पेवज मुगलांत
पावविणे. जाणिजे. छ ९ सफर. आज्ञा प्रमाण. [शिक्का- 'लेखन : सीमा']

सुरु सुद बार

भा. इ. सं. मं. वार्षिक इतिवृत्त, शके १८३७, स्वी. ग्रं. क्र. ११, पृ. २२१.

१९ एप्रिल १७१७] (- ३०६ -) [वैशाख वद्य ९, रा. श-
४३; १७ जमादि
लावल, सबा असर

लक्ष्मीनारायण
वालावली

॥ श्री ॥

नारायण

स्वस्ति श्रीगज्याभिषेक शके ४३ हेमलंदी नाम संवत्सरे वैशाख बहुल
पंचमी... क्षेत्रीय कुलावतंस श्री राजा शंभु छत्रपति स्वामिया ... श्री राजश्री

१. शिक्का : ' श्री : राजा शाहू नर : पत्नी हर्ष नीधा : न बाळाजी विश्व : नाथ मुख्य
प्र : धान.'

२. शिक्का : ' श्री आई आठिपुरु : प श्रीराजाशाहुछत्रप : ति स्वामि कृपानिधि न : स्व
श्रीनिवास परशु : राम प्रतिनिधि.'

३ शिक्का- ' श्री : राजा शाहू न : रपती हर्ष नीधा : न बाळाजी विश्व : नाथ मुख्य
प्र : धान.'

देवाधिकारी व करकून वतमान व गांधी मुभा प्रा. कुडाल चार्मी
आजा केटी पंसेजे. श्री... वास्तव्य मौजे वाव्यावली हे व्हून जायत स्थान
स्वामीची स्वारी कुडालप्रांति जाली. ते समयी श्रीच्या दर्शनास जाऊन दर्शन
घेतले स्थल अनादिस्थान पुरातन प्रासङ्ग. श्रीचा पूजाऊछाह चालिल्यानि
स्वामीस व स्वामीच्या राज्यास कल्याणवट. औन्यास मौजे वाव्यावली ता हवेली
प्रा मजकूर हा गांव श्रीच्या पूजाऊछाहाम निमं अनाम चालत आहे. हाली
स्वामीनी श्रीचे दर्शन घेतले. कास्तव निमं गांव येकून मौजे मजकूर देह १ येकरास
इनाम सर्व मान्य करून दिल्ला आम. तरी तुम्ही मौजे मजकूर पूर्व मर्यादेप्रमाणे
च्यतुर्सीमा कुलवाय कानुखेगिज हकदार व इनामदार करून गांव श्रीकडेस स्वाधीन
करणे आण इनाम गांव श्रीचे पूजाऊछाहाम उत्तरोत्तर चालविणें. प्रतिवर्षी नुतन
पत्राचा आक्षेप न करणें. वा सनदिनी तालिक लिहून घेऊन आसल सनद श्रीचे
पूजरी याजकली भोगवटीयस परतोन देणें. जाणिजे. ल्यवनाल्लेकार.
तेरीख १७ जमादीलावल सुहूर सन सवा आसर

.....
वाहण, वर्ष १, अं. १०, अक्टोबर १९४६, गोवा, पृ. ५.

२४ एप्रिल १७१७ नंतर] (- ३०७ -) [२२ जमादिलावल,
हि. ११२९.

श्री

महजर पारसी ब्रमोहर काजी अवदुल गसल बोंग उमदि मनथु व तालुक
दार बोंग समस्त ल्हान थोर साकीन शहर अहमदनगर बोंग मोहरा मुभार ३६
लेनील बोंग शर्हीच्या समस्त मेदलौक व सेव बोंग साकीन शहर मजकूर याचे
सेवसी महाभद्र अशरफ बोंग पुत्र फत्ते माकादगी बळदे मजकूर याणें येऊन विनंति
केली की छ २० जमादिलावल सन ११२९ हिजरी (२४ एप्रिल १७१७) ते दीवसी
खंडो दाभाळ्या व सुलतनजी नीवाळकर बोंग सरदार गर्नामाईचे चालीस हजार
स्वार व प्यादे वेमुभारानसी आमदानगरावर येऊन वेढा घातला. फौजदारी लढाई
गेली व बाणाची संख्याकाल पावेली जाली. संवट ते फौज वेमुभार शहरांत दाखल
जावली जे वस्तभाव थर्या व परवाने पेशर्जीचे हकमाचे व चकनामे जमीनदाराचे
वा एक चावर जमीन इनाम खेगिज जमा भेताचे उपयोगी मौजे बुरुडगांव पो।।
पण्डे पेडगांव सरकार मजकूर बदल योगक्षेम आमच्या मध्ये फरजंदा करार होतें ते लटून
नेंट. त्या प्रां सनद जमीन मजकूरचे व परवाने ब्रमोहर इस्माईलखान व परवाने
जमाहर दुखलेसखान व परवाने ब्रमोहर मीर्जा साले व परवाने ब्रमोहर फकरुदीयां
कीलंदार व जागीरदार यांच्या फौजेचे तळावर हडकीता फाटके टुकडे सांपडले ते
उपयोगी नाहींत. त्यांचे वर्तमान ज्यास वीदीत असल त्याणी ईश्वरपरायण आपली

मोहर साक्षीची व साक्षी आफ्ती या पत्रावर कसवी म्हणोन विनंति केली. त्याचवरून महाजरावर मोहरा करून दिल्या

तपसील मोहरा

१ मोहर काजी अबदूल ग्मूल	१ मीर सादक हुसेनी
१ मोहर सैद आली आमजग	१ महमद फाजलखा मेरगानी
१ महमद आकगन फगोवमेरी	१ हयातखान
१ सेद सुज्या मोहतसीब	१ रहमत तुला
१ गुलाम नीजामुद्दीन फगोवमेरी	१ महमद अली
१ अबदुलनबी इमाम व खतीब मसीद	
दरगा पातशाहा	
१ महमद सुलतान एखत्यार खानी	

भा. इ. सं. मं. वार्षिक इतिवृत्त, शके १८३७, स्वी. ग्रं. क्र. ११, पृ. २००.

३ आक्टोबर १७१७]

(- ३०८ -) [आश्विन शुद्ध १० गुरुवार.
रा. श. ४४.

श्री

स्वति श्री राज्याभिषेक शके ४४ हेमलक्ष्मी संवत्सरे आश्विन शुद्ध दशमी गुरुवासर क्षेत्रीय कुलावतंस श्रीगजाद्याहु छत्रपति स्वामी यांणीं समस्त मेना धुमध्वर विश्वासनिधि राजमान्य राजश्री खंडेराव दाभाडे मेनापति यांणी आज केली ऐसीजे. राजश्री खंडेरावाजी प्रभु यांची पूर्वीपासून सेनापतिची जमेनिमी होती. त्यांस अलिफडे हुसण्यांकडे दिली होती. त्या उपर हे हुजुर उमेदवार होते. हे एकनिष्ठ सेवक लिहिणार सरंदाज स्वामीकायांचे मर्दान जाणून स्वामी यांणी कृपाळु होऊन यांची वतनी जमेनिमी जाणून यांस मांगोन पाटविले असत. त्यांचे हाते जमेनिमीचे प्रयोजन घेत जाणे. यांस वेतन माळीना देखील चाकर होत पातशाही १००० पांच हजार रस केले असतई. पैवस्तापासून वजावाटा व दंडक प्रमाणे वजा करून उरले वेतन मिगस्ताप्रमाणे देत जाणे. चाकर मोईन प्रा ठेवून हजिरी लिहवतील त्या दिवसापासून चाकराच्या हक देत जाणे. यासी त्रैमास्यीय पागेचे घाडे देत जाणे. कागड बांध लिहिणार व शाही सिरे व तैवज खर्च. ... तादप्रमाणे देत जाणे. यासी जमान येसधतगव महादेउ मोतनीम हुजुर घेतले असत. बहुत लिहिणे तरी मुज असा. [शिक्का - 'मर्या : देयं विरा : जते']

महाराष्ट्र साहित्य, व. १, अं. २, सप्टेंबर १९१९, पृ. १०३.

[शिक्का]^१ [शिक्का]^२ निमित्त्य तुमचे चालवणे स्वामिस अवशक जाणून स्वामि तुम्हावरी कृपाळु होऊन मौजे भाटघर ताा वेळवड्येरे प्रात मावळ हा गाथ पेशजीच्या मुकामियाकडून दूर करून हाली कुलवाच कुलकान् खेरीज हकदार व कदीम इनामदार देखील हालीपटी व पेस्तरपटी जलतरुणपाशाणार्णानिधनक्षप चतुः सीमापूर्व मर्यादेपूर्वक तुम्हास व तुमचे पुत्रपौत्रादि वंशपरंपरेने इनाम करून दिल्ला असे, तर मौजे मजकूर चतुःसीमापूर्वक पूर्व मर्यादेप्रमाणे आपले दुमाल करून घेऊन वंशपरंपरेने इनाम अनभऊन मुखरूप गहाणें. स्वामी अर्वाचन चालवितील. लेखना-लंकार [शिक्का-‘मर्या : देयं रा : जते ’]

तेरीख १२ मोहरम सुा समान.

रुजू सां मंत्री बार सुद सुरु सुद बार बार

[जोडावर शिक्का- ‘लेखन : सीमा ’]

भा. इ. सं. मं. त्रै., व. ६, अं. १-४, पृ. ९०-९१.

२० मे १७१८ ?] (- ३१२ -) [जेष्ठ शुद्ध १ सोमवार.

श्री

श्रीमंत राजमान्ये राजश्री गदाधरभट स्वामीचे सेवेसी सेवक बालाजी विस्वनाथ कृतानेक नमस्कार विनंती. उपरी ताा जेष्ठ शुध प्रतीपदा इंदुवार पर्यंत माा मूल येथे स्वस्ति क्षेम आसो. विशेष. स्वामीने पत्रे पाठविली ती पाा आवगत जाले. ऐसीयासी आम्ही समुदायानसी आक भरडी यावरून घाट चढांन आलो. लोधीखान याने... आरभली ते समई युद्ध प्रसंग जाला. हे वर्तमान सेवेसी नि... परी आम्ही स्वाग होऊन समुदायानसी ओत्रावर येऊन मजल दरमज(ल) देशाम येत होतो. त्यास अजम करीम बेग लस्करीच्या लोकाची घोडी नेली. वस्त्रभाव नेली. याज... आनीवार पाटोपाट लाग करून जुनगस जाऊन... समई शहर लुटिले गेले. मग आम्ही फौजे नसी जाऊन शाहाराबाहेर निघालो. त्या उपरी स्वामीचे पत्र ... [पुढील ओळी फाटल्या आहेत] लोभ असो दीजे हे विनंति.

~~~~~

भा. इ. सं. मं. त्रै. व. ७, अं. १ ४, पृ. ८३-८४.

१. शिक्का- ‘श्री : राजा शाहु छ : त्रपति हर्षानिधा : न बालाजी वि : श्रनाथ प्रधा : न.’

२. शिक्का- ‘श्री : श्री आई आदिपुरु : प श्री राजाराम शाहु : छत्रपति स्वामि कृपानिधि त : स्य श्रीनिवास परशुराम : प्रतिनिधि.’

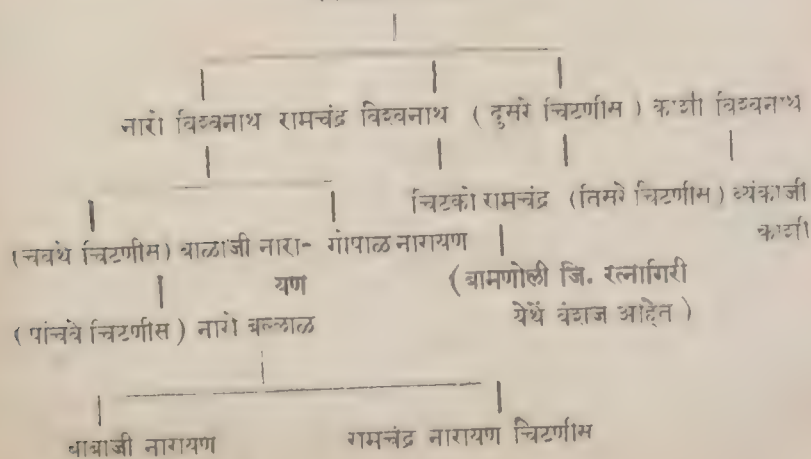
२१ आगस्ट १९१८] (- ३१३ -) [१५ सवाल, तिसा अशक
मया अलफ]

५१

गर्जाश्रया विर्गाजित राजमान्य राजश्री विमार्जीवाद्या स्वार्मागोमादी यांसी
 पां बालाजी विद्वन्नाथ प्रधान-कृतानेक नमस्कार विर्नात उपरी येथील
 कुशल जाणून स्वकीय लेखन करीत अगिले पाहिजे. विशेष. पूर्वी अंजनवेळीत
 अमतां आमचे सर्व प्रकारें आपण चाल्यावें. संकटें आम्हावरी पडलीं. त्या प्रसंगीं
 आपण आम्हावरी कृतापकार पाग केला. आम्हामुलें सर्वस्वें खराब होऊन आमचें
 संरक्षण केलें. हल्लीं ईश्वरें आम्हावरी कृपा केली. यास्तव आपण आम्हापाशीं राहवें.
 आम्ही सर्व प्रकारें चाल्यावें. हें आमचें मानस. यास्तव आग्रह बहुत केला. त्यास
 आपण मागितलें जे आपल्या वृद्धापकाळ आपण योगक्षेम चालत आहे ज्याचे सन्नीद
 आहे तेहि उत्तम प्रकारें चाल्यावतात. मुलें ठेवावी तर ती लहान. यास्तव त्याचें
 उपयोगी पडें तें पत्र लेहून याचें म्हणोन बोलिला. त्यावरून तुम्हांस हें पत्र लेहून
 दिल्ले असे. जर करितां आमचें व आमच्या वंशाचें ईश्वरें कल्याण केलें तर सर्वप्रकारें
 आपले वंशाचें उत्तम प्रकारें चाल्यावें. अंतर करूं नये. अंतर जाहालिया पूर्वी आम्ही
 आपल्याशीं शफत केली आहे त्यास अंतर पडेल. ईश्वरास मानणार नाहीं. प्रस्तुत
 आम्ही आपणास रुपये ७०० मातशें प्रतिवर्षी करार करून दिल्ले आहेत. साल दर
 साल प्रविष्ट करूं. म्हा तिसा आशें मया व अलफ ल १५ सवाल. खोम असो दीजे
 हे विनंती.

विमर्जी नागयण यांचे वगजांची वंगायल ग्वाली दिल्ली ओर

त्रिसाजी नारायण

हरी रामचंद्र चिटणीस

कृष्णाजी हरी चिटणीस

नारायण हरी चिटणीस

भा. इ. सं. मं. द्वि. सं. वृत्त, शके १८३६, स्वा. प्र. क. ८, पृ. १९८-१९९.

२७ नवंबर १७१८] (- ३१४ -) [मार्गशीर्ष वद्य २ शुक्र-
वार, रा. श. ४५

श्री

स्वास्त श्री राज्याभिषेक शके ४५ विलंबी सवन्सर मार्गशीर्ष बहुल द्वितीय
मृगुवासरे शत्रियकुलधनं श्री राजा शाहु छत्रपती स्वामी याणी समस्त राजकार्य-
धुंधर विठ्ठलमानधि गजमान्य गजश्री बालाजी पंडित प्रधान यामि आज्ञा कैली
ऐसी जे. दरगाह शाहा शरीफ पाग अहमदनगर याम इनाम मौजे कोनोमी पा
सवगाऊ मौजे येकलांग पा सगमनेर हे दोन गाव इनाम दिव्हे आहेत. तरी पुढी

१० बंधावेल

शाहा शरीफ

लंड महंमद वा सय्यद शरीफ

बुद्दाणामिया

बाबांमिया (मृत्यु फलसी १२३३ (१७२३-४ इ. स.)

वलीमीया

इमाममिया (हयात इ. स. १८५३)

विद्याकुसुम पीपाकडे चालवणे. कोणही उपमर्श देईय त्यास तार्कीट करणे. बहुत
विद्येने तरी मुज असा. [शिक्का- 'मर्या : देय रा : जने']

बार बार बार

गा. इ. सं. मं. व. इ., अके १८३८, स्वी. ग्रं. क्र. १७, पृ. १८०-१८१.

२७ नवंबर १७१८] (- ३१५ -) [मार्गशीर्ष वद्य २ शुक्रवार,
ग. श. ४५

श्री

स्वास्ति श्री राज्याभिषेक अके ८५, विजयी सवत्सरे मार्गशीर्ष बहुल द्वितीया
शुभवारगे अत्रियेकुलावतंस श्रीराजा शाहु छत्रपती स्वामी याणी देशमुख
[शिक्का :] [शिक्का :] व देशवाडे या संगमनेर यांस आज्ञा केली ऐसी जे,
भोजे येकळार हा राव हजरत शाहा शरीफ पीप याच्या दरगाहाम इनाम दिल्या आहे.
तरी तुम्ही मौजे मजकुरचा ऐवज विद्याकुसुम दरगाहकडे पावता करणे. स्वेचनालंकार
[शिक्का- 'मर्या : देय रा : जने']

रुजु सुक निवास

सां मंत्री

बार मुद सुरुमुद

बार

गा. इ. सं. मं. व. इ., अके १८३८, स्वी. ग्रं. क्र. १७, पृ. १८१-१८२.

१० मे १७१९.] (- ३१६ -) [जेष्ठ शुद्ध २ रविवार
संवत् १७७५

[English Translation of no. 317]

VICTORY TO ALMIGHTY

Maharaja Ajitsing

Shree Hingula,

This assemblage of letters, submits its statement,
like a messenger, after bidding Ram Ram. This letter
is dispatched by Maharaja Ajeet Singh who is very eager to
have a dip in the celestial ocean of your love and affection
you, who are deeply attached to the feet at God दैवशास्त्री,
whose kind heart is akin to the drops the juice of the celestial

१. असे च आज्ञापत्र मोकदमानी मौजे येकळार या घेयापूर या संगमनेर यांस आहे.
त्यात मौजे मजकुरची सरदेशमुखी दरगाह मजकुरास इनाम दिल्या आहे. भिति पीप
याद तृतीया मंदवत्सरे अके ८५ (१३ दिसेकर १७१८).

flowers, sprinkled with the sprays of the sweet ways of the beautiful celestial river you, who have justified your birth in this race, by the practice of four पुण्यार्थ & by your selfless attachment to the feet of God, which are decorated by the lotus flowers, blooming in the light of spotless moonlike fame, you, who have torn to pieces the circle of your enemies by the dance of your arrows which on the occasion of your invasion, proceeded from the full drawn bow which resembles the tongue of the snake in the disguise of your victorious arms you Maharaja Shahu who are ever attended by the Goddess of wealth and being so ever lustrous and you, who lead the whole race of श्रविया,

By the grace of Goddess द्विगुदा whose lotus like feet are being served by the whole race of immortal beings, everything is going on quite well here. We pray for the same on your side as well. Your letter to hand. We are glad to learn its contents. We stand on equal footing. My heart rejoices to hear the good wishes of your people. You have written that Nawab Kutubulmulk helped you a lot. Friendship renders even a difficult task easy to perform. It is said that the attainment of a friend leads to prosperity, We are transported with joy, as we write this. You are wise enough to distinguish between substance and shadow. But still the affection between us brothers and between you and me also must be taken care of by you. Again you have sent military leaders like Pandit Balaji under Amirul Ubrai. I met them and spoke and heard everything about you and thereby derived much pleasure. We have been told that after the task is fully accomplished, the information should be sent. The emperor did not open his mind before. After that some rogues dealt fraudulently with us. Formerly also the Emperor continued roguery with us. Then we consulted Kutubulmulk (Abdullahkhan) and you wrote to Amirul Ubrai (Husen Ali khan) to come here soon. He came hastily on the fourteenth day of the dark of the month of फाल्गुन. Then we resolved that he is not fit for the imperial throne. His dealings are very fraudulent. He always befriends low and mean people. So he should be replaced by one belonging to the imperial family. Then on the ninth of the bright half of फाल्गुन he was confined in the fort and on the next day he was imprisoned and replaced on the imperial throne by Rafi-ul-darjat the son of Rafi-ul-dar. He was brought out of prison. He is eighteen years of age. By the

grace of God the Jizia-Tax on all Hindus has been abolished and all the places sacred to Hindus are now tax-free. You will be very much pleased with these two events, what you did desire has happened. Again you wrote to us to make you a partner in this work. That is right. Whichever weighty tasks we have performed are performing present or shall perform in the future, were, are and will be done under your leadership. We shall meet in Gujarat and there we shall get written what is in most in our heart and what will give you much pleasure. We have sent with पं. मन्दाग शंकरजी पं. बाळाजी one elephant, eighteen clothes and one scimitar, studded with jewels. What are these things? These things are of no account. They are simply meant to remind you my friendship. You can know other secrets from पंडित मन्दाग शंकरजी पं. बाळाजी. Our happiness should be safeguarded daily.

You are a high souled man. It is but fitting on your part to keep up our mutual friendly relations by writing from time to time about your well-fare.

Too much expansion is not needed in case of learned people. We three have resolved to leave for our own country to Gujarat having replaced the old deceitful monarch by another of the same family and having taken the following things. Name of the things : clothes, a horse with harness, set with jewels, a garland of pearls and diamonds, a decoration of the head dress which has a diamond on the centre and is very valuable which in Hindi is called 'सिम्पेन्न', another decoration of the turban set with diamonds which in Hindi is called 'किलिंगी' both of these being given by the Emperor himself, one sword studded with jewels and a similarly adorned scimitar, a shield, nine lacs of rupees, a male elephant attended with a female, one Mura tub tum-mantog (मुरतबतुम्यान तोग) of a very high quality which deserved the highest praise in all the royal ensigns. You will be highly delighted to have these things. We shall write to you after reaching our capital. Be pleased to know other things and all the secrets from my messenger like letter from the hands of my servant. What more should be said to learned men.

This letter has been written on the second day of bright fort-night of the ज्येष्ठ, year 1775 Samvata, Sunday.

This letter has been dispatched to श्रीमद्राजाधिराज Shahu who is the first and foremost man among the शत्रियास

This letter is for श्रीमद्राजाधिराज Shahu, who is the first and foremost man among शत्रियास and who is an ornament to his own race.

This message like ambassador has been sent to Chatrapati Kshatriya- Dhurandhar Shri Shahu.

पुरुषार्थ, वर्ष २७, अंक १, क्र. २७ जानेवारी १७१९, पृ. ३८-४०.

१७ मं १७१९.]

(- ३१७ -)

[जेष्ठ शुद्ध २ रविवार-
संवत् १७७९.

श्री परमेश्वर विजयते तस्मै नमः

श्रीहृगुः । श्री राम राम स्मरण निवेद(त)पूर्वकाद्य वर्णनिकम्बुते
निवेदयति-

स्वास्ति श्री मद मंदुर मन्दाकिनी मधुरता तगधाराभिरन्तर सोकर समिधत
मेदरा (मेदरा)कुसुमानावन्दितमकरन्द विन्दु मन्दोह-मोहर-सदयहृदय शेष-
शायिचरणस्मरण रसिकेषु ।

श्रीमद्विशद यशोराशिचंद्र-चन्द्रिका विकसत सरोजिनी गाजित-मगवन्धर
द्वंद्व-निर्द्वंद्व धर्मादि-पुण्यार्थ मार्थकीकृत-निजवशावतरेषु ।

प्रतिभटकटक विजययात्रा उवसर-जैत्र भुजभुजद जिह्वायमान प्रव्हाकृष्ट
काण्डवृक्षसादित शरकाण्ड ताण्डवस्वणितता-उगति मण्डलेषु ।

सतत-वितन्यमान पद्माख्य देदीप्य मान श्रीमद् लवपति महाराज गाह
श्री शत्रियधुरन्धरेषु ।

श्रीमद् भवदीय प्रेमगीर्वाणाय-पूर-मञ्जनाम्बुजित श्री लवपति राज-राज
श्वर श्री महाराज 'अजीतसिंह' प्रेषित पुष्करा पत्रिकेयम् ।

श्रीमद् देवाधिदेव सेवित पादाम्बुजायाः ... ..प्रसादाद भव्यसिंह वरीवर्ति.
श्रीमदीयं तद् अनुदिनम् अव्याहतम् ईहामहेतराम श्रीमतां पत्रे समायातम् आभ
मायोद्यगतः, सानन्दाः, जाताः । श्रीमदावयोरैक्य व्यवहार श्रीमदसगवन्मन्त्र
मुख्ययो मामिमी-हितैषिणी वर्ता श्रवणात् स्मरं हृदयानन्द-वन्दं समुत्पन्नम् ।
श्रीमार्द्रलिपीकृत-नवाच कुतुम्बुल्लेख साहाय्यमर्तायाः उकार । कुतु वर्तुमिथ्यते चित्.
तनु मैत्रीवशाद् दुष्करमपि सुकरम्, उक्ते च "मित्रव्यभमन्त्रामसंपदः" एतद्वेद्य
नाद् वर्षे ब्रह्मानन्दनिर्भराः जाताः । सूर्य सारसार विचारजाः पुनरपि अस्माकं
द्वयोर्भ्रात्रोः प्रत्यहं स्नेह संवर्धिष्णुता श्रीमद्विरपि स्नेह संवर्धिष्णुता रक्षणीया ।
श्रीमार्द्रः पुनरपि पण्डित बालाजी प्रमुखा केनापुर्णीणः 'अर्मासिद्ध उद्यमय'

साद विधाय प्रेषिताः, नैः समागम्य श्रीमन्मंत्रिनीः सर्वाः वार्ताः कृताः, श्रुताः प्रचुरानन्दता जाता । पुनस्ततः उक्तम एतत्-कार्ये सम्यक्तया संपाद्य अस्माकं प्रयोजन-सिद्धिः प्रेषणीया । तस्माद् अत्रत्ये वृत्तम्-पूर्वम् सार्वभौमेन (बादशाह फरुखसीयर) अस्मान् आहूय पूर्वम् मनोगतं वृत्तं नोक्तम् । पश्चाद् कैश्चित् बगैः योग्यैः प्रभूत देगता कृता, धृता अग्रेऽपि द्वयो-प्रात्रोः सार्वभौमस्य धृतता वृद्धिः । तदस्माभिः कुतुबुन्मुल्कान्मन्त्रः कृतः, अमीर्य उभयाय प्रति लिखितं सर्वोद्देशः स्वयैवाऽवगन्तव्यम् । फारगुन कृष्ण चतुर्दश्या रीघ्नतया (सः) समायातः, तदाऽस्माभिर्गदं निश्चयीकृतम् अयं सार्वभौमा (बादशाह) मनयोर्योनाऽस्ति, अस्याऽदभ्रकापत्यं नीचैः सह मैत्री, तस्मादेवं उन्नाय्य प्राचीन सार्वभौमवंशोऽन्यः स्थापनीयः । तदा फारगुन शुक्ल ६ म्यां दुर्गमस्थे संस्थाय फा० शु० १० बुधे (१८ फेब्रुवारी १७१०) कारागारे स्थापयित्वा रफीयल्दरस्य मुतं रसीयल्दरजाते कारागारां निष्काश्य सार्वभौमासने स्थापितः अष्टादश वर्ष परिमितोऽस्मि । श्री श्रीजी प्रतापात् समस्त हिन्दूकानां जेजीयामोचनं, समस्त तीर्थानां क्रमोचनं कृतम् । अनयोकार्यद्वयमहानन्दः कार्यः । ईश्वरं स्तुत्या श्रीमदमीष्टं जातम् । पुनरपि श्रीमार्हाट्ठिरीकृतम्-अस्मान् अंश भागिनः करिष्यन्त्येवास्मिन् कृत्ये । सम्यमेतत् अस्माभिर्यानि गुराण कार्याणि कृतानि, क्रियन्ते कच्चुमिष्यन्ते चेति तेषु वृत्तमवन्तः, मादितारिणः पुरस्सगः । वयं गुर्जर ... देश समागमिष्यामः तत्रा गत्य-परमार्थेण सन्तोषजनकं मनोगतं वृत्तं लेखयिष्यामः । एको गजः वस्त्राणि अष्टादश (पोशाक) कटारिका (कटाग) एकागन्त-जडिता, पं० मल्हारराजराजी पं० बालाजीकरे प्रेषितानि । एतत् किं वस्तु, का गणना ? एतेषु वस्तुषु द्वाष्टिपथं गतेषु अस्मकं मैत्री-स्मरण-वृद्धिताऽवगन्तव्या । अन्यदुर्लभं पं० मल्हारराजराजी पं० बालाजी मुख्याद् अवगन्तव्यम् । इह प्रत्यहं ब्रह्मानन्दः, रक्षणायः पुनर्निज कुशलपत्रं प्रेषणेन । पारम्पारिक व्यवहार संरक्षणम् उचितमेव महामनाम् ।

किं बहु उक्तेन बहूशेषु

श्रीरामजी

सहर्षता—

विशेषस्तु-प्राचीन सार्वभौमे धृतं (बादशाह फरुखसीयर) राज्यासनादुन्नाय्य प्राचीन सार्वभौम वंशोद्भवं तदासने स्थिरीकृत्य मास शुक्र (ज्येष्ठ) कृष्ण-कादश्याम् एतानि वस्तुनि गृहीत्वा स्वदेशे वा गुर्जरदेशे प्रति प्रस्थानम् इति अस्माकं चयाणाम्-एक संमतम्

वस्तुनां नामानि-अभ्यराणि, अश्वश्चक्रः स्तनजाटोपस्कार संयुक्तः, मुक्ताफल-मालिका एका सार्वभौमेन स्वहस्ताभ्यां उरसि धृता (परिधायिता) तथा च कर्ण-योर्मुक्ताफल चतुष्टयम् सगन्तम्, उष्णीष मूर्णं महर्ष्यम् मध्ये रत्न संयुक्तम् लोक भाषाया मिषेच इति तदपि स्वहस्ताभ्यां धृतम् (परिधायितम्) द्वितीयम् उष्णीव-भूषणं स्तनजाटं तदपि स्वहस्तेन शिरसि निवेशितम् लोकभाषायां किलंगी इति

प्रसिद्धम्. पुनर्गपि खड्गश्रैको रत्नजाडितः तथा कट्टारिका (कटारी) एका रत्नजाडिता,
चर्म (डाल) चर्मम्, रजत मुद्रिका नववक्ष्य परिमिताः. एको राज्ञः करिणी मयूकतः,
मुगातव तु भाग तांगः अतिश्रेष्ठः सर्वेषां राजचिन्हानां मध्ये स्तवनयोग्यः. एतानि
वस्तूनि स्वीकृतवन्तः श्रीमदाम्बहानन्दः कार्यः स्वराजधानी समग्राय ब्रह्मानन्द जनक
पत्रं त्वरया लिखामः तथा च अन्यद् वृत्तं श्रीमन् मामकीना नुचर-हस्तगत पत्र
दूतात् सर्व गृहस्य वृत्तं विदित्वा प्रचुर हर्षता विंधया किं बहु लिखेन उक्तेन बहजे ।

संवत् पंचार्घ सप्त भूवर्ष (१७७९) शुक्र (ज्येष्ठ) मसे शुद्ध (शुक्ल) पक्षे
विंशति (२) तिथौ भास्कर वासरे (१० मे १७१९) लिखितमिदम् पत्रम् ।

श्रीमद्राजाधिराज शाहु अत्रिय पुरन्धरेण प्रेषितं पत्रिका-श्रीमद्राजाधिराज शाहु
स्वीय कुलावतं सेयः.....पत्रिका

छत्रपति महाराज श्री शाहु अत्रिय पुरन्धरेण प्रेषिताऽयं धर्षद्वतः । २

~~~~~  
पुरुषार्थ, व. २७, अं. १, क्र. २९, जानेवारी १७९१, पृ. ३६-३८.

८ जून १७१९ ]

( - ३१८ - )

[ ३० रजव, अशरीन  
मया अलफ

श्री

वेदमूर्ती राजश्री ब्राह्मणानि कसबे कऱ्हाड स्वामी गोसावी यांसि

सेवक श्रीनिवास परशराम प्रतिनिधी भमस्कार मुहुरसन अशरीन मया अलफ.  
यदा मृगाचे नक्षत्र संपूर्ण पडिले नाही. आरद्रा हि पडता दिमत नाही. पर्जन्याकरिता  
मुल्लकात हकाक जाहाला आहे. या कारिता हे पत्र लिहिले आहे. तरी अवघे ब्राह्मण  
क्षेत्राचे मिलेन अनुष्ठान करून पर्जन्याची वृष्टी होण ते गोष्टी करणे. ए गोष्टीस  
अतराय कराल तरी तुम्हांस बोल लागेल. हे चिंतात आणून एवढ्या दिवसात पर्जन्य  
पडे ऐसे करणे. छ ३० रजव. [ शिक्षा- राजते : लेखना : वधी ]

~~~~~  
भा. इ. स. मं. वार्षिक इतिवृत्त, शके १८३६, म्वा. ग्रं. क्र. ९, पृ. ८१: स्वाध्याय,
वाह, व. २, अं. ८, मार्गशीर्ष शके १८४४, पृ. ३१.

१. हे पत्र नकलेवरून छापले आहे. त्यामुळे मूळांतील संस्कृत मजकूर पुष्कळच
अशुद्ध असा आला आहे. या पत्राचे इंग्रजी भाषांतर वरील क्रमांकात आले आहे
ते पहावे.

२८ जून १७१९]

(- ३१९ -)

[२० सावान, (अशरीन मया अलफ)

श्री

वेदशास्त्रसंपन्न राजश्री ब्राम्हण क्षेत्र कन्हाड स्वामी गोसावी यांस

मेवक श्रीनिवास परगाम प्रतिनिधी नमस्कार विनोत. उपरी पथील कुशल जाणून स्वकीय लिहिले पाहिजे. विशेष मुख्यतः पर्जन्य पडत नाही. या करिता राजश्री स्वामीनी आज्ञा केली आहे. तरी तुम्ही समस्त मिलोन अनुष्ठान करून पर्जन्य वृष्टी होण ते करणे. नाही तरी तुमचे इनाम दूर होतील. ल २० सावान. बहुत काय लिहिणे. [शिक्षा—' राजते : लेखना : वधी ']

भा. इ. सं. मं. वार्षिक इतिवृत्त, शके १८३६, स्वी. ग्रं. क. ९, पृ. ४१-४२; स्वाध्याय, वाई, व. २, अं. ८, इ. स. १९२२, पृ. ३१.

जून १७१९]

(- ३२० -)

श्री

वेदशास्त्रसंपन्न राजमान्य राजश्री समस्त ब्राम्हण क्षेत्र कन्हाड गोसावी यांस

मेना गनुनाथभट पंडितराव नमस्कार. उपरी. येथील कुशल जाणून स्वकीय लिहिणे विशेष. प्रजन्याने ओढ दिली आहे. याजनिमित्त राजश्री स्वामीनी सर्वत्र श्रेष्ठ प्रजन्यमुक्ताचे अनुष्ठान करणे आणि प्रजन्य सीध वृष्ट करी ते केले पाहिजे. बहुत काय लिहिणे. [शिक्षा— लेखन : सीना]

भा. इ. सं. मं., वार्षिक इतिवृत्त, शके १८३६, स्वी. ग्रं. क. ९, पृ. ४२.

१६ आगष्ट १७१९]

(- ३२१ -)

[१० सवाल, अशरीन मया व अलफ

श्री

शिक्षा]^१

आशापत्र

पंतप्रतिनिधी

तां मोकदम मौजे पाटखल ता वंदन सुा सन अशरीन मया अलफ. तीर्थ-स्वरूप राजश्री पंताचे वृंदावन कृष्णवेणी संगमासनिध मोजे खेड ता वंदन येथील

१. शिक्षा—' श्री : श्री आई आदि पुरुष श्रीराजा शाहु छत्रप : ति स्वामि कृपानिधि त : स्य श्रीनिवास परशु : राम प्रतिनिधि. '

जमिनीमध्ये वृद्धाश्रमनिध आहे. तेथे श्री ची पुजा अभिषेक वेदमूर्ती अनेकमत विन अमणभट गळेडे यास सांगितला आहे. त्यासमधी उपजीविकेकरिता मोजीय आम्हास कुलवाच कुलकान् इनाम राजगृही द्या दिल्या आहे. या करितां मोजे मजकुरपेक्षा पड जमीन अवल दूम सिम तीन प्रतीची विसा पांडान्या विध्याने विधे ८१५ पंधरा इनाम कुलवाच कुलकान् खेरीज हकदार करून दिली आहे. ती जमीन याचे स्वाधीन करून चतुःसीमा करून देऊन वंशपरंपरेने इनामत उत्पन्न होईल ते भक्षुन पुजा अभिषेक चालवतील. या पत्राची प्रती लेहून घेऊन मुख्य पत्र वेदमूर्ती यास देणे. छ १० शौवल निदेश समक्ष. [शिक्षा— ' राजते : लेखना : वर्षी ']

भा. इ. सं. मं. वार्षिक इतिवृत्त, शके १८१६, स्वी. ग्रं. क्र., पृ. १८८-९.

२५ आगष्ट १७१९] (- ३२२ -) [१९ सवाल, (अशरीन मया अलफ)

श्री

वे. समस्त ब्राह्मण क्षेत्र श्री कराड स्वामी गोसावी सेवक श्रीनिवास परशुराम प्रतिनिधि नमस्कार विनंति उपरि. एथील कुशल जाणून स्वकीय लिहिणे. मुलकामध्ये दोनवर्षे पर्जन्याची वृष्टि होत नाही. एतं निमित्त जितुक्या ब्राह्मणास अग्रहारे दिल्या आहेत त्यांनी सांग अनुष्ठाने करून पर्जन्य पडोन पिके होऊन गाव्याची अभिवृद्धि करावी ह्मणऊन राजश्री स्वामीची आज्ञा जाहली आहे. तरी तुम्ही समस्त एकत्र होऊन सांग अनुष्ठान करोन पर्जन्य पडोन पिके होऊन गाव्याची अभिवृद्धि होय ते करणे. छ १९ सवाल. बहुत काय लिहिणे. [शिक्षा— ' राजते : लेखना : वर्षी ']

स्वाध्याय, वाई, व. २, अं. ८, इ. १९२२, पृ. ३२.

१३ सप्टेंबर १७१९] (- ३२३ -) [९ जिल्काद, अशरीन मया अलफ

श्री

[शिक्षा]^१

आज्ञापत्र समस्त राजकार्य धुरंधर विस्वामनिधि राजमान्य राजश्री बाळाजी पंडित प्रधान ता मोकदमानी मोजे पिपळगांव ता घोडे मुा आशरीन मया व अलफ. मां मार राजश्री बाकाजी ह्मणें ये यास पेसजीपासून इनाम आहे. तेणे प्रो करार आहे. तरी तुम्ही मार्गनिलेसी रुजु होऊन गावीचा इनामतीचा १. शिक्षा— ' श्री : राजा शाहू न : रपती हर्षनीभा : न बाळाजी विश्व : नाथ मुख्य प्र : धान '

ऐवज सुळीत वसूल देत जाणे. ऐपिसी उज्जर न करणे. जाणिजे. छ १० जिल्ह्याद. आज्ञाप्रमाण. [शिक्षा- 'देवन सीमा']

मा. इ. सं. म. वार्षिक इतिवृत्त, शके १८३७, ख्री. सं. क. ११, पृ. २२२-२२३.

१४ सप्टेंबर १७१९] (- ३२४ -) [१० जिल्ह्याद, अशरीन मया अलफ

अव्यवहित लक्ष्मीअलंकृत राजश्री अंताजी प्रयाग नामजाद खालसा ताता कुडाळ मेढे परळी गोसावी यांसी,

मनहांकित फत्तेमिग भोसले गमराम मुासन अशरीन मया व अल्लफ. मौजे कळवे ताता परळी हा गांव राजश्री प्रयागजी अनंत सुभेदार किल्ले सातारा यांस इनाम आहे. तेथील खालसाचा आकार रुपये २४० दोनशे चाळीस पैकीं हुजूर वसूल रुपये शंभर करार केले असत. सदरहुप्रमाणे शंभर रुपये हुजूर वसूल वेणें. बाकी रुपये एकशें चाळीस महारागनिव्हे यांचें नांवें खर्च लिहिणें. साल दसमाल सनदेचा उज्जर न करणें. सदरहु तहाप्रमाणे हुजूर वसुली ऐवज घेत जाणें. बाकी ऐवज दुमाला खर्च लिहित जाणें. जाणिजे. छ १० माहे जिल्ह्याद. मोर्तेव.

चां. का. प्रसंख्या इति. साधने, व. १, अं. ६, जानेवारी १८८२, पृ. ११-१२

१० दिसेंबर १७१९] (- ३२५ -) [मार्गशीर्ष शुद्ध १० गुरुवार, शके १६४१

श्रीराम

[सिका]

स्वतंत्रां नृपशांलवाहन शके १६४१ विकारीनाम संवत्सरे मार्गशीर्ष शु १० गुरुवारी वेदशास्त्रसंपन्न राजमान्य राजश्री सिवराजभट यांचे पुत्र नरहरि भट काश्यप गोत्र आश्वलायन सूत्र ऋकशाखाध्यायी उपनाम सांवगावकर वास्तव्य श्रीकरवीर क्षेत्र यामी रामोजी भावकर सरमुभेदार, प्रांत कोल्हापूर मुा सन आश्रीमया अलफ (अशरीन मया अलफ) श्रीदेवीचे प्रेरणेवरून राजेश्री हिरूराव घोगपडे ममलकत भटार याणी देवालयत स्वमिहामनी श्रीची स्थापना करून तेथील प्रधानत्वपणाचा अधिकार वतनी चंरापंगेने तुक्तास सांगितले. त्यास ऐवज करून देणें ह्मणोन राजेश्री राऊ महारागनिव्हे यांची आज्ञा. त्यावरून ऊर्जा विघोपात्कारे चालऊन स्वामीचे व स्वामीच्या राज्याचें कल्याण व्हावें या करिता यास ऐवज त्यास कसबा सांगाऊ प्रांत हुकेरी येथील चव थाई देवील पैठ व जकत व मुजरीमोतर्फा व पानमाल व नदीटोकरा व कुलवा

कुलवानु पडले पान अकाराची चवथाई धारादत्त करून दिलेली असे. सदरील पेंवज घेऊन श्रीची उर्जा विशेषाकारे चालवीत जाणें. यास महाराज राजश्री स्वामीहा चालवीतील. बरबड ब्राह्मण अथवा महाराष्ट्र व हिंदू व समस्तमान आदिकरून समस्त जातीच्यानी चालवावें व चालवीतील. विशेष कार्तील त्यास आपल्याला स्वधर्माचे वातक असे. जाणिजे. स्वाना छ ९, मन्त्रे सपर. जे विशेष कार्तील त्यास धर्मशास्त्रीचे वचन प्रमाणः

॥ स्वदत्तां परदत्तां वा यो हरेच्च वसुधरां ॥

॥ स धिष्टायां कृमीन् वा पितृभिः सह भजति ॥ १ ॥

॥ पश्चिर्वर्षमहस्त्राणि स्वर्गे वसति भूमिदः ॥

॥ आच्छेत्ता चानुमंता च तावति नरके व्रजेत ॥ १ ॥

जेमे वचन स्मरण तुमचा प्रधान-वपणाची अधिकार श्रीचे पूजेचा पेंवज चालवीतील. तुम्हा एकानप्रपणे राहून श्रीची पूजा विधियुक्त करवणे आणि तुम्ही व आपले पुत्र वंशपरंपरेने कसबा सांगाऊ देवाील पेंवज कायत येथील चवथाईचा पेंवज घेऊन अनुभवून राहणें. जाणिजे. चंद्र मजकूर मोर्तव सुट [शिक्षा-मोर्तव]

धर्म, साप्ताहिक, १४ सप्टेंबर १९०९, वार्ड, पृ. ५०६-७.

११ डिसेंबर १७१९.] (- ३२६ -) [९ सपर, अशरीत मया अल्फ

श्री

अर्वाहित लक्ष्मी आलंकृत राजभाष्य राजश्री अंताजी महाराज गुमास्ते सपदेश मुख सा सगमनेर वर्तमान व भावी यास

मेवक चिमणाजी दामोदर राजाजा नमस्कार मया अशरीत मया अल्फ. आतां शरीफ पीर मया आमदानगर याच्या दरगाहाम मोजे येकटारे पाा मजकूर हुजूरन राजश्री स्वामीती कुलवाच कुलवानु इनाम दिले. तर मोजे मजकूरचे सपदेशानुशीचा पेंवज होईल तो पांजटां याकडे पावळ. तुम्ही मोजे मजकूराम एकदर तवाटा न लावणे. प्रांतवपी ताजे सनदेचा उजूर न करणे. छ ९ सपर. आज्ञा प्रमाण. [शिक्षा-“ लेख : न सीमा ”]

सुरुसुद

भा. ड. मं. मं. वार्षिक इतिवृत्त, शके १८३८, स्वी. सं. क्र. १७, पृ. १८२-१८३.

१७१९-२० इ. स.] (- ३२७ -)

श्री

श्रीमंत सकल तीर्थस्वरूप राजश्री दाजीसाहेब (शाहू महाराज) वांडलांचे सेवेसी आपणें सेमाजी राजे कृतानेक दंडवत विनंती. उपरी येथील कुडाळ वाडिलांचे

आशीर्वाद जाणोन निरंतर आशीर्वाद पत्र पाठऊन परमप्रे केला पाहजे विशेष. आशीर्वादपत्र पाठविले ते व ममतापुस वस्त्रे व तरवार डाल आदिकरून जिनस पाठविला तो अशेष यादीप्रमाणे प्रविष्ट जाला. त्याचे अवलोकने व पत्रां कितेक ममताविषये अर्थव्यवहन केला. तत्तश्रवणे वडिलांचे अंतःकरणपूर्वक लोभाचा विस्तार राजश्री बाबाजी प्रभु यांणी विपद लिहिला. तत्तश्रवणे संतोपाच्या कोटी जाल्या. तो विस्तार पत्रां किती म्हणोन लिहावा. वस्त्रादि जे पाठविले ते परम प्रसाद येथे जाणोन येतले. श्रीमन्मातुश्री आऊसाहेब आली ते वर्तमान लिहावयासी अवकाशावरी पडले त्याचे कारण लिहिले तेही अवगत जाले. तुम्हापेक्षा अधिकोत्तर इतर ते काय आहे ? तुमचा परामर्थ न करावा येथे नाहां म्हणोन लिहिले तरी ये गोष्टी येथथच आहे. वडिलांचे निव्याज वास्तव्य तैसेच आहे. आम्हांमही वडिलांपेक्षा इतर दैवत ते काय आहे ? वडिली वरचेवरी याच रीतीं सांभाळ करावा हेंच वडिलांसही विहित. ये गोष्टीस वडिलांपासून अन्यथा काय निमित्त होईल ? बाबाजी प्रभु यांणी तुमचा चित्ताभिप्राय सावस्तर निवेदन केला. त्यासी राजश्री मुलतानजीराऊ निवाळकर आल्यावरी यांभी जे आज्ञा कृतव्य ते केली जाईल म्हणोन लिहिले. तरी वडील आम्हांस पितृमृच्छांनी; आमचा मनोरथ सिद्धि करून आम्हांस संतोष पाववावा. आमचा सर्व प्रकार सांभाळ करावा हेंच वडिलांस विहित आणि कीर्तिस्पद आहे हा अर्थ. वडील सर्वज : वडिलांस अनवगतमा काय आहे. तेच गोष्टीची प्रतीक्षा करीजेत आहे वडिलांस उचित ते वडील करितीलच. बहुतेक लिहिणे तरी वडील मुज असेनी. [शिक्षा- मयादेय विराजते]

विधिविधानविस्तार. ५२ अ. ११, नोव्हेंबर १९२१. पृ. ३४७-८: हंटकरी, दादर. व. ४, अं. ४, १ एप्रिल १९४३, पृ. ८८.

१७१९-२० इ. स. ?] (- ३२८ -)

श्री

श्रीमंत सकल तीर्थस्वरूप राजाश्रया विराजमान राजश्री शाहू राजे दाजी वडिलांचे सेवेसी

आपण संभाजीराजे दंडवत विनंति उपरी. वडिलीं आशिर्वाद पत्र पाठविले ते प्रविष्ट जाले. मातुश्री येसूबाईसाहेब यांसी येथे होऊन कैलासवास जाला म्हणोन लिहिले. त्यावरून ममताविषये चित्तास परम खेद प्राप्त जाला. हा अर्थेवर्नी मार्ग यमाच आहे. वडिल सर्वज आहेत. विवेकेंकडून चित्ताचे सांतवन होये ते केले पाहिजे. विशेष लिहावे तरी वडिल मुज आहेत. [शिक्षा- मयादेय : विराजते]

नवयुग. व. १, अं. ७, क. ४३, मे १९१७, पृ. ५७०. [पत्राचा फोटो छापला आहे.]

२ मे १७२०]

(- ३२९ -) [१ रजव, अशरीन मया
अलफ.

श्री आई आदिपुरुष

वेदशास्त्र संपन्न राजश्री आनंतभट चिन आमणभट गळंडे वास्तव्य क्षेत्र
परशुराम संगम कुणावेणी गोसावी यांम

सेवक श्रीनिवास परशुराम प्रतिनिधी नमस्कार विनंति उपरी मुरु मन
अशरीन मया व अलफ. तीतास्वरूप राजश्री पंत कैलासवामी यांच्या वृंदावनाचे
व आलीकडील क्षेत्रीचे उपाध्यपण व आष्टाधिकार क्षेत्र मजकुरचे तुम्हास वृत्ती
करून दिली आहे. तरी क्षत्री कार्य प्रयोजन निल्य नैमित्तिक होईल. त्याचा क्षेत्र
उपाध्येपणाचा व वृंदावनाच्या उपाध्येपणाचा मान पान तुम्हास पावेल. तुम्हा
व तुमचे पुत्र पौत्रादि वंशपरंपरेने आनभऊन मुख्यरूप राहणे. तुम्हास सालिना
इनामाखेरीज वर्षासन रुपये ७५ पावणामे व उलफा आसामी दोन करार करून
दिल्हा आसे. सदहूप्रमाणे साल दरसाल पावेल. जाणजे. चंद्र ५. रजव
हे विनंति.

भा. इ. सं. मं. वार्षिक इतिवृत्त. शके १८३६, म्ही. ग्रं. क्र. ७, पृ.
१८३.

१७ आक्टोबर १७२०] (- ३३० -) [आश्विन वद्य १०
सोमवार, रा. श. ४७

श्री

स्वास्ति श्री. राज्याभिषेक शके ४७ शार्वरी सवत्सरे आश्विन बहुल द्वादशी
इंदुवासरे क्षत्रियकुलावतंस श्री राजा शाहु लखपती स्वामी याणी मोकदमान मौजे
भोली ता सिरवल प्रा मावळ याम आज्ञा केली ऐसी जे. रामचंद्र पंतजी यांचे पुत्र
[शिक्षा]^१ [शिक्षा]^२ बाबूराऊ रामचंद्र व जगन्नाथ पंतजी बोकील यांचे पुत्र
गोपाळ जगन्नाथ व श्रीनिवास पंतजी याणी स्वामीभनिध विनंती केली की थोरे
कलासवासी स्वामीनी आपले वडिलाम मौजे मजकुर पैकीं जमीन चावर १ एक इनाम
दिला आहे. त्याप्रमाणे इनाम जमीन चालवावयाची आज्ञा करून स्वामीनीहि पेंसजी
पत्रे दिली आहेत. पुढे आविळिन चाठे ऐसी आज्ञा केली पाहिजे. म्हणून त्यावरून
एक चावर जमीन इनाम चालायाची आज्ञा करून हे आज्ञापत्र मादर केले आहे.
तर पूर्वी यास मौजे मजकुरपैकीं इनाम जमीन दिली आहे ते च जमीन तुम्हाहि यास

१. शिक्षा — ' श्री : राजा शाहु नर : पति हर्पनिधान : राजीराव बल्ला : ल प्रधान. '

२. शिक्षा — ' श्री : श्री आई आदिपुरुष : प श्री राजा शाहु : लखपति स्वामि कुपा :
निधि तस्य श्रीनि : वाम परशुराम : प्रतिनिधि. '

नेमून देऊन इनाम सुरालीन चालविणे दगहामाल ताजे मनदेचा ऊत्तर न करणे. या पत्राची तात्कीक लेखन देऊन हे पत्र भोगवट्यास परतोन देण. जाणिजे. लेखनालंकार
[शिक्षा— ' मर्या : देयं रा : जते ']

रुजू सूरु निवीस सांगं मंत्री

बार सुद मुरु सुद बार बार

भा. ड. सं. मं. सवम संमेलन वृत्त. शके १८८१, स्वी. ग्रं. क. ७५, पृ. ६१-६२.

२२ दिसेंबर १७२०] (- ३३१ -) [पौष शुद्ध ५ गुरुवार, श. श. ४७; १ रविलावल, इहिदे अशरीन

श्री

[शिक्षा]^१

स्वस्ति श्री रज्यामिपेक शके ८७ शार्वरी संवत्सरे पौष शुभ पंचमी गुरुवासरे
शेखीय कुलवर्तस श्री राजा शाहू छत्रपती स्वामी यांणी गा कृष्णाजी नाईक विन
कसोवा नाईक उपनाम जोतिपी यांस दिव्हे इनामपत्र पेंसा जे. तुम्हो स्वामीसनिव
विले सातारचे मुकामी धिन्ती केळी जे आपण स्वामीची शेवा निघेनें करीत असों.
आपणांस एक गाय इनाम करुन देऊन वंशपरंपरेनें चालविले पाहिजे म्हणून. त्यावरून
मनास आणून तुम्ही स्वामीची शेवा एकनिष्ठपणें करीत आहां. तुमचें चालविणें
स्वामीस अवशक. जाणोन स्वामी तुम्हांवरि कृपाळू होऊन मौजे पिंपरी ता हवेळी प्रां पुणे
हा गाय पेंशजीच्या मुकाश्याकडून दूर करुन हालीं कुलवाच कुलकान् देवाळ हल्लीपटी
व पेंशनपटी जळ तरु तुण पापाण निधी निक्षेप खेरीज इनामदार व दकदार तुम्हांस व
तुमचें पुत्रपौत्रादि वंशपरंपरेनें इनाम करुन दिव्हा असे. तर तुम्हां मौजे मजकूर
[शिक्षा]^२ [शिक्षा]^३ चतुःसिमापूर्वक मर्यादप्रमाणें आपले दुमाले करुन
पकून. तुम्ही व तुमचे वंशपरंपरेनें इनाम अनुभवून सुखरूप राहणें. लेखनालंकार.
नारीय १ रविलावल इहिदे अशरीन [शिक्षा— ' मर्याद : येगजने ']

भा. ड. सं. मं. अहवाल. शके १८३४ स्वी. ग्रं. क. ४ (भाग १), पृ. १९-२०.

१. शिक्षा— ' वर्धिष्णुर्विक्र : मैधिष्णोः सामृति : रिव वामनी शम्भु :
मूनोरमौ मुद्रा : शिवराजस्य रा : जते '.

२. शिक्षा— श्री : राजा शाहू नरपति : दर्पनिधान वार्जराव : बल्लाल सुख्य
प्रथा : न ' (न उलटा).

३. शिक्षा— ' श्री : श्रीआई आदि : पुरुष श्री राजा शाहू : छत्रपति स्वामी
उपनिधि : तम्य श्रीनिवा : स परशुराम : प्रतिनिधी. '

२२ दिसेंबर १७२०]

(- ३३२ -) [पौष शुद्ध ५ गुरुवार, रा.
श. ४७; ३ रविलावल,
इहिदे अशरीन

श्री

[शिक्का]^१

स्वस्ति श्री गज्याभिषेक शकै ४७ शावरी संवत्सरे पौष शुक्ल पंचमी गुरुवारे
क्षत्रीयकुलावतंस राजश्री राजा शाहु छत्रपती स्वामी याणी ग कृष्णाजी नाईक बिन
[शिक्का]^२ [शिक्का]^३ कैसावा नाईक उपनाम जोतीपी यासी दिव्हे इनामपत्र
ऐसी जे, तुम्ही स्वामीमंतीध किले सातागचे मुकामी विनंति केली जे आपण स्वामीची
शेवा निष्ठेने करीत असो. आपणास एक गांव इनाम करून देऊन बंशपरंपरेने चाल
विले पाहिजे म्हणून. त्याजवरून मनास आणून तुम्ही स्वामीची शेवा निष्ठेने करीत
आहां. तुमचे चालवणे स्वामीस अवश्यक जाणोन स्वामी तुम्हावरी कृपाळु होऊन
मौजे पिंपरी ताा हवेली प्रा पुणे हा गांव पेशजीच्या मुकाशियाकडून दूर करून
हाली कुलबाच कुलकानू देखील हालीपटी व पेंतरपटी जल तर नृण आपण निधि-
निक्षेप खेरीज इनामदार व हकदार तुम्हास व तुमचे पुत्रपौत्रादि बंशपरंपरेने इनाम
करून दिव्हा असे. तरी तुम्ही मौजे मजकूर चतुःसीमा पूर्वमर्यादेप्रमाणे आपले दुमाले
करून घेऊन तुम्ही व तुमचे बंशपरंपरेने इनाम अनभवन मुख्यप गहाणे, लेखनालंकार.
[शिक्का—“ मर्या : दये विरा : जते ”]

तेरीख ३ रविलावल सुा इहिदे अशरीन

रुजु सुरुनिवीस सांग मंत्री

बार सुद सुरु बार बार

भा. इ. सं. म. वार्षिक इतिवृत्त, शके १८३८ स्वी. ग्र. क. १९. पृ. १७३ १७८.

१७२१ इ. स.]

(- ३३३ -)

[फारसी पत्राचा अनुवाद]

आतांपर्यंत आपण ब्राह्मणांची पत्रांतांत गांठ घेऊन त्यांना मुन्या कागामदा
राबद्दल मागितले असेलच. याचा चांगले फळ प्राप्त होईल अशी आशा आहे. नवाब

१. शिक्का—“ वर्धिष्णु : साम्राज्य : वामती शंसु : रमौ मुद्रा शिव : राजन.”

२. शिक्का—“ श्री : राजा शाहु नरप : ति हर्पनिधान बा : जीगव यल्लाळ : मुख्य
प्रधा : न.”३. शिक्का—“ श्री श्रीआई आदिपुरु : प राजा शाहु छत्रप : ति स्वाम कृपानिधि
त : स्य श्रीनिवास परशु : राम प्रतिनिधी.”

एतिमादुद्दोला मग्नम यांच्या मृत्युवदल काही लिहिणे अशक्य होय. त्यांच्या मृत्यूने अतिशय दुःख झाले.

एक गोष्ट आपण लक्षात घ्या. मी माळव्याच्या सुभेदारीवर असतां या बादशहाची बरेचवेर पत्रे येत होती. दुष्ट बंडखोरांचे पांरपत्य होणे आम्हाला अगत्याचे आहे. असा त्यांत मजकूर असे. बादशहांनीं पुन्हां पुन्हां लिहिले कीं. ही कामगिरी वार पाडली कीं वाजरी तुमची झाली असे समजा. या वाचतांत बादशहांनीं स्वदस्तरचे पत्र धाडले. अलमुल्लिहाह (धन्य परमेश्वराची) बादशहाच्या इच्छेस अनुसरून आम्ही कामगिरी केली. आपले प्राण, संपत्ति, आप्तदष्ट आणि मुलेंबळें यांची पर्वा केली नाही. आम्ही आपले घडदार सोडले. आम्ही अतिशय जाग्यमीची कामगिरी अंगावर घेतली. त्यांनील बोका पाहून आमच्या बरोबर येण्यास कोणीहि कबूल होईना. आम्ही परमेश्वरावर भरोसा ठेविला आणि हिमत करून कामाला प्रवृत्त झालों. शत्रूंचें सैन्य मोटे होतें. त्यांच्यापाशीं लहान मोठ्या अनेक तोफा होत्या. पण आम्ही त्यांच्याशीं निकरनें युद्ध केले. आमच्या सैन्याने वागवाणण्यासगळे शौर्य दाखविलें. मोठीं निकराचीं युद्धे झालीं. परमेश्वर कृपेने आणि बादशहाच्या भाग्याने आम्हांला शमोपाद विजय मिलत गेले. या मोहिमेंत आम्हांला जे कष्ट पडले ते मनुष्याच्या आवाक्याबाहेर होतें. त्यामुळे शत्रूंची धास्वी जी मनांत बसली होती आणि त्यांच्या पराक्रमाचा आणि शौर्याचा जो दगर बसला तो पाग नाहीसा झाला. शत्रूंचे सैन्य मोडलें. त्यांच्यांत फाटाफुट पडून ते नक्षत्रप्रमाणें पांगले या सुमारास एतिमादुद्दोला मग्नम यांच्या प्रयत्नानें हुसेनअल्ली खान याचा खून घडून आला. कुतुबुमुल्क याचे हात मात्र मोडल्याप्रमाणे झाले. पंथ नमलेल्या पक्षाप्रमाणें त्याची स्थिति होऊन तो जाल्ल्यांत अडकला. साम्राज्यांतील वातावरण स्वच्छ झालें. आमच्या प्राणपणाम लावणाऱ्या कामगिरीचे फळ मिळाले पाहिजे. आणि दिलेल्या वचनांची पूर्ती झाली पाहिजे. आम्ही इतरांकरितां वाजरीचे दकदार आहोत. आम्हाला मिळालेल्या वचनांच्या एका दृष्टीने एतिमादुद्दोला मग्नम यांनी वाजरी कबूल करण्यास नको होती. पण माणसांत दोष हे असावयाचेच. त्यामुळे त्यांनीं वैमुर्वती केली. आणि वचनाच्या विरुद्ध वागून जे करावयाला नको होते ते केले. अशी वर्तणूक आम्हाला अगदी आवडली नाही. पण एतिमादुद्दोला माझे जवळचे आप्त होते. त्या विचाराने आम्ही आपले समाधान करून घेतले.

आतां एतिमादुद्दोला आपल्यांतून निघून गेले आहेत. वाजरीचा हुडा हा सर्वांत मोठा आहे. तो जर दुसऱ्यास देण्यांत आला तर माझ्या मनाला जो बिल्क्षण नाप होईल त्याचे लिहून वर्णन करणें अशक्य आहे. बादशहाची नोकरी करणेहि आम्हाला आवडणार नाही.

सध्यां दक्षिणची राज्यव्यवस्था विस्कळीत झाली आहे. त्याचा बंदोबस्त करण्यांत आम्ही गुंतलों आहोत. विजापूर मुम्याच्या बंदोबस्ताकरितां आमची फौज अभोनीला पोहोचली आहे.

परमेश्वर करील तर (इत्यादिकाहोनाला) लवकरून आम्ही या प्रकारणांतून मोकळे होऊन बादशहापाशी पोहोचू. आम्ही येईपर्यंत इनायतुल्या खान अगा बादशहास पसंत असलेला कोणीहि माझे नावच म्हणून कागद करील.

आलमगीर, दिपावली अंक १९६१ इ. स. पृ. ९४.

१६ जुलै १७२२] (- ३३४ -) [अधिक श्रावण शुद्ध १४,
रा. श. ४९; १२ सवाल,
सह्यास अशरीन.

श्री

[शिक्षा]^१ [शिक्षा]^२

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके ४९ शुभकृत संवत्सरे आधिक श्रावण शुभा १४ क्षत्रीय कुशवंतस श्रीराजशाहू लवकरून याणी येदजास्त्रसंपन्न समस्त ब्राह्मण वगैरे वास्तव्य श्री परशुराम क्षेत्र श्रीवेणी संगम वाट मंनिध मोजे मेड तर्हि वंदन यामी दिव्हे इनामपत्र ऐसी जे. तुम्ही समस्त ब्राह्मण वगैरे क्षेत्री वाम करून स्नानमेथ्यादिक शटकर्म व तपश्चर्या अचरून स्वामी व स्वामीचे राज्यास कल्याण चिंतून आहां. तुमचे चालवणे आवश्यक जणून स्वामी तुम्हावरी कृपाळु होऊन मोजे पादचल ता वंदन प्रा सातारा येथे खालिमा पड पैकी अवल दुममिल्या मिम प्रतीची जमीन कुदवाय कुदकान डेवील स्वराज्य व मोगलई आपल एकुण पटी व पेंतर पटी येगीज हक दार इनाम जमीन दिल्ली.

किता इनाम जमीन

किता इनाम जमीन

१. मुदगलभट विन मल्हारभट गोत्र शाकल रुग्नेदाध्याई	४१५ रामभट विन मभुभट माहदेवकर गोत्र वसिष्ठ आथर्वणी
१. भिकभट विन तुळजभट अर्नीहोत्री कामेगावकर उपनाम गळडे गोत्र भारद्वाज आपस्तंब	४१५ तुळभट विन अनंतभट जोसी मेडनर गोत्र कौशिक आथर्वणी
४२५ अनंतभट विन आमणभट उपनाम गळडे कामेगावकर गोत्र भारद्वाज शाखा आपस्तंब	४२५ चिंतामणीभट विन नरपणभट फडके आथर्वणी
	४१५ यादवभट विन बालभट गोत्र कौशिक आथर्वणी यामी

१. शिक्षा - 'श्री : राजा शाहू नर : पति हर्ष निदान : राजीगव बल्ल : ल प्रधान '

२. शिक्षा - 'श्री : श्री आई आदि पुरु : प श्री राजा शाहू लवप : ति स्वामि कृपानिधि : तस्य श्रीनिवास : परशुराम प्रतिनिधि.'

- ८२० नारायणभट बिन आमणभट उप-
नाव गलडे कांसेगावकर गोत्र
भारद्वाज शाखा आपस्तंब
- ८१५ सिवभट बिन महादेवभट गोड-
खिडीकर गोत्र काश्यप्य
- ८१५ अनंतभट बिन कृष्णभटजी मदे
शिराळकर गोत्र हारित
- ८२० विश्वनाथभट बिन दत्तात्रेयभट
उपनाव गलांडे गोत्र भारद्वाज
शाखा आपस्तंब
- ८१५ परशुरामभट बिन वेदंभट जोसी
खेडकर गोत्र कौसिक शाखा
पिंपल्यानेनी आथर्वणी
- ८१२ माणभट बिन त्रिंबकभट जोसी
खेडकर गोत्र कौसिक शाखा
पिंपल्यानेनी आथर्वणी
- ८१५ गोपाळभट बिन नारायणभट जोसी
खेडकर गोत्र कौसिक
- ८१५ विश्वेश्वरभट बिन नारायणभट चिप-
लोनकर गोत्र आत्री
- ८१० वासुदेवभट बिन भटभट गोवळकर
- ८०० वालंभट बिन हरभट गोडबोले गोत्र
काश्यप यासी इनाम
- ८१५ सखबा गोसावी यासी इनाम
- ८१५ त्रिंबकभट बिन वामनभट काश्यप
गोत्री
- ८२० बल्लाळदेव बिन गणेशदेव गोत्र
भारद्वाज यासी
- ८१५ केशवभट बिन आनंतभट थिटे
काश्यप गोत्री यासी
१. गंगाधरभट बिन मोरेश्वरभट प्रभुणे
गोत्र गार्ग्य सूत्र आश्वलायन
- ८२० भगवंतभट बिन आनंतभट पराड-
कर गोत्र काश्यप
- ८१५ कृष्णभट बिन आपईभट गोत्र
वसिष्ठ यासी इनाम
- ८१५ भटभट बिन विनायकभट आफळे
गोत्र भारद्वाज
- ८१२ रघुनाथभट बिन नरसिंहभट
उडालकर गोत्र विश्वामित्र
- ८२० माधवाचार्य बिन नरसिंहभट
गोत्र गारग्य यासी
१. कासिनाथ तुळजांनंद सिवनामे गोत्र
वसिष्ठ यास
- ८१० आपदभट बिन गेरभट गोत्र भार-
द्वाज यासी
- ८१५ जिवभट बिन नरसिंगभट ताटे
काश्यप गोत्री यासी
- ८२० मल्हारभट आनंतभट गोत्र
कौशिक यासी
- ८२० कृष्णभट बिन सिवभट आफळे
आग्नहोत्री गोत्र भारद्वाज
- ८२० तुळसभट बिन मादभट पाडकर
गोत्र काश्यप यासी इनाम जमीन
- ८५ बया जगमीण ईस
- ८५ देवपुरी नंगा गोसावी यासी
- ८१५ रामभट बिन हारभट गोत्र कौसिक
यासी इनाम
- ८१५ जनार्दन गोसावी आखडानंद गोडे
गोत्र गार्ग्य
- ८१० नारायणभट बिन गोविंदभट राजा-
पूरकर गोत्र भारद्वाज
- ८१० रामभट बिन गोविंदभट सप्रे गोत्र
आत्री यासी इनाम
- ८१० केशवभट बिन भीडभट विभुते
वसिष्ठ गोत्र यासी

एणेप्रो जमीन साई पाच चाऊर मात बिघ तुम्हास व तुमचे पुत्रपौत्रादि वीस परंपरेने इनाम करून देऊन नावानिसीवार इनामपत्रे दिव्ही आहेत. तरी सदरहू प्रां जमिनी चतुर्सीमापुर्वक आपले करून घेऊन इनाम आनभऊन मुखरूप राहाणे. देखनालकार. [शिक्षा - मर्या : देयं ग : जने]

ता १२ सवाल सुा सलस आसरीन

भा. इ सं. मं. वार्षिक इतिवृत्त, शके १८३६, स्वी. ग्रं. क्र. ९, पृ. १८३-१८५.

२० जुलै १७२२] (- ३३५ -) [अधिक श्रावण वद्य ३
शुक्रवार, स. श- ४९.

श्री

[शिक्षा]*

[शिक्षा]*

स्वांति श्री सज्याभिषेक शके ४९ शुभकृत संवत्सरे अधिक श्रावण बहुल तृतीया शुक्रवारं क्षेत्रीये कुळावतंस श्रीराजाशाहू छत्रपती स्वामी याणी राजश्री देशाधिकारी व देखन वर्तमान भारी प्रां सातारा यामी आज्ञा केली ऐसी जे. परमाम क्षेत्र कृष्णवर्णी संगम वट संनिध मौजे खेड ता वदन येथे ब्राह्मण समुदाये राहिले. त्यांचा यांगश्रेम चालिल्या पाहिजे. याकरिता स्वामी कृपाळु होऊन ब्राह्मणांचे वर्गेर मौजे पाटण्कल ता वदन प्रां मजकूर येथे नूतन इनाम जमीन कुल्याच कुळकानू देखील हल्ली पटी पेस्तर पटी स्वराज्य व मोगल्याई आमल एकुण दुतर्फा खेरीज हकदार बिघे

४०५ आनंतभट विन आमणभट गळंडे गोत्र भारद्वाज शाखा तैतीरिये

आग्रारी

४१५ विरेश्वरभट विन नागायणभट चिपळोणकर गोत्र आत्री मंत्र आश्वलाय.

४१६ चित्तामणभट विना नागायणभट गोत्र आत्री उपनाव ५.३६

४१७ गनुनाथभट विन नरसिंहभट गोत्र विश्वामित्र उडालेकर

४१८ मिर्केभट विन तुळजमभट गोत्र भारद्वाज उपनाम गळंडे कामरावकर

४१९ परशुरामभट विन देवभट गोत्र कौमिक आचरणवेदी

४२० बळभट विन हरभट गोत्र कौमिक उपनाम गोडबोले

१. शिक्षा- "श्री : राजा शाहू नर : पति हर्षनीवान : राजा राव चड्डा : ल प्रधान".

२. शिक्षा - "श्री : आई आदिपुरु : प श्री राजा शाहू छत्रप : ति स्वामी कृपा निधि व : स्य श्रीनिवास परशु : राम प्रतिनिधि."

८१५ रामभट बिन हरभट गोत्र कौसिक

१. कार्तिनाथभट बिन तुळजंभट सिराले गोत्र वसिष्ठ

८१० माणकंभट बिन त्रिचक्रभट गोत्र कौसिक आथर्वणवेदी

८१५ यादोभट बिन बालंभट गोत्र कौसिक

८१५ तुकंभट बिन अनंतभट गोत्र कौसिक वेद आथर्वण

८१५ गोपाळभट बिन नारायणभट गोत्र कौसिक वेद आथर्वण

८१५ रामभट बिन शंभूभट गोत्र श्राविष्ठ उपनाम टवले महादेवकर

८२० कृष्णभट बिन सिवभट आफले गोत्र भारदाज आग्निहोत्री

८१५ कृष्णभट आचादेभट गोत्र वसिष्ठ वेद रूग्णवेद वालिब्रे

८१५ भटभट बिन विनायकभट उपनाम आफले गोत्र भारद्वाज

८१५ केशवभट बिन अनंतभट उपनाम थिटे गोत्र काश्यप

८१० आपदेभट बिन मेरूभट गोत्र भारद्वाज आश्वलायन शाखा

८२० नारायणभट बिन आमणभट गोत्र भारद्वाज उपनाम गलंडे कसेगावकर

८२० विठ्ठलनाथभट बिन दत्तंभट गोत्र भारद्वाज उपनाव गलंडे

८१५ अनंतभट कृष्णभट गोत्र हरीत उपनाव भिरालंकर

८२० भगवंतभट बिन अनंतभट परडेकर गोत्र काश्यप

८२० कुशंभट महादेवभट परडेकर गोत्र काश्यप

८१५ सिवभट बिन महादेवभट गोत्र कौण्डिन्य गोवर्ग्विहीकर

८१० सिवभट बिन भिऊभट उपनाम विभुते गोत्र वसिष्ठ

८१० धामुदेवभट बिन भटभट गोत्र काश्यप गोलवलकर

८२० मल्हारभट बिन अनंतभट गोत्र काश्यप उपनाव तरडे

८१५ जिवभट बिन नरहरभट गोत्र कौसिक उपनाम तरडे

८१० रामभट बिन गोविंदभट गोत्र अत्री

१. मुदगळभट बिन मल्हारभट गोत्र शाकल्य वेद रूग्णवेद

८१० नारायणभट बिन गोविंदभट गोत्र भारद्वाज राजापुरकर

१. गंगाधरभट बिन मोरेश्वरभट उपनाम परभुणे गोत्र गार्ग्य सूत्र आश्व-
लायन जोती वझरेकर

८२० बलाल देव बिन गणेश देव गोत्र भारद्वाज आश्वलायन

८१५ त्रिचक्रभट पाटक बिन वामन पाटक गोत्र शाखा सूत्र कात्यायन अग्निहोत्री

८१५ जनार्दन गोसावी बिन आश्वंडानंद गोसावी गोत्र गार्ग्य

८२० मध्याचार्य बिन नरसीभट गोत्र गार्ग्य उपनाम कैच

८१५ मधोबा गोसावी बिन आनाथ प्रो गोत्र भारद्वाज

८५ नागो गोसावी

८५ बया जगमीण

येणंप्रो विधे माहर्म सदसष्ट एकुण माडे पाच चावर सात विधे इनाम दिव्हा असे. याच्या सनदा नावविमीवार मौजे पाटखळ या गावीचे नावे सादर आहेत. तर तुळी सदगृह जमीन आमामीवार ज्याची त्याचे दुमाल करून पुत्र पौत्रादि वंशपरंपरेने इनाम चालविणे. प्रतिवर्षी नूतन पत्राचा आक्षेप न करणे. या पत्राची प्रती लेहान घेऊन मुख्यपत्र भोगवटियास देणे. जाणजे लेखनालंकार [शिक्षा- 'मर्या : देयं रा : जते']

भा. इ. सं. मं. वार्षिक इतिवृत्त, शके १८३६, स्वी. ग्रं. क्र. ९, पृ. १८५-७.

२१ जुलै १७२२]

(- ३३६ -) [अधिक श्रावण वद्य ५
शनवार, रा-श. ४९; १८
मोहरम, सलास अशीन
मया अलफ

श्री

रामदासस्वामी

राजश्री तुर्को घोंडदेव हवालदार व कारकुन वर्तमान व भावी प्रा सिखल गोा

छ अखडित लक्ष्मी अलंकृत राजमान्य सेवक शामजी हरी नामजाद व कारकुन मुभा प्रा मावले नमस्कार सुा सलास असरेन मया अलफ वा सनद राजश्री स्वामी शके ४९ मुभकृत संवत्सर अधिक श्रावण बहुल पंचमी मंदवासरे तेथे आज्ञा जे. रामाजी बिन बाजी गोसावी परंपरा श्री वास्तव्य कसबे सिखल हे स्वामी सान्ध येऊन विदित केले की अपले बाप बाजी गोसावी सत्पुरुष होते. ते पूर्वी शांत जाले. त्याचे वृद्धावन का मजकुरी बाधले आहे. ते साप्रत गतवर्षापासून डोळते. हा चमत्कार बहुता लोकानी पाहिला आहे. तेथे पुजा नैवेद्य व पुण्यतिथीचा उन्हाह चालिला पाहिजे. तरी स्वामीनी कृपाळु होऊन नूतन इनाम जमीन दिव्हायाने स्वामीस व स्वामीचे राज्यास कल्याण चिंतून राहो म्हणून विनती केली. त्यावरून मनास आणित बाजी गोसावी बहुत भले सत्पुरुष होते. याचे वृद्धावन डोळते हे गोष्ट येथार्थच आहे. तेथे पुजा नैवेद्य व नंदादीप व पुण्यतिथीचा उन्हाव चालील्ल्याने उत्तम आहे. या कारितां स्वामी कृपाळु होऊन रामाजी बिन बाजी गोसावी यासी का सिखल प्रा माा पैकी नूतन इनाम पडी जमीन विधे ८१० दाहा कुलबाच कुलकानु हादीपटी व पैमतरपटी खेरीज हकदार इनाम करून दिव्हा असे, तरी तुळी सदगृह जमीन अवल दुम सिम तीन प्रतीने नेमून देऊन यासी व याचे पुत्रपौत्रादि वंशपरंपरेने इनाम चालवित जाणे म्हणून आज्ञा. अज्ञेप्रमाणे रामाजी बिन बाजी गोसावी यासी का सिखल पैकी इनाम जमीन ८१० दाहा विधे देविले असे. ती अवल दुम सिम तीन प्रतीने नेमून देऊन दुमाल करणे. तेथील अकार होईल तो इनाम दुमाल करणे.

विशिन जणे. या पत्राची तात्त्विक लेखून घेऊन अगमल पत्र मोठरीयासी परतोन देणे. जाणिजे. शा छ १८ मोहरम.

भा. इ. सं. में तृतीय सभेच्या वृत्त, शके १८३७. म्वा. अ. क. १२, पृ. २.

३ दिसेवग १७२२] (- ३३७ -) [५ रविलावल, सलास अशरीन मया अलफ

श्री

राजश्री उदाजी पवार गोसावी यासी

॥ छ अम्बडित लक्ष्मी आलंकृत राजमान्य स्नो वाजीराऊ बलाल प्रधान [शिक्का]^१ आशीवांद सुा सलासीन (सलास) अशरीन मया व अलफ. प्रांत गुजराथ व प्रांत मालवा निमे मोकासा हुजूरून आगहाकडे आहे. त्यापैकी निमे तुम्हास मोकासा सरंजामी करून दिव्हा आहे. आमची इमारत सर्व तुम्हावरून आहे. येविशी आपणें समाधान असों देणें. ५ रविलावल. बहुत काय लिहणं.

मालव साहित्य (त्रैमासिक), व. ३, अं. ३-४, १९२२ इ. स., पृ. १७८-९; भा. इ. सं. में. त्रै. व. ८, अं. १-२, पृ. ३८.

१२ दिसेवग १७२२] (- ३३८ -) [मार्गशीर्ष वद्य १ बुधवार, रा. श. ४९, १४ रविलावल, सलास अशरीन मया

श्री

[शिक्का]^२

स्वास्त श्री राज्याभिषेक शके ४९ शुभकृतनाम संवत्सरे मार्गशीर्ष बहुल प्रातपदा सौम्यवामने श्रवियकुलावंतस श्री राजा शम्भु छत्रपति स्वामी याणी वेदशास्त्रसंपन्न राजश्री सदाशिवभट विन लक्ष्मणभट उपनांव अग्नीकर गोत्र शाकल्य [शिक्का]^३ [शिक्का]^४ कक शास्त्राध्यायी पुरोहित याम दिल्ले दानपत्र

१. शिक्का- ' श्री : राजा शाहू नरप : तिहर्ष निधान वा : जीराव बलाल : मुख्य प्रधान. '
२. शिक्का- ' श्री . प्रतिपक्षद्वयेव वर्षिणु : विश्वंदिता शम्भु छत्रपते : मुद्रा गमयनो : विराजते '.
३. शिक्का- ' श्री : श्रीशम्भु छत्रपति : हर्षनिधान रघुनाथ सुत : तिमार्जी पांडित मुख्य : प्रधान '.
४. शिक्का- ' श्री : श्रीआई आदिपुण्य श्री राजा : शिवछत्रपति स्वामी कृपा : निधी तस्य परशराम च्यं : बक प्रतिनिधि '.

तेसे जे. तुम्ही स्वामीचे पुरोहित वृद्धत थोर विद्यापात्र स्वामीच्या राज्याचा दिवसे-
दिवस अम्युदय व्हावा हा तुमचा सदैव निजध्याम. याविना दुसरे चिंतन नाही.
त्रिकाल स्नानसंध्यादि पदकर्म आचरोन स्वामीस आशीर्वाद देत आहां. तुमचे
दिवसेदिवस उर्जित करून सर्वप्रकारे चालवणें हे स्वामीस परम अवश्यक. सांप्रत
मार्गशीर्ष शुद्ध पूर्णिमा भौमवासरी (११ दिसेंबर १७२२) राहपराग चंद्रग्रहण
पूर्वकाळीं सकुश सहिष्णुदक धारापूर्वक इनाम गांवचा संकल्प करून तुम्हांस
भारादत्त इनाम कुलवाच कुलकानू हालीपटी व पेस्तपटी जल तरू पापाण
निधि निक्षेपसहित खेरीज हकदार व इनामदार करून मौजे येळवडे ता
तारळे सुभा तारळें हा गांव देहे १ एक रास इनाम सर्वमान्य करून दिल्या
असे. तरी तुम्ही मौजे मजकूर पूर्वमर्यादेप्रमाणें आपले स्वाधीन करून घेणें. आणि
भारादत्त इनाम तुम्हां व तुमचे पुत्रपौत्रादि वंशपरंपरेने अनुभवून मुख्यरूप राहणें.
सदरहू इनाम गांवाम जो हिंदू अगर मुसलमान कथला करील त्यास आपलाले स्वध-
र्माची शफत असे. यदर्थी धर्मशास्त्रवचने :-

दानपालनयोर्मध्ये दानाच्छ्रेयोनुपालनं ॥

दानात्स्वर्गमवानोति पालनादच्युतं पदं ॥ १ ॥

स्वदत्तां परदत्तां वा यो हरेच्च वसुंधरां ॥

स विद्यायां कुर्मिर्भूत्वा पितृभिः सह मज्जति ॥ २ ॥

येणेंप्रमाणें हीं पातकें जाणोन सदरहू भारादत्त इनाम तुम्हांस वंशपरंपरेने
सुरक्षित चालेल. निदेश समक्ष. [शिक्षा- 'मर्यादेयं विगजते']
तंरीख १४ रविलावल मुा सलास अशरीन मया

रुजु बार सुरु मुद बार

~~~~~

धर्म- साप्ताहिक, वाई, १४ सप्टेंबर १९०५, पृ. ७१३-७१४.

१७२२-२३ इ. स.] (- ३३९ -) [सलास अशरीन मया अलफ

पेशमी गंगाजी नाईक व बुवाजी नाईक व जनार्दन नाईक बिन मुराजी नाईक
व शिवाजी नाईक व नागयणजी नाईक बिन निवाजी नाईक महिमानगव कुली
साळोखी ज्ञात पाठारे पुरातन वास्तव्य कसबे वानें तर्फ मराठ पगणे माष्टी वतनदार
मोकादम मौजे अणजूर तर्फ आटगांव पगणे सायवान प्रान्त वसई हे प्रांत मजकुरी-
हून तीर्थरूप रा. बाजीगव व तीर्थरूप रा. चिमणाजीपंत आपा यांचे दर्शनाम
सातारीयाचे मुकामी सन सलास अशरीन मया अलफामध्यें येऊन आपली हकीकत
विदित केली कीं आपण पुरातन प्रान्त मजकुराचे वतनदार आहो. त्यास वसई प्रान्त
फिरंगी याकडे आहे. त्यानें देवस्थानें व तीर्थे यांचा व महाराष्ट्र धर्म यांचा लोप केला.

हिंदु लोक प्रष्टऊन क्षार केले. आपण पुरातन वतनदार, देशनाड गौडपणाचें वतन होतें. त्यास फिरंगी याकडे तो प्रान्त जाहलीयापासून वतन चालों देत नाही. यामुळें आपण कुटुंबासहवर्तमान त्या प्रान्तांतून येऊन कल्याण प्रान्तीं प्रगुत राहिलों. वसई प्रान्ताची हकीकत व आपलें वृत्त निवेदन करून त्या प्रान्तीं माहेरीं मसलत करून प्रान्त मजकूर सर करून देवस्थापना करून स्वधर्मस्थापना होय ते गोष्टी करावी व आपलें वतन आपणांस करून घ्यावें. त्या प्रान्तीचे कोट किल्ले व अंजारे वसई व कोट ठाणें या जागांचे लागे, माग व खाडीयांचे उतार व मार्ग वाटांस आपण माहीत आहां व ठाणें वसई कोटाचे लाग आपले स्वाधीन आहेत म्हणून. व्यावरून आपजांकर मजकूर यामी तीर्थरूपानीं आज्ञा केली कीं तुमचे हातलागे असतील ते हातीं धरून वसईचा व ठाणें याचा उताराचा लागटोक करणें. व्यावरून अणजूरकर मजकूर याणीं हातलागे त्या प्रान्तीचें हातीं घेऊन कोट ठाणें साष्टी येथील लागवतेच खाडीयाचा उतारा व वसईचे आगारचे खाडीचे लाग केले. ते वर्तमान हुजूर येऊन साल ढगसाल निवेदन केले. त्यावरून सन सलास सवासीन सवैन मया व अल्फमय्ये तीर्थरूप रा. आपणांनीं मसलत करून फौजसमागमें देऊन रा. शंकरजी केशव व रा. चिमणाजी भिवराऊ फौजसमेत गंगारजी नाईक व शिवाजी नाईक अणजूरकर बराबर देऊन वसईस पुढें रवाना केले. व रा. खंडोजी माणकर व रा. रामचंद्र हरी यास फौजसमागमें देऊन बुवाजी नाईक व मुगारजी नाईक व नारायणजी नाईक अणजूरकर हे तिघे बंधु बराबर देऊन साष्टीची खाडी पार करून फौज नेऊन ठाणें यांचा कोट हस्तगत तुमचे हातीं लागोन जाला. ती. कैलासवामी रा. आपा खास फौजमुद्रां पाटीवर जाऊन प्रान्त मजकूरचे गड कोट किल्ले हस्तगत करून प्रान्त मजकूर सोडवून स्वराज्य केले. त्यामुळें स्वधर्मस्थापना होऊन देवधर्मादिक चालतें झाले व अणजूरकर यांचा बंध यांनीं एकनिष्ठपणे जावाभ्य श्रमसाहस करून मेधाधर्म संपादिला. मुगारजी नाईक अणजूरकर जंजीरें वसईचे कोटास हल्ला जाहली. ते समयीं युद्ध प्रस्तांत स्वामीकार्या खर्च झाले. अणजूरकर पांच जण बंधु याजवरी कृपाळु होऊन ती. कैलासवामी यांनीं यामी नूतन वतनकगार करून यावे ऐसा करार केला. त्यावरून हल्लीं अणजूरकर मजकूर हुजूर देऊन आपली हकीमत निवेदन केली. व्यावरून तुम्हास नूतन वतन देशनाडगौडी उर्फ सर पाटीवारी वतन परगणें साष्टी देखील जकायती व तर्फ आठ गांव देहे २६ सव्वीस परगणें सायवानपैकीं तर्फ मजकूर देखील जकायती जलमार्ग व उभा मार्ग व बंदरे परगणें मजकूर व तर्फ मजकूर वतन सर पाटीवारी करार करून दिले असे.

४ नवंबर १७०३]

(- ३४० -)

[१६ (सफर ?) आर्वा
अशरीन

मोअजम देसाई तो मगमेधर यांसी कृष्णाजी पशैराम प्रातिनिधि मु-
सन आया अशरीन (मया) मगयेट देखे... कसबा मगमेधर यांसी हुंवर विशा
लगडचे मुकामी येऊन विनांत केली की आपण कुटुंबवत्सल आहा आणि मवाहि
पर्कानेष्ट केली आहे... तरी स्वामींनी कृपाळु होऊन काही गुनन जमीन देनाम दिली
राहिजे म्हणून. त्यावरून मनास आणता हा कुटुंबवत्सल आहे. याचा योगक्षम
चाळवा. या करिता यास कसचे मजकुर पैकी पडजमीन पैकी पंधे ८२ देखिली आहे.
तरी महरहु जमिनीची ठिकाणे कसचे मजकुरांची मोजून चवुःसीमा करून देख्याचे
कुमाला करणें. आणि महरहु जमीन यास व याच पुत्रपौत्रादि परंपरेने चालवीत जायें.
या पत्राची तात्काल लिहून येऊन अस्सल पत्र देख्याजवळ मोपायेटयास येताने देणें.
छ १६ हुजुर (सफर ?) मोतब-

पेश. मुचई. व. ६, अं. १०-१२, जानदारी- भाचे १०, १६, पृ. ७०८.

१७२३-१७२४ इ. स.] (- ३४१ -)

[राजा गिरधर बहादुर यास लिहिलेल्या पत्राचा सारांश]

देखत इकबाल जावेदानी पैवस्ता हमहणां इमागत व आयालत मगतवत
इमत व शौकत मांजयत म्फीउल्फतर बुलंद भकान राजामाहेच महबोब दोस्ताने बाद.

अज इराक दर्यापत मुलाकान हजरत आयात के चूं वेहरे आमवाज मुतवातर
अस मकशफ शरज्मीर खुल्लत तसवीर गरदानीदामी आवड तरी ब्याह चहासम
हिस्सा व बावड मरदशमुखी सूचे मालवा बीच जमले शहामत दस्तगाह उदाजीराब
पथार के मुकर हुवा. उमैद राह दोस्ती और यमागनी के यह है कि सरकारके
महलकारों और कारपरदाजों और जुमीदारी सूचे मजकुर को हुका दिया जाकर तर्कीद
मख्त की जाये की बीच जारी करने अमलके तबज्जोह बहाल रखा जाये. और इति
फाक शहामतपनाह के साथ गियायत रखकर बीच जारी करने कामो उस तरफके
मुतवाजेह रहे ऐसी इनायत महेनजर रहे के मशारुत इमैद हमादाह इमदाद और
भट्ट देनपर दिलसे और मोहब्बत वगेर अन्देशेके और गियायत तमाम कामोमें उन
मेहरबान के वास्ते लिखा जाये. तहकीक बोकै होना इस बातका खुसी दोस्तदार की
और आवादी मुल्की और आगम खुल्की और जादती माहब्बत और असानी
हुसे कामोकी है. जियादा आपमें मिलनेका शौक है. आपकी उम्र और देखनेका
आफनाफ जाहो जलालसे निकलकर चमकनेवाला हुआओ.

मालव साहित्य, इंदूर, व. ३, अं. ३-८, १९३७ इ. स., पृ. १८०.

१० फेब्रुवारी १९०४]

(- ३४२ -) [चैत्र वद्य ८ गनिवार, शके
१६४६; २१ रजव आर्वा
अशरीन मया अलफ

महजरनामा शके १६४६ कोधीनाम सवल्ले चैत्र वद्य ८ आश्वी वार आदित
वार व तारीख छ २१ माहे रजव बहुतर हाजर मजलिस हाकीम शेरा व तोरा व
देशमुख व देशपांडिये व गोत मोकदमानी देहाये प्रगणे चाकण व चाजे प्रगणात
सर्कार जुनर वगैरे मुभे खुजस्तोर्नुनयाद उरुफ दक्षण मुहर सन आर्वा आश्वीहीन
मया व आलफ सन हजार ११३३ सवय आकि तायाजी बिन खंडोजी व कुणाजी
बिन गोतजी व मुलतानजी बिन नागोजी व भानजी बिन मालजी कड चव्हाण मोक-
दम कसबे चाकण व देशमुख प्रगणे मजकूर यांसी महजर करून दिवला ऐसा जे.
तुम्हामधून तायाजी बिन खंडोजी व कुणाजी बिन गोतजी कड मोकदम कसबे मजकूर
व देशमुख प्रगणे मजकूर यांनी कसबे खेड सर्कार जुनर येथील मुकामी व मज्याल-
मीम येऊन आपली हाकीकती जाहीर केली की कसबे चाकण येथील मोकदमी व
प्रगणे मजकुरची देशमुखी हे दोन्ही वतने पुरातन आपली. वडील वडीली आनुभवित
असता पूर्वी चाकणेच्या कोरात हाकीम होना. त्यांत व आपल्या वडिलांत बरकजी
पडोन बचनाव होऊन बाहेर पडिले. मागे येमाजी वलद संताजी व सिवजी वलद
विठोजी कड यांचे वडिल गुमास्ते होते. ते वतनाचा कारभारी करीत असता बहुत
दिवसा आपले वडील वतनावरी आले. तो येमाजी व सिवजी कड कदम यांचे वडिल
सुत्र न होता जोगवरीने वतनाचा उपभोग करू लागले. तरीपासून आपले वडील
कल्लद करीत असता हाजरत बादशाहा यांचा मुकाम कसबे खेड सर्कार जुनर या
जागा होता. तेथे हाजरतीने गोतमुखे निवाडा करावयाबद्दल खान आजम अमानुल-
खान (कलेदार किले मोमिनाबाद उर्फ चाकण व फौजदार प्रगणे मजकूर यांसी हुकूम
फर्माविला. त्यावरून खान आजम अमानुलखान याही कसबे मजकुरी गोतमुखे
वरहाक इनसाफ करिता आपले वडील खरे जाले. येमाजी वलद संताजी व सिवजी
वलद विठोजी कड कदम मुदई खोटे जाले. ते रद करून आपल्या वडिलास
महजर करून देऊन आमल दुमाले गेला. त्यावरी आपले वडील खंडोजी
कड व भानजी कड फरमानाबद्दल बादशाही लष्करास जाऊन आढालतीस उभे
राहिले. हाजरत बादशाहाजीने हाकीकत खातरेस आणून फरमानाचा हुकूम केला.
तो बादशाहा यांची मोहीम वागनगिरियावरी जाली. आपले वडील लष्करात होते.
दिवाण आसतखान यांसी आपली हकीकत जाहीर करून दिवाणी परवानियाचा
हुकूम घेतला फरमान व परवाना तयार होऊन हातास यावे त्यांसी दरबार
खर्चास पैके पाहिजेत. याकरिता खंडोजी कड व भानजी कड बादशाही लष्करा-
मधून येऊन कान्हाजी बिन तुकोजी आंगरे यांकडे जाऊन त्यांसी दोन्ही
वतनाची तिसरी तक्कीम रुपये १७५.०० माडे सतरा हजार रुपयासी विकत देऊन
पैके घेऊन बादशाही लष्करास गेले. दिवाण आसतखान यांचा परवाना हातास

आला. फरमान तयार जाला. मोहोर हातास याचा तो हजरत बादशहा तक जाले. त्यावरी खंडोजी कड वतनावरी येउन कितेका दिवसा मराठे गेले. मारगे त्यांचे वडील पुत्र मज तायाजीचा वडील भाऊ गोमाजी वीन खंडोजी कड व त्यांचे पुतले मज कृष्णाजीचा बाप गोदजी कड वतन अनुभवीत असतां आजम आली खान अवंगमाबादेत होते. त्यांचा परवाना आणिला. मुदई यांसी हाती धरून गोतामध्ये उभे राहा म्हणत असता गोतामध्ये उभे न राहिले. मध्ये कितेक दिवस गेले. नातवानीच्या प्रसंगाकरिता आपले वडील गोमाजी व गोदजी कड यांनी खर्चवेचाबदल याजजवळुनी नियेताहुनी ज्याजती रुपये ४२५०० मोक्या माडे बेतालीस हजार रुपये घेऊन खर्च केला. वतनी आमल चालवीत असता आजम आलीखान व नवाब किलिचखान निजाममनमुलुक बहादूर यांचा जंग होउन आवंगमाबादेस निजाममनमुलुक यांचा आमल जाला. त्यापासून शहामंत अवाली पुन्हा अवदूल रसूलखान यांसी किलेदारी व फौजदारी मोक्या होऊन प्रगणे मकुरास आले. सैद माखनखान किलेदार व फौजदार होते. तगीर जाले. यांची तगीरी व त्यांची बाहाली मध्ये मुदियानी वजिया केला. याकरिता सुत्रे औरंगबादेस जाऊन हकीकत जाहीर करून दिवानी परवाना आणावयाबदल आपले वडील गोमाजी व गोदजी कड टका पैका व वतनी कागद घेऊन स्वार होऊन कसचे खेड सरकार जुनर या गावी देऊ पाटील यांच्या वाडियात राहिले. पुढे जावे तो मुदई गोमाजी कड व शिवजी कड बादा बिरादरी व खुद जामितेतिनसी छ ५ माहे जमादियावल सुां इहिदे आशेरीण मया व आलफ (२१ फेब्रुवारी १७२१) या तारिखेस रात्री घेऊन डांक घाटून दोघा जणास जिवे मारिले. कितेक टका पैका व अमानुलखान यांचे कारकीर्दीस गोतामध्ये निवाडा होऊन महजर जाला होता तो व दिवाण असद खान यांचा परवाना व आणखी कितेक वतनी कागदपत्र होते ते मुदई यांचे हाती लागले. यांचे व मुदई यांनी मारे केले. त्यांचे मुरतनामे आहेत व खान अजम अवदूल रसूल खान किलेदार किले चाकण यांही दोन्ही खुन मुदयांवरी शाबूद करून त्यांचे शिरी गुण्हेगारी ठेऊन त्यांची कबुलियेत लेहान घेतली. तोही कागद आहे. ऐवजने आपली खराबी जाली. हे हकीकत आपले वतनभाऊ कान्होजी आंगरे यांसी सांगोन पुढे दिवाणात हयाल व्हावयाचा विचार करावा व या बदल आपले वडील शहाजी कड व मुलतानजी कड व भामजी कड कुलाबियास जाऊन कान्होजी आंगरे यांसी वर्तमान सांगितले. ते समई त्यांनी मजकूर केला की तुमच्या दोन्ही वतनाची तिजाई तक्षीम तुमच्या वडिलांनी आपणास रुपये १७५०० साडेमत्ता हजारास देऊन पैसे नेले. त्या आलीकडेही गोमाजी कड व गोदजी कड यांनी रुपये ४२५०० माडे बेतालीस हजार नेले. या उपरी पुढे ही खर्चवेच लागेल. मबलग टका होता याची वाट काय. तेव्हा आपले वडील शहाजी कड व मुलतानजी कड व भानजी कड यांनी आत्मसंतोषे कान्होजी आंगरे यांसी पत्र लेहोन दिधले की या मागे तुमचा टका माडे

सवा हजार रुपये या खेरीज नेऊन स्वर्च केला व पुढे कांयें होईल तो स्वर्च करून वतनाचे कागदपत्र करून घ्यावे. दोन्ही वतने तुझ्या दिवली. तुझी होऊन येकापासून पांच दाहा गाव जे थाल तितक्याचा उपभोग करून म्हणवून पत्र लेहोन दिवले. त्यावरी आपले वडील शाहाजी कडू मृत्यु पावले. मुलतानजी कडू व भानजी कडू यांनी कान्होजी आंगरे यांची निशा केली. आनी हे व ते बराबरी किले सातागियाचे मुकामी माहाराज राजश्री स्वामी यासनीय जाऊन हायाल जाले. यावरी स्वामा महाराज मज्यालसीस बसोन सगळारकून व पंडित व सरदार व भले लोक वतनदार यांसमक्ष हाकीकती मनास आणून धर्मता इनसाफ केल्या की मुदईयानी मांग केले ते खोटे. गुणहेगार आहेत. मुलतानजी बिन नागोजी व भानजी बिन भालजी कडू हे वतनदार खरे. यांसी वतनाचे कागदपत्र करून घ्यावे. परंतु यांही आपली दोन्ही वतने कान्होजी आंगरे यांसी लेहून दिवली आहेत. याचा विचार त्यांचे समाधानें करावा लागतो. तेव्हा येविषयीची पृळ्या कान्होजी आंगरे यांसी केली. तिही आर्ज केला की आपला टकापैका या वतनप्रसंगास मचलस स्वर्च जाला. पुढेहि स्वर्च होईल. दोन्ही वतने आपणाम लेहून दिवली आहेत. तथापि आपण माहाराजाचा हुकूम बारादार जो हुकूम होईल त्याप्रमाणें वर्तणूक करून म्हणवून. त्यावरून माहाराज राजश्री स्वामी धर्मपरायेण कृपाळु होऊन समस्त मज्यालसीचे विचारे करून कसचे मजकुरची मोकदमी व प्रगणे मजकुरची देशमुखी या दोन्ही वतनाचे दोन विभाग बराबरी करून येक विभाग आपणास व येक विभाग कान्होजी आंगरे यांसी देऊन पत्रे करून दिवली. ते पत्रे आपण व कान्होजी आंगरे यांनी खुशरजावदीने घेऊन त्याप्रमाणे हरदोजण निमे निम वतनाचा उपभोग करीत आहो. ऐसीयासी तुम्ही हाकीम व गोतगंगा धर्मपरायेण आहो. आपली जाली हाकीकती जाहीर करावयाकरिता आपण व कान्होजी आंगरे मोकदम कसचे मजकुर व देशमुख प्रगणे मजकुर यांचे पुत्र मेखोजी आंगरे व संभाजी आंगरे आले आहो. आपणाजवली कागदपत्र आहेत. ते मनास आणून भोगवटीयांसी हाजर करून दिवला पाहिजे म्हणवून वर्तमान सांगितले. आणि तुम्ही व मेखोजी आंगरे व संभाजी आंगरे मोकदम कसचे चाकण व देशमुख प्रा मजकुर यांनी कागद पत्र आणवून पुढे ठेविले. चाल

तुम्हाजवलील कागदपत्र

बेदरीच्या पातशाहाचा परवाना येक १
आलम आलीखान याचा परवाना येक १
मुदई यानी मारे केले त्याचे मुग्नतामे ३
१ का खेडचा
१ जुतरचा
१ का चाकणचा

३

माहाराज राजश्री स्वामीचे आशापत्र १

कसचे चाकण व प्रगणे मजकुरच्या वतनदारांचे समापत्र १
मुदई यानी खुनाची गुणहेगारी रुपये १२००० बारा हजार कवृल करून आजम आबदूल रसूलखान किलेदार व फौजदार कसचे चाकण यांसी खत लेहून दिवले आहे ते पत्र १
लंग

०

मेवाजी आगे व मेवाजी आगे बाजवली पत्र

कमचे चाकण प्रा मजकुरच्या वतनदारचे दान्ही वतनाचे तिसरे तक्षिमचे विकरी
शाहिदीपत्र १ तपत्र १

देशपाडिये व मटे वंगे वतनदार कमचे गाहाजी कट्ट वल्लद खंडोजी कट्ट व मुल
चाकण प्राणे मजकुर इही पत्र तानजी कट्ट व मानजी कट्ट
लेहून दिवले आहे ते पत्र १ यानी दान्ही वतने लेहून दिवले
माहाराज राजश्री स्वामीचे आज्ञापत्र आहेत ते पत्र १

लंग ०

येणेप्रमाणे पत्र मेवाजी आणिता वंदरीच्या पत्रगाहाना परमान कमचे चाकणची
मोकदमी व प्राणे मजकुरची देशमुखी या दान्ही वतनाच्या तुम्हाबाबली आहे.
व्यावरून तुम्ही चव्हाण कट्ट वतनदार पुगून खरे आहे. कदम कट्ट मुदईगिरी
करितात ते खोटे आहेत. समापत्र कमचे मजकुरची रयती व प्राणे मजकुरचे मोक-
दम यांचे आहेत. ते पाहता तुम्ही कमचे चाकणचे मोकदम व प्राणे मजकुरचे
देशमुख पुगून आहे. तुम्ही दिवाणान इनामात करून व्यावयामी उमे राहणे.
आपण तुमची शाही देऊ म्हणून शफतपूर्वक लेहून दिवले आहे. व्यावरून तुम्ही
खरे. मुदई खोटे. तुमचे मारे मुदईयानी केले. त्याचे सुरतनामे गरियेतपन्हा काजी व
हकीम याचे मोहरनमी व देशमुख व देशपाडिये व मोकदम व हामेयाही वतनदारचे
शाहीदिणमी ३ तीन किते आहेत. ते पाहता येद मागून किलेदार किले चाकण व
फौजदार प्राणे मजकुर माजल त्याच्या आमल्यात मुदई यानी काज्या केले. याकारित
गोमाजी वल्लद खंडोजी व गोंदजी वल्लद नागोजी कट्ट मोकदम कमचे चाकण व देश
मुख प्राणे मजकुर दिवाणी परवानियाबल आवंगानादेस जावयामाटी टका पैसा व
यतनी कागद घेऊन स्वार होऊन कमचे खेड सरकार जुंनर या गावी येऊन देव
पाटील कमचे मजकुर याचे वाडियात राहिले अगता ल ५ माहे जगादिवाबल मुह-
सन इहिदे आशरीण मया व आल्फ (२० फेब्रुवारी १७२१) या दिवसी गोमाजी व
सिवजी कट्ट कदम मुदई यानी विरादरी व खुद जमियेतानमी दानप्रहर रात्रीच्या
आमल्यात येऊन देव पाटील याच्या वाडियात मिरान गोमाजी व गोंदजी कट्ट
निजले असता तख्वाचे वार केले. गोमाजीवरी आकर जखमा जाल्या. याचे
चाकर ३ तिथे जखमी जाले. वतनी कागदपत्र व टकारिका विरादरी होनी ती लेहून
गोंदजीस दस्त करून मौजे चांडोली ता खेड या गावी या सवारात नेऊन जिथे
मारून मुदई मुदई टाकून गेले. गोमाजी जखमी होता. त्यासो दुसरे दिवसी खेडच्या
लोकानी उचलून चाकोणस खान आजम अयदूद रगूलखान किलेदार किले चाकण
व फौजदार प्राणे मजकुर याजवळ नेले. जेर होता. चौथे दिवसी गोमाजी मयेत
जाला. हे हाकीकत बयाजवार सुरतनामियात लिहिले आहे व आग्रहास हे वर्तमान
बिलकुल दखल आहे. तुमचे मारे मुदई यानी केले. हे खरे. दुसरीय च दखल

त्यान आजम असतु व सूर्याच्या किलेदार किले जाण व पौजकर प्रमाणे मजकूर याही मुदई याच्या यांना मोगीयांना मुन्हा आतु करून मुदेली रुपये १२००० बाग हजर रुपये देऊन वकरीयेन देहून घेतले. ते पाहता रामाजी व विवाजी कड मुदई यांनी देहून दिले की रामाजी व गोदजी कड यांनी आपण मारिले खरे. गुणहारा बाग हजर रुपये केल केले. पैसे देहून वसुलस मुदेली लिहिल्या आहेत ते खरे व आमसुतु असत यांनी पंजा गोलमुने निवाडा करून महजर दिल्या होता. तो व दिवाणी असल्यान यांना परवाना होता तो व अर्जाक दोन कारगदपत्र व टक्कैसा विशाली रामाजी व गोदजी कड मारिले गेले ते वस्ती मुदई यांनी लहून नेळ म्हणवून तुम्ही जहीर केले. याची वहकिकात करून मनार आणित आमसुतुआम यांनी कारकीर्दीने दाखले कारगोपजी आहेत व ते मज्यालसीस कसचे चाकण प्रमाणे मजकूरचे व बाजेंहमेवाही वगैरे होते. त्यापैकी हाली हजीर मज्यालसीस कितेक आहेत. त्याही यांची शाहीदी दिवली. महजर होता तो गेल्या हे खरे. दिवान असल्यान याच्या परवानीयाच्या दाखल्या तरी त्या परवान्य प्रमाणे कसचे चाकणची मोकदमी व प्रमाणे मजकूरची देशसुती तुमची वदीस वतने आहेत. पुढा दर पुढा त्यात जाणे म्हणऊन आजम आलीखान यांना परवाना तुझाजवळी आहे. यावरून आमसुतुआम दिवाण याचा परवाना कितेकाम दखल होता. त्यांनी हजीर मज्यालसीस जाहीर केले. यावरून दिवान आमसुतुआम यांना परवाना होता तो गेल्या हे खरे व विशाली व कारगदपत्र मुदई यांनी मोगे केले ते रामाजी त्याही लहून नेळ हाणऊन सुरतनागयात लिहिले आहे. यावरून तुम्ही जवानी हाकीकत जाहीर केले ते सरी जाली व आपले वडील मुदईयांनी गोताव यां हाणऊन हाणत असता ते गोताव न आले हाणऊन तुम्ही जवानी सांगितले आहे याची गोदी हजर मज्यालसीस गुजवली. वरकड मेवोजी आंगेर यांचवळी पैसे कसचे चाकण व प्रमाणे मजकूरच्या वतनदारची शाहीदीपवे देहून दिवले ते व विकरीत व देशपाळिये व मेदीये वगैरे वतनदार कसचे मजकूर यांनी पैसे देहून दिवले आहेत व वरकड पैसे पाहता तुमच्या वतनाचा निणय लिहिल्या आहे. तुम्ही कड चव्हाण मोकदम कसचे चाकण व देशपुत्र प्रमाणे मजकूर यांत व चाकणच्या किाव्यात हाकीम होता त्यांच करकसा लागली. त्यानेले मोजजी कड बाहेर पाडल्या. मागे येमाजी वल्ल संताजी व मिवाजी वल्ल विठोजी कड कदम मुदई यांचे वडील हाउजी होनजी कड गुमारां होते ते व हाकीम एकामते राहोन वतनी कारभार करू लागले. विवाका दिवली तुमचे वडील वतनाधरी आले. त्यासी कदम कड रज न जाहाले. त्या दिवसापासून तुमचे वडील मंडत आले. आमसुतुआम यांचे कारकीर्दीस गोलमुने निवाडा जाला. नेळा मुदई खोटे जाले. तुमचे वडील खरे जाले. त्यासी महजर करून दिवल्या. हाही दाखल्या लिहिल्या आहे. यावरूनही तुम्ही चव्हाण कड वतनदार खरे. मुदई यांना गळा पडोन कजिया करिताती पैसे कळो आले. पण प्रकारे मिश्रये जाला. पुढे तुमचा व काव्होजी आंगेर याच्या प्रमंसा मनार आणित रुपये साडेसव हजार

यांसी तुमच्या वाडिलानी दोन्ही वतनाची तिसरी तक्षीम पेशजी विकत दिवली व मध्ये रुपये ४२,५०० साडे त्रैतालीस हजार त्यांपासून स्वर्चावदल आणिले. त्यावरी दोन्ही वतने त्यासी लेहून दिवली. हे खरे. परंतु महाराज राजश्री स्वामीनी तुमचे व कान्होजी आंगरे यांचे उत्तरोत्तर सुगलीत चालायें करिता दोन्ही वतनाच्या दोन तक्षिमा बराबरी करून तुम्ही व त्यांही निमनिमप्रमाणे वतने आनुभवांची ऐसा निव्वहा करून पत्रे दिवली आहेत. ते पाहाता निर्णये थिहिल्या आहेत की तुम्ही कडू चव्हाण वतनदार पुरातन जमीन जुमाल्याने खरे आहां. यावरी तुमचे मुदई आणून इनसाफ करावा तरी त्यांही तुमचे मारे केले. तेव्हा ते दिवाणचे गुण्हेगार व गोताचे खांदे आहेत. त्यांसी या वतनासी आर्थाआर्थी समंभ नाही. याकरिता त्यांसी व यांजवळील कागदपत्र कुल रद केले असत. दोन्ही वतनांपैकी निम वतन तुम्ही खाणे व निम वतन कान्होजी आंगरे यांसी दिवले आहे. ते खातील. यांसी हिला हरकती कोण्ही करू नये ऐसी पत्रे दिवली आहेत. त्याप्रमाणे तुम्ही व कान्होजी आंगरे निमनिमप्रमाणे वतने खात आहां. पुढे भोगवटियांसी महजर पाहिजे झणऊन तुम्ही येऊन जाहीर केले. तरी तुम्हासी करून द्यावा हे धर्मता. तथापि तुम्ही हकीमात व गोतात उभे राहिलेत हे ऐकोन तुमचे मुदई येऊन उभे राहातील या आदेशावदल काही दिवस त्यांची वाट पाहिली. परंतु न आले. तेव्हा येसाजी वलद संताजी कडू मुदई मौजे बाकी प्रो चाकण येथे होता. त्यासी बोलाऊ पाठविले. तो न येता तेथून कात्रिलेसमवेत पळोन गेला. मनुष्य बोलाऊ गेली होती. ते फिरोन आली. यावरी मोकदम मौजे बांकी यांसी आणऊन तहफिकात करिता तुम्ही या जागा आलेत. हे ऐकोन येसाजी कडू निघोन गेला म्हणवून जाहीर केले. ऐसीयासी बंदरीच्या पातशा हाचा फरमान तुम्हाजवळी आहे व आमामुलाखान यांचे कारकिर्दीत निवाडा होऊन तुम्ही खरे मुदई खोटे जाले व हजरत बादशाहा यांचा हुकूम फरमान यावयाचा जाला होता व दिवाण आमदग्यान यांचा परवाना तुम्हाजवळी होता व आलम आलीखान यांचा परवाना तुम्हाजवळी आहे व पेशजी मुदई यांस गोतात बोलाविले आसता गोतात न आले व त्यानी तुमचे मारे केलें. त्यावरी तुम्हा मातारियांसी गेलेत माहाराज यांनी मुदई यांसी रद करून तुम्हास व कान्होजी आंगरे यांसी वतनी कागद करून दिवले. तेव्हां तेथेही उभे न राहिले व हाली पळोन गेले. यावरून मुदई येसाजी वलद संताजी व सिवजी वलद विठोजी बगैरे मुदई कदम कडू खांदे आसत. त्यांसी या वतनासी काही अर्थाआर्थी समंभ नाही. तुम्ही चव्हाण कडू जमीनजुमल्या वरून व गोही साक्ष भोगवटियांवरून पुरातन वतनदार खरे जाणऊन तुम्हास महजर करून दिवला असूं तरी तुम्ही मोकदमी कसचे चाकण व देशमुखी प्रगणे मजकूर हे वतने आपली मिर्गसी मुस्तक्रीम जाणोन दगदी वतनात निम कान्होजी आंगरे यांसी विकत दिवली आहेत ते होऊन पुस्त दर पुस्त खात जातील. निम कसचे मजकूरची मोकदमी व निम देशमुखी प्रगणे मजकूर तुम्ही उभयेता कागभार खिदमत सरबराह करून किर्द आबादानी व मालखुजारी करणे आणि मोकदमीचा इक लाजिम;

व इनाम पायोडी व सेवसत्रजी कान् कवयेद जमीन जुमला भिंगसी जिगाती व बागा इती जल स्यल घरवाडा देखील निर्मोनिम व देशमुखीचा हाक रुसुम वगेव इनाम गाव मौजे गोनवडी व लवाजिमात कान् कवयेद व दिवाणाचे सिगपाव व पान मान बाजे उत्पन्न निर्मोनिम मार्फक मुदाभत बफरजेंदानी लेकरालेकरी काबीज सुतसफ हाऊन खात जाणे. मानीणेन हाल यासी कोन्ही हिलाहकती करील तो दिवाणाचा गुणहेगार व गोताचा खोटा. हा महजरनामा लिहिला सही.

भा. इ. स. सं. वार्षिक इतिवृत्त, शके १८३७, ख्री. सं. क्र. ७, प. ३६१, ३६२.

१७२४ इ. स.] (- ३४३ -)

[निजामुल्मुल्काच्या फारसी पत्राचा तर्जुमा]

विंति कीं परमेश्वरावर श्रद्धा, महंमद पैगम्बरच्या आज्ञेनें पालन आणि राजनिष्ठा यामुळे अवघड प्रकरणें सुलभ रितीनें पार पडलीं. मध्यद दिलावर अलीखान आणि आलम अलीखान यांजपाशी मोठे सैन्य होतें. उलट या एकनिष्ठ सेवकापाशीं सैन्य थोडें आणि अव्यल्प अशी साधनसामग्री अशी परिस्थिति होती. ही गोष्ट सूर्यप्रकाशाहूनहि स्पष्ट आहे.

बादशहाचे एकनिष्ठ सेवक आपल्या निराकरण्यांत गुंतले होते. माझी कामगिरी पाहून त्यांना हिमत आली. त्यांनी निर्धार करून धाडसाची कामे केली (मध्यदवधुपैकीं हुसेन अलीखान याचा वध आणि मध्यद अब्दुल्ला याचा पाडाव) यामुळे हें चिरम्यायी साम्राज्य म्हणजे निष्कटक असे उपवन बनलें.

यानंतर आपल्या आज्ञेनें हा सेवक अहमदाबादस गेला. हैदरकुलीखान त्याच्या बुद्धिबळी भेत्तावर गर्वाचा धूर चढला होता. अनेक तऱ्हेनें त्याने बादशहांची अवजा केली. (वेदुकमी). हा सेवक तथें जाऊन पोहोचला. प्रांतकाराची आणि युद्ध करण्याची शक्ति आपल्यांत नाहीं हें पाहून खान घाबरला आणि त्याने पलायनाची वाट धरली. मी केलेल्या मेहनतीचे चीज होण्यास हवे होते. हेच न्यायाचे होतें. पण बादशहांच्या कारभार्यांनीं माझ्याशीं कोणत्या तऱ्हेची वागणूक केली हें जाहीर आहे.

शत्रूंचे पाणिपत्य आणि बादशहांच्या हुकुमाचे पालन याशिवाय या एकनिष्ठ सेवकाचा कोणताच हेतु नव्हता आणि नाहीं. याला परमेश्वर साक्षी आहे.

माझे हितशत्रू वरकणी सेवक म्हणून मिगवितात. पण अंतस्थ कारस्थाने करतात. स्वतःची पोळी पिकविणें याशिवाय त्यांचा दुसरा कोणताच हेतु नाहीं. कोणतेंहि काम असो, तें राज्याच्या भलाईच्या आणि राज्यकारभार चालविण्याच्या दृष्टीनें मी करतां. त्याचा विकृत अर्थ करून ते आपल्या पुढें मांडतात. त्यामुळे आपल्या मनांतहि खळबळ उडाली.

देवकी परिस्थिति अर्थात् डाकूनी की, आपल्या दुस्तराने गारुन माझे ज्ञाणे
 नष्ट होई. त्यामुळे मी मुद्रावादास निघून गेलों. येनाकार गेवष्ट न राहतां
 नागवडीनीं दंडाणाच्या मुढेदारीवर मुवांरिज्यानाची नेमणूक करून त्या मजकुराची
 वार्ता मिळाना वेळी. त्याच्या पीडनाचा गोळी करून मादयाचरोवर युद्ध करण्यासाठी
 दिश्याणी येणेंत आली. आपल्या आज्ञेप्रमाणें या मेवदानें गांजनामा दिश्या आणि
 मुवांरिज्यानाच्या औरंगाबादेस येण्यासाठी लिहिले. पण त्याच्या येवटी असे दिशून
 आले. की मुवांरिज्यानाचें औरंगाबादेस येणें हे दुसऱ्याच उद्देशानें होतें. राज्या-
 कारावर दयस्विन नास्तविकाकरीता हे सर्व केले आहे असें कारमाच्यांनी
 कारवायाच्या मनांत भरविले आहे. त्यांत काहीं तथ्य नव्हे. मदत मिळाल्यानेच
 या मेवदानाचा राजा करवा दान हेतु होता हें निःसंशय होय. अशाप्रमाणे आणि
 त्या प्रांतांतलें सरकार त्याच्या (मुवांरिज्यानाच्या) घेऊन मिळाले. या गोष्टीचा
 प्रमाणाची अगर साक्षीपुण्याची तक्रार नाही. त्याची प्रण आणि अत्र यांचे
 स्थान करण्यासाठी म्हणून या मेवदानें वादवादाची नमनापूर्वक अर्थात् पाठविल्या.
 मला आशा वाटली की वादवादा या एकनिष्ठ मेवकावर कृपा करील. पण त्याच्या
 उत्तर देण्याची कृपा झाली नाही.

या दुःस्वाचर अर्थात् दुसरे म्हणून को काय मला राजिरी, आणि अहमदाबाद
 आणि माळवा या मुद्रांच्या मुढेदारीवरून काढून टाकल्याची हकीकत प्राप्त झाली.
 मुवांरिज्याने याची वाटचाल पाहिली होती. त्याचें मैत्र्य दीन हजरपेक्षा अधिक होतें.
 अशा प्रकारे आणि पण्डित पीडनेनीं लढण्याच्या विचारार्थ करून राहता. पण मुवां-
 रिज्याने बुद्ध्याचा प्रभाव असा. मला हे मेवक निरुपाय होत नव्हते. (औरंगा-
 बाद) पडला. गुप्तार येवटी गृहसम जलस महंमदशाही सह नेत्र औरंगाबादेकून
 पन्नास कोसावर असलेल्या शक्करगुहा या गावाजवळ मोठे युद्ध झाले. मुवांरिज्याने
 आणि त्याची मुढे वहातुग्यान, गांज्याने, महंमदयान, अमीनयान, आणि मुवां-
 रिज्याने इतर सहकारी आपल्या मैत्रिणी स्वभावामुळे आणि वृत्तान्तांनीकले मृ-
 मुदी पडले. जवळ जवळ चार हजार आमाण आणि इतर नैतिक आमाच्या प्रत्येक
 आणि रक्षापात्र तत्कालीने मृत्यु वगळे. अनेक लोक पाहिले होत नव्हते. हा
 विजय म्हणजे साम्राज्याची घडी नीट घडण्यासारखे होय. याचद्वारे हा मेवक नष्टपणे
 आपले अस्मिन्तून काढतो. आपल्या कुपेची हा मेवक आशा वाटतून आहे. या वेळी
 प्रक्षेपित वंडळी आणि कलह माजविणारे नाहीत झाले. हा करार निघून जाऊन
 दक्षिण मोकली झाली आहे. या मैत्र्य योग्य जो कोणी टाकल्याची गांज्याची. हा
 अजाधार, नेत्र वादवादाची जी कांही आज्ञा होईल तिचें पाळन करणें म्हणजे एक
 मोठी आश्वासना होय असे समजतो. (अफजल उद्दात) साम्राज्याच्या आकाशांतलें
 सूर्य नेहमीं तळपत राहो.

१७२४ इ. स.]

(- ३४४ -)

[निजामुल्मुल्काने पत्र- तर्जुमा]

मुबारिजखान हा कलहप्रिय होता. त्याचे नशीब पण फिरेले होते. या वयात हलक्या लोकांच्या निथावणीवरून त्याने दक्षिणचे राज्य संपादन करण्याची इर्ष्या घालगेली. आधी त्याच्यावर उपकार केले होते. आमचे त्याच्यावर हक्क होते. सर्व लहान थोर लोकांना हे पूर्णपणे ज्ञात आहे. पण या गोष्टी त्याने झटकल्या. सत्तेपणा, समजूतदारपणा आणि साणुसकी या गोष्टी सोडून देऊन तो ग्वाली आला. त्याची वर्तणूक जनावरे आणि श्रापदे यांच्याइतकी अधिक वाईट झाली. कुरणांत भरले आहे " ती माणसे म्हणजे जनावरेच होत. जनावरपेक्षांहि जास्त असे ते निर्दुष्ट होत. " त्याने आपला दुष्ट हेतु सोडून त्याच्या म्हणून मी त्याला पत्रदारां आणि निरोपच्या द्वारे बलवण्याचा प्रयत्न केला. त्याच्याशी मी युक्तिवाद केला. आणि त्याचे विचार खोडून काढले. मी त्याला पुष्कळ समजावून सांगितले. उपदेशाचे अनेक मुद्दे त्याला उघड करून सांगितले. पण कायसी कवितेंत वर्णिल्याप्रमाणे त्याचे नशीब कळले ठिककर झाले ते जमजम विहिरीच्या पाण्याने अथवा स्वर्गातील अमृतसरोवराचे धुकनहि पांढरे होऊ शकणार नाही. त्या हीन आणि दुष्ट माणसाने उपयुक्त गोष्टी आणि उपदेशांची वचने ही लक्षांत घेतली नाहीत. त्याने विरोध पत्करला. आणि त्यावर अडून राहून मागे दुष्टपणे वागण्यास सुरुवात केली. त्याला मारी सर्व चढला होता. त्याला पुष्कळ उपदेशांच्या गोष्टी सांगितल्या. पण त्याचा उपयोग झाला नाही. मुसलमानांचे रक्त वाहील, याचा वध होईल, पण या गोष्टीच्या त्याने विचारहि केला नाही. त्याने असंख्य म्हा आणि पायदल गोळा केले. तोफा, जेजले, बाण, गजनाल, रेहकले ही सगळीही त्याच्यापाशी बरीच होती. अनुभवी वंद्देखी आणि कर्णाटकन तपेची (तर्पेचे चाल विणारे) हे असंख्य होते. अनुभवी आणि दूर सरदार हे त्याने चोहकडून बोलावून आपल्याजवळ आणले होते. यांना आपल्याबरोबर घेऊन आणि युद्धाची तयारी करून तो मजला मारित आला. नंतर त्याने आपल्या सैन्याची रचना केली. बहादुर खान त्याचा मुठगा आणि भाऊ दिलेरखान आणि सगळे अफगाण यांना उजव्या बाजूस ठेवण्यांत आले. दिलेरखान आणि मुबारिजखानाची दोन मुले ही डाव्या बाजूस उभी राहिली. गालिबखान, सय्यद अब्दुल्बहादुरखान, किजलबाखान, अरब-बेगखान, मिर्जा महमद बेगखान आणि फायकखान यांना मोठ्या सैन्यानिशी आघाडी वर ठेवण्यांत आले. त्याची तीन मुले ही मोठ्या पथकीनिशी एतदमश म्हणजे आघाडीला खगून उभी राहिली. अशा रीतीने सैन्यरचना करून त्याने औरंगाबादेहून चालीस कोसांवर असलेल्या शक्करपेडा या स्थळाजवळ तेथीस मुहरम गुरूवार जुलूस मन ६ (१ आक्टोबर १६२७) रोजी युद्ध केले. त्याचे अनुभवी सरदार आपले सैनिक. आणि कर्नाटकी वंद्देखी यांना घेऊन बाघ आणि सिंह यांभोवतीं डुकरांनी गर्दी करवी तसे आमच्या

शूर शिपायांभोवती गोळा झाले. एक प्रहर आणि दोन घटिकापर्यंत लढाई झाली. तोफा उड्डे लागल्या. रस्तुमप्रमाणे सैनिक तुटून पडले. त्यांनीं मर्दुमचीची शर्थ केली. प्रयत्नांत त्यांनीं कोणत्याहि प्रकारे कसूर केली नाही. युद्धाच्या प्रखरपणाने बघणाऱ्यांचे डोळे दिपून गेले. परमेश्वर कृपेने विजयसूचक वाऱ्यामुळे सैन्यानिघाचे च्वज फडफडू लागले. त्या दुष्ट जमातीचा पुढारी (मुघास्रज्जवान) त्याची मुळे बहादुरग्वान. अमीनग्वान, गालियग्वान, दिलेग्वानाचा मुलगा खानजमान खान, अश्ववेगग्वान व सय्यद अश्वदुल्लेखग्वान हे असंख्य सैन्यानिघा नाश पावले. कुराणांतील वचना-प्रमाणें असल्याचा नाश हा होणारच. एका ठिकाणां चार हजार सैनिक लढत होते. त्यांपैकी बहुतेकजण पायउतारा होऊन ढाल तळवारी चालवूं लागले. ते सर्व मारले गेले. मैदानांत प्रेतांच्या राशी लागल्या. दोन हजार मातशे घोडे आणि दोन हत्ती मारले गेले. बाकीचे हातीं लागले. दोन हजाराच्यावर सैनिक जखमी होऊन मैदानांत पडले. बाकीचे मैदानाच्या चव्हाजूला जखमी अगर मृत झाले. मारांश, फार कमी माणसें तेश्वून सुरक्षितपणें निघालीं. पायदळ शिपाई मारले गेले त्याच्याबद्दल काय लिहावं ! त्यांची गणति करतां येत नाही-

शहामतपनाह (शौर्यनिधि) बाजीराव, तद्वत्वर दस्तगाह (वीरोत्तम) मुक्ता नजी आणि जलादन इतिबाह (शौर्यकर्माचा मर्मज) पिल्लाजी यांनीं शत्रुचा नाश करण्यांत अर्धतम कामागिरी बजाविली त्यांचे पराक्रम हे वास्तविकपणें आपल्या स्नेहाचे किरणच होत. त्यामुळे आम्हाला अतिशय संतोष झाला. हे उत्तम असे स्नेहाचे कार्य झाले. परमेश्वर घनिष्ट मित्रांच्या स्नेहकार्यांत यश देवां.

आलमगीर, दिपवाळी अं. इ. स. १०६१, पू. ९६-१०८.

१७२४-२५ इ. स.] (- ३४५ -) [अंके १६४६

श्री

स्वस्ति श्रीमधुमारमणचरणरूहांतः करणपदकर्मपरायण वेदशास्त्रसंपन्न राजपुत्र्य विद्वद्गृहस्थवृंद शूर्पारकक्षेत्रस्थितेषु

स्नेहाभिषिक्त धर्माधिकारि ज्योतिर्विदुपाध्याय प्रभुवविद्वद्वृंद श्रीक्षेत्रास्थित कुतानेकशान्तयः क्रमशः आशीरायायः शर्मिहंपसित शिष्य तिथ्यंत वरिवर्ति भाववक्रमाशास्त्रहे विशेषस्तु. तुम्ही पत्र पाठविले ते पावोन वर्तमान बीदीत जाले. तेथें लिहिले हांतें की परशुरामश्रेष्ठ माहाराष्ट्र व चित्तपावन व कच्चाटक ब्राह्मण आणिषिव जवळ शेर्णाव व किरवंत व देवस्थे इत्यादिक वेदाक्तकर्माधिकारी अनेक जाती आहेत. त्यामध्ये माहाराष्ट्र व चित्तपावन व कच्चाटक या तिहीं जातीमध्ये परस्परे अन्नव्यवहार व पंक्तिव्यवहार परंपरागत चालत असे. इतर जातीमध्ये कोणाचे परि अन्नव्यवहार व पंक्तिव्यवहार नाहि. ऐसे असोन सांप्रती देवस्थेच्यान मृदुलभटां.

जवळ येउन अज कसून सांगितले जे चित्तपावन व कऱ्हाटक हे पूर्वी आमचें घरिं जेवित होते आणि पंक्तिस हि घेत होते. त्यास आलिकडे दोनशा वर्षांपूर्वी अनं तभट्ट चितले चित्तपावन ब्राह्मण हें मउजे वर्मणचे तलें उपाधित होतें. तेथे नियत केले अडसा जे. ह्या मार्गे जाइल त्याणें एक पाठी माती खणोन तळ्यावाहेर टाकावी. आशियास भानपुरू तेरा देवसुखा हा त्या मार्गे जात होता त्यास अनंतभट्ट आज्ञा केली जे एक पाठी माती टाकुन जाणें. त्यास त्याणें अवज्ञा केली म्हणउन त्यास शाप दिल्या. त्या पासुन उभयता आमचे घरिं जेवित नाहिं. तरी स्वामिनि आमच, अंगिकार करून आमचे घरिं जेवित असें केलें पाहिजे म्हणऊन विज्ञप्ति केली. त्या नं(त)र राजेश्री मुद्रलभट्ट पंडितराय यांशि परशुरामशेर्त्रिचि व्यवहारीवचाणा विदित नमतां त्याचे वचन प्रमाण मानु(न) अजम शिंद्याशि अनेक पत्रें लिहिले ऐसे जे. हे देवसुखे उत्तम ब्राह्मण अनव्यवहारायोग्य आहेत. आम्ही देशस्थ. तां यांचे घरिं जेवितच आहां. तरि तुम्हीहि ते प्रांतचे सारे ब्राह्मण मीळउन यांचे घरीं जेववणें. त्यास तेणें प्रमाणें दामोल व राजापुर यां दो सुभ्याचें ब्राह्मण सारे मेळउन परस्परे मनास आणिता अनादिसिद्धि जेवित नाहिं असें चित्तात आणून अजम शिंदी ब्राह्मणास बोलिलें ऐसें जे आम्ही तुम्हास जेववार्थे तरि हाकिमच्या बलें जेविलें असें दिसोन येतें. पंडितराय तां लिहितात जे ब्राह्मण उत्तम अन्नव्यवहारायोग्य आहेत. अशियांशि हा मुकदमा हिदू महजबावरून फैसल होईल तर तुम्ही सारें ब्राह्मण साते रंयास माहाराज राजेश्री लवपतिपाशि जाउन कजा चुकउन येणें. नाहिं तरी देशातुन जागाजागांचि समेतपत्रें घेउन येणें. ब्राह्मण जे येथें कजिया चुकेल म्हणऊन बोलिले. त्याजवरून आम्ही चित्तपावन व कऱ्हाटक सारे सातारेयास हुजूर येऊन राजेश्रीस विज्ञप्ति केली ऐझी जे. वेदमूर्ति मुद्रलभट्ट पंडितराय यांहि पत्रें पाठऊन आमास श्रमी केलें. (धर्मास श्रमी केलें). तनिमित्य तेथे आलों. तरि माहाराजाहिं पंडित मीळऊन धर्मशास्त्रेन्याय करून आमचा कजिया चुकविला पाहिजे. म्हणुन विनांति केलि. त्याजवरि माहाराज बोलिले जे मुद्रलभट्ट पत्रें लिहिलि ती बाकळ रद्द असेत. म्हण उन त्याच्या हातुन मुद्रांकित कागद लिहून देविले आणि बोलिलें जे आपण ब्राह्मण. जातीचा न्याय मनास आणित नाहिं. तुम्ही आपल्ये शेत्री जाऊन पूर्वापर व्यवहार चालत असेल त्या प्रमाणें चालवणें असे बोलोन आम्हास निरोप दिल्या. या नंतर आम्ही आपल्या शेत्रास जाणार तरि समेतपत्रें घेऊन गेलें पाहिजे. यास्तव तुम्हास पत्र लिहिले असे. तरि स्वामिनी शास्त्रावलोकन करून धर्मशास्त्रिची वचनें लिहून समेतपत्र पाठविणें म्हणऊन तुम्ही लिहिलें. तरि पत्रार्थ मनास आणिता भानपुरू तेरा याम अनंतभट्टिं येक पाठिं मृत्तिके करिता शाप दिला. त्याज वरून साऱ्या देवसुख्यांचे घरिं चित्तपावन व कऱ्हाटक जेवित नाहिं म्हणउन देवसुखे मुद्रलभट्टाजवाळि बोलिलें. तर हे गोष्टि असंबद्ध दिसोन येत्ये. निमित्य जे ब्रह्मशापे करून वंशक्षय होतो. तर भागपुरूचा वंशक्षय तां जालाच. त्याचि संतति तां नाहिं, म्हणउन परस्परे लोक सांगतात. घरिं जेवित नाहीत व पंक्तिस येत नाहीत.

सर्वाधिकार भण्डारतः शायं व बहिराकार यांचा अर्थ येथे होत नाही हे त्या सर्वोप
 धिहित असे. यथापि भानुपूरुष बहिराकार केला असता तथापि ज्ञाना अपरपक्ष व्यस
 न होइत्ये ज्ञानासी समर्थ काय असे याजवरून दिगोन येते. जे हे पुरापास्य अपाकत
 आहित असे अगोन लटका व्यवहार करीतात हे सर्वास कळतच असेल. तथापि मुम्ह
 र्बहिरा जे शास्त्राची वचने लिहोन संमतपत्र पाठवुन देण त्याजवरून अनेक पुस्तके
 पाहोन धर्मशास्त्राची वचने लिहिली असत. त्याजवरून संशय दूर होइत्ये. यास्तव या
 पात्रे मिथ्यात्वचने लिहिणे लागलि येणे प्रमाणे धर्मशास्त्रे निर्गुणब्राम्हणवचनाने

॥ मत्स्यपुराणे ॥

त्रिशंकुर्ध्वरानघ्रांस्तथा द्रविडकैरलान ॥

कर्नाटकांस्तथाभीरान्कलिगांश्च विवर्जयेत् ॥

॥ सौरपुराणे ॥

अंगवंगकलिगांश्च सौराष्ट्रान गुर्जरांस्तथा ॥

आवंत्यान्मागधांश्चैव ब्राम्हणांश्च विवर्जयेत् ॥

॥ पद्मपुराणे ॥

अंगवंगकलिगाश्च सान्वमाथुरमागधाः ॥

पाशाशामिरतौलाश्च चौलत्रिगुडसौपगाः ॥

यमलावंत्यसौराष्ट्रा देवराष्ट्राश्च पाथिकाः ॥

यादेका निगलाश्चैव सर्वे ते पंक्तिदूषकाः ॥

॥ यमः ॥

राष्ट्राः कामान्तथोन्मताः सर्वे ते पंक्तिदूषकाः ॥

॥ मनुः ॥

मद्भिश्च निर्दिताचाराः स्वकर्मपरिवर्जकाः ॥

चतुराश्रमब्राह्मणाश्च सर्वे ते पंक्तिदूषकाः ॥

यस्तेनः पतितः कलीबो ये च नास्तिकवृत्तयः ॥

तान्द्व्यकव्ययोर्विप्राननर्हान्ननुरब्रवीत् ॥

॥ स्कांदपुराणे ॥

अन्येपि देवराष्ट्रीया देवराष्ट्रादुपागताः ॥

अपंक्तिया अयाज्याश्च गिरिकांताग्वाग्मिनः ॥

इति धर्मशास्त्रप्रणयनेन देवराष्ट्राणां पंक्तिदूषकामन्वेय अन्वयव्यवहारस्य
 स्वपुण्यवदन्यताभाव एव ॥ देशाचारतोपि एत (द्वे) दर्शान् अशब्दव्यवहारो न श्रूयते
 ॥ तत्र देशाचारग्रामाचारकुलाचारपर्यापि प्रामाण्यमास्ति ॥

॥ स्मृत्यर्थसारे ॥

सामयान्चारिकाधर्मा ज्ञातिदेशकुलोद्भवाः ॥

ग्रामाचाराः परिग्राह्या येच विध्यविरोचनः ॥

इत्यनेन न वनेनापि देवगृहाणां पंचकदूषण निर्णितमिति दिक् ॥ पत्र
अमनार्थपदानामवगम्य सर्वस्यसातं लिख्यते अके १६६६ कोधी मंत्रासरे मंत्र
तीयमर्थ सवेपां ॥

सा. उ. सं. मं. त्रिपिक इतिवत् अके १८३६, स्वा. सं. क. १, पृ. १८-२१.

३१ मे १७२५] (- ३४६ -) [अधिक आपाद शुद्ध १
इंदुवासरे, ग. श. ५२

श्री

[शिका]*

स्वामि श्री राज्याभिषेक अके ५२ विष्टवसु मंत्रासरे अधिक आपाद
शुद्ध प्रतिपदा इंदुवासरे अत्रियकुलवत्तस श्री राजा शंभु लक्षपति स्वामी याणी
वदयास्त्रयपत्र राजश्री महाशिवभट त्रिन लक्ष्मणभट उपाध्ये उपनाम अग्नीश्वर
[शिका] [शिका] गोत्र शाकल्य स्य आश्वलायन यांसी दिव्हें वतन-
पत्र तेस जे. तुही स्वामीचे परंपरागत उपाध्ये. तुम्हास स्वामीचा अभ्युदय दिवसेंदिवस
अभिमान वाढावा हा तुमचा पूर्ण निश्चय. स्वामीस व स्वामीच्या राज्याचे कल्याण
अर्थ यापक्षां तुम्हास दुसरे अधिकार नाही. तुमचे सर्वप्रकारे उर्जित करून घाल-
वार्थ हे स्वामीस परम आवश्यक. यास्तव ता मातवें व ता कोडोली प्रांत
मनाळा यास दोन्ही माहात्म्ये नाडगौडकीचे वतन दिवाणचे होते ते तुम्ही स्वामीचे
कुलसूत्र यास्तव स्वामी कृपाट्ट होऊन तुम्हास वंशपरंपरेने दिव्हें असे. माहात्म्य २
दोन यास इनाम जमीन व हक्क लवाजिमा.

इनाम व पालक जमीन ती प्रतीची :

ता सातवें इनाम जमीन.	ता कोडोली.
४१० कसबा सातवे	४२० कसबा कोडोली
४५ मौजे आरळे	४२० ऐतवडें खुर्द
४७॥ मौजे मोहरे	४१० मौजे चिकुर्ड
४५ मौजे काळे	४६ मौजे कर्जवडे
४१५ मौजे बोरपाडले	४१० मौजे जावळे
४३ मौजे शहापूर	४७॥ मौजे केखले
४१५ मौजे मांगले	४७॥ मौजे पोखले

१. शिका - * प्रतिपक्षद्वयेव्य वधिष्णुर्विश्वंदिता । शंभुलक्षपतेर्मद्रा गमसूनोविगजते.

८६॥ मौजे सावडे
८१० मौजे चरण
८७ मौजे साळशी
८७ मौजे पिशवी
८७॥ मौजे बोरीवडे
८२॥ मौजे आवळी
८१ मौजे भाडळें
८४ मौजे जीऊर
८४ मौजे नावली
८४ मौजे अवटी
८३ मौजे आंबवडे
८३ मौजे पिंपळें

८१२ मौजे मालें
८६ मौजे गिरोली
८४ मौजे जाफळें.

११.

१०

११.

पालक दर गांवास खासगत होम १ एक व चाकरांचें घर १ एक. कलम १
हक्क व लवाजिमा.

३६ दिवाण दस्ताचे आकारास ग्यत साली व कोष्टी धनगर भागास सालीना
भागास दरसदे दोन रुपये २ रुके ...

जकाती विश्वा दर बैली भूस व मीठ व तेल्याचे घाण्यास दरमाहा तेल वजन
तंबाखू रुके २ ८८१ प्रो सालीना तेल ८१२:

दर बैली केणे ८३ कापड व घोंगडी ८६ दर दुकानास सालीना रुके ॥
पानाचे नगास पानें विडियाचीं सुमार

१००

येणेंप्रमाणें सदरहू नाडगौडकीचें वतनास इनाम गांवगत्रा दोन माहाती खावर
२ दोन व पालक दर माहाली दर गांवास खासगत होम १ एक व चाकरांचें घर १
एक. पालक व हक्क दिवाण दस्ताचे आकारास ग्यत भागास दरसदे रुपये दोन व
साली कोष्टी व धनगर भागास सालीना रुके चौवीस रुके व दर दुकानास सालीना
चौवीस रुके व तेल्याचे घाण्यास दरमाहे तेल एक शेर प्रो सालीना तेल चार शेर व
पानाचे नगास पानें एकशें व जकाती दर बैली भूस व मीठ दोन रुके व केणे तीन
रुके व कापड तंबाखू व घोंगडी सा रुके याप्रमाणें मोईन करून दिव्ही अये.
येविषयीं अलाहिदा देशाधिकारियास मनद सादर आहे. तरी तुह्मी वतनाची सेवा देव
कप्रमाणें करून हें नाडगौडकीचें वतन तुह्मी व तुमचे पुत्रपौत्रादि वंशपरंपराने अनु
भवून मुखरूप राहणें. निदेश समक्ष. [शिक्का— 'मर्यादेय विराजते']
तेरीख २९ रमजान सुा मीत अशरन (३१ मे १७२५)

बार सुरू सुद बार. रूजू.

धर्म, गुरुवार १४ सप्तंबर १९०५, पृ. ७०८-७१०.

१३ डिसेंबर १७२५] (- ३४७ -) [मार्गशीर्ष वद्य ५ सोमवार
ग. श. ५२.

श्री

स्वस्त श्री राज्याभिषेक अक्ट. ५२ विधावग्नू संवत्सरे मार्गशीर्ष चतुर्थ सप्तमी
इंदुवासरे^१ क्षत्रियकुलावतस श्री राजा शाहू छत्रपती स्वामी यांणी समस्त राजकाय
पुरुषर विश्वामर्निधि राजमान्य राजश्री बाजराव पंडितप्रधान यासि आज्ञा केली असे
जे. राजश्री पंताजी भिवदेव हे पुरातन स्वामीच्या राज्यांतील येकनिष्ठ सेवक. यांणी
कितेक राज्यांत श्रममाहात्म्य केल. याकारितां यांचे वंशपरंपरेने चालवणें स्वामीस अव-
श्यक जाणोन स्वामी कृपाळू होऊन प्रां कल्याण व भिवडी येथील मरमावदमीने
नवन नूतन अजगमपदामत करून दिल्लें आहे. माहाल वितपसील

मुभा प्रां कल्याण

७ मामले मुरंजन

- १ ताा अंबरनाथ व कसबा कल्याण
- १ ताा चोण व कसबे बदरापूर
- १ ताा वरेडी व कसबा महमदापूर
- १ ताा बोरेटी
- १ ताा वजखल
- १ ताा वाजे व कसबा पणवेली
- १ ताा वावजे व कसबा तलोंजी

९

३ पा नासरापूर

- १ ताा वोसरे
- १ ताा बारणका
- १ ताा वालास

३

५ पा करनाले

- १ ताा ओरवलीन
- १ ताा तुगारतन
- १ ताा बारापाड
- १ ताा हबरापूर
- १ ताा खाबीटे

५

मुभा प्रां भिवडी

मामले इसलामाबाद

- १ ताा सोनवले व कसबा भिवडी
- १ ताा बाव्हे कसबा तिटवाले
- १ ताा वासुंदरी
- १ ताा सेरे
- १ ताा अलेणी
- १ ताा आप्पई व कसबा शाहापूर
- १ ताा वांचले
- १ ताा कुंद
- १ ताा मुगांड
- १ ताा कोहोज
- १ ताा मुरबाड
- १ ताा कोरकडा
- १ ताा पाउलबाव्हे
- १ ताा राहोर

१४

१ बंदर कसबे भिवडी

६ जकातीचे माहाल

- १ पाा डोइभाड
- १ पाा वजरजोगी व वाकरवीरा
- १ तलघाट अदपा

१ सममिस इंदुवार नाही बुधवार आहे. पंचमी मूळांत असावी.

६ पाा साकसैं ऊर्फ पेण

१ पेण द्दिा कसबा

१ ताा वासी

१ ताा चिवणखल

१ ताा वाफरुल

१ ताा छुतिसी

१ ताा दुगहवली

१ तलघाट नाणा

१ तलघाट मालसेज

१ तलघाट चौढामढा

६

२१

६

४ मीट बंदरे

१ बंदर पेण

१ बंदर कल्याण

१ बंदर पणवेल

१ बंदर तलोन

४

२९

४ जकातीचे माहाल

१ पाा खोपोली तलघाट बौरघाट

१ विस्वा मुकाम चौक ताा वनखल

१ पाा खरवडी घाट राजमाची

१ तलघाट सांवला

४

येणेप्रो माहाल ३५ पसर्तीस व मीटबंदरे ५ पांच व जकातीन माहाल १० दहा याो पनास यथील भवमांकदमांचे वतन वंशपरंपरेकरून दिल्ले असे. व वतनास हक लाजिमा इनाम वगैरे

हक स्थत निा दुतर्फा आकार होईल इनाम जमीन वाहत व पट दर चावरी त्यास दर सदे रुपये २ चावरी विधे दोन

जकातीस दर गोणीस रुका १

लाजिमा मंत्र धार पाचमास तश्राफ

निशाण व वरकड काड्याच बाजे

वतनदाराप्रमाणे केले ते

येणें प्रो हक दर सदे सा दोन व इनाम जमीन दर चावरी विधे दोन व जकातीस दर गोणीस रुका एक व बाजे काड्याच वरकड वतनदाराप्रो करून दिल्ले असे. तरी हें वतन मजगर्निलेस पुत्रपौत्रादि वंशपरंपरेने चालवणे

वा पत्राची प्रती लिहून येऊन हे मुख्य पत्र भांग्यट्टियास परतोन देण. जाणीस-
बहुत लिहणे तरी मुज असा. [मर्या : दर्याग : जते] शिक्का]

वार वार वार

भा. इ. सं. मं. त्रै. व. ६, अं. १-४, पृ. ९१ ते ९३.

१५ डिसेंबर १७८५ (- ३४८ -) | मार्गशीर्ष वद्य ७ बुधवार.
ग. श. ५०.

श्री

स्वस्ति श्री गज्यामणिक शके ५० विश्वावसू संवत्सरे मार्गशीर्ष वद्यस्य समशी
संवत्सरे । अत्रियेकुलावतंस श्री राजा शाहू छत्रपती स्वामी याणी देशमुख व देशपांडे
माहाय प्रांत भिवडी यांस आज केली असी ज. राजश्री पंताजी भिवडेचे हे स्वामीच्या
राज्यांतल पुरातन यकनिष्ठ भवक याणी राज्यांत बहुत श्रमसाहस केल. याकारिता
[शिक्का]^१ [शिक्का]^२ यांचे वंशपरंपरेने चालवणे अवश्यक जाणोन स्वामी कृपाळू
होऊन यांस प्रांत मागचे समोकरदीने वतन नूतन अजगमन्नामत करून दिले आहे.
१४ मामले इमलामावाद--

१ ता सोनवले व का भिवडी	१ ता वा(सुंदरी)
१ ता बाव्हे का तिडवालें	१ ता सेरे
१ ता खांबलें	१ ता अलेणी
१ ता कुंद	१ ता अघई व का शाहापूर
१ ता मुगांव	१ ता बुरबाड
१ ता कोहज	१ ता कारकडा
१ ता राहोट	१ ता पाउलबाव्हें
७	७

१ बंदर कमबें भिवडी

६ जकारतीने माहाळ

१ पा डोईभाडी

१ पा वज्रजांगी व टाकरवीरा

१ तलघाट नाणा

१ तलघाट मालसेज

१. समशीम संवत्सरा नाही बुधवार आहे. संवत्साराप्रमाणे चतुर्थी किंवा एकादशी येईल.

२. शिक्का— श्री : राजा शाहू छत्रपती : दर्पनिधान याजीराय : बहालक प्रदान.

३. शिक्का— श्री : श्रीबाई अर्पादपु : स्व श्रीराजा शाहू छत्रपति : स्वामी कृपांताय
तस्य : श्रीनिवास परदास : प्रतिनिधि.

१ तलघाट आढपा

१ तलघाट चौढामढा

३

३

२१

येणेप्रातां माहाल चौढा व बंदर एक व जकातीचे माहाल माहा माग येथील
सगमोदमी बतन करून दिल्ली आहे. या बतनास हक रयत नांवा दूतर्फा आकार
होईल.

... दर सडे दोनी रुपये २
जकातीस दर गोणीस रुका एक ४१

इनाम जमीन वहीत पड दर चावरी
त्रिघे दोनी ४०
लाजिमा सेव धार पानमान तश्रीफ
निशाण व वरकड काडबाब बाजे
बतनदाराप्रमाणें कलम १

सदरहू प्रां नैमून दिल्ले. तरी तुम्ही हे बतन माग... पोत्रादि वेशपत्रेने
चालवणें. या पत्रची प्रत... ऊन असलपत्र भोगवटियास परतोन देणें. लेखनालं-
कार. ['मर्या : देयरा : जते' -शिक्षा]

रुजु सुमत सां सुमत मंत्री सरकार

बाढ सुद मुरु सुद बार बार बार बार [शिक्षा- लेखन सीमा]

भा. इ. सं. मं. त्रै., व. ६, अं. १-४, पृ. ९३-९४.

२४ मार्च १७२६]

(३४९ -) [चैत्र शुद्ध २ शुक्रवार, शके
१६४८

श्री विद्याशंकर

श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यवर्यपदवाक्यप्रमाणपारावारपारिणयमनियमासनप्राणा
[शिक्षा]^१ यामप्रत्याहारभ्यानधारणासमाध्यष्टांगयोगानुष्ठाननिष्ठपञ्चकवर्तन-
द्यत्रिभिन्नगुरूपरंपराप्राप्तपडुदर्शनस्थापनाचार्यव्याख्यानमिहासनाधीश्वरसकलवेदार्थप्रका-
शकसांख्यत्रयीप्रतिपालसकलागमनिगमागमसारहृदयवैदिकमार्गप्रवर्तकसर्वतंत्रस्वतंत्रादि-
राजधानिश्री विद्यानगरमहाराजधानिकर्नाटकमिहासनप्रतिष्ठापनाचार्यभूरिवारिमांप्रदायपर-
मादिवाराहदेवताराधकश्रीमद्राजाभिराजगुरूपृथ्वीधराचार्यतुंगभद्रातीर्गनिवासकृपशृंगपुर
चराधीश्वरविजयभवः ॥

श्रीमत्परमहंसयतंद्रिप्रतिपालनाधारमतभवंसागिमर्दनकर्षण्यमतस्थापनपदगुणैश्वर्या-
दयसकलवेदार्थप्रसंगानिपुणहृदयवैदिकमार्गप्रवर्तनीयमचातुर्यमनुष्यांचित्तान्गमिहासनाधी

१. शिक्षा—' श्री : विद्यालंकार '

कृतजिह्वा नानुपेक्ष्य न गुणवत्कलाशेषाणि नानुपेक्ष्य गुरुवरसंप्रदायपरशृंगेरीमठ-
परपट्टभट्टप्रामादिव्यासगणपीठभाग्यसहितमध्यगुणमांद्रशंकरभारतेंद्राः ॥

॥ श्लोक ॥ नानादुर्प्रनिवासभूमितत्त्वाभोजनपाथोनिगौ ॥

॥ उदतुं जगदीश्वरापरवपुः संधारयन्नामतः ॥

॥ विद्या शंकरभारती तव मुधापुष्टे भ्रमन्सर्वदा ॥

॥ प्राग्याणां मुख्यमर्दनो विजयते ज्ञानांधकारापहा ॥

वर्षे चैव पराभवे गजयुगागर्ताक्षमासमितं ॥ द्वीते चैत्रमिते गुरुप्रभुकुलौ
प्रश्रःकृत सादर ॥ १ ॥ नन्वा शंकरमंत्रिकां गुरुवरं श्रेष्ठं जगन्मानितं ॥ विद्याशंकर-
भारतीयतिवरो ब्रूते सभायां स्थितः ॥ २ ॥ मुद्रापुरं समागम्य स्थितं वा कतिचिद्दिनम् ॥
भिक्षार्थं वै समाहूतं प्रभूभिः स्वग्रहं प्रति ॥ ३ ॥ शृंगेरीमठमध्ये तु ह्यस्ति सह्याद्रि-
खंडकम् ॥ तत्र प्रभूकुलोत्पत्तिं पाठारीयातिविस्तराम् ॥ ४ ॥ सूर्यवंशोद्भवास्तावत्पाठा-
रीयास्तु ब्राह्मजाः ॥ पट्टकर्मकारिणो विप्राः श्रत्रियास्तु त्रिकर्मणि ॥ ५ ॥ यजनाध्ययनं
दानं सर्ववैदिकमार्गजम् ॥ इति सत्यमिदं वाक्यं विद्याशंकरभारती ॥ ६ ॥

The original of this Sammati Patra, which was in the house of the late Rajeshri Sundar Bawaji Navalkar, was given to the Prabhus on Thursday, the 2nd of Chaitra Shudha (March April), PrabHAVANAM Sawantsar 1648. (A. D. 1726).

The substance of this Sammati Patra is that in a question for representation being submitted to me by the Prabhu community, I Vidyashankar Bharati, the chief of the Saints, whom the world regard as their highest and most exacted spiritual preceptor, after bowing to Shankar and Ambika, (the God and Goddess) speak while sitting in an Assembly as follows :

When I visited the houses of several Prabhus at Bombay for the purpose of receiving Bhikshya, (alms), I gave my indisputable opinion as follows: In the Shringeri Math there is a work called Sahyadri Khand in which the origin of the Prabhu Caste is given in detail. Under the denomination of Pathariya, Born of the Solar Race, they are called Pathariya, or Bahuja, and while the Vipras (Brahmins) are entitled to perform Shatkarm, these Kshatriyas are entitled to Tri-karm, namely: Yajaham, Dhyanam, Danam; all these are to be performed according to the Vedic Marg. This is the truth, which I Vidyashankar Bharati have spoken.

This Sammati Patra was given to the Prabhus on the day aforesaid. Afterwards a copy of the abovementioned eight chap-

ters of the Sahyadri Khand was sent to the Prabhus by His Holiness from his monastery of Shringeri in the Madras Presidency.

प्रभुसेवक, मुंबई, व. १. अ. ८. नवंबर—दिसंबर १७२६, पृ. ६-७.

३१ मार्च १७२६]

(- ३५० -)

श्री

[शिक्षा]^१

स्वास्त श्री राज्याभिषेक शके ५२ पराभवनाम संवत्सर चैत्र सुत्र तमसी गुरु
वासरे क्षत्रिये कुलावतंस श्री राजा शाहु छत्रपती स्वामी याणी महमद अलद बलद
सेख मैराज महमद वासी दिलहे इनामपत्र ऐसे जे. तुम्ही स्वामीसनीध बहुत दिवस
[शिक्षा]^२ [शिक्षा]^३ राहोन एकनिष्ठतेन सेवा केली. याकरितां तुमचे चालवणे
अवशक जाणून स्वामी तुम्हांवरी कृपाळु होऊन मौजे पिपरी समत कोरगांव प्रां वाडे
हा गांव तुम्हाकडे पेशजी मुकामा होता तो हालीं तुम्हांम इनाम स्वराज्य व मौगलाई
एकून दुतर्फी देव्वाळ सरदेशमुखी सावांवा व इनामतिजाडे व हालीपटी व पेंस्तरपटी
कुलबाब कुलकान् खैराज इनामदार हकदार तुम्हांस तुमचे अवलाद अफलादेस इनाम
करून दिला असे. तरी तुम्ही मौजे मजकूर चतुःशीमा पूर्व मर्यादेप्रमाणे आपले दुमाला
करून घेऊन तुम्ही व तुमचे अवलाद अफलाद अनभऊन मुख्यरूप राहाणी. लैम्बना
लंकार [शिक्षा—“मर्या : देयं रा : जते”]

रंजु सुरू समत सां सा

सुमत मंत्री सरकार

तेरीख ८ साबान मुा मीत अशरीन

धार मुद्र सुरू मुद्र बार बार बार बार

भा. इ. सं. मं. वार्षिक इतिवृत्त, शके १८३७, स्वी. ग्रं. क्र. ११, पृ. २०१—२०६.

१७२६-७ इ. स.

] (- ३५१ -)

श्री

तहनामा राजश्री उदाजी पवार मुा सभा अशरीन मर्या व अत्य तह प्रांत
गुजराथ व माळवा

१. शिक्षा—“वर्धिष्णुर्विक्रम : विष्णोः समुर्विरिय : वामनी गंभुसुर्जा : रमौमुद्रा
शिवरा : जस्य राजते :”

२. शिक्षा—“श्री : राजा शाहु नर : प्रांत हर्ष नीधान : बाजीभाव बाढा : छ प्रधान.”

३. शिक्षा—“श्री : श्रीआई आदि पुर : प श्री राजा शाहु छत्रप : ति स्वामि
कृपानिधि : तस्य श्रीनिवास : परशराम प्रतिनिधि.”

(१) प्रांत मजकुराचा चौथाई व सरदेशमुखीचा येवतियार सर्व तुम्हावर दिव्हा असे. हुजूरान राजश्री बाजी भिवराऊ तुम्हां समामें दिव्हे आहेत. सिका रोव्या कुच मुकाम त्यांचा. परंतु जे करणें ते तुमच्याच येवतियारें करावें. मुलकी तह-रह त्याणीं तुम्ही करावा. तुम्हांविरीज त्यांस हरयेक विचार करावयासी प्रयोजन नाही. येवतियार तुम्हांवर. कलम १

(२) प्रांत मजकुरी जो आकार जमा होईल त्यांत सरदेशमुखी व बाबती चौथाई दस्तूरप्रमाणें काढावी. उरला येवज दामाशाही गणी (गणती) प्रमाणें घ्यावा. शिवंदी तोफखाना व भांडियाचा खर्च सदरहु उरला येवजावरी मोघम काढून उरला येवज गणतीप्रमाणें दामाशाही घ्यावा. मोकासी कोणी न म्हणावा. सारे जमेचा तह येणे प्रां. करावे. कलम १.

(३) दिवाणचे रुपये येक लक्ष बाबती सरदेशमुखीच्या येवजां आधीं वागवें. कलम १.

(४) फौज हुजूरान येईल त्यास दामाशाही जास्ती आधीं दिवाणच्या येवज वागवा. उरले येवज त्याची दामाशाही यावी व तुम्ही घ्यावी. कलम १

(५) जेथे मुकासियाची ठाणां वसलीं असतील तेथे बाबती व सरदेशमुखी काढून उरला येवज ठाण्याचे वेगर्मास घ्यावा. कलम १

(६) चौथाई सरदेशमुखी दिवाणचा येवज काढावा. त्यांत राजश्रीचे देणे वारून बाकी येवज राहील त्यापैकी एक तक्षीस तुम्हांस सरदारीस दिव्हा. घेणे. दोन तक्षीमा आमचे सरदारीस घावे. कलम १

हीं कलमें सारी लिहिली आहेत. पैका मानवर मिळाला तरी येणेप्रमाणें वतावें. पैका कदाचित थोडा मिळाला तरी आधीं दिवाण वागवें. उरले ते सर्वानीं समजावें. दिवाणच्या येवज न ये तोवरी खां. कोणी शिवंदी रोजमरा व दारुगोळा शिवाय घेऊं नये. येकूण कलम १

मालव-साहित्य, इंदूर, व. ३, अं. ३-४. १९३२ इ. स., पृ. १७९-८०: भा. इ. सं. मं. प्रै., व. ८, अं. १-२, पृ. ३९.

१७२६-७ इ. स.]

(- ३५२ -)

[मवा इमरीन]

[फारसी शिक्षा] [फारसी मजकूर]

करीना चाल देशराडेपण भाऊपणियाची देहाये प्रत नेवाभे मुरू मन मुणा झा मूल पुरूप दसखत व सिग्पाव व सिग्स्ता दमर देहात वंगरे ब्रा

मूल पुरूप येक त्यास पुत्र २ दोघे तकसीमा ब्रा मनद फर्मान व दिवानी २ सिरपाव दोन

वडील रामाजी देशपाडिये देहात निमे व इनाम येकराम निमे प्रथम सिंगपाव व सिंगस्त दसर १ येक. पुढें विस्तार जालियासी हिसे रसद देहात वाटणी बदभाऊ आपल्या हिस्वाच्या गावावर दसखतें करून हक इनाम घेत असेत. दसर सिंगस्ता बां साले २ येके साली येकाने जमा ल्याहावी येकाने वगूल ल्याहावा. कागदावर दरवारी जाले तरी जमेवर व बाकीवर दसखात मोहगम देशपाडिये व वसलातीवर दसखत सालाच्या धाणीयाचे नावानें असे. दिवाणचा सिंगपाव झाला तरी वडीलानें कचेरीस घेऊन घरी हिसेप्रमाणें वांटून द्यावा. साले सिंगस्ता तकमीमप्रमाणें असेत.

भाकटे मुधाजी देशपाडिये देहात निमे व इनाम येकराम निमे सिंगपाव वडिलामागे सिंगस्ता दफ्तर दुसरें विस्तार जालियासी हिसेरसद देहात वाटणी बदभाऊ आपल्या हिस्वाच्या गावावर दसखतें करून हक इनाम घेत असेत. सिंगस्ता बां साले तपसील प्रमाणें सिंगपाव याजपैकी वडील घर आहे. त्यानी दरवारी घेऊन सर्वास हिसेरसद भावास वांटून देत असेत. साले दफ्तर तकमीमप्रमाणें असेत.

यादी वर्तनूक दसखत व दफ्तर देशपाडि वडील भाऊ व भाकटे भाऊ

१ वडील भाऊ दसखत मोहगम देशपाडियान म्हणोन दरवारी कागदावर करितो व दफ्तरें दोघाहि भावाची चालत आहेत या चालीचे प्रमाणे

१ प्रा अंबड दफ्तरें सा चालत आहेत

१ प्रा पैठण

१ प्रा नेवासे

३

१ प्रा जालहनापूर दसखत मोहगम देशपाडिये व दफ्तर शामिल

४

१ पाथरी तुमारी कागदावरते दसखत वडीलभाऊ मोहगम करितो. खालती दसखत नांवाची प्रांचा जनाची होत आहेत. दफ्तरें ५ चालत आहेत.

१ प्रा पडदूर मूल पुरुष येक. त्याचे पुत्र तिघेजणा तीन दफ्तरें चालत आहेत

१ प्रा नामीक

१ प्रा सिनेर

४

दसखत वेगळाली व दफ्तरें वेगळाली दोघाहि भावाची चालतात या चालीचे प्रमाणे

१ प्रा राजणी

१ प्रा अकोले

१ प्रा सेवली

दसखतें शामिल दोघाचे नावाची व दसरें शामिल

१ प्रा दाभाडी मूल पुरुष येक विस्तार

१ प्रा सिदखेड मूल पुरुष येक. त्याच

- ४ चौवाच्या हि नावाची दसखते होत ओहत
विस्तार होघो दोघा जणांचीहि दस
खते होत आहेत
- ७ कानुगो सुत्रे अवगगावाद याचे दफ्त- १ प्रा चाकणे मूल पुरुष येक न्याचे पुत्र
रच्या करीन्याचमोजीव प्रगणे दसखत दोघा याचा कजिया श्रीमंत कैलास
शामील व दफतर सालबंदी प्रमाणे वासी याचे वेळेस विन्हे लागला दोघा
१ प्रा रासीन भावाची दसखते होत आहेत
- १ प्रा अष्टी
- १ प्रा पाडिये पेडगौ
- १ प्रा जामखेड
- १ प्रा बांसी
- १ प्रा बारसी
- १ प्रा तांबसी
- ८

१०

दसखत वडील भाऊ कर्मत आहे दफतर धाकटे भाऊ लिहीत आहे या
चालीचे प्रगणे :

- १ प्रा भोकरदन १ अकोटा
- १ प्रा पाटोदे १ प्रा अडगाव
- १ प्रा रोशनगाव १ प्रा जांबूत जळगाऊ
- १ प्रा लोणार १ प्रा पणज माहाराऊ
- १ प्रा मेहकर मूल पुरुष येक याचे पुत्र १ प्रा सुरजी अजूनगाव
- तिथे १ प्रा अबडापूर
- १ वडील भाऊ दसखत करिता ३
- १ धाकटा भाऊ दफतर लिहीत १ प्रा बालापूर ताहाद आलनपूर माहल
- १ मधील भाऊ गेव बांदितो १ प्रा दाहावीस तेथे हि हे चाल आहे

३

- १ प्रा ब्राह्मणी

या सिवाये सुत्रे खानदेश वगड प्रांतीचे हि माहालात चाल आहे, याचा जाव
करून बखर पाहावा. प्रांत पुणे येथे हि चाल आहे

८ फेब्रुवारी १७२७] (- ३५३ -) [फाल्गुन शुद्ध ९ गुरुवार

श्री

राजश्री सिवराव यांची लिखित असे.

रुज.

श्री तीर्थरूप सकल सौभाग्यादि संपन्न मातुश्री बाई वडिलांचे मेवेमी अपत्ये सकल सौभाग्यादि संपन्न जिजाबाई साष्टांग दंडवत प्रणाम विनंति, अवश्य कुशल ता फाल्गुन शुद्ध नवमी गुरुवासर पर्यंत वडिलांचे आसीरवादे करून वर्तमान येथस्थित असे. या नंतर वडिली आसीरवादपत्र पाठविले ते प्रविष्ट होऊन आन दाते पावलो. राजेश्री जगनाथ कचेस्वरबाबा श्रीदर्शन करून हाकी वडिलांकडे आले आहेत. हे सविस्तर निवेदन करिता श्रुत होईल. वरचेवर आसीरवादपत्र येणे. वार्तिकासमवेत पाठऊन सांभाल केला पाहिजे. बहुत लिहिणे तरी वडील असा. हे विनंती.

भारत-सेवक, व. २, अं. १. आक्टोबर १९२८, पृ. १२.

१२ एप्रिल १७२७]

(- ३५४ -) [वैशाख शुद्ध २ बुधवार,
शके १६४९.

श्री

खरीदीखत शके १६४९. प्लवंग नाम सबछरे वैशाख सुा २ वा बुधवार ते दिवसी राजश्री कान्होजी बिन तुकोजी आंगरे मौ का चाकण देशमुख प्रा मजकूर यास हरजी बिन गमजी ठाकूर मोकदम मौजे पिंपरी बा प्रा मजकूर सुा सन हजार ११३६ कारणे खरीदीखत लेहून दिले ऐसे जे. मौजे मजकूरची निमे मोकदमीने वतन आपले आपल्या आत्मसंतापे सालगुदस्ता तुम्हास विकत दिले. त्याचे खरीदीखत लेहून दिले ते समई प्रा मजकूरचे पाटील जे हजार होते त्याच्या शाहिरिया या। खतावरी जाल्या. बाकी गावगनाचे पाटील व मौजे मजकूरचा कुलकर्णी व बळते हजीर नवते, त्याच्या साक्षी जाल्या नाहींत. त्यास हाकी प्रा मजकूरचे पाटील व बळते आले आहेत. त्याच्या साक्षीनी पत्र करून देणे म्हणून तुम्ही मागितले. त्यावरून आपण प्रा मजकूरचे पाटील वगैरे आले होते त्यास हे वर्तमान मागितले. त्यानी तेविशई आपणास नसीहत केली की हरजी पाटिला वतन विक नको. देशमुखापासून तुबा रूपये घेतले आसतील ते आम्ही अवघ मिळून देतो आणि खरीदीखत सालगुदस्ता लेहून दिले आहे ते हि मागून घेतो म्हणून बहुत प्रकाश मागितले. याच प्रकारे आपले गावीचा माहादाजी मोरेस्वर जोमी व कुलकर्णी त्यानी आपणास मर्मावेत केले. परंतु आपल्या चिताने पहिलेच येऊन सालगुदस्ता आपण वतन मौजे मजकूरचे निमे मोकदमी मानपान वडीलपण होलीची पोली मिरालसेट आदिकरून दिली त्यानी

कांहीं नौदिवार होत नाही. आपण पंढरी भवत करून दिले आहे. हल्ली तुमच्या माथीनी खरीदवत करून देतो म्हणून प्रा मजकूरच्या मोकदमास व मौजे मजकूरच्या कुलकर्णी यासी जाव दिल्या. त्यावरून त्याची निशा होऊन हल्ली हे खरीदवत लेहून दिले आहे. मौजे मजकूरची निमे मोकदमी आपली होती ते तुम्हास दिली आहे. तुम्ही आपल्या लेकराचे लेकरी निमे मोकदमी मानपान चडीलपण होलीची पोली मिरालमेट वाडिलपणाने मान समवेत वतनाचा उपभोग करणे. आपणास व आपले तऱ्हेचा कोणी आभेल त्यास आर्था आर्थी समंभ नाही. आपली निमे मोकदमीचे वतन तुम्हास दिल्याची किंमत रुपये ७०० सातसे करार केले ते वारले. आपले रजाबंदीने करार होऊन आपण वतन तुम्हास दिले आहे. आपला तक्षीमदार दताजी ठाकूर चिन आमाजी ठाकूर निमेचा आहे. त्याचा तो अनभवील. निमे मोकदमी आपली. ते आत्मसेतोपे तुम्हास दिली आहे. आपली काली व पांढरी तुम्ही आनभवणे. आपले निमे मोकदमीचा इनाम तुमचे स्वाधीन केला आहे. तुम्ही आपला भोगवटा स्वामणे. आपला घरठाणा मोकदमीचा आहे तो आनभवणे व सेतेहि आनभवणे. हे खरीदीवत लेहून दिले. सदी. निमा नांगर.

बिा माहादजी मोरेवर जोसी व कुलकर्णी मौजे मजकूर

साक्ष मौजे मजकूर

महावर्जी चिन गणोजी	राहूजी चिन बाबाजी सुतार	संताजी वा कन्होजी परीट
वाळीज चौगुले	किंकरे	मोगरी
सतमाहाल चिन	सकरोजी चिन बापोजी	आबा नाक चिन नाव नाक
आनमाहाला अपसा	चांभार	एकनाक चिन खंड नाक एस
		नाक चिन नावनाक महार

साक्ष प्रा मजकूर का मजकूर

भावजी चिन भानजी कड मोकदम का मजकूर.

संभाजी चिन जावजी नाईक भोसले
नाईक वाडी १

भावजी नाईक चिन बगोजी नाईक
भोसले नाईक वाडी १

थलकरी माळी व कुणबी

१ येमोजी चिन गयजी पठारे

१ खंडोजी चिन संतोजी नाणेकर

१ कान्होजी चिन बोलाजी खगत्रे

१ आबाजी चिन रवमाजी मेदिनकर

देवजी चिन रवमाजी पा मो निा नागर
व जानो सिवदेव जोसी कुलकर्णी व
गोमाजी चिन संतोजी आगडे चौगुले
मौजे कालोस थलकरी मौजे मजकूर

१ येसाजी खैरा

१ सावजी पोदवडा

१ रघोजी वाटेकर

१ सयाजी भाडले

४

मौजे निघोजे सुभानची चिन मालजी
एलवडे मोकदम १

मौजे माहलुगे

१ सिंदोजी चिन सिमाजी पा माहा

१ विठोजी बिन मोत्याची बाकोळ

शुंगकर मोकदम

१ मावजी बिन स्वावजी खेडकर

१ बिया सखो माणकेस्वर कुलकर्णी

१ बाळोजी बिन मालजी भुजबल

जोसी

१ रतन माळी बिन भिममाळी मेहनं

२

१ पद माळी बिन नागनमाळी सेवकरी

मौजे अविठाण

१७

राणोजी बिन सेटयाजी वाडगा

१ रायाजी बिन जावजी पा माडेकर
मोकदम

१ खंडमाळी बिन हरमाळी काटगा

१ बिया कुमाजी गोविंद जोर्मा कुल
कर्णी मौजे बिरदवाडी१ बाप माळी बिन ज्ञान माळी
खेडकर१ बहिरजी बिन प्रावजी काळदेके
मोकदम१ राण माळी बिन मोतवाडी बिन
तवडा१ बिया सखो माणकेस्वर जोर्मा
कुलकर्णी

१ सुर्याजी बिन मोर माळी

२

१ कान्होजी गाडपिळा बलुते

१ सख जोषी बलद कमल जोर्मा का
मजकूरमौजे कुरकुडी देवजी बिन कान्होजी
भोक्से मो(क)दम १

१ तान्हाजी बलद दसमाजी सुतार

मौजे कंदी

१ पालाजी बिन लखजी कुमार

१ मल्हारजी पा टोकले

२ परीट

१ भिकाजी बिन ण्साजी जखाते
चौगुले

१ देवजी बिन रामजी परीट

२

१ सिवजी बिन जयेंतजी परीट

मौजे मलकर नामाजी वरपा चौगुले १

२

मौजे कोयेली

१ बावजी बिन रायाजी लोहार

२ बावजी पा कास्तर थ मेकोजी
कोलेकर

१ संत माहाला बिन जान माहाला

१ बिया गोविंद विश्वक कुलकर्णी व
जोसी

१ राणोजी बिन सटवाजी चाभार

१ माहाद नाक माहार

१ भिकाराम मौजे पिपले

१ त्रिंबकजी बिन माहादजी पा बळेकर
उमाजी जगतापमौजे बडगाव घेनंद रामजी पा सुमानजी
पा घेनेर १

१ आवजी पा बिन आपाजी बंडभर

मौजे सेल्गाव

१ त्रिंबकजी व लको चौगुले

१ चांदजी बिन आमाजी पा आवडी
मौजे कुरली गूणाजी बिन बागडा १

१९ जुलै १७२७]

(- ३५५ -) [श्रावण शुद्ध १३ पुष्यवार.
रा. श. ५४; ११ जिल्हेज,
समान अशीन मया अल्फ

श्री

[शिक्षा]^१

स्वामिंश्री गज्यामिपेक शके ५४ प्लवंगनाम संवत्सरे श्रावण शुद्ध त्रयोदशी
सौम्यवासरे शत्रियकुलावतंस श्री राजा शंभुलवर्षति स्वामी याणी राजश्री मुक्तेश्वर
गोमावी विन्न आकण्णा गोमावी गोत्र अत्रि वास्तव्य मौजे कुळदवाड यांस दिव्ह
इनामपत्र ऐसे जे, तुम्ही शस्त्रचे मुक्कामी स्वामिसन्निध येऊन विदित केले की आपण
[शिक्षा] [शिक्षा] कुटुंबवत्सल आहां. योगश्रेमास कांही उपजीविका नाहीं.
आपले पणजे राजश्री थोरले मुक्तेश्वर गोमावी हे श्री एकनाथ स्वामींची कन्या गंगा
बाईचे पुत्र. यांचे वृंदावन मौजे तेरवाड, प्रा रायबाग येथे आहे. तेथील पूजा उत्साह
ब्राह्मणसंतर्पणादिकांची अनुकूलता होयमारिगें करावयासी महाराज धर्मपरायण आहेत.
म्हणून तुम्ही विदित केले. त्यावरून मनास आणितां तुम्ही बहुत भले भगवद्भक्त
गायनविद्येश्रुत अति निपूण तुमचे कुटुंबाचा योगश्रेम चाले व थोरले मुक्तेश्वर
गोमावी यांचा वृंदावनमहोत्सव होय ऐसे केल्याने स्वामीस परम श्रेयस्कर पाहोन
स्वामींनीं यांस मौजे तेरवाड प्रा रायबाग मुभा प्रांत कोल्हापूर हा गांव पेशजीच्या
मुकाशियाकडून दूर करून इनाम कुलवाच कुलवाच हाथीपट्टी व पैसापट्टी जलतर
वृणपापाणनिधिनियमाहित म्हीज इनामदार व हक्कदार करून सर्वमान्य करून
दिव्हा असे. येथिंशा देशाधिकारियांस व ग्रामाधिकारियांस व वस्करडांस अल्हादिदा पत्रे
सादर केली आहेत. तरी तुम्ही मौजे मजकूर पूर्वील यादीप्रमाणें स्वाधीन करून येण
आणि इनाम तुम्ही व तुमचे पुत्रपौत्रादि वंशपरंपरेने अनुभवून आपला योगश्रेम व
वृंदावनीं महोत्सव ब्राह्मणसंतर्पणादिक सांग चालवून स्वामींचे व स्वामीच्या राज्याचे
अर्गीष्ट चिंतन भगवद्भजन करून मुख्यरूप राहणें. जाणजे. निदेश समझ. मोर्तब.
ना ११ जिल्हेज मुा मन समान अशीन मया व अल्फ.

रुजू. मुरू सूद बार बार

ग्रंथमाला, पु. क्र. १२, पृ. २-३.

२३ सप्टेंबर १७७७]

(- ३५६ -) [आश्विन वद्य ५ शनिवार.
रा. श. ५४.

श्री

श्रीकृष्णजयराम

स्वामिं श्री गज्यामिपेक शके ५४ प्लवंग नाम संवत्सरे अश्विन बहुल पंचमी संत
१. शिक्षा— श्री : प्रतिवचंद्रांवेव : वरिणुविचंद्रांवेव : शंभुलवर्षतेमुद्रा :
रामसुनोर्विराजते ॥ १.

वासरे श्रवित्येकुलावतंस राजा शंभु लवप्रती स्वामी याणी देशमुख व देशपांडे का निवसोड-मार्दणी मुभा प्रांत खटाउ यासि आज्ञा केली यैमीजे. राजश्री रुद्रमुनि [शिक्षा]^१ [शिक्षा]^२ संप्रदाय श्री स्वामी याचे मठाकडे अतीत अभ्यागत आज्ञाचाचे आनकालतेस मौजे वडगाव का मजकुर हा गांव इनाम सर्वमान्य पहिले पासून चालत आहे. त्याप्रमाणे पुढे ही सुरक्षित इनाम चालविल्याने स्वामीस व स्वामीचे राज्यास कल्याणावह याकरिता मौजेमजकुर श्री चे मठाकडे पेंसजीपासून इनाम चालत आला आहे त्याप्रमाणे पुढे ही चालवायाची आज्ञा करून तुम्हांस हे आज्ञापत्र मादर केले असे. तरी तुम्ही हे जाणून मौजेमजकुर पूर्ववतप्रमाणे श्री चे मठाकडे इनाम सर्वमान्य चालवीत जाणें. प्रतिवर्षी नवीन पत्राचा आक्षेप न करणे. या पत्राची प्रती लिहून घेऊन असल पत्र भोगवट्यास परतोन देणे. निदेश समस्त. [शिक्षा—मर्यादेय विराजते]

रुजु मुरनवीस बार सुरुसुद बार

भा. इ. सं. मं. वार्षिक इतिवृत्त, शके १८३७, स्वी. ग्रं. क्र. ११, पृ. ३१६.

२५ सप्टेंबर १७२७] (- ३५७ -) [२० सफर, समान अश-
रीन मया अलफ

श्रीसुबराज

[शिक्षा]

आज्ञापत्र समस्त राजकार्यधुरंधर विश्वासनिधी राजमान्य राजश्री हिकुनाय घोरपडे सरदेसमुख समलकतमदार ता मोकदमानी मौजे वडगाव कार्यात निमसद-मायणी मुभा प्रांत खटाउ मुहुर सन समान असर्गेन मया अलफ. राजश्री रुद्रमुनि संप्रदाय श्री स्वामीचे मठास अतीत अभ्यागतास अन्नलेवावहल पहिले पासून चालत आहे. हाली मौजे मजकुरची सरदेसमुखी इनाम करून दिली आहे. मौजे मजकुरची खेडणी आकाराप्रमाणे सरदेसमुखीचा हक दरसदे रुपये १० दाहः प्रा विळाउजुर देत जाणे. वरुदा प्रतिवर्षी नवीन पत्राची आपेक्षा न करिता या पत्राची प्रती लिहून घेऊन मुख्य पत्र भोगवट्यासि परतून देणे. छ २० सफर, पा हजुर रुजु [शिक्षा—'लेखन मर्यादा']

भा. इ. सं. मं. वार्षिक इतिवृत्त, शके १८३७, स्वी. ग्रं. क्र. ११, पृ. ३१७.

१ शिक्षा : श्री : राजा शंभु छ : वरपति हर्षनिधान : गधुनाश्रमुत तिमा : जी पंडीत मुख्य : प्रधान.

२. शिक्षा—श्री : श्रीआई आ : दि पुरुष श्रीराजा : शिवलवप्रति स्वामि : कृपानिधी तस्य प : रहराम च्यंबक : प्रतिनिधि .

३० सप्टेंबर २००७] (- ३५८ -) [२५ सफर, समान अशरीन
मया अलफ

जयराम

श्री

छ मा अनाम देशमुख व देशपांडिये कयौत निबमोड मोर्दणी सुभा प्रांत
खटाव यासी जयसिंग जाधवराऊ सेनापती जफतनमुलक मुा समान अशरीन मया
अलफ. राजेश्री रुद्रमुनी संप्रदाय श्रीस्वामी याचे मठाकडे अतीत अभ्यागतास अन्न
छेत्राचे अनकुलतेस मौजे वडगाउ का मजकूर हा गांव इनाम सवमान्ये हुजूमन
[शिक्का]^१ पहिले पासून चालत आहे. त्याप्रमाणे पुढेहि इनाम सवमान्य पूर्वतर
जे उत्पन्न होत जाईल. ते गावास ताकीद करुन पावीत जाणे. साल दर साल ताजे
मनदेचा उजुर न करणे. या पत्राची प्रती लेहुन घेऊन असल पत्र, भोगवटीयासि पत्र
परतुन देणेविशीं हुजरून राजेश्री स्वामीचे राजपत्र हि तुम्हास आलाहिदा स्महर
आहे. त्याप्रमाणे वतत जाणे. जाणजे. रा छ २५ सफर.

भा. इ. सं. मे. वार्षिक इतिवृत्त, शके १८२७, स्वी. ग्रं. क. ११, पृ. ३१६ ३१७.

३ नोवेंबर १००७] (- ३५९ -) [मार्गशीर्ष शुद्ध १
शुक्रवार, रा. श. ५४

श्री

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके ५४ प्लवंगनाम सवळरे मार्गशीर्ष सुध प्रतिपदा
भुगुवासरे क्षत्रियकुलावतस श्री राजा शंभु छत्रपती स्वामी याणी मोकदमानी मौजे
येकळारे ता वेलापूर प्रा सगमनेर यासी आज्ञा केली ऐसी जे. मौजे मजकूर दरगा
[शिक्का]^२ [शिक्का]^३ हजरत शाहा शरीफ पीर मुकाम आमदानगर यास
इनाम देखील सरदेशमुखी राजश्री शाहु राजे याणी दिव्हा आहे. त्याप्रमाणे स्वामीनी
इनाम सरदेशमुखी देखील दिव्हा आहे. तुम्ही यासी रुजु राहोन सरदेशमुखीचा ऐवज
पीरजादे याकडे वसूल देणे. या मनदेची तालीक लेहोन घेऊन असल मनद भोगवटि-
यास पीरजादे याजवली परतोन देणे. निदेश ममक्ष [शिक्का—'मर्यादेय विराजते.']

रुजु सुरनवीस मुद मुद बार

भा. इ. सं. मे. वार्षिक इतिवृत्त, शके १८३६, स्वी. ग्रं. क. १७, पृ. १८४.

१. शिक्का—'श्री : शंभु छत्रप : ति चरणी ददभा : व सेनापति ज : यसिंग
जाधवराव.'

२. शिक्का—'श्री : राजा शंभु छ : त्रपति हर्षनिदान : सुनाथसुत तिमः : जी पंडीत
मुख्य : प्रधान.'

३. शिक्का—'श्री आर्द्र आ : दि पुरुष श्री राजा : शिघ्र छत्रपती स्वामि : कृपानिधि
तस्य प : शुराम अयंक : प्रतिनिधि.'

६ नवंबर १७२७]

(- ३६० -) [मार्गशीर्ष शुद्ध ४ सोमवार
सा. श. ५४

श्री

स्वास्ति श्री राज्याभिषेक शके ५४ प्लवगनाम सवत्सरे मार्गशीर्ष शुद्ध चतुर्थी
शुद्धवासे क्षत्रिय कुलवत्सम श्री राजा शंभु छत्रपति स्वामी याणी राजश्री सुभद्रागनी
व कारकुनानी सुभे लक्ष्म व कर्मावसदागन व बाजे यांसि अज्ञा कैली ऐसी जे. मौजे
[शिक्षा]^१ [शिक्षा]^२ यकलार परगणे संगमनेर हा गाव दरगाह दजगत शाहा
दारीफ पीर मुकाम आमदानगर यासी इनाम आहे. तेणेप्रो. स्वामी करार केले असे.
तरी तुम्ही मौजे मजकुरास मुजादीम न होता कोणोविसी उपसर्ग न देणे. ताकीद
असे. जाणजे. निदेश समस्त. [शिक्षा "मर्यादेय विराजते"]

सुरु सुद्ध वार

रुजु सुरनवीस

मा. इ. सं. मं. वार्षिक इतिवृत्त. शके १८३८, स्वी. ग्रं. क्र. १७. पृ. १८३.

जून-जुलै १७२७]

(- ३६१ -) [जिल्काद, समान अशरीन
मया अलफ आषाढ

हिसेब जमा पैबज सरकार विद्यमान्य राजश्री पंताजी मिवदेव मुद्गर मन समान
आसरीन मया अलफ माहे जिल्काद ऊर्फ आषाढ मास यकूण जमाई का

४६०० राजश्री पंत प्रधानपैकी

१५०० गुा रामजी नाईक

३१०० गुा बालाजी आनंत

४६००

५०० यादो सामराज माम+पैकी पैबज रमत पैतकी
आसे

१३५७३ कर्जे गुजराथ सावकागचे आषाढ...

१९०० राजश्री स्वामी पैकी या सुभंगारी
गोसावी

२०० वामुदेव खराट

२०० मोने आनंत

३०० नानाजी खुनाथ

१. शिक्षा—'श्री : राजा शंभु छ : वपति हर्षनिदान : शुनाथमुत तिमा : जी पेडीन
मुख्य : प्रधान.'

२. शिक्षा—'श्री आई आ : दि पुरुष श्री राजा : शिव छत्रपती स्वामि : कृपानाथ
तस्य प : शुराराम व्यंबक : प्रतिनिधि.'

२०९७३ गुा बालाजी आनत

३००० साहाण गुा रामजी

७९७३ गुा बालाजी पंत

४००० किता

८०० आतवा भिडे

४०० ब्रलिंगमगीर

२०२५ जान शकर

५०० किता

२२४८ सुमरेगीर

७९७३

१०९७३

२३५७३

४० चिंटको नीलकंठ चिंटनीस

१३६१३

२० यशवतराय माहादेव व्याजगीपेंकी माल मजकुरने
द्व माहे पैकी

१८७६१

महाराष्ट्र स्वर्ण योगेप्रमाणे रुपये

१८६७२ = देणे व्याजगीपेंकी गुा गोमाची राम

२१५० भजमनगीर

२२३३ तीर्थगीर

२००० भगवंतगीर

२१४ शामगीर गोसावी

२६६ कमलगीर

२५० धरणगीर

९०० गंगागीर

६०० सरुपगीर

३०० सुरतगीर

२००० रुपपुरी पुसेसावलीकर

५० बालैजती

५२८ रुपपुरखुर्दे

१२५ नदुगीर गोसावी

२५४ मुरलोगीर

३० संभुगीर
 २००० +णगीर
 १५०० +चमाणपुरी
 ४० +मानगीर
 २२८४१= वसवंतगीर
 १०० कृपाराम
 २१८४१= किता
 २२८४१=
 ४०० बलिरामगीर गुा
 बालाजी आनत

भा. इ. सं. मं. त्रै., व. ६, अं. १-८, पृ. ९५-९६-

११ फेब्रुवारी १७२८] (- ३६२ -) [११ रजब, समान अशरीन मया अलफ.

श्री

राजश्री देशाधिकारी वर्तमान व भावी पा नासाक गोसावी यासि
 छ अग्वंडित लक्ष्मी आलकृत राजमान्य स्या चिमणाजी पंडित प्रधान मुहम्मन
 समान असरीन मया व अलफ. राजश्री मांसा मन्हार है राज्यांतील पुरातन सेवक. या
 निर्मित्य यांस इनाम मौजे मोहू पा मजकूर हा गाव पूर्वीपासून वंशपरंपरेने दिव्हा
 आहं. त्याप्रमाणे हालीं करार असं. तरी तुम्ही मौजे मजकूरस ताकीट करून पेशजी-
 प्रमाणे सुरलीत मारनिलेकडे चालवणे. या पत्राची प्रती देहून घेऊन दे पत्र माग-
 वटियास देणे. जाणिते. छ ११ रजब. आज्ञा प्रमाण. [शिक्षा—लेख : न सीमा
 स : मुलसति] [शिक्षा— श्री : राजा शंभू छ : त्रपति हर्ष निश : न दामोदर
 सुत चि : मणाजी पंडित : मुख्य प्रधान.

भा. इ. सं. मं. त्रै., व. ८, अं. १-२, पृ. १०५.

११ फेब्रुवारी १७२८] (- ३६३ -) [फाल्गुन शुद्ध १३ रविवार.
 रा. श. ५४; ११ रजब
 समान अशरीन

[शिक्षा]

स्वस्ति श्रीराज्याभिषेक शके ५४ फल्वंग नाम संवत्सरे पान्वाून शुभ त्रयोदसी
 भानुवासरे क्षत्रीय कुलावतंस श्री राजा छत्रपति स्वामी यांणी राजश्री मांसा मन्हार

१ शिक्षा— ' श्री : प्रतिपक्षदरेखे : व वर्षीणावर्षीयव : दिना संभुलवप : तेषुद्रा राम
 सूनो : विराजते.'

उपनाम मेडजोगी गांव कौशीक यासी दिव्हे इनाम पत्र जेंम जे. तुम्ही स्वामीच्या [शिका] [शिका] राज्यातील पुरातन वडिलवाड्यांपासून हा काळरीत येकरून निष्ठेने सेवा करीत आहा. तुम्ही स्वामीमनीष विनंती केली की राजश्री आहाराजे यांगी मौजे मोहू पा नाशीक हा गांव इनाम करून दिव्हा आहे व ता कयात मावळ येथे आपले बतनाचे गांवी निमे चावर जमीन दिव्ही आहे. माहाराजानी कृपाळ होऊन सदरहूप्रमाणे मनदा मादर करावयास आज्ञा केली पाहिजे. म्हणून तुम्ही विदित केले. त्यावरून मनास आणितो तुम्ही पुरातन सेवक. तुमचे चालवणे स्वामीस परम अवश्यक. यास्तव स्वामी तुम्हावरी कृपाळ होऊन तुम्हास इनाम कुल बाब कुल कानू हालीं पटी व पेस्तर पटी जल तरू पापाण निधि निश्चेपमहीन खेरीज हकदार व इनामदार करून इनाम मौजे मोहू पा विधे

१. मौजे वडगाव बु।

ता कयात मावळ पैकी नाशीक सरकार संगमनेर हा गाव देह

०१॥ मौजे वारंजे

०१॥ मौजे वडगाव खुद

येणेप्रा गाव येक व जमीन विधे चावर निमे याप्रमाणे तुम्हास इनाम दिव्हे. असे. अन्दाहिदा समदा आहेत. तरी तुम्ही सदरहू प्रा इनाम गाव व निमे चावर जमीन इनाम तुम्ही व तुमचे पुत्रपौत्रादि वंशपरंपरेने अनभरणे. निदेश समझ. [शिका- 'मर्यादेय विराजते']
तेरीख ११ रजब सुदरमन समान अशरीन.

कज मुक सुद बार बार

भा. इ. सं. मं. त्रै., व. ८, अं. १-२, पृ. १०५-१०६

६ दिसंवर १७२८]

(-३६४-) [१५ जमादिलावल, तिसा
अशरीन मया अलफ

[शिका]

आजापत्र राजश्री पंतप्रधान ता मोकदम मौजे भिवडी ता कोपटार प्रात पुणे सु। तिसा आसरेन मिया आलफ. मौजे मौजकर खडोजी भिताडा चाकर सरकार याणे सेत केले आहे. पीक होऊन गोळा करून ठेविले आहे. त्यासी तुम्ही कटकट कागता म्हणून हुजूर विदीत जाहले. तर खडोजी मजकूर चाकर सरकारचा आहे. त्यासी सेत बतनात दिव्हे आहे. तर तुम्ही खडोजी जवळ कटकट सर्वथा न करणे. दाणे यासि नेऊ देणे. कज... करणे कजिया आसिला तर हुजूर...मौजे मजकुरी कजिया न करणे. खडोजी मजकुरास सेत मळून दाणे नेऊ देणे. फिरान बोभटा येऊ न देणे. जाणिजे. १५ जमादिलावल पा हुजूर. [शिका- 'लेखन सीमा']

भा. इ. सं. मं. त्रै., व. ७, अं. १-४, पृ. ५४-५५.

१८ दिसेवर १७२८] (- ६६५ -) [२७ जमादिलावल, तिसा
अशरीन मया अलफ

मो अनाम देशमुख देशपांडे कसबे कामेगांव यांमि श्रीनिवास परशुराम
[शिक्का]^१ प्रतिनिधि मुद्दुर सन तिसा अशरीन मया अलफ. हरिमस्तपरायण
राजश्री श्रीधर गोमावी विन ब्रह्मानंद गोमावी गोत्र वशिष्ट मंत्र वाजमनेई
वास्तव्य श्रीशेख पंढरपुर हे बहुत थोर सत्पात्र यांचे चालविल्या राज्याम
श्रेयस्कर असे जाणून मौजे टाकली तो मजकूर पेशजीच्या मुकाशियाकडून दूर
करून हाली कुलवाब कुलकान् देखील हाली पट्टी व पेस्तर पट्टी सर्वस्व देखील इनाम
तिजाई इनास दिव्हा असे. तरि मौजे मजकूर चतुःसिमापर्वक हद्दे प्रमाणें दमाल
करून पुत्रपौत्रादि वंशपरंपरेने इनाम चालवित जाणे. प्रतिवर्षी नूतन पत्राचा
आक्षेप न करणे. या पत्राच्या प्रती लेहून घेऊन अस्सल पत्र भोगवटियाणि पर
तोन देणें. ल २७ जमादिलावल. निदेश समक्ष.

~~~~~
विविधज्ञानविस्तार, पु. ४^०, अं. १ जानेवारी १९१४, पृ. ९.

इ. स. १७२८ सुमा

(- ३६६ -)

श्री एकविरा अंबा प्रसन्न

राजश्रिया विराजित राजमान्य राजश्री विठ्ठलगव देवाजी दिवाण साहेब शेर
बडोदे प्रांत बडोदे गुजराथ स्वामींचे सेवेसी :— पोष्य गोविंद गमाजी व गंगा
आत्माजी प्रभु वैद्य देशकुलकर्णी व गांवकुलकर्णी तपे कानदयांरे प्रांत मावले
कृतानेक साष्टांग नमस्कार विनंत. उपरि. येथील कुशल जाणून स्वकीय कुशल
लेहित असले पाहिजे. विशेष आपली स्वारी हकडे मावले प्रांती आलियावगि
आम्हांसीं विचारिले जे : आपले वाडवडिली मोठा पराक्रम केल्या व मोठ मोठ्या
मोहीमा केल्या असे आम्हां कांहीं लेखांतरीं व तोंडी सांगण्यावरून समजते. तरी
आपल्या वडिलांनीं कोणकोणत्या ठिकाणावरी मोहिमा करून गड कांठ व गांव जिंत
केले व पूर्वी महाराजांस व जांबास उपयोगी पडले ही हकीकत श्रुत व्हावी ऐसा बहुत
इच्छा आहे. तरी वाडवडिलांच्या कीर्तीचा करीणा सविस्तर लेहून पाठावल्या पाहिजे
म्हणून स्वामींनीं आज्ञा केली. त्यास मागील करीण्याची माहिती आम्हां कागदापत्रा
अस्सल यावरून व वाडवडिलांनीं आपले मुखें सांगितल्यावरून हकीकती निवेदन
करितो जे वितपशील :

आपल्या सर्व कायस्थ प्रभु जातीचे राहण्याचे ठिकाण अयोध्यापुरी होती व
तेच स्थळीं आपले वाडवडिल राहात असवे. पूर्वापार राजेरजवाडे आपले जातीचे
१. शिक्का :- ' श्री आई आणि पुरुष : श्री राजा शाहू छत्रपति : स्वामी
कृपानिधि तस्य : श्रीनिवास परशुराम : प्रतिनिधि. '

होते व सर्व कुले पदगुण ऐश्वर्य संपन्न ते प्रांती रहितवाम करीत होती. या प्रां आपले गोष्टीची विज्ञोद्वी ते नगरी आपाप आह. अस्तु: आपली जाती ते स्थली सुक्खेम रहितवाम करीत असतां पळेच्छानें बहुत ताप दिला त्यामुळे आपली जाती तो मृदग्य सोडून जिकडे तिकडे पडले लागली. ऐशा समयांत आपले वडिल कोड प्रभु पळून दक्षिणेंत आले. त्यावेळी कोड प्रभु हे अल्पवयी होते. त्यांनी एका मराठी बादशहाचे पदरी सरदारपार्शी ओळखी पाडून चाकरी पत्करिली. त्यावेळी महाभद्रशाह पादशाह वक्तावरी होता. त्याचे कारकीर्दीस त्याचे सरदारांनी गनीमाड केली व दक्षिण मावळ प्रांत पते केल्या. तेव्हां कोड प्रभूचा आधार तुदंग ते अल्हाउद्दीन हुसेन पादशाहाकडे गेले व तेथही नोकरी पत्करिली. कोडोचा तो फार नणावले ब्राह्मणीवरी गर्जुनी जमाव करून चाल केली. अशावेळी कोड प्रभूनी जिवाकडे न पाहातां उपयोगी पडले असे मनांत आणून पादशाहाही (नी) बोलाऊन नेऊन शाबास केली व परगण्यांतील देह ३३ तेहतीस येथील देवकुलकर्णी व गांवकुलकर्णी व इनामती व इमथनी हक्क लघाजिमें गांव सेते पालपाळणुकी (पालपाळणुकी) वगैरे असे करार करून दिले. नंतर कोडोचाना फर्माविल्याप्रमाणें दिवाण जफरगई करूं लागले. कोडोचानी आपल्यास कुटुंब चउईल नामक अधिकारी कायस्थ प्रभु शत्रियाची कन्या केली होती. तिचे पोटी विमोचा नांवाचे पुत्र जाले. कोड प्रभु एकसे (जे) पांच वर्षाचे होऊन मृत जाले. ऐसी वडिलवाणी आहे. कोडोचा मृत जाल्यावर विमाजी कारभार करूं लागले. त्यावेळी त्यांस मातुलपक्षाकडून पुत्कळ मदत होई. पुढें कालगतीने विमाजी मृत जाले. त्यांसी पुत्र गोविंदराव होते. जाल्यावर पादशाह दिल्लीवर जाली. ऐसियासमयां बेटर (री) नवीन पादशाहा बमला. त्याणी गोवि. दरावाम बोलावून मेलें व करीगा विचारून भारील इनाम चालविण्याची रजा फरमाविली. दिल्लीचा बादशहा बाबरशाह मृत जाला. ते समई हमाई (हुमायून) लग्नावरी येमला. त्यासी गनीमांनी हाकाल्या. ऐशावेळी वय बरेच होऊन होऊन गोविंद प्रभु मृत जाले. गोविंद प्रभुस वडील तिमाजी, दुसरा कोडो प्रभु व धाकटे माहादजी प्रभु ऐस तिचे पुत्र होते. त्यापैका माहादजी प्रभुचे नक्कल जाहले व तिमाजी व कोडोजी प्रभु राहिले. गोविंदराव निवर्तल्यावर त्यांचे वडील पुत्र त्रिमलराव कारभार करूं लागले. त्रिमलराव बहुत मुर्ते होते. त्याणी उत्तम रितीने दिवाण गफुराई चालविली. पादशाही बहुत चांगली. त्यांनी त्रिमलरास बोलाऊन नेऊन मौजे विझर तपे कानदखोरे इनाम करार दिले व पत्रही करून दिले व त्याची तालिक आहे. अस्सल पत्र वाढनें ग्वाले. त्रिमलराऊन कालगतीने कालानें गांठले. त्यांस पुत्र रुद्राजी प्रभु होते. ते पूर्ववत वडिलवृत्ति चालवूं लागले. पुढें त्यानाचे राज्य मावले. फार राज्यांत कंथला पडली. त्यामुळे आदिलशाह कुतुबशाह, निजामशाह, बरीदशाह ऐसी पादशाह जाली. आदिलशाह व निजामशाह ऐसी मावळ प्रांत वांटल्या गेला. का...रुद्रोवास प्राप्त जाला. त्याणीं बाजी दुसरे तिमाजी तिसरे बालाजी ऐसे तिचे पुत्र. पोां वडिल बाजी व तिसरे

बालाजी यांचे बहुत जाले. तिमाजी राहिले. तिमाजी लहानपणापासून मोठा शूर असे. घोड्यावर बसणें, गोफीण मारणें, दांडपट्टा खेळणें वगैरे शूरत्वाच्या कला त्यास उत्तम येत असत. वडील निवर्तल्यावर तिमाजीमीं पादशाही बोलाविले. तिमाजी ठाणीयाम गेले. करीणा सांगितला व अभयपत्र चालवणुकीचे दिले. ते घेऊन दिवाण राफुगई कसं लागले. यवनीं जाच बहुत जाला. त्यामुळें मनांत बहुत ताप पावले व पेशिया दृष्टाचे राज्यांत राहणें हित कैचे. परंतु ज्याचे अन्न खादले त्यास इलाज कोण ऐसे वाटो लागले. तो करनाटकी शाहाजी भोमला विजापुरचे पादशाहाची चाकरी करीत होता. त्यास जाववाचे कऱ्येचे पोटी शिवनामें शूभू अवतारिला. पुत्र उत्पन्न जाला होता. त्याणीही लहानपणापासून दांडपट्टा खेळणें, घोडीवर बसणें, गोफीण मारणें वगैरे कला साध्य केल्या होत्या. त्यास आपले राज्य असायें हे यवन नजरेत नकोत असें वाटो लागले. परंतु या कामास कोणी हुशार माणूस मदत कराव तरच हे काम होईल. परधीं ते न होई. असे मनांत आणून तलासी लागले. तां तिमाजी प्रभूचा तलास लागला. तिमाजीस बादशाहानें राईर परगण्याचे मालक केंद्र आहे व त्याचे प्रांती कांहीं गडकोटही आहेत. तरी त्यांसच आणवायें असें मांगीत बाजी पासलकर यांस पाठविले. बाजीनें तिमाजीकडे हे वर्तमान विदित केले. तिमाजीस ती गोष्ट मानवली व प्रथम तोरणा किल्ला फत्ते करून देता व लोक मदतीस देतां असें वचन देऊन बाजीस ग्याना केले. महाराजांस वर्तमान मांगते जाले. ऐकून फार कुशल जाले. नंतर तिमाजीने तपे कानदखेणें येथील गांव-गडांचें लोकांची सल्ला केली व लोकांचा जमाव घेऊन महाराजांचे जमावार्शी मिळाले. गडावर चाल केली. वरील किल्लेदारास मुकरा केला व तोरण किल्ला शकें १५६८ (१६४६-७ इ.) च्या सुमारास हस्तगत करून घेतला. त्यावेळीं तिमाजीची बहुत वाढवाई जाली व माहाराजांनीं शाबास शाबास म्हणून ऐसी आज्ञा केली कीं मदत करा. धामधूम करून तमाम परगणा एक कसं आणि तुमचें उतरोत्तर चालऊं. पुढे फत्ते केलिया किल्याची दुरूस्ती करण्याचें काम चालविलें. त्यात खणीत असतां मोहगांचे हांडे सापडले व पादशाही खजीना होता तो लुटून आणिल व दोन लक्ष दोन पौन्यास जमा केले. महाराजांनीं तिमाजीस आज्ञा केली जे :- तुम्ही हाच किल्ला सांभाळून राहणे. आम्ही बोलावूं तेव्हां तुम्ही यावें. आपण केली गोष्ट पादशाहास कळली तर फौजा येतील. तरी तुम्ही येथें हजार माणूस घेऊन अलग नोंवत चौकी पाहण करून राहणें. ऐसी आज्ञा जाली. त्याप्रमाणे केल्याची व्यवस्था करून राहिले. माहाराजांस द्रव्य सांपडल्यामुळें आपणही किल्ला बांधवा असें मनांत आणून तिमाजी प्रभूस बोलाऊन विचार केला जे :- मुरुमदेवाचे डोंगरी किल्ला बांधवा असें ठरविले. नंतर आजने मोगे त्रिंक्क पिंगळे टिपणीसीचे कामा वरी राहावे असे ठरविले व तिमाजी त्या कारखानिया देखरेख कसं लागले. दिनसु शुद्धा पाहून काम मुकं केले. काम मुरलीत चालले. माणसे पायांत जिता घातली. त्यांचे वंशीकाम वतने करून दिली. तिमाजीने आणखी (आंखणी

करून पदमावती सुयेळा व चालेनाळा अशी बांधणी केली. ऐसें काम चाल्ले असतां किती एका स्वानाच्या घरा येत असत. परंतु त्या कामी इ (वि) श्वासराव प्रभु यांनी योजना केली असल्यामुळे कामास व्यवस्थ आला नाही. विश्वासराव बहुत शाहाण्णसुतें व कावेराज असत. काम शेवटास गेले. आणखीही मावळीचे कोडाणा, पुंढर, मुंभ परगणा वगैरे हस्तगत करून घेतले. ही बातमी बादशहासी गेलीयावरी पारपत्य करण्याकरिता आबकुलवान आला. त्यास शिवाजींनीं वागनखीं मागित्या. या कामीं विश्वासराव तिमार्जी चालोना चिटणीस असैं होते. त्यांनीं युक्ति लढवून शिवाजींकडून स्वानासी मागित्या. या उपरि बादशहासी बातमी गेली जे :- पुंडानें पेंडिके अवबुध मागित्या. ऐसीयामी बादशहाही बहुत ताप येऊन रस्तुमज (मान) त्यान शके १५८० (१६६०-६१ इ. स.) ने सुमारास पाठविला. तो आल्याची बातमी तिमार्जीस लागतांच पांचवे लोक किल्यावरी ठेऊन पांचवे लोक बरोबर घेऊन खालीं आले. तो स्वामी पृथ्यास होते. तिकडेच खान जाव आहे ऐसी बातमी लागतांच तिमार्जी आडवे ठेऊन युद्ध प्रसंग केला. व दुसरेही सरदार आजेंनें येऊन त्याणी व यांणी एक होऊन स्वानासी विजापूरपयेंत पिटाळून लाविलें व तेश्पयेंत खंडणीं घेतली. ऐसा पराक्रम करून तिमार्जी प्रभु परत आले. त्यावेळां महाराजांनीं शाबास शाबास करून दिकेल तें मारा ऐसी आज्ञा केली. तिमार्जीनें ऐसें उत्तर दिधलें जे :- बादशहाही देणगी चालवारी म्हणजे आपहांमही पुरें आहे. दुसरे स्वामीनी यावें अर्गी इच्छा नाही. ऐसें ऐकून पूर्वाची बादशहाही वृत्ति चालवारी यावहल आज्ञा जाली. पयें दिधली. अशा प्रकारें पराक्रम करीत असतां जहंगीनहनु मुस्तफाखान मुदत खान स्वाला बांणी व हजगती मुलतान महमदशाह पादशाह विजापूर यांणी व त्यांचे तरे मुंभे हजगती औरंगाशह पादशाह व बाहादुरशाह पादशाह व कचकंडखान मावळखान मुंगल याणी तळकोकण व मावळ प्रांत हस्तगत करून माहालानिहई (निहाय) किंयहई (निहाय) देशपरगणे यांत धामधुम करून किल्ले कोट जित केलें होते. त्यांच्या फौजा खाली करण्याकरितां माहाराज छत्रपति स्वामी यांणी आज्ञा जाली. त्यांच्या फौजा खाली करण्याकरितां माहाराज छत्रपति स्वामी यांणी आज्ञा जाली. त्यांना मावळ्या लोकांचा जमाव करून मुंगलांचा पराभव केला. तिमार्जी घोड्यावरी स्वारी ठेऊन एक माग्ये धूम करीत चालले. त्यांनीं पन्हाळ्यावरील झेंडा चढविला. तेथें अलग नौबत व चौकी पहरा ठेऊन प्रतापगडी येऊन सर्व मुंगलांस धांवतां भूमि थोडी ऐसी सरी केली. या लग्नगती सीमाराहत एक तारी केली. त्यावरून माहाराजेमाहेचीं आपले वडील यांस इनाम ठेऊन पादशाह ५००० पांच हजगती इनाम गांव व जमीनी दिधली आहेत व पत्र शाबासकीचे करून दिधले ते आहां पोता गोविंद रामाजी यांजकडे आहे व तालीक रांगी आत्माजी यांजकडे आहे. अशाप्रकारें पराक्रम करीत असतां हजगती औरंगाजेबशाह पादशाह निजामशाह वगैरे मुंभे यांणी आणखी किलोकिल्ला खाना करून पग घेतले व शामळानें तोही धामधुम चालविली. यासी शिवछत्रपति माहाराजांनीं

आज्ञा केलीजे :- गनीम निवळावा. त्यावरून तिमार्जी प्रभु यांणी ५००० पांच हजार मावळे लोक जमाविले व त्या लोकांशिवाय अण्णवी १००० एक हजार लोक पाहिजेती. तेथेसी (विपर्या) स्वामींची निकड लागली व पैसाही पदरी घातला. त्यामुळें ते लोक मोठे प्रयासीं मिळविले. लोक १५००० पंधरा हजार मिळविले. परंतु लढाई तो पावेतां घेईनात. तेव्हां लोकांसीं तिमार्जीने असा करार केला की तुम्हा दुर्महा रूपये १० घेऊन व माहागजांकडून इनाम व दुमाले करार करून देऊन किल्लेकिल्ला वेढेडे भरून देऊं. ऐसी समजून घातली. त्यावरून तो धीर वाटून लोक तयार जाले व त्रिमल्गारु बहुत शाहाणे त्यांनीं १५००० पंधरा हजारांचा जमाव करून स्वारी सिध्द (द्र) केली. तिमार्जी प्रभु व वडील आपाजी दुर्मग रूपार्जी तिसरा पिलाजी ऐंसे तिथे पुत्र होते. त्या प्रों वडील आपाजी व धाकटे पिलाजी हे दोघे मोठे शूर होते व त्यांचा सजणाजी नानाजी व त्याचे पुत्र व्यंकाजी सजणाजी विसाजी गोंजईही मोठें पराक्रमी होते. तिमार्जी प्रभुने पंधरा हजारांचा जमाव केला. त्यामध्ये त्यांचा वडील पुत्र आपाजी व धाकटे पिलाजी व सजणाजी नानामी व विसाजी गोज ऐंसे होते. त्यांणी बहुत लग्न करून तापी तीराचे मुक्कामी चाल केली. किल्लेकिल्ला परीघ घातले. येथें जाऊन विले कांठ जित केले व शत्रूचे सैन्याचा फडशा उडविला. मागे लागी तो मल्लवी पिथलिले. पेशा धामधुमा फलीत हातघाई चालली असतां कित्येक सरदारांचीं होका उडविली. मागे लागून महमद पठाण समोरा उपरून तिमार्जीवर पांचशे ५०० स्वार्गानशी धाडकन आला. तेव्हां ५० शिपाई मावळे बरोबर घेऊन हजर महादेव म्हणून लग्न केली व पठाणासीही मुकगार केला. त्याचा घोडा छाटून काढिला. या लढाईत एक लाख माणूस पाईचे होते. ऐसी नवद तोफा हो या- या लढाईत तिमार्जी प्रभु यांणी एक सीमारहित केली. त्याबद्दल शाबास शाबास सर्व सैन्यांत जाली याप्रमाणें पराक्रम करून तिमार्जी जय पावले व पुढें शिवाजी महाराजांस कैलासवास जाल्यावर त्यांचे वडील पुत्र संभाजी महाराज यांस मोगलाने धरून नेले. त्यावेळेंच शिवाजीचे धाकटे पुत्र राजाराम महाराज यांस चंजीचे मुक्कामी राज्याभिषेक करण्याचें कामांत आमचे वडील आपाजी तिमार्जी व पिलाजी तिमार्जी व सजणाजी नानाजी व विसाजी भोज प्रभु यांणी धनाजी जाधवगारु या समागमें एकनिष्ठेने सेवा केली व पूर्वी तांबाचे कारकीर्दीपासून महाराज कारकीर्दीपर्यंत मजकूर जेजे प्रभु जमीयेदारांनीं केलेला पराक्रम व श्रमसाहस स्वार्थकार्यानिमित्त केले तेही ध्यानां आणून राजश्री राजाराम महाराज छत्रपति स्वार्थ यांणी आम्हांवरी कृपाळू होऊन इनाम जमीनी चावर च्यार तर्फ कानदय्योरे माहली जल तरु तृण काष्ठ पाषाण निधि निक्षेप सहित दगोवस्त इनाम करार करून दिला. त्याच्या सनदा शके १९ श्रीमृगनाम संवत्सरे सुा सलाल तिमैन (इ. स. १६९३-४) करून दिल्या आहेत त्याप्रमाणे त्यांचे वंशज राजश्री छत्रपति स्वामि यांणी वंशपरंपरेने कित्येक पराक्रम ध्यानी आणून शके ४५ विलंबी नाम संवत्सरे १७१९ इ. स. सात किल्ले साताऱ्याचे

मुक्कामी इनाम चावर च्यार पूर्वी प्रमाणे करार करून देऊन आह्मांकडे भोगवटा चालवावया व त्याप्रमाणेच कैलासवामी शंकराजी नारायण व नारो शंकर सचीव यांणी सन तिसा अशर मया अल्फ (१७१८ ९ इ. स.) सालीं सिंहगड मुक्कामी व पुरखरचे मुक्कामी सुा ईहिदे अशर मया अल्फ^१ सालीं, माहाराज आज्ञेप्रमाणे इनाम करार देऊन दुमाले पत्रे करून दिवली आहेत. ते आम्हांकडे इनाम जमीन चावर दोन व आमचे निमणेचे तक्षीमदार सजणोबा व विमाजी गोज प्रभु यांकडे इनाम जमीन चावर दोन येा चावर ८ च्यार जमीन जल तृण काष्ठ पापाण निधि निक्षेप सहित दरोवस्त माफीने चालविणेची महाराज यांची आज्ञा आहे तेणें प्रां आमचे वाडिलोपार्जित वंशपरंपरेने चालत आले व त्याचीं पत्रे माहाराज व सचीव यांची आल्हादा आम्हांजवळ आहेत. त्यावर शके ५४ फलवानाम संवत्सरे (१७२७ ८ इ. स.) या साली धाकटे संभाजी महाराज छत्रार्ति स्वामी यांणी स्वामिकार्यानिमित्त मूल कांड प्रभु पासून वंशपरंपरेने केलेले श्रम साहस ध्यानीं आणून व पूर्वी आमचे पूर्वज तिमार्जी गोविंद प्रभु यांसी पादशहा कृपाळु होऊन मौजे विझर तर्फ कानदखोरें हा गाऊ दरोवस्त इनाम करून दिवला होता ऐशा करीण्यापासून व आमचे कार्या बहुत श्रमसाहस केलें ऐसे पाहून पादशाहाही जो विझर गांव इनाम दिला होता तो आमचे पूर्वज व्यंकाजी सजणाजी प्रभु यांचे नांवें देह १ थेंक दरोवस्त इनाम कुलवात्र व कुलकानु हली पटी पेस्तर पटी तरू पापाण निधि निक्षेपसहित खेरीज हकदार व इनामदार करून इनाम गांव दिला होता. तो धुमकुळीमुळे चालत नव्हता. तो सर्व वंशीयांचे परंपरेने पूर्वमर्यादेप्रमाणे चालविणेसाठीं चालता केला. याप्रमाणे आमचे वाडिलोपार्जित करीणा होत आल्या तो आपणांस श्रुत होण्याकरितां हें विनंतिपत्र लिहिलें आहे. कळावे बहुत काय लिहणें कृपाळोभाची वाढ असावी हे विनंति. ल ५ माहे रमज्यान.

सहविचार, व. ८, अं. ८, फेब्रुवारी १९२६. पृ. १६१-१७४.

२६ जानेवारी १७२९.] (- ३६७ -) [माघ शुद्ध ८ गविवार,
रा. श. ५५

श्री

स्वास्त श्री गज्याभिषेक शके ५९ कीलक संवत्सरे शुभ अष्टमी भानुवासरे

१. अशर व्रंगोर असेल तर १७१०-११. परंतु तेथे अशरीत असावे.- म्हणजे १७२०-२१ इ. स. येईल.

[शिक्का]^१ [शिक्का]^२ श्राव्य कुलावतम श्री राजा शाह लखपति स्वामी
 याणी देवमुख व देशपाहे कयात कामेगांव प्रांत माण यांस आज्ञा केली येसीजे,
 हरिभग (कित) परायेण राजश्री श्रीवर गोसावी विन ब्रह्मानंद गोसावी उपनाम
 घोडके नाशेवर गोत्र वसिष्ठ सूत्र वाजमनी हाली वास्तव्य क्षेत्र पंद
 म्भूर हे मले थोर सत्पात्र. याचे चालावल्या स्वामीस श्रेयस्कर येसे जाणुन स्वामी
 याजवार्स कृपाळु होऊन मौजे टाकली कयात मजकूर हा गाव पैशजाऱ्या मुका
 सेवाकडून दूर करून हाली कुलवाच कुलकानु व इनाम तिजाई देवाळ हालीपट्टी
 व पेस्तगपट्टी जलतरुणकाष्टपाषाण निवि निश्रप आदिकरून म्हेरीज हक्कदार व
 इनामदार यांस याचे पृथपौआदि वंशपरंपरेने नूतन इनाम करून दिल्या असे. तसि
 तुम्ही मौज मजकूर चतुःसिमापुर्वे मर्यादप्रमाणे याचे दुमाळ्य करून यांस व
 याचे वंशपरंपरेने इनाम चालविणे. प्रतिवर्षी नवीन पत्राचा आक्षेप व करणे. या
 पत्राची प्रती लिहून घेऊन हे पत्र भोगवटियाम गोसावियाजवळी परतोन देणे.
 जाणिजे. लेखनालंकार [शिक्का- " मर्याद : ये राजते "]

रुज समत सा सा मुमेंत मंत्री सत्कार वार मुद मुरु मुद वार

विश्वजानाविस्तर, पु. ४५, अं १, जानेवारी १०१८, पृ. ८०

६० जानेवारी १७३९.] (- ३६८ -) [माघ शुद्ध १० गुरुवार,
 रा. श. ५५]

श्री.

[शिक्का]^३

स्वस्तिश्री राज्याभिषेक शके ५५ कालक संवत्सरे माघ शुद्ध द्वादसी गुरुवार
 श्राव्यकुलावतम श्रीराजा शाह लखपती स्वामी याणी देवमुनी राजश्री वीरेश्वरभट व
 [शिक्का]^४ [शिक्का]^५ मोगभट विन श्रेयश्चक्रभट उपनाम चीचांव गोत्र कौमीके सूत्र
 अश्वलायन वास्तव्य कसवे पुणे यासी दिले इनामपत्र तेमेजे. तुम्हां सातारीयाचे

१. शिक्का :- श्री : राजा शाह नरपति : दर्पनिधान : वाजीराव बळवाल : प्रधान

२. शिक्का :- श्री आई आदीपुरुष : श्री राजा शाह लखपति स्वामी : कृपा
 नीधी तस्य श्री निवाम : परशुराम प्रातिनीधी.

३. शिक्का- श्री : वर्धिणु विक्रमै : विष्णोः सा सवित्रिब : वामनी शशुमुतो : रमो मुद्रा
 शिवराः जस्य राजते:

४. शिक्का- श्री : राजा शाहन : रपती दर्पनिधान : वाजीराव बळवाल : प्रधान.

५. शिक्का- श्री आई आदिपु : रूप श्रीराजा शाह : लखपती स्वामी कृपा : नीधी
 तस्य श्रीनी : वास परशुराम : प्रतिनीधी.

मुकामी हुबुर स्वामी मंत्रीथ धेऊन धिनेंती केली कीं आपले आजे गणो गवाजी यासी निजामशाहा पातशायानी पाा मजकुरी गांवगना ईनाम जमीन दिल्ली बितपसील —

मौजे येन्वडे	मौजे देहपैकां बाग जमीन बागा
मेत पाचुद प्रज पदमाजी	कुरण मेत नार्दाकनारे
गाम	महंगूल व नखतया
होनप ग्कम च्यार खंडी	ती व नखत कटुवन
साडे आठ कुंडो	ग्कम टकै बत्तीस
४१ ३॥	३२
	जाव माली डेलील महंगूल व नखतयाती व मेव व बाजेवाव व पायेपोसी कुलवाव व अंबराई वगैरे पेड तीग व बाजे झाडोरा यो बाग १

येणंप्रमाणें वंशपरंपरेने इनाम देऊन पत्रें करून दिल्ली त्याप्रमाणें इनाम अनभवांत आले. त्या अलिकडे माहाराज राजश्री कैलासवामी थोरले स्वामी याणां पूर्वील पत्रें मनास आणून सदरहूप्रमाणें इनाम करार करून देऊन पत्रें करून दिल्ली आहेत. त्याप्रमाणें स्वामीनी पत्रें करून देऊन चालवावयाची आज्ञा केली पाहिजे म्हणून. त्यावरून मनास आणितां तुम्हीं थोर गम्पात्र तुमचें वंशपरंपरेने चालविलीया स्वामीस स्वामीच्या राज्यास श्रेयकर जाणून स्वामी तुम्हावरी कृपाळु होऊन सदरहू प्रमाणें इनाम कुलवाव कुलकानु दो हाल्लीपटी व पेस्तरपटी खेरीज हकदार करून इनाम करार करून दिल्ली आहे. तरी तुम्हां सदरहू इनाम चतुःसीमापूर्वक आपले पुत्रपौत्रादि वंशपरंपरें अनभवन सुखरूप राहणें. जणांजि. लेखनालंकार. [शिक्का— 'मर्याः देयं राः जते']

रुजु मुरुनवीस संमत सुमत माा मंत्री माा सरकार चार सुद मुरुसुद चार चार चार चार
भा. इ. सं. मं. व. त्रै. १, अं. २-३. पृ. ३९-४०.

१९ जुलै १७२९] (- ३६९ -) [श्रावण शुद्ध ९, शके १६५१; ३ मोहरम, जुलूस ११ फ. स. ११३८

खरीदखर्च शके १६५१ मौग्य नाम संवत्सरे श्रावण शुद्ध ९ तैरीख ३ माहे मोहरम सन ११ जल्मवाला मुतावीक सन ११३८ फसली व संवत १७८५ ते दिने खरीद कर्दे, वनाम राजश्री उदार्जी वलद संभाजी पवार पाटील मोकदम मौजे मलठण प्रांत कर्दे सरकार जुन्नर मुये खुजिस्ते बुनियाद औरंगाबाद यांस फगेकत कर्दे. बई-मुवाई मुवा औरंग नंदलाल वलद नाथू इवन मानसिंग व मानकचंद वलद दुर्गादास इवन लालजी वलद बस (हस) कैसो (बस) दास वलद व बकस इवन कुवरजी चौधरी मेडलोई देसमुख सरकार मांडो मुये माळवे आकि आपले वतन बमोजिब अमनाद पेशान मुदामद मामूल चालत आले आहे. दहू बी क र आपला हाल अहवाल

असमय नादारी व अधिकस्त लहवाली भुंते परगणा दहावे. यास्तव वतन मजकूर
बमोजिब तपसील जेल तुम्हांस विक्रीत निमं वरता आवद रुपये १,००० पांच हजार
तुम्हां जवळून घेऊन वतन निमं तुम्हांस विक्रीत करून दिली आहे. तर जो वतनाचा
हक्कलाजिमा बमोजिब मामूल तपसील जेल आहे त्याची जे पैदाश होईल त्या पैकीं
निमं तुम्हां याची व निमं आपण याची व हक्कमाकडून व इतराकडून शिगपाव व
पान व मान व विटा व टिळा व दमखत वगैरे आधी तुमचे व मग आमचे याप्रमाणे
आपण वतन तुम्हांस विक्रीत करून दिले आहे. वतनाचा हक्क लाजिमा जो पैदा
होईल तो निमं तुम्हा व निमं आम्हां घेऊन हक्क वगैरेची चाकरी दोघामिळून
बरावी व जो आमचे बीजात पैदा होईल आणि या फरोकत म्वास इजा हरकत
करील तो पिताजात नाही व बावा व गेर शरीफ व पंचाचा गुन्हेगार व गोताचा
अन्यार्थी असे. वतनाच्या सनदा ज्या आम्हाजवळ होत्या त्याच्या नकला बमोदर
शरियत पुन्हा तुम्हांस दिल्या आहेत. हक्क लाजिमाचा तपसील जेल.

तपसील जेल

परगणा जात दरोबरस महाल

परगणात रुजु अमली

परगणे	हक्का	असमय	कसबा	फिले	परगणे	जहांगीरपूर	देह	महाल
							११	१
		देह ११ महाल	१	परगणे	दिगठाण	देह ६५ महाल	१	१
परगणे	नालछा	देह ५ महाल	१	परगणे	अमगोर	रुजु	कुला	
परगणे	बैमटा	देह ३९ महाल	१		मानपुर	देह २७ महाल	१	
परगणे	हमलपूर	देह २८ महाल	१	प्रो	मानपुर	देह २८ महाल	१	
प्रो	धार	देह १७० महाल	१	प्रो	अमझरा	देह २०० महाल	१	
प्रो	जामली	देह ८४ महाल	१	प्रो	हिंडोला	देह ८४ मा	१	
प्रो	मामडे	देह १७५ मा	१	प्रो	बाग	देह ६४ मा	१	
प्रो	बडोदा	देह ४० मा	१	प्रो	गंधवाणी	देह ८५ मा	१	
प्रो	धरमपुरी	देह १३ मा	१	प्रो	महेसर	देह ८० मा	१	
प्रो	धरगाव	देह ३८ मा	१	प्रो	कन्होबागोट	देह ५७		
प्रो	धावोट	देह ५७ मा	१		पैकी निमं	देह २८॥ मा	१	
कन्हो	देह २८॥ बाकी देह २८॥			प्रो	मनापुर	देह १४ मा	१	

मा १

प्रो लवाणी देह ३०० मा १

गेर अमली मवास

प्रो बडवाय १

प्रो आलादेह १५०
मा १मौजे बटवानी मौजे बरगवट
प्रो मोसडे देह देह

१ १

मौजे बरवेडा देह १	मौजे काटकुद १	मौजे लवानी देह १	मौजे मदगनी १
मौजे वांगवडा १	मौजे राजपुर १	मौजे लिमनपुर १	मौजे सन्वास १
मानधाता १	जैतपुर १	कोटखेडा १	

इनाम दर परगनात

इनाम देह.....परगनात खानगी

मौजे महेम अज मौ	मौजे धरगांव अज मौ	मांडव	जहांगीरपुर	मानपुर
बरवेल १	जामली १	१	१	१
मौजे कट्टी अज मौ	मौजे बापोट अज मौ	वा निन्ही	परगण्यांत	जमीदारी
करवडा	धसळगाव	व मोकदमा	त्रिलकुली	आपली
		असें. यात दर सडे रुपये ७।		
		आपली असे. निमे तुम्ही घेणे व		
		निमे आपण घेऊं		

×

×

×

×

मदरहु प्रमाणें खरीद खत लिहून दिले आहे. या तपसीलाप्रमाणें तुम्ही आपल्या पुत्रपौत्रा कमावीस करून भाजीचे पान देण्यांत जो लवाजीमा वतनासले येइल तो निमेषीस घेत जाणें. यास कोणी आपले बंध्यांचा हक्क हरकत करील तो हुकमाचा व शेर दारफारा व पांचाचा गुन्हेगार व गोताचा अन्यायी असें. हे खरीद लिहून दिले आहे ते सही व अस्सल सनदा आम्हांजवळ आहेत. वक्त जरूरी दरकर जालियाने असल सनद दाखवीत जाऊं व पेशकस बंधां खर्च दरवार जो बरेल तो बंधांजिव हिस्से समद देऊं.

भा. इ. सं. मं. त्रै. व. ९. अं. १, क्र. ३३, पृ. ५९-६१.

२१ जुलै १८८९.]

(- ३७० -) [५ मोहरम, सन ११३९]

श्री

ता मोकदमानी मौजे वांकी बुद्रुक पा चकण मुा ११३९. माळम दानद की मौजे मजकूर जागीर व फौजदारी व जिल्हेदारी कुलवाच कुलवान तनखा सरकार-तर्फेन वेदमूर्ति महाराज राजश्री कनैश्चरवावा यांस दान दिल्ला असे. जांवारि सरकारांत जागीर बहाल आहे तोवरी तनखा दिल्ला असे: तरी तुम्ही हमेदा महाराजिलेसां स्मृज होऊन कुलदैफियत दखल करून साल वसाल मुरलित वसूल वेद-मूर्ताकडे देत जाणें. सरकारच्या अमीलांस व जमीदारांस ताकिदी सादर केल्या आहेत. ते अजार देणार नाहीत. सरकार निसवतीने नजर वगैरे पटिया अथवा स्वारीशिकारी जाली तरी घासदारण्याचा उपद्रव तुम्हास लागणार नाही.

दरमाल ताजे मनदेच्या उत्तर न करणे. ताकीद असे. जाणिजे. गा. छ. १ मा. सोहरम. सरकारांतून कुलचाव कुलकाच गांव वेदमतीस दान दिव्हा आहे. तरी जो आकार होईल तो कुन्या याचकडे वसूल देणे. जाणिजे. दुसऱ्यास एक दामदीरम न देणे. जाणिजे.

श्रीसरस्वतीमंदिर. पृ. ८. अ. ११-८, क. ४५-६ माथ-फाल्गुन शके १८३०.

पृ. १७.

१५ सप्टेंबर १७८५] (- ३७१ -) [२ गविलावल, सलासीन मया अलफ.

श्री

तहनामा मुा सलासीन मया अलफ छ. २ गविलावल.

साल मजकुरी गुजरात व मालवा येथील दिवाणचे रुपये २,००,००१ मवादीन लक्ष येक लावे. वरकडे जे मिळेल ते राजश्री चिमणाजी बलाळ व राजश्री उदाजी पवार व राजश्री मल्हारजी होळकर यांनी गणतीवरी तकसीमप्रमाणे वाटून द्यावे. ह्म किंजाल कारण प्रसंगास स्वर्चवेच पडेल तो सभायिक काढावा. दिवाणचा पैका आधी काढून राहिला एवज तो फौजवरी गणतीवरी वाटून द्यावे. कलम १.

आंबदाचा अमल वैसल्यावरी पेसर साली येणेप्रमाणे वतावे जे निमं गुजरात व निमं मालवा मुकरत आयला. त्यापैकी निमं राजश्री चिमणाजी बलाळ व निमं राहिला त्या पोंदीन तकसीमा उदाजी पवार व एक तकसीम मल्हारजी होळकर येणेप्रमाणे वाटून द्यावे आणि मोकामे स्वा (खेरीज) वावती मगदेशमुखीचा अमल मुल्लीत चालवावा. कलम १

मदरहप्रमाणे तहनामा दिव्हा असे. त्याप्रमाणे उभयतानी चालावे. छ. २ गविलावल. आज्ञा प्रमाण. [शिक्का-लेखन सीमा]

[शिक्का - "श्री : राजा शाहू नरपति दर्पनिधान बाजीराव बलाळ मुख्य प्रधान"]

मालव-साहित्य इंदुर, व. ३, अं ३-८, इ. १९३२, पृ. १८१-१८२.

११ एप्रिल १७३० इ. स.] (- ३७२ -) [वैशाख शुद्ध ५ शनिवार. ग. श. ५६; ३ सवाल, सलासीन मया अलफ

श्री

[शिक्का] १

स्वास्ति श्री राज्याभिषेक शके ५६ साधारण नाम सवत्सरे वैशाख शुद्ध पंचमी

१. शिक्का : श्री : वार्धेणु विक्रमै : विष्णो मामूर्ति रिच : वामनी शंभु मुनी : रमो मुद्रा शिवरा : जस्य राजते.

मंदवासरात्रियकुलवंतस श्री राजा शाहू लखपती स्वामी याणी वेदमूर्ती राजश्री कनैश्वर भट विन मिशेश्वर भट ब्रह्म उपाध्ये कमवे चाक्रण यांसी दिव्हे वृत्तीपत्र ऐसे [शिका] ^१ [शिका] ^२ जे तुम्हीं स्वामीसनीध कमवे उंचेजेचे मुकामी विनंती केली जे मके १६०७ क्रोधन नाम संवत्सरी (१६८५ इ. स.) पर्जन्य सुतलक गेल्या. यां निर्मान्य किलेदार व फौजदार याणी देशमुख व देशपांडीये व मोकदम देहाये पा मजकुर यांसी सांगितले कीं पा मजकुरी पर्जन्य गेल्या या कारणे कमवे मजकुरचे व पा मजकुरचे समस्त ब्राह्मण भेलऊन अनुष्ठान करून पर्जन्य पडे ऐसी गोष्टी करणें. त्यावरून समस्त ब्राह्मण भेलऊन आकरा दिवस अनुष्ठान केले. परंतु पर्जन्य पडे ऐसी गोष्टी करणें. त्यावरून समस्त ब्राह्मण भेलऊन आकरा दिवस अनुष्ठान केले, परंतु पर्जन्य पडिला नाहीं. त्यावरून समस्त ब्राह्मणांनी व्यंगोक्ती केली कीं आमचे मुख्य महंत आहेत. त्यासी आम्हामध्ये आणिले पाहिजे. त्यावरून त्यांनी आम्हास बोलाउन नेऊन सांगितले कीं तुम्ही आनुष्ठानाच्या ब्राह्मणात मिळोन आनुष्ठान करून पर्जन्य पडे ते गोष्टी करणें. त्यावर आपण त्यासी उत्तर दिव्हे कीं या ब्राह्मणाम आज्ञा देणे आणि श्री हनुमंताच्या देवाल्हे आनंदगिरीच्या मठी मंडप देणे. तेथे कथा परमेश्वराची करू व देवाचा धावा करू म्हणजे पर्जन्य पडेल. संशये नाहीं. ऐसी प्रतिज्ञा केली. त्यावरून ते समस्त मिळोन मंडप देऊन हरिकथेचे साहित्य केले. आपण कथा आर्गमताच पर्जन्य अहोरात्र पडिश. पुरेपुरे केले. आवयें लोक संतोषी जाहाले. त्यावरून येसाजी व विठोजी वल्द बाबाजी देशमुख व नारोजी चंदगम व बालाजी बापोजी देशपांडीये व समस्त मोकदम देहाये पा मजकुर बोळिले जे आपले मनोदय पूर्ण जाहले. स्वामीचे काही उतराई जाहले पाहिजे. म्हणून कमवे मजकुरी व पा मजकुरी दर गावाम एकाशाही १ थैक व धान्य उत्तम केली मापे मण ८१ थैक येणेप्रमाणे साठिना वर्षासन लेकराचे लेकरी करून मके १६०७ क्रोधन नाम संवत्सरे माघ शुद्ध सप्तमी बुधवार ते दिवसी शकतपूर्वक पत्र करून दिव्हे आहं ते स्वामीनी मनात आणून देणे प्रमाणे वृत्तीपत्रे करून देऊन वंशपरंपरेने चालविले पाहिजे. म्हणून विनंती केली. त्यावरून तुम्ही भले सत्पात्र थोर महापुरूष तुमचे चालवणे स्वामीस अवश्यक जाणून तुम्हाकडील पूर्वील पत्रे वंजिनस मनास आणून स्वामी तुम्हावरी कृपाळू होऊन कमवे मजकुरी व देहाये पा मजकुरी प्रातिवर्षी दग्गावाम वर्षासन करून दिव्हे. या शाही एका थैक १८ धान्य उत्तम कैला मापे मण ८१ थैक एका थैक व धान्य मण थैक येणेप्रमाणे तुम्हास व तुमचे पुत्रपौत्रादि वंशपरंपरेने करून दिव्हे असे. तरी तुम्ही सदगृह प्रमाणे कमवे मजकुरी व देहाये

१. शिका- 'श्री. राजा शाहू नरपः ति हर्षनिधान आः जीराव बळालः मुख्य प्रधान.

२. शिका- श्री श्रीआई आदि पुरुः प श्री राजा शाहूः लखपति स्वामि कृपा-
निधिः तस्य श्रीनवास परशुः राम प्रतिनिधी.

या मजकुर पैका घेउन वेशपंगणे अनमदन मुक्कुर गहणे. जाणजे. लेखनालेक १

[शिक्षा-मर्या : देयविरा : जते]

नैरीव सौवाल सुा सलसीन मया आल्फ.

वारसुद मुरूसुद बार बार बार बार

रुजू संमत सा सा

मुमत मंत्री सरकार

भा. इ. सं. मं. वार्तिक इतिवृत्त, शके १८३२, म्ही. प्र. क्र. १. पु. २१३ १५.

१८ दिसेंबर १७३०] (- ३७३ -) [मार्गशीर्ष वद्य ५ शुक्र-
वार, रा. श. ५०

स्मरित श्री. राज्याभिषेक शके ५३ साधारण नाम संवत्सरे मार्गशीर्ष बहुल
पंचमी अगुवामे अत्रिय कुलावतम राजा शंभु लक्ष्मण स्वामी यांनी देशमुख
[शिक्षा] व देशपांडे तर्फे तांगळे यांस आज्ञा केली ऐसीजे. राजश्री येमशेट
वाथरे व त्यांचे पुत्र अनेकशेट पाथरे माहुकार हुजुरवाजार हे स्वामीचे पुत्रांत
एकनिष्ठ भैवक. स्वामी राज्यासनकट जाळीयापासून स्वामीच्या पायांनी निष्ट
धरून त्रिकुणशुद्धी मेवा करित आहेत. लष्करचे स्वामीचे प्रसंगी स्वामी समागमें
बहुतच श्रमसायाम करून स्वामीची सेवा करून स्वामीस संतोष पाविला. त्यांचे
सर्वप्रकारे उर्जित करून चालविले हे स्वामीस परम आवश्यक. यास्तव याजवरी
स्वामी कुपळ होऊन यासी नूतन इनाम कुलहक कुलकानु हल्ली पटी व पेन्तर पटी
जळतरुपापाण निधिनियमवरीत युराज हक्कदार व इनाम करून मोजे कौत तर्फे
मजकुर हा गांव दर १ एकरस इनाम अजरामरहत करून देऊन सनद अल्पाहद
मादर केली आहे. तरी तुम्ही मांजे मजकुर पूर्व मर्यादेप्रमाणे याचे स्वामीन करणे
आणि इनाम यासी व यांचे पुत्रांवादि वेशपंगणे चालवणे. प्रतिवर्षी नवीन
पत्राचा उजुर न करणे. या पत्राची प्रांत लिहून अस्मत् राजजवळ भोगवटेस
परतोन देणे. जाणजे. निर्देश समाप्त. [शिक्षा]

वैश्य, व. ६, अं. १. २. एप्रिल जुन १९१५, पु. ५८.

१७३० इ. स.] (- ३७४ -) [

[निजामुल्मुल्काचे महमदशाहा बादशहाला १२]

विनंति की फुटक्या नाशवाचे (तीरा गंजगाव) आणि चोल्हाच्या वृत्तीचे
असलेले (रुबाह) मागडे यांची दांडगाई आणि त्यांनी चोल्हाचे उच्छाद ही
अमर्याद झाली. फुटक्या नाशवाचा आणि निर्देय (शक्की) राजागव हा त्या दुदैवी

येकांना पुढारी असून त्या कमनांशिथ्याने जणू दैवतच आहे (पशुत्नौ). त्यांना स्वभाव मूलापासून कुटिल आणि वृत्ति कलहप्रिय असून तो मैतानांचा दास आहे. सत्ता स्थापन करणाऱ्या ईश्याने तो अखंड प्रयत्न करित आहे. युद्धे करणे, उच्छाद मांडणे, हा त्यांचा स्वभावच आहे. तो नेहमी व्याख्याच विचारत असतो. गेल्या तीन तीन वर्षांपासून सगळ्या उच्छादाचे मूल असलेला बाजीराव याचा नाश (हदम) करण्याचे मी प्रयत्न केले. त्याबद्दल मी आपल्याला सगळ्या गोष्टी माग करून कळावल्यावर मी मराठीची याचना केली. ती केवळ गजनिष्ठेने प्रेरित होऊन होय. पण यातून वाही उपयोग झाला नाही. दुष्ट हितयत्नांनी खोद्यानाच्या गोष्टी पसरविल्या. त्या मुख्य मैतानभक्तांनी चिनमुडाच्या अशा वाईट गोष्टी सांगून सर्वत्र गोथळ उडविला. यामुळे त्या फुटक्या नशिथ्यांनी दांडगार्ड खुपच वाढली. सर्वत्र उच्छादाच्या विलक्षण भर्ते आले (तुम्ही अजब करी). तो निर्दय आणि दुष्ट बाजीराव याने गुजरात आणि माळवा या मुभ्यांवर आक्रमण केले. गिरिधर आणि अंगश यांच्यावर काय गुदगली ते प्रसिद्ध आहे. यामुळे त्याचा गर्व विलक्षण वाढला. त्याची अर्पण त्याच्या दुष्ट जमातीची स्थिति अशी झाली आहे की नवीन नवीन उपक्रमांमुळे त्याची डोकी गर्वाने आकाशार्पित चढली आहेत.

त्या दुष्टाने (महंहर म्हणजे त्याच्यावर परमेश्वराचा कोप झाला आहे असा) गुजरातचा मुभा मोकला आहे हे पाहिले. बडोदे हे त्या तापदायक जमातीच्या (मराठे) ताब्यांत आहे. त्याला त्याने वेढा घातला. मला वाटले की, परमेश्वर न करे. त्या कमनांशिथ्याच्या (बाजीराव) हाती बडोदे गेले तर आपली फार हानि होईल आणि त्या मुभ्यांत त्यांची आक्रमणाची सूत्रे बल पुरतील. धर्माचा अभिमान, इस्लामचा अव्वल, आल खाल्लेच्या मिठाशी इमान (याचा हक्क सर्वांपेक्षा अधिक आहे.) यांचा विचार करून मी निर्धार केला की आपण नर्मदा ओलांडावी आणि त्या कुटिल जमातीची पाळेमुळे खणून काढण्यासाठी त्यांच्यावर घसरावे. केवळ बादशहांची कामगिरी करावी म्हणून मी मोहिमेची आणि त्यांना मोडून काढण्याची तयारी केली. ती ऐकून त्यांनी (मराठ्यांनी) वेढा उठविला. त्यांचा निर्धार नाहीसा झाला आणि त्यांनी मुरतेच्या दिशेने पळ काढला. अलीमोडनच्या वाटेने इस्मालचे लष्कर येत आहे हे ऐकून त्यांना दशहूत बसली (गलवाय रोव). इस्लामच्या लष्करांत आणि आपल्या फौजेत जास्तीत जास्त अंतर असावे. हा त्यांचा हेतु होता. बडोदे जिंकून तेथे आपली सत्ता दृढ करावी आणि त्यातूनच पुढे गुजराततील इतर भागांतून आपला जम बसवावा असा बाजीरावाचा विचार होता. पण महंमदी फौजेच्या भीतीने त्याचे हातपाय गळाले. त्याने तातडीने नर्मदा ओलांडली आणि तो दक्षिणच्या हद्दीत दाखल झाला. मूर्खणांमुळे (कोता अंदेसी) त्याला वाटले की इस्लामचे लष्कर दूर आहे. त्याने अंकलेश्वरच्या परगण्यांत उच्छाद मांडला. जुलूम आणि पीडा यांची ज्वाळा त्याने पेटविली. त्याच्या अन्यायाच्या आगीत ओले सुके सर्व काही जळून गेले.

त्यामुळे मी नर्मदेवगील अकबरपूरच्या घाटाने (हा उतार मांडूच्या कित्या पाशी आहे) आपले बाजारपुणगे आणि जड तोफा इत्यादि सामान बुद्धानुषंग पाठविले. परमेश्वराच्या साहाय्याने मी अत्यंत तांतडीने नेंदूरवार गांठले. माझ्यागंगेवर इतर जडसामान होतें. तोफ्यानाहि बरोबर होता. त्यांची आवश्यकता होती. पण जलद हालचावील्या त्यांचा अडथळा होऊं लागला म्हणून मी तें सामान नेंदूरवार येथे सोडलें. नंतर अल्पावधींत मी लांबलांब मजला मारून सुरतेच्या जवळ पोहोचलों. उत्तार (जलद लापा घालणें) च्या मोहिमेंत उरलेल्या लहान तोफांचीहि अडचण होऊं लागली. म्हणून मी तें आणि इतर सामान काठोजवळ सोडले.

या मोहिमेंत आमच्या सैन्याला फार कष्ट सहन करावे लागले. अन्नपाण्यावांचून फार हाल झाले. स्वारीचीं आणि सामानसुमान ओढण्याची जनावरें निकामी झाली होती. दोन तीन दिवस तर फारच थोडे अन्न आम्हाला मिळाले. अनेक वेळा आम्हाला पाणी नमलेल्या गनावनांतून आणि डोंगराळ मुळ्यांतून जावे लागले. रस्ता अत्यंत अडचणीचा होता. इस्लामचें लष्कर सडे असे मजला मारीत त्या कमनशिब्याच्या (मराठ्यांच्या) सैन्याजवळ पोहोचले. ते अपेशी लोक अगदी गाफील होते. मुजाहिदांचा (धर्मयोद्धे म्हणजे निजामाचे सैन्य) त्यांच्यावर एकाएकी हल्ला झाला. कल्पांतच आपल्यावर कोमलला असे त्यांना वाटले. ते मृत्यूप्रमाणें अमलल्या दीर्घ निद्रेंत होते. त्यांतून ते एकदम जागे. झाले दहशत बसविणारा इस्लामच्या सैन्याचा घोष त्यांच्या कानांत पडला. त्यामुळे घाबरून जाऊन ते मार खाऊन आणि फजीत पाऊन पळाले. (फारसी कविता)

“ त्या काळां जो प्रलय झाला त्यामुळे कल्पांतच्या प्रलयाची आठवण झाली. ” मुजाहिदांच्या (धर्मयोद्धे म्हणजे निजामाचे सैन्य) माझ्यामुळे आणि त्यांच्या तेजामुळे ते अपेशी लोक (मराठे) घाबरून स्वर्गेन पळाले. गर्वादवस ते पळत होते. ती जमात (मराठे) म्हणजे जमिनींत विलें करून रहाणारे साप. उंदीर, मंगूस असे प्राणीच (द्युतातुलारज) जणू. त्यांच्यांत जणू कल्पांतचा प्रलय आला असे दिसें लागलें. पलायनाच्या धांदलांत अकाली गर्भिणीचे गर्भपात झाले. नुक्तीच जन्मलेलीं बालकें या पाटलागामुळे मृत्युमुखी पडलीं. आमच्या सैन्याने त्यांचा पाटलाग करून त्यांच्यावर हल्ला केला. त्यांच्यावर (मराठ्यांवर) परमेश्वराना अत्यंत कोप झाला होता. त्यांनीं आम्हांला तोंड दिलें नाही. पलायनाचा डग अंगावर घेण्यांतच आपली सुटका आहे असे त्यांना वाटले. त्यांचें पलायन राहून जंगलांतील भिल्ल आणि कोळी यांनीं त्यांच्या बाजारपुण्यावर हल्ला केला आणि त्यांना लुटून काढले. विशेषतः राजीच्या वेळीं मराठे पळत असतां त्यांची वाट चुकली. त्यामुळे बरीच दट (गनायम मुतकामुग) त्यांच्या (कोळी आणि भिल्ल) हातां सांपडली. त्या अपेशांचें संपूर्ण नुकसान (खसरत हाये कुली) झालें. ते नरकवासी (जहन्नमियान म्हणजे मराठे) घाबरत पळत असतां समुद्राच्या एका खाडीपाशी आले. आमच्या गाजांच्या (सैन्याच्या) समशेरी म्हणजे मत्त अजगरांचा व्योमोच्छवासच

होय. किंवा जादूगाणीची जादू नाहींशी करणारी पैगवर मृमांसी काठीचे होय. इजिप्तने राजे फिरऊन (फरागो) आणि त्याचे सैन्य ज्याप्रमाणें समुद्रांत बुसले त्याप्रमाणें घाबरून आणि घांस्ती व्हाऊन मराटे समुद्रांत पडले. आणि सर्वनाशाच्या दयांत बुडाले. समुद्रांत घोड्यांना सोडून, अतिशय कष्टानें आणि फजीती पावून ते कसंयसं निमळले. रात्रीच्या अंधारांत ते खाडीवर पोहोचले तेव्हां त्यांची परिस्थिति विचित्र झाली समोरून समुद्राच्या लाटा यामुळे त्यांचा नाश झाला आणि पाठीमागून आमचे विजयी सैन्य त्यांच्यावर आघात करण्यास टपले होतें

सारांश, इस्लामचे लष्कर मांडूजवळील अकबरपूरच्या उताऱ्यावरून निघाले. जवळ मजल मारीत ते निघाले. खानदेश, मुरत आणि कोंकण हा प्रदेश म्हणजे जगाच्यानीं व्याप्त. जाण्यायेण्याच्या वाटा कमीच. तरीपण पाठलाग करीत आमचे सैन्य ऐनवेळीं मुगतेजवळ पोहोचले आणि त्या त्या अपेक्षांच्यावर तुटून पडून त्या कुटिल काफरांना (कुफार तीरा दख्खान) दमणपर्यंत पिटाळीत नेले. दमण हें हिंद्याच्या इलाख्यांत आहे. कोंकणांतील ते एक शहर आहे. तेथे दक्षिणच्या मुभ्याची पश्चिम सीमा संपते. यानंतर ते पशुतुल्य लोक (मराटे) साप आणि मुंग्या या प्राण्याप्रमाणें घनदाट अरण्य आणि अवघड वाटा यांनीं युक्त असलेल्या प्रदेशांत (जेथें कल्पनेचाहि शिक्काच होत नाहीं) बुसले.

यामुळे त्या अपेक्षी जमातीनें वाट भरली त्याच्या डाव्या दिशेनें मी परत फिरलों. ते लोक तळकोंकणांतून चालाघाटावर आले, कीं परमेश्वराच्या सहाय्यानें आणि आपल्या माग्यानें ऐनवेळीं त्यांच्यावर तुटून पडावे आणि त्यांना शिक्षा करवी असा मी निश्चय केला. धन्य परमेश्वराची (अल्हम्दुलिल्लाह) बाजीरावाच्या उच्छादांतून गुजरातचा मुभा मोकळा झाला आहे. माळव्याचा मुभा पण त्या दुष्टाच्या हातून या वर्षी सुरक्षित राहिला आहे. मुगतेचे बंदर हाणजे मक्का आणि दरमैन शरीफ (कम्बला इत्यादि क्षेत्रे) यांचे प्रवेशद्वारच होय. तेंही त्या कलह करणाऱ्याच्या (बाजीराव) हातां लागले नाहीं त्यांचीं ठाणीं मुगतेच्या जवळ कायम आली होती. मुगतेचे बंदरहि त्याच्या हातां लागण्याची वेळ आली होती. मग मक्केचे हें प्रवेशद्वार बंद होऊन महमदियांची यात्रा बंद पडली असतां बादशहाने या बाबीचे उत्पन्न दखणीं नष्ट होत गेले असते. आमच्या गाजींच्या प्रयत्नांने त्या चडवोरांचा पुंढावा नाहींसा झाला आणि वर उल्लेखिलेलीं स्थळे त्यांच्या हातांतून सुरक्षित राहिली. तो दुष्ट (बाजीराव) हा अव्यंत फजीत पावून, पगभूत होऊन आणि हानि सोसून पळून गेला.

आतां मूळ मुद्यांचा विचार केला पाहिजे. या मोहिमा चालू राहिल्या पाहिजेत. त्या दुष्टाची (मराटे) संख्या मुंग्या आणि टोळ यांपेक्षांहि जास्त आहे. विनंती ही कीं मराठ्यांचे जीवच घेतील असे दोन हजार मोगल स्वार आणि एक हजार अरब

चक्रेटाज माझ्याकडे पाटाविण्यांत यावे. आपल्याकडून ही फौज आली तर आपली अंतस्थ कृपा माझ्यावर आर्हच ती जाहीर होऊन सर्व लहान थोर माणसांच्या मनांत ठसेल. आणि मोहीम चालू ठेविण्यांत त्याचा पूर्ण प्रभाव पडेल. परमेश्वर न करे. उच्छाद (मराठ्यांचा) मोठ्याकरितां म्हणून मी जी विनंती केली त्यात व त्याप्रमाणे अमलचजावणी होण्यास विलंब लागला तर बाजीरावाचे अंठ अधिकच वाढिले. तो गुजरात आणि मालवा या सुभ्याच्या सरहद्दी ओलांडून पुढे सरकेल आणि बादशाही अधिकाऱ्यांचे काम फार कष्टाचें होईल. मग त्यावेळी जवळतून पौत्र आपल्याला सरहद्दीवर ठेवून अपार खजिना खर्च करण्याची वेळ येईल. (फारसी कविता) ॥ नदीच्या उगमापाशी एका बिळ्यानेंहि प्रवास बंद करतां येईल. पण नदीत पाणी भरले तर हत्तीत्याहि नदी ओलांडणे शक्य होणार नाही. बादशाहाची कृपा सदैव माझ्यावर राहो.

आल्मगीर, दीपवाळी अंक. १०६१ इ. स. १०५-१०८.

एप्रिल १७३१ पूर्वी] (- ३७५ -) [

श्री

श्रीमत् सकल तीर्थस्वरूप राजाश्रया विराजमान राजश्री शाहू जे राजा वडिलांचे संवेस आपले संभाजी राजे कृतानेक वंद्यत विनंति उपरि. येथील कुशल श्रीकृपे व वडिलांचे आशीर्वाद जाणोन वडिली आशीर्वादपत्री कुशल वर्तमान संवेस खबर करून समाधान पावविले पाहिजे. विशेष. आशीर्वाद पत्र पाठविले ते उत्तम समई प्रविष्ट जालें. कुशलवृत्त अवगत होऊन संतोष प्राप्ती जाली. निरंतर याचरीती परामर्ष करणे वडिलांस उचित आहे. तीर्थस्वरूप मातुश्री साहेबी वाडल्याचे ममतेचा अर्थ व उभयेपक्षीं स्नेहाची दृढता होऊन विवेक व्हावा म्हणोन वडिलांच्या चित्ताभिप्राये लिहिला तरी हे गोष्टी वाडिलांस उचितच आहे. परस्पर विवेक होऊन त्याकोत्तर उभयेपक्षीं निर्दोष कीर्ति व्हावी हेंच आम्हांस अगत्य आहे. या अगोदरच मातुश्री साहेबी राजश्री बाबाजी प्रभु यांसी पाटवावया विशई लिहिले होते तेव्हाच पाटवावे तरी त्याचे शरीर मावकाश नव्हतें. प्रस्तुत मारईलस पाटाविले आहे. संवेसी आलिय. नंतर सविस्तर अर्थ विदित करितील. बहुत लिहिणे तरी वाडील मुज असेती. [शिक्षा- मर्यादेय विराजते]

नवयुग व. ५, अं. ७, क्र. ५५, मे १९१८, पृ. ५१९. [फोटो छापला आहे.]

१० एप्रिल १७३१] (- ३७६ -)

[अभयसिंगाचे पत्र]

परमेश्वरकृपेने आम्हांला विजय प्राप्त झाला. निजामउल्मुल्काची फौज

शत्रूला साहाय्य देई—तिचाहि नाश झाला, आणि सर्व मुगलीत घडले. परंतु बाजीरावाच्या मदतीबद्दल त्याचे आभार आणि स्वातंत्र्यमा केली गेली नाही. निजाम स्वतः इकडे येणार असेल तर आम्ही त्याची योग्य वाट लावण्यास सिद्ध आहोत. आम्ही शक्य ते लिहिले व केले आहे. पण नबाबाकडील बातमी मात्र केलेले सर्व विषयबद्दल. पण देवाचीच इच्छा असल्यास तसे घडेल! तुम्ही नबाबाला सर्व सांगून ठरवून घ्यावे.

लौकर पैसा पाठविण्याचीहि व्यवस्था करा. पैशांशिवाय अेक दिवस प्रांताचा कारभार चालणार नाही असे नबाबाला सांगा— येथे उत्पन्नाला जागा नाही... .. आम्ही रजपूत आहो— देव करील तसे होतील असा आमचा विश्वास आहे. पण बादशाहा या प्रांताला मुकणार असे दिसते. नबाबाला हें सर्व सांगा आणि तो पैसा देत असेल तरच दरबारांत गहा. नाहीतर तसेच परत फिरा असा माझा हुकूम आहे.” मोर्तबः

अभयसिंग याचे युवराज रामसिंगजी भांडारी व अमरसिंग पुरोहित यास पत्र गोपवारा :—

पत्र पोचले. यापूर्वी नबाब खानडौगन (महमदशाहाचा वजीर) यास दिलेले पत्र पोचवून त्यांशी चर्चाहि केली असेल.

त्रिंबकराव दामाड्याशी बाजीरावाच्या व आमच्या फौजांचे युद्ध झाले. त्यांत त्रिंबकराव, निजामाचा सेनापती मुगल मोमिन्यागवान आणि मुला (मल्होजी) पंवार मारले गेले. पवार उदा, चिमनाजी दामोदर निजामाच्या बाजूचा ब्राह्मण वकील आणि पित्राचा (पिलाजी गायकवाड) मुलगा असे कैद झाले. आमचा जय झाला हें नबाबास सांगितलें ना?

पित्र, कंठा, आनंदराव वगैरे सैन्य घेऊन पळाले. पित्र डभोईला पळाला, त्याचा भाऊ बडोवाला आहे. आम्हां या दोन ठिकाणी सैन्य पाठवावें आहेत. लौकरच तीं ठाणी मोकळीं करूं. कंठा निजामाकडे पळून गेला आहे. तेव्हां निजामाने आमच्या हुकुमांच्या आड येऊन कंठा, पित्र वगैरेना आश्रय देऊं नये म्हणून बादशाहाने कडक हुकूम दिले पाहिजेत, असे नबाबानें बादशाहाला सांगावे.

निजामाचा मोड झालाच आहे. पुनः तो येईल तर पुनःहि लढाई होईल. हें बादशाहाला सांगून हुकूम घेवावे.

या वेळीं बाजीरावाने बादशाहाची मोठी कामगिरी केली आहे. तेव्हां त्याला झगा, फर्मान व हत्ती मिळावे. राजा शाहूलाहि द्यावे. चिमाजी अप्पालाहि सन्मानाचा झगा दिला पाहिजे. नबाबाला सर्व सांगून बाजीरावाला मन्सबहि दिली जावी अशी तजवीज करावी. आमच्या जागिरीचा महत्त्वाचा प्रश्न काढावाच. यशस्वी करा.

मार्गेहि आम्हां बाजीरावाबद्दल लिहिले. परंतु नबाबाला चांगले कळले नाही. त्रिंबकराव दामाड्याच्या भीतीनेच बाजीराव आपल्याला मिळालेला आहे. यामुळे

मोठ्या कामगिरींत तो आपल्याला उपयोगी पडणार नाही, असे नवाबाने बादशाहाला सांगितले. पण निजामाच्या आणि त्रिंबकरावाच्या सैन्याने काय काय केले, हे आता बादशाहाच्या नजरेस आलेच असेल.

आम्ही हें सगळें नवाबावर विसंबून करीत आहो हें त्याला सांगा. पण नवाब दुर्लक्षच करतो. त्याला पाहिजे आहे तरी काय ? सर बुलंदशानावर (गुजरातचा मुभं दार) स्वारी आमच्याच खर्चाने केली. पैसा सैन्य मागतो, पाठवीत नाही. याने कोणाचे काम दिरंगावर पडतें ? बादशाहानें का माझे ? दोन शत्रूंचे सैन्य जमलें, नवाबाने तर कांहीच साहित्य केळें नाही. मग पराभव टाळण्यासाठी बाजीरावाला बादशाहाकडे वळविलें. आणि कंठा, पित्त वगैरेचा पराभव करण्यासाठी तोफगाना व सैन्य पुरविलें. म्हणजे त्यांच्यांत दुही पाडून आमच्या विरुद्ध असलेल्या धंद्याचा नायनाट केला.

आम्हाला शाबासकी द्यायचें सोडून नवाब उलट बाजीरावाला हाकून लावा म्हणून लिहितो ! निजामाच्या सांगण्यावरून नवाबाने हें लिहावें ना ? खासा न्याय. काम सोंपविलें आमच्यावर आणि मल्ला ध्यायचा दुसऱ्याचा ? लखाडांनी बाटेल तें सांगावें ! गेल्या ८ वर्षे कंठा, पित्त यांनी गुजरात दडपली त्याचें कांही पहायचें ? त्यांना आश्रय द्यायचा ! आणि मी मोगलांच्या बाजूला बाजीरावाला वळवून घेतला त्याचें कांहीच नाही ! त्याला पटत नसेल तर मला गुजरात ठेवून करायची आहे काय ? मारवाडच्या उत्पन्नांतून खर्च चालवावा लागतोय ! असें अगून जहागिरीबद्दल आणि धाकटे बंधु राजाधिराज यांच्याहि जागिरीबद्दल नवाब कांहीच करीत नाही !

शत्रूने आम्हाला दहशत वातली पण आम्हीच त्यांचेवर डाव उलटविला. नवाबावर विसंबून राहिलों असतां तर हाताला काय लागलें असतें ? नवाब निजामाला सांगतां बाजीरावाला शिक्षा करायला. आम्ही त्याला मोगलाकडे वळवून निजामावर पाठविला त्याचें कांहीच नाही ? बाजीरावाला तमाच सोडला तर तो पित्त आणि कंठाला मिळेल. तसे चालेल ? आमच्यांत आणि नवाबांत विनुष्ट आणण्याला निजाम चुलबुलतो; मग सैन्य घेऊन पुढे कां नाही येत ? अजूनहि येऊं दे. त्याचे त्याला खास प्रायश्चित्त मिळेल.

नवाबाला सगळें सांगा. आम्हांला गुजरातवरून ठेवायचे असेल तर सर्व व्यवस्था आमच्या पत्राप्रमाणें झाली पाहिजे. नाहीतर आम्ही स्वतः बादशाहाला भेटूं.

सह्याद्रि, वर्ष ६, अंक ५, मे १९४०, पृ. ४६७-८

टीप :— प्रस्तुत गोपवारा सोळाव्या इंडियन हिस्ट्री रे कमिशन (कलकत्ता १३-१४ डिसेंबर १९३९) च्या अधिवेशनापुढे पं. विश्वेश्वरनाथ रेड्ढे साहित्याचार्य, यांनी वाचलेल्या 'Maharaja Abhaising of Morwar the Nizam' या निबंधावरून दिलेला आहे.

११ मे १७३१]

(- ३७७ -) [१५ जिल्काद, इहिदे
सलासीन मया अलफ

श्री

छ मा अनाम देशमुख व देशकुलकर्णी ता खेडेबांर यासी नारो शंकर सचीव
मुा इहिदे सलासीन मया अलफ. बकाजी बिन गोमाजी चौधरी चौगुला मौजे अवी
ताा मजकुर कोकणांत पुंगारी मुरगडा खाले राहत होता. त्यास गड शामलानी
घेतला. ते समई मेल्लक्रीयावा गांवीचा बंद धरिला. तेव्हां चौगुले मजकुर बायको
देखील शामलाने हस्तगत करून नेऊन वाटविला. राजपुरीस कांही एक दिवस होता.
त्याउपरी हालीं कांळ देशास जालियावरी गांवाम आला. यांचेविशीं तुम्हीं व मोकदम
मोजे मजकुर यांने अर्ज केला की चौगुले मजकुरास गोतांत घ्यावे. यैमियास गोतगंगा
आहे. माहेवी माहलोमाहालीच्या देशमुख देशपांडियास आपली पत्रे देवणें, जे गोत
मेल्लऊन चौगुले मजकुरास गोतांत घेत यैमे करावे. त्यावरून माहालोमाहालीच्या
देशमुख देशपांडियास पत्रे दिल्ली आहेत. तें पाठऊन माहालोमाहालीचे गांवगनाचे
गोताचे समापत्रे आणऊन गोताचा एक दिवस नेमून समापत्रे हुजूर दाखवणे. तें
मनास आणून हुजूरचे पत्रादि तुम्हास करून देऊं. त्या प्रा गोत मेलऊन गोताई
करून यास शुध गोतांत घेणें. छ १५ जिल्काद. [शिक्षा— 'पत्रावधिरः य लेखनाः
वधि.']

सुरुमुद

भा. इ. सं. मं. त्रै., व ८, अं. १-२, पृ. २१.

३१ मे १७३१]

(- ३७८ -) [५ जिल्हेज, इमने सला-
सीन मया अलफ.

श्री

छ मा अनाम देशमुख व देशपांडिये ता खेडेबांर यास नारो शंकर सचीव
मुा इमने सलासीन मया अलफ. बकाजी बिन गोमाजी चौधरी चौगुला मौजे
[शिक्षा]^१ आवीं ता मजकुर हा कोकणांत असता शामलाने धरून नेऊन
वाटविला. हालीं मुटोन देशास वतनावरी आला. यांचे मुधतेविशीं कमवे मजकुरच्या
मुकामी तुम्हीं व मोकदम मौजे मजकुर याणे विनंती केली कीं जोरावरीनें वाटविली-
यास गोतांत घ्यावयास मोकलीक आहे. त्यावरून विनंती मनास आणून बकाजी
मजकुरास मुध करावयाविशी यास माहालोमहाल पाठवून सडी आर्णावल्या. त्यास
हा माहालोमहाल जाऊन तेथील सडी घेऊन हाली नेराच्या मुकामी आला.
त्यावरून बकाजीस तुकवा (?) तुम्हाकडे पाठऊन हे आज्ञापत्र सादर केले

१. शिक्षा— 'श्री : शंकराजी : नारायण.'

असे. तरी तुम्ही माहलोमाहालाचे गोत जमा करून यास गोवात घेऊन सुध करणे. गोताईस दिवस नेमाल तो दिवस हुजूर लेंहून पाठवणें. हुजूरून हग्येक हुजूर्या व आज्ञापत्र सादर केले जाईल. याचे मिरी प्रायेस्विताची मरणी सा १०० यकसे करार केला असे. सदरहुची निशा अधी करून घेऊन मग गोतांत घेऊन सुध करणें. छ ५ माहे जिन्हेंज. पा हुजूर [शिक्षा- 'पथा : वाधिययै : भानि']

भा. इ. सं. मं. त्रै., व. ८, अं. १-२, पृ. २२:

७ जून १७३१] (- ३७९ -) [१३ मोहरम, इसने सला-
सीन मया अलफ

श्री

त्यासगत राजश्री भगवतराऊ सोमवर्मी हवालदार किले सिद्दीगड ता वकाजी चौधरी चौगुला मौजे अर्बी ता खेडेवारे सुहु सन इसने सलासीन मया अलफ. तुर्बी गोताई जाली आहे. त्यास मिकियाचा कागद नसता गोताई केली. यैसी नाटान हाळी तुजकडे मुकाम बाबन्ना यैवज रुपये ५० पनास देणे. या कामास भवानजी जाधव व हणगोजी दलवी पा आहेत. यास मसाला सा २ दोनी देणे छ १३ मोहरम [शिक्षा]

भा. इ. सं. मं. त्रै., व. ८, अं. १-२, पृ. २३.

२० जून १७३१] (- ३८० -) [२५ जिन्हेंज, इसने
सलासीन मया अलफ

[बाजरावांचे सवाई जयसिंहजीस पत्र]

छ. २५ माहे जिन्हेंज इसने सलासीन मया व आलफ. रायनंदलावजी यांचे नावे पत्र शिक्षा मोहोरी आपला पत्र सवाई जैसिंह महाराज यांचे घेऊन मयाराम जोसी वकील मुकाम बन्हाणपूरचे येथें भेटले. सर्व मजकूर मदतीचे कळवून नालछा व मांडव मुकामी जमाव मदतीचे आहे. दया बन्हाणपूरच्या बुलुमामुले जमीदार व प्रजा नाराज म्हणोन आमची खात्री केली. त्यास आम्हीं निघून रेंवातीरी आलो आहे. मयाराम बंधु राघोदास असल्याने नेमाड इलाख्यांतील चौधरी कानुगो ... .. पाच हजार जमाव झाल्याने आपलेकडील मदतीचा अनुभव आल्याने मोठी खुशी जाहाली. जानिजे. छ २५ [मोर्तब सुद]

भा. इ. सं. मं. पष्ठ संमेलन वृत्त, शके १८४०, स्वी. ग्रं. क्र. २४, पृ. २१३-४

२५ जून १७३१]

(- ३८१ -) [शके १६५३, आपाढ शुभा २

श्री

॥ छ मां अनाम देशमुख देशपांडे ता खेडेवारे यासि नागे शंकर मन्त्रीव मुा
इसने सलासिन मया अल्फ. तुम्ही समतीपत्र पाठविले ते प्राविष्ट जाले. चकाजी चौधरी
[शिक्षा] चौगुला मौजे अरबी ता मजकूर याची गोतपती अशाड मुध पच्यमीस
नेमस्त केली आहे. येथिमी हुजूरून आझापत्र सादर केले पाहिजे म्हणून लिहिले.
व्यावरून मानाजी मांडरा दिा श्वारी यास पाठविले आहे व रा सीवदेव मजमदार
माहाली आहेत. त्यांचे विद्यमाने गोतपती विल्हे लावणे. किले सिहगडासहि पत्र
लिहिले आहे. तेथून कोणी हकीम अले तरी बरे. न येत तरी त्याचा उजूर न करितां
चकाजी मजकुरास मुध करणे. या प्रायेस्चित समेधे याचे माथा सेरणी सा १००
येकसे ठेऊन हुजूर वसूल घेऊन हे पत्र तुम्हास सादर केले असे. यांस गोतात घेऊन
मुध करणे. छ १ माहे मोहरम. ['पत्रा वेधिरयं भाति' - शिक्षा]

मुरुसुद बार

भा. इ. सं. मं. त्रै., व. ८, अं. १-२, पृ. २२-२३.

१८ जुलै १७३१]

(- ३८२ -) [२४ मोहरम, इसने

सलासीन मया अल्फ.

श्री

॥ छ मां अनाम देशमुख व देशपांडे ता खेडेवारे यासि नागे शंकर
मन्त्रीव मुा इसने सलासिन मया अल्फ. तुम्ही समतीपत्र पाठविले ते प्राविष्ट होऊन
वर्तमान विदित जाले. चकाजी चौगुला मौजे अरबी याची गोतपती
अशाड मुध त्रयोदसीस करून मुधता केली. किले सिहगडास पत्र पाठविले. तेथून
सगनोवताचे नावे कागद अला की हवालदार आपले नावे पत्र देत नाहीत. हुजूर
च्या आज्ञेप्रमाणे विल्हे लावणे. व्यावरून तुम्ही गोतपत केली. त्या उपरी रा
भगवतराऊ सोमवौसी हवालदार किले सिहगड याणी किलाहून मसाला करून
मागितां मागितां सा २० वीस घेतले. म्हणून वर्तमान रा रामो सिवदेव मजमदार
याणी लिहिले. बरे ते गोष्टीचे काये आहे. हुजूरून सेभर सा चौगुलियाकडे येवज
करार केला. त्यापैकी मजुरा पडतील. तुम्ही चौगुलियास मुध केले. छ. २४ मोह-
रम. ['पत्रा : वेधिरयं भाति' - शिक्षा]

भा. इ. सं. मं. त्रै., व. ८, अं. १-२, पृ. २३-२४.

१. शिक्षा - 'श्री : शंकराजी : नारायण.'

२. शिक्षा - 'श्री : शंकराजी : नारायण'.

१९ नवंबर १७३१] (- ३८३ -) [२९, जमादिलावल,
सन २१४१

दानपत्र वेदमूर्ती महाराज राजश्री देऊराव कच्छेकर व जयकृष्ण कच्छेकर स्वामीभि
सेवेसी :-

मेवक राज गंभाजी निवाळकर सा दंडवत मुा ११८१ व्याहावयाकारणें मेसाजे.
मौजे वांकी वृद्धक पाा चाकण हा गांव सरकारतर्फें जागीर व फौजदारी व जिल्हेदारी
कुलवाव कुलकान् वेदमूर्ती महाराज राजश्री कच्छेश्वरबाबा कैलासवामी यांस दिल्ला
असे. त्यास ईश्वर इच्छेने त्यांस कैलासवास जाल्ला म्हणोन सरकारच्या आर्मिच्यानी
तो गांव जम केला होना. म्हणोन तुम्हां लिहिंलें. व्याजवरून वदस्त्रमाविला जागीर व
फौजदारी व जिल्हेदारी कुलवाव कुलकान् दरोबस्त तनवा तुम्हां उभयतांस दिल्ला
असे. तरी जांवर जागीर सरकारंत बहाल तांवर मुखरूप गांव खाऊन स्नानमंथ्या करून,
आम्हास आशिर्वाद देऊन गहणें. ये बाबे सरकारच्या आर्मिच्यांस व जमींदारांस ताकीद
परवाने सादर केल्ले असत. तरी या उपरि कोणही मुजाहीम होणार नाहीं. आपली
निशा राखोन गांव आबाद करून खाणें. बहुत काय लिहिणें ? सा छ २९ जमा
दिलोवल- हे विनंति.

श्रीमरस्वती मंदिर, व. ८, अं. ११-२, क. ४५-६ माघ-फाल्गुन शके १८३०,
वृ. १८.

५ फेब्रुवारी १७३२] (- ३८४ -) [१९ सावान, इसने सला-
सीन मया अलफ

श्री

[शिक्का]

श्री० श्रीशाहुनृपति प्रीःत्या तुकाजी तनुजन्म : नः ॥ कान्होजी सखे : लम्ब
मुद्रा जय : ति ...

आजापत्र समस्तराजकार्यधुरंधर विश्वासनिधि राजमान्य राजश्री सखोजी आंगरे
सरखेल ताा बाल पाटेल बिन लाहे पाटेल कोली थान जिजरे कुलाबा मुद्दुर सन
इसने सलासीन मया व अलफ. तुवा हुजुर जिजरे मजकुरचे मुकामी येऊन अर्ज केला
की कोलवाड कमबा चेऊल येथील कोली यांची पाटेलची पुरातन आपली वतनी
आहे. यैशास आपला बाप लाहे पाटेल यासि माहाराज श्री छत्रपती स्वामी कैलास
वामी थोरले स्वामी यांही चाकरीस देऊन पदमदुर्ग व कुलाबा ये जागां कोली अरमा-
रावरी पाहिजेत म्हणून आणून चाकरीस दिल्ले व राजपूरीची मसलतीमई मेहनत
केली. त्यावरून कुलाबांची कोलीयांची पाटेलची आपणास सांगितली. त्यापासून
१. कच्छेश्वरबाबा शके १६५३ फाल्गुन शुद्ध द्वितियेस म्हणजे १६ फेब्रुवारी १७३२
रोजी वारले असावेत.

आपण चालवीत आला. कोळीयांचे लग्नाचे पानमान चालत आले आहे व बटअमल कोळी लोकांमध्ये जाऊ तरी याचा न्याये दिवाणात न आणावा येस होतें. आली वडम कैलासबायी शंगल सरवेळमाहेत्र यांचे अमलात आमचे जातीमध्ये बटअमलाचे कलम होत गेले. ते मनसुफी दिवाणांत आणून खंडदंडही दिवाणांत घेत गेले व कोळीयांचे लग्नाचे पानमान आपले असतां राग मारंग व सरतांडेल पानमानापैकी वाटा व्यावर्थास लागले. येथाम माहेची कुपालु हाऊन बटअमलाचे कलम दिवाणात नेतात ते न न्यावे व न्याची मनसुफी आम्ही आपले जातीत करून व पानमानाचा वाटा राग मारंग व सरतांडेल घेतात तो दूर करून आमचे आमचे स्वाधीन करावे आणि येथिशी आपणाम भोगवटियास मनद मादर कगवी म्हणोन. त्यावरून पूर्वीपर भागवटा कोळवाड चेऊल कारकीर्दी येदिलशाहा मनास आणुन तुजला कोळियावडील लग्नमुहूर्तकार्यप्रयोजन होत जाईल त्यास तुमचे पानमान पूर्वीपर चालत होते त्याप्रमाणे करग केले असे व पूर्वी येदिलशाहाचे कारकीर्दीस कोळी लोकांमध्ये बटअमल होईल तो दिवाणात जाहीर न करावा. त्याचा न्याये पाटलांनी करावा. जातीत वर्तवावा येसा होत होता. त्याप्रमाणे बटअमलाचे कलम तुमचे जातीस माफ केले असे. त्याचा न्यायेमनसुफी तुम्ही जातीत करीत जाणें. दिवाणात टक्कल न करणें. तुजला वतनमुले सेगणी रूपये १५० दीडसे करग करून वसूल घेतला असे. तुवा मुखरूप जंजरे कुलावाची कोळियाची पाटेल्गीचा उपभोग पूर्वोत्रादि वंशपरंपरेने करीत जाणें. जाणिजे. गा छ १९ माहे सावान. [शिक्षा-मोर्तब मुद]

भा. इ. स. म. त्रै., व. २, अं. १-४, पृ. १३८-१३९.

१२ जून १७३२] (- ३८५ -) [आपाढ शुद्ध १ सोम-वार, रा. श. ५९

श्री

[शिक्षा]^१

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके ५९ परिषावीनाम संवत्सरे आपाढ शुद्ध प्रतिपदा इंदुवासरे श्रवियकुलावतंस श्री राजा शंभू छत्रपति स्वामी यांनीं वेदशास्त्रसंपन्न राजश्री मंडाईधमट विन लक्ष्मणभट उपाध्ये उपनाम अरवीकर गोत्र शाकल्य सूत्र आठवला [शिक्षा]^२ यन यांस दिल्लें वतनपत्र ऐसीजे. तुम्हीं स्वामीचे परंपरागत उपाध्ये.

१. शिक्षा — 'श्री : प्रतिपच्चंद्ररेखेव वर्धिष्णु : विंदववेदिता शंभुछत्रपते : मुद्रा राम-सुनो : विराजते.'
२. शिक्षा — 'श्री : आई आदिपुरुष श्रीराजा : शिवछत्रपति स्वामी कृपा : निधि तस्य कृष्णाजी पर : शराम प्रतिनिधि.'

तुम्हास स्वामीचा दिवसेदिवस अभ्युदय व्हावा यापेक्षा तुम्हांस दुसरे अधिकार नाही. स्वामीनीं तुम्हांस वतन व इनाम गांव देऊन तुमचें सर्व प्रकारें चालवणें हे परम अवश्यक. कल्याणावह. ऐसे जाणोन स्वामीनीं कर्नात वडगांव प्रांत पनाळा येथील नाडगांडकीचें वतन तुम्हांस मन्हामत करून दिव्हे अमे. यास गांवगन्ना देहे १६ ब्रितपशील.

किता देहे

- १ कसत्रा वडगांव
- १ मौजे भादोले
- १ मौजे कोरगांव
- १ मौजे शिंगांव
- १ मौजे धुणकी
- १ मौजे वाठार
- १ मौजे पारगांव
- १ मौजे तळसंद

८

किता देहे

- १ मौजे चावंग
- १ मौजे दगवेमपाडली
- १ मौजे मनपाडले
- १ मौजे तामगांव
- १ मौजे मिणचे
- १ मौजे भेंडवडें
- १ मौजे लाटवडें
- १ मौजे नरें

८

येणेंप्रमाणें ताा मजकूरचे देहे सोळा. या वतनास इनाम व पाळक व हकलवाजिमा बिता.

इनाम व पाळक.

इनाम गांव मौजे वाठार ताा मजकूर पाळक दर गांवास पाळक होस १ एक कुलबाब कुलकानू जल तरु पापाण व चाकराचें घर १ एक या प्रमाणें सहित खेरीज हक्कदार व इनामदार करून पाळक एता कलम १ देहे एक १

हक व लवाजिमा बिता.

हक दिवाण दस्ताचा आकार होईल त्यास साली व कोष्टी व धनगर यांचे मागास रयत भागापैकी दरसदे दोन २ रुपये सालीना चोवीस रुके. ॥ दर दुकानास जकात दर बैली रुके सालीना चोवीस रुके. ॥ तेव्हाचें भूस व मीठ कापड तंत्राकु व घाणीयास दर माहे तेल ८८१ प्रां दोन रुके ८५ घांगडी एकुण ८६ सालीना तेल वजन ८१२ पानाचे नगास केण्याचे बैलास विडीयाचीं पाने सुमार १०० रुके ८३

वाजार भरल त्यास फसकी व उकाला देश कुलकर्णी यापो कलम १

येणेंप्रमाणें इनाम गांव मौजे वाठार ताा मजकूर पाळक दरगांवास खासगत होस एक व चाकराचें घर एक व हक लवाजिमा हक दिवाणदस्ताचे आकारास रयत भागापैकी दरसदे दोन रुपये व जकात दर बैली भूस दोन रुके कापड व तंत्राकु

धांगडी सा रुके व केणे तीन रुके व बाजार भरेले. त्यास पासकी उकाळा देशकुलकर्णी यापो ध्यावा व साळी व कोष्टी व धनगर याचे मागास सालीना चौवीस रुके व दर दुकानास सालीना चौवीस रुके व तेल्याचे घाण्यास दरमाह तेल एक शेरप्रमाणे बारा शेर व विडियाचे पानाचे नगास पाने सुमार एकडो याप्रमाणे मोडून करून सदरदु नाडगौडकीचे वतन स्वामीनी तुळांस अजगामन्हामत करून दिव्हें आहे. अलाहिदा मनदा सादर आहेत. तुह्मी दंडकप्रा वतनाची सेवा करीत जाणें आणि नाडगौडकीचे वतन तुह्मी व तुमचे पुत्रपौत्रादि वंशपरंपरेने अनुभवून सुखरूप रहाणें. निदेश समज. [शिक्षा - मर्णादेय विराजते]

रजु सा मंत्री

धर्म, साप्ताहिक, वाई, १४ सप्टेंबर १९०७, पृ. ७११-७१३.

३ जुलै १७३२] (- ३८६ -) [२१ मोहरम, सलाम सलासीन मया अलफ

श्री

[शिक्षा]

कौलनामा अज स्वामी राजश्री मंभाजी आंगरे सरमुभेदार आरमार ता ... .. चीन दाद महाजनी का मीठगव्हाणे सद्गर मन मल्लास मल्लासीन मया अलफ. दिव्हा कौलनामा येसाजे. तुह्मी वीजयदृगाचे मुकामी येऊन विनेती केली की आपले खाजण खारट पुलान नजीक मजें दिले का मार येथे आहे. ते पूर्वी आपले आज गोविंद महाजनी देसाई याणी राजश्री आणाजी दतो यांचे कारकीर्दीस कौल घेऊन बांद बांधोन कमावीस केलें होते. त्यावर सेख निजामाची धामधम जाहाली. ते समई मुलक स्वराज जाहाला. तेव्हा खाजणाचा बांद मोडला. तो आजी पावेतो मोडला आहे. बहुत दिवस जाहाले. खाजणामध्ये रान बाढोन तीन खांडी पाहिल्या. काढलाची व चौपीची झाडे वाढली. खर्च बहुत दीडठोनसे रुपये पावेतो खर्च पाहिजे. याकरीतां माहेची तह करून दिव्हा. तरी उमेद धरून कजेवाम घेऊन खाजणाचा बांध बांधोन म्हणोन व ये बांधे माहादो हरी व बालाजी तमाजी देशकुलकर्णी व महाजनानी का मार याणी मालुमात केली की बहुत दिवस खराब पाडिले आहे तह करून दिव्हा तरी देसाई खाजणाचा बांध बांधतील म्हणोन. बराई अर्ज खातरेस आणुन कौल मन्हामत केला आहे. खाजणास खर्च बहुत. बांधास मेहनत फार. याकरीतां तह करून दिव्हा असे. साले १२ बारा यासि बयान मोली

१. शिक्षा— 'श्री: राजा शाहु चरणी: तत्पर तुकाजी सुत: कान्होजी आंगरे सारखेल निरंतर.'

माफी ईा सन आर्वी ता सन आर्विन
मयां ७ सालें माफी

इस्तावा दर त्रिधा जमीनीम भात

दसेरी मापे

ईहिदे आर्विन

ईसने आर्विन

८१ ॥

८२

सलास आर्विन

आर्वी आर्विन

८३

८४ ॥

स्वमस आर्विन

लगा

१० ॥

०

येकून माफी सालें पेस्तर सालापासून मात सालें व तह इस्तावा सालें पांन
येकून बारा सालें गोईन करून दिल्ली असे. उमेद धरून स्वाजणाची कीर्ती करून
बांद बांधोन माहामूर करणें. इस्तावा भगेल्यावरी स्वाजणाम धारा पुत्यण व ग्वार
बीलायत शर्त स्वाजणाप्रमाणें जिवच नव्हे यैमें जाणोन इस्तावा भगेल्यावरी पाहाणी
करून स्वाजणाम धारा मवासाहामण प्राा करार करून दिल्ला असे. येणे प्राा
दस्तुरची उगावणी करणे. स्वाजणाचे बांधास बांधणें. कुणबी दोन ठेवाल त्यास घेऊ
वेगार माफ असे. वगपटी वेगार नाहीं. स्वाजणाची सीमा.

पूर्वेस नदी सीमाबांद १

उत्तरेस सेते दळेकर मंडले

व सेलख्या व मृग जैतापुर १

पश्मीमेस बांद भुसकुटी १

दक्षिणेस पर्या व मल्ली स्वाजण बापट व जाम

दार मृग जैतापुर

येणे प्राा सीमा असे. उमेद धरून माहामूर करणे. कांणे बाबे शक न धरणे. कौट
असे. राा छ मांहरम २१. (?) [शिक्षा— मोर्तब मुद]

भा. इ. सं. मं. द्वितीय संमेलन वृत्त, शके १८३६, स्वी. ग्रं. क्र. ८, पृ. ७९-८०.

२२ जुलै १७३२]

(- ३८७ -) [१० सफर, सलास सला-
सीन मया अलफ

श्री

राजश्री आनंदराऊ पवार गोसावी यांसी

छ अखंडित लक्ष्मी आलंकृत राजमान्य स्नो बाजीराऊ बलाल प्रधान आशी-
बांद सुा सलास सलासीन मया अलफ. राजश्री मल्हारजी होळकर व राा राणोजी
शिंदे व तुकोजी पवार व जिवाजी पवार यांस व तुम्हांस प्रांत माळवा येथील महा-
लाची वाटणी करून दिल्ली आहे. त्याच्या सनदा सादर आहेत. त्याखेरीज पर मुल्क

मुभा अजमेर मुभा प्रयाग व वांडसे व दतिया वर्गे मुख्य येथील आकार होईल त्यांपैकी दिवाणची वाचती व सरदेशमुखीचा येवज काढून बाकी राहिले येवज त्यास दर सडे रूा १६ सोळा प्रमाणें तुम्हीं आपली तक्षीम घेत जाणें. छ १० सफर

[शिक्षा - लेखन सीमा]

[शिक्षा - श्री : राजा शाहू नरपति : दर्पानिधान बाजीराव : बलाल मुख्य प्रधान]

मालव-साहित्य, इंदूर, व. ३, अं. ३-४, इ. १९३२, पृ. १८६.

५ सप्टेंबर १७३०]

(- ३८८ -) [भाद्रपद वद्य १३ संगल-
वार, रा. श. ५९]

श्री

स्वस्ति श्री गज्याभिषेक शके ५९ पश्चाविनाम संवत्सरे भाद्रपद बहुल १३ भोमधामे क्षेत्रिय कुलावतंस श्रीगजाशाहू छत्रपती स्वामी याणी राजश्री देशाधिकारी [शिक्षा] [शिक्षा] व लेखक वर्तमान भावी मुभा प्रांत चेउल याम आज्ञा केली गेली जे, संभाजी बाजी याम मौजे गुरुलवाडा तर्फ आतांणे मुभा प्रांत मार हा गांव इनाम आहे. त्यास ते देहअवसान पावेल. यावर त्याचे पुत्र गंगाधर संभाजी याजकडे इनाम चालला. तद्दि मृत्यु जाले. त्याचे पुत्र कृष्णाजी गंगाधर याचे चालवणे स्वामीस अवशक जाणोन स्वामी यावर कृपाळु होऊन मौजे मजकूर कुलबाव कुलकानु देखील दालीपटी पेस्तरपटी वर्गेज हकदार व कदीम इनामदार करून इनामदार केल्या असे तरी तुम्हीं मौजे मजकूर याम व याचे पुत्रपौत्रादि वंशपरंपरेने इनाम चालवणें. प्रतिवर्षी नूतन पत्राचा आक्षेप हुजूर न करणे. या पत्राची प्रति लिहून घेऊन हे असल पत्र भोगावटीयाम परतोन देणें. जाणीजे. लेखन अलंकार [शिक्षा - मोतच सुद]

रुजुसुरनिवीस

समंत

समंत

समंत

|

|

|

समंत

मंत्री

सरकार

|

|

|

बार

सुरु सुद

बार बार

~~~~~

नवा मनु, व. २, अं. ११-१२, मार्च-एप्रिल १९३१, पृ. २४७-२४८.

१२ आक्टोबर १७३२] (- ३८९ -) [कार्तिक शुद्ध ५ गुरुवार,
रा. श. ५९]

श्री

स्वस्ति श्री गज्याभिषेक शके ५९ पश्चावी संवत्सरे कार्तिक शुद्ध ५ गुरुवारी क्षेत्रियकुलावतंस श्रीगजा शाहूछत्रपती ह्यांनी देशमुख व देशपांडे या हवेली परगणे

मखाव यांस आज्ञा केली ऐसी जे. राजश्री दत्तोबा गोसावी व मनोहर गोसावी चिन [शिक्षा]^१ [शिक्षा]^२ श्रीधर गोसावी उपनाम नाशरेकर गोत्र वशिष्ठ सूत्र वाजसनी वास्तव्य क्षेत्र श्रीपंढरपूर यांणीं सातागचे मुक्कामी स्वामीमनिध येऊन विनंती केली की आपण श्रीचै भजन करून स्वामीस व स्वामीच्या राज्यास अभिष्ट चिंतून आहां. आपल्या कुटुंबाचे योगक्षेमास एक गांव इनाम करून देऊन वंशपरंपरेने चालविलें पाहिजे म्हणोन. त्यावरून मनास आणून गोसावी श्रांग सत्पात्र त्यांचें चाल दिल्ल्या श्रेयस्कर जाणोन स्वामी यांणीं कृपाळू होऊन मौजे तडवलें तां मजकूर हा गांव पेशजीच्या मुकाशियाकडून दूर करून हालीं यांस स्वराज्य व मांगलाई अमल ऐकून दुतर्फा कुलबाव कुलकान् देखील इनाम तिजार्ह हालीपट्टी व पैमत्तपट्टी खेरीज हकदार व कदीम इनामदार करून नूतन इनाम दिव्हा असे. तरि तुम्ही मौजे मजकूर चतुःसीमापूर्वक मर्यादेप्रमाणें यांचे दुमाले करून पुत्रपौत्रादि वंशपरंपरेने इनाम चालविणें. प्रतिवर्षी नवीन पत्राच्या आश्रये न करणें. या पत्राची प्रती लेहून घेऊन हें अमल पत्र भोगवटियास यांजवळ परतोन देणें. जाणिजे. लेखनालंकार. [शिक्षा— मर्यादेय राजते]

भा. इ. सं. मं. वार्षिक अहवाल, शके १८३३, स्वी. ग्रं. क्र. २, पृ. ११०; विविधज्ञानविस्तार, पु. ४२. अं. ९, सप्तर्ष १९११, पृ. ४१९

१७३३ इ. पूर्वी] (- ३९० -)

श्री

श्रियासह चिरंजीव राजश्री शाहूराजे यांसि प्रीतीपूर्वक श्रीमत् मातुश्री राजसबाई^३ कृतानेक आसीर्वाद. अवल्य कुशल जाणऊन स्वकुशलादि वेदकपत्रीं संतो पावामि पाववीत गेलें पाहिजे. विशेष. तुम्हा काणें संक्रमणप्रयुक्त तिलशर्करा पाठाविली असे. स्वीकार करून उत्तर पाठाविले पाहिजे. बहुत काय लिहिणे. [शिक्षा— विलसति लेखनावधि]

नवयुग, वर्ष १०, अंक ४-५, क्र. ११२-१३, एप्रिल-मे १९२३, पृ. १.

२० मे १७३४ अखेर] (- ३९१ -) [२७ जिल्हेज, सन ११४३
३१ मे १७३३ अव्वल

तहनामा राजश्री लाडकोजी बाबा आजहाद आंगरे मखेल मोकदम कमचे

१. शिक्षा - ' श्री : राजा शाहू नरपति : हर्षनिधान : बाजीराव बलाल : प्रधान.'
२. शिक्षा ' श्री : आई आदि पुरुष श्री : राजा शाहू कृपानिधि तस्य : श्रीनिवास परशुराम : प्रतिनिधि.'
३. संभाजीराजे कोल्हापुरकर यांची आई.

चाकण व देशमुख प्रमाणे मजकूर यांसी. नाथाजी व कृष्णाजी व जानोजी व सुख-
नानजी चव्हाण कड मोकदम कसचे मजकूर व देशमुख प्रा मजकूर सन हजार
११४३ कारणे लेहून दिले तेने जे. पूर्वी राजश्री मंग्येल साहेबापासून १७१०० साडे
सत्रा हजार रुपये घेऊन त्यास दोन्ही वतनाची निजाई वतन दिले. यासिवाय साहे-
बापासून आपल्या ४२५०० साडे तेन्नालीस हजार रुपये घेऊन त्यास कसचे मजकूरची
मोकदमी व प्रा मजकूरची देशमुखी दोन्ही वतने दरोचस्त दिली. फिरून राजश्री
मंग्येल साहेब कृपाळु होऊन आपले तर्फेने दोन्ही वतनांपैकी निमे आपण घेतले व
निमे आम्हांस दिले. पेशजी दरोचस्त दोन्ही वतनाचे खंटीयत आम्ही लेहून दिले
होते ते आम्हें आम्हांस परतून दिले. मग आम्हापासून कसचे मजकूरची निमे
मोकदमी व प्रा मजकूरची निमे देशमुखी या दोन्ही वतनाचे निमेचे रसीदखत व
भदजर लेहोन घेतले. आम्ही मोघम लेहून दिले. तपसीलवार मानपान लेहोन दिले
न होत. म्हणोन तुमचा अमचा किंतु पडोन तुम्ही कुलावियास चालिला. तरी तुम्ही
कुलावियास न जणे. वतन दरोचस्त तुमचे. आम्ही तुमचे कोण्हाचे सांगितल्यावर
चिंतांत दुसरा विचार न श्रवा. मानपान सिका नाव नांगर मिरपाव होळीची पोळी
गौरी गणेश व दोन्ही वतनाचा कारभार सदरहू कळमे तुम्हाकडे. या खेरीज पासोडी
इनाम इकराम हकदक कांयदे तुम्ही निमे आम्हांस घरांत द्यावे. बाहेर घोळावयासी
आम्हास समथ नाही. आम्ही तुमचे श्रभाऊ. आम्हास घरांत निमे द्यावे व निमे
तुम्ही अनभवावे. श्रवाडा उजवीकडे तुमचा व डावीकडे अमचा. आघाड तुमची व
माघाड आमची. हा तहनामा आपले खुश राजांवराने लेहून दिले. सही छ २७ माहे
जिल्हेज.

गोही

१. संभाजी नाईकवाडी का मार प्रा मार [निा नांगर]

१. जानवजी नाणेकर थळकरी का मजकूर.

१. गंगाधर बिन मंग जांशी पुरोहित कसचे मजकूर.

बिा भास्कर आनाजी देशपांडे कुलकर्णी कसचे मजकूर प्रमाणे मजकूर.

भा. इ. सं. मं. वार्षिक इतिवृत्त, शके १८३५, स्वी. ग्रं. क्र. ७, पृ. ३५५-३५६

०० जून १७३३] (- ३९२ -) [१८ मोहरम

छ १८ मोहरम

श्री

राजश्री जगनाथा यास व राजश्री आंबुतराव व रा थैसवंतरायास आज्ञा केली
पेसी जे. तुम्ही जाते समाई तुम्हास आज्ञा केली त्या प्रमान वरतनुक होती या नाही
तमच लिहिन. तुम्हावरुन ऐवज पाटिला आहे तो ज्याचा त्यास पावन विचाराम
येई तर सेवजीस हुजूर दर्शनास घेऊन येत. तुम्हास त्या प्रतीच वार न लागो देन

विचाराम न चुकन बुधीम भरवम(भ्रंश) न होऊ देन. युक्त चालल तीगता (तितका) इचार सागन. घेतली थळाचा सवग्रण होई ते करन. आम्ही ईश्वरी इच्छा आहे तर सगवनात राहिरी व खोकरा व बाज किले पाहावयाम येऊ. गा प्रतीनिधीसही आजनवेलीविमी लिहिल आहे. बहुत काय लिहित.

पुरवन.

गा मिवाजी म्हाराज व गा आबासाहेब व गा काकासाहेब व मानुश्री ताराबाई याम कोनास न जाहाल ते काशये गा चिरजीव बाबा व गा प्रधान याही केले. ही करित जगात्ती (जगांती) व निजामनमुलुक व दिली पावेतो जाहली हेंचा त्याग (सांग?) करून पुना स्वानोभवि सत्ती कराव ऐस नाही. हेही तुम्ही जानतच अहा. जेन करून लोकीक राहे ते करन आसे : अनारभां मनुशानां प्रथमं बुधी लक्षणं व घडीघडी काय लिहिन व घडीघडी मातबर मानुस कोटला यवजन जे सागन तस उभ-
त्ताम जाते समही सारीतलच आहे. खर्चाची चीत्ता न करन. थोडाबहुत वरचेवर खाना केला जाईल. वरचेवर या उपर लिहिन्याच व सागोन पाटवायाची सीमा जाहाली. निजामनमुलकासही मुबारखाबादही लिहिली व पडकाही पाटीला पाच हजार ५००० मुबारखाबादीचा. हेही तुम्हास कळवयाकागन लिहिल आम. बहुत काय लिहिन.

भा. इ. सं. मं. त्रै., व. ११. अं. १, पृ. ५०-५१.

३ सप्टेंबर १७३३] (- ३९३ -) [५ रविवार, आर्वा
सलासीन मया अलफ.

श्री

॥ छ मा अनाम बाजी साबाजी येशवंतराव पामलकर देशमुख व देश-
पांडे ता मोमेवगे यांसि नागे शंकर सचीव मुा अर्वा सलामैन मया व अलफ.
[शिक्षा]^१ राजश्री स्वामीनी वैशाख मासी साल गुदस्ता राजपुर्वरी मोहिम
केली. राजश्री फत्तेसिंग भोसले व राजश्री बाजीराऊ पंडीत प्रधान याम फौजानमी
खाना केले. त्या बराबरी मावल प्रांतीचा हशमाचा जमाव व गडाकिलीयाचा जमाव
खाना करावयाची आज्ञा जाहाली. त्यावरून जिन्हे निसवतीने राजश्री आनंदराऊ
बहिरव याबराबरी जमाव देऊन खानगी केली. त्यास राजश्री फत्तेसिंग भोसले मौजे
वेल्ल ता खेडेवारे या मुकामी अले. तेथील मुकामी तुम्ही अजम मेवर्जा याचा
कविला घेऊन भेटीस गेले. सला दिला. मागनुलेनी मौजे केलवडे ता खेडेवारे
येथे खाना केला आणि तुम्हास सांगितले की मावल प्रांतीचा जमाव तुम्ही गोळा
करणे म्हणोन सागोन पाचाशा जमावाचा यैवज सिरिस्तियाप्रमाणे रुपये अडीच हजार

१. शिक्षा- ' श्रीमद्राम : चरणी शरण शंक : स्मृत नारायण. '

तुमचे पदरी घातले. त्यावरून तुम्ही मालवत येऊन लोक गोळा करितां. मोहि-
मेची सुगणी अवघ्यामी जाहाली. पाचा रूपयाप्रमाणे दरमाहा कोणही कबूल करीनात.
तेव्हां दर असामीस समजविणें सात आठ दाहाबाग पावतो दरमाहा कबूल करून
देखील मुठेखोरे मागे. देसमुख व जनाजीगम यास सामील करून घेऊन दोही माहा-
लीचा मिलोन जमाव केला. तीनमे जमाव करून मौजे धागे ता पौडखोरे येथील
मुकामी येऊन लष्करात दाखल जाहलें. ते दुसरे दिवसी फौजा धाट उतरात मजल
दरमजल मिश्रियास अल्या. वैशाख वद्य अमवाशा ल २८ जिल्हारी खोकीरी
हस्तगत केली. ते दिवसी तुम्ही अपल्या जमावानसी कस्त करून बाले बले राजा
धाकटा नजीक बालपार येथे निशाने चालऊन मोर्चियास राहिलें. त्याउपरी राजकोट
व राजपुरी हस्तगत जाली. पुढे तुमचा जमाव तुम्ही जे तैनाती केली त्याप्रमाणें
मिर्मिस्त दखारीहून होईनासा जाहाल. त्याकारिता लोक दिल्लीर होऊन फुडून
चालिले. ते समई भीमराव मागे देसमुख व जनाजीगम देशपाडे मुठे खोरे हे आपले
जमावानसी निगळे जाहाले, तुम्ही आपला जमाव निराळा केला. तुमचा मोर्चा जेथें
होता तेथेंच तुम्ही जमावानसी राहिले. मुठे खोरियाचा जमावास दुसरा मोर्चा
नेमून दिल्ली. त्याउपरी पुढे रायेगड सह वर्तमान कांकरांप्रांतीची देशदुर्गे हस्तगत
जाहाली. साहेब काम बहुत जाहाले. ते समई मावलच्या कुल सरदारांनी व
जमीनदारांनी व गडकिल्याच्या लोकांनी बोली घातली कीं तगताचा जागा रायेगड
मुट्या. याउपरी मावल प्रांतीचा मोगलाईचा कर लोकास खासगत सेतावरी ज्याची
त्या वा ? यावी. जमीनदारांचे इनाम आहेत त्याची मोगलाई त्यास बकसीस करून
दुमाला खर्च त्याहावी. स्वगज्याची इनाम तिजाई मात्र ध्यावी. बाबती स्वतंत्रीक घेउ
नयेत म्हणून राजपुरीच्या मुकामी विनंती केली. त्यावरून मनास आपणून सदरहू-
प्रमाणें तह करून मावल प्रांतीच्या दरमाच्या सरदारास व गडकिल्याच्या लोकास
व जमीनदारास माहालोमाहाल सनदा सादर केल्या. त्याप्रमाणे सनदाच्याविषी तुम्ही
विनंती केली. त्यावरून हे सनद सादर केली आसे तह बितपसील.

चाकरी लोकाची सेते गावगना देशमुख व देशपाडियाचे इनाम गांव
अमतील त्याच्या आकारावरी जे मोग-
लाई बसेल ते बाधून खर्च त्याहावी
वसूल न ध्यावा कलम १
तर्फदार देशमुख देखील तुम्ही गाव-
गना सेते इनाम आहेत व इनाम गाव
आहेत नावनिसी बि तपसील

- देह
१ मौजे सिरकोली
१ मौजे तांब
१ मौजे पाथरमेत
१ मौजे डावीजे

- १ तर्फ बाजीराव पाा
- १ तर्फ बालाजी राज पासलकर
- १ ताा अत्माजी बिन सोमाजी
राज इबिन बाबाजी राज पाा
- १ तर्फ तुलाजी बिन सावजी राज
पाकर
- १ तर्फ कृष्णाजी बिन धावजी नाा कडु
- १ तर्फ निवगणे त्रिंबकजी नाईक बिन
चादजी नाईक निवगणे

६

येकून तरफदार सहाजण याची गाव-
गना इनाममेते आहेत. व कडाकडे मौजे
चिखलखुर्द हा गाव इनाम आहे. व
नीवगणे याकडे मजरा भाणसदरा मौजी
आंबी हे बाडी इनाम आहे. त्यास तेथील
आकार होईल त्यापैकी मोगलाईची बेरीज
दुमाला घेणे. वसूल न देणे. दोनी तक्षिमा
दुमाला घेणे. स्वतंत्रीक बाबती न देणे.
कलम १

- १ मौजे मुगाव येथील मोगलाई
पेसजी दिल्ली त्याप्रा करार करून
दिल्ले आहे

५

- २ देशपाडे याचे गाव
१ मौजे सागरूण
१ मौजे पानसेत

२

७

सदरहु गावीचा आकार प्रा मोगलाई
होईल तो येवज तुमच्या दुमाला दिल्ली
आसे. तुम्ही घेणे. वसूल न देणे. स्वरा-
ज्याची जे बेरीज होईल त्याची इनाम
तिजाई उभे बेरजेस द्यावी. दोनी तक्षिमा
तुम्ही दुमाला घेणे. स्वराज्यापैकी स्वतं-
त्रीक बाबतीत घेताती त्या न देणे.
कलम १

बाजे गावगनाचे वतनदार पाटील
कुलकर्णी याची इनाम सेते व बल्ल्याची
वावेली व माहाराच्या माहारच्या देखील
आकार होईल त्याची मोगलाई दुमाला
ज्याची त्यास देणे. स्वराज्याची तिजाई
उभे बेरजेस वसूल देणे. स्वतंत्रीक बाबती
न देणे. कलम १

तुमचे इनाम गावी खड गुन्हगारी चैतल
कमावास जे दिवाण रज्जु होईल त्याची
तिजाई दिवाणात घेतली जाईल. दोनी
तक्षिमा तुम्ही दुमाला घेणे. कलम १

येकून कलमे पांच सदरहु प्रमाणे तह केला असे. याप्रमाणे चालविले
जाईल. जाजती आकार लागणार नाही. तुम्ही वतनाची सेवा करून माहाराची
कीर्दी आबादानी करून सुगुरूप राहणे, छ ५ रबिलाखर. [शिक्षा- लेखन सीमा]

[जोडावर दोन दोन शिके]

पो छ १२ रबिलाखर

मुरु सुद बार

भा. इ. स. मं. त्रै., व. ७, अं. १-४, प. ११४ ते ११६.

महाराष्ट्रनिहासाची साधनें

४ नोव्हेंबर १७३३] (- ३९४ -) [७ जमादिलाखर, आर्वा
मलामीन मया अलफ

श्री

[शिक्का] ' छ माा अनाम देसमुख व देसापंडे परमाणे वारण यांस श्रीनिवास परशराम प्रार्थनाधि माा अर्वा मलामीन मया अलफ. राजश्री रामराउ रुद्र उपनाम येरें गोत्र अत्री मंत्र आश्वलायन हे रायगडचे स्वर्गाहून आल्यावर यांनी साता. गियाचे मुकामी विनंती केली जे आपणस येक गाव इनाम करून द्यावा म्हणउन. त्यावरून मनास आणता रायेगडाम हर्वाशयाचा वेढा पडला ते समई यांनी किल्ला नउ महिने बुजीवला. जानीनिमी खालते येऊन मांचें मार्गे, धनीयाच्या तक्ताचा जाणा राखला. बहुत मर्दुमी यांनी केली. याजकरता कुपाळ होऊन मांजे खुदलापूर पा मा हा गांव यास इनाम करून दिल्ला असे. कुलबाच कुलकानु हली पटी व पेस्तर पटी दुतर्फा देखील इनाम तिजार्डे खेरीज हकदार दिल्ला असे. तर याचे पुत्र-पौत्रादि वंशपरंपरेने इनाम चालवणे. प्रति वर्षी नूतन पत्राचा आक्षेप न करणे. या पत्राची प्रती लेहून घेऊन असल पत्र भोगवटीयांस पग्वन देणें. जाणीजे छ ७ जमादिलाखर. निदेश समक्ष. [शिक्का— राजतें : लेखना : वर्षी]

बार सुरुसुद बार

भा. इ. सं. मं. त्रै., व. ७, अं. १-४, पृ. ५८-५९.

१७३३-३४ इ. स.] (- ३९५ -)

शिंदी मुरुल गुजरात्यावर फिरावन हवसी यांनी खानजादे यांस मारून आपणच हुकुमत करावयास लागले. खान मघारमंडलेचे फर्जद मिंदी अबदुल रहमान बगेर आठ जण बाहेर राजपुरीस शेव याकुच सुभेदार याचे हवेलीस राहिले. त्यांची श्रेयवाई केली. सवय त्या खानजादे याहीं हुजूर महाराजांचे बंदगीस अर्ज केलीयावर महाराज राजेसाहेबां इजानेबांचे हुजूरत अवबतपन्हा रावसाहेबांस जंजिगेयाची समलहत फर्माविली कीं आजल्या तुम्हांस कैमतेचे हवसी यास तंची पोहचवावयाचे हुकुम फर्माविले. अंमा तुम्ही आपले जमींदारीचे सवयेकरितां वसूलवस्ती करून हवसी वांचाविलात. हल्ली हवसी यांची हुकुमत वेवुनीयाद जाली आहे. तर तुम्ही बाफौज व बाआरमार जाऊन बसय जंजिर व रायगडादेखील किलेजात सरकार तमरफेत आणून फिरवान हवसी कैद करणें व याकुदवापन मरकुम यांचें फार्जद बाहेर राजपुरीस आहेत त्यांस हुजूर घेऊन येणें. त्यांचा गौगपरदास्त केला (कसरीने खाले) म्हणोन जुवान मुबारक फर्मा-

१. शिक्का ' श्री: श्रीआई आदि पुरु : प श्री राजा शाहू छत्रप : ती स्वार्सि कुपा-
निधी त : स्य श्रीनिवास परश : रम प्रतनिधि.'

थिलीयावर बमोजी बईरशाद रावसाहेब जंजिरे यास खुद वाढीलत बापोज बाआर
मार येऊन मोर्चेबंदी केली. याकुदखानाचे फर्जद आटही जण रावसाहेबांचे बंद
गीमये रूज होऊन आजजी केली की, आमचे बुजुगाची जागा आहे.
मेहेरखान होऊन फिगवन हवसी यास (तरी पोहो)चावून आमची जागा
आम्हास बाकरार (कसरीने ग्वाले) जमेदारी (कसरीने ग्वाले) याची याद धरून
आमचा (कसरीने ग्वाले) रामाहा (कसरीने ग्वाले) साहेबांचे सरकारांत दाखल केली
(कसरीने ग्वाले) हजारो मकाजे किलेजात व कोंट व जंजिरे मा (कसरीने
ग्वाले) रात अहित त्या मिलमिलेयास हा जंजिगाही दाखल होईल. दर्यामध्ये
एक घडा पाणी घातल्याने दर्याची तरकी होते ऐसे नाही. आज आमची बुनीयाद
वांचवून आमची पुस्तपन्हाडी केलीयाने साहेबांचा औसा फुतमाम आल्मावर जाहीर
होईल म्हणोन कैईजानें मिनतजारी केलीयावर रावसाहेबां जमीनदारीचे तरीकैयानें
त्यांची दिलवरी केली (कसरीने ग्वाले) रायगडादेवील तमाम किल्ले सरकारांत
दाखल करून जंजिगर फिगवन मवास हवसी यास नसीहत करून मिडी अवतुल
रहमान खानजादे यांस वमय विरादर जंजिरेयांत ममनदर्नशान करून रावसाहेब खुद
वाढीलत महाराजांचे मुलाजमतीस सातारे याचे मुक्कामास आहे.

विधिविधानविस्तार, पृ. ३९. अं. १०, आक्टोबर १९०८, पृ. ३९९-४००.

२८ मार्च १७३४] (- ३९६ -) [चैत्र शुद्ध ५ गुरुवार
ग. श. ६०

स्वस्तिश्री राज्याभिषेक शके ६० आनंदनाम संवत्सरे चैत्र शुक्ल पंचमी
गुरुवासरे श्रावयकुलावतस श्री राजा शाहू छत्रपात स्वामी यांणी राजकार्यलंघनशुरंधर
विश्वामनिधि राजमान्य राजश्री जिवार्जी खंडेराव चिटणीस यांसी आज्ञा केली ऐसी
जे तुम्ही विनंती केली. आपले वडील आज व तीर्थरूप यांणी सेवा केली. त्याजवरून
क्रपाळ होऊन चिटणीसीचा दरक वतनी वंशपरंपरेने करून दिल्या व कारखानिसी व
जमेनिसी हे दोन थंडे सर्व राज्यांतील वंशपरंपरेने करून देऊन शपथयुक्त पत्रे करून
दिली. त्या अन्वये स्वामीनीही अभय पत्र दिले. चिटणीसी वतनास गांव जामनी
मोकासे लावून दिले ते इनाम चालावेसे अभय वचन दिले. त्याप्रमाणे पत्र करून
देऊन चालविले पाहिजे म्हणून. त्यावरून पूर्वीपासून कागदपत्र वृत्त मनास आणतां
तुमचे आज्ञे चालाजी आबजी थोरले कैलासवामी स्वामीनी राज्य साधन केले ते समयी
बहुत श्रम माहस करून उपयोगी पडले. न्यानंतर दिल्लीचे जाण्याचे प्रसंगी संवत्
पडले असतां बगधर फार सेवा केली व राज्याभिषेकाचे समयी उपयोगी पडून
मनोरथ सिद्धी केली. त्याजवरून संतोष होऊन अष्टप्रधानांतील पद दाय्याची योजना
केली असतां चिटणीसीच वतनी वंशपरंपरेने दायी विनंती केली. त्याजवरून प्रसन्न
होऊन शपथयुक्त पत्र करून दिले. नंतर थोरले महाराज कैलासवामी झाले. यावर

महाराष्ट्रतिहासाची साधने

कैलासवामी तीर्थरूप स्वामी यांणीं बोणी गैरवाका समजाविल्यावरून राज्यभारप्रसंगां सरकारातून मुत्सद्दी यांस शिक्षा केल्या, त्यांत त्यामदीं केली असतां तुमचे वडील खंडो बल्लाळ यांणीं बहुत निष्ठेनें वागून स्वामीस गोव्याचे लढाईत शरण्व करून समुद्राचे भागीस स्वामीचा घोडा पाण्यांत पोहोणी लागला असतां धरून उडी टाकून घेऊन निघाले. याजवरून बहुतच संतोष होऊन शपथ करून वचन दिलें. सर्व राज्य केलें तोही प्रसंग यवन यांचें प्राबल्य होऊन (?) झाला. स्वामीमदीं यवनांचे सन्निध जाणें आलें. तेथें गेले असतां कैलासवामी काकासाहेब चंदीकडे जाऊन राज्यरक्षण करण्याचे प्रयत्नास लागले. तेव्हां जातेसमयीं त्यांनीं संकट प्राप्त झालें असतां त्यास काढून देऊन आपण क्लेश भोगिले. त्यानंतर चंदीस जाऊन तेथेही शेवा निष्ठे केली. तेथें संकटाचा प्रसंग प्राप्त होऊन निष्ठेणें दुर्घट पडलें असतां सुलपकारखान व गोगोजी शिर्के यांस देऊन त्यांचे मोर्च्यातून पाळण्यांत बसवून काढून घेऊन येऊन देशां मेवा केली. त्यानंतर काकासाहेब समान झाले यवनांस दिल्लीचें व्यसन प्राप्त झालें. तेव्हां स्वामीस त्यांणीं निरोप देऊन लावून दिलें. देशां येणें घडलें असतां काकासाहेब यांची स्त्री आईसाहेब यांस आपला पुत्र घेऊन राज्यकारभार करण्याची इच्छा होऊन दुर्वाद्धि धरली. फौज देऊन सेनापति व परशुराम त्रिबक प्रतिनिधि रवाना केलें. त्याचरोबर खंडोबास दिलें असतां स्वामीस गुप्तपुत्रें भेटून सेनापति व सरदार यांच्या खातर जमा करून सर्वास स्वामीचे लक्षां आणिलें. लढाई झाली. प्रतिनिधि पळून गेले. विजयी होऊन राज्यकारभार साधन प्रसंगांत सर्व स्थळें व सरदार प्रतिनिधि सरकारांतून यांस स्वामी लक्षां लागण्याचें उपयोगीं बहुत केलें. पुढें तुम्हांहि त्या अन्वये स्वामीचें ठायीं एकनिष्ठता धरून आग्रि वगैरे मातुश्रीचे लक्षांनीं सरदार स्थळें वगैरे स्वामीचे लक्षां वागण्याचा उपयोग करितां. यावरून तुम्हांवर कृपा करणें अवश्यक जाणून चिटरांगीस तुम्हांस शपथयुक्त वतनी दिली आहे. ते व कागदनिशी व जमिनीसि हे दोन धंदे राज्यांतील दिले त्याप्रमाणें करार करून देऊन चिटरांगीस वतनास गांव व मोकासे व जमिनी लागल्या आहेत. इनाम करार करून दिले.

येणेंप्रमाणें महाराष्ट्र गांव जमिनी एकंदर ४५ तुम्हांस इनामी करून दिले असत. तरी तुम्ही व तुमचे पुत्रपौत्रादि वंशपरंपरेनें सदगृह दगक अनुभव करून सुखरूप राहणें. जाणिजे. खास दस्तूर येणेंप्रमाणें शेवा केली असे. वतनी धंदे करून इनाम खाणें. बहुत काय लिहिणें मोतव.

त्यां का प्रभूच्या इति. साधनें, व. १, अं. १, आगष्ट १८८१, पृ. १३-१४.

४ आक्टोबर १७३४] (- ३९७ -) [१७ जमादिलावल, खमस सलासीन मया अलफ

श्री

वेदशास्त्रसंपन्न राजमान्य राजेश्री दीर्घ ब्राह्मण व धर्माधिकारी प्रमुख समस्त ब्राह्मण वास्तव्य कुसुंब कण्ड प्रांत माा स्वामी गोसावी यास मेधक संभाजी आंगी

समवेले दंडवत विनंती उपरी. येथील कुशल जाणून स्वकीये लेखन करणे विशेष. येथो पुरुषात्तम पळमुग वास्तव्य मीजे धोपेश्वर ता राजापुर याची स्त्री वनाम सावित्री हे मीजे गयेपाटण ता मास आपले माहंगस जात होती. मार्गी मलिक आबदला मुसलमान याणे बळात्कार करून अकर्म केलें. हे वृत्त बाईको मजकुरीने आपले घरास येऊन आपले स्वमुखे लोकाम सांगितले. याची दयागत हुत्र जाले विजयदुर्गाचे मुकामी लेहून आली. त्यावरून मलिक मजकुराम हुत्र आपण गदंन मारिली. हाली बाईको मानें हुत्र येऊन विनंती केली की आपणावरी त्याने बळात्कार केला. पुढें साहेब धर्मस्थापक आहेत. आपणाम प्रायश्चित होऊन कृतीत सरती होऊन यथायुक्त वर्तवावयाचा विचार होऊन येई ते करावें म्हणोन. त्यावरून याचा विचार मनास आणिता माहाश्वेत्र प्रसीध व समस्त मिष्ट माहाश्वेत्री व समंतात यागे ब्राह्मण याचे संमते प्रायश्चित होऊन कृतीत अधिकार व पांतिपावन व्हावया ब्राह्मणाचा विचार आहे तो मान्य असे म्हणऊन हे पत्र तुम्हाम लिहिले आहे. तरी शास्त्रसंमते करून कृतीत अधिकार होऊन येथापूर्व ब्राह्मणात येऊन पावन होये ते बाईकोस आज्ञा करून बाईकाचे वलित सुभा प्रांत राजापुर या जागा संमते पत्र दिले पाहिजे. जाणिजे. रा ल १७ जमादिलेवळ. बहुत काये लिहिणे. सुग स्वयम सत्कीर्न मया अलफ. हे विनंती

भा. इ. सं. मं. तृतीय संमेलन वृत्त, शके १८३७. स्वी. ग्रं. क्र. १२, पृ. ९३-९४.

२० फेब्रुवारी १७३५ वा] (- ३९८ -) [फाल्गुन शुद्ध ९. गुरुवार
१६ फेब्रुवारी १७३८

श्री

राजश्री सिवराव याची लिखित असे

श्री तीर्थरूप सकल सौभाग्यादि संपन्न मातुश्री बाई वडिलाचे मेथेमी अपणे सकल सौभाग्यादि संपन्न जिजाबाई साष्टांग दंडवत प्रणाम विनंति.

अत्रत्य कुशल ता फाल्गुण शुभ नवमी गुरुवासर पर्यंत वडिलाचे आसी-
वाढें करून वर्तमान येथाम्भित असे. या नंतर वडिली आसीरवादपत्र पाठविले ते प्रविष्ट होऊन आनंदाते पावलो. राजेश्री जगनाथ कचेस्वर बाबा श्रीदर्शन करून हाली वडिलाकडे आले आहेत. हे सविस्तर निवेदन करिता श्रुत होईल. वर नेवर आसीरवादपत्र येणे. वर्तिकासमवेत पाठऊन सांभाल केला पाहिजे. बहुत लिहिणे तरी वडील असा. हे विनंती

६ मार्च १७३५] (- ३९९ -) [२१ सवाल. खमस
सलासीन मया अलफ

श्री

राजा शाहू नरपती हर्षनिधान बाजीराव बल्लाळ मुख्यप्रधान
मा भाग्यावा पा खोर्चीवडें व पापडी शिंदे भंडारी यांस-

बाजीराव बल्लाळ प्रधान. म्या खमस सलासीन मया अलफ. तुमचें वर्तमान
मा अंताजी ग्युनाथ सरदेसाई याणीं कुळवृत्त विदित केलें त्याजवरून कळलें.
पेशाम तुमची बोली मार्गनिलेही जालीं. धर्मरक्षणांस तुम्ही सिद्ध आहां. तदनुरूपच
ईश्वर मनोमिष्ट सिद्धीस पावील. चित्ता न करणें. तुमचे उर्जित मार्गनिले सांगतील
त्या प्रोा केलें जाईल छ. २१ सवाल. [शिक्षा- लेखन सीमा]

भंडारी विजय, व. ५, अं. ९-१०, सप्टेंबर-ऑक्टोबर १९२४, पृ. १४२.

१२ मार्च १७३५] (- ४०० -) [२७ सवाल, खमस सला
सीन मया अलफ

श्री

राजा शाहू नरपति हर्ष निधान बाजीराव बल्लाळ मुख्य प्रधान.

छ मा भाग राऊत राणराऊत शिंदे भंडारी पा का बहादरपूर यांस-

बाजीराव बल्लाळ प्रधान म्या खमस सलासीन मया अलफ. तुमचेविशीं मा
अंताजी ग्युनाथ सरदेसाई व सरदेशपांडे प्रा फिर्गण याणीं हुजूर विदित केलें.
त्याजवरून सर्वस्तर कळले. पेशाम तुम्ही मार्गनिलेही बोली केली. त्या प्रोा कार्यभा-
गाम सिद्ध होऊन निष्ठापूर्वक करणार. बहुत उत्तम आहे. कार्य भाग जालीयावर
तुम्हांस गांव दिव्हा जाईल. आपला खातरजमा असो देणें. मार्गनिले सांगतील त्या
प्रोा तुमचे उर्जित केलें जाईल. जाणिजे. छ. २७ सवाल [शिक्षा - लेखन सीमा]

भंडारी विजय, वर्ष ५, अंक ९-१०, ऑक्टोबर १९२४, मुंबई, पृ. १४२-३. राज-
खं. ६, पृ. २१३-१४.

२९ सप्टेंबर १७३५] (- ४०१ -) [आश्विन वद्य ९ सोमवार,
रा. श. ६२

श्री

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके ६२ राक्षसनाम संवत्सरे अश्विन वहुल नवमी
इंदुवासरे धत्रियकुलावंतस श्री राजा शाहू छत्रपति स्वामी याणी

राजश्री गंगाधर त्रिमल व रघुनाथ त्रिमल उपनाम हणमंते गोत्र मुगदल सूत्र अश्वलायन यांभी दिल्ले इनाम पत्र ऐसी जे. तुम्ही साताराचे मुस्कामी स्वामीमन्त्रिण विनंति केली जे. आपलें पणजे राजश्री नारायण त्रिमल दीक्षित यांस महाराज राजश्री शाहाजी महाराज याणी मौजे बाणेंरे ताा हवेली प्रांत पुणे हा गांव धारादत्त इनाम कुलवाच दगोवस्त वंशपरंपरेने करून दिला. त्याप्रमाणे महाराज राजश्री थोंगळे कैलासवामी स्वामी व राजश्री संभाजी महाराज व राजश्री राजारामसाहेब यांचे कार कीर्तीपरियंत इनाम चालला. अलिकडे राजाराम साहेब चंदीस गेलें त्या समागमें आपलें बाप निमाजी रघुनाथ चंदीस गेलें. जाते समई मौजे मजकुर श्री नारायणदेव चिंचवडकर यांचे स्वाधीन कर्माविमीस केला. ते गावचा ऐवज आम्हाकडे पाठवीत होते. त्याउपरी महाराज साहेब मोगलाईतून स्वराज्यास आले. ते समई देवानी कर्माविसामुळे वहिवाट चालत होता. त्यामुल्लें मौजे मजकुर आपणाकडे इनाम करून घेतला. परंतु गावचा ऐवज आम्हाकडेच वसूल देत होते व नारायण देवानी महाराजांस पत्रहि दिल्ले आहे. जे मौजे मजकुरचा व वडिलास पुरातन इनाम आहे त्याप्रमाणें पत्रें करून देऊन चालविला पाहिजे म्हणून पत्र आहे. तें हि मनास आणून आपला गांव आपणास इनाम करार करून द्यावा म्हणोन विनंती केली व नारायण देवाचे पत्र व पूर्वील पत्र राजश्री महाराज शाहाजी गजे व थोंगळे कैलासवामी महाराज यांचीं पत्रें आणून दाखविली त्याचा मजकुर.

“अजरवस्तुवाने महाराज राजश्री शाहाजी गजे दाइम दौलत हें वजानेवु कारकुनानी हाल व इस्तकबाल व देशमुखानी प्रांत पुणे बिदानद सुा खमसैन अल्फ (१६४९-५० इ. स.) दरीविले बाबत इनाम राजश्री नारायण त्रिमल दीक्षित यास इनाम मौजे बाणेंरे ताा हवेली प्रांत पुणे देह एक देखील नख्तयाती व महसूल व बाजे उजवती देखील तालुका ठाणे व तालुका देहाय व ठाणेंबाच व सैलबैल मोईन व सादिलवार व खर्चपट्टी व पायपोसी व दसरपट्टी व ठाणेंभट व हुजूरभट व मोहीमपट्टी व हेलपट्टी व तमाग्व व बाराईत व अहिस्थान व बिराहिस्थान व मोहतर्फा व थळजकाती निकाळ व पैसाळ व अश्रजकाती व ठाणेंबंदी व गाडा व घोडा व बंदी व बरटा व भेडी स्थळ व बेसीपेट्टी व पालभारा व बेगारी व रायता व अडपाली व कानू व गैरकानू व कर्मावीस हाल व पेस्तर बेटबेगाय फर्मासी व सरहगमद व बाग नमजग आंबराइ कुलवाच कुलकानू बाब महसुलेसी मौजे मजकुर देह १ अजरगमन्नामत करून इनाम दिधला असे. दुमाले करणे. अवलाद अफलाद चालविणे. यास मुसलमान होऊन जो कोण्ही इस्कील करील त्यास मकैमधे मूर मारल्याची सोगंध असे व हिंदू होऊन जो कोण्ही इस्कील करील त्यास कासीमधे गाई मारल्याचें पाप असे. हर दरमाल ताजे खुर्दगवाताचा उजूर न करणें. ताल्लि लिहोन घेऊन अस्मल दीक्षित मजकुरापाशी परतोन देणे. रु १० जिल्हेज (५ दिसेंबर १६४९).”

येणाप्रमाणे पत्र तुम्ही आणून दाखविले व कैलासवामी राजश्री थोरले महाराज तीर्थरूप आचामाहेव व तीर्थरूप काकामाहेव यांची पत्रे आणून दाखविली. ती मनास आणून मौजे मजकूर तुमचा पुरातन इनाम चिंचवडकर देव याचे कर्माविशींचे वट्टियाटीमुलें आपणाकडे करून घेतला असे जाणून स्वामी कृपालु होऊन मौजे मजकूर देवाकडून दूर करून हल्ली तुम्हास स्वराज्य व मोगलाई अमल एकून तुमचा कुलबाब कुलकानू देवील इनाम तिजाडे व सरदेशमुकी व साहोबा व सरपाटीलकी व सरगौडकी व हलीपटी व पेन्तरपटी जल तरु पाषाण निथिनशेप सहित खेरीज हकदार व इनामदार तुम्हास व तुमचे वंशपरंपरेने इनाम करार करून दिला असे. तरी तुम्ही मौजे मजकूर चतुःसीमापूर्वक मर्यादेप्रमाणे आपले दुमाले करून घेऊन मौजे मजकूर सदरहूप्रमाणे तुम्ही व तुमचे वंशपरंपरेने इनाम अनुभवून मुखरूप राहणे.

भा. इ. सं. सं. वार्षिक इतिवृत्त. शके १८३७, म्वी. ग्रे. क्र. ११, पृ. १५५-१५७.

१७३५ इ. नंतर] (- ४०२ -) [संवत् १७९२

यादी धर्मस्थापना शास्त्र प्रमाण वेद पुरुषाजा प्रमाण नाना धर्म प्रवृत्त होत नाना स्थली.

[शिक्षा - श्री : मधानी शंकर चरणी तत्पर आनंदराव : सुत यशवंतराव पवार निरंतर शके १७९२ (बहुधा शा. शक नमून संवत् असा वा = १७३५ इ. स.)]

१ गोत्र प्रवर शाखा सूत्र वेदमंत्रपूर्वक स्नानसंन्यादिक आन्तिककर्म करावे. पूर्व संप्रदाय टाकावा.

२ ब्राह्मण जातीने घरा गहाट (चरका) न ठेवावा. सुत स्त्रियांनी न काढावे पुर्ववृत्त (वृत्ती) टाकावी.

३ नवरीचे गळ्यांत जयाळी (खारका बदाम वैगरी माला) मृत्तीनी केली न घालावी. आपलें घरी करून घालावी.

४ ब्राह्मण जातीने एका दशाह द्वादशाह भोजन न करावे. तेरावे दिवशीं ब्राह्मण स्वरूप भोजनास घालावे.

५ मौभाग्यवती स्त्रीने काचळी धरावी. लावेचा व नगरीचा चुडा न धरावा.

६ मौभाग्यवती ब्राह्मण स्त्रीचे पंगतीमध्ये विधवेनें मथी चमोन भोजन न करावें.

७ मौभाग्यवतीने विधवेचे पंगतीस भोजनास न बसावें.

८ विधवा स्त्रीने मेंढी धरून, विष्णु पुजा (ज) न करितात ते मेंढी मोडावी. निर्मल मुंडण करावें.

९ ब्राह्मणाहीं विवाहामध्ये नवन्यायवरीचे पाई मोचे घाटून वैदिक कर्म न करावें.

१० विवाहामध्ये पौडश संस्कारामध्ये ब्राह्मणजातीही मोड अपराहो-चाराण पूर्वक ब्राह्मण स्त्रीने मणि न धरावे, वेद मंत्रोच्चारण पूर्वक सकल कर्मे करावी

११ समस्त ब्राह्मणाही पौडश कर्म सांगता मिथ्यर्थ ज्या ज्या संस्कारी यथासमर्थ ब्राह्मण जेजुं घालावे.

१२ समस्त ब्राह्मणाही भोजन कर्माने टाई पवित्र होऊन स्वयंपाक करावा. पक्वान्ने पापड लोणचे आदि करून.

१३ समस्त ब्राह्मणाही विवाहामध्ये नवव्यानवरीचे मस्तकी पुष्पमाला बांधाव्या. मुन्चिवांचे घरचे मोड (बाशींग) न बांधावे.

१४ गोत्र प्रवर मण्डि निर्णयपूर्वक स्वसूत्रोक्त वेदमंत्र करून विवाहादिक पौडश संस्कार करावे. पूर्व संप्रदाय टाकावा.

१५ ब्राह्मण जातीच्या समस्त विधवा स्त्रीने प्रथम रजोदर्शन झाल्यानंतर केश मस्तकी व आभूषण व चोळी काचोळी लहंगा न धरवी, एकवस्त्र सक्कल धारण करावे

१६ सौभाग्यवती ब्राह्मण स्त्रीने नाई मस्तकी न बांधावे.

१७ सौभाग्यवती ब्राह्मण स्त्रीने गळयापासून मस्तक पर्यंत यथा सामर्थ्य सुवर्ण आभूषण धरावे. सग्याचे नग मस्तकी न धरावे.

१८ सर्व ब्राह्मणाही ब्राह्मणापासून वेद मंत्राचा उपदेश घ्यावा. दंडी संन्यासी जाटिल गोसावी वैरागी माभमसाठ असे पाखंडी अहित त्यांचा मंत्र अथवा त्यांचे आज्ञेमध्ये न चालावे. त्यांचा त्याग करावा.

१९ ब्राह्मण जातीने ब्राह्मणापासून उपदेश घ्यावा.

२० ब्राह्मण जातीने आपली कन्या विक्रय करून विवाह न करावा.

२१ सकल ब्राह्मण जातीने विवाहामध्ये तोटियाचा खेळ न करावा.

२२ नवव्यानवरीहां घराघरी ही वाना न जेवावे, लहान मुलांसहित समस्त ब्राह्मणास.

२३ सकल ब्राह्मण यांचे स्त्रीने स्वयंपाक करते वेळेस भोजन करते वेळेस उर्या शची चोळी घालावी किंवा धूतवस्त्र सोबळ्यांत घालावे ते चोळी वस्त्रे धारण करावे.

२४ समस्त ब्राह्मणाही समाराधना व पितृकार्य व विवाह कार्याचे स्वयंपाक करणे तो स्वयंपाक करणार याणी उपोषण असतां पाक करावा. अथवा पीठ मधाचयासी खावे. आणखी न सेवावे. खावे.

२५ स्नान करून अस्पर्श धौत वस्त्र परिधान करून संन्या व ब्रह्मयज्ञ तर्पण नवेय वैश्वदेव भोजन करावे. पूर्व रीत टकावी.

२६ ब्राह्मण जातीने प्रथम मागणी न करावी. तत्काल विवाह करावा.

२७ सौभाग्यवती ब्राह्मण स्त्रीने चोळी धरावी. काचोळी टाकावी.

२८ सौभाग्यवती ब्राह्मण स्त्रीने काशा पीतळेचे बिछवे न धरावे. सग्याचे धरावे.

२९ ब्राह्मणाही स्त्रियांनी उदक ग्यांवावरी व कडेवरी आणावे. मस्तकी जड न आणावे.

३० ब्राह्मण जातीनें आटा साटा न करावा.

३१ ब्राह्मण जातीनें पेडा देडा दान न करावें.

३२ ब्राह्मणाम ज्यास जेवायाम सांगितले त्यानें जावें. पोराम समागमें न न्यावें.

३३ ब्राह्मण—भोजन व स्त्री सवाशिण भोजन यांमध्ये विधवा पंक्तीस नसावी.

३४ ब्राह्मण जातीनें निव्हाऊ न करावें.

३५ समस्त ब्राह्मण जातीनें मृत प्राण्यांचे उत्तर्गक्रिया शास्त्र प्रमाण करावें.

३६ समस्त ब्राह्मण जातीचे स्त्रीनें गुलेचे वस्त्र एकंदर न धरावें.

३७ जो ब्राह्मण मरेल त्याचे स्त्रीचे केश प्रथम अथवा दहावे दिवशीं काढावे तेव्हां शुद्ध.

३८ समस्त ब्राह्मण स्त्रिया याणीं प्रत्यहीं स्नान सवस्त्र करून वस्त्रें नित्य धुवोन परिधान करावी. चोळी व लुगडी व सोयलीं धुवोन ठेवावी.

३९ यज्ञोपवीत गहाटाचे मुताची न करावी. आपले स्वहस्ते सूत काढून करावी आणि धारण करावें समंत्रक.

४० ब्राह्मण जातीनें ब्राह्मणादकें करून सर्वदा स्नान करावें. समाशयनादिक करावी. तेथें शुद्धोदक नसावें.

४१ सर्व ब्राह्मण स्त्रीनें सव्य लुगडें नेगून काढून करावा. लहंगा टाकावा.

४२ सर्व ब्राह्मणाही जवोसमई एकास एकांनें स्पर्श न करावा.

४३ सौभाग्यवती स्त्रीनें स्पर्श न करावें.

४४ सकल ब्राह्मण जातीनें मातावपानंतर दहावर्षपर्यन्त तत्काल विवाह करावा.

४५ ब्राह्मण जातीनें ज्या गावीं बहु असेल तेथे सहकुटुंब जाऊन तेथें मंडप घालून देव प्रतिष्ठा धरून लग्न संपादावें.

४६ ब्राह्मणाही ब्राह्मविधीनें विवाह करावा.

४७ समस्त ब्राह्मण यांचे पुत्रांनें वेदाध्ययन करावें.

४८ जो ब्राह्मण अनाचार न सोडी त्यास वाढीत घालावें. यथोक्त प्रायश्चित्त देऊन शुद्ध करून घ्यावें.

४९ समस्त ब्राह्मणाही यांचे पितृकार्या वेदपाठी ब्राह्मण सांगारें भोजनास.

५० समस्त ब्राह्मणाही पितृ कार्याचे ठायीं ब्राह्मण बोल्याविले असतील तितकें जेवुं घालावे.

५१ ब्राह्मणांनीं शुद्रांचे घरां विवाहादिक कर्म करण्यांत कर्म शुद्रकमत्याकर ग्रंथ प्रमाणे करावे. वेद प्रमाणे न करावे.

धर्माद्वयन गीत्या धरून येणें प्रमाणे चालवावें. [मोर्तव मुद्र-शिक्षा]

९ फेब्रुवारी १७३६] (- ४०३ -) [फाल्गुन शुद्ध ८
सोमवार, शके १६५७

श्री शके १६५७ गणसनाम संवत्संगे फाल्गुण शुद्ध ८ इंद्रचारे तदीने देवा
लय श्री विश्वेश्वराचे कर्ता राजश्री पोमदेव महाजनी प्रभुत जिर्णोद्धार प्रपौत्र महादेव
महाजनी अनंत महाजनी वीम महाजनी नाना महाजनी कृष्ण महाजनी शिवदेव
महाजनी महादेव महाजनी पांकर. हनग्वंद कान सुतारे वाड्ये.....

भा. इ. सं. मं. त्रै., व. ६, अं. १-४, पृ. १२५ "

१८ डिसेंबर १७३६] (- ४०४ -) [२५ शावान, फसली
११४६

१ [खडे किल्याच्या बाहेरील दरवाजावरील लेख]

[फारसी व उर्दू तरजमा मराठी]

उत्तम व गुणवान अमीर व माहेव मरतवा राजा मुल्तानाची निघालकर
देशमुख देशपांडे मोकदम महाजन सेठ वगैरे कसबे सिवपट्टण परगणे जामखेड सरकार
अहमदनगर मुन्ना खुजस्ताबुनियाद औरंगाबाद यांचे कारकिर्दीत किल्ला मुल्तानदुर्ग
कसबेमजकुरची हद्द ता. २५ माहे शावान सन ११४६ फसली बरहुकुम माहे हिजरी
११५६ सन (३ आक्टोबर १७४३) मध्ये तयार झाला.

भा. इ. सं. मं. वार्षिक इतिवृत, शके १८३६, स्वी. ग्रं. क्रं. ६, पृ. २०० ते २७२

१७३६-३७ इ. स.] (- ४०५ -) [सबा मलासीन मया
अलफ.

श्री.

बालाजी विश्वनाथ भट नंतर पेशवे हे याचे देशमुखीचे वतन.

सन सबा मलासीन मया व अलफ (१७३६-७ इ. स.) माली बाजीराव भट
पेशवे याही करून घेतले जंजिगाहन ते माहाल

१ मसल १ गोवले १ बोरलई = ३

सन सबा मलासीन मया व अलफ (१७३६-७ इ. स.) यामाली जंजिगाहन
गांवकुलकर्ण करून घेतले ते माहाल

१ श्रीवर्धन. १ दिवे बोरली, १ नांदगांव मुरुड. १ मसल. १ बोरली.
१ गोवले. १ निजामपूर. १ गोरगांव, १ मामले तले, १ घोसले १ बिगवाडी
= ११

१० फसली व हिजरी सनाचा मेळ बसत नाही. दोहोमधील अंतर यावेळी ३ चे
असावयास पाहिजे.

पैकी नांदगांव मुख्य येथील देशपांडे हजर जाहाले त्यांचे त्यास दिले. १

बाकी राहिले माहाल व्यापार देशपांडे याचा व देशमुख याचा कजिया लागला. सवय राजापुरी मुभाकडे जप्तीस गांव कुलकर्णी देविले. ते माहाल—

१ तले, १ घोसाले, १ गोंग्रेगांव, १ निजामपूर, १ विचारी, ॥ गोवेले — ५॥

महाराष्ट्र साहित्य, व. १, अं. ५, नवंबर १९१९, पृ. २.

२१ जानेवारी १७३७] (- ४०६ -) [२१ जानेवारी १७३७

महाराजांच्या, त्यांचे ईश्वर रक्षण करो, तैनांतोतील उमराव कायतानो डीमोक्षा पेरैरा, उपरनिर्दिष्ट राजाने नेमिलेल्या चैउलेच्या किल्ल्यावरील गव्हर्नर व सेनापती.

मी या द्रापे दाखला देतो की मी चेऊन किल्ल्यावर राज्य करण्यास आलो तेव्हां भिवाजी नाईक नांवाचा इसम भंडार्यांचा मुख्य होता व माझ्या तीन वर्षांच्या कारकिर्दीच्या सुदृतीत सदर इसमांत महाराजांच्या सेवेत प्रामाणिकपणा, उत्साह व शौर्य आढळून आले ते असे की अहोरात्र तो आपल्या अनुयायांसह सपाटीच्या प्रदेशांत न चुकतां सदैव पहारा करित असे व त्याच्या नेमणुकीन्वये त्याजवर जीं कर्तव्ये लादलेलीं होती ती बजावण्यांत तो चुकत नसे. महाराजांचा—ईश्वर त्यांचे रक्षण करो—सर्व बाबतींत तो राजनिष्ठ प्रजाजन आहे हे निदर्शनास आणित असे व त्यायोगे महाराजांची अशा उमरा मनुष्यांना वर्षासे देण्याची चाल जी रूढ झाली आहे त्याअन्वये अशा सन्मानास व कृपेस पात्र असल्याचे त्याने दाखविले आहे. याच्या मूल्य प्रतिपादनार्थ माझ्या सही शिष्यानिशी व यांतील विधानांच्या खरेपणाविषयी आपण घेऊन हा दाखला दिला आहे. ता. २१ जानेवारी मस १७३७ रोजी चेऊन येथील किल्ल्यांत दिला.

कायतानो डीमोक्षा पेरैरा.

भंडारी विजय, व. २, अं. १, आगष्ट १९२०, पृ. ६-७.

२३ फेब्रुवारी १७३७] (- ४०७ -) [३ जिल्काद. सबा सलासीन मया अलफ

श्री.

[शिक्का] १

आज्ञापत्र समस्त राजकार्यधुंधर विद्वासविनिधि राजमान्य राजश्री बाजीराऊ

१. शिक्का - ' श्री : राजा शाहू नर : पति हर्ष नीधान : बाजीराव बहा : ल प्रभान . '

हे. म. स. द. वा. पोतवार,

पंडित प्रधान ता मोकदम माजे पिंपळगाऊ ता घोडे प्रांत जूनर मया सवा
सलासीन मया अलफ. मौजे मजकूर राजश्री बाकोजी दमटरे याजकडे मुकामा पेशजी
आहे. तेणप्रमाणे माळमजकुरी करार असे. तरी तुम्ही मदारानिलमी स्वयं
वतोन मौजे मजकूरचा मुकामवांचेचा वसूल याजकडे सुरळीत पावणे जाणजे. ३
जिल्हाद. आज्ञाप्रमाण. [शिक्षा- लेखन सीमा]

वार

भा. इ. सं. मं. वार्षिक हतितुत्त, शके १८३७, स्वी. ग्रं. क्र. ११, पृ. २२३.

२३ मे १७३७] (- ४०८ -) [जेष्ठ शुद्ध ५. १६५९, शके
सलासीन मया अलफ

[अर्नाळा किल्यावरील शिलालेख]

बाजिराव अमात्य मुख्य मुमति आज्ञापिले शंकरा ।

पादचाल्यांस वचुनि सिंधुदुर्ग बांधा स्वंग जंजिगा ।

अर्नाळा जळदुर्ग चिनुनि मनि बाजि तुळाजिमुता ।

शिल्पज्ञे दृढ शौर्य जाणुनि तथा दुर्गासि संस्थापिता ॥ १ ॥

अंकबाण रस चंद्र शकातें ।

जेष्ठ पिंगळ सीतेंदु दिनाते ।

पंचमी हुवसु पुण्य हि जेव्हा ।

येशवंत बुरुजाकृति तेव्हां ॥ २ ॥ १६५९

भा. इ. सं. मं. वार्षिक हतितुत्त, शके १८३८, स्वी. ग्रं. क्र. १७, पृ. १२८.

३१ जानेवारी १७३८] (- ४०९ -) [२१ सवाल, समान
सलासीन मया अलफ

श्री.

राजमान्य राजश्री यशवंतराव महादेव ग्वासनीस यांस आज्ञा केली ऐसी जे.
तुम्ही हुजुर स्वामी सनिद्ध चिन्ती केली कीं आपण स्वामींच्या राज्यांतल पुरातन
सेवक, वडील वडीलांपासुन सेवा करीत आहे. सांप्रत स्वामींनीं किल्ले रायगड व
कोट महाड वगैरे ग्वासनीस ठेवून सेवकांचे स्वाधीन केले आहेत. ऐसीयास पोा महाड
वेथील देशपांडेपण व गांकुलकर्णी ही वतने आपली आहेत. जंजीरकगानीं प्रांत
घेतला. आपले वडील आपण स्वामींच्या राज्यांत सेवा करीत आले. याजमुळे आपले
भाऊवंद व तक्षीमदार वतन खात आले. वतनाचा हक्क सरकारांत जमेस येत आहे
तो आपला आपल्यास देऊन वतन ब्रह्मल करून द्यावे व महाराज कैलासवामी स्वामी
याणी आपले वडिलांस पोा मजकूर पैकीं इनाम गांव चार देखील खोती देऊन

चालविले. त्याप्रमाणे महाराजांनी कुपाळ होऊन करार करून देऊन वैशंपरंगेने चालविले पाहिजेत म्हणोन विदीत केले. ऐसीथान तुम्हीं स्वामीच्या राज्यातील पुगा-
तान परंपरागत सेवक इत्यादी स्वामी सेवा निष्ठेने करीत आहा. तुमचे चालवणे स्वामीस आवश्यक जाणून स्वामी तुम्हावरी कुपाळ होऊन पोा महाड मामले गवरी येथील तुमचे देशपांडेपणाचे व गांवकुळकर्णपणाचे वतन तुमचे तुम्हांस बहाल करून वतनाचा हक्क व ईनाम सरकारांत जमेस येत होता तो तुमचा तुम्हांस दिला व पोा मजकूर पोा गांव ईनाम ४ चार पूर्वी तिर्थरूप कैलासवामी महाराज स्वामींनी देऊन चालविले होते त्याप्रमाणे इल्ली तुम्हांस करार केले असत. वीता पोा ईनाम गांव

पोा महाड पोा ईनामगाव बी तोा

१ किंजोगली बुद्रुक

१ मौजे चौविडे

१ मौजे कोल

१ मौजे किंजळकर

४

एकूण गाव चार तुम्हांस ईनाम करार करून दिले असत. तरी सदरहू गाव देखील खोती ईनाम अनभवून गावचा आकार होईल त्यापैकी ईनाम तिजाई २ सरकाराचे मामल्याकडे देऊन दोन तक्षिमा तुम्हीं वंशपरंपरे ईनाम अनभवणे. सदरहू चार गाव तुम्हांस ईनाम दिले आहेत. यास तुमचे भाववंदास संबंध नाही.

पोा महाड देशपांडेपण व गावकुळकर्णी

व इनाम सेते वगैरे वीता

१ देशपांडेपण व गावकुळकर्णपणाचा हक सरकारांत जमेस होता तो तुम्हांस दिला कदम

१ देशपांडेपणास ईनाम मौजे दादवली हा गाव व कमबरे मजकूरी वगैरे गावी शेते व मळखंडे ईनाम आहेत त्याप्रमाणे करार असत.

२

सदरहू प्रमाणे वतने व ईनाम गाव व सेते मळखंडे करार आहेत. त्यास वतनाचा हकाचा आकार होईल त्यापैकी हक चौथाई व ईनाम तिजाई सरकारांत देऊन वतने व ईनाम वंशपरंपरेने अन-
भवणे.

येणे प्रमाणे व गावकुळकर्ण वतने व वतन संबंधी शेते व ईनाम गांव मळखंडे वतनी हक्क व ईनाम गाव ४ च्यार करार करून दिले आहेत. तरी तुम्हीं आपले वंशपरंपरेने लिहिल्याप्रमाणे अनुभवून मुग्ररूप स्वामी सेवा करणे. जाणीजे. छ २१ माहे सवाल मुा समान सल्लासिन मया व अल्लफ. लिहिल्याप्रमाणे वर्तणे. बहुत काय लिहिणे.

~~~~~

१५ एप्रिल १७३८] (- ४१० -) [वैशाख शुद्ध ७ शनिवार
ग. श. ६४

स्वामि श्री गज्याभिषेक शके ६४ काल्युक्तनाम संवत्सरे वैशाख शुद्ध समसी
मंदवासरे श्रवित्यकुलावतांस श्री राजा शंभु लक्ष्मणपति स्वामि यांनी समस्त राजकार्ये
धुंधर विश्वासनिधि राजमान्य राजश्री कृष्णाजी पंडित प्रतिनिधि यांभी आज्ञा केली
ऐसी जे. काशीशेट गंगशेट शेखे कसबा संगमेश्वर यांचे विसी राजेश्री येमशेट पार्थर
सावकार हुजूरवाजार यांनी विनंति केली कीं शेखे मजकूर वतनदार निष्ठेने वर्ततात.
यांसी कसबा मजकुरां जकात पैकीं काहीं हक्क करून दिले पाहिजे. म्हणून न्यावरून
शेट मजकुरांवर स्वामि कुपाळू होऊन कसबा मजकुरीचे जकातीवर हक्क करून दिले
आहे. तपशील-मीठ गोणीस ८१॥ रुके कण गोणीस ८३ रुके. येणेप्रमाणे मीठ
गोणीस दीड रुका व कण गोणीस तीन रुके हक्क करून दिव्हे असें. तरी तुम्हीं
येणेप्रमाणे या वंशपरंपरेनें चालविणें. या पत्राची प्रति लिहून अस्मल नकळत देणें. बहुतेक
लिहिणें तरी सूद्ध असा. समक्ष. [शिक्का]

वैश्य मासिक, व. ६, अ. १०-१२, जानेवारी-मार्च १९१६, पृ. २०७.

६ सप्टेंबर १७३८] (- ४११ -) [२ जमादिलाखर, तिसा
सलासीन मया अल्फ;
जुलूम २१ हि. ११५१

[मोहोर]

वजानेच अमिलान हाल व इस्तिफाल व देशमुखान व देशपांडेयान व
अधिकारीयान व जमियत राजीवरयात महालानीहाय तालुके किले महिरूप कोट
जंजिरे दंडाराजपुरी सरकार तळकोकण निजामन निजामांजोफे सुमे खुजिस्ते बुनियाद
बिदानदके सुामन तिसा सलासीन मया व अल्फ आंके बाजीराव बल्लाळ व चिमणाजी
बल्लाळ देशमुख महालानिहाय मालक दंडाराजपुरी यासी हुजूर जंजिरा इलातिमास
केला कीं आमचे बडे याही व आम्ही वतनदारीचे पेशे यांत दरबारी व परदरबारी
सरकार तर्फेस रुजू राहून एक साला पण सरकारची खैरखवाही चाहून किंतक
सरकारचे तरतुदीमध्ये असोन जंजिर याचे चाकरीत असो. याबद्दल मेहरबान होऊन
आम्हांस परगणे दिवें व परगणे श्रीवर्धन व प्राा म्हसले व प्राा घोसाल व प्राा
चिरवाडी व तपे मांडसले व मामले तले व तपे निजामपूर व तपे गोंगोंव गोवले
येशील गांव कुलकर्णीपणाचे वतन करून दिले पाहिजे. आपण काही नजर फरमाऊन
वतनास हक्ककार करून दिला पाहिजे म्हणोन इलतीमास केला. त्याजवरून खाति
रेम आणिता बाजीराव बल्लाळ व चिमणाजी बल्लाळ हरदुबीर हर मशारनिव्हे
महालानीहाय मामले दंडाराजपुरीचे देशमुख वतनदार असेत आणि याचे बडे

याही वतनदारांची तरीके याने सरकारी रूजू राहिले परबारी पदबारी मेहनत करून मिदला नियेतीने सरकारची खर खयदीच्याहून कित्येक सरकारचे उस्तवारीचे तर तुदीमध्ये अमोन जेजीरे याची चाकरी करीत असेत. अहेदेसी जेजिरे याची चाकरी करणाऱ्यांची उमेद राखीत असेत. अजी सवय देशमुख मशारानिल्हे यांचे हुस्नभेट 'उखव' अकिदत एकमातीवर नजर देऊन अजेरहा वतन देशमुख मशारानिल्हेस सदरहू माहालांनीहायचे गांवकुळकर्णीपणाचे वतन खालीसा व इनामती देव्याल विवकुळ हाली साल मजकुरापामोन जदीद करार करून ऐनायत केली असे महाल वी तपमाल.

१ प्रगणे दिवे	१ तपे मांडले
१ प्रगणे श्रीवर्धन	१ मामले तले
१ प्रगणे म्हसले	१ तपे निजामपूर .
१ प्रगणे घोसाले	१ तपे गोसेगांव
१ प्रगणे बिरवाडी	१ गोवेली

५

५

= १०

सदरहूप्रमाणे दस महालाचे गांव कुळकर्णीपणाचे वतन देशमुख मशारानिल्हेस अवलात व अफलात महारामत केल्या असे. वतनास नजर सरकारी रूजा २५५० करार करून सदरहू गांव कुळकर्णाचे वतनास जमावंदीवर दरखंडीस आदमण गले यासी गला वजनी वगेरे जिनसा जिन्नस नकी बाघ दररूपायाम ८॥ इकरार करून दिला आमे. तरी सदरहू महालाचे गांव कुळकर्णीचे वतन मशारानिल्हे मयाचे मकार जाणांन गांव कुळकर्णीचे वतनाचे विजमन सिरस्नेप्रमाणे करून घेत जाणे आणि सदरहू भोजीत जे माट्टी दस्त होत जाईल ते दस्तावर दरखंडीस ८॥ मण गले यासी गला व वजनी वगेरे जिनसा जिन्नस नकीबाघ दररूपायाम निमआणा प्रमाणे गांव कुळकर्णीचे वतनास दक देववीत जाणे. सदरहू भोजीत मशारानिल्हे आपले गांव कुळकर्णीचे वतनाचे उपमोग करिताल. त्याचा सालमजकुरापामून भोगवटा जारी करून गांव अवलात व अफलात चालवीत जाणे. दर हर साल ताजे मनदेचा हुजूर न करणे. नकल घेऊन अस्मल मशारानिल्हेनजीक भोगट्याबद्दल फिरावून देणे. परवानगी हुजूर. रसानगी खुशमहमद जघानी सोमजी ऐनकर अफरात. खाना छ २ मांड जमादिलाखर मन २१ जुलुस व महमदशाही मुताबिल्ल मन ११५१ हिजरी नवाची. मोर्तब सुद.

महाराष्ट्र-सारस्वत. व. ४, अं. ११, मे १९२३, पृ. ३६९, ३७०.

११ आक्टोबर १७३८] (- ४१२ -) [आश्विन शुद्ध १० बुधवार, रा. श. ६५

श्री

स्वागत श्री गव्याभिषेक शके ६५ कालयुक्त नाम संमत्सरे आश्विन शुध

दशमी सौम्यवामने क्षेत्रियकुलावतंस श्री राजा शंभु लक्ष्मण स्वामी यांणी राजश्री गमचेद्र बाबाजी प्रभु यांसी दिव्हे इनामपत्र येसी जे. तुमचे पिते राजश्री बाबाजी नीलकंठ पारमनवीस हे पुरातन राज्यांतील प्रमुख सेवक. कैलासवामी थोरले महा-राजस्वामीचे कारकीर्दीपासून परंपरेने मातबर स्वामिकार्ये करून स्वामींची कृपा संपादित आले. संस्कृत फारसी हिंदी व कानडी विद्येमध्ये निपुण. यांचे पुत्र तुम्हीं. त्याचप्रमाणे सर्व विद्यानिपुण नवाच निजाममुल्क शिंदे सालर आस्फत ज्याहा यांची व स्वामींची भेट जाहली ते समई तुम्हीं उभयपक्षांचे मध्यस्थीत फारसी विद्येचे निपुणते: जेव्हां बुद्धिकौशल्येकरून नवाच आस्फतज्याहा यांसीही संतोषी केले, स्वामींचीही सेवा अकृत्रिमरीतीने करून स्वामीस परम संतोषविले. याकरितां स्वामी तुम्हांवरी कृपालू होऊन परगणे हल्याल सरकार तोंगोळ सुभे विज्यापूर येथील मोंगलाई अमल देखील नवाच आस्फतज्याहा यांजकडून येकंदर तहामधे (थे) सानक नेम करून घेऊन मोंगलाई देखील ठाणे कसबा व देहाये सहित परगणे मजकूर खेरीज ह्कदार व इनामदार करून कुलाचाच कुलकान्त हाकीपटी व पेस्तरपटी जलतरू काष्टपापाण निधिनिक्षेपसहित बरे सायर व बरे नख्तयाती देखील आजरामहामत तुम्हांस इनाम करून दिव्हा असे. तरी तुम्हीं सदहु परगणे मजकूर देहात व ठाणे खाते आपले स्वाधीन करून घेऊन इनाम तुम्हीं व तुमचे पुत्रपौत्रादि वंशपरंपरेने अनुभवून मुक्तरूप राहणे. स्वामी तुम्हांस परगणे मजकूर इन म वंशपरंपरेने सुधित चालवितील. जाणिजे. निदेश समक्ष. [भर्यादये विराजते—शिका]

महाराष्ट्र—साखत, व. ५, अं. ६, दिसेंबर १९२३, पृ. २२५; चां. का. प्र. इति. साधनें, व. १, अं. १२, जुलै १८८२, पृ. ३.

१७ आक्टोबर १७३८] (- ४१३ -) [१४ रजब, तिसा मल्लासीन मया अलफ

[शिका]^१

नारायेण

आज्ञापत्र समस्त राजकार्य भुरंभर विस्वामिनी श्री राजमान्य राजश्री बाजीराव पंडित प्रधान ता मोकदम मौजे मोहू पा नारीक मुा तिसा म (त्या) सीन मया अलफ मौजे मजकूर इनाम पेशजीपासून मोरो मलार यांकडे आहे. तेणे प्रमाणे करार असे. तरी तुम्ही मारानिलेकडे रुजू होऊन चौथाईचा उगूल मुख्तीत देणे. सरदेश-मुख्तीचा... पेशजी पासून पावत आसेल तेणेप्रमाणे मुख्तीत देत जाणे. जाणिजे. ल १४ रजब. सरदेशमुख्तीचा येवज श्री स्वामी यांची समाध मौजे दागणा सागवी पा

१. शिका - ' श्री : राजा शाहू नर : पति हर्ष निधान : बाजीराव बल्ला : ल प्रधान.'

नार्थीक येथे आहे. या पुजेस भागवतकडे देविला आहे. तेणेप्रमाणे व... ल देणे. जाणिजे. ल मजकूर. आज्ञाप्रमाण. [शिक्षा : लेखन सीमा]

वार

भा. इ. सं. मं. त्रै. वं. ८, अं. १-२, पृ. १०६-१०७.

३१ जानेवारी १७३९.] (- ४१४ -) [१ जिल्हाद. तिसा मला सीन मया अलफ.

श्री

राजमान्य राजश्री कर्माधिसदार पणे सादरवट गोसावी यांसी

सेवक चिमणाजी बल्लाल दामोदर मुण तिसा मलासीन मया अलफ. मौजे कुकड गांव पो मजकूर हा गांव पेडाजी पयून राजश्री बल्लालराव चिमणाजी याजकडे मुकासा आहे. तेथे तुम्ही उपसर्ग करून मुकासबायेच्या अमलास खलेल केले आहे म्हणोन कलले. तरी याचे अमलास खलेल करवयास तुम्हास प्रयोजन काय. याचा मोकासा बायेच्या अमल पेडाजी प्रमाणे सुगलित चालवणे. फिरोन बोभाट येऊ न देणे. जाणिजे. खेनले असेल ते माध्यमे देणे. छ १ जिल्हाद. [शिक्षा - लेखन सीमा]

भा. इ. सं. मं. वार्षिक इतिवृत्त, शके १८३७, म्ही. अं. क. ११, पृ. ३२४.

१ मार्च १७३९.] (- ४१५ -) [१ जिल्हेज. तिसा मलासीन मया अलफ

श्री

राजश्री कर्माधिसदार तिसा मोकासी पा सादरवट गो

श्री राजागाव बल्लाल. प्रबान मुण तिसा मलासीन मया अलफ. मौजे कुकड गांव पो मजकूर हा गांव रा सिवजी दामोदर याजकडे मोकासा देविला वाचती याजकडे पेडाजीपासून चालत आले आहे त्याप्रमाणे करार अस. तरी तुम्ही मौजेमज कुसास उपसर्ग न देणे. फिरोन बोभाट येऊ न देणे. जाणिजे छ १ जिल्हेज. आज्ञा प्रमाण. [शिक्षा - लेखन सीमा]

भा. इ. सं. मं. वार्षिक इतिवृत्त, शके १८३७, अं. क. ११, पृ. ३२२.

९ मार्च १७३९.] (- ४१६ -) [फाल्गुन शुद्ध १० शुक्रवार, रा. श. ६५

स्वस्ति श्रीगळ्याभिषेक शके ६५ कालयुक्त नाम संवत्सरे फाल्गुन सुध दशमी अंगुवासे शर्वाये कुलवतंस श्री राजा शंभु छत्रपती स्वामी याणी राजमान्य

राजश्री बापुजी श्रीपत यांसि आज्ञा केली यैसी जे. राजश्री शंकराजी भानगीर हवालदार गनशाला यांचे मीरासीचें सेत मौजे हळपसर ताा हवेली पुणे या गावी आहे. तें सेत देशमुख ताा हवेली माा याणी व गांवकन्याने दुसऱ्या कुणव्यास घनन करून दिल्लें आहे म्हणून विदित जाले. तरी हे गोष्ट त्यांस करवयास गरज काय. तरी तुम्ही पंचाईत मेलवून पंचाईताचे मते यांचे सेत यांचे दुमाला करणे. पुढें मागे यांच्या सेतास काही कुमुर न होये ते गोष्ट करणे. मागनिव्हे हुजुर स्वामीसनिघ निघेन सेवा करितात. यांचे स्वामीस अगत्य आह तुम्ही अगत्य धरून येविशी सांढता करून यांचे सेत यांचे स्वाधीन होऊन ये तें गोष्ट करणें. जाणीजे बहुत काय लिहिणें.

[शिक्षा- मर्यादेयं विराजते]

सुरू सुद बार. समत सुद बार.

भा. इ. सं. मं. अहवाल १८३४, (भाग १ ला), स्वी. ग्रं. क्र. ४. पृ. ६१-६२.

२२ एप्रिल १७३९] (- ४१७ -) [२४ मोहरम, तिसा सुला-
सीन मया अलफ

[शिक्षा]

तहनामा करार विदमाने राजश्री बैकटगव व राजश्री दादाजीगव सरदार राजश्री राव प्रधान व अंतोन करनेल हे आलकाम न जुजे पेट्र माऊसकुल येग्वनदार फिरंगी अमल जंजिरे गोवा तेरीय ल २४ मोहरम सुा तिसां सुलासीन मया अलफ.

फिरंगी यांच्या मुलकामध्ये फौजा मुकाम जाहल्या आहेत. त्या उठोन जान्याच्या खर्चास फिरंगी याही सद्या याचे रुपये लाग्य मात, दर रुपयास असुरफी २ दोन प्रमाणें देता तपसील :

तहनामेवर उभयतर्फेने निशाणें व सिके होतांच दोगे फिरंगी मोतबर दोन लाग्य रुपये वा घेऊन लस्करात येताल. तेणेकरून पाहिली खिस्त फारीक होईल. ते रुपये पावले नंतर साष्टी बरदेशातील फौज उठवावी आणि कोंट व फलकट सोडून देऊन मुख्य खराब जाहला तो आबदानीस यावयास गत गांवां येऊन कमाविशी व्हावयाकारणें कुली फौज फिरंगी याची सदर सोडून आपल्या कादाम जावें आणि कांहीं जमावानसीं एक सरदार फिरंगी याच्या मुलकावाहीर सदरे राहावा. त्या बराबर दुसरे खिस्तीचे रुपये आठा दिवसांत फारीक होई पावे तवे दोगे फिरंगी यांनीं लस्करांत राहवें

ते दुसरे खिस्तीचे रुपये तीन लाग्य आठ दिवसांच्या बाईयामध्ये यावे. त्याचा जिनस नकद व सोने रुपये पावले व सकलाद यावे. येणेप्रमाणें फारीक जाहलें. नांा फिरंगी याचा दोन लाग्य सा हुंडीबाबत राहिले. ते फारीक करून देत यावेत. दोगे वॉलीस मातबर आदमी ठेऊन सदरहु दोगे फिरंगी यांनी गोवेस जावे. तेरीय मजकूर [लेखन सीमा- शिक्षा]

[फिरंगीयांच्या तर्फेने Antonis Caruciro de Alcacoa & Joseph Pedro हे त्या प्रमर्गी Raia येथे हजर होते.]

भा. इ. सं. म. त्रै., व. ७, अ. १-४, पृ. ५९-६०.

१२ मे १७३९]

(- ४१८ -)

[१४ सफर,

श्री

श्रीमत् शत्रियकुलावतांस महाराज राजश्री छत्रपति स्वामीचे सेवेसी विनंति. सेवक चिमणाजी बळाल कुतानेक विजापन्हा. शेवकाचे वर्तमान तागायत छ १४ सफर मोकाम वसई महाराजांचे (कृपेने) येथाम्तीत असे विनंति. वसईस मोचें छ ८ जिल्काटी (७ फेब्रुवारी १७३९) लाविले. वसईचा बिलेट उंच वीस बावीस हात खंडी. ईमारत बाग हात पकी. गजी तोफा थोर थोर व दारुगोळा व हुके गरनाळांस न्यून्य नाही. वसईच्या कोटाम पश्चिमेकडेस समुद्र. दक्षिणेकडे मातबर खाडी. पूर्वेकडे खाजन चिखल तीन अंगास उपाय नाही. उत्तरेकडेस खुसगी. तिकडे वाळूची जमीन. दोन हात खंडल्याने पाणी लागतें. जागा पका. फिरंगीयांच्या कोटात चार हाजार माणूस. त्यामध्ये एक हजार दोणे फिरंगी पुर्तुकली. बाकी तीन हजार फिरंगी वगैरे. एक हजार जुजते माणूस खबरदार हांते. आरमार सामान वसईच्या बंदरांत तयार. मोर्चेवर भार कोटाचा व आरमाराचा होत होता. तेव्हा शेवकांनी तीनसे तोफा व दोनसे फटगड्या त्यास करून रात्रंदिवस मार देऊ लागले. पांच-सातशे गोळ नित्य कोटाम गेल्या. यानिगळे ध्वध्वने पाच. एक दोनसे हातांवर. दुसरा शंभर हातांवर. तिसरा साठी हातांवर. चवथा तीसा हातांवर. पांचवा कोटा-जवळ. याप्रमाणें कोटापासोन तफावतीने बांधांने, करोल व शंखंदाज व जताळबाल-दार वगैरे बसऊन, मार राखोन फिरंगीयांस सफेरीवर मार करूं लागले. फिरंगी यानी ध्वध्वनेवर व मोर्चेवर गरनाळाचा भार नित्य सीमेपरता केला. त्यानी मोर्चेतील ध्वध्वनेतील माणसें जखमी व ठार होत. तथापि महाराजांचे प्रतापें लोकांनी हिमत न सोडितां जीवत्व वृणुप्राय साहास करूं लागले. सुरंगाचा उपाय केला. त्यास जमीन रेतीची. धर नाही. याजकरिता सुरंग खंडोन दोन बाजूनी खांबावर तख्तपोसी त्याजवर दोनअडीच हात रेती गरनालेस फुटेना असें करून सुरंग बाग चवदा चालवितो. हे शेतमी फिरंगीयांस कळाल्यावर सुरंगावर मोठमोठीया गरनाळा टाकून सुरंग मोडून टाकिले. दाहा-पांच सुरंग याच रीतीने विच्छिन्न केले. तदोपर चोरीने दाहा सुरंग कोटाम न्हेऊन लाग करून टांकी बाजतां फिरंगीयांनी अडकून पनाळानी पाणी सोडिले. पाण्याचा उपाय न चालेसा जाहाला. तेव्हा आगीचा मार करून मोठे मोठे बोडे पेटवून खाली टाकून त्यावर राळ व तेल टाकून च्यार-पांच गोज डांब केला. तरी उपाय न चालेसा जाहाला. तेव्हा कुसीचे बाजूने नारळीचा

युद्धांत अतीरथी महाराथी जुजले. त्याच न्याये प्रस्तुत काळां महाराजांचे यकानप्र शेवकयोकी विरथीपण जेझलें. दीड प्रहर परियेंत आगीचा मार प्रजन्य फिरंगीयांनी केला. तितका सोमून गहिले. इतुकी आग पिऊन मगठे फौजेने दम धरिला. असें जाहाले नाही, सीमा केली. जागा कायम राखिला. कोट घेतले खेरीज उठत नाही असें पुर्त कळले तेव्हा फिरंगी बेहिमत होऊन कौलाची बोली लागली. (४ मे १७३९) मातबर फिरंगी बाहीर येऊन शेवकास भेटले. आठ रोजाची मुदत द्यावी. शंभर गलवतें द्यावी म्हणजे झाडून मुंचेस जातां असा करार करून गेला. आम्ही जेथिले तेथे मोर्चे काडून राखोन फिरंगी यांसी कौल दिल्या. फिरंगी यांनी मुंबईहून शेडीडशे गलवतें भाडेने आणिली व शेवकांनी शंभर गलवतें दिल्यां. त्यावर कुल कचिले वस्तभाव चढवून ल १३ सफरी (११ मे १७३९) फिरंगी गेला. जागा महाराजाचे पुण्यप्रतापें फते जाहाला. वसईसारखा जागा बांका बिलेट, कोणी गोष्टीचा अपाय नाही. याहीमध्ये फिरंगी यांचा जागा सर्व गोष्टीने संजुती सामानपुर. लडाईला हे जागा येणें दुगावस्त (दुगापास्त) होती. परंतु महाराज पुण्यप्रतापी. महाराजांचे पुण्यप्रभावाम जोड नाही. तत्प्रभावेकरून फिरंगी या पायांस येऊन जागा हस्तगत जाहाला. अन्यत्रया जाग्यास उपाय आहे असें नाही. महाराजांचे प्रतापतेजो-द्धवें सार्वभौमादिक ग्लान होऊन महाराजांची कीर्ती समुद्रवलयंकित पृथ्वीत प्रफुल्लित जाहाली आहे. फिरंगी यांचा जागा वसई हस्तगत जाहालियामुळे समुद्रांत सर्वांत दहशत प्राप्त होऊन चौथ्याशीं बंदरांतरीं महाराजांची सलावत गालीब जाहाली. महाराज ईश्वरी अंश. जे गोष्टी यामागे कर्णद्वारा श्रवण जाहाली तें या कलयुगीं महाराजांचे पुण्यप्रभावे दृष्टीगोचर होते. अघटित गोष्ट घडोन येते. पूर्वी दाशरथी व श्रीकृष्ण व पांडवादिक अवतारी याणीं दैत्यांदि दमने करून, देव ब्राह्मणांचा आशीर्वाद घेतला. त्याच न्याये महाराजांनी या युगीं अवतार धरून धर्मद्वेषे दैत्यांचा निःपात केला. महाराजांचा स्तुति स्तव मानवी लोकांनी करावा, असें सामर्थ्य काय आहे ? सुग्य गोष्ट महाराजांचे पुण्य वसई फते जाहाली. अन्यत्रास शेवक लोकांचा उपाय होता असा अर्थ नाही. विस्तारं कृतं महाराजांचे सेवेसी विदित व्हावयास्तव विनंतिपत्र लिहिले आहे. शेवेसी श्रुत होय. हे विशापन्हा.

मह्याद्रि, व. ९, अं. ५, मे १९३९, पृ. ४०४-६.

१९ आगष्ट १७३९]

(- ४१९ -)

[श्रावण वद्य १२
रविवार]

श्रीमंत राजश्री नानास्वामींचे सेवेसी.

आजाधारक बाबुराव गणेश कृतानेक शिरसाष्टांग नमस्कार विनंति उपरी. येथील कुशल ना श्रावण वद्य १२ रविवारपर्यन्त स्वामींचे कुपेकरून सेवकांचे वर्तमान यथास्थित असे विशेष : डावे बाजूचे लोकांचे वर्तमान तरी श्रावण वद्य ९

नवमीचे (१६ आगष्ट) दिवशीं आम्हांस प्रातःकाळींच बोलावून नेले आणि वर्तमान सांगो लागली जे आम्ही मनोभावेकरून नानास्वामींसी मित्रत्व केले आणि सा चार महिनेपर्यंत अतिशयेकरून मित्रत्व चालले. पुढेहि न चाले असे जाहले. दोन्हाता आपण सर्व लोकामध्ये बदलाम व श्रीमंत राजश्री आपणामोदय याजपाशीही आमची बदलामी जाहली. होऊन मागतीं पुढेही त्यांहीं आम्हांसी मित्रत्व करून आम्हांवर माया करूं लागलेच होते अथवा न होते यास्तव त्यांचें मत तेच जाणत. परंतु सांप्रत दोनचार महिने आम्हांस कागदही येत नाहीं. लष्करामध्ये दोन बोटे कागद एक दोन वेळां आला होता. प्रस्तुत दोन महिने न आला. यास्तव आम्हां-जवळ बहुत दुःखित होऊन पाव्हाले सांगितले. ते पत्री लिहितां कार्यास न ये. स्वामी म्हणतील कीं इतकें दुःख एकाणकींच आठवावयासी काय कारण ? तरी गोकुल अष्टमीचे दिवशीं रात्री हरिकीर्तन जाहले. अडीच प्रहर रात्रपर्यंत कथा होऊन मग आपण खासा नृत्यास उभी राहिली होती. तत्समयां सौ. मातुश्री ताई तेथे गेली होनी. त्यांस नात जाहलियावर मातोश्री बोलली कीं नानाचे पत्र आज आम्हांस आले होतें. खुशाल आहो म्हणून लिहिले होते. त्यावरून त्यांच्या मनांत आले कीं, आठा चौं रोजां ताईकडे पत्र येतें. आम्हांच काय केले आहे ? बरे नाना वेष्टमान जाहले तरी सुखरूप होत. आपण तो त्यांसी एकनिष्ठच होतां व पुढेहि असूच. परंतु हे गोष्ट काहीं मित्रपणास विहित नव्हे. ऐशा बहुत गोष्टी सांगितल्या. परंतु त्या पत्री कोठवर लिहाव्या ? स्वामींनींही ऐसें न करावें. कागदीं पत्रीं समाचारास अंतर काय निमित्त करावें ? आपण तो सर्व जाणतच आहेत. परंतु जाहलें वर्तमान सेवकानें लिहिलें असे. कळले पाहिजे. बहुत काय लिहिणें. कृपालोभास अंतर न करावें. हे विज्ञप्त.

राष्ट्रोदय, व. १, अं. २, सप्टेंबर १९०९, पृ. २३.

१७३९-४० इ. स.] (- ४२० -) [शके १६६१

यादी सेनापती व मुजुमदार झाले ह्या राज्य ता राज्य हाली शाहूराजा मुा तपसील शके १६६१ सिद्धार्थीनाम संवत्सरे.

सेनापति आ मुा वा	मुजुमदार निसे सेनापती आ
१... दाबतोडे. सरनौबत हुकुम मानी-नासे झाले. मुन्हारज गडेनजीक सीवापट्टण तेथे चौरंग करून मारिले.	१ प्रथम वेजु मुकुंद दाबतोडे व पालकरे.
१ नेताजी पालकर मोगलार्हत गेले.	१ कान्हो मोरदेव गुपचुप पालकर व गुजर
स्थान भ्रष्ट झाले व जातिभ्रष्ट झाले.	१ अनाजी रंगनाथ मलेकर, बाहिरराव मोहिते. कारकीर्द सिवाजी राजे.
१ प्रतापराव गुजर. रणमस्तखानाचे लढार्हत पडला.	

- १ बहिरराव मोहिते वाईस गोळा लागून पडले. कारकीर्द संभाजी राजे.
- १ माहादाजी नाईक पानसंबल कारकीर्द राजाराम मुा चंदी कर्नाटक प्रांत.
- १ संताजी घोगपडे कारकीर्द राजाराम स्वामी द्रोह केला. गघाई माराने निा . मारिले.
- १ जेसिंग जाधवराव ता राजा शाहू वडगांव जिा पन्हाळ. गंडमाला व्यथेने मेल.
- १ चंद्रसेन जाधवराव, पुत्र जाधवराव त्याचे मार्गे लढाईत गेले. स्थानभ्रष्ट झाले.
- १ संताजी जाधवराव त्याचे पुत्र धनाजी जाधवराव.
- १ मानसिंग मोरे.
- १ खंडेराव दामाडे.
- १ त्रिंबकराव दामाडे तांब्राचे .... गजेश्री बाजीराव बल्लाळ मुख्य प्रधान त्याणी युद्धी मारिले. प्र. गुजराथ.
- १ यशवंतराव दामाडे हल्ली आहेत.
- १ गोविंद गंभीरराव व बहिरराव मोहिते. कारकीर्द संभाजी राजे.
- १ महादाजी तुकडेव, बहिरराव मोहिते. कारकीर्द संभाजी राजे. गरबड. झाली ते समई.
- १ अनाजी रंगनाथ मलंकर कारकीर्द राजाराम मुा चंदी, माहादाजी नाईक यास बल मागती पजमु झाली. निले बल्लाळ परभू चिटनवीस जमीन निम.
- १ कान्हो मोरदेव गपचूप मागती मुा चंदी निा संताजी घोगपडे.
- १ गोपाळ अनंत ठकार कारकीर्द राजाराम धनाजी जाधवराव सेनापती.
- १ भवानी त्रिंबक निा जाधवराव कारकीर्द राजाराम ताराबाई.
- १ कल्याण सिवदेव निा संताजी जाधवराव.
- १ शामराव आबाजी निा मानसिंग मोरे.
- १ भास्कर बल्लाळ सणवे निा खंडेराव दामाडे.
- १ हल्ली धनबा मेणवे निा यशवंत दामाडे.

१३

मदगू सेनापती व मुजमुदार झाले. जमीनीधर्मी पुगान बाबाजी बाजी परभू त्याची देशकुलकर्णी हिरडस माबल त्याचे पुत्र हल्ली खंडे बाबाजी परभू जमिनीसी करतात. हल्ली आहेत.

जनमेवा, व. १, अं. १२, मार्च - एप्रिल १९३५, पृ. ५५-५७,

१७४० इ. स. पूर्व] (- ४२१ -) [मार्गशीर्ष शुद्ध ५ शनवार

मार्गेश्वर शुद्ध ५ मंदवारी रात्री मस्तानी राजश्री रायांची कलधेनीण आपले हवेलांतून नियोन पाटमास रायाकडे गेली. तिचा व रायाचा अतिसहवास जाला. याजमुळे राज विलासी फार जाले. याजकरितां मातुश्रींनी व आपांनी गयास सांगितले की इना वियोग चार दिवस करावा. ऐसे हागोन तिजला हवेलांत ठेविले. बाहेर जाईल रायाकडे हाणून चौक्या ठेविल्या. राज रागेच कुरकुबाम श्रीच्या दर्शनास

गेलें. पाटसां येऊन गांढले. इजला त्या मीराज खोसा. त्याजलही येता. याजकरितां युक्तीनिं हवेलीतून निघून गेली असे.

राष्ट्रोदय, व. १, अं. २, सप्टेंबर १९०९, पृ. २४.

इ. स. १७४० पूर्व] (- ४२२ -)

सेवेसी विनंति उपरी राजश्री महादाजीपंत पाटसां जाऊन चार गोष्टी मागितल्या व आपणही वरचेवरी पत्रे लिहिली. त्यावरून मस्तानीस पण्णाम रवाना केले. परंतु आपले दर्शन जाव्यावरी पाटवावयाचीं पुढें रदबदल करावी ऐसें आहे. यास्तव काय विचार करावा ? दोन कामें. एक जागिरीचें व एक मुळतः नीकडील. हें तो जरूर एक जागा होऊन करावीच लागतात. त्याही श्रामत करतीलच. दाकून जातील ऐस नाही. आपण जाऊन तेंथें रदबदलही केली तरी ऐकणें नाही. तेव्हां विरुद्ध दिलेल. यास्तव दुसूनच वरें कीं झय हाणोन आज्ञा. ऐसियासी राजश्री महादाजीपंत. मोरशेट काका यांजपाशीं घोद्योन घालोन तिया वाटें लाविली असेल. पुढेंही आपल्यासां अंतर न करित. कदाचित् रदबदलही केलीच तरी उभयतांसां घोडिलेच आहेत. उभयतांही चार गोष्टी समजावून मागतील. स्वामी हाणतील कीं वरुड गोष्टीच लिहिल्या. तरी आम्ही चाकर लोकः लटकानच तर्क करून एखादा मतल्या लिहिला. आम्हां तो स्वामी सर्वज आहेत. विचारेंच जें करणें ते करतील. कदाचित् तेंच ध्यानास येऊन केलें. मेटीस न गेंडत आणि त्यांच्या ध्यानांत काढादि आहे. उभयतांसांयें विपर्यस आला. तरी केवढही दौस्त, केवढहे लौकिक. एखादा अपाय होऊं शके. तेव्हां आम्ही वाडीचें माणूस होतो तें लक्षाचें केल्याचें हेंच सार्थक वा अपायस मुळ जाहो. तेव्हां आम्हांस इहलोकीं ही धू आणि परलोकीं नरक. दोनी गोष्टी हाणार. यास्तव चाकर कोणीही विचारातरूपच जेथील तेथें मजीं राखोन मागेल. परिगल्ल कोणाच्यानें उभयतांस मागवत नाही. परंतु आपण सर्वज. जे करणें ते विचार करतील. त्यांचा आव गहोन सर्वा गोष्टींची तट सोसून त्यांचें वरें होईल ते स्वामी करतील सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञाति.

राष्ट्रोदय, व. १, अं. २, सप्टेंबर १९०९, पृ. २३-२४.

२६ जानेवारी १७४०] (- ४२३ -) [७ जिल्हाद शनवार

तीर्थरूप अपा स्वामींचे सेवेसी-

अपन्यें नानानें मा० नमस्कार विनंति. येथील वर्तमान तार ७ जिल्हाद शनवार संध्याकाल पर्वतीचा वाग येथें असा. मस्तानीस वगांत घोडवून कैद केली.

कोणी तब्यार घरीच नव्ही. सर्वां घराम घेऊन जाऊं. मग घरीं देवार्चाचा शिवांग जडवा तर घरांत स्वामीचे लिहिल्याप्रमाणें बंद करून ठेवूं. अथवा पोसून दहा भाणये वर जंग देऊन कोथळातून गड येथे भळतें जाला पाठवूं. स्वामीचा सयाचा जीव जताव करावा. नामरजंगचा मंगसचा तो या गोष्टीने वृद्धावा. राजाची मर्जी गेली. असें असला स्वामीची आज्ञा व आमच्या तबकळ करून येणेंप्रमाणें आज सयावाळी जाव्हें. येवून घरात घेऊन गेल्यावर मुन्हेल ते करूं. मारीत नाहीं. घरां ठेवूं अथवा गडावर चोळून पाठवूं. सयाभोवतीं चौकी केली पाहिजे. नामरजंगचा मंगसचा तो नाही. तबकळ करून फंद (?) नियमित केले. कपाळां असेल ते होईल. हे धिनीत.

राष्ट्रोदय, व. १, अं. २, सप्तेंबर १९०९, पृ. २४.

९ फेब्रुवारी १९४०] (- ४२४ -) [२१ जिल्हाद शनवार

श्री

चिंजीव राजश्री नाना यास वार्जीगउ वळवट आसीर्वाद. उपर येथील कुळले नाा हे २१ जिल्हाद शनवार मुकाम मौजे तामुळवडी प्रा मेरूरवाड यथास्थित असे. शिंप. काळ मुकदारी नामरजंग याचें फौजेसी थडक जाली. अशी वृत्तवते ही मौजे चिंजीव रा आपावळ होती. ते फौज चालून जाउन मोगल्याचे दिगाम थडकली. मोगल्याच्या आगल्याचा मार मोगून चालीनेच जाऊन सेदानये लोकाने हात लावले. लोका मोडून मोगल माधारे सरले होते. परत पाहल्या मारने सेदानये घोडे येपनास मणूस जाया जाले व त्याकडीलही सरदार फिरंग क्रमक्रम घेऊन पोहचले. त्यामुळे काळ मोगल्याचा आघ राहीला. तसेच हरोव्यास राणा (शिंदे व) मल्हात्रा (होळकर) यांनीहि उत्तम प्रकारे हयास लाविले. उजवे बायम फिरंगोजी पयपयरा रा पिलाजी जावराव व सेभाजी सिंदे व अणीक पयके होती ते उठली. फिरंगोजी मोगल दिगाम घाल्या ! निरात्री निगव्ही जुझे जाली. आज माव्या फौजा येकवार येक नजर रावून येकटाच साप्यानी उठावे येमा करार करतो आणि मानमार्ग पाहून गनिमावर सल्लावत वसवितो. जर ये समई महाराजांनी तमाम फौजस आज्ञा करून पुस्तवनी केली तर मोगलाचे निर्मूल करवे येसे अहे. पुस्तवनी न करीत तर जरवेत आणून गनिमावर सल्लावत वसऊन सल्ला करीतच अहो. महाराजाचा प्रताप समर्थ आहे तेणेकरून सर्व प्रसंग उत्तम प्रकारे रावट्यास लागेल. हे आसीर्वाद. पांच सात घोडी मोगल्याच्या दिगावून पाडाव करून आणली. हे आसीर्वाद.

सध्याद, व. १३, अं. १, जानेवारी १९४७, पृ. ३४.

१७४० इ. स.]

(- ४२५ -)

[निजामुल्मुलुकचे पत्र]

मी दक्षिणेतून आपल्या सेवेत येण्यास निघालों. ज्या लोकांवर मी उपकार केले होते आणि माझा त्यांच्यावर अधिकार पोहोचत होता अशांना मी निजामुद्दौला (नामिरजंग) यांचापशीं ठेविलें होतें. ते लोक अदूरदृष्टि, दृष्ट आणि बेमान ठरले. उत्तर हिंदुस्थानांत गोंगळ माजला. (नादिरशहाची स्वारी) त्यामुळें या सेवकाला चार वर्षेपर्यंत तेथें राहावें लागलें. यामुळें त्या दुष्टांना आपली मैतानी वृत्ति दाखविण्याची संधी मिळाली. नामिरजंग हा वयानें लहान आणि अननुभवी होता. मन्यासु-
ण्याची त्याला कल्पना नव्हती. त्याच्या भोवतीं उपटमुंभ (जमानियान) आणि लुवाडणारे जमले होते. त्यांची त्यानें परीक्षा केली नाहीं. स्वतंत्रपणें राज्य करण्याची कल्पनाही बेमान करणारी आहे. त्या कल्पनेची निशा त्याच्यावर चढली. त्याच्या भोवती जमलेले लोक म्हणजे आपाटमस्तक खुशामतखोर होते त्यामुळें तर तो अधिकच धुंद झाला. त्यांनी त्याची खुशामत आणि हांजी हाजी केली. आणि त्याला शहाणपणाच्या आणि तांबेदारीच्या भूमिकेवरून काढले. कधी ना कधी आपला जाच विचारण्यांत येणार आहे याचा त्यांना धिसर पडला. त्यांनी आपला स्वार्थ साधण्यास सुरवात केली.

अजुद्दौला ऐवजवान याचा मुलगा जमालवान हा बन्हाडचा मुभेदार बनला. त्यानें नामिरजंगाकडून नऊ लाखांची सरजामी जहागीर आणि सात लाखांची माफी जहागीर मिळविली. यावर त्याचें समाधान झालें नाहीं. त्यानें मैन्यासाठी म्हणून माझ्या खासगीच्या परगण्यांतून अकरा लाखांची जहागीर घेतली. याशिवाय त्यानें दहा लाख रुपये रोख घेतले. हे सर्व युद्धसामग्रीसाठीं म्हणून त्यानें हस्तगत केले.

अब्दुल अजीजखानाला औरंगाबाद प्रांताची मुभेदारी देण्यांत आली. मैन्य बाळगण्यासाठीं त्याला बावीस लाखांची जहागीर देण्यांत आली. तीमुद्दां माझ्या खासगीच्या परगण्यांतून. याशिवाय त्यानें आपली मुलें, आस आणि इतर संबंधियां साठीं अयोग्य असे मन्सब आणि किताब मिळविले. आणि अशा रीतीनें त्यानें आपलें वस्तान धरविलें. खानेआलम दखनी, मुल्तानजी, जानोजी बरगे मराठे आणि इतर स्वार्थी सरदार यांनीं खोऱ्या गोष्टी सांगून आणि लबाडी करून आपल्या मनाप्रमाणें जहागिरी करून घेतल्या. आणि आपापलीं मैन्ये प्रपाणाबाहेर वाढविली. त्यांनीं आपली मैतानी वृत्ति आणि हुरामखोरी दाखवून व एक होऊन कुटिल कारस्थानें चालू केलीं. आपली पापकृत्ये त्यांनीं निष्ठेच्या आवरणाखालीं झांकली. स्वतःचा उद्धटपणा झाकण्याकरितां आम्हाला दखनी अदब माहीत नाहीं असें त्यांनीं भासविलें. याप्रमाणें त्यांनीं तयारी केल्यावर त्यांनीं आपलें स्वें स्वरूप उघडें केलें.

जहागिरीची अशी खैरात झाली. महसुलांत गांधल निर्माण झाला. सर्वत्र बंडाळी वाटूं लागली. र्वाजना रिकामा झाला. शिपायांचे पगार वाढले. आणि लबाड

लोकांनी शत्रुत्व सुरू केले. त्यांनी हरप्रकारे बंडखोरी दाखविण्यास सुरुवात केली. दक्षिणचा मुभा मोडण्याची वेळ आली. या वार्ता सतत माझ्या कानावर येऊ लागल्या.

याच्या बंदोबस्त करण्यांत थोडा जरी विलंब लागला तरी प्रकरण आंवाक्या-बाहेर जाईल याची मला खात्री झाली. प्रांत हातचा जाईल, संपत्ति नष्ट होईल आणि माझा अल्पवयी मुलगा (नासिरजंग) नाश पावेल असे मला वाटले. म्हणून बादशहांचा निर्णय न घेतां हा सेवक माळव्याला आला. नासिरजंगाला उपदेशाचीं आणि तंत्रीचीं पत्रे पाठविलीं. लढाड लोकांनी अदूरदृष्टी नासिरजंगाला अधिकच बघकाविले. युद्ध करण्यासाठीं म्हणून त्यांनी त्याला हैद्राबादेहून आणिले. त्यांनी अधिकाऱ्यांच्या बरोबर पत्रे पाठवून जुन्या आणि अनुभवी अधिकाऱ्यांना बोलावून घेतले. प्रत्येकाला आपल्या सैन्यासहित येण्याविषयी ताकीद करण्यांत आली. ते सर्व औरंगाबादेजवळ येऊन या लढाड लोकांना मिळाले. तेथे धूर्तांचा बाजार जहाला आहे हें पाहून त्यांनीं पुन्हां आपल्याकरितां मनसब आणि जहागिरी मिळविल्या. नंतर ते माझ्या विरुद्ध हालचाली करूं लागले. नासिरजंग हा स्वतंत्र सत्ता मिळण्याच्या कल्पनेनें धुंद झाला होता. या धूर्तांनी त्याला भडकविले. परमेश्वर न करो, या वृद्ध सेवकावर पण जित होऊन नष्ट होण्याची वेळ आली तर नाश होईल याचा त्यानें विचार केला नाहीं. ते सोडून दिले आणि त्याचा जय झाला असे मानले तरी त्या हरामश्यांच्यामुळे त्याच्यापाशीं तरी शिल्पक आणि सुरक्षित काय राहणार होते ! एकतर खाजना पिकांमा झालेला त्याची उधळपट्टी झालेली; दुसरे शिपायांचा पगारा-साठीं तगादा, आणि तिसरे म्हणजे मराठ्यांचे शत्रुत्व. यामुळे सर्वच गोष्टींचा निकाल लागावयाचा. नासिरजंग भारी गर्विष्ठ बनून फटाफुटाच्या घाटापर्यंत आला. तेथून त्याने तहबुरखान ख्वाशगी आणि अब्दुल्हुसेन खान यांस माझ्याकडे पाठविले. तहबुरखान हा कळहप्रिय आणि धूर्त म्हणून प्रसिद्ध आहे. अब्दुल हुसेन खान हा नासिरजंगाना खानेसामान (कारभारी) होय. तो तर शुद्ध सैतान आहे. नासिरजंगानें निर्णय पाठविला की दक्षिणचा राज्य कारभार मी करीन. तुम्ही बादशहाकडे परत जावें. मी उपदेशाच्या गोष्टी सांगितल्या. हें करणें बरें नाहीं असे त्या मुर्खाला सांगून पाहिले. अब्दुल्हुसेनखान आणि तहबुरखान यांनाहि मारूनमृतकून त्याला लिहिले. त्याचे डोके भडकले होतें. सैतानानें त्याला विलक्षण बघकाविलें होतें. त्यानें सरळ वाट सोडून अनर्थाची वाट धरली होती. उपदेशाचें औषध त्याला लागू पडलें नाहीं. शेवटीं निरुपाय होऊन अल्पावधींत मी सैन्य आणि युद्धसामुग्री यांची मिद्धता केली, आणि त्याला तंत्री देण्याचा निर्धार केला. परमेश्वराची कृपा झाली. राजनिष्ठेच्या आणि आपल्या दौलतीच्या अभिप्रेक्षितनाच्या क्षेत्रांतील हा सेवक प्रवासी आहे. त्यावर आपली कृपा नेहमीच राहत आली आहे. परमेश्वर कृपेनें आणि आपल्या भाग्यानें त्या लढाड लोकांना दहशत बसली. आपले सैन्य आणि सरदार हे हादरून गेले आहेत हें नासिरजंगाने पाहिले. त्या दुष्टांचा पाठिंबा मिळेल अशी त्याला आशा राहिली नाहीं. तो दुःखी आणि कष्टी झाला. त्यानें वरकरणी या प्रकरणांतून अंग

काढून घेतल्यासारखें केलें. मुहंतशमखान बघडी खाने आलम, मुल्तानजी बगोर सरदार आणि आपल्यापाशीं असलेला तोफखाना आणि इतर सामान त्यानें माझ्याजवळ पाठविलें. आणि स्वतः फकीरीची बस्त्रें अंगावर घातून तो दरवेश बनला. आणि शहाबुरहानुद्दीन गरीपशहाच्या दर्स्यांत जाऊन बसला.

हैं विचित्र बंड लबाड लोकांच्या कारस्थानामुळें आकाशापर्यंत पोहोचल्यासारखें झाले होते. आपल्या कृपाभाग्यरूपी पाण्याच्या मिंबनांनं दबलें.

अब्दुल अजीतखान आणि फतेह्याबखान यांच्या ताब्यांत किल्ले होते. त्यामुळें त्या दोघांना मोठें बळ प्राप्त झालें होते. ते किल्ले त्यांच्या हातांतून हिमका ऊन वेणें जरूर होतें. त्यामुळें हा वृद्ध सेवक बुद्धानुपुराढून निघाला. मी अबुलवैखान यास औरंगगडची फौजदारी आणि मग कसारीच्या घाटांनं मी संगमनेर नाशिकजवळ आलों. तेथें मी अब्दुल अजीतखान यास बोलाविलें. ताबेदारीतच क्षेम आहे हैं त्यानें पाहिलें. तो येऊन रुजू झाला. नासिरजगाकडून त्यानें नुक्तेच दोन किल्ले मागून घेतले होते ते त्याने परत केलें. अलंगाचा किल्ला हा मजबूत आणि प्रचंड आहे. केवळ निष्काळजीपणामुळें तो त्या दुष्टांच्या ताब्यांत गेला होता. त्या किल्ल्यावर हल्ला करून तोफा डागण्यांत आल्या आणि मोठे सुरंग लावण्यांत आले. आणि अल्पावयांतच तो किल्ला त्या हल्लकट लोकांच्या ताब्यांतून निघून आमच्या हातीं आला.

यावेळां फतेह्याबखानाचा निकाल लावण्यासाठीं सैन्य नेमलें आहे. त्याचा लवकरच निकाल लागेल. त्याचा किल्ला लवकरच हातांत येईल. इतर किल्लेहि युक्तीनें अगर युद्धानें बंडखांसांच्या ताब्यांतून काढून घेण्यांत येतील. हां प्रकरणें मी शेवटास नेईन. तो दुष्ट रघु (रघोजी भोमले) मोठें सैन्य गोळा करून हैद्राबाद प्रांतांत धुमाकुळ माजविण्याच्या विचारांत असून त्या दिशेनें जात आहे. त्याला तेंवी देऊन आणि त्या प्रांताचा बंदोबस्त करून मी आपल्या मेवेंत हजर होण्यासाठीं खाना होईन.

आलमगीर, दीपावली अंक, १९६१, इ.: पृ. १०९-१११.

१७४० इ. स. पूर्व]

(- ४२६ -)

श्री.

राजश्री राउ पंडीत प्रधान गोमाची यांस सकल गुणालंकरण अखंडीत लक्ष्मी अलंकृत राजमान्य स्तोः मानाजी आंगरे रामराम विनंति. येथील कुशल जाणून स्वकीये कुशल लेखनाज्ञा केली पाहिजे. विशेष. पांडवांचा साहाकारी श्रीमंत रामराम मन्नाड अख्यंतर अमोन राज्य करित असता आरण्यवास द्वादश वर्ष कमिला ही इच्छा त्याचीच. तद्वत आम्हाला प्राप्त झाले. हे इच्छा स्वामीची. परंतु विपिनवासानंतर

पदाधिकारि केले. सांप्रत तसे दिवस उदेले. हे ध्यानांत आहेंच. मद्य होऊन तदन्याय करणार स्वामी समर्थ आहेत. हालि व पेशजीचे सर्वार्थ नूतन निवेदन व्हावे ऐसे नाही. अदा अंत पावेतो साक्ष्यवत जाणतच आहेत. येतद्विपर्ये विस्तारे लेखन काय करावे ? पत्रांतराची प्रतिश्ठा न्यातकप्राय होत आहे. तर कुपामृत वृष्टी व्हावी. रा छ २२ गविलाखर. बहुत काय लिहिणे. हे विनंती.

भारत-सेवक, व. २, अं. ५, फेब्रुवारी १९२९, पृ. ११६-११७.

१७४० इ. स.]

(- ४२७ -)

कान्होजीबाबा वारल्यावर सग्वोजी आंग्रे सरखेली करूं लागले. ते वारल्यानंतर संभाजी आंग्रे धणीपणा करूं लागले. त्यावेळेस मानाजी बाबाकडेस कुलाब्याची खबरदारी दरवाज्याच्या किल्ल्या यांजवळच होत्या. दोन तीन महिन्या. नंतर मानाजीबाबावर त्यांस राखेजवळ गेल्याचा आरोप आणोन धरावे असें केले. हे यांस समजले. तेव्हां चारपांच हजाराना विषय जवळ होता तो बांधून पांच असामी माणसे हत्यारबंद तयार करून आपण हात्तेर बांधून बोटीवर बसले. इतक्यांत संभाजी आंग्रे यांचे बोलावणे आले. त्यांस सांगोन पाठावेले कीं, रात्रीस एत नाही. सकाळ घेऊ. पहाट होतांच पांच असामी बरोबर घेऊन किल्ल्याचा दरवाजा उघडोन बाहेर पागा होती तेथील स्वामी नागीण म्हणोन घोडी व सरसबोर म्हणोन घोडा असी दोन घोडी तयार करून निघाले. अगाडीसमोर भाटावर घोडी फेरूं लागले. इतकी यांत संभाजी आंग्रे यांस वर्तमान समजले कीं मानाजी आंग्रे निघोन गेले. बुरुजावरून पाहूं लागले तो आकसी समोर घोडी फेरीत होते. तोफ भरावयास लागले. अशी चळवळ पाहून घोडी हाकोन खेवडंडियास फिरंगी याजकडेस आले. मागाहून त्यांची स्त्री भागिणीबाईसाहेब यांनीं कौळणीचें सांग घेऊन बयासाहेब लहान होती त्यांस टोपल्यांत घातून खेवडंडियास आली. कान्होजीबाबा यांची धारली स्त्री लक्ष्मीबाई आईसाहेब यांचें पोटी संतान कांहींच नव्हते. त्यांची ममता मानाजी बाबावर बहुत होती. सबब त्यांस संभाजी आंग्रे यांहीं कुलाब्यांतून घालावली. ती निघोन पुण्यास पेशव्याकडेस गेली. पेशवे यांही यांच्या सन्मान बहुत केला. त्या वेळेस पेशवे यांही आईसाहेबास कांदले गांव इनाम दिल्या. ती पुण्यातच होती. संभाजी आंग्रे याही फ्रांडजी आंग्रे यांस ठेऊन आपण निघोन सुवर्णदुर्गाम गेले. इकडेस मानाजीबाबांनीं दोन अडिचसे माणूस धरून राजकोट व चऊल मोगलाजवळून आंग्रे याही पेशजी घेतला होता. त्याचा भेद करून मानाजीबाबांनीं घेतला. तेथें पांचमे माणसांचा जमाव जाहला. तेव्हां फिरंगीयाचा मुलाखाच होता. नागावीहून साबाजी तुकाजी घेऊन भेटले. नंतर नानाजीबाबांनीं पालवाचे खाडीत माहागेरीवर दाहिजा पाठवून नागावीयाहून माहादाजी राम व यांचे पुत्र विठ्ठल

महादेव व त्रिंबक महादेव (प्रभू डवीर) असे त्रिबर्ग कुटुंब मुद्धा रेवदंडीयाम आणिले. पुढें मसलत करावी तरी जवळ पैका नाही व दारूगोळाही नाही. पेशव्या-
कडून कुमक आणावी तरी लांबणीवर पडते. तेव्हां सर्वोचा विचार ठग्या की, सध्या
इंग्रजास सामील करावा. कारण फिरंगीयांचे पाऊल कांहीं वाकडेंभे वाटले म्हणोन
माहदाजी राम मुंबईस इंग्रजाकडे गेले. आणि इंग्रजास सांगितले की, आमचे साहित्य
करावे. त्यानी सांगितले की, अंगरे यांचा आमचा दावा त्यापेक्षा आम्हांस त्यांचे
साहित्य करावयाचे नाही. माहदाजी राम यांनी उतर केले की, आम्ही तुम्हाकडेस
बोलावयास आले यापेक्षा तुम्ही न ऐकाल तरी आम्ही विलायतेस पितसाव करूं.
नंतर दुसरे दिवशीं त्याही आपले कौत्सल भरविलें. त्यांत ठगले की, यावेळेस त्यांचे
साहित्य करावे. तेव्हां तद् ठगऊन सहा हजार रुपये व पांच खंडी दारू व चार तोफा
दिल्या. फिरंगी कांहीं काबुवर होता त्यानें सांगितले की, सामान संजाम
रेवदंडियात उतरवा. तेव्हां यांनी विचार केला की, काबुवर फिरंगी खरा. महागेरीया
सामान आणावयास मुंबईस रवाना केल्या. त्यांस ताकीद केली की, रेवदंडीचे
बंदरी महागेऱ्या एता चौकशी करितां महागेरीया खला असे बोलतील. परंतु तुम्हीं
ऐकिले न ऐकिले असें करून भरणोस राजकोटाखाली जाताच माहदाजीच्या उपसून
सामान जिकडिल तिकडेस पागिब करणें. महागेऱ्या रवाना जाहल्या. माहदाजी राम
याही सदरहू प्रमाणें सामान घेऊन आले. बंदगात चौकशी होत आहे तो भरणोस
माहदाजीच्या राजकोटाखाली जाताच सामान उतरून जिकडिल तिकडेस पागिब केले. हें
फिरंगीयास समजलें त्याणी मानाजीबाबास सांगोन पाठविलें की, हे काय सामान रेव
दंडीयांत उतरावे ते परभारा चौकशी न होतां राजकोटास गेले. तेव्हां मानाजीबाबा
राजकोटाचे अमलदारावर फिरंगी याचे समाधानानुरूप रागे भरिले. राजकोटिल लोकांची
कुटुंबे रेवदंडियातच होती. फिरंगीयाणां मानाजीबाबास भरावें असें केले. हें रात्रीस
समजतांच आपले कडील लोक दुशार करून शहराचे दरवाज्यामधी मोठा फिरंगा
होता त्या जवळ दरवाजाच्या किल्या होत्या. मानाजीबाबानी आपणच तगवार उपसून
त्या जवळ उभे राहिले आणि सांगितले की, दरवाजाच्या किल्या टाक. नाही तरी
जीवे मेला जाशील. धास्तीनें त्याणें किल्या दिल्या. त्या घेऊन शहराचा दरवाजा उघडोन
आपलेकडील लोकांची सारी कुटुंबे काढोन घेऊन जेउलयास परमानवागात राहिले.
तेथें पांच सहासें माणसांचा जमाव भरिला. नंतर कुमकावसी पेशव्याकडेस राजकारण
केले. त्याजकडून कुमक येई तो फिरंगीयाणां जेऊलची मसीद धरून तेथे मोगचा उभा
करून राजकोटावर लोकांचा मार चालविला. तेथे एक लढाई मातवर जाहली. फिरंगी-
यांचा जमाव भारी. त्या लढाईत मानाजीबाबाकडील लोक कच करून घायाळ बहुते
झाले. पैका नाही व दारूगोळाही नाही. टिकाव कसा निघतो. तेव्हां मानाजीबाबा
विगारी होऊन कारभारी यांस बोलले की आम्हीं देशांतरास जातो. तेव्हां साबाजी
तुकाजी मुद्धा अवध्याचा विचार होऊन त्रिंबक महादेव यांही उतर केलें की. साहेब
असे बोलतात तेव्हां आम्ही आमची कुटुंबेमुद्धा आपले बरोबर निघालों. पुढें आमची

वाट काय ? तरी चार दिवस वाट पहावी. जे दिवशीं परिणाम नचा लगे ते दिवशी आपले जवळ अडीचतीनमे माणूस आहे भलते ठिकाणी जाऊन बघ्याव करूं. नाही तरी आम्ही चार असामी आहो. चवथेजण भिक्षा मागोन आपले पोटास घालूं. हा आमचा निश्चय आहे. आपण धीर सोडू नये, नंतर लोकांस भयंरसा देऊन चार दिवस तसेच टाकुन टोकानें राहिले. इतकीयात पेशवे यांजकडून काहीं दारुगोळा व पांचमे माणूस पुढे येऊन पोहचले. मागाहून रामाजीपंत व दुबाजीपंत पंथामे माणूस घेऊन येऊन दाखल जाहले. एकूण अडिच हजार माणसांचा भरणा जाहला. सारे लोकांची तयारी करून फिरंगी मशिदीत होता त्याजवर घातले. मोठी लढाई जाहली. फिरंगीयाचा मोड होऊन पळोन गेवडंडियास आला. नंतर कुलाब्यांत भेदाचे राजकारण चालले. मल्हारजी कासार याजकडे हावाल्याचे काम होते. तो प्रतम भेदक. त्यास दहा हजार रुपये देऊं केलं. नंतर काहीं सरदार भेटले. मल्हारजी कासार याणी कुलाब्याचे दरवाजे उघडे ठेऊन इशारा देताच दोन हजार माणूस घेऊन मानाजीबाबा कुलाब्यांत शिरोन धोंडजी अंगरे यांस कैद केले. कित्याचा बंदोबस्त करून ज्या ज्या ठिकाणी जे जे सरदार व दरकदार व काकून कारखान्यावर होते त्यास दीलभयंरसा देऊन त्या त्या ठिकाणी कायम करून बराबरचे माणूस पांचसहामे दरवाज्याचे बंदोबस्तास ठेऊन बाकी लोक घेऊन अलिबागेत आले. इतकीयात हिगाकोटचे व सागरगडचे लोक येऊन तेही दोनी किल्ले हस्तगत जाहले. पेशवे यांजकडील कुलाब्यात पांच सहामे माणूस मिगले. तेव्हां रामजीपंतास व दुबाजीपंतास कुर्बाद जाहली कीं, अनायामे ठिकाण हस्तगत जाहले. त्याही थोरले बाजीराव साहेबास लिहीलें कीं वेळ हीच आहे तरी आपण त्वरा करून दिडा दिवसांत येऊन पोहोचावे. हा मजकूर समजतांच खांदेरीचे संधान आले होते. पेशवे सारे गुंडळीतात तेव्हां रामाजीपंतास सांगितले कीं खांदेरीचें संधान आले आहे तरी खांदेरीस चलावें. लढा हापसी याजकडे होता. त्याचे वेढ्यास रामाजी साबाजीस संभाजी आंगरे यांजकडून दीड हजार माणूस घेऊन तेथें होते. तेही लोक मुद्धा येऊन भेटले. कुलाब्याचे बंदोबस्तास चिंचक महादेव (डवीर) राहिले. त्याजवळ आठसे माणूस कुलाब्या-बेरीज आपले जिवाल्यांच ठेऊन बाकी सारा जमाव घेऊन खांदेरीस चालिले. गलबते महागेरिया भरून निघाली. गलबताच्या नाली बाहेर दिल्या. रामजीपंतास व देसचे लोक होते त्यास दर्या लागोन वांकू लागले. तेव्हां बोलो लागलें कीं, आमचा उपाय नाही. खांदेरी कैधवा हातास येईल. त्यास सांगितले आज एईल आसैं दिसत नाही. ते बोलले कीं, आमचा परिणाम नाही. त्यावेळेस त्यास तळास उतरून मानाजीबाबा लोक-मुद्धा खांदेरीत शिरोन तेथील बंदोबस्तास आपले लोक ठेऊन बाकी लोक घेऊन निघाले. तो दीड दिवसांत बाजीरावसाहेब पालीस आले. इतक्यांत चिंचक महादेव याणी कुलाब्याचे दरवाज्याचा बंदोबस्त करून आंतील लोकांस ताकीद केली कीं, पाण्याचा तोटा आहे, तरी ज्यास पाणी पाहिजे त्याणी बाहेर जाऊन पाणी घेऊन यावें. दरवाज्यास ताकीद केली कीं, बाहेर जाईल त्यास आंत घेऊं नये जो पाणी

अंगरे आणावयाम बोंहर गेल्या त्यास आंत घेतल्या नाही. दोन घर होणां पेशव्याकडेन लोक बहुतेक बोंहेर वाढिले. दीड दोंगरीं माणूस त्याने आंत राखिले. हजूर माणांगीच्या आपल्या भरणा करून बंदोबस्त केल्या. बाजीरावसाहेब सुरे निघली अलिबागस येऊन दाखल जाहले. मानाजीबाबाही खांदेरीहून आलीबागस आले. तेथे पेशव्याकडेन लोकसंख्येची मानाजीबाबांना आठ हजूर माणांगीस भरण जाहल्या. हे बाजिगवसाहेब यांची पाहून स्तब्ध राहिले. रामाजीपंतास व दुवाजीपंतास निवागाले केली की इतके लोकांचा भरण व असा किल्ल्यांतले बंदोबस्त असेन केसे लिहीवत ? येथे आणोन फिके पाडिलेत. मी बाजीराव आणि नामोहरा होऊन चालिलो इतके अणयस माझे पदरी तुम्हीं आणिलेत. मानाजीबाबास बोळले की, आमचा स्वर्गवच जाहल्या त्या पेशां आम्हास काहीं तरी असथि. त्यावेळेस यांची आपली गोडी असावी हा विचार करून बाजीरावसाहेब यांस राजभागी व बोथळा हे दोन किल्ले व अर्धई नोण नसगापूर हे तीन महाल साठ हजूराने देऊन सरस्य रागिले. त्यावेळेस बाजीरावसाहेब यांहीं जानव्यांत हात घालून मानाजीबाबाजवळ निवाळसपणाची शपथ केली आणि सांगितले की, ज्यासमई तुम्हास काम पडेल त्यावेळेस आम्ही तुमने सान्वय करूं. असा निवाळसपणाच्या शपता होऊन बाजीरावसाहेब निघोन गेले. नंतर सावाजी तुकाजी व यांची खानगी सातारियास महाराजाकडून बंदोबस्त करून व्यावयाम केली. ते जाऊन गोविंदराव चितणीस महाराजाकडेन वकील करून बोळणे लाविले. गोविंदराव चितणीस याही महाराजास अर्ज केल्या की, कुलाबाचे संस्थानमयी जवळ शत्रु एकिकडेस डोंग व एकिकडेस हावमी. संभाजी अंगरे यांच्या कारभार अव्यवस्थ. सचव सावाजी अंगरे याही ते संस्थान काबीज केले. किल्ले कोट माहूर जोही ठिकाणे मानाजी आपो याशिवाय यांचे रक्षण होणार नाही. याजकरितां कुलाबाचे संस्थान मान जी अंगरे याज कडेसच काईम व्हावयाची अज्ञा जाहली की मानाजी मर्द मरा या सारंग्या शिपाई नाही. ही ठिकाणे तांचे रागिले. कुलाबाचे संस्थान त्यास बरीस आहे. त्याणीं येऊन वस्त्रें घेऊन जावें. अशी आज्ञा जहली. त्यावरून गोविंदराव चितणीस याही सावाजी तुकाजी यांची खानगी कुलाबास केली. ते आल्यावरी सातारियास राजदरबारास जाय याची तयारी करून बराबर कारभारी सावाजी तुकाजी व विचक महादेव घेऊन खासा स्वारी निघोन दरकच सातारियास आली.

तिसरे दिवशीं वस्त्रे व्यावयाम जाण्याचे वेताप्रमाणें तयारी केली. महाराज दरबारास गेले मंडल मुक्तां घेऊन वस्त्रे आणि मानाजीबाबास बोलावणी आले. तो तयारीस होनी. तसेच निघोन गेले. महाराजांनीं नवा मरातव वजारतमाच असा देऊन कुलाबाचे संस्थानाची वस्त्रे मानाजीबाबास देऊन खानगिचे विडे दिले. गोदांत आल्यावर त्याचेवेळेस दोघां कारभाऱ्याही मोटरी चाकरी वजाविली सचव दोघांस दोन गांव दिले. चावरे गांव सावाजी तुकाजीस व बोरघर गांव विचक महादेव यास व दोन गांव गोविंदराव चितणीस यास मानाजीबाबांनीं दरोवस्त इनाम दिले आणि मान जी पुण्यास घेऊन आईसाहेब बराबर घेऊन कुलाबास आले.

पुढे सैम जी अंगेर कुळाव्यावर चढाई करून आरमार संग्राम घेऊन आले. बागेत उतरून हिराकोट घेऊन कुळावेया भवती जखडवडी केली. कुळावेयांत लोकांचा भगणा थोडका. किल्याकिल्याचे लोक कुमकेस आणवे तरी एऊन पोचत नाहीत व किल्याचा भयसा राहिला नाही. सावाजी तुकाजी उरणचे किल्याचे बंदोबस्तास गेले होते ते तिकडून पुण्यास गेले. सैमाजी आंगेर यांचा संग्राम पोक्त व लोकांचा जमाव भारी. किल्यातील लोक हावालदील जाहेले. हिराकोटावरून मारगिरी तोंडाची कुळावेयावर हाऊं लागली. आंत सिपाई लोकांची वगैरेयांची कुटुंबे खांदीस काढावी असा धेत जहाला. परंतु कुळावेया भोवती सैमाजी आंगेर यांच्या बंदोबस्त बहुत. जाण्याची निभावणी कमी पडत. सिलोपास तीन महागेऱ्या तयार करून चित्रक महादेव यांस सांगितले की, मुल्यमाणसावगेवर तुम्ही जाऊन खांदीचा बंदोबस्त पक्का करून मुलें माणसें तेथें ठेऊन या. दिवाणसाहेब मुद्दां झाडून खरी माणसें व कांहीं सिपाई लोकांचे कविले तीन माहागेऱ्या भरून पाऊणसे भाणूस नामीनामी धारकरी चढऊन माहागेऱ्यावर सुतार चढाविले आणि चित्रकजीबाबास एकंदर तकीत की, खयरदार, जर करिता सैमाजी अंगेर यांचे आरमाराची शांत पडेली तरी निभावणी न झाल्यास महागेऱ्यांस गामडी करून बुडवून टाका व दारुचे आग घाल्या. साराप त्यांचे हातीं मुलें माणसे न लागेल असे करावे. विठ्ठल महादेव यांची स्वामिनी मुंबईस इंग्रजास कुमकेस आणवा म्हणोन वेढी. (चित्रकजीबाबा) महागेऱ्या रात्रीस हाकारल्या त्या ग्रहर रात्र राहतां खांदीचे बंदोबस्त दारुच जळव्या. किल्याचा हावालदार आंत घेडनासा जाहल्या त्यांस सांगितले की तुम्हास सरकारची लण काय सादिले आहे. त्यांनीं सांगितले की चित्रकजीबाबांचे हातची चिट्टी मयस. तेव्हा चित्रकजीबाबांनीं सांगितले की बाबासाहेबांस आम्हींच घेऊन आलो. तुम्ही आंत घेत असलां तरी बरे, नाहीं तरी आम्ही माहागेऱ्या हाकणेन अंगेर उरणास जाऊं अथवा मुंबईस जातां. तेव्हा त्यांनीं विचार करून तुम्ही एकटे आंत या म्हणोन सांगितले. याही उत्तर वेळे की आम्हीं एकटे एणास नाहीं, पंचवीस आसामी येऊं. त्याणें या म्हणोन सांगितले. ते समयी चित्रकजीबाबांनीं चांगले पक्षास भाणूस बरोबर घेऊन ते भरघोस जाऊन दरवाजा काबीज केल्या. पंचवीस भाणूस दरवाज्यांत ठेऊन पंचवीस असामी बरोबर घेऊन श्री वेताळाचे देवळांत गेले. तेथें च्यार सरदार व हावालदार व नाईकवडी जमा करून त्यांस विचारिलें की तुमचे मनांत काय आहे ते वेताळाचें समक्ष बोला. त्याणीं आपला साऱ्यांनीं विचार करून सांगितले की एक वर्ष तुमची चाकरी बिन रोजमुत्थाशिवाय फुकट करूं तेव्हां चित्रकजीबाबांनीं सांगितले की हे निखालसपणें बोळतां. याप्रमाणे वेताळावर क्रिया करावी. त्याणीं साऱ्यांनीं क्रिया केली. तेव्हां मुले माणसे आंत उतरलीं. सावाजी तुकाजी प्रभु पुण्यास गेले होते त्यांही कुमकेस नानासाहेब व निमाजी आपा पेशवे घेऊन आले. इकडेस विठ्ठल महादेव प्रभु (उद्गीर) मुंबईस गेले होते ते जाताच इंग्रजांनीं दोन ग्याळच्या ग्याना केल्या. त्या घेऊन विठ्ठल महादेव खांदीस आले. ते

तेथें बाबासाहेबाजवळ राहिले. त्रिंबकजीबाबा याहि आपले बराचचे माणूस पन्नास खांदेरीत ठेवून खांदेरीचें पाऊणसैं माणूस माहागेन्यावर कुलावयांस रवाना करून आपण इंग्रजी ग्यालीवर चढावोन आले. संभाजी आंगरे यांचे आरमारानीं बाब्यावर इंग्रजी ग्याला पाहतांच पावंडे उठवून गुगवा गलबते निघोन गेवडेड्यासमोर आली. इंग्रजी ग्याल्या ऐऊन नांगरवाड्याजवळ बसल्या तेव्हां संभाजी आंगरे यांची गलबल जाहली बाहेर पडावयास वाट नाहीं तेव्हां मानाजी बाबाकडेस मांगोन पाठविले कीं याभागें जाहले ते तुम्हीं विसरून यावेलेस जीवदान द्यावे. याहि विचार केला कीं, पेशवे सध्या जवगदस्त हे सांपडलें असतां दोही दौलतीस आपाय, दौलती बुडतान म्हणोन युक्तीवता काढोन दिले. संभाजी आंगरे यांची भेट कोळशाचे बुरजाग्याली होऊन तेथें त्यांची शपथ घेतभेडा जाहाला कीं, संभाजी आंगरे याही कुलाबाचे दौलतीकडे पाहू नये व मानाजी आंगरे यांही सुवर्णदुर्गापलिकडे दौलतीत पाहू नये. असे परस्पर लेखही होऊन संभाजी आंगरे यांस काढोन दिले आणि ग्याल्यास इशारा केला कीं तोफांचे आवाज रिकामे मारित मारित जावलीचे बाब्या पावेंतां पोहंचावून ग्याल्या माघागें फिरल्या. नानासाहेब व चिमाजीआपा हे कुमकेस आले. त्यांची समजूत काढिली पाहिजे. संभाजी आंगरे वेढ्यास आले. त्या गलबलीत उरण्या व पालीचा दोनी हावालदार नानासाहेब भेदोन दोन्ही किल्ले त्यास दिले. तेच मानाजीबाबानीं नानासाहेबास बक्षिस दिले अशी कसूर करून दिल्या. त्यावेलेस बाजीरावसाहेब वारले ही बातमी आली. त्यांची क्रिया नाना साहेबानी मुळ्याचे संगमावर करून पुणियास गेलें.

भारत सेवक, व. १, अं. १२, समेंबर १९२८, पृ. २८५-२८८, व व. २, अं. २-३, नोव्हेंबर-डिसेंबर १९२८, पृ. ५१-५४.

१७४० इ. स. सुमार] (- ४२८ -)

विनंती. सौभाग्यवती मातुश्री तार्ईस एकदोनदां आम्ही बोललो. त्यांनीं निश्चयपूर्वक आण वाहिली कीं कधीं येणार नाहीं. मागतीं एक दोहां दिवसां आण एकदोनदां घेतलें. मागतीं आम्हीं म्हटलें कीं आण काडून हे काय? अतःपर आम्ही तुम्हाकडे येणार नाहीं. ऐंमें बहुत कष्टयुक्त सुचराय जेटीपाशीं मांगून पाठविले. त्यावरून बहुत फजित जाहली. येणेंप्रमाणें आजताराईत त्यांनीं अमचें वर्तमान जाहलें. काळगर्वां तार्ईनीं कृष्णभट्टास बोलावून वर्तमान सांगितलें कीं ग्रहणस भीमेस गेलों होतो. त्या तगार्ईत त्यांची नानाची मैत्रिकी फार जाहली. दोहां प्रहर गर्वां आज ते तेथें नानाकडे आली होती. ऐंमें वर्तमान बहुतों प्रकारें सांगितलें. लोकही बाहेर बोले लागले आहेत कीं नानांची मस्तनीची मैत्रिकी जाहली. तार्ई स्वर्मास हें वर्तमान लिहिनील यास्तव लिहिलें असे. पुढें जजी आज्ञा होईल. तशी वर्तणूक करूं.

ममानी येथे. आम्हांस आठ वटा दिवशीं स्वामीकडे गेले पाहिजे. हें ठीक. बरें कशी राहते याची काय तजवीज करावी हे लिहिले पाहिजे.
राष्ट्राटय, व. १, अं. २, सप्टेंबर १९०९, पृ. २३.

१७४० इ. स. सुमार] (- ४२९ -)

श्री

राजश्री मांडपत राजजी चिटणीसीस गोमावी यांस ल अर्वाडत लक्ष्मी आले-
कृत राजमान्य स्ना मानजी आंगरे वजायतमाव रामराम. विनंती. उपरी येथील कुशल जाणून स्वकीय कुशल लिहिले गेले पाहिजे. विंशप. बहुत दिवस जाले. परंतु स्मरणपूर्वक पत्र पाठवून संतोषकृत लेखन तोपविले नाही. हे स्नेहाचे जागा उचित नसे. निरंतर प्रेमिंत परीं आनंदवीत जावे. राजश्री पेशव्यामनिधी राजश्री साबाजी प्रभु यास पाठविले. यास बहुत दिवस झाले. अद्याप कार्य सिद्धीसह वर्तमान येऊन पावले नाही. म्हणून प्रतिश्ठा कांयत असो. आपण आमच्या कार्यांचे ठाई साहीन्यास आंतर करित नाही हे मारानिले लिहिले आहंतच व आपण साहित्य करायें हे उचितच आहे. हेबिमी कितेक वृत्त कळावें यास्तव मारानिलेस लिहीले आहे. ते श्यानांत आणोन ग्वानगी मारानिलेची आविलेचे होऊन येत येसे करावे. आपल्या कारणे रवीशक्रमणाचे तीळयकरायुक्त येथी पाठविली आहे. ती येऊन स्वीकारून पावल्याचे उत्तर पाठवावे. ता ल १ गटें रचिलावर. बहुत काय लिहीणें. लोभ असो दीजे. हे विनंती.

भारत-सेवक, व. २, अं. ५, फेब्रुवारी १९२९, पृ. ११७.

१७४० इ. स. नंतर] (- ४३० -)

श्री

राजश्री नानापंडीत प्रधान गोमावी यांसी :

ल सकलपुणालेकार अर्वाडत लक्ष्मीआलेकृत राजमान्य स्नातो राधोजी आंगरे वजायतमाव रामराम विनंती उपरी. येथील कुशल जाणून स्वकीय लेखन आज्ञा केली पाहिजे. राजश्री साबाजी तुकाजी यांसी सेवेशी पाठविले. त्यास बहुत दिवस झाले. संजाम न होय. सांप्रत कांही आज्ञा झाली जो ऐवज हजरचे करकून घेऊन येणार मारानिले सेवेशी राहणार मागाहून येणार म्हणोन कळले. मारानिलेकडून संकलित लेहून आले. ऐजाम कैलासवासी तीर्थरुपाप्रमाणे आमचा परक्रम बुधी आहे ती कळतच असे. तथापि गद्यगवनेचे पत्र दिव्हे. तेव्हां आणि ऐवज हजरचे करकून घेऊन येणार मारानिलेस कितेक आज्ञा कारणे म्हणोन देवणार फार उतम. परंतु आमचा लौकिक व मामले याची आमची मार्गशीत पुस्त पुन्हां कांहीच राहिल्या

नाहीं सरकारांतोन ऐवज आजपायेतो देणे तो मारगनिव्हेजवळ पावत आला. घेऊन येत गेले. कैलासवामीपासोन श्रमसाहाम सेवेची करणे तेहि मारगनिव्हेच करती आहे. आम्ही त्याजकडूनच करऊ. मारगनिव्हे विना आणिक विचार नाही. कैलासवामी तीर्थ पुढेहि आम्हांविशी श्रमसाहाम व अर्ज विनंती करणें तरीहि मारगनिव्हेच करितात. रूप वर्तमान असतां मारगनिव्हेचे ठाई विश्वास धरीत आहे. असो. परंतु देवाज झालीयावरी परीक्षा पिंडास आम्ही श्रम करून पाहिले. कावळा स्पर्श न करीत. तेव्हां मारगनिव्हेकडून आम्ही बोलविले. मानिव्हे बोलतांच कावळ्यांनी स्पर्श केल्या. याप्रमाणे मारगनिव्हेची निष्ठा व सेवा सीणेसीच करितात. स्वामीजवळ आमचे तफेंने निशा कसा काय जाहाला असेल तो श्रमा करावा. मारगनिव्हे विनंती करितात त्याप्रमाणे पोखन सर्जामाची आज्ञा करून परवानगी करावी. हे न होय आणि हुजुर कायकून ऐवज घेऊन येत असतील तर मीच सेवेसी सर्व सोडून येऊन राहतो. मजला आणिक जोड नाही. मारग निव्हे विना ऐवज न पाठवावा. हेच विनंती. आमची घग्गुट स्वामीनी न करावी. घग्गुट झाली म्हणजे वेथ जाहालें. ग्याना छ १७ माहे... बहुत काय लिहिणें. कृपा वर्धमान करावी हे विनंति.

भारत-सेवक, व. २, अं. ११, आगष्ट, १९२९, पृ. २७६-७.

१७४० इ. स. नंतर] (- ४३१ -)

श्री

राजश्री माहादजीपंत आठवले सुा पुणे गोसावी यांस स्नेहा मनाजी आंगरे गमगम विनंति उपरी. तुम्हाकडून मारग कांहींच कळत नाही व पेशजी पत्र पाठविणें होते त्यांचे उत्तरही नाही. असें न करावें. सविस्तर मजकूर लेहून पाठवावे. हालि श्रीमंतास पत्र पाठविले आहे. प्रविष्ट करून उत्तर घेऊन पाठवावे. सर्व भगवंत तुमचा आहे. कामेकाजे जमजमी सवद वनेल तमतमी हर्षनेल करून उलगडून यावी. विसावा खाण्याचे दिवस श्रीकृपेकरून पुढें येतील. श्रमाची वेळ हीच आहे. मुजाम बहुत काय लिहिणें. पत्रे इकडील पक्षपातीयांचे दृष्टीस पडो न यावी. बहुत काय लिहिणें. पत्रे दृष्टीस न पडावी म्हणोन लिहिलें. याचे कारण अश्व ओळखीत येईल. गा छ २२ गाखर, बहुत काय लिहिणें. लोभ करावा हे विनंती.

भारत-सेवक, व. २, अं. ५, फेब्रुवारी १९२९, पृ. ११६

१० मे १७४१] (- ४३२ -) [जेष्ठ शुद्ध ७ रविवार, शके १६६३; ५ गविलावल हि.

श्रीमोरया

- ११५४

[फारसी मजकूर] [फारसी शिक्के]

शके १६६३ दुर्मती नाम सवल्लरे जेष्ठ शुद्ध ७ रविवार छ ५ माहे गविलावल

सन ११२० सन हिजरी ११५४ सन महमदशाहा पातशाही ते दिवसी मिरासपत्र लिखिते. घो आयदुल रहमान बल्ली महमद बलदशाहा महमद झा शरीफ महमद सैबदागर बेपारी सा शहर अहमदनगर बस्ती माथीबाडा यासि हनीम आली बलद बयेगम ? बेत झा रमजान बेग सा शहर मजकूर शाही जी म (?) पुरा तुम्हास आपले खुशरजावर्दान राजी होऊन तुम्हास लेहून दिवले आसे जे. आपले कर्ज आगा हसन बलद सिपी टी मुफतावान खान त्याजवर होते. त्यासी आपले जात (?) त्यानी आपणाम आपली हवेली नव खरीद केली होती. ते ब्रमये हमाम पोगवत व च्यार दिवाळ व देवज व जमीन व घोडा व भेडा वंगरे आपले जोहरनसी लेहून दिवले होते. ते जमीन व हमाम(म) वंगरे आपण तुम्हास फरोगवत केलि असे व आगा हसनचे मोहरनसी कागद आपणापासी होते आपण तुम्हास दिवले आसेत. ब्रितपसील

पछमेस मेरी जमीन आफतावता टा न के वारीस महलेदार न्यामतखान पलिकडे अहमदजी बलद परिजा सैदागर

मुल पुरव ... ?	०	मुल दक्षण उत्तर	अज पूर्व पछेम
गज १४	कुवा	गज २०	गज १८
आज दक्षण उत्तर	टकडा दुसरा	आज पूर्वपछम	
गज १९	मूल दक्षण	गज १६	

मूल गज पूर्वपछम गज उत्तर गज ५

आज दक्षेण उत्तर गज ७

(डाव्यावात्रस लिहिलेला मजकूर)

(उजव्या वात्रस लिहिलेला मजकूर)

जमीन आफताव आज दक्षेण उत्तर

उत्तरेसी पोगवत माहल वारीसे न्याम.

पूर्वपछमगज २७ गज १०

तखान गिरवी मामुमदेल बलद हजी

दक्षणेसी शेर आम बाट लोकाची

हमदू दरवेश हली वातीवेखाडी

पैलीकडे मोहबतबेग व गयासी

बेग महलेदार

उत्तरेसी मुफताखान नेव खरीददार वेसे महमद बलद फकीर महमद फउजदार व हवेलीचा दरवाजा अभि. पुंढ जमीन आफताव.

सदगृह येणेप्रमाणे हदमहदूद आहे. मुकर रुमालीगज २६६०॥ याची किमीत सो १०१५ (?) पाचस येक याचे निमे काये साडेपणाम याचे दुनीने तमाम वजन साडे अकरामासी गेख येऊन ते जमीन सकेत समेत हमाम पोगवत व देवज व च्यार व दिवाळी व घोडा व भेडा व झाडडुडुले व वंगरे रजात. राजी होऊन तुम्हास फरोगवत केलि आहे. तेथे माणाल ते इमारत बांधोन आपले लेकगचे लेकरी गहने. मानियेणहलने दिगर आपले भाऊबद वंगरे आपले वारिसेदार आगर आनिक कोन्ही या हमाम... चा आगर या जागीचा वारिमा करील तो वातील असे. तुम्हासी समथ नाहीं. आपण त्यासी समजाऊ. तुम्ही सुदी नादने. हे मिरासपत्र

लिहिले. सही वा शिधराम शामजी आ माधोगये कृष्ण कुलकर्णी सा शहर मजकूर
गोही

राजी भेटे चौवरी नेहर आमदानगर व . . गयेर पत्रप्रमाणे साक्ष राणोजी बलद
माळजी पाटील मौजे चावणा खुर्द वा हवेली मजकूर पत्रप्रमाणे साक्ष तुमोजी कलद
सतोजी द्या दारवाजी देवकर तेली सा मजकूर

गोही

पत्र परमान साक्ष शिरमाजी माहजन शहर आमदानगर
पत्रप्रमाण साक्ष मुकदजी बलद सभाजी पाटील मौजे चावणा खुर्द वा हवेली
मजकूर

फारसी सव्या सुमार १० वा माधोगये कृष्णाजी दे ... .. व देशपांड्ये
प्रगने हवेली ... ..

भा. इ. सं. मं. त्रै., व. ८, अं. ३, पृ. १२९-१३१.

६ सप्टेंबर १७४१] (- ४३३ -) [६ रजव, इसने आर्धन
मया अलफ

श्री

राजश्री मुमानजी योगत हवालदार व कारकून किले पुरंधर गोमादी घेरी
अखंडीत लक्ष्मी अलंकृत राजमान्य स्तो। बालाजी बाजिरावऊ प्रधान आर्मिंत
व नमस्कार मु। इसने आर्धन मया व अलफ. राणेश शंकर सरनाईक किले मजकूर
यांची सरनाईकी पुरातन किले मजकूरची आहे. त्यास ते श्री माहायात्रेस गेले. ते
समई त्याचे पुत्र सखो राणेश यांस सरनाईकी सांगोन किले मजकूराम पाटाविले.
त्यास सखो राणेश निलकंठराव यास वसईस गोला लागोन देवाजा जाहाली. त्याचे
पुत्र निलो सखाजी सरनाईकी सांगोन पाटाविले आहेत. हे किले मजकुरी सरनाइ
कीची सेवा करतील. याचे हातून सेवा चाकरी घेऊन याचे चालवीत जाणे. वेतन
पेशजीप्रमाणे करार केले असे. त्याप्रमाणे देत जाणे आणि सरनाइकीची सेवा
चाकरा याचे हातून घेत जाणे. जाणजे. छ. ६ रजव. पा. हुजूर. [शिक्षा-
लेखन सीमा].

सहविचार, व. २, अं. १, आगष्ट १९२३, पृ. ८३.

२९ सप्टेंबर १७४१] (- ४३४ -) [आश्विन शुद्ध १,
शके १६६३

श्री

वेदशास्त्रसंपन्न राजेश्री आवाजी भट्ट वारे यांस विद्यार्थी धिव्धनाथ भट्ट पिते
बालकृष्ण भट्टः अज नागेश भट्टः यंधु विनायक भट्टः व दादंभट्टः ब्राह्मण ऋग्वेदी

उपनाम : प्रसवणे गोत्र : वासिष्ठ : ग्राम माहोली संगमचे ज्योतीपी लेहून दिले असे जे. आमुचे वंशी जे येतात तुमचे पूजन कर्तील. शके १६६३ दुर्मती नाम संवत्सरे आश्वीन शुद्ध प्रतिपदा हस्ताक्षर. खुद

भा. इ. सं. मं. त्रै., व. २१, अं. १, क. ८१, पृ. १-७.

२३ दिसेंबर १७४१] (- ४३५ -) [२५ सवाल, इसने आर्विन मया अलफ

श्री

राजश्री देशाधिकारी व लेखक वर्तमान व भावी मुभा प्रांत राजपुरी गोसावी यांस-

अग्वंडित लक्ष्मी आलंकृत राजमान्ये श्रो बालाजी बाजीराव प्रधान आसिर्वाद व नमस्कार म्या इसने आर्विन मया व अलफ. राजश्री खंडोजी माणकर याणी पुणे-याचे सुकामी हुजूर विनंती केली की आपण निष्ठापूर्वक सेवाचाकरी जिवाभ्येश्रम बहुता जागा केली व पुढेही स्वामीसेवा घडावी ही उमेद धरितो. तरी आपणाम नूतन इनाम गांव देववावा म्हणोन. व्याजवरून मनास आणितां मारनिव्हेनी राजपुर प्रांते व साष्टी प्रांते व वसई प्रांते श्रम साहास बहुत केले व पुढेही नि साहास कर्माची उमेद करितात व स्वामीसेवेसी एकनिष्ठपणे वर्ततात. हें जाणोन मारनिव्हेवर कुपाळ होऊन मौजे खगवली मामटे तळे हा गांव सालमजकुरापासून नूतन इनाम दरोवस्त जिगायेत व वागायेत व मोहताफी देखील हत्तीपटी व पेस्तुरपटी जल तरू पाशाण मिथि (फाटले) कुलवाच कुलकान् इनाम दिलहा असे. तरी तुम्हीं मौजे मजकुर यांस व याचे पुत्रपौत्रादि वंशपरंपरेनें इनाम चालवणे. प्रतिवर्षी नूतन पत्राचा आक्षेप न करणे. या पत्राची प्रत लेहून घेऊन अस्मल पत्र भोगवटीयास मारनिव्हेजवळ परतोन देणे. जाणिजे. सा छ २५ माहे सवाल.

विविधजानविस्तार, व. ५८, अं. १, जानेवारी १९२७, पृ. २३.

३० जानेवारी १७४२] (- ४३६ -) [४ जिल्हेज, इसने आर्विन मया अलफ

श्रीदत्तात्रेय

सोपानदेव

हरिभक्तपरायण राजश्री सिव्धानंद गोसावी परंपरा श्री वास्तव्य का मासवड स्वामीचे शेवेसी

मेवक देवराव मेवःशाम नमस्कार विनंति उपरी म्या इसने आर्विन मया अलफ. तुम्ही हुजूर येऊन पृथील राजपत्रे व राजश्री नारो शंकर सचिव याचे पत्र इनामाचे दाखविले की श्री याची समाधी का मजकुरी आहे. त्यास नैवेद्य व नंदा-

दीपाची मोडून सेत काम मण ॥ ४ ॥ साडे नव मण पुरातन आहे. त्याप्रमाणे चालत आहे. त्यास राजश्री पंत सचिव याचे निसवतीस कमचे मजकूर मुकामा होता. हाही कमचे मजकूर ग्वासमीकडे होऊन आपले निसवतीस आमल आहे. तरी आपली पंच पूर्ववत्प्रमाणे करून दिल्ली पाहिजेत म्हणून हुजूर येऊन विदित केलेत. त्यावरून मनास आणून सनद केली आस.

मुजरीपकी जमीन देवाभोवताली

८४ ॥ थळ भाडेल

॥ १ ॥ किता जमीन भागीरथी पांचवो

कास

श्रीतपसील

जकात व वाजापकी दगोज मोडून साला

बादप्रो जोरी कैली नैवेद्य तेल दिवावतीग

वजन टकवर्दी ८८ ॥

॥ ४ ॥

८८ ॥

येणेप्रो थळ काम साडे नव मण व दगोज तेल नंदादीपास आदर व जोरी नैवेद्यास अथेली रास करार करून काा मजकूरचे कमायिसदरगस व जमीन दारास आलाहि(दा) सनद सादर केली असे. तरी परंपरेने कमचे येणेप्रमाणे कमचे मजकूरचे येवजपैकी घेऊन श्री ची पुजाउर्जा करून मुख्यरूप राखणे. रा ८४ माहे जिल्हेज. बहुत काय लिहिणे. [शिक्षा- लेखन सीमा]

[शिक्षा- 'श्री : राजा शाहू ल : व्रपति स्वामिचर : गी तः पर देवगव : मेव-शाम नी : स्तर.']

भा. इ. स. मं. वार्षिक इतिवृत्त, शके १८३७, स्वी. ग्र. क. १७, पृ १६२.

१० मार्च १७४३] (- ४३७ -) [२७ जिल्हेज, सलाम आर्धन मया अलफ

श्री

वेदमूर्ति राजश्री बालजोशी दिन यादवजोशी वेगवेग गोवर्द्धन जोतिपी, धर्म अधिकारी व उपाध्ये वस्ती पेण गोमाची यांसी

पो सदाशिव चिमणजी नमस्कार. म्या सलाम आर्धन मया अलफ. पाा साकमें येथील वृत्ति तुमची असतां ये. रा. विश्वनाथ जोशी दिन मोगजोशी याणी कानोजी आंगरे यांचे कारकीर्दीत कलह मांडिला. त्याचा निर्गम कुलचियेने मुकामी जाला. ते तुम्ही सरकारांत येऊन जाहीर करावे तें न केले. सधस हाही तुम्हांस हुजूर आणोन करार केले. रुपये ५० पन्नास करार केले असत. याची उगवणी करून वृत्तीचा उपभोग करीत जाणे. जाणिजे. ल २७ माहे जिल्हेज. [शिक्षा- 'लेखन सीमा']

संजीवन. दादर, पुस्तक १ ले. अं. १० वा, जनिवारी १९०३, पृ ३४०; पुस्तक ४ थे, अं. ६-८, सप्तेंबर-नवेबर १९२५, पृ. २२१-२२२.

३ आक्टोबर १७४३] (- ४३८ -) [आश्विन वद्य १२,
शके १६६५]

[गवडे किल्याचे आंतील दरवाजावरील
गणेशपाटीवरचा शिलालेख]

॥ श्री ॐकारेश्वर प्रसन्न ॥

स्वप्ती श्रीगणेशाची वस्तुतः शके १६६५ रूधिरेश्वरगणेशनामसंस्मरे अश्वीन वद्य
व्रतशी तद्विनी (३ आक्टोबर १७४३) राजश्री मुलतानजी निमालकर देशमुख देश-
पांडे व मोकदम कसबे सिवपट्टण व अष्टाधिकारी पेट कसबे मजकूर पगणें जामखेड
सगकार अहमदनगर मुमे खुजस्ताबुनियाद औरंगाबाद यांनी केले. मुलतान दुर्गाचे
रचनेस प्रारंभ केला सन ११५६ शुभे भवतु हिजरी. (१७४३-४४ इ. स.)

भा. ड. सं. में. वार्षिक इतिवृत्त. शके १८३५, स्वी. ग्रं. क्रं. ६, पृ. २००-२०२.

२६ एप्रिल १७४४] (- ४३९ -) [चैत्र वद्य ९ सोमवार,
स्काक्षी; २४ रविलावल]

वैदमूर्ति समस्त ब्राह्मण मौजे नागरगांव ऊर्फ तुळपूर तर्फ सांडस प्रांत पुणे
यांस दिल्ले अग्रहारपत्र गेमेजे. वैदमूर्ति खंडभट बिन चापदेवभट तुळापूरकर व देवभट
बिन कनेश्वरभट ब्रम्हे यांणी शाहूनागर नजीक किल्ले सातारा येथील मुक्कामी स्वामी
संनिध येऊन विनंती केली जे समस्त ब्राह्मण वास्तव्य क्षेत्र मजकूर यांस पूर्वी राजेश्री
मुरार जगदेवरय यांणी मौजे मजकूर चतुःशीमा पूर्वमर्यादप्रमाणें कुलवाच कुलकानू
हल्लीपट्टी व पेस्तगपट्टी देखील जल तरु वृण काष्ठ पाषाण निधि निक्षेप सहित धारगदल
अग्रहार इनाम करून देऊन बिजापूरकर पादशहाचीं पत्रें करून दिली. त्याप्रमाणें
महाराज राजेश्री शाहाजीराजे व थोरले कैलासवासी महाराज यांनीं पत्रें करून देऊन
मौजेमजकूर पूर्ववत प्रमाणें समस्त ब्राह्मणांस इनाम अग्रहार चालविला. त्याउपरी
अलमगीर बादशहाचा मुक्काम तुळापूर मजकुरी होता. ते समर्पी समस्त ब्राह्म-
णांनीं पूर्वील पत्रें पादशहाचीं दानवृत्त अर्ज केल्या. त्यावरून अलमगीर पादशहांनीं
दिवानी पयसाचा करून देऊन मौजे मजकूर समस्त ब्राह्मणांस इनाम चालविला व
महाराज राजेश्री काकासाहेब यांनीं इनाम चालविला. कुलवाच कुलकानू देखील सर-
देशमुख व इनाम तिजाई हल्लीपट्टी व पेस्तगपट्टी खेरीज हक्कदार करून इनाम करून
दिल्ले. यानंतर महाराज राजेश्री स्वामीनींदि आपलें पत्र राज्याभिषेक शके ४५ दिल्ले
श्रीनाम संवत्सरे आश्विन बहुल दशमी संतवारी (८ आक्टोबर १७९८) पत्र करून
दिल्ले आहे जे. मौजे मजकूर सर्वमान्य पूर्वीपासून अग्रहार इनाम आहे. त्याप्रमाणे
करण असे म्हणोन महाराज स्वामीनीं पत्र दिल्ले आहे. त्याप्रमाणे मौजे मजकूर समस्त
ब्राह्मण वास्तव्य क्षेत्र मजकूर सर्वमान्य इनाम चालत आहे. पूर्वील पत्रें आहेत तीं

जीर्ण जाह्नवी अहित. भोगवटीयास महाराज स्वामीनीं पत्रे करून देऊन मौजे मजकूर समस्त ब्राह्मण क्षेत्रमजकूर यांस वंशपरंपरेने अग्रहार इनाम आणोन स्वामी कुपाय होऊन मौजे मजकूर तुम्हां समस्तांस अग्रहार इनाम आहे त्याप्रमाणे स्वराज्य व मांगलाई अभिलषण दत्तर्फा देखील इनाम तिजाई कुलचाच कुलकानू दह्यापट्टी व पेस्तरपट्टी देखील सरपाटिलकी जल तरू तृण काष्ठ पाषाण निधि निक्षेप मांहेन वेंरीज हक्कदार करून तुम्हां समस्त ब्राह्मणांस क्षेत्र मजकूर पुत्रपौत्रादि वंशपरंपरेने मौजे मजकूर चतुःसीमा पूर्वमर्यादेप्रमाणे समस्त ब्राह्मण अग्रहार इनाम अनुभवून सुखरूप राहणे. येविशीं पत्रे चैत्र वद्य नवमी इंदुवामर रक्ताक्षी नाम संवत्सरे ल २४ रविवाराय ३. चिठ्ठिणी पत्रे.

१ समस्त ब्राह्मणांचे नांवे

१ मोकदम मौजे मजकूर

१ देशमुख व देशपांडे

१ देशाधिकारी

१ रा. पंतप्रधान

मा. इ. सं. मं., प्राथमिक वृत्त, शके १८३४, भाग २ ग, स्वी. प्र. क. ४. पु. २६९-७०.

ता. २६ जुलै १७४४] (- ४४० -) [२६ जमादिलाखर
खमस आर्वेन मया
अलफ.

श्री

छ मा अनाम देशमुख व देशपांडे प्रांत पूर्णे यांस बाळाजी बाजीराव प्रधान मुहुर सन खमस आर्वेन मया व अलफ. राजश्री गणेश शंकर निलकंठराऊ सरनाईक [शिक्का]^१ किले पुरंधर यानी हूजर येऊन विदित केले की आपणांस प्रांत मजकुरी इनाम देखील आंबराया कदीम वितपसील.

मौजे चांबली तर्फ करेपटार
कास रुके ८१ आंबराई जिराहत १

१८१

मौजे जेजुरी तर्फ करेपटार जमीन आंब
राई विंधे ८१० मौजे किकवी तर्फ निर
थडी देखील

आंबराईकास रुके

८३ जिराहत

८१॥ बागाईत

८४॥

१. शिक्का- 'श्री : राजा शाहु नरप : ति हर्पनिधान बा : लाजी बाजीराव : मुख्य प्रधान.'

मौजे पूरतर्फ करेपठार आंबराई चावर . १ .

एकूण काम टके एक टका साडेपांच रुके व विषे चालीस येणेप्रमाणे चालत आले आहे. त्याची इनाम तिजाई पूर्वीपासून आपणास माफ आहे. परंतु आंबराईचे आवे अलिकडे मोगल्याचे धामधुमेपासून तिजाई दिवाणात घेतात. ते स्वामीनी कपाळ होऊन माफ करणे. म्हणून विनंती केली. त्यावरून मनास आणित इनामातिजाई पूर्वीपासून माफ असता आंबराईच्या आंब्याची तिजाई यांजपासून थ्यावी ऐस नाही जाणोन सदरहू आंबराईच्या आंब्याची तिजाई देखील इनाम सुदामत चालत आल्याप्रमाणे व आंबराईचे आवे तिजाई देखील यास व यांचे पुत्रपौत्रादि वंशपरंपरेने इनाम चालवणे. प्रतिवर्षी नूतन पत्राचा आशेष न करणे. या पत्राची प्रती लेहून घेऊन असल पत्र मशारनिद्वजवळ भोगवाट-यास परतोन देणे. जाणीजे. २६ जमादिलाखर. आज्ञा प्रमाण. मोर्तब.

भा. इ. सं. मं. जै., व. ७, अं. १-४, पृ. ५६-५७.

१८ डिसेंबर १७४४] (- ४४१ -) [२४ जिल्काद, खमस
आर्वेन मया अलफ.

श्री

राजश्री खंडेराव बरगे गोसावी यांसि

छ अर्घोडित लक्ष्मी अलंकृत राजमान्य श्रौंनो बालाजी बाजीराव प्रधान आसीर्थाद सुा खमस आर्वेन मया व अलफ. दरगाहा शाहाशरीफ पीर आमदनगर यास मौजे येकलोरे पाा संगमनेर हा गाव मोगलार्डतपेने इनाम आहे व स्वराज्यातपेने-द्वि राजपत्रे सादर आहेत. त्यास तुम्हाकडील येसाजी बरगा मौजे मजकुरास उपसर्ग देतो. तरी त्यास ताकीद करून सुदामत गांव पीराकडे चालतो त्यापेा चालो देणे. तुम्ही मौजे मजकुरास उपसर्ग न देणे. जाणीजे. छ २४ जिल्काद. ब्रहुत काय लिहणे. [शिक्षा- लेखन सीमा]

[शिक्षा- 'श्री : राजा शाहु नरप : ति हर्पनिधान वा : लाजी बाजीराव : मुख्य प्रधा : न ' (उल्ला न)]

भा. इ. सं. मं. वार्षिक इतिवृत्त. जके १८३८, स्वी. ग्रं. क्र. १७, पृ. १८२.

१७४४-५६ इ. स.] (- ४४२ -)

श्री

पुत्रवर्णी राजश्री साबाजीप्रभु चिटनिधीस गोसावी यासी उपर्गी. तुमचे विनंती-पत्राचे जत्र सावस्तर लेहून लखमोजी कदम याची खानगी केली आहे. त्या पत्रावरून

कळले. राजश्री कृष्णाजीप्रभु यांची रवानगी कविलासुधा लक्षाकारतां करावी म्हणून लिहिले. त्यावरून मारानिलेस रवाना केले आहेत. मनमयीयाचे हरद कायत तुम्हांस लेहून जात आहे व तुमचेहि ध्यानांत येतच आहे. प्राप्त प्रसंगावरून तरी हेहि मनमयीयाचा विचार सुधा होईल असे दिसत नाही. येथीलच्याहि कितक कल्पना तुम्ही शोधन सवजापूर्वक विनंती लिहून पाठविलीच होती. ते विचार अप्रमाण असतील असे नाहीच. तथापि त्याचाहि विचार व मनमयीयाच सौख्यणाच्या गोष्टी तुमचे युक्तीवर व विचारावरही आहेत. लग्नकार्य उरकोन व ऐजजाचा नितला करून तुम्हीही लौकरच याल व आलेच पाहिजे. प्रसंग परम दुर्घट होत चालला आहे. पदरीचे लोकांत मध्य मुकुत राहिले नाही. तेव्हां शामल ईग्रज ईष्टमित्रत्वात आहेत. नव्ही त्याचा भगवमा कळत आहे. समयानुरूप प्रसंग काढोन सर्वांसी मिळोन असावे. या विचारे विचार होतच आहे. मनमयीयाचे हरद व आवतर मुलकी सर्व मारानिले सांगतील त्यावरून कळेल. येथील श्रेयमीचीहि आज्ञा केली आहे. त्याप्रमाणे नक्त व कापड येऊन पावेते करा वें. विजयदुर्गाकडील घातभ्या येऊन पावल्याचे वृत्त कदमा समागमेस संकलीत लिहिले आहे. सांप्रत मारानिलेनी किल्याप्रमाणे सांगतील तथ्य मिथ्य म्हणवत नाही. कदाचित् तमाच प्रसंग घडला तर ईश्वरगतीस उपाय नाही. हरणक विचार तुम्हांस असलेले सुचेल ते लेहून पाठवाल व पाठवीत जावा. घटन आले प्रसंगावरून चिंता प्राप्त जाली आहे ते लिहिता व बोलता येत नाही. जाणिजे. पत्र मनन रुकून फाडून टाकावें. सा ल १८ माहे जमादिलावल. बहुत काय लिहिणें. मार्तंड मुा

भारत सेवक, व. २, अं. ११, आगष्ट १९२९, पृ. २७७-८.

१५ सप्टेंबर १७४५] (- ४४३ -) [२९ सावान, सीत आर्वेन मया अलफ.

श्री

वेदशास्त्रसंपन्न राजश्री समस्त ब्राह्मण श्रेय कमवा कराड स्वामी गोमावी सेवक श्रीनिवास परशुराम प्रतिनिधी नमस्कार मुा सीत आर्वेन मया व अलफ. अपा जीराम वस्ती मसूर याचें आईवर वदअमल याचा दोश येऊन ती माहेरुस गेली. त्यास अपाजी गैरमजकूर यास अनवेव्हार जाहला पाहिजे. याजकगिता प्रार्थाश्रित देऊन सूत्र करविले आहे. तर समस्त ब्राह्मण मिळून सूत्र करणे. अनवेव्हार करवणे. छ २९ सावान. बहुत काय लिहिणे. [शंकरा - राजत : लेखना : वधी]

भा. इ. सं. मं. तृतीय संमेलन वृत्त, स्त्री. प्रं. क. १२, पृ. ९६.

७ जुलै १७४६] (- ४४४ -) [आपाढ वय ३८, सोमवार

पै. छ १ रजव (१ जुलै १७४६)

श्री

चिरंजीव राजमान्य राजश्री नाना यांस-

प्रति ग्वावाई आशीर्वाद उपरी, कुशल येथील तागाईत आपाढ वय अमावास्या इंदुवार जाणोन स्वकीय लिहिले गेले पाहिजे. विशेष :- राजश्री गोविंद हरी यांचे घरां बरीक महाराण निवाली. त्याचे वृत्त कालगोर्जी राजश्री अंतोवांनी तुम्हांस देहून पाठविले आहे. त्यावरून सविस्तर कळेलेंच असेल. त्यांचे घरां मुलामाण-सांचा उपायणांन आट जाला. त्यांना ब्राह्मणांस व पंडितांस बोलावूं पाठविल्यास जमा न होत. याकरितां आम्ही व राजश्री अंतोर्जापंत राजश्री जिवर्जापंताचे घरां जऊन जितके ब्राह्मण थोर थोर पंडित व वैदिक जमा करून वाळंभट यांस (यांजकडून) प्रायश्चित यावयाचा निश्चय केला. त्यांमध्ये कितेक ब्राह्मणांनीं अट केली कीं प्रायश्चित यावयाची आज्ञा प्रभूची पाहिजे. त्यास आम्हीं सर्व पंडितांस व ब्राह्मणांस आज्ञा केली कीं तुम्हीं प्रायश्चित देणें. आम्हीं आज्ञा केली तेच आज्ञा प्रभूची आहे. दुसरा अर्थ चिन्तांत न आणणें. त्यावरून आजच प्रायश्चित दिले. तेथील विचार पंडितराव यांस कळविला. उपरी उपयाप करून राजश्रीचे कानावर घालून फंद फैलाव होईल. याकरितां अगोदर जो बंदोबस्त करणे तो केला पाहिजे. यामाठीं ताबडतोब हे पत्र लिहिले आहे. तर राजश्रीचे कानावर घालणें. पंडितराव यांजकडील बंदोबस्त करणें तो तुम्ही करालच. सूचना लिहिली आहे. बरकड ब्राह्मणांची याद व प्रायश्चिताचा मिळत अलाहिदा पत्रां लिहिला आहे. त्यावरून कळेल. राजश्रीचे कानावर घालवयाचा विचार तुमचे चिन्तांत आला तर घालणें. राजश्रीचे व पंडितराव यांचे कानावर घातल्यानं अधिक निवडेंच असेल तर न घालणें. बहुत काय लिहिणे. हा आशीर्वाद.

मासिक मनोज्ञन, पु. १५, अं. २ फेब्रुवारी १९१०, पृ. ११२-११३.

१७४६-४७ इ.] (- ४४५ -) [सबा आर्वेन मया अलफ,

श्री

राजश्री देवजी ताकपीर गोसावी यांस अखंडित लक्ष्मी अलंकृत राजमान्य स्तौते. बालाजी बाजीराव प्रधान आर्मावाड मुा सबा आर्वेन मया व अलफ. तुम्ही कितेक मनमुरीयाचा मजकूर राजश्री गोविंदराव चिटनीवीस यास लिहिला. त्यांनीं सविस्तर अवगत केले. त्यावरून कळो आले. पेझास तुम्हीं पदरचे. सर्व प्रकारें तुमच्या मन-

सुवीयाची पृष्ठता करून मिळीस पायाची हें अगत्य आहे. प्रस्तुत आम्ही राजश्री स्वामिसंनिध असो. येथील गुंता उगकलीयावर पुण्यास येऊन गोविंदरायास बरोबर घेऊन येऊन. तुम्हीही भेटीस यावच. तदोत्तर तुमच्या मुयें सर्व अर्थ मनास आणून गोविंदरावचे विचारें उचित मनमुद्रा कर्तव्य हो केला जाईल. येविशींचा कितेक.. गोविंदराव यांस सांगितला असे. हे तुम्हांस लिहितील. त्याजवरून केलेल. तुम्हां आपले समाधान असो देणें.

बार बार " बार

महाराष्ट्र साहित्य, व. ५, अं. ७, जानेवारी १९४४ पृ. ३०८.

१७४७ इ. स. पूर्व] (- ४४६ -)

(सवाई जयसिंगास निजान्मुलकाचें पत्र)

यापूर्वी आपण दोनदा मला लिहिलें होतें, त्यांत आपण आणि महाराणाजी यांचा मानमरातव वाढल्याचें आपण कळविलेंत. मराठे व रामपुग आणि खांदोदा या प्रांताच्या हद्दींत पसरले आहेत. त्यांत ते लुटालुट करीत आहेत. तेथून ते बुंदी आणि कोटा या राज्यांच्या सरहद्दीवर पोहोचले असून तेथून आपल्या राज्याच्या सीमा जवळ आहेत हेंही आपण लिहिलेत. हे निरुद्ध लोक (जाला म्हणजे हगवलेले, भटकलेले) मालवा आणि गुजरात या मुभ्यांत पसरलेले आहेत. त्यांनीं रयतेला जी पीडा आणि दुःख (आमेव व अजियत) दिलें आहे तें इतकें जगजाहीर आहे कीं त्याबद्दल लिहिण्याची आवश्यकता नाही.

बादशहांच्या मनांत असें भगविण्यांत आलें आहे, कीं ही जमात (मराठे) माझ्या हशाच्यानें आणि सूचनेनें गुजरात आणि मालवा या मुभ्यांत पसरली आहे. याचा बंदोबस्त करण्याबद्दल बादशहांनीं बगचेवर फर्मानें आणि हुकूम पाठविले आहेत. यासंबंधी जे जे म्हणून प्रयत्न करणें आवश्यक होते ते मी केले आहेत.

शाहूला मी पुन्हां पुन्हां उपदेशाच्या गोष्टी सांगून पत्रें लिहिली, कीं मराठ्यांनीं मालवा आणि गुजरात येथें लुटालुट करण्यासाठीं जाणें बरें नाही. हें बादशहाच्या मर्जीविरुद्ध होत आहे. तुम्ही आपल्या फौजेला ताकीद करा, कीं तिने नर्मदा ओलाढू नये. मी किती तरी वेळा शाहूला ताकीद केली आणि भीति दाखविली पण त्याचा कांहीं उपयोग झाला नाही. ती कोणाच्याच अधिकारांत नाही. त्यांना मना करतां आलें नाही.

बादशहाच्या आज्ञेचे पालन म्हणून, आपल्या उत्तम प्रेमाखातर, आणि महाराणा आणि आपण यांचे वैभव वाढवें, म्हणून परमेश्वर कृपेनें मी शाहूचा प्रतिस्पर्धी राजा संभाजी याचें मन बळवून (इस्तिमालत) त्याला आपल्यापाशीं बोलाविले. शाहूला तंत्री देऊन त्याची पालेमुलें उखडून काढण्यासाठीं (इस्तीमाल) मी

राजा संभाजीला नेमले. शत्रूंना सरलाकर मुल्तानजीगाय हा येऊन मला भेटला. राजा संभाजीच्या सैन्यावर मी त्याची नेमणूक केली. मी आशा करतां की, परमेश्वरकृपेने शाहूचे इतर सहकारी त्याच्यापासून वेगळे होऊन निघून येतील. शाहूचे उरलेले लोक यांचाहि मोड (गमेखता) होईल. परमेश्वर कृपेने मनासारखे घडून येईल.

मुबारजमानाच्या युदानंतर मुझे हैद्राबादला बंदोबस्त करणें प्राप्त झाले. त्या निमित्तानें माझी विजयी फौज शिकाकोलच्या दिशेन निघाली. बंगाल तेथून जवळ होता. माझे सगळे लोक म्हणू लागले, “आपले शत्रु स्वार्थाने प्रेरित होऊन आणि मनांत हेवेदावे ठेवून बादशहाला खोख्यानाच्या गोष्टी सांगत आहेत. ही सवि चांगली आहे. लवकर बंगाल प्रांताला जाऊन तो बाब्यांत घ्यावा.” अशा प्रकारच्या अनेक सूचना मला कण्ठ्यांत आल्या. पण बादशहाची निष्ठा बाळगून त्यांच्या दैलतीचे हितवित्त करणे ही माझी प्रवृत्ति असल्यामुळे मी अशा गोष्टीचा विचारहि केला नाहीं. मग ती अंमलात आणणे दूरच राहिलें.

या काळांत बादशहाची स्वदस्तूची सारंगी पत्रे येत होती. शाहूला शिभा (तेवी) करावी असा त्यांत मजकूर होता. हरप्रकारें तुमच्या सैन्याला मदत कण्ठ्यांत येईल. लोकांनी खोटेनाटे सांगायें आणि काम विघट्टन जावें असें कधीहि घडणार नाहीं असें बादशहांनी लिहिलें. बादशहाबद्दल मनांत असलेला आदर, शत्रूंनीं तोंडे बंद करून त्यांना शरभिते कण्ठ्याची इच्छा या कारणांनी मी ही मोठी मोहीम चालविणे आवश्यक समजतां. (इस्तिजाम नमुदा) बादशहाबद्दल माझ्या मनांत वसत असलेली निष्ठा, आणि माझा सच्चेपणा याचें यापेक्षा अधिक असें प्रमाण असं शकणार नाहीं. नाहींतर यावेळीं मराठ्यांनीं विषाड करणें योग्य नव्हतें.

औरंगजेबाच्या (खुदमकान) काळी आणि मागील राजवटींत मराठ्यांची ही शक्ति, हा निर्धार आणि इतकी संख्या नव्हती. असें असुनाहि कितीतरी संपत्ति या कार्यावर खर्च करावी लागली. कितीतरी मोठमोठे राजे, नगद नेमणूक असलेले मन-सबदार, जहागिरदार आणि प्रशासक यांना नेमावे लागले. यावेळीं मराठ्यांनीं साऱ्या देशांत उच्छाद पसरविला आहे. त्यांची शक्ति आणि कुवतही प्रमाणाबाहेर वाढली आहेत. केवळ परमेश्वराच्या कृपेवर भरोसा ठेवून आणि बादशहांच्या सहाय्याची अपेक्षा बाळगून मी मोहीम हातीं घेतली आहे.

१८ जून १७४७] (- ४४७ -) [२० जमादिलाखर,
समान अवैन मया
अलफ

राजमान्य राजश्री रघुनाथ हवालदार व कासकर पा पेण पंचमहाल गोसावी
यांसी—

सेवक सदाशिव चिमणाजी नमस्कार सु. समान अवैन मया व अलफ. वेद
मूर्ति बालजोशी विन यादव जोशी वेगळे गोवर्धन वृंयंशी प. माकसे यांणी हुजूर
वेऊन विनंति केली कीं परगणे मजकूर येथील ज्योतिषपण व उपाधीक (उपाध्यापण)
धर्माधिकारणा ये वतन आपले आहे. त्यास इतर ब्राह्मण व प्रभू वंगरे यांनी कार्य
प्रयोजन केलें तर आपल्यासच बोलवून आपले हाते कार्य प्रयोजन चालवित नाहीत.
ब्राह्मणांकडे व प्रभूकडे कार्य प्रयोजन जाले तर धर्माधिकार ज्योतिषपणाचें प्रयोजन
व उपाधीक आपण चालवित आलो. सोनार कामार व शूद्र जाति देखील वंगरे
यांचे घरी कार्य प्रयोजन जालें तर तेथेही सर्व अधिकार आपणच चालवितो. ऐसे
असोन सांप्रत ब्राह्मण व प्रभू व सोनार कामार दुसरे ब्राह्मणाकडून कार्य चालवून
आपले वृत्तीचा लोप करितात. त्यास येथेही राजश्री मानाजी आंगरे यांजकडून
निर्वाह होऊन पत्र भोगवटिया करितां त्यांणी दिव्हे आहे. त्यास सरकारचे पत्र
असल्याने नवदिवार कोणी करणार नाही. सुधामत प्रा चालवितांल म्हणून.
व्याखून राजश्री मानाजी आंगरे यांचेकडे निर्गम होऊन पत्र दिव्हे आहे. त्याचा
अर्थ ध्यानास आणिला. त्याजमध्ये निर्वाह की ब्राह्मण प्रभू सोनार कामार वंगरे
यांजकडील कार्य प्रयोजन गोवर्धनब्राह्मण चालवित अलि आहेत. त्याजप्रमाणे यांणी
चालवांचे. ऐसी चाल कल्याण व भिवंडी प्रांतांतही आहे. म्हणून मयारगित्तेचा
पत्रार्थ आहे. जोशीमजकूर यांणी ताकीद पत्रे नेल्याच आहेत. ऐसे असोन जे
यांचे वृत्तीचा लोप करितांल त्यांस ताकीद करून सुधामतप्रमाणे चालविणें.
ब्राह्मण प्रभू सोनार व कामार यांजकडील कार्य प्रयोजन वे. ग. बाल-
जोशी गोवर्धन हे चालवितांल. या अन्वये पूर्वी चालत आल्या दाखला
प्राहून ताकीद करून चालविणें. ब्राह्मण प्रभू सोनार कामार यांनी याजवितरित
कार्य चालविलें तर त्याची क्षमा होणार नाही. येथेही ताकीद करणें. या पत्राची नकल
घेऊन असल पत्र भोगवटियास परतोन देणें. जाणिजे. या छ २० जमादिलाखर. पा
हुजूर. [शिक्का— लेखन सीमा]

मंजीवन, दादर, पु. १, अ. १०; जानेवारी १९२३, पृ. ३४२, व पुस्तक ८, अं.
६-८, सप्तेवर-नवंबर १९२५, पृ. २२२-२३.

९ जानेवारी १७४८] (- ४४८ -) [१९ मोहम्म, सन ११५७

श्री

[शिक्का]

करारनामा राजश्री मानाजी आंगरे वजाग्नमाहा यामी दमाजी गार्हकवाड सम-
भर बाहदर यांनी लेहोन दिव्हा सन ११५७ मुहा आध्वानीकुमार.

आम्ही आपले शेरीकर मोकदम आपण आमचे धणी हकम आपले हकमीची कैद कानू हुकमत चालत आली आहे. त्या प्रमाणे आपल्या हुकमात राहून वर्तणूक करीत जाऊं. आंतर करणार नाही कलम १

आपल्याकडेस स्वराज्याचा आमल मुभा मोकासा व सरदेशमुखी (व)गैरे याबती आहे. त्याचे खंडणी खेरीज दोन मण ॥॥ पंधरा व कडबा व फार फर्मास वेठ विगार सालाबाद चालत आले आहे त्याजप्रो समाकुल पांदरी मिळोन चालवीत जाऊं हिला हरकत होऊ पावणार नाही. कलम १

आपले तफैस संगमसेत सेठया खेरीज खंडणी चालत आले आहेत. त्याप्रमाणे सालदरसाल बंदिकत समाकुल पांदरी मिळून चालवीत जाऊ. यास आंतर करणार नाही कलम १

आम्हाकडेस निमे मोकदमी करार जाल्यावरून समाकुल पांदरीच्या व पोवल्याचे विद्यमाने वडीलपणाचा मान आम्हाकडेस या अन्वयावरून खरीद स्वतावरहुकूम आम्हा व पोवलीयानी पुस्त दरपुस्त वर्तणूक करीत जावी म्हणोन आमचा त्याचा करारनामा अलाहिदा जाला आहे. तो आपणास कळवाय म्हणोन कलमबंदी मुभानजी मोंग

मोखतेस्वर समाकुल पांदरी मौजे कामस ता चाकण प्रां जुनर येथील मोकदमी पोवल्याची त्यास कासाराची कजिया निमित्त राजद्वारी खर्च पडला. त्याचा तपसील खरीदस्वतात आलाहिदा आसे म्हणोन पोवल्यानी जानोजी सेपले यास निमे मोकदमी देऊन पैका घेऊन खर्च केला. त्याजवर सेवल्याचा गुमास्ता मौजे मजकुरी येऊन पाटलीकीची गुमास्तगिरी करू लागला. तो येथारीत सोडून मनमानेनी आपणासी वर्तू लागला. त्याजवरून आपण महाराजास पत्र लेहून सेवली याकडील पाटलीकी दूर कर्गवली आणि पोवल्यानी सेवल्याचे रुपये घेतले होते माघारे देविले. तेव्हां पोवले पाटली समाकुल पांदरी कुलाबा येऊन जाले की निमे मोकदमी आपण घेऊन सेवल्याचे देणे बारावयास ऐवज द्यावा. तेव्हां आमची ममता धरून आपल्याकडील गुमास्ते व पोवले पाटली व समाकुल पांदरी मौजे दवडीस पाठऊन ऐवज नेऊन सेवल्याचे लचांड वारिले. त्याजवर व्याज मुदल पैका मुबगल पोवल्याकडे जाला. त्याचे ऐवजी निमे मोकदमी सेवल्याचे सिरस्ते प्रमाणे आपण करार करून खरीदस्वत करून देविले. बाकी पैका पोवल्याकडे राहिला. तो द्यावयास ताकद नाही म्हणोन स

व विसाजी लखाजी व काजी याजबारा पाठविली आहे त्याजवरून कलेल. मारनिलेनी विदित केले की सेवली याजकडेस पाटीलकी गेली असता आपण राजद्वारी विनंती केली म्हणोन महाराज कृपालु होऊन सोडऊन दिल्ली. तेव्हां आपण आमची ममता धरून स्नेहममतापूर्वक घरोब्याचा विचार चिन्तांत आणून अगत्य जाणोन आम्हाकडेस पाटीलकी पोवल्यांकडून निमे करार करून देविल्यामुळे आम्ही मौजे मजकुरी वाडा बांधणार, तैसा तुमचा सरकारचा वाडा जीर्ण जाला आहे तो नूतन विस्तीर्ण बांधोन द्यावा म्हणोन त्रिवर्गानी विदित केले. तरी आपले कृपेममतेपेक्षां अधिकोत्तर काय आहे. निमे मोकदमी आम्हाकडेस करार करून देविली हे साहित्य आपणाकडून जाले ते आमचे आंतरांत येऊन गेलेच आहे, आम्ही आपला वाडा दुमजला पुढें सांघे साघे व कोठी व जामदारखाना याप्रमाणें बांधोन दिला जाईल. येविशई आंतर सहसा होणार नाही. कलम १

एकूण कलमे सव्वे करार मदार शरयेत पन्हा काजी व राजश्री सुमानजी मोगे व विसाजी लखाजी यांचे विद्यमाने आपल्या पत्रावरून जाले आमे. त्याप्रमाणे आम्हा कडून चालत जाईल. आपणहि चालवीत जाये. छ १९ माहे मोहरम मजकूर मन मोर्तब सुद.

भा. इ. सं. मं. वार्षिक इतिवृत्त, शके १८३५ स्वी. ग्रं. क्र. ७. पृ. ३५६-८.

२५ एप्रिल १७४८] (- ४४९ -) [७ जमादिलावल, समान
ऑर्बिन मया अलफ

श्री

राजश्री देशाधिकारी लेखक वर्तमान व भावी ता उमटे मामले चंऊल गोसावी
यांस :-

कार महमली मान्याची जमीन पोवल्यांचे थलेगा समाकुल पाढरीने व पोवल्याने आपले खुश रजाबंदीने सवा दोन खंडी इनाम करून दिले आणि कर्ज फारखत करून दिले. जमिनीचा उपयोग आम्ही पुस्तदर पुस्त करीत जावा. जमिनीचा सारा समाकुल पाढरी सरकारांत देत जावा. पैसा करार ठरला आहे तरी आपण कृपा करून करार ठरल्याप्रो वेदिकत चालविले पाहिजे. कलम १

आपले तफेंने हकिमीचे व देशमुखीचे कारभारास गुमास्ते मौजे काळोसच्या ठाण्यात राहतच आहेत. आमचे तफें मोकदमीचे वतनी कारभारावर गुमास्ते ठेऊ. त्याजपासून वर्तणूक येथारीतीने न जाली. तरी मातुश्री सखुबाई दावडीस आहेत. त्यास कलवावे गुमास्तेयापासून आंतर पडिले ऐसे जाले तरी तो गुमास्त काढून आपले मर्जीप्रमाणें दुसरा ठेवतील. हकिमीचे रीतीने कृपा करून गुमास्तीयाचे हानून सेवा घेत जावी. कलम १

छ अर्थाडित लक्ष्मी आलंकृत राजमान्य श्रो मानाजी आंगरे वज्जारतमाच मुहा मवान आर्वेन मया व अलफ. राजश्री सावाजी तुकाजी व कृष्णाजी तुकाजी कायस्थप्रभु पुरातन राज्यांतील सेवक एकनिष्ठपणे राजश्री स्वामीचे राज्यांतील सेवा श्रमसाहास करित आले. साधनार्थ सेवाधर्म एकनिष्ठपणे वर्तणुक पाहून मौजे चावरे तपे उमटे मौजे मजकूर हा गांव देवील मजरे व खारवट व जिगयेत बागायत नग्न बाव हाथी पटी पेस्तरपटी आदीकरून कुलवाच कुलकानु दरोवास्त मारानिलेस इनाम करार करून इनामपत्र मारानिलेचे नाथे सादर केले असे, त्याप्रो पुत्रपौत्रादि वंशपरंपरेनी मजकूरचा उपभोग इनामतीचा करित जातील. मौ मारचा आकार होईल तो खेरीज. हा करार इनाम खर्च पडत जाईल. वमुलाचा व ज्याहज फर्मासीचा उपभोग काडीमात्र मौजे मजकूराम न करणे. दरमाल ताजे सनदेचा ऊजुर न करणे. हे पत्राची नक्कल घेऊन असल पत्र उपभोगास मानिलेस देणे. गा छ ७ माहे जमादिलावल.

भारत सेवक, व. २, अं. ११, आगष्ट १९२९, पृ. २७५-२७६.

२५ एप्रिल १९४८]

(- ४५० -)

[७ जमादिलावल. समान आर्वेन मया अलफ

श्री

(शिक्का)

छ मा अजम जमिदार मामले येऊल यांस मानाजी आंगरे वज्जारतमाच मुहुर मन समान आर्वेन मया व अलफ. राजश्री सावाजी तुकाजी व कृष्णाजी तुकाजी कायस्थ प्रभु पुरातन राज्यांतील सेवक परंपरागत राजश्री स्वामीचे राज्यांतील येक- निष्ठपणे सेवा श्रमसाहास करित आले व पुढेही एकनिष्ठपणे वर्तणूक करून सेवाधर्मी तत्परता पाहून कुटुंबाचे योग्यक्षेम करितां मौजे चावरे तो उमटे मौजा मजकूर हा गांव देवील मजरे व खारवट जमीन व जिगयेत बागायत बाव हाथी पटी पेस्तर पटी वेट- वेगार आदीकरून कुलकानु दरोवास्त इनाम करार करून इनाम सादर केले असे. तर मौजे मजकूरचे इनामतीचा उपभोग वीशपरंपरेनी करित जातील. मौजे मजकूरचा आकार जो होईल तो खेरीज हकदार पेस्तर सालापासून साल दरमाल हर्दु मारानिलेचे नाथे इनाम खर्च लिहीत जाणे. दरमाल ताजे सनदेचा उजुर न करणे. हे पत्राची नक्कल घेऊन असल पत्र मारानिलेस भोगवटीयास देणे. गा छ ७ माहे जमादिलावल.

भारत-सेवक, व. २, अं ५, फेब्रुवारी १९२९, पृ. ११७.

२५ एप्रिल १७४८] (- ४५१ -) [७ जमादिलावल, समान
आर्वैन मया भलफ

श्री.

इनामपत्र समस्त राजकार्ये धुरंधर विश्वासनिधि राजमान्य राजश्री मानाजी आंगरे वजारतमात्र राजश्री साबाजी तुकाजी व कृष्णाजी तुकाजी मुद्गर सन समान आर्वैन मया व आलफ दिल्ले इनामपत्र ऐसाजे. तुम्ही पुरातन राज्यातील सेवक एक निष्ठपूर्ण परंपरागत राजश्री स्वामीचें अभिष्ट चिंतोन श्रममाहात्म्यकडून सेवा चाकरी करीत आहा. सांप्रत तुमचे सेवेस साहस व एकनिष्ठता पाहून तुमचे कुटुंबाचा योग्य श्रेम चालिला पाहिजे. याजवरी दृष्ट देऊन कृपाकृपणें मौा चावंग ताा उमटे मामले चेऊल हा गांव देखील मजरे व खागवट जमिन प्राचीन गिवाजामतें दरोबास्त निरायत बागायत व नखत बात्र हालीपटी व पेस्तगपटी देखील इनाम तुम्हांस पुत्रपौत्रादि वंशपरंपरेने करार करून इनामपत्र सादर केलें असे. तर पुत्रपौत्रादि वंशपरंपरेनी मौजे मारचा उपभोग करीत जाणे. गा छ ७ माहें जमादिलावल.

भारत सेवक, व. २; अं. ११, आगष्ट १९००, पृ. २७५.

२१ मे १७४८] (- ४५२ -) [४ जमादिलाखर हि. ११६१

[नवाब निजामउलमुल्कना नामिगजंगाम उपदेश]

छ. ४ जमादिलाखर ११६१ हिजरी.

१. दक्षिणचे सुभेदारानें सर्व प्रकारें महाराष्ट्र राजांशीं स्नेह राखावा हें उचित. महाराष्ट्र दक्षिणचे जमीनदार आहेत.

२. माणसाचे वधास विचार दृग्वर करावा दाण्याचीं कणमें नाहींत कीं वर्षास नवीन उत्पन्न होतील. दंड योग्य असेल त्यास काजीकडे द्यावा घालावा व धर्म शास्त्राचा भार काजीवर ठेवावा.

३. मुशाफरींत बय न्यावें. नित्य नवें उदक व नवें स्थळ व डेरियाची सावली अनुभवावी मुशाफरींत लाभ बहुत आहे व मुलखाची उस्तवारी होते. पर्जन्यकालीं एके ठिकाणीं रहावें. पर्जन्य कालांत प्राणिमात्रास श्रम होतो. वंश उच्छेद न व्हावा हें मुख्य कारण समजावें.

४. लोकांचीं कामें आपले आधीन आहेत. ये विषयीं केवळ ईश्वराची कृपा जाणून शास्त्राप्रमाणें आपला स्वधर्म करून दिवस काळी व मुलकी कामांत वाढून मोहभवा (हिशेब) इहालोक व परलोक विषयीं घेत जावा.

५. दौलतीची कायमी महापुरुषाचे कृपेनें असते. केवळ बाह्य साहित्यानें निर्वाह नाही. यास्तव सर्वभावे महापुरुषास शरण असावें.

६. आकाश, पृथ्वी व विश्व अनादि आहे. सर्व भूमंडळास आपलाच विभाग समजून हक्क कोणाचा बुडवू नये.

७. दक्षिण महा समुहे आहे. पूर्वी दर सुभ्यास पातशहा वेगळाच होता. औरंगजेबापासून दरायस्त तालुका एकाम होऊन लागला. यास्तव वेगळी वेगळी घराणदार माणसें ध्यानांत आणून काम काज सांगत जावें. वर्षा दो वर्षांनी तालुक्याची तशीरी बदली करीत जावी. यांत विभाग सर्वास पावता होतो.

८. भावा वंदांची परिवारिण करीत असावी. बाहूळ व अबुर्ने रक्षण यांत आहे. वेदिल असल्यास दौलतीस धक्का व फितुर कारितात. केवळ अन्यायास प्रवर्तल्यास शिक्षाही करावी.

९. हलकें मनुष्यास दगवाजावर उभें राहूं न द्यावें. सहवास तर बहुत दूर.

१०. उमडे माणसास हलकें काम व हलकें माणसास उमडें काम सहसा न सांगावें.

११. दक्षिण समुहेदारी बतन नाही. धनीयाची मर्यादा पालीत जावी. विपरीत वर्तणूक जादलिया ईश्वरापाशी अन्याय व लोकांत दुर्नाम होते.

१२. लढाईस आपणाकडून कदापि उपयोग न करावा. आपण बलिष्ठ व शत्रु दुर्बल असे न समजावें. भार ईश्वरास पडतो. गर्व आवडत नाही. जेथवर प्रसंग न पडे तेथवर प्रयत्न करावा. शत्रु अमर्यादेस प्रवर्तल्यास हक्क आपला जाणून ईश्वरास साहा समजून पराक्रम करावा. भगवान अवश्य जय करितो.

१३. र्वाजना स्वारी समागमें जरूर असावा. येणेकरून फौजेची स्वातरजमा असते. साहूकारमेडळी सरकारचे र्वाजन्यावर समाधान राखिते व शत्रूचा पराभव होतो.

१४. फौजेचा हक्क आपल्यावर ठेवीत न जावा. आपले फौजेस शत्रूचे फौजेपेक्षा अधिक भीत असावें.

महाराष्ट्र कोकिल, पु. ४. अं. २, फेब्रुवारी १८९५, पृ. १-२.

८ आगष्ट १७४८]

(- ४५३ -) [२४ साबान, तिसा आर्विन मया अलफ

श्री

छ मा अनाम देशमुख व देशपांडे पा कोतूल सरकार जुनर मुगे खुजस्ते बुनियाद यांस बालाजी बाजीराव प्रधान महुर सन तिसा आर्विन मया अलफ. यादव [शिक्षा]^१ मोरेश्वर बापूजी रामाजी उपनाम उपासनी गोत्र सैधवायन शाखा वाजश्री व मोकदम देहाये बा

१. शिक्षा - 'श्री : राजा शाहु नरप : ति हर्प नीधान बा : लाजी बाजीराव : मुख्य प्रधा : न.'

कसबे कोतुल देशमुखी व मोकदमी वतन चौथी तक्षीम १
देशमुखीच्या वतनाचे दरोवास्त देह १४

१ मौजे मोगरस	१ मौजे पाडलणे
१ मौजे नाचणठाव	१ मौजे आंबिटगिंड
१ मौजे चिंचवणे	१ मौजे साकिरवाडी
१ मौजे सारोले	१ मौजे वाजुल शेत
१ मौजे विहीर	१ मौजे पिपलगाव देपा
१ मौजे केली	१ मौजे चास ता पवार
१ मौजे कुंभशेत	१ मौजे बोरी

७

७

हटीदरातेलवार येथील देशमुखीचे वतन दरोवास्त १

येणे प्रमाणे कसबे देशमुखी व मोकदमी चौथी तक्षीम देहाये चौदा व हटीदरातेलवार येथील देशमुखी पा मजकूर याजवर भागोजी वीन रंगोजी इबिन मुराज दगे देशमुख पा मजकूर याणी राजश्री स्वामी सन्नीध येऊन फियाद केली जे पा मजकूरचे देशमुखीचे वतन आपले वडील भाऊ शहाजी वीन कोडाजी इबिन नानाजी दगे याचे व आपले, त्यापैकी यादव मोरेश्वर कसबांची देशमुखी व मोकदमी चौथी तक्षीम व देहाये चौदा व हटीदरातेलवार येथील देशमुखीचे वतन जयवदस्नीने अनभवित आहेत. त्यास हुजूर आणून इनसाफ केला पाहिजे म्हणोन त्याजवरून यादव मोरेश्वर यास तलय करून किले सिंहगडा अटकेंत ठेविले. तेथून किले राजगडावरी नेऊन ठेविले. तेथे तहकिकात कारिता वतने खरेदी केली आहेत म्हणोन राजश्री स्वामीस विदित जाहले. त्याजवरून हुजूर नेऊन कारना मनास आणितां यादव मोरेश्वर याणी विदित केले जे, पा मजकूरचे देशमुखीचे वतन पुग-तन दग्याचे खरे. परंतु त्यास वतन संस्थे व संसारिके मुले कसाला पडोन कर्जदार जाहले. यानिमित्त त्यानी आत्मसंतोषे आपले वतनपैकी सदरहु देह आपणाम विकत देऊन खरेदीपत्रे व महजर व कारी व मोगलाई तालुकीयाचे हकाम व जमीदार व मोकदम पा मजकूर व गिर्दनवाईचे जमीदार पा यांचे सार्थीनसी करून दिव्ही आहेत. त्याप्रमाणे सदरहु वतने आपण अनभवीत आहे. त्याची खरेदीपत्रे व महजर आपणापाशी आहेत. ती व साक्षमोक्षे मनास आणून वाजवी करून वतनावारी स्थापना करावी म्हणोन विनंती केली व खरदि खते व महजर व पगवाने आणून दाखविले. वीतपसील.

शहाजी वलद कोडाजी इबिन नानाजी व शिवाजी वलद बाबाजी इबिन बला-लजी दगे देशमुख पा कोतुल ता निमपैकी तक्षीम तिसरी व मोकदमी का मजकूर निमपैकी तिसरी तक्षीम यानें यादव मोरेश्वर यांस शालिवान शके १६६२ गौद्र नाम संवत्सरे आश्विन शुद्ध प्रतिपदा सन ११५० या दिवशी खरीदपत्र गोही सार्थीनसी

लंढून दिले आहे. जे आपले वतनपैकी आत्मसंतोषे तुम्हास वतन विकत दिले पुस्त दर पुस्त.

कमचे मजकूर देशमुखी व मोकदमीत ता निमे पौ आपली तशीम तिसरी याची जमीन भागजुमले कमचाची जमीन चावर २४ चौवीस पैकी निमे चावर १२ त्या पैकी तिसरी तशीम चावर ४ च्या आपली पैकी निमे तुम्हास दिलेह चावर २ बागायेत व जिगेयत किस्तकारी जमीन व पाढर व मिरासीची सेतें मले घरटाव व आपले कानुकायदे हक लवाजिमे पानमान मारपाव पासोडीची जमीन विघे ८१० दहा येणे प्रां आपले आहे त्यापैकी निमे तुम्हास वतन विकत दिलेह असे म्हणोन लिहिले आहे कलम १

देशमुखीचे वतनाचे देह साहा

५ दरोबास्त देह

१ मौजे मोगरस

१ मौजे नाचणटाव

१ मौजे सारोले

१ मौजे चिंचवणे

१ मौजे विहिर

५

१ शराकतीचे हेह २ दोन पैकी निमे

॥ मौजे केला

॥ मौजे कुंभमत

१

६

हटीदरा हटीतेलवर येथील देशमुख वतन निमे आपले ते तुम्हास दिलेह असे म्हणोन लिहिले असे कलम १

येणे प्रां कमचे मजकूरची देशमुखी व मुकदमी ता निमे पैकी तिसरी तशीम पैकी निमे येकूण चावर २ दोन व देशमुखीचे गांव साहा व निमे हटीदराची देशमुखी विकत देऊन खरीदपत्र करून दिलेह अंस. पत्र १

भागाजी बलढ रंगोजी इबीन सूर्याजी व गंगाजी बलढ येमाजी इबीन सूर्याजी दगे देशमुख तशीम चौथी पा कोतल व मोकदम व देशमुखी चौथी तशीम को मजकूर यानी यादव मोरेश्वर यास शालिवान शके १६६२ रौद्रनाम संवत्सरे कार्तिक शुद्ध प्रतिपदा मन ११५० (१० ऑक्टोबर १७४०) ते दिवशी खरीदपत्र लेहून दिलेह ऐसे जे. आपले वतन पैकी आत्मसंतोषे तुम्हास वतन दिलेह असे. ब्रितपसील

कमचे मजकूर देशमुखी व मोकदमी तशीम चौथी येकूण जमीन चावर ६ साहा पैकी निमे तुम्हास दिलेह असे. बागा-इत व जिगातेत किस्तकारी जमीन व पाढर व मिरासीचे मले सेते व घरटाव

देशमुखीच्या वतनाचे देह ७ सात

६ दरोबास्त देह

१ मौजे अंबीटागिड

१ मौजे पाठलणे

१ मौजे साकारवाडी

आपले कानुकायदे पानमान तसरीफ व
पासोडीची जमीन विघे १५ पंधरा येणे-
प्रां तुम्हास निमेनिम जमीन चावर ३
तीन समेत पासोडी व घरठाव दिल्हा
असेत. म्हणोन खरीदीखत लिहिले असे
कलम १.

१ मौजे वाजूल सेत
१ मौजे पिंपलगाव देवा (१)
१ मौजे चास ताा पवार

६

१ शराकतीचे देह २ दोन पैकी निमे
शाहाजी निमे आपली तक्षीम ते तुम्हास
दिल्ली असे.

-II- मौजे केली

-II- मौजे कुंभसेत

९

कटीदरा तेलघर येथील देशमुखी वतन
निमे आपले ते तुम्हास दिल्ले अस
कलम १

येणे प्रमाणे कसबे मजकूरची देशमुखी व मोकदमी चौथी तक्षीम पैकी
निमे येकण चावर ३ तीन व देशमुखीच्या वतनाचे देह मान व निमे
हटीदरातेलघर येथील देशमुखीचे वतन येणेप्रां विकत देऊन खरीदीपत्रे करून
दिल्ली असेत. वंशपरंपरेने आनभवणे म्हणून.

आपाजी गंगाराम व दयाजी विन परशराम उपनाम परशरामी यांनी पूर्वी
पा मजकूर पैकी वतने विकत घेतली होती. तां यादव मोगेश्वर यास विकत देऊन
खरीदीपत्रे वंशपरंपरेने आनभवणे म्हणोन करून दिल्ले असे. वितपरील

पत्र शालिवान शके १६६७ क्रोध-
ननाम संवत्सरे कार्तिक शुद्ध प्रतिपदा
(१४ आक्टोबर १७४५) दिवसी
पत्रि लेहून दिल्ले. को कातूल येथील
देशमुखी व मोकदमी आपले वतन जमीन
चावर १ येक आहे ते कालीपांदरी झाड-
झाडोरा व घरठाव वाडा हक लवाजिमा
व आंगराईचा वाटा मानपान देखील
आहे ते तुम्हास दिल्ले असे म्हणून
पत्र १

पत्र शालिवान शके १६६७ क्रोध-
ननाम संवत्सरे माघ शुद्ध त्रयोदशी सन
११५५ (२३ जानेवारी १७४६)
खरीदी पत्र लेहून दिल्ले मौजे बोरी दरो-
वस्त व मौजे केली पैकी तक्षीम साहावी
व कुंभसेत व हटीदरापैकी तक्षीम बारा-
वीची देशमुखीचे वतन आपले होते ते
तुम्हास दिल्ले असे म्हणो खरीदी पत्र १

येकण दोन पत्रे आपाजी व गंगाजी व दयाजी परशराम यांच्या बापांने
वतने खरीदी केली होती. त्यांनी यादव मोगेश्वर यास विकत देऊन खरीद पत्रे
करून दिल्ली. पत्रे २

येणंप्रमाणे शाहाजी दगे याजकडून कसबाची मोकदमी व देशमुखी जमीन चावर दोन व देशमुखीचे देह ६ साहा व हटीदरातेलवर येथील देशमुखी निमे याचे खरीपत्र १ येक व भागोजी देशमुख दगे याजकडून कसबाची मोकदमी व देशमुखी जमीन चावर ३ तीन व देशमुखीचे देह ७ सात व निमे हटीदरातेलवर येथील देशमुखी याचे खरेदीपत्र १ येक व आपाजी व गंगाजी व दयाजी व्रिन परशराम याजकडून कसबांची देशमुखी व मोकदमी जमीन चावर १ येक याचे खरीदी पत्र १ येक व मौजे बोरीचे देशमुखीचे वगैरे हिसे याचे देशमुखीचे येकूण पत्र १ येक येसी आपाजी परशराम याजकडून खरीदी पत्रे २ दोन येकूण चार खरीदी पत्रे व महजर व मोगलाई परवाने सिकीयानसी आणून दाखविले. त्याजकरून मनास आणितां मजकूर अज एकम जमीन चावर २४ चौवीस पैकां यांजकडे देशमुखी व मोकदमी चावर ६ साहा येकूण को मजकूर दरोबस्त पैकां चौथी तक्षीम व देशमुखीचे देह १४ चौदा व हटीदरातेलवर येथील देशमुखीचे वतन यादव मोरेश्वर याणी खरीदी केली आहेत. त्यास मदरहु पत्रावरील साक्ष मोझे शहाजी व भागोजी दगे याचे स्वरूप मनास आणिले व गीदनवाईच्या परगण्याचे जमीन-दाराच्या मडी आणविल्या, त्यावरून मनास आणून यांसी दगे वतन संगंधे कजिया करीत होते. येसीयास त्यानी विकत वतने देऊन खरीदी पत्रेंकरून दिल्ली असतां व ये गोष्टीचे साक्ष मोझे व मडी फत (?) असतां कजिया करितात. हे गैरवाजवी दगे मजकूर खोटे जाहले. यादव मोरेश्वर याणी खरीदवते व महजर व परवानीया प्रां. वतने वंशपरंपरेने अनभवावी. दगीयास अर्थाअर्थी संमंथ नाही, येसे रुजु मोझ्याने खरे जाहले. त्याजवरून यादव मोरेश्वर यांजवरी राजश्री स्वामी कृपाळु होऊन मदरहु प्रमाणें राजपत्रें सादर केली असेत. तरी तुम्ही कसत्रे मजकूरचे देश-मुखीचे व मोकदमीचे वतन जमीन चावर ६ साहा येकूण दरोबस्त कसबापैकां चौथी तक्षीम व देह १४ चौदा व हटीदरातेलवर येथील देशमुखीचे वतनाचे मानपान सीरपाव नावनागर दस्तखत मोहर व इनाम जमीन व मिरासीची सेते व मले व पामोडीची जमीन व मिरासीचे वाडे धरटाव आब आबली झाडझाडोरा होलीस पोलीं व गवरीचा मान व हकलवाजिमे व कायदे कानु व सेव सबजी राजपत्राप्रमाणें यांस व यांचे पुत्रपौत्रादि वंशपरंपरेने चालवणे. या पत्राची प्रत लेहून घेऊन असल पत्र भोगवटियास परतान याजवळ देणे. जाणजे, छ २४ शाबान. आझाप्रमाण [शिक्षा लेखन सीमा]

२३ डिसेंबर १७४८] (- ४५४ -) [२ मोहरम, समान आर्वेन मया अलफ.

श्री

[शिक्षा]^१

आज्ञा पत्र राजश्री पंत- प्रधान ता मोकदम मौजे भिवंडी ता कंण्टार प्रांत पुणे सा समान आर्वेन मया अलफ बदल देणे जानोजी भिंताडा स्वजमतदार यास सेत सनद का १५ पंधरा देविले असेत. साल मजकूरचे एवजी याचे सेत पैकीं पावते करणे. जाणिजे. छ २ मोहरम [शिक्षा- लेखन सीमा]

भा. इ. सं. मं. त्रै. व. ७, अं. १-४, पृ. ५५

१७४९ इ. स. पूर्व] (- ४५५ -)

श्री

श्रीमत् सकल तीर्थस्वरूप राजश्रीया विराजमान राजश्री शाहूराजे ठाजी वडीलांचे सेवेसी अपत्ये संभाजी राजे कृतानेक दंडवत उपरि येथील कुशल श्रीकृप (पं) वडीलांचे आशीर्वादें जाणोन स्वकुशल लेखने समाधान पावविलें पाहिजे. विशेष दैवगतीने सौभाग्यवती मातुश्री सावित्रीबाई यांसी परलोकवास जाल्या म्हणोन वर्तमान अवगत होऊन चितास परम श्रम प्राप्त जाले. इश्वर इच्छेस व अफतमयांस येवून कायें आहे ? वडील विवेकी आहेत. गतशोकाचा विवेकेंकडून परिहार होयें ते करावें. ये विशई तीर्थस्वरूप श्रीमत् मातुश्री साहेब विवेक फक्त आज्ञा कर्तितल तदनुरूप शांतवन होये ते केलें पाहिजे. बहुतां लिहिणे तरी वडील मुज असंती. [मर्यादेंय विराजते.- शिक्षा].

महाराष्ट्र-साहित्य, व. ४, अं. ८-९, फेब्रुवारी-मार्च १९२३, पृ. ३००.

इ. स. १७४९ पूर्व] (- ४५६ -)

श्री

श्रीमत् सकल तीर्थस्वरूप राजश्रीया विराजमान राजश्री शाहूराजे ठाजी वडीलांचे सेवेसी. अपत्ये संभाजी राजे दंडवत. प्रणाम. उपरि अवत्य कुशल श्री... कृपावर्धिष्णु जाणोन स्वीय कुशल लेखनी चित्त सानंदित करीत असले पाहिजे. विशेष. मांप्रत वेदशास्त्रसंपन्न राजश्री मुदगलभट्ट उपाध्याय श्री यात्रोद्देशे आज्ञा- समीप आले.

१. शिक्षा- ' श्री : राजा शाहू नर : पति हर्ष निधान : बालाजी बाजी : राव प्रधान '.

दर्शन जालें व बड्ड्यांचे कुडाल व ममतातिशयिपदे श्रुत केल्या. त्यावरून प(र)त मंतापावार्ता जाली. निरंतर मयकुशलपत्रप्रेरणादि उचित व्यवहारें निर्व्याज ममताभि-
वृद्धि करणें विहितच आहे. प्रस्तुत भट गोमावी यांणी पुढें श्री यात्रेम रवाना केलें.
बड्ड्यांस कळायें यास्तव लेखन केलें असे. भट गोमावीही लिहितील. बहुत लिहिणें तरी
बड्ड्यां मुज असेती. [शिक्षा भयादये विराजते]

महाराष्ट्र-साहित्य, व. ५, अं. २, आगष्ट १९२३, पृ. ११६,

८ जून १९४९]

(- ४५७ -) [आषाढ शुद्ध ५ गुरुवार,
शके १६७१]

श्री

निवाडपत्र शके १६७१ शुक्ल नाम संवत्सर आषाढ शु ५ गुरु ते दिवसी
राजश्री यशवंतराव माहादेव प्रभु व गोविंद खेडेरार चिटणीस व समस्त गोत्र प्रभु
यांणी सातारेच्या मोकामी श्रीमन्महाराज छत्रपतीस्वामीं संनिध विनंती केली जे :
व्रतव्रत गायत्री उपदेश करून ब्रम्हकर्मसि अधिकार व्हावा ऐभीयाम स्वामी उभयतांचे
अगत्यच होते. त्यांचे कार्य करून याचे हा मनोगत. आणि यासमई त्यांजवर सर्व
कारकून व वेदशास्त्रसंपन्न राजश्री माहादेव भट्ट उपनाम आठले कऱ्हाडे सूत्र आदव-
लायन व गोविंदभट्ट व रामभट्ट वगैरे ब्राह्मण समुदाय प्रभुपक्षीं असतां या उभयतां
प्रसूची चाल दुर्योगी कारभारसमवेत बहुत त्याजमुलें राजश्री बालाजी पंडित प्रधान व
यांचे कारभारी राजश्री महादाजी अंबाजी पुरंदरे यास व मुन्सद्दीमंडली सरकारात्त
अष्टप्रधान याविशीं विदित जाहाले तपसील नावानिसी

१ प्रतिनिधी

१ प्रधान

१ सचीव

१ आमात्य

१ सुमंत

१ पंडितराव

१ सेनापति

१ न्यायाधीश

४

४

हे मुख्य व दारदारी मुन्सद्दी व ब्राम्हण मिष्ट नगरांतील एकत्र होऊन विचार
मनास आणितां अगोदर दोन च्यार वर्षपर्यंत गांठ चालून आपले जागां प्रभु
यांणी परभारे वश केल्या असतां बहुतकरून द्रव्यद्वारा व कारनागमुलें जड
भारी पडून गेली. कोणाचा उपाव नाही. तेव्हां राजश्री यमाजी शिवदेव व कारभार निम-
वत राजश्री जगजीवनपंडित प्रतिनिधी यांजकडील कारकून यांस बहुत श्रुत समयोचित
जायमाल सुचविणार यांणी मनावर धरून आपले आंग न दाखवितां परभारे ब्राह्मणास
ताकीदपत्र पाठवून आणाविले. ते तपसील

१ कन्हाडकर	१ वाईकर
१ पेणकर	१ नाशिककर
१ माहुलीकर	१ माहुलीसंगमी
१ कुण्ठाविणीतीरचे	१ .. .. .

त्यांस आणवून मनास आणित्वा प्राचीन कर्म नसोन सांप्रत काळाचे ठाई नूतन ब्रह्मकर्म करावयास अधिकार करितात हे खोटे. श्रीमंत महाराज छत्रपती स्वामी यांचे आज्ञांमुळे कोणाच्याने जावसाल संनिध होत नाही. ते समई येमाजीपंत यांणी वाराणसक्षेत्री मंडाकिनीतीरी श्रीशंकराचार्य वीशपरंपराग्रहित श्रीमंत गोंडाचार्य सरस्वती पंडशास्त्रावतपन्न स्वामी समर्थ श्रेष्ठ मान श्रेष्ठ स्वामी वंश वगैरे श्रेष्ठ स्वामी अन्यस्थलीचे वर्तमानांनी वर्तमान निवेदन केलें त्याजवर स्वामीस विश्वास दिसोन आले जे—नूतन अधिकार द्यावयास नसोन ब्राह्मण कर्म होतात याजवरून अपूर्व दिसून आले. याचप्रकारे श्रीशंगेरी मठाहून श्रीमंत परमहंस स्वामीस निवेदन केलें. उभयतांस ही गोष्ट मान्य जाहाली नाही. त्याणीं उत्तर दिले कीं काल धर्मावतावर प्रथम जाहाला कीं यवनी एकमत जाहाली अती होणार असे भाविष्य आहे. तो समय सांप्रतच दिसतो. परंतु दोनां क्षेत्री धर्मस्थान धर्माचरण न कारतील त्यांस सिद्धा करावयास योग्य समर्थ येथानिमित्त दौही स्थलीहून वेदशास्त्रसंपन्न ब्रह्मवृंद रवाना करून दिले व्रितपसील

दुंगेरी मठाहून आले :—

- १ गोपाळाचार्य
- १ व्यंकटेश पंडीत
- १ वेणीगाम पंडीत
- १ श्रीनिवास पंडीत
- १ माधवाचार्य

श्री वाराणसीक्षेत्राहून आले :—

- १ गुणाकार पंडीत
- १ पुरुषोत्तम पंडीत
- १ नारायणराव पंडीत
- १ गोविंदाचार्य
- १ गोविंदनाथ देव

५

५

१०

येणप्रो पंडीत व आणखी ब्राह्मण दशग्रंथी मनुदायेडाहा वर्तमान सातारेच्या मुकामी आले. ते समई अन्यस्थलीच्या व कन्हाड-वाईकर वगैरे एकत्र ब्राह्मण मिळोन दाहा हजारपर्यंत दरबारी प्रसंग केला. जे प्रभु यास पुगतनपासोन जे कर्म नसतां नवीन कर्माचा साक्षेप येदर्थी कलीमर्थे वर्ण दोन ब्राह्मण व शूद्र राहिले अत्री व वैश्य या दोनी वर्णाचा श्रय जाहाला. श्रय जाहाला स(ह) देवामी येक पुत्र राहिल तो बट्टिकाश्रमी होता. त्याकारतां कली धर्माचा नाश कलंकी अवतारी करील, मग क्षेत्रीपुत्रास राज्यास्थानी स्थापील. तेव्हां प्रभु यास तीन कर्मास अधिकार कोटून द्यावा. मग भट आठलेकर तसथी यांणी उत्तर केलें जे शाणवई यांसी

महाराष्ट्राचा अधिकार आहे आणि यास नाही याचा आर्थ काय म्हणतांच मग दोनी स्थळांहून दशविध ब्राह्मणांच्या वंशपरंपरा क्षेत्रीयवडी समूह आयांत आहे ती श्रीमरी मराहून आणविली. ती त्यांत संविस्तर ब्राह्मणांच्या आचार्य व देश तपसील

पंचगौड ते कोण

१ मुख्य गौड

१ कानकुबज

१ मयथील

१ सरस्वत्य

१ उतकील

पंचद्रवीड ते कोण

१ मुख्य द्रवीड

१ महाराष्ट्र

१ तंलग

१ कर्नाटक

१ गुर्जर

येणेप्रती दशविध ब्राह्मणांच्या कुलियामधें जेष्ठ घर गाडे यास निमित्येन वेदशास्त्रसंपन्न पुराणोत्पन्न श्रीवाराणसी पूर्वदेशी विद्याजन्म येत्र येत्र स्थली याजकरितां वडिलपणाचा अधिकार त्यांजवळ व दुसरे द्राविडांकडे जे श्रीक्षेत्राहून विद्याभ्यासी प्राप्त याप्रमाणें म्हणोन कनिष्ठ व पंचगौडामधें विचार्य व द्रविडामधें आचार्य हे दोनी मार्ग पुरातनपासोन चालत आहे असे आमतानें त्रैतायुगीं श्रीपरशुराम अवतार क्षेत्रीये कुळीं सहश्राजुन माहाबाहूचें होऊन व्योभिचार्य धर्म वर्तणूक सर्व हि क्षेत्रीं करूं लागले. तेव्हां परशुरामानें एकवीसवेळां निश्चैत्री पृथ्वी करून मुमंत पंच क्षेत्री रंध्रीयच नधीमधें तिलोदक मंत्र येजाम्यथ ब्राह्मण येज केल्या. उपरांत शत्रीय कुल आपण सवंहार केला. ब्राह्मणहत्या पातकें जाहली म्हणोन पश्चाताप बहुत होऊन पृथ्वीचें राज्य आपले घरास आले. आपणास राज्य काय करावे. आपण ब्राह्मण तप करीत असावे. भुमीभार उतरून स्वस्थ असावे. हा विचार चित्तांत आणून संपूर्ण पृथ्वीचे राज्य ब्राह्मणांस दान दिव्हे. आपणास राहावयास स्थल पाहिजे म्हणोन समुद्रापासून जागा चौदा कोश रुंदी व चौथ्याहत्तर गांव लांबी येऊन तेथे ब्राह्मण स्थापना केली. ता

१ कल्याणच्या नदीपासून राजापूरचे पोा महाराष्ट्र देशीचे ब्राह्मण न्हेऊन स्थापना केली आणि चितपावन नामा-धान ठेविले.

१ राजापूरचे नदीपासून आन्धरेचे नदी-नदी पर्यन्त जागा कराडे यास दिली. हेहि देशीहून न्हेऊन स्थापना केली. आद्वलायन शास्त्री दुसरीशाखा नाहीं. हे विषमारक जणावे

कलम

१ रावेदी अश्वलायन गोत्र

१ आपस्तंब यजुशास्त्री

येणेप्रां पुरें मसुरचे नदीपासून आंकलेश्वरचे नदीपासून माढाल कुडालचे नदीपर्यंत आपणाम राहावयाम स्थान ठेविलें. हरमल तर्फे पेडणें येथें राहिले. येजाम प्रारंभ आश्वीनमासांमधें करून दोपाचा नाश करावा येदर्थी सर्व माहित्य करून येजाम प्रारंभ केला. तो येजममुदाय गौडब्राह्मण पाहिजे, तेव्हां गौडदेशाहून सारस्वत्य ब्राह्मण त्रिहोत्रपूर नामक क्षेत्र आहे तेथून दशगोत्री आश्वलायन शाखा गगवेदी आणून स्थापना केली. मसुरचे नदीपासून आंकलेश्वरचे नदीपर्यंत हा देश शाश्वत ब्राह्मणाम दिला. सारस्वत्य ब्राह्मणामध्यें मुख्य शिवशर्मा व देवशर्मा आत्रीगोत्री व विष्णुशर्मा वल्ल गोत्री कवडण्य गोत्री व कंवशीक गोत्री हे तीन गोत्री मुख्य. यांमधेंची भारद्वाज सत्य यैकून दशगोत्री यांस शाश्वत स्थापन यांस मोकामा कसभे मजकूर पां निमं स्थळ देऊन केलोसी कुश स्थली साष्टीनजीक गोमांतक त्रिवर्गामी देऊन मसुरेपासून आंकले सिद्धेश्वरपर्यंत वारदेसयाम दिला. तेव्हां दोन प्रस्था पडली. जे भेणवाई म्हणावयाम कारण काय तर ब्राह्मण तमाम कारकून गेजगार करून कालक्षेप केल्यास त्यास पंत अथवा सेणवाई म्हणायें. हें पुरातन शैयाद्रीग्वंडां कथा आहे असे सांगतांच सर्वांसी समज पडला. मग परभुची उत्पत्ती कोट्टून म्हणोन प्रच्छ्छा केली. तेव्हां ढालभ्य स्त्री होते त्याचे दार्मीपासून त्यांची उत्पत्ति. त्यासी अधिकार कोणतेच गोष्टींचा नाही केवळ शूद्रापासून उत्पन्न म्हणून परभू हे नामाभिधान याप्रकारें वर्तमान असतां अन्यथा मार्ग पदवी जर यांसी दिली तर सिद्धीस जाणें कठीण. पहिले वेदशास्त्रसंपन्न वैलामन्नासी गागाभट याणी क्षेत्रीशर्मास अधिकार राज्यास वृत्तबंध करून गाईत्री उपदेश करून स्थापिलें. त कर्म सिद्धीस गेले नाही. दांनीहि वंशाचे निर्मूल जाहाळ हे प्रत्यक्ष जाणून आमार्गानें वर्तल्यास माध्य श्री कृपा नाही. आपापले मार्गी तत्पर असावे हे उचित असे व सर्व वृत्तांत श्रीमहाराज राजश्री शाहू लखपती स्वामीची निशाखातरी होऊन माहाराजांनीं खोटपत्र त्याहावयाला आज्ञा केली. दुसरे येमाजीपंत याणी पाटाच्या स्त्रीया प्रभुच्या पुरी पांच सात पाठविल्या. त्या स्त्रीया कुडाल खेरीं वगैरे स्थळांहून आणऊन प्रत्यक्ष दाखविल्या. तेव्हां माहाराजांची नाखुषी होऊन खोटपत्रें भाद्रपद शु १३ योंदशीचीं जाहालीं. एवंच्य प्रभू याचा अधिकार कोणत्याच मार्गाचाच नाही असे खोटे ठरवून ब्राह्मणांनीं सर्वत्र माहावैदिक दशग्रंथी व पंडित व शास्त्री या सर्वांनीं एक विचार करून माहादेव भट्ट आठले आण्णी तत्पक्षी ब्राह्मण द्रव्य भक्षून त्यामारिख्या गोष्टी सांगोन व्यभिचार धर्म करावयाम प्रारंभ केला. त्यास कांही शिक्षा करावी. परंतु ब्राह्मण येदं—निमित्त्य वालांत घाटून पंक्ती वेगळे केले. मग ब्राह्मणाम संकट पडले. सर्व मंडळीस शरण आले. आम्ही शरण आलो. आम्हांस मुक्त करावे म्हणाले. तेव्हां सर्वांनीं आज्ञा केली जे श्रीकळीक्षेत्री जाऊन श्रीगौडाचार्य स्वामी सारस्वत्य यांस शरण गेल्यास ते कृपा करिताळ आणि पंक्तिपावन करितील. हा उपाय सांगोन माहायात्रेस ते भट सर्व आठवले वगैरे श्रीक्षेत्रास जाऊन केले कर्मांचा उच्चार करून सर्व स्वामीप्रांसी विनंति करून घेतली. नंतर स्वामी कृपालु होऊन त्यांस पंडितपावन केलें. नंतर श्रीस्थली यात्रा करून

मराठीनेडलीसह वर्तमान माघारे सातत्यास आले. ते मोकामी माहाराज शाहूळपत्रती यांजपशी आले. परगाम अन्वार भुगुवरी धरुन भुमीभार उतरुन अश्वमेध केला त्याची साक्ष अद्यापि आहे. नवे विमूनीचा टिळा दिसतो. याची साक्ष पहावयास मोजे हरमळ येथे हुजुर व ब्राम्हण आपले पाठविले. ते पाहून आले आणि महा-राजांस विदित केले. सारग्व य ब्राम्हण गवेदी आश्ववद्यायनशास्त्री हे आपले स्वदेशास जाणस आज्ञा घेऊन गेले आणि भारीवगम क्षत्रां आपण राहिले. इतुके वर्तमान जाहाले. येणेप्रो निवाडपत्र जाहाले असे.

भा. इ. सं. मं. अहवाल शके १८३४, स्वी. ग्रं. क. ४, पृ. ९३-९७.

४ नवंबर १७४९.]

(- ४५८ -) [४ जिल्हेज, खमसैन मया अलफ]

श्री

अर्वाण्डत लक्ष्मी आलंकृत राजमान्य राजश्री वजाजी माधवराव गोसावी यांस-सेवक वाळाजी बाजीराव प्रधान नमस्कार, मुा खमसैन मया व अलफ. तुम्ही तिनंती-पत्र छ २२ जिल्हाटचे पाठविले ते पावले. लिहिल्या मजकुर कलला. नवावाचे मन-सुखीयाचा भाव समसुपीकडून प्रेष जाहाले. तद्विषयी बहुत संतोषी होऊन आमच्या पक्षी विकृत भाव चिंतांत आणलीयाचे व ग्योजी भोसले व चिमाबाई इत्यादि यास बोलाविली. यांची व मुजगरजांची शेना सालील ? पडलीयाचा मजकुर लिहिला. तो कलला. अतःपरही तेथील अंतरवाध्य मजकुर निंतर लिहित जाणे. तुम्ही दरबारांत पर्यस वरा केला व सा मोरोपंतांनी वाम पाहिली भणोन तर हेही मोठी गोष्ट केलीत. सारांश वर्तमान हकीकत सर्वदा लिहित जाणे. राजश्री स्वामीच्या वैथस उतार आहे. श्रीकृपे अर्वाण्डत अयोग्य होऊन येईल. नवाव बाजगातीरास (मोजरा तीरास) किर्ती दिवस राहणार. कोणत्या मार्गे जाणार. कसकसा विचार तो वरच्यावरी लिहित जाणे. तुम्हांस खर्चास तीनसे रुपये पाठविले. ते पावलेच असतील. जाणिजे. छ ४ जिल्हेज.

वार वार

महाराष्ट्र-साहित्य, व. ५, अं. ७, जानेवारी १९२४, पृ. ३०८.

१६ डिसेंबर १७४९.]

(- ४५९ -) [६ मोहरम, तिसा आर्वैन मया अलफ]

अर्वाण्डत लक्ष्मी अलंकृत राजमान्य राजश्री रामजी महादेव नामजाट प्रांत साष्टी गोसावी यांसी —

सेवक वाळाजी बाजीराव प्रधान नमस्कार मुा सन तिसा आर्वैन मया व अलफ. (शके १६७०). पळेंश ब्राम्हण वतनदार प्रांत मजकुर यांणी कसवे पुणे येथील मुकामी हुजुर येऊन विनंति केली की आपण पुगान वतनदार उपाध्येपण व जोशीपण आपले आहे.

श्रीमंत कैलासवामी आपासाहेबांनी साष्टी प्रांत फत्ते केला तेसमयीं आपण भयास्तव पगगंठा होऊन मुंबईप्रांती गेलो होतो. श्रीमंतांचें दर्शनास यावे त्यास आम्हीं फिरगाणचे राहणार. या राज्याची स्थितरीत ठावकी नाही. भयानें दर्शनास न आलो. वसई व वेलापूर येथील जोशी उपाध्ये दजर होते. त्यांची वतने चालतात आणि आम्ही समयीं नव्हतां याजकृतिं आमची वतने सरकारांत अमानत करून कमाविसीस सरकारचा गुमास्ता ठेविला. त्यास वसई फत्ते जाहली ते समयीं श्रीमंत ठाणीयास अलि. तेव्हां आमचे दोघंजण ब्राह्मण येऊन श्रीमंतांचे चरणांजवळ अर्ज केला कीं आम्ही गरीब आमची वतनें सरकारी अनामत ठेवलीं आहेत तीं स्वामींनीं कृपाळू होऊन आमचीं आम्हांस द्यावी. त्यावरून श्रीमंतांनी आज्ञा केली कीं सांप्रत पुण्यास जावयाची उतावली आहे. पुढे त्यास स्वारी या प्रांतीं होईल तेव्हां मनास आणून तुमचीं वतने तुम्हांस दिली जातील. म्हणून आज्ञा केली होती. त्यास श्रीमंत आपासाहेब कैलासवामी जाहले. यामुळे आमचीं वतनें तशींच राहिलीं. त्यास अलीकडे चार पांच वर्षे आम्ही हुजूर अर्ज करावयासी येतां. स्वामींनीं कृपाळू होऊन आमचीं वतनें आम्हांस द्यावी. म्हणून अर्ज केला व येविसीं आम्ही प्रां मजकुरचे पाटील म्हणजे आणून गावगोन चौकशी करून जोशी उपाध्ये पुरातन खेपे वतनदार होते त्याप्रमाणें कडवे लेहून घेतले आहेत म्हणून विनंति केली. त्याजवरून पळसे व गोवर्धन मजकुर यांची वतने यांस उपभोग करावयासी आज्ञा केली असे.

देह झाडा वितपशील :-

२७ ता तुमैं	२४ ता ठाणें	पैकीं वजा अमानत वारीस-
३३ ता मालाड	५ ता घोडबंदर.	दर नाहीत मग्न जोशी
२४ ता मरोळ	४ ता धारावी.	उपाध्येपण सरकारी देहे
१ को वांदरे.	-----	..... सुमार :-
-----	२३	१३ ता तुमैं.
८५	-----	८ ता मालाड
	१०८	१४ ता मरोळ.
चाकी निसवत वतनदार देहे-सुमार		३ ता ठाणें.
१४ ता तुमैं.	११ ता ठाणें	-----
२५ ता मालाड	५ ता घोडबंदर	३८
१० ता मरोळ.	४ ता धारावी.	
१ को वांदरे	-----	
-----	२०	
५०	-----	
	७०	

यांसी नांवनिशी जोशी, उपाध्ये

रामभट्ट व नागेशभट्ट गांव :-

५. ताा ठाणे कोा मजकूर.

पाखाड्या

१ चरई

१ सिध्देश्वर

१ पांचघर

१ कोळवड

१ हजवड

५

गांव निम्मे.

५. ताा मरोळ :-

१ मौजे मुलुंड

१ मौजे चांदूर

१ मौजे ठाणे

१ मौजे भांडूप

१ मौजे कांदेरी

५

१ मालवडी

६

कृष्ण उपाध्ये, गांव :-

५. ताा मरोळ

१ मौजे व्याहाड

१ मौजे गुणगांव

१ मौजे साई

१ मौजे पसपवली

१ मौजे पवई

५

१ मौजे तुळशी ताा मालाड

६

शंकरभट्ट

ताा ठाणे गांव :-

विनायक पंडित गांव :-

ताा ठाणे.

१ मौजे चेन्दणी

१ मौजे नवपाडा

१ मौजे कोा ठाणे,

पाखाड्या

१ महागिरी.

१ राहवड.

१ भोगेत.

३

गांव निम्मे.

बापूभट्ट

१ मौजे कावसेर ताा ठाणे

गांव १.

केरभट्ट गोवर्धन.

१ मौजे वाडवली ताा ठाणे

गांव १

गोविंदभट्ट गोवर्धन.

ताा ठाणे गांव

१ मौजे वोवळे

१ मौजे चेने

१ मौजे हेरिवड

३

धांगभट्ट.

१ मौजे तुभै, कोलशेत

ताा ठाणे गांव १

माधव जोशी :-

॥ मौजे वरसावे

ताा चेण निम्मे गांव.

१ मौजे बाळगूम
१ मौजे माजिवडे

२

शंकरभट्ट व रामभट्ट

ता घोडबंदर
॥ मौजे काशी
॥ को मजकूर

१

१॥

ता तुमैं गांव :-

१ मौजे बरेले १ मौजे माणगवर्द
१ मौजे वाडवली १ मौजे मांडाले
१ मौजे देवनरे १ को तुमैं
१ मौजे अणीक १ मौजे नानालें
१ मौजे वाणवू १ मौजे नारिवली

तामुलजोशी यांचा आईकडाल
आजा नारायण नाईक निपु-
त्रिक याणें लेकीचि वंशाम
तामुल जोशी यासी दिले :-

गांव :-

॥ मौजे वरसावें ता ठाणें

५

५

१०

पोसम्भट व शामभट्ट
१ मौजे चेंबूर ता तुमैं गांव १.
गोपालभट्ट व बापूभट्ट
१ मौजे माहूल ता तुमैं गांव १.
शिवराम जोशी गांव :-
१ मौजे मिरे ता घोडबंदर
१ मौजे दर्हीस ता मालाड

२

धाकं भट्ट
मौजे वेसावें ता मालाड
॥ कालवड गांव.
बेंडफाटक. गांव :-

२ ता मालाड.

१ मौजे आकसें
१ मौजे मरसें

२

१ ता घोडबंदर
॥ मौजे काशी
॥ को मजकूर

१

१॥

विठ्ठल नाईक याचा पुत्र
वेठनाईक ता मालाड. गांव :-

१ मौजे कान्दवली
१ मौजे मालवणी
१ दारवली
१ मौजे चारखोप

४

गोविंद नाईक व जीवननाईक
कावळे वामन नाईक गांव :-

२ ता तुमैं.

१ मौजे आंधेरी
१ मौजे जुई

२

४ ता धारावी.	२१॥ ता मालाड
१ मौजे उतन	१ को मालाड
१ मौजे गोरई	१ मौजे वलनई
१ मौजे मनोरी	१ दिंडोसी
१ मौजे डोंगरी	१ मौजे कुरार
—	१ मौजे चिचोली
४	१ मौजे गोरेगांव
—	१ मौजे आरे
४ रामनाईक गोवर्धन	१ मौजे वेमारे
५ ता मालाड गांव :-	१ मौजे पहाडी
१ मौजे सिंदवली	१ मौजे मोगरे
१ मौजे हेरीवली	१ मौजे माजास
१ मौजे मागाठणे	१ मौजे वेसावे
१ मौजे कणेरी	खेरीज कालवड निम्मे
१ मौजे एकसर	११॥
—	१ को वान्दरे व दांडे
रणेमोड नाईक वस्ती वसई	१४॥
ता घोडबंदर गांव,	
१ मौजे भाइंदर	
१ मौजे मुधे	

२

येणेप्रमाणे असामी यांम यांम देहे बाह्यत्तर पैकी सत्तर गांव व पाव्याड्यांपैकीं दोन गांव यांची वतने यांम याचयाचीं करार केलीं असत. तर जोशी उपाध्येपण फिर्गी यांचे अमल्यांत मुद्रामत चालत होते. त्याची चौकशी करून पूर्वी चालत आल्याप्रमाणे हल्लीं ईशब्द १५ मोहरमापासून सदरहू असामींचे जोशी उपाध्येपण चालवणे. सदरहू वतनसंबंधे पळवें व गोवर्धन जोशी उपाध्ये यांजकडे सरकारची नजर करार केली रुपये २००१ यासीं मुदती

१००० सालमजकुरी अखेर सालीं घेणे.

१००१ पेन्तर सालीं मन खममैनांत अखेर सालीं घेणे.

येणेंप्रमाणें दोन हजार एक रूपये करार केला असे. सर्व्ह मूर्तीप्रमाणें वसुध
घेणें. याखेरीज अडतीस गांव आहेत. त्यांस वारिसदार कोणी नव्हा. सव्व जोशी व
उपाध्येपण सरकारांत ठेविलें असे. तरी सरकारने गुमास्ते ठेऊन जोशी उपाध्येपण
चालविणें. छ ६ मोहरम. बहुत काय लिहणें. [शिक्षा- लेखन सीमा]

~~~~~  
संजीवन, व. २, अं. ११, फेब्रुवारी १९२४, पृ. ३२५-३९.

१७५० इ. स. पूर्व ]      ( - ४६० - )

श्रीशंकर

श्रीमंत माहाराज राजेश्री छत्रपती माहाराजांचे सेवेमी.

आज्ञाधारक खोजी भोसले सेनासाहेब मुभा दंडवत विनंती विशापन्हा ऐसीजे.  
महाराजांचा निरोप घेऊन स्वार जालो ते मजल दर मजल नागपूर टाक्यल जालो.  
तेथे चौ मासा राहून पुढे स्वारीस निघालो तो मागाहून आज्ञापत्र सादर जाले की तुम्ही  
ढाका बंगाला सर करून त्या मुलखाचे कारभार घेऊन पाठवून व जागजरा पंडपलंगार  
आहेत त्यास परभवाते पावऊन आपली ठानी बसवून. यावरून महाराजांचे आज्ञापत्र  
मस्तकी बंदून सभागमे फौज वीस हजार २०,००० व तोफा सुमार ३०० तीनसे व  
पावण्यादे सुमार पचेवीस हजार २५,००० येनप्रमाण सगजज घेऊन बंगालियात  
चालिलो. तो पल्याभ्याला जाट मध्येच उभा राहिल्या. तो आडवा घेऊन झुजलो व तो  
तीन महिने जुजला. त्यास किल्याचा आसरा व आम्ही उधडे. आणि बसला माहा-  
राजाचे पुनेप्रतापेकडून जै आला. जाट पळून झाडीत गेला. किल्या सर करून माहा-  
राजाचा शेडा लावून द्वाही माहाराजाची फिरावून तेथ हजार राऊत व प्यादे दोन हजार  
ऐसे किल्याचे बंदोबस्तीस ठेऊन किल्यातील ऐवज नेमणुक. सरकारात आली. आ

१ पलंग खासा जडावाचा	नग्त मोहोरा सुमार १००० व
९ कडी जडावाची	रूपये वीस हजार २०,०००
११ कड्या जडाव्याच्या	घोडे १००
	हत्ती २५

येनप्रमाण लूट सरकारात आली त्यापैकी माहाराजास नजर बिया

१ पलंग	१ कडी जडावाची	व	कडी ५
घोडे १५	हत्ती ५		मोहोरा ५००

येनप्रमाण पाठविले असे नजरेस आल्यावर याचे उत्तर पाठवून. येथून पुढें  
जे होईल ते सेवेसी लेहून पाठऊ. बहुत काय लिहा. हे विशापन्हा.

~~~~~  
चित्रमयजगत, व. १, अं. ५, मे १९१०. पृ. ७०

१७५० इ. स. पूर्व]

(- ४६१ -)

श्रीशंकर

श्रीमंत माहाराज राजेश्री

छत्रपती माहाराजाचे सेवेसी

आज्ञावारक ग्याजी भोसले सेनासाहेब सुभा प्रात टाका बगाला सीरसाष्टाग दडवत धिनती विजापन्हा ऐसीजे. माहाराजे आज्ञापत्र सादर केले की ताब्रवर जाऊन तरी पोहचाऊन आपली ठानी बसवन त्यासी आज्ञाप्रमान आज्ञा मस्तकी वदून मजल दर मजल उधगवतीम जाऊन त्यास सागून पाटाविले की किला खाली करून देन. त्याने प्रतिउत्तर केले की तुम्हाजवळ दारूगोला नसला तर आम्हापासून घेऊन जाणे. मर्द मीपाई असल्या तर चाळून येन. तुमच्या आमच्या जुंझिया जालियावर ज्यासी महादेव येश देखील त्याने ध्यावे. ऐसा स्पष्ट जाब्रसाल आलों. त्या उपरातीक माहाराजाचे नाव घेऊन मजल दर मजल किल्यानजीक ती कोसावर मुकाम केला. तो त्यान दोन तीन तोता डागल्या. तोफगोले घेऊन लस्करात पडले. तेनेकडून लस्करचा पना न जाला. तेनून कुब कबन किल्यानजीक एका कोसावर उतरून तेच दिवसी हया केडी. ते आपले लोक जाऊन खटक घेतला. तो किल्यावरून मार भारी जाला. तो माहाराजाचे पुनेप्रताप आपनाकडील कोन्ही जाया जाले नाही. किल्यावरील येक गोल्दराज जो करना पुरुष होता त्यास गोल्या लागून हार जाला. त्याचे तो आम्हा. कडील लोकानी जऊन दग्याजा घेतला (अपूर्ण)

चित्रमयजगत्, व. १, अं. ५, मे १९१०, पृ. ७०.

५ जानेवारी १७५०] (- ४६२ -) [७ सफर, खमसेन मया, अलफ.

श्री

[शिक्षा]^१

आज्ञापत्र समस्त राजकार्य पुरंधर विश्वासनिधि राजमान्य राजश्री बालाजी पंडित प्रयान ता! मौजे मोह पाा नासीक मुा खुमैस मया व अलफ. मौजे मजकूर चौथाई व सरदेशमुखी पैशजीपासून मोरो मल्हार यांस इनाम आहे. सनदा पत्र सादर आहे. तरी तुम्ही रुजू होऊन मुदाम याजकडे इनाम चालत आल्या प्रो चालवणे. उन्नर न करणे. जाणिजे. छ ७ सफर. [शिक्षा- लेखन सीमा]

भा. इ. स. सं. त्रै., व. ८, अं. १-२, पृ. १०७.

१. शिक्षा- श्री : राजा शाहुनगव : तिहर्प नीधान बा : लाजी बाजीराव : मुख्य प्रधा : न (उलटा).

१ मार्च १७५०] (- ४६३ -) [फाल्गुन शुद्ध ५ गुरुवार,
ग. श. ७६.

श्री

स्वस्ति श्री गज्याभिषेक शके ७६ शुक्लनाम संवत्सरे फाल्गुण शुभ पंचमी गुरुवासरे श्राव्यकुलवंतस श्री राजाराम छत्रपति याणी समस्तराजकार्यधुरंधर विश्वासनाथि राजमान्य राजश्री भगवंतराउ पंडित अमान्य हुकमतपन्हा व राजश्री शिवराम पंडित छंदोग अमान्य मुतालीक यासी आशा केली ऐसी जे

निळो सोनदेव यांसी तीर्थस्वरूप कैलासवासी थोरले शिवाजी महाराज यांणी राज्य संपादन केलें. ते समयीं वतनी मजमु सांगोन त्यासी सर्व लिहिण्याचे यत्न्यार करून दिल्ले. महाराजांनी व त्यांणीं बहुत प्रेत्नें किले कोट जुनें होतें त्याचा पुस्तपन्हा करून नवे किले बांधिले. उपरांत विज्यापूर, भागानगर दोळताबादच्या पातशाहांनीं तीजा खाना केल्य. त्यांसी लढाया देऊन पराभव केलें. पुढें दिल्लीहून सुभे आले तेहि पराभावंलें. जेसिंग यांणीं थोरले महाराज व संभाजी महाराज दिल्लीस गेल्ले. ते समयीं निळो सोनदेव यांणीं राज्य राखिलें. दिल्लीहून आल्यावर निळो सोनदेव मृत्यू पावले. नंतर गज्याभिषेक जाला. त्याजवर तुमचे बाप रामचंद्र निळकंठ यांणीं मजमुचे दख दिल्ले. तीर्थस्वरूप कैलासवासी संभाजी राजे व शाहूराजे पातशाहास हस्तगत जाले. तीर्थस्वरूप कैलासवासी राजारामसाहेब चंजीस गेलें. मागे पातशाहासी रामचंद्रपंतांनीं लढाया देऊन राज्य संरक्षिलें. तीर्थस्वरूप महाराज मातुश्री आईसाहेब व आमचे तीर्थरूप शिवाजी महाराज व तीर्थस्वरूप संभाजी महाराज रांगणियाचे मुलकीं असतां तीर्थस्वरूप कैलासवासी शाहूमहाराज दिल्लीहून आले. ते समयीं त्यांसी अनकूल न व्हाये म्हणोन मातुश्री साहेबी व तीर्थरूपांनीं रामचंद्रपंताजवळ शरत घेतली. यामुळें शाहूमहाराज सातारियास राहिले. आमचे तीर्थरूप व चुल्लो पंगळियास राहिले. त्याजवरून शाहूमहाराज आबामाहेब यांणीं तुमचें अमान्यपद दुसरियास दिल्ले. आमच्या तीर्थरूपांस आमच्या चुल्ल्यांनीं नजरवंद देविल्लें. उपरांत तुम्ही कीलक संवत्सरां सातारियासी येतांच तुमचें अमान्यपद व दख तुम्हांस दिल्ले. याजकारितां बाबामाहेब यांणीं वारणेच्या तह करून तुम्हांस घेऊन गेल. पंगळियास तीर्थरूप नजरवंद असतां आमच्या जन्म जाला. ते काळीं बडिल्यांनीं आम्हांस शिवराम पंडित यांचे स्वाधीन केलें. त्यांणीं आपली स्त्री सौा दुर्गाबाई याजवळ बाबाडयास देविल्ले. त्यांणीं पंधरा सोळा वर्षे पुत्रापेक्षाहीं लोभ करून संगोपन केलें. ते वेळस मातुश्रीमाहेबांनीं राजश्री भगवंतराव हरी दफतरदार यांस तीर्थस्वरूप आबामाहेब यांच्या अनुमते नेहमीं बाबाडयास जाऊन साहेबांस व माहाराजांस हखवत वर्तमान कळवीत आले. तेथे बोभाट होऊं लागला. यांजकरितां पानगांवीं पोहोचविल्ले. तेथे व तुळजापुरी हा काळ पर्यन्त अज्ञातवास कर्मिला. हल्ली आबामाहेब यांणीं सातारियाचे मुकामी आणून प्रकट करावयासी तुम्हांस शिरालियाहून आणिलें. तो त्यांचे शरीर स्वस्थ नाहीं. आरोग्यता

जालियावर प्रकट करावे. इतक्यांत कैलासवासी जाला. हल्लीं मातुश्री साहेबी राजश्री बालाजी पंडित प्रधान व गोविंद खडेराव चिटणीस यांसी आज्ञा करून आम्हांस आपून भिव्हासनासट करून लग्न केले. तुमचे दरग्व पूर्ववत तुम्हांस द्यावे म्हणोन आज्ञा जाली. त्याजवरून पेशजीचे दरग्वदागंकडून दूर करून तुमचें अमात्यपद व सर्व लिहिण्याचे दरग्व करार करून दिले. याची तैनात सालीना घो मानी होत पातशाही :—

१२००० खुद्द तुम्हांस अमात्यपद

६००० राजश्री शिवराम पंडित यांसी लंडोग अमात्य मुतालीक.

५००० राजश्री बाबूराव शिवराम यांसी फडनीस.

२००० राजश्री नागयण शिवराम यांसी दफ्तरदारी.

२५०००

एकूण पंचवीस हजार होत जातीस तैनात करार केली असे. खेरीज तुम्हांस जिल्हा व पूर्वील वतने व इनाम गांव व वाग शेच्या व कुरणे करार करून दिले जातील. व संपूर्ण राज्यांतील मजमू व फडणिशा व दफ्तरच्या व किल्ल्याच्या सर्वनिशा याप्रो वतनी दरग्व पेशजीप्रो तुम्हांस करार करून दिले असेत. पहिले दफ्तरदार व मदतनीस तुम्हांस आपले निमन्यतीस ठेविले आहेत त्यांची तहगिरी बदली तुम्हांकडे. याखेरीज लिहिण्यास मदतनीस लागतील ते ठेवणें. त्याची तैनात हुजूरून पावेल. ठाई ठाई लिहिण्याचे दरग्व लिहितात त्याप्रो होणार नाहीं. सर्व लिहिणें तुमचें तुम्हां करीत जाणें. येथिशीं आवासाहेवीं तुम्हांस इमानपत्र पाठविलें आहे. सर्वहंप्रां तुमचे दरग्व तुम्हांकडे वतनी पाठाविले जातील. यास आम्ही अगर आमचे वंमीचे दिवकत करणार नाहीत. लीा प्रां तुमची तैनात व सरंजाम जिल्हा व वतने चालवावयास अंतर करील, त्यास श्री शंभुमहादेव व आंबाबाईची शफत असे. बहूत लिहिणें तरी सुख असा.

ग्रंथमाला, क-१२०, व. १०, अं. १२, मार्च १९०४, पृ. ५-७.

२१ मार्च १७५०]

(-४६४-)

२३ रविलाखर, खमसैन
मया अलफ

श्री

अखंडित लक्ष्मी अलंकृत राजमान्य राजश्री नारो आपाजी गोसावी यांस
सेवक बालाजी बाजीराव प्रधान नमस्कार सुा खमसैन मया व अलफ. राजश्री विठोबा गोसावी परंपरा श्री-वास्तव्य का सासवड यांणी हुजूर येऊन विदित केले की का मजकुरी श्रीची समाधी आहे. त्यास नैवेद्य व नंदादीपाची मोईन व इनाम सेत काम मण १४॥ साडे नव मण वगैरे पुरातन पासून आहे. त्याची राजपत्रे सादर आहेत. बीणा

मुजेरी पैकी जमीन देवा भोवताली जकात व बाजारपैकी दरगोज मोईन सालाबादे
 ८८॥ थळ भाडले तेल दिवायतीस जोरी कैली नैवस
 १० किता जमीन भागीरथी पावेतो वजन टक्कंदी
 १४॥ ८८॥ ८८॥

येणे प्रो थळ काम साडे नव मण व दरगोज तेल नंदाईपास अदम्य व जोरी
 नैवेद्यास अथोली व याखेरीज श्रीच्या मोहळवाकारणे दरमाल नक्त रुपये २ व मेरी
 पैकी जोरी वारले कैली ८२ दोन मण याप्रां चालत आले आहे. त्यास का मजकुराचा
 अमल खासगीकडे होता तो हाली सरकारात जाला आहे. या कर्गता सरकारचे पत्र
 करून द्यावे म्हणोन विवदित केले. त्याजवरून राजपत्र व राजश्री देवगाव मेघशाम
 याचे पत्रावरून मनास आणून हे पत्र सादर केले असे. तरी सदरहुप्रमाणे इनाम व
 मोईन राजपत्राची व देवगाव मेघशाम यांचे पत्राप्रमाणे श्री कडे चालत आल्याप्रमाणे
 सुक्रीत चालवणे. या पत्राची प्रती लिहून घेऊन मुख्य पत्र याजवळ भोगवाट्यास
 परतोन देणे. जाणिजे. छ २३ रचिलावर, बहुत काय लिहिणे. [शिक्का-देखन सीमा]

भा. इ. सं. मं. वार्षिक इतिवृत्त, शके १८३८, म्ही. ग्रं. क्र. १७, पृ. १३३.

१७५० इ. स. सुमार] (- ४६५ -)

रामशाम्भिर पिते विश्वनाथ भट्ट अजे वल्लभ भट्ट पणजे नाथ भट्ट चव्थो
 विनायकपंत व दादंजाज बंधु अनंत भट्ट मातोश्री पार्वति बाई ब्राम्हण कुखेडी
 प्रभवणे उपनाव गव माहोल्किर जोशि. अपत्या बंधिने येतील ते तुम्हास पुजतील.
 नामिकाचे तीर्थ पुगहित वेदमूर्ति गंगाधरभट्ट बांग. हे लिहिले. महीं

भा. इ. सं. मं. त्रै. व. २१, अं १, पृ. १७.

१७५० इ. स. नंतर] (- ४६६ -)

श्री

गजश्रियां विराजित गजमान्य राजश्री बलवंतरव स्वामी गोसांवी यासि
 पो। सखागम भगवंत मां नमस्कार विनंती. उपरी येथील कुशल जाणून
 स्वकीये कुशल लेखन केले पाहिजे विशेष. कगोलाचा मजकुर अमृतगयाकडे द्याव
 याचा तुम्ही पहिले लिहिला होता. त्यास अशा प्रकारे तो गणती किमतवार द्यावी
 आणि हुजरातीस असावे. चाकरी अमृतगयाकडे अगर हक्कोणाकडे... करावे व
 तुम्हीहि रदबदली... वट पावेतो श्रीमंतानी वोढिले. तरी मुख्यपत्र जमी आज्ञा कर्ग-
 तील तसे मान्य करावे. मग अमृतगयाचेच अर्जव करावे. त्याचा गुंता काय. तुमरे

वर्तमान यैकता की फिरगोजी आपला हिसेब कितेच निगळाच सगकात करणार व सेरग्वानास कारभारात काढणार. यैशाम निगले हिसेब तरी पहिलेपासून अहित. गुंता काये आहे. यैदा त्याच्या मनात अवजै पाहावयाचे आमिले तरी अमची काही गुंजावीस नाही. माये अवजै मिलेन गुठम्ता कारकुनीचे पावणे पाचमे को अवज्या-वरी अहित ते खेरीज करून अठमे को गुंजावीस आहे. त्यावेरीज पैसा नाही. यैशाम यैदांच्या सालापासूस सरकारची कारकुनी देतात. तीहि श्रीमंताचे विचारे जाळी की न यावी तरी त्यास पुसोन आज्ञा करितील. त्याप्रो करणे. अठमे सा गुंजावीस आहे ते न देवितां ज्याचा रुपया त्यास श्रीमंताचे स्वरू समजाऊन देणे म्हणजे अववा भ्रम फिटतो व करोलाची व खावदाची दामीलवारी वाते. यात आम्हास संतोष फार आहे. अलम कराल तरी अमची शक्त आहे. सेरग्वानास कारभार कस्याचा करावा. ज्याचा हिसेब त्यास समजाऊन यावा. आपली कारकुनी कराप्रो काढून घ्यावी. त्याच्या चितास येईल तसे करितील. पुर्वले तरी गहातील नाही तरी जावी व. पंगु थेंक थेंक खावदाचा प्रो करून भ्रम फेडून टाकणे. बहुताचा संशय वागेल यैमे आहे. जरूर जरूर करणे. नालबंदी समजा-विमीचे को त्याचे पटरी घालावै. दरबाराचा कारभार जावे यावे हे सेरग्वान करितो. ते मात्र त्याचे मंगलसुत्र राखावे. त्याचे हातून सा. . वा खावदानी घ्यावा. इतकें मात्र श्रीमंतांनी केले तरी करावे. नाहीं तरी जमी मजी असल तमें करावे. खावदाम माझ चालवणे जरूर आहे. कारकुनीचा यैवज येवाद्या गरीबाचा देवितात. तेथे माझे चालवितील यांत गुंता नाही. यामाटी ज्याचा अवजो. . . त्यास किमत वर डेन्याज ... येईल तेथे सांगावी. सेरग्वानाचे कारभारात मात्र थोडेसे स्वरूप राखावै ह्या च्यारी गोष्टी आमच्या मते कराव्या यैमे आहे. यांत जसी खावदाची मजी तुम्हांस अहलेल तैमे करणे. तटी लाविल्यास तूर्त हिमायेत दिसल आणि गरिबाची फजिती होईल. यामाटी विस्तारे लिहिले आहे. जमी आज्ञा करितील तसे करणे. दुराग्रह न करणे. बहुत काय लिहिणे लोभ असो दीजे हे विनंती.

भा. इ. सं. मं. प्रै., व. ८, अं. १-२, पृ. ९०-९१.

इ. १७५० नंतरचे] (- ४६७ -)

राजश्रिया विराजीत राजमान्य राजश्री गोविंदराव गोसावी यांशी स्नेहपूर्वक यमाजी शीवदेव विनंती. येथी व कुशल जाणोन स्वकीय लेखन केलें पाहिजे. विशेष काळी ल २१ सावानी श्रीमंत, राजश्री प्रतिनिधी यांचे व श्रीमंत मातुश्रींचे दर्शन घेऊन वाड्यांत येऊन राहिले. आम्हीही समारामें होतां. आम्हांस आपले वाड्यांत राहणें म्हणोन आज्ञा केली. त्याजवरून राहिलां. आपल्यास वर्तमान कळावै म्हणोन लिहिले आहे. तुम्ही पत्र पाठविलें तें पावोन परम समाधान झालें, तें पत्री लिहितां येत नाही. भेट व्हावी हा हेतू चिंत्तांत उत्पन्न होऊन आपल्या मनांत..... पत्री

श्रिहिया पाहिजे. सागंश गोष्टीने... वंतूत विपर्यास येता तोच प्रकार घडोन आला नाही. तरी तुमच्या आमच्या स्नेहांत प्रीतीअंतर पडावें असें नव्हते. झाल्या गोष्टी त्या कालानुरूप घडोन आल्या. त्यांचे स्मरण ही करू नये. पुढें पूर्ववतप्रमाणें प्रीतीची वृद्धि करणें विहित आहे... लाभ असो दीजे हे चिन्तनी.

नां का. प्रभूच्या इति. साधनें, व. १, अं. ५, डिसेंबर १८८१, पृ. ४.

(-४६८-)

राजेश्री वणगपाळ नाईक देशमुख परगणे फलटण आपल्या घोडा मनोहार आढा-
वला चागफणी खाई. मग आपण पटाजी पुजारी यासी तमदी केली की आपल्या घोडा
आरा केला म्हजे देव जे सांगेल ने करू. नाहींतर तुमचा मुलाजा होणार नाहीं मग
पटाजी पुजारी यानी देवास स्तव केला. मग देवानी आज्ञा केली की आपल्या मंडप
येक रातीतुन बांधील तर आपण घोडा उठऊ. मग पटाजी पुजारी यानी आपणाम
सांगीतले. मध आपण पंधरा दिवस मुदत मागीतली. मग घोडा उठोन उभा राहिला.
मग पंधरा रोजा मंडप तयार केला. मग आपण पुजारी यासी मेहेरवान जाले. मग
तीन वतने टीली व कावडी नवसाच्या...टील्या व...ना...ला ना...म...आप
होइल वानी ल वा वे न मानवणे—

भा. इ. सं. मं. त्रै., व. १९, अं. ३, पृ. ८९.

(-४६९-)

श्रीराम

देशमुख देसपांडे वगैरे ताा मजकूर यांस

या विद्यमाने बकाजी चिन गोमाजी चौधरी चौगुला मौजे आगची ताा खेडेवासे
यासि करून दिल्ले गोतपत्र असे जे. तुवां कसबे मजकुरास येऊन गोतास विदित केले
की पेसजी मुलुक वैरान झाला ते समई आपण पोटा भगव्यास पर मुलकास गेलो.
तेव्हां कांकणांत सूरगडावाले मौजे पुंगार्वी राहात होतो. त्यास किला शामलाने
घेतला. ते समई सेलकीयावा गावीचा बंद धरिला. ते समई आपली स्त्री व दोन्ही
मुल्ले व आपण शामलाम हस्तगत जालो. तेव्हां बलात्कार करून चौधामहि बाटविले.
राजपुरीस कांहीं येक दिवस होतो. त्याउपरी ... .. शाम आलो. आपणावरी
जुलूम जाहाला आहे तरी आपण मुध होऊन गोतात पडे तो अर्थ केला पाहिजे
म्हणून विदित केले. त्यावरून देशमुख व देशपांडे व मोकटा मौजे अर्वी ताा
मजकूर याणी राजश्री पंतसचीव यासी कसबे खेड ताा मजकूर येथील मुकामी अर्जे

केला की चौगुले मजकुर पेसजी सुरगडाखाले पुगावी होता. सेलकियाच्या कथल्या जावत शास्त्राले सुरगड घेऊन गावीचा बंद धारला. तेव्हां हि चौधेजण मांडली. बलाकार करून वाटवीली. काही येक दिवस राजपुरीस होता. मुलूकाम कौल जाल्यावर्य देशास आला. हा बलाकाराचा प्रसंग आहे. याजवरी कृपालु होऊन याचा गोताई होऊन मुध होय तो अर्थ करावया स्वामी ग्वावंद आहेत म्हणून विनंती केली. तेव्हां त्याणी आज्ञा केला की या कार्यास गोताचे समत पाहिजे. हुजूरून चौ माहालास पत्रे पाठवू. त्याची समते येतील. त्यामागिवा विचार करणे तो केला जाईल. तुम्हाहि माहालोमाहालास आपले कागद पाठवणे. जाव येतील ते हुजर पाठविणे म्हणून आज्ञा करून हुजूरची पत्रे दिली. ते व देशमुख देशपांडे ता र्वेदयारे याणी आपले कागद देशकास पाठविले द्या.

ता कार्यातिमावल

ता मोसेखोरे

गुजनमातल

१

१

१

ता कानदखोरे

१

...

...

...

...

मजकुरास माहाला माहालास पाठविली. त्याची प्रतिउत्तरे आली की हा जुलूमचा प्रसंग आहे. शास्त्रयारे मुध करून गोताईचा येक दिवस नेमून लेहून पाठविले पाहिजेत. गोतांचे लेकून आहे. गोतांत घेऊ म्हणून जाव आले. ते कागद व देशमुख देशपांडे ता मजकुर याणी विनंतीपत्र लेहून आशाड मुध पंचमीचा दिवस नेमून राजश्री पंतसचीव याजकडे पाठविली. तेथून छ १ मोह्रमीचे पत्र सादर जाले की आशाड मुध पंचमीस गोताईचा दिवस करार केला आहे. रा राघो सिवदेऊ मजमदार ता मजकुर माहाली आहेत-... .. व हुजूरून मानाजी माडरा याचा व याचा शास्त्रार्थ कळला पाहिजे. याजकरितां जोतिमी ता मजकुर यासी जमा करून हे वर्तमान सांगोन शास्त्रविध पुमिला. तेव्हां त्याच्या विचारें देशमुख देसपांडे ता मजकुर याणी रा गनुनाथभट ठकार वास्तव्य कसवे सामबड यासी पत्र लेहून महादेवभट ठकार जोतिमी ता मजकुर पाठविले. तेव्हां त्याणी शास्त्रार्थ मनास आणून पत्र पाठविले व प्रायश्चीत-विधीची यादी नेमून दिली. माहालोमाहालाची समताची पत्रे आली होती. ते व देशमुख देशपांडे ता मजकुर याणी विनंतीपत्र लेहून आशाड मुध पंचमीस गोताईचा दिवस नेमून राजश्री पंतसचीव याजकडे पत्रे पाठविली. तेथून छ १ मोह्रमीचे आज्ञापत्र सादर जाले की आशाड मुध पंचमीस गोताईचा दिवस करार केला असे. प्रायश्चित्त समध्ये वकाजी मजकुराकडे मेरणी रुपये संभर करार केले असेत. तरी रा राघो सिवदेऊ मजमदार ता मजकुर माहाली आहेत व हुजूरून मानाजी माडरा दिले द्या स्वारि पाठविला आहे. याचे विद्यमाने श्रीराजेश्वरी प्रायश्चीतविध करून मुध करणे. ते आज्ञेप्रमाणें जोतिमी ठकार ता मजकुर याणी चौगुले मजकुरास श्री राजेश्वरास नेऊन यथाविध हा समत रा गनुनाथभट ठकार यथाशस्त (शास्त्र) प्रमाणें प्रायश्चीत विध करून

मुत्र केले. पंचमीचे पत्र हातें. त्यास पजण्या ..... चार दिवस आणीक लागले. आशाड सुध त्रयोदशीस मौजे अरवीस समस्त गीत जमा होऊन अवध्या गीताचे मते सिधांत जाल्या की चौगुले मजकुरावरी जुळमाचा प्रसंग जाला आहे. हा गरीब अनाथ केमवसर शास्त्राचारें हि निर्वाह त्यास येवसी रात्रशी पतसचीव स्वामीची पत्रे व किले सिहगडचे पत्र अल्हादा आहेत. ते समस्त गीताने वाचून पाहून सर्वोच्य विचारे जाले की क्काजी चौगुला यास सहपरिवार सुध करून गीतान घेयाचे येस. निर्वाह जाला. त्याजवरून तुजला सुध करून गीतात घेतलें असे. याउपरी कोण्ही तुजला प्रतिवाये लावावा येसे नाहीं. जो कोण्ही कथला करीत तो गीताचा आन्याई हे गीतपत्र करून दिले. सही.

भा. इ. सं. मं. त्रै., व. ८, अं. १-२, पृ. २४ ते २६.

—(-४७०)—

[शिका व फारसी मजकुर]

चक्रनामा जमीन दगधजे मदन मा अश फजास्तमाआय काजीं शमशादीन कसचे उबरे बमोजिब परवाना इनामदार दर सवाट मोजे गोयेगो ताा हवेव्ही मा जुद्ध न्हा सन (२०१.) बमोजिब परवाना नवाब मुल्ताना मांला येकचे...दाये गाजी... जमीन अमतावा सनवाती येक जिगाती ग्वाडीज जमा मौजे मजकुरी जमीन येक चावर तुम्हास इमान दीवला असे. चक ब्रितपसील

...मा टीके अहमद शेरी

कथिक जाने स्वानी टिके

जमीन बिघे ८

तीन ३

अवडाये टिके सेजार उतरेस मुला

मोकरा जमीन नीम चावर गा.

मुल्तान जमीन.

या सेताची हदबुद्ध पूर्वेस सेत इनाम मिथ्या फतेमहमद इनामदार व नाला असे दक्षिणेस..बुजी पाटल सेत अहमद पोटी असे.

पन्नेमेस गणेश डांगराची वाट असे. उतरेस सेजार मुला मुल्तान इनामदार असे. ते जमिन सेत मोकरी करून दीवले अस.

दाा गोमाई व हरी वी चक

वी प्रल्हाद अनत

देसपाडिये पा जुनर

अजहती देसपाडिये कुलकर्ण

दाा सखोजी लिखोजी दांडे

मौजे मजकुर

देसमुख पा जुनर

भा. इ. सं. मं. त्रै., व. २, अं. १-४, पृ. १६४.

(- ४७१ -)

श्रीराम :

लवपती

राजश्री गोपाल शंकर गोसावी यासी

ह अखंडीत लक्ष्मी अलंकृत सदा प्रसन्न राजमान्ये जो नेताजी राजे व नरहर सांगजी राजे पालकर रामराम विनंती उपरी उपरी येथील धेम जाणून गोसावी यांनी स्वकीय कुशल निरंतर लिहिले पाहिजे विशेष, मौजे तांदली प्रां कऱ्हे हा गांव आपला वतनी आहे...गये पासून पिढी दर पिढी आपली वतनाची नीव चालत आली आहे. त्यास पूर्वी पातशाहा अहमदनगरी होते. त्या समयातला कलसकर मुसलमान होऊन अदालतींत फिर्याद जाले. तेव्हां पातशाहांनी अदालत करून देशमुख व देशपांडीये व जव्हायेरचे गोत व पांडरी हुजुर बोलावून हक ईनसाब केला तेव्हां वतन पालकरांचे साबुत जाले. कलसकर खोटे जाले. त्यापासून मुचलका घेतला जे या उपरी आपण वतनाचे नांव घेऊं तर गर्दन मागले जाऊं. ऐसा मुचलन घेऊन कचेरीतून काढून दिले. त्या उपरी महाराज राजेश्री साहेबाजवलहि फिर्याद जाले होते. त्यांनाहि वतनाची कैफियत मनास आणितां कलसकर खोटे जाले व वतन पालकरांचे साबूत जाले. त्यास आजीपरीयत आपली वतनाची नीव भोगवटा चालत आला आहे. हलीं मागती कलसकर गावावर घेऊन कैफियतीच्या गोष्टी सांगतात. आपण तो याप्रांते सेवेमुळे दर राहिलो. हे वतन महाराजाचे आहे आणि आपण पुरातन सेवक स्वराज्यालाच आहं. वाडला वाडिली सेवा केली आहे. सांप्रत प्रसंगी आपण आहेत. हणक विशई साहेता करून वतनाची नीव चालविली पाहिजे. भोगवटा वतनाचा चालत आला आहे. हेच आपली सनद आहे. हे गोष्टीची तहकीकांत आपणहि परस्पर पाहिली पाहिजे. ते कोणे सनदेनें कैफियतीच्या गोष्टी सांगतात हे मनास आणिले पाहिजे. विशेष काय लिहिणें. हे विनंती.

भा. इ. सं. मं. वार्षिक इतिवृत्त, शके १८३७, स्वी. ग्रं. क्र. ११, पृ. ३२८-३२९.

(- ४७२ -)

[फारसी मजकूर]

...त जबानी देशमुखानी व नाईकवाडियानी व मोकदमानी पा अहमदाबाद उरुफ पाटोदे मुा इहिदे.....साहेबी देशपाडेपण.....बाबदल हुजुर बोलाविले .....जुरून मदारुलमाहामी हुमल-तुल-मुल्की वजारतपनाह; दि...ये सादर जहाला आहे जे: देसपाडे ता पाटोदे याची हकीकत...आहे. हे कुल र्हा पासून अजी

ता इलाही साहीवालाई जैसी असेन तैसी लेंहोन देणे म्हणौनु दुकाम, तरी सधेवा मजामत हकीकत इहाराता पासून ऐसी आहे. मुलपुरुष ता पात्रोदे येथील देसपाडेपण बयाजी नरसिह यासी दोनी औरता

पहिली औरत राजाई तिची संतनी दुसरी औरत चालाई तिची संतनी
एक फर्जद तिमार्जी बायदेऊ लेक १ कुष्णाजी...लेकी बायदेऊ

बयाजी नरसिह मयत जाहालीयांचरो तिमार्जी बायदेऊ...कसतां कितेक सुद्धी जाहाली.....ला मुख्य तमाम खगव व वैरान जाहाला. बहुत लोक मेले. (दुक) लामथ्ये दौलताबादेस फतेखान फर्जद मलिक अंध गजे चालाया असतां मुखरखान पा मजकुर येउनु तिमार्जी बायदेऊ देसपाडे पागणाचे कामचढल धरून दौलताबादेस गेला. मारो लागले. तिमार्जी बायदेऊ यास मार कसतां तीमार्जी बायदेऊ मयत जाहाला. गावी माणसे होनी ते कुष्णाजी बायदेऊ यास तारा निवेच ना. दुकाल थोर काल मोटा. मग कुष्णाजी बायदेऊ वारी आई चालाई व वहीण अंबाई व खासा ... मौजे चाटोरी पा मुखमनाचढ तेथील कुल करणी का... त ते मांयरे होनी म्हणौनु कुष्णाजी बायदेऊ तेथे गेला. कुष्णाजीने काय मामला केला तो आपणाम ठावका नाही. ते मु... कुष्णाजी बायदेऊ आगविया कडे काकाजी दतो मोहवत खानाकडे गेला. याकडे काय मामला केला तो आपणाला ठावका नाही. त्यावरी मुलकाची अवादानी जाहाली... पा मजकुर देसपाडे कोण्ही न होते. देखोन रंगोजी पटवारी का चाटोरी पा मुखमनाचढ पैदा जाहाला. यास मिरासदार... पुसां लागले कीं तूं का आला आहेस. त्यास रंगोजीने जवाब दिधला जे निमे देसपाडेगिरी आपणाम कुष्णाजी बायदेऊ याणे विकिली आहे. मग लोकानी सोनाजी देसमुख यास पुसिले कीं रंगोजी का आला आहे. तरी सोनाजी देसमुख बोलिला कीं रंगोजी चाटोरीकर म्हणतो कीं आपणाम कुष्णाजीने निमे देसपाडेपण विकिले आहे. कुष्णाजी बायदेऊ हि येईलच. अमा कुष्णाजीने निमे देसपाडेपण रंगोजीस विकिले हे आपणाम ठावके नाही. यावरी सैद अबदुल्लाह याची जागीर तगैर होऊनु मरहूमी कर्जालबाखवान यास सन हजार . पा मा जागीर जाहाली तेवखनी कुष्णाजी बायदेऊ अकबराबादेहून आला मरहूमी कर्जालबाखवान यापामी बादख्वाहः जाहाला. त्यावरी मरहूमीखान माइल्हे तमाम पा मजकुरीचे कुलकर्णि यांस बोलाउनु आणौनु कुष्णाजी बायदेऊ तुमचा देसपाडिया... होये ऐसे पुसतां तमाम खतानी बोलिले कीं कुष्णाजी बायद्या आपला देसपाडिया होय. ते वखनी मगोराम अमीन सुवे दखन तेही मरहूमीखान माइले पामी आले होते. त्याचे ह्याला रंगोजीस व कुष्णाजी बायदेऊ देसपाडे यास केले कीं हरदो जणाची बरहक सुनसफी मनास आणौनु निवाडा करणें. मग मगोराम येही सुनसफी मनास आणता कुष्णाजी बायदेऊ यास पुसिले कीं तुवां पेंके देऊनु निमे देसपाडेपण विकिले आहे हे खरे. त्यास कुष्णाजी बायद्या बोलिला जे आपणापासून कागद लिहिला घेतला आणि एक रुका दिधला नाही. पावलीयाची माझे कबज... ते काढवा. मग

गंगोजीस पावले पैकीयाचे कबज पुढतां कबज नाही म्हणोन बोळला. यावरून तहकीक जाहाले की गंगोजीने पैके दिवले नाहीत. मग गंगोजीस मंगोगम अमीन वेही कैद करून कृष्णाजी बायदेऊ याचे देसपाडेपण यास दिवले. कृष्णाजी बायदेऊ याणे सन १०६४ (१६५३-इ. स.) पावेतो देसपांडे चालविले. सन १०६५ (१६५४-इ. स.) मध्ये कृष्णाजी बायदेऊ फौत जाहाल्या. कृष्णाजी बायदेऊ फौत जाहाल्या-वेरी गंगोजीने अमीलान पा मजकुर यासी साजीश करून गंगार्ड बोम तिमाई बायदेऊ इम दूर करून आपण देसपाडेगिरी पा मो साजीशीच्या बळे चालवू लागला. हे हकीकत देशपाडेगिरीची ऐवजाची आहे. गंगोजीने कृष्णाजी बायद्यापासून ल्होन घेतले ते व तमाम कागद साजिशीस..... केले आहेत ते रद आहे. ती त्याणे कांही एक रुका कृष्णाजीस दिली नाही. हाली विसाजीराम कृष्णाजी बायदेऊ याचा फजोद हा अफराद देसपाडेगिरीचा वारिसी होय. साहेब अगीफ आहेत. ज्याचे हक त्यास पोहचाविले पाहिजे. वतन तेव्हाडे पादशाही आहे. वारीमदार बंदे पादशाही आहेत. जे साहेबास मानेल ते केले पाहिजे. हे हकीकती ऐवजेची आहे. ऐसी वाके हवाजीव होती, ते बंदगीस तहकीक अर्ज केला आहे. लिहिले दिवले असे. गंगोजीपासी कागद आहेत. त्यावरी आपल नागर निशान काही नाही व सोनाजी देशमुख सांगत होता की गंगोजीचा भाऊ फतेखानाचा इवण होता. आपणहि फतेखानाचे वडी होतो ते बख्तां आपला नागर करून...ले आहेत. आपण नागर न करितां तिमाजी बायदेऊ...बंदीखानांत मयत जाहाला. तैमच आपणास हि होणार. साहेबी त्याचा आपणास उजूर करितां येत न होतो आपणा देवतां काही...नाही. हे लिहिले तकीर सही

२

.....याची हकीकत करार वाके...खातिरसी आणून महज करून दिवला ऐसाजे तिमाजी व कृष्णाजी यावरी बख्त पडला याबद्दल विसोजीराम यास देसपाडेपण विकीले. बदल खरीदीखत मजमून ऐसा...१५९९ खयनाम संवसं वैशाख शुध पाडवा (१५४८ ? ६ एप्रिल १७२७) ते दिवसी विसाजीराम ख्याहरजदे यास तिमाजी व कृष्णाजी बाय देऊ देसपांडे पा अहमदाबाद उा पाटोदे मुा सन समान सन १०३७ (१६२८ इ. ?) खरदखत लिहून दिवले ऐसे जे. तरफ पाटवडे देसपाडेपण मिरासी दरकुरसी आपली आहे. आपल्या बाडिला बाडिला पासोन चालत आला आहे. हाली सालमजकुराकरणे परगणीयात... सा पडला व राहूजी गोपीनाथ सन्नवीस .. ... हजूर दौलताबादेस जाऊन नफराई पा मजकुरावरी... १००००० एक लाख करून आला. मुख्यान हवालदार याचे नावाचा (शुका) आणिला की पैके तहसील करून हजूर दौलताबादेस पा... मुख्याने सोनाजी देसमुखाम व आपणास कैद... .. करून देणे उगावणी करणे पटी करून तोवरी सोनाजी देसमुखाम व आपणास अ... .. स यामधे पाईजजीगीया देऊन ठेविले. यावरी मुख्याने हमीदखानास फर्माविले की परगणीयात तहसील करणे. हमीदखान

या बराबरी स्वार मे एक देऊन देसमुख देसपाडीयाचे तगपेने .. देऊ मुताळिक देऊन तहमील केली. पाठवदा साउकार ... गावगना तहमील जाली. होन पाऊण त्याख बाकी राहिली. होन पंचवीस हजार ते परगणीयात वसूल न होतां. यावरी सोनाजी देसमुखाम व आपणास रोज बरोज मार करीत. घरीं तो विमात काही खावयास नाही. मुखाने हजर लिहिले. हुजुरन हुकुम आला की देसमुख-देसपाडी-यांस हजर घेऊन येणे. हजर गेलियावरी मुटका हाणे मुस्कील आहे. काव्या कोटा-मध्ये सडोन मगये. रोज बरोज हा मार सोसयेना. पैकीयचा इलाज तरी होता दिमेना. आपणास आणखी कोण्ही सोडविसा नाही. जरूर जालेयावरी तुम्हासी हकिकत सांगिनली. सदरहू होन पंचवीस हजार... सोनाजी देसमुख होन साडेबारा हजार देई... रा हजार होन आपणास दणे लागले. आपणास खावयास नाही. जिव्यावरी गोष्टी घेऊन लागली. जरूर जाले. मग तुमच्यापासी बोलिलो की तुम्हीं आपले ब्रिहणीच पुत्र, आमचे भाचै व आपणास तरी पुत्रसंतान नाहीं. तुम्हास वाग्मा पोहचतो. तुम्हास मवसर हि आहे तरी आपणाम सदरहू होन देऊन सोडवणे. आपले वतन देसपाडेपण तुम्हास देतो. यावरी तुम्ही बोलिला की आजी काल पडला आहे. वाचा-वयाची मुस्कील घेऊन पडली आहे. वतन कोण्हास पाहिजे. यावरी आपण तुमची भिनतवारी केली की हे वतन देसपाडेपण तुम्ही घेणे आणि आपणास सोडवणें. मग तुम्हीं जरूर जाणोन कवूल केले. सदरहू होन हजार १२५०० साडेबारा हजार रंगव दिवले. तुम्हापासी आपला भाऊ कृष्णाजी बायदेव व अंबाई बहीण आपली ऐसी तुम्हापासी पाठविली. त्यांचे गुजगतीने सदरहू होन हजार साडेबारा याबरावरी आपणास पावले. आपले देसपाडेपण तरफ.....आपण आपले खुसीने रजावर्दीने ...असे. मुखे लेकराचे लेकरी अर्जानी करणें. तरफ मााचा देसपाडेपणाचा हक्क लवाजीमा जमाबंदीची व रोदेहबादेचे उतपन जे हाईल ते तुम्ही खाणे व इनाम खाणे. सर तरफ व दिवाणीचा सिरपाव व पाने मान माननुक देसमुखामागें तुम्ही घेणें. सर दफतर तुमचे आहे. येणेप्रमाणे खरिदीखत तहबंद करून दिवले असे. मुखे देसपाडेपणाचा कारभार करणे. पुढें हर कोण्ही आपला वारिसदार आणिक कोण्ही हिला हकत करील त्यास तालुक नाही. तो गुन्हेगार. हे लिला सही ऐसी सदरहू ..... जालीयाबदल देसपाडेपण विकिले यावरी कितीयेका रोजी तिमाजी बायदेव फौत जाले. काल मोटा पडला. मुलुक कुल वैराण जाला. परगणा कुल खराब पडला. लोक परा-गंदा होऊन जागा जागा गेले. विसाजीरामहि पोट भरावयास हिंदुस्थानात गेले. कितेक दिवस जालियावरी मुलुक वसाहती होऊ लागला. मोगलाई जाली. देसमुख व मोकदम म्हणो लागले जे देसपाडेपण तिमाजी व कृष्णाजी देवें विसाजी गम यास विकिले आहे. तरी तो येथे हजर नाही. तो येतोवरी कृष्णाजी बावा देव त्याचा मामा चटोरीस कालामधे गेला आहे. त्यास घेऊन यावे. चंदरोज कामकाज चालवील. म्हणोन देसमुखें कृष्णाजी मजकुरास बोलाऊन आणून कामकाज सोपिले. त्यावरी

इष्णुजीने देसमुखापासी व तमाम मोकदमापासी हक्कित जाहीर केली जे आपले सिंगी वस्त्र पडल्या. एक तरी काळ पडल्या. दुसरे रंगवणे पडली. त्याचदल वतन विविले. परगंडा होऊन चटोरीस गेलो. तेथील रंगोजी पटवारी यामी आशनाई होती. त्या आसगियानें गाईलो. हाल जन्म होता व माहारा मोठे रंगोजी कांही खबर ... देत असता रंगोजीने आपणासी रटवारी लाविली जे तुम्हावरी वस्त्र... .. तुम्ही देसपाडेपण निमं आपणाम देणे. म्हणौन... .. जाला. आपण त्यास जात्र दिवला जे आपणाम दिवाणीची नागवण पडली. त्याचदल विसाजीगम आपले भाचे याजपागोन होऊन सांडवारा हजार घेऊन देसपाडेपण ता मााचें दरोवस्त त्यास दिवले आणि नागवण भरिली. ऐसी हक्कित जाली. म्हणौन जाहीर केले. अमातोन्मानी हुकमी लिहिल्या चिख्या आपणौन आपण त्यास झाडझाड टाकित असता त्याणें ते जागा आपणाम दर सवत्र जेर केले व एखाडे हालामधे पाडावे अजर महारामांगाहाती मारून टाकावे ऐसं हुन्नर करे लागला. दर घडी टबाऊ लागला. त्यावरी आपण वस्त्रावरी नजर दिवली. आणिगी कोटे तूर्त जावयास जागा नाही ये हालपासून मुद्यावे म्हणौन त्याने मागितले तेंम त्यास लिहून दिवले. आमात्याणे आपणास एक दम ... ऐसी हक्कित जाहीर केली आणि म्हणो लागला जे विसाजीगम हिंदु स्थानास गेला. मागे परगणा दुज वसाहात जाला. रंगोजी मजकुर पा मजकुरास घेऊन देसमुखाची भेट घेतली आणि जाहीर केले जे कृष्णाजी वायदेवे आपणास लिहून दिवले आहे व गुमास्तागिरी दरोवस्त सोपिली आहे. आपणापासून कामकाज घेणे. ऐसं जाहीर केले. यावरी फडावरी कोणही नवीसिडा नव्हता. म्हणौन कामकाज चालवित असता चंदगेठ गुदगळीयावरी ग्यतीसी बंदसळख केला. ग्यती रोन पडली. ग्यान कतलवाजव्यानास जागीर होती. तमाम रयती अहमदनगरास जाऊन फिर्याद जाली. चवदा हजार रुपये रंगोजीवरी तकरीर साबुत पोहचविली. त्याचदल नफर मजकुरास बंदखाना घातले. त्यावरी तकरीरिवदल देसपाडेपणासी समंध नाही. ऐसं करून बंदखल करून ग्यतीस सोडविले. त्यावरी कृष्णाजी वायदेवहि हिंदुस्थानीहून फिरून पा मजकुरास आला. विसाजीगम रस्तुमयानाचे सरकारांत चाकर जाले होते. त्यांस यावयास पुरसत जाली नाही. त्याचदल आपण पा मजकुरास आलो. रंगोजीची हक्कित जाहीर जाली. यावरी देसमुखी व मोकदमी कृष्णाजीचे हवाला देसपाडेपण केले. कामकाज चालवित असतां चंदगेठ गुदगळीयावर कृष्णाजी वायदेवाची स्त्री पडली. रंगोजी मजकुरे रटवारी लाविली जे आपली लेकी नवरी आहे ते कबूल करणे. ... देव दरम्यान घातले. वजोर गला पडोन घेरी देऊन साईरीक केली. चंद गेज गुदगळीयावरी... निमाजी बदल घेऊन गेला. तेथे जहर घातले. नियत धरिली जै हा मेल्लियावरी वतन दरोवस्त लेकीचे होईल. मग आपल्या हातास येईल. हा हुनर केला. कृष्णाजी मजकुरे देसमुखापासी ... माणुस पाडविले जे पटवारी मजकुरे आपणास जहर घातले. आपण आत वाचत नाही. तरी तुम्ही आपणाम पाटवार्दयास घेऊन जाणे. देसमुखे

माणमे पाठऊन डोली करून पाठवरीयाम आणिले. रुद्राजी वैद्य चांदवडकर त्यास बोलाऊन आणिले जे याची वेथा दूर करणे. हा वांचे ऐसा उपाय करणे. रुद्राजी म्हणो लागला जे यास जहर हरताळ घातला आहे. हा हरगीस वाचणार नाही. त्यावरी कृष्णाजी महिने ६ सा दुखी पडला. ब्रॅड पोटातील गळोन पडो लागली. भग त्याच आजारे तो मरोन गेला. त्यावरी देसमुखें व मोकदमीं विचार केला जे देसपाडेपण त्याचे त्यास सोपावे. ऐसा विचार करून विसाजी गोपीनाथ मदनवीस व अंबाई विसाजी रामाची माऊसी त्यांस सांगितले. त्यावरी अंबाई हिंदुस्थानास जाऊन विसाजीस सांगितले जे वतनावरी खावंद कोण्ही नाही. रंगोजी मंचरगला आहे. तो डहुळा करितो. तरी अगती चलणें त्यावरी विसाजीरामें चाकरी टाकून एक दसवल हुकूम बुरून नवाब शाईस्ताखान व अमानतखान दिवाण याचे नांव घेऊन पा मजकुरास आला. नवाबाचा हुकूम अमानतखान दिवाण व महमद अमी अमीनखान पा वैजापुरास आले होते त्यांस दिवला. तेही तमाम देसमुख व कदम गांवगनाचे बोलाऊन हकिकत तमाम दर कुल हा पासून खातिरेसी आणिली. देशमुखी व रयतीने हकिकत जाहीर केली जे वतनासी खावंद विसाजी राम आहे. यास वतन विकिले आहे व हा त्याचा भाचा आहे. वतनाचा वारसा यास पोहचतो हे आपण जाणतो. आपण रजावंद आहो. त्यावरून देसपाडेपण विसाजी रामाचे हवाला अमानतखान दिवाणें केले. सन... पासून अमल चाली लागला. त्यावरी सन ४ मधें रंगोजी मजकुर अवरागाबादेस बाजी मकीखान दिवाण यापासी फर्याद जाला की आपणापासी सनद इमनाद आहे म्हणून जाहीर केले व रयतीमधे बाजे कोण्ही तुफानीं होते त्यास मिलोन कांही तकरीर केली. याबदल दिवाणसाहेबी देसमुखाम व तमाम गावगनाचे मोकदमास तलब पाठविली. कुल जाऊन रज्ज जाले. दिवाण साहेबी इनसाफ केला. देसपाडेपणाची हकिकत कुल मनास आणिली. रयतीस पुरसीस केली. त्यावरी देसमुखी व मोकदमी जाहीर केलें जे वतनाचा वारसा विसाजीस पोहचतो. हा खावंद आहे. रंगोजी मजकुरापासी लिहिले आहे ते वातल आहे. कृष्णाजी बाय-देवास कालामधे दबाऊन एकले सापडऊन अडऊन कागद करून घेतला आहे. असा एक दाम त्यास दिवला नाही व त्यास मेहमानीबदल गावाम नेले आणि जहर घातले. त्याच अजारे तो मरोन गेला. ऐसी खून खराबी केली आहे. ऐसी रंगोजीने हजर हकिकत जाहीर केली. त्यावरी रंगोजी पटवारी मौजे चाटोरी पा गुलशानाबाद मुलाजीस जाला. त्यास धके देऊन दूर केले आणि वतन विसाजी रामाचे हवाला केले, देसपाडेपण करारवाके विसाजी रामाचे जाले. तकरीर केली होती. ते हकनाहक साबूत केली. याबदल विसाजीराम मुसलमान जाला आणि दिवाणसाहेबी तकरीर माफ केली. सिरपाब व परवाना देऊन बिदा केले. त्यावरी अब्दुल मलाम उर्फ विसाजीराम परवाना घेऊन पा मजकुर आले. कितीयेक मुदत अब्दुल सलामे देसपाडेपणाचा कारबार चालविला. त्यावरी नियब धरिली जे आपला पिरिवस्न जाला. आता मकेस जावे ऐसी तजवीज केली. आणि मलजी व राधोजी दोघे फजंद

व्याख्य जाले त्यास बोलावून फर्माविले जे आपली नियत मकेस जावयाची आहे. स्वर्चाचा सरंजाम पाहिजे. तरी कांहीं आपणास स्वर्चास सरंजाम करून देणे. आणि आपले वतन देसपाडेपण ताा पाठवढे पा माा आहे ते दरोघस्त तुम्हास बकसीस करून देतो. तुम्ही अजांनी करणे. एक तरी फर्जट दुसरे व्याख आहा. तिसरे आपणास स्वर्चास पाहिजे. ऐंम फर्माऊन ब्रजीद आले. त्यावरी मलजी व राघोजी येही स्वर्चाचा सरंजाम करून दिथले. त्यावरी अब्दुल सलामे बकसीसनामा करून देऊन वतन मलजी राघोजीचे हवाला केले. सन १०७७ (१६६६-७ इ.). त्यावरी अब्दुल सलामे व्यापासून रुपये घेऊन त्रैस्वैरात केली. मकेस जावयाची नियत धरिली होती तो सन १०९५ (१६८४-५ इ.) मध्ये फौत जाले. त्याउपरी त्यामागे अजितागार्हत राघोजी देसपाडेपणाचा कारवार चालवित असे. कामकाजामध्ये चौकसकार अमदानी सरचराहकार बसलुख फामिदा आहे.

भा. इ. सं. मं. पाण्मासिक वृत्त, शके १८३४, भाग २ रा, स्वी. ग्रं. क्र. ४, पृ. १३७-४५.

(- ४७३ -)

श्री

तीर्थरूप राजश्री सिवाजीपंत काका स्वामीचे शेवेसी

अपत्यासमान चिमाजीने नमस्कार विनंती. उपर येथील कुशल जाणून स्वकीये कुशल लिहित असिले पाहिजे विशेष. पत्र पाठविले ते प्रविष्ट होऊन लेखनश्रवणें करून संतोष जाला. ऐंमच निरंतर पत्र पाठवून सविस्तर कुशल वृत्त लिहित जाणें. तेणकरून समाधान असे. वरकड कितक अर्थ स्वकीयें पत्री लिहिला तो सविस्तर कळला. मौजे कुरुड गावीचे विमी लिहिले. व्यावरून राजश्री देवजी सोमवंसी यामी पत्र लिहिते असे. त्याचे तर्फेने कोणविमी काही उपद्रव लागणार नाही. त्याजकडून तुमच्या माहित्यास कधी अंतर होणार नाही. कळले पाहिजे. बहुत काय लिहिणे. लोभ असो दिला पाहिजे. हे विनंती.

~~~~~  
भा. इ. सं. मं. वार्षिक इतिवृत्त, शके १८३७, स्वी. ग्रं. क्र. ११, पृ. ३२३-

( - ४७४ - )

श्री

राजश्री देवजी सोमवंसी हिंदुराव गोसावी यांसी

तु अर्वाडिन लक्ष्मी आलंकृत राजमान्य श्री चिमणाजी बलाल आमीर्वाद उपरी. येथील कुशल जाणून स्वकीय कुशल लिहित असिले पाहिजे विशेष. मौजे कुरुडगाव पां

चादवड हा गाय राजश्री सिवजी दामोदर याजकडे मुकासा देखील वाचता आहे. तेणे प्रमाणे करार आहे. तरी आपले कडील कमाविसदार असतील त्यास ताकीदपत्र देऊन कोणेशिर्मा उपसर्ग न लागता मुरलित चाले ते गोष्टी करणे. जाणिजे. छ ४ सावान. बहुत काय लिहणे. [ शिक्षा - 'लेखन : सीमा' ]  
[ शिक्षा - 'श्री : राजा शाहु नर : पति हर्षानंदान : बाजीराव बल्ला : ल प्रधान. '

भा. इ. सं. मं. वार्षिक इतिवृत्त, शके १८३७. स्वी. ग्रं. क्र. ११, पृ. ३२३.

( - ४७५ - )

श्री

स्वास्ति श्रीमत भगवद्भजनपरायण सद्गुणाधिष्ठान विवेकसागर राजमान विराजित नाना स्वामी गोस्वामि यांसि -

अपत्ये कंचेश्वरें नमस्कार विशेष. चव्हालीची जमाबंदी २६१ दोनसैं एक सष्टी. त्या पैकी खर्च

२५ प्रभाकर

१३ कोनरपंत सेकदार

३० सिबंदी

५० बाबाजी गोसांवी देशमुख देशपांडये.

१२ यांचा शिरपाव

५५

७५

येकूण १३० येकमे तीस. बाकी १३१ येकसेयकतीस राहिले आहेत. विशेष. आमच्या ऋणाची चिंता स्वामीस आहे. हे विनंति.

श्रीसरस्वतीमंदिर, व. ८, अं. ११-१२, क्र. ४५-६, माघ-सात्वत १८३० शके. पृ. १५-१६.

( - ४७६ - )

श्रीशंकर

सहस्त्रायु चिरंजीव कंचेश्वरगम सिद्धेश्वरभटी अनेक आमीबाद. उपरी आम्ही गावांस आलो, तो प्रजन्य फार लागला आहे. राा उद्योपंताची भेटी घेतली, त्यास त्याणी उतर दिले की प्रजन्य उघाडिल्यावर तुमचा प्रसंग करून व तेथे शंकरजी व काशीबा व नारायण ऐसे आले आहेत यांचे राजकारण गणजोशाचा हातें तारा-अल्लीकडे आहे व रायभानजी भोसले याकडे आहे. कळले असावे. तुम्ही सांगितले होते की शंकर भटास पाठविणे. तर येथे पाऊस बहुतच अतीशय ऐसा लागला आहे. नदियांना पात्रें टाकिली आहेत. पाऊस उघाडिल्यावरी शंकरभटास पाठवून व

तुम्ही जे हस्ताश्रयाची तजवीज सांगितली होती ते दोनी दिवस राहिली. कळलें पाहिजे व मीऊजी देशमुखाम विलेदागच्या परवानियाचें पुमिलें. त्यास त्याणे उतर दिले कीं रा मास्कराऊ याच्या हातें दिवाणी परवाना करून घेणें ते वेणेंकरून पुढें बहुत दिवस चाले. आम्ही तो चालवून. परंतु दिवाणी परवानिया वेगळें रुजें पडत नाहीं. तरी ते गायाम लागू होऊन दिवाणी परवाना करून घेणें व रा उवांपताचें बिऱ्हाड तो रा. जनाजीपंताचे घरांच आहे. कळलें पाहिजे. आमचा प्रसंग एका दो दिवस राऊन वागल्यावरी होईल. मग लेहोन वाठवून. तुमची गाय व्याली. गोऱ्हा जाला. मुल्लेकरें सुवें आहेत. दारकेंमही वें वाटतें. कळलें असावें. तुम्हांसही आंव पडित होते. तें काय वर्तमान ते लेहोन पाठवणें. याचे उतर रा गोविंद श्रीपती याचें माणूस येईल त्याजवरावरी पाठवणें. बहुत काय लिहिणें. हे आसीगवाद.

श्रीमरस्वतीमंदिर, व. ८, अं. ११-१२, क. ४५-६, माघ-फाल्गुन शके २८३०, पृ. १६-७.

( - ४७७ - )

१

॥ श्री मुद्रलोजयति ॥

स्वामि श्रीमत श्रौतस्मार्तकर्मानुष्ठाननिरतेषु सकलवेदशास्त्राभिज्ञेषु राजमान्य पुरुषंषु कण्ठ्याकक्षेत्रस्थ धर्माधिकारीप्रभृति समस्तभि विद्वद्वद्वेदेषु ।

स्नेहाभिलाषी मुद्रल भट्ट पंडितराय कृत ॥ शतशो नतयः शमत्र श्रीमत कुशल मेघमानमाशास्त्रं विदोषस्तु. वैराट क्षेत्रस्थ लक्ष्मण गगने हा ब्राह्मण आपले कर्ज मागावयास वानदेशांत एका ग्रहस्ताच्या घरास गेला होता. तेथें आठ चार दिवस उपोषणें केली. त्याउपरि याच्या चितास विक्षेप जाला. त्या उपरि यज्ञोपवीत वस्त्र त्याग करून स्थलास्थली अन्नोदक व्यवहार केला. त्यास याचा पुत्र बऱ्हाणपुग्रांती राजश्री चिमणाजीपंत व्यापासी होता. त्या ब्राह्मणांनीं सांगितले कीं, तुझा पिता भ्रष्ट जाला. त्याजवरून तूं पंक्तिपावन नाहीस. तूं घटस्फोट करून शुद्ध होणे. त्याजवरून त्यानें पित्याच्या मार्ग न लक्षिता व सर्वही बांधवाचे सानिध्य नसतां काळ प्रतीक्षाही न करिता घटस्फोट विधि केला. त्या उपरि दो मासानि स्वच्छ होऊन पुत्रापासि आला. त्याउपरि कितेक लांक सन्निध होते. ते बोलिले कीं तुझा घटस्फोट जाला. तूं दर्शनायोग्य नव्हेस. त्यावरून तो वाराणसी यात्रेस गेला. वाराणसी यात्रा करून श्री सेतु यात्रा करून संपूर्ण दक्षिण तीर्थें करून पांचा वर्षाणि आला. त्या उपरि महा-राज छत्रपति स्वामि संनिध आला. त्यावरून अज्ञा केली जे तुमच्या शास्त्र संमतेकरून हा संव्यवहार्य आहे किंवा नाही ऐसी आज्ञा केलि त्यावरून आम्ही मिताश्रवादिक प्रायश्चित ग्रंथावलोकने करून प्रायश्चित प्रायश्री परिग्रह विधि पुनः संस्कार विधि

हा विधि केलियाने संव्यवहार्य होतो हा निश्चय समस्त ब्राह्मणांसमते करून केला आहे. ऐसीयासि तुम्हीं श्वेतस्थ समस्त ब्राह्मण थोर असा. तुमच्या संमतेकरून करावया स्तव तुम्हा प्रति पाठविला आहे. तर तुम्हीं सकळ ग्रंथावलोकनेकरून करावा. यास्तव तुम्हीं प्रति पाठविला आहे. विशेष काय आसेल तो लिहून पाठवणें. त्यावरून याची विषय व्यवस्था होईल. इत्यलमति पल्लवितेन छ.

~~~~~  
चित्रमयजगत्, व. १८, अं. ५, मे १९२७, पृ. १. (पत्राच्या फोटो छापला आहे.)

(- ४७८ -)

श्री

श्रीमंत राजश्री पंतप्रधान स्वामीचे सेवेर्शी

विनंति सेवक नारो शंकर कृतानेक साष्टांग नमस्कार विज्ञापना ऐसी जे. सेवकाचें वर्तमान ता. छ ९ माहे मोहम्म पावेतां स्वामीचे प्रतापे करून कुशल असे. ब्रह्म दिनवाधि जाली. पत्र पाठऊन परामर्श न जाला. याकरितां चित सापेक्ष असे. कृपापत्र पाठऊन सांभाळ केला पाहिजे. तेणें करून सेवकाचें चित आनंदातें पावेल या प्रांताचें वर्तमान तरी वांगसे प्रांताचे हगमखोर सर्व एकत्र होऊन कुंवर भूपालसिंग राजे याचा कनिष्ठ नातु याम शिर उपस्थाई पुढें करून खगगापूरवाले व उष्टानवाले व पलेरावाले व कटारे व धमना वगैरे बुंदेले धंदेर पवार तीन चार महसू पावलां. पांच सातशें स्वार जमा होऊन हुंडी केली. वांगशाचे राज्याचा मुख्य ताराज केला. व सरकार खालशाचें गांव मउराणीपुरा कुरेछा वगैरे प्रांताचे चालीस पनास गांव मारून मुलकांत बखेडा बहुतच केला. देशां नानाप्रकारेचें वर्तमान व पटाणाचे युद्धांच्या लढाईच्या अवाई उठवून धूम केली. यामुळें सरकारचें नुकसान जालें. राजीयाम तो ऐवज येणें ठिकाणच नार्हासिं केलें. मार्गील बोलापैक्री राजे यानें निकाल करून मुलकांत ऐवज नेमून दिला. तो गर्दीस मेळविला. तेव्हां आम्ही फरोकावाद प्रांतीं होतो. हें वर्तमान ऐकून या प्रांतिं आलों. तो दिवस पर्जन्याचे. यामुळें फौजा जागां जागां पाठविल्या, बंदोबस्त केला, तरी चार महिने दंगाच राहिला. उपरांतिक विजय दशमी झालियावर राजीयास समागमें घेऊन मुलकांत गेलों. हरामखोरंग पराभवातें पावून राजे याचे मुलकाचा व सरकारच्या मुलकाचा बंदोबस्त करून, कुंवरभूपालसिंगास शिक्षा करून ठिकाणीं ठेविलें. तो मार्गती राजश्री सरदारांचीं पत्रें आलीं कीं, पटाणांनीं बळ केलें आहे. फौजेमहवर्तमान सव्वर येणें. त्यावरून तिकडे दरमजल जावयाचा विचार केला, तो गजे प्रीथीसिंग यांस व्यथा निर्माण होऊन निघून पावले. राणीमुद्दां अकरा स्त्रियांनीं सहगमन केलें. मार्गती नवा मनसवा निर्माण जाला. तेव्हा कुंवर सांवतशिंग याम राजतिलक मार्गशीर्ष शुद्ध १० दशमीस सर्व राज्याचे मते झाला. सरकारचा नजराणा

येणें प्रमाणें ठरविला - ऐन ७५०००, कारकुनी रु. १५०००, व मशारनिव्हेम सरकारांतून हत्ती शिरपाव यावयाचा ते रुपये १००००, एकूण एकंदर एक लक्ष रुपये ठरविले. येवजाचा विचार त्याचे घराचा स्वामी जाणतच आहेत. दोन तीन सालांत राज्यांतून तजवीज करून व्यावी तेव्हां वसुलांत येईल. याप्रमाणें इकडील बंदोबस्त करून दरमजल राजश्री सरदारांकडे जात असां. राजे सांवतशिग यास शिरपाव वस्त्रें पाठवावीं. हत्ती सरकारांतूनच दिव्हा तरी दहा हजार रुपये नुकसान हांणार नाहीं. नाहीं तरी रुपये देणें लागतील. ये विपरीं आज्ञा कर्तव्य ते केली पाहिजे. वस्त्रें व खातग जमेचे पत्र राजे मजकुराम पाठवावयाम आज्ञा करावी. बहुत काय लिहिणें हे विज्ञापना.

महाराष्ट्र कोकिल, पृ. ३, अं. ७-८, मे जून १८९४, पृ. ३-४.

(- ४७९ -)

पुणवणी राजश्री च्यंवकपंत स्वामी गोमावी यांस उतरी प्रचंडगडचे वर्तमान पुर्वी तुम्हांस लिहिलेच आहे. आम्हां रायरेस्वरास आलियावरी सेजार लोक पाठविले. येवज कापड पाठविले. ते तेथें पावले. आणिस्वी लोकाची तरतूद केली होती राजश्री परशुरामपंत याकडे लोकावढल पत्राउपरी पत्रें पाठविली होती. सें पन्नास लोक कोळी मुयागडाकडून आणविले होते. त्यास जागा अफाट जेथें दीड हजार दोन हजार माणूस कनिष्ठ पक्षें असावें तेथें जमैं तमैं चारसे माणूस जाले होते. गनीमानें चहूंकडून लगट केला. दोन बेल मुलतान चढवे केले. ते आपल्या लोकां मारून काढले. त्यावरी तिमरीयानें ल १४ जिल्ह्यादी हुताशनीचे दिवशां गुरुवारी प्रहरा दिवसापासून गनीमानें आयालगाव केला. ते आहोगत्री राहिले नाहींत. प्राप्तकाळची दोन तास रात्रीपुरता जुझार जाला व विटोजी कक्का व सोना टोसर व हुमा बोकड यांनीं माळा लाऊन गड घेतला. रात्रीचा... सा घेतला. तेथें जास्ती माळीत १२-१५ लोक होते. त्यामध्ये सोनाजी श्रीर पंचहजारी व तिथे रजपुत होते. ते हुजुगते मारिले. बाद माणुस धरून नेले. ते दुसरे दिवशां हत्ती फिरान घातले. दिवस उगावलीयावरी चहूंकडून लगट करून वरते चढील्ले. हरी वापूजी व हवालदार लोक देखील धरून नेऊन गर्दना मारीत होते. त्यावरी रोहिल्याखान यानें पूर्व बाजूस संधान करून पादशहास अर्ज करून वस्त्रशस्त्र घेऊन जीव मात्र रक्षून सोडिले. प्रचंडगडासारखें स्थळ जमाव थोरसा... नाहीं. यामुलें दंगीयानें वेगीयानी घेतले आणि पुढें ही शत्रू बंमजारी जाला. दोन अडीच मास उष्णकाळ आहे. दुसरी शिरवळावरी येईल किंवा पुणीयावर जाईल हें कळत नाहीं. तिकडे गेला तरी कोरीकडे शह आहे. इकडे आला तरी ती पर्वतावरी राव आहे का मध्ये. ईश्वरी इच्छा प्रमाण. तुम्ही लगट करून चार टकें ध्यावयाचे ते घेणे. पुण्यावरी औरंगजेब आलियावरी त्या प्रांते शह बसेल या करतां दुरी करणें. येवज वरचे

वर पाठविणें. तुम्ही येवज पाठविला तो तांगणीयास पाठविला. शेवट टक्करी गेली आणि स्थलही गेले. या करतां येवज लौकर पाठवणें-

~~~~~  
महविचार, वर्ष २, अं. ४, मे १९२४, पृ. १७५-१७६.

## (- ४८० -)

श्री

श्रींजीचे कुलावंतस महाराज राजश्री लक्ष्मणी स्वामीचे सेवेसी

विनंति सेवक विठोजी मिरके सेवेसी विज्ञापना. ल २७ रजेत्र पर्यंत ये प्रांतांचे व सेवकांचे वर्तमान येथास्थित असे विशेष. किले सांगरागड येथील चार्यीस माणूस राजश्री नारो पंडित...ही दृष्टर नेले आहे. त्यामध्ये सुलतानजी काठकर व रेवोजी मिरका व गंगोजी वामणा या तिघांची नातवानी वदतच आहे. कुटुंब फार आहे आणि यांचे मागे कौणी नाही. या करिता स्वामींनी कृपाळू होऊन..... यास आज दिली तरी.....सेवा घेऊन. यांत स्वामी श्रणी अहित. सेवेसी श्रुत होय हे विदनापना..

~~~~~  
भा. इ. सं. सं. त्रै., व. ७, अं. १-४, पृ. ९१.

(- ४८१ -)

श्री सापान

सर्वस्वांना श्री वास्तव्य कसत्र सामवड येथील अधीकारी सल परसै गुरुमित्रे सांप्रदाईक श्रीची समाधी भूमिगत...होती. ती मिथानंदस्वामी वल्लभारी श्रीचे सांप्रदाई सामवडी आहे. त्यास द्विष्टांत जाला. त्याणी समाधी प्रसिद्धांत आणिची. श्री संनिध पणकुटी करून राहिले. समाधीस पापाणाचे गडगे रचून देवा करून होते. त्याचे शिष्य रामानंद स्वामी आहे. तेही श्रीची देवा करून गुरुपासी राहिले. काही दिवसांनी मिवाजी महाराज याणी देवाचे नेवेयनंदादीपस देवामंनिध जमीन दिली व गावची फसकी व नंदादीपस तेव्याकडाल तेल करून दिले. त्याजवरी वर मिथेवरी अरितार्थ करीत होते. निजेलीचा उच्छाह करीत होत. मिथानंद स्वामी समाधिस्त जाहले. नंतर रामानंद स्वामींनी सर्वस्वान चालविले त्याचे शिष्य यादोबा गोमाधी सासवडकर रामानंदस्वामीचे उपदेसी होऊन श्रीची सेवा करून गुरुपास होते. रामानंद स्वामी सनाधीस्त जाल्याउपरी यादोबा गोमाधी श्रीची देवा करून संवस्थान चालविले. त्यास दोवे पुत्र, वडील विठोबा गोमाधी व धावडे रामजी गोमाधी दोघे होते. यादोबा समाधीस्त जाले. त्यास रामाजी गोमाधी रोजगार घेदे करू लागले. पैका मिळू लागला. तेच त्यास चांगले वाटले विठोबा गोमाधी श्रीची देवा करून होते. रामाजीवावा रोजगार करून घरी आहे आणि विभक्त जाहते. त्याणी विठोबा गोमाधी

याम सांगितले की आम्ही आपले मनोपाने तुम्हास संवस्थान सोपिले आहे. तुम्ही श्रीची जेवा करून असावे. आम्हास याममयी काही लागत नाही एसे बोळिले आणि विभक्त जाहले. विटोचा गोसावी याजवरी श्रीची व गुरुकृपा चांगली, त्यास संवस्थानाचा आपणवी जमीन वर्षभरने मिळाली. देवाची शेवा करून होते. त्यास दोघे पुत्र. मनोहर गोसावी वडील वाकटे महीपत गोसावी दोघे होते. महीपत गोसावी यांची प्रकृत येक प्रकारची होती. त्याणी मनोहरवावासी कर्जाया करेन दोन सहस्रांचा विंशय घेऊन स्त्री व आपण उभयता माहायाधेस गेली. संवस्थानी रहावयाम अनुकुल पडले नाही व आम्हास संवस्थानचे काहीं लागत नाही. आम्ही श्वेत्वास कगावयाम जातो याप्रो करून गेले. मनोहर गोसावी याणी संवस्थान चालविले. ते समाधिस्त जाहले. त्यास पुत्र वडील श्रीधर गोसावी दुसरे विठल गोसावी व रामानंद गोसावी व नरसिंह गोसावी व महादेव गोसावी व रघुनाथ गोसावी सहाजण आहेत. काहीं दिवस येकवच होते. श्रीधर गोसावी याम शरीरगम समाधान नाही एसें जाले. तेव्हा विठल गोसावी याणी सहा जणांच्या फारखती त्याजपासोन करून संवस्थानचे उत्पन्न श्रीचे उच्छांहाची वेगसी देऊन वाटून घेऊन कामठ केले. काही दिवसांनी श्रीधरवाचा शांत जाले. नंतर पांचजण येकत्र होते. काही दिवसांनी परस्परे कटकट करू लागले. तेव्हा अवघे विभक्त जाहले. पांच भाऊ व मातुश्री एकत्र वसून विचार करून श्रीचे उच्छांहास व नंदाशेपाची वेगसी वेगली करून बाकी जमीन वार्षिक वाटून घ्यावी व कर्जही आहे ते वाटून घ्यावी परस्परे कलह करून नये असे ठरावून यादी केली. त्याप्रो बहिवाट चालवी करून श्रीची शेवा माहिने ठरावून करीत होतो. सुरक्षित चालत असता विठल गोसावी याणी नाना पुरखरे याचे आर्जव करून मातुश्रीस व चौघा भावास संवस्थान पैकी काही देऊ नये माझी करणे आणि विठल गोसावी याम पुंदाचा अधिकार त्याच वेगे केले. पुरखरे याणी अगत्यवाद धरून शके १७२० रीद्रनाम संवत्सरे जेष्ठ वी ११ येकादसी (१७ जून १८००) ते दिवसी विठल गोसावी याम नागंय वस्त्रे दिली. त्याची मातुश्री व भाऊ याणी शपथ घालली. तेही कोणी मानली नाही व त्यास मानिय घेऊ दिल्ले नाही. सांप्रदायरूप केले नाही. नरसांचा गोसावी समाधीजवळ गामाच्यात होते. त्यास पुरखरे याणी सीपाई याजवरवी हाती धन ओहून काढिले. श्रीची व ब्राह्मण्याची मर्यादा ठेवली नाही. याप्रो चौघावरी बुलम केल्या आहे. च्या माहिने जाहले. आमची दाट कांटे लागत नाही. स्वामीनी कृपाळू होऊन श्री येकनाथस्वामी व चिंचवड देह व रंगनाथ स्वामी वगैरे संवस्थान आहेत. त्यानी भावांघंटाची व्यवस्था करून दिली आहे. तेथील चाल ध्यानास आणून आम्हास त्यानागे करून जावे. श्रीची शेवा करून राज्यास अभीष्ट चिंतन करू.

(- ४८२ -)

श्री

श्री कृष्णापा अपास्वामी वडगांवाम आले तेथील संप्रदाई सिंग ब्रह्मन्यास ब्रह्मनिष्ठ प्रतापी जाहले व गुरुसेवेची त्यांनी पराकाष्ठा केली व गांव दरोघस्त इनाम मेळाविले व वार्षिके व इनाम जमिनी मेळवून ब्राह्मणसंतर्पण अर्थाट करीत असे त्याचा तपसील

- १ कृष्णापास्वामी उरणबहेकर
- १ जयरामस्वामी कात्राबाज मांडवगणचे देशपांडे
- १ गोपाळस्वामी
- १ विठावास्वामी हे म्हसवडकर पारंगे यांची स्वामींनी आग्रहाने दोन तीन लग्ने करविली. परंतु लग्न करताच बायका मेल्या. अनेक ते ब्रह्मचारी.
- १ मुनेश्वरस्वामी
- १ साबाजीबाबा भंडारे वडगाव(कर)
- १ महादेवबाबा धारासीव वडगावकर

७

तपसील

६ समाधी वटग्रामी अहित

- १ कृष्णापास्वामी मुल्ये
- १ जयराम स्वामीची दुसर्फी
- १ गोपाळस्वामीची तिसरी
- १ विठास्वामीची चवथी
- १ मुनेश्वरस्वामीची पानवी
- १ माहादेवस्वामीची साहावी

६

१ साबाजी बाबाची समाधी नाही.

७

याणी स्नानसंख्या केली त्याचा तपसील वरें.

- ८५ कृष्णापा स्वामी वटग्रामाम आले सके १५०४ ते सके १५४९ यावया-
दगरीनाम संवत्सर माघ शुभा १५ (२५) जलेश्वरी १६२४ समाधिस्त जाहले.
स्नानसंख्या केली.

४२. जयराम स्वामी शके १५९४ परिभावीनाम संवत्सरे भाद्रपद वद्य ११ (४ माच १६७३) समाधिस्त जाहाले. स्नानसंध्या आपस्वामींचे माथे केली.
- ४८ गोपालस्वामी शके १६१२ प्रमोदी संवत्सरे अश्विन वा १ (९ आक्टोबर १६९०) समाधिस्त जाहाले. स्नानसंध्या केली.
४९. विठोबास्वामी शके १६४१ कार्तिक वद्य १० गुरुवारी (२६ नवंबर १७१९)...त चेतुर्थाश्रम घेऊन समाधिस्त जाहाले. स्नानसंध्या केली.
- ५७ मुनेश्वर स्वामी शके १६६८ श्रयनाम संवत्सरे फालगुन वद्य (२३ फेब्रुवारी १७४७) समाधिस्त जाहाले. स्नानसंध्या केली.
- ७ सावाजीबाबा शके १६७५ (१७५३-४ इ.) सात वर्षे मुठाची वहिवाद करून होते.
- ४६ महादेवस्वामी शके १७२१ मिथारी संवत्सरे कार्तिक वा ५ भानुवारी (१७ नवंबर १७९९) समाधिस्त जाहाले. स्नानसंध्या केली.

२१७

७३ आलीकडे शके १७२१ ता शके १७९४ (१८७२ इ.) पर्यंत वर्ष व्यहतर कारकिर्दी बाबाच्या.

- २ आपाजी बाबा वर्षे २०
- १ गोपाल बाबा वर्षे १२
- १ बाळकृष्ण बाबा वर्षे ४
- १ कृष्णाजी बाबा वर्षे २६
- १ रामकृष्ण बापा उर्फ नारायण बाबा वर्षे ११

५

२९०

येकूण मंडळींनी स्नानसंध्या केली त्याचा विस्तार प्रथम कृष्णापा आपा हे उरण. न्हंजे कुलकर्णी कृष्णातीरी पवित्रभूमी तेथे जेन्म कृष्णातीरी वास्तव्य पूर्व पुण्याई सबळ या योगे काही दिवस तेथे होते लग्न हि केले होते: ते कुटुंब निवर्तल्या नंतर सर्वदाचा त्याग करून

(अपूर्ण)

भा. इ. सं. मं. वार्षिक दतिवृत्त, शके १८१७, स्त्री. ग्रं. क्र. ११, पृ. १२०-१२२.

(- ४८३ -)

[चतुर-साबाजी : बखर]

एक जागा जहाले तिथी वार नकशेवर दर...मृदून पावून आपले पांघोचे हाती आणून नाहं घालून दबवत...करावी. लावा मिघारून गंधाकशद 'भृंग' दिप करून त्याने सोडिवरी एक फुलाची माळ.. पेठे मधी फिरविला. कोण्हाच्या गळा माळ घाली त्यास पाळाहि देणें...मनास आणून थोर थोर वर्जंग...तम नगरातून माणूस जितके होते तितके वस्त्र भूषणें घालून तमासा पहावयास आली व गांथें गांथेचें वाजे नगराचे पाहूं आलें व पेठेपेठेचे सौदागर व वर्जंग जाथे शिलेदार व सरदार व नामोपाचें पटाईत व दांडाईत व अति मुलक्षणिक सामांद्रिकक्षणाचे असे लोक कुशल पंगवा करून एकापुढें एक उभे राहून वाजे नगारे व खाळी नगारे वाजेची चार हजार व कणें मेळ चारशें व बाकी मेळ दोन हजार व दिंडीर मेळ दोनशें व कलावंत तांके दहा हजार व भाट...व नटनाटक ऐसे आनंद गरजेस्सी चार पेठेंतून मिश्रुं लागले. लोकांचे मनची वासना की कोण्हावर तुष्टमान देव होई कोणाचे गळां फुलाची माळ परमेश्वर घालील हें न कळें. त्यामध्ये एककडे निराळे आहमदशाहा उभा राहिला होता. ऐसे आसत तितकिआ लोकांतून निवडून आहमदशाहाचे गळां फुलाची माळ घातली. सोडून उचलून वरते बसविला. मग तमाम लोकांनी आश्चर्य करून मग कुंभुमी व वज्जंची नाना वाद्याची एक घाई जहाली की देवलोकीं ऐसा आनंद नाही व ईशलोकीं ऐसा आनंद नाही. नाद करून लोक थकित जहाले. हे स्वयर पातशाहाम जहांग जहाले. यावरी मुलतान आहमदशाहाचे गळा माळ घातली. मग गाजीयातें बहुत कुशी बेस वयासी आरंभ करावयास धरिला. मग मुलतान आहमदशाहा गंगरम पंतत्या भुरगस पायीं चालत जाऊन त्यास नमस्कार घालून व त्याचे वायलेस नमस्कार घालून त्याचे तर्फेचे लोक इत्यादिक लोक वाजे लोक ल्हान थोर वगवे मीच इष्टमित्र जे कोणी होते त्यास हि नमस्कार घालून मग राजेश्री गंगरमपंताचे डोईवर छत्र धरविले पाहिजे म्हणून मुलतान आहमदशाहा बोळिले. त्यावरि गंगरमपंत बोळो लागला जे : हे पातशाही माझीच आहे. मजवरी छत्र धरविलीयास तमाम लोक फिसाद करतील व गवगवा फार होईल. तुझे परमेश्वर तुज पातशाहि दिल्ली कांहीं चिंता नाही. सुखरूप राज्य कणें म्हणून पोटेसी धरून हातधरणी चालत बाहेर वितकत चालून गेले. अवघे मिळून तक्तार बसविले. छत्र धरविले. आनंद गजर केला. केली. धर्महि केला. वस्त्रें जीरपाव देनगी केली. भले लोक पातशाहाजादे व हुजुगादिचे हांते त्यास कपडें दिले. त्यावर आपलें नांव हामन गंगू ग्रामणी पातशाहि म्हणून नांव ठेवून घेतले. किताबतमधीही तमाम विल्यायेतीमथें लिहिणें म्हणून फरमाविले. परवार्णीयामथेंही ऐसेच लिहिले पाहिजे... नांव पहिले हामन म्हणून होते. मग आहमदशाहा म्हणवून पातशाहाजीनें नांव ठेविले. ऐसेयासी आतां माझे बापाचे नांव गंगरमपंत. आतां हसनगंगू बाहमणी

पातशाही ऐसा किताब जहाला, हे च नांव जागाजागा विलायतीमध्ये व वग्याणीमध्ये चालविणें मग पातशाही बरेपक करूं लागला. यावरी कोण्हे एके दिवशीं तमाम लोकांस नशीपा देऊन नवाजीस केलें व प्रजालोक यांस खुसीनें पालीग्रहण करूं लागला. बरी बरीपक करूं लागला. ऐसे असतां कोण्हे एके दिवशीं आपले तमाम हुकमती लोक बोलावून यांस पुसतां कीं पूर्व दिसेस किती किती विलायेती आहे आणि काये काये देवस्थान आहे. ऐसे पढावयाची वामना आहे म्हणून स्वारी फरमाविली. तमाम बजीरी दुनादीव नव मिलेदार व सरदार व बजीर व मोरीर व कारकुन व जोगीर अहीर वानाथीत व पठाईत मुटेन पठाण लोक यास आपला हुजगतीनेकी थाले-दार ताकीट करून पाठविलें. तेथे वक्ती लस्कर ताबडतोडीन तपार करून आपले थोड हारदारी मुस्तेदार करून बाहीर निघाला. तमाम लोक बाहीर जुम्मांमसीदीपासी जमा करून सिकारी खेळत खेळत भियरे नजीक येऊन उतरले. तेथें येऊन एक कोट बांधला. त्या कोटाचें फिरांजावाद म्हणून नांव ठेविले. त्या बाबत नजीक एक फोट बांधिला त्या कोटाचें नांव कलबुर्गे म्हणून बोळताती. आपले आपले महेजबामथ्यें शहर वस-वावे म्हणून नांव ठेविलें व तेथून सिकार खेळत खेळत व निरेचि कांटी येऊन राहिले. मग तेथेहि कोट बांधला. त्या कोटाचें नांव ठेविलें कीं सिकारग्वाना म्हणून ठेविलें. मग तेथेंच मुकाम जाहिले. वर अणीक एके दिवशीं बंदगस स्वारी फरमाविली. तेथें सिकारीबंदत जातां जातां कुतुरा एक चावर तेथें एक ससा पैदा जाला. त्याने कुतुरीयाचा दुमाला घेऊन कुतुरा मागिला. पातशाहाने नजरोसी पडला. यावर पातशाहा बहुत हैरान जाहिले. दंग आपले जागा होऊन जवळिया लोकांस बोळो लागला जे हे तमासा अजब आहे. कुतुरीया दुमाला घेऊन समीयानें कुतुरा (मागिला) हे कोर्टोह तमासा देखला नाहीं. ये जागीयेचा गूण काय आहे. मग जवळिया लोकांस अर्ज करूं लागला कीं हे मोये मरदानगीची आहे. येसवंतहि आहे. या जागीया एक कोट बांधावा. ऐसे बोळतां तेथें डोंगर होता त्या जागा डोंगरातून शोध करून ससा कोटे रहता ते पाहाऊन ते वेळेसी समीयानें कुतुरा मागिला तो जागा पाहावून कोट बांधावयाची तजवीज केलीयावरी पुढें तमाम लस्कर पेसाहून हायरान होऊन पाणीया-साटी जेग जहाले. तितकियावरि तेथें एक धनगर बकरिया चारीत होता. त्यास लस्करचे लोक पुसो लागले पातशाहा पाणीयामुलें...सा जहाला आहे. पाणी कोटे आहे. बहुत जेग जहाला म्हणवून वाजत होऊन पुसो लागले जे पाणी येथे मिलेल कीं न मिले हे मांगणें ऐसे पुसो लागले जे. मग तो धनगर बोळिला जे एक कुंड आहे त्या कुंडातून जिवुके पाणी पाहिजे तिवुके आणून देणें. मग तेथून पाणी आणून पातशाहाजीस पाजिले. मग त्या कुंडातून घोडा व हत्ती व राऊत पार्याक पग्वार येऊन कुंड भरिले जेमच तेमे उगले. हे पातशाहानें देखून बहुत आश्चर्य करून राहिले. त्यांस नांव दिव्हे. मग त्या धनगरास जवळ बोळावून पाने व कपडे देऊन खुशीहाल करून पुसो लागले जे तुजें नांव काय आहे. तूं या जागीं हात काये निमित्त राहिल्यास. मग तो धनगर बोळिला जे माझें नांव हेमगवड. हे जागा पहिले वीरसंगीया म्हणोन राज्ये करीत होता आणि

परमेश्वराचा भक्त होता आणि त्याचे आंगीं करामतहि बहुत होती आणि धर्मपरायण गोब्राह्मण प्रतिपालक आणि हरीकथापरायणश्रवण आणि नीत्य पुराणपठण आणि सदाशिवाचे भजन ऐस ते वेळेस जहाले. आता दुसरा मुतासद भाल्गीस भाल्हेराय म्हणून राज्य करीत होते आणि भास्करराव होता आणि चिन्नीस सिदगिरी भाल्हेराव होता व कल्याणीस बेलराव होता व बीजनगरी बीजराव होता व चाळकापुरी राव होता व कल्याणीस बेलराव होता व बीजनगरी बीजराव होता व चाळकापुरी राव होता. ऐसे श्रीभक्त राज्यें करीत होते. ते अवघे संपोन गेले. मी एक धनगर बकरीया चारी बसलो आहे. तुम्ही पातशाहा आहां. जे काय होते ते दहीकत साहेबाचे चरणी जाहीर केले. हे कथानक थोर आहे. मी काय सांगू ऐस बोलता पातशाहाजीने बहुत खुसी होऊन त्यास कपडे देऊन पुसो लागला जे हे भोये बहुत मरदानी आहे. आम्ही कोट बांधो म्हणतां तर तुझे मनास कैसे येते मागणे. मग धनगर बोलिला जे मी तुझी रयत जातीचा धनगर मज काय पुसतोस. मग ते स्थानी डोंगरामध्ये राहून ते जागा कोट बांधून मग त्या त्या कोटाचे नांव हिंदू लोक ब्रेटर म्हणून ठेविले. मुसलमान शहर अहमदाबाद ऐस बोलो लागले. त्या राजाने तेथें मोकाम राहिले. पातशाही करूं लागला. आपले नांव हासन गंगू बामनी पातशाहा तैसे आपले किताबतीमध्ये लेहून घेतले. कोट बांधिल्यावर मग दोनी तीनी शहरांजें तेथें आपले किताबतीमध्ये लेहून घेतले. तो पातशाहाबुदायेभित्त पावला. मग त्याच्या पुढें बांधिला. मग तेथेही करामती बहुतजनें चालावल्या. मग मुसलमान अहमद मुल्तान शहा ऐस नांव ठेविले. मग तो हि पातशाही करूं लागला. मग उत्तरेकडून एक फकीर मरवतमशहा म्हणून खाणज्या आला. त्याने येते वेळेस मायेची रजा घेतां ते बोलो लागली जे तुला काय उणे जहाले. तिकडे जाऊन दोन्ही हातीं स्वामी ऐस बोलतां मग तो मायेची वगरजनें पातशाहाची भेट घेतली. मग पातशाहाने त्यास आपलेपारी ठेविले. मग पातशाहानें आपला हुकूमन दिविल्यानें आपले मनी बोट लागला जे मायेनें तिकडे जाऊन दोन्ही हातीं काय स्वामीनें ऐस दिनायले म्हणून आंबो. याची जहाडे (झाडे) लाविली. तेव्हां दक्षिण विलायेतीमध्ये प्रकट जहाले. पाहिले हे विलायेतींत आंचे नव्हते. मग त्यानें कोटाबाहेर एक मजलस बांरायाम यत्न लागला. जे... वयदा करून ते जागा बाहूं लागला जे ऐसी याम ते जागा पाहिले बुनियादी लोहारवर होते. तो दुकान बाहून आपला उर्दाम करीत होता. मग मजलस बसवावयाम तो जागा पाहून चौकसुद पाहून बुनियादी शोधितो. बाहाराचें घर उठो लागले. मग मल्कुमयानजादा बोलो लागला जे हा जागा काय काय केलीयाम सोडणार नाही. मग मल्कुमयानजादा पातशाहाम बोलो लागला. मग पातशाहाने त्यास बालाबुन बहुत रितीनें खातरनिशा करून बोलिला जे तुज जागा पाहिले तर जागा देईन. पैका पाहिले तर पैका देईन. गांवमोकामा पाहिले तर गांवमोकामा देईन. ऐसीया काही कैल्या तो लोहार ऐसीनामा जहाला. तर लोहार बोलो लागला जे तू मजबरी जुलम केलीया तुझे नगर सोडोन बाहेर जाईन. पंगु जागा देणार नाही. जुलम करून घेत असाल तर माझे काही चालणार नाही. ऐस बोलता पातशाहा बोलिला जे जुलम जायती आम्ही

कोणावर करणार नाही. मग तो जगा सोडोन मजालमी बांधिली. परंतु तो जागा तैसाच राहिला. मग लोहाराची पिढी दर पिढी अद्याप तेथेच नादत आहे. तो पातशहा धर्मराज करीत होता. त्या बाजत पिढी दर पिढी पर्यंत पातशही तेथे केली. त्या बाजत मुलतान करीमुल्ला याचे लव पुढे चालले. मग त्याचे वेळेसी साबाजी अनंत मेकदार करीत होता. तो चवसष्टी कलाविद्याप्राविण परनाग सोदर म्हणवून त्याचे वीर गंभीर उदार गोब्राह्मणप्रतिपालक निराधरीयामी आधार म्हणवून जाहीर जहाले. त्याचे वेळेसी घोडाराउत गणती जहाली होती की नर्मदेपासून दक्षिण विलायती व कृष्णा घरून व श्वेतचंदगामेश्वरापासून व कर्नाट अच्युत राये व कृष्णराये राज्य करीत असता मग पूर्व दिसेस उडीया जगन्नाथ म्हणवून राज्य करीत करीत होता. त्याचे नाव नरपति ओडिया जगन्नाथ. मग मुल तान अहमदशहा राज्य करीत होता. मग त्यावरी मुलतान करीमुल्ला दक्कताबादेहन पैदा जहाला. तेच वेळेसी साबाजी आनंत होता, त्याची त्याची कीर्ति दूरवरी विस्तारिली म्हणून ते गोष्टी ऐकून त्याचे विजेची परीक्षा व्यावयासाठी शहर बेंदरची कलवातीन तेही विद्याबंद होती. त्या कलवातीने आपले जमावानीमी बेंदरापासी कमठाणावरील येवून उतरली. तिजपासी घोडाराऊत चार हजार पावलेक पांचशे हती सुमारे वीस उंट सुमारे शंभर व नगारे दहा भोडेंदार घेऊन आली. ते गोष्टी सांगता अजब तमासा ऐसीयाम ते कलवातीन आपले पालवीत वसोन स्वरा जंगले देखोन उतरले आणि आपली विद्या जे काय होती ते रागज्ञान करून...गंधर्व गायन करू लागले. मग जितकी हरणे होती तितकी हरणे जवळ येवून उभी राहिली. मग त्यांतून एक हरणाचे गळां नवरत्नाचा हार आपले गळांतून काढून त्याच्या गळा घातल्या. मग आपले पालवीत घेवून आपले बिन्हाडास येवून उतरले. मग दुसरे गोजां पातशहाचे सदरीस येवून उभी राहिले. फिरोद केली की तुझे भर दरबारामधे मजवरी चोर पडले. माझे गळाचा नवरत्नाचा हार हे माना काय आहे. हा दरबारामधे मुनसबी नाही. हे गोष्टी ऐकून पातशहा हैगन जहाला. ते वकी राजेश्री साबाजी अनंतास बोलावून आणून पुसो लागला जे चोरगंणी कलवातीणीवरील घाला घालून गळ्याचा नवरत्नाचा हार घेवून गेले. म्हणून फिर्याद करीती. हे काय माना ते मना आणून तलास करून देवणे. मग राजेश्री साबाजी अनंत आपले घरामी जावोन आपले आत्मज्ञानामधे विचार करून पाहता गंडेन तकमुत्री करून आली आहे. हार हरणाचा गळा घालून फिर्याद आली आहे. आपण ऐके दिवशी रागज्ञाने- करून हरण अपणापासी आपोन तैसीच हरणे पातशहापासी नेवून उभी करविली. मग पातशहान त्या कलवातीनीस हुजूर बोलावून आणवून ते हरणे दाखविली. पुसो लागला की हे मायना आहे. तूच चोर आहेस आणि हरणाचे गळां हार घालून आणि अपणावरी घाला पडला म्हणून फिर्याद जहाली. मग कलवातीण पातशहासी मुजग केली. मग बोल्की की म्या साबाजी आनंताची कीर्त दूरवर ऐकिली. ऐकोन आली की चव- कलापूर्व गुणी गंभीर उदार ब्यातुर त्याची परीक्षा पहावयास आले आणि तुम्ही

पातशहा या गोष्टीची समस्या पूर्वावली पाहिले. नाहीतरी तेनी न सुमानी कीत अपयश घेऊन जाईल. हे राजीयाची मत्त जने. आतां दुसरा मतलब आहे की साबाजी आनतासी भोग करवा असा अर्थ करून आपली विद्या संपूर्ण जे काय होती ते दाखवून पातशहास खुशी करून पातशहाने सदर वकरीस करून लागला व गोष्टी सोरपाऊ ऊंच कपडे चादरा नाना जिणमाणी वस्त्र मुशने इत्यादि गोष्टी भोगणे देत होता. परंतु न घेता बोलां लागली काही मजल्या लागत नाही. साबाजी अनेकदास मज एक रात्री दिव्हा म्हणजे सर्वादि पावले. येमे येकोन पातशहा हेरान होऊन बोले लागला जे हे गोष्टी तो बहुत अजब आहे. माझेन हे काम होत नाही साबाजी अनेक तो परगरी मोदर आहे. येसीयाम् तुझे तूच त्यास पुसने. हे बोलेन येकोन साबाजी अनेक उभा राहून पातशहाजीस अर्ज करून लागला जे हे गोष्टीचे तिचे समाधान पुर्वितो. काही चिंता नाही. म्हणून कळवणीणीस जाव दिव्हा जे आज सायंकाळी अभिने घरसी येणे. यावरि आपण घरसी जाऊन तजवीज करून मिडीचा पाये कटून टाविल्या की वरील चढता पाव दूर पाडिल्या सायंकाळी विद्या केली आणि आपण उपर मांडीवर जाऊन पलंग घालून वाट पाहत येसला. घरचे लोकाम तकीव केरी जे कळवण आकियावरी हे स्थल दाखवणे. येसीयामी ते कळवणीण रात्री प्रहरी एक लहान्याचांग परिमल द्रव्ये व पात गोरी व सुपारी कापरी कातकेवट वस्त्रे उतर परग करून साबाजी अनंताच्या घरप्रती जाण्यास ग्यार जाहाली सांगते अले दृष्टि दोती वरी घेऊन आली. मग साबाजी अनेकल्या घरनी लोकांस पुसो लसरी जे घेत कोणता जागीयांत आहेत. ते स्थल सांगणे. हे गोष्टी पती येकोन तास उतर दिव्हे की हे जाग्यांत वसले आहे. उपर मांडीवर येणे. मी मिडी लाविली आहे. ते चढोन येणे. येसीयाम ते कळवणीण मिडी चढो लागली. तीन पायेगिया चढली. पुढे चढवण्यास पाव न पुरे. कैसी वरि येऊं म्हणउन शोध करिता मग साबाजी अनेक दशोन आपण खासा घेऊन हात इकडे देणे म्हणउन तिचा हात धरून तिची मदनची गिस्कळ दाखली. मग तिचा मदन पळोन लगडियांत खडोन वीथे गेले. वासना मांगानी राहिली. राहिल होऊन शरमिठि जाहाली. ते लड्या सांगतां येत नाही. मग काही आपले बोलेन चालणे कळा कुशल्या व कथा बार्ता करून रात्र कमिली मग नमस्कार करून व मांडी वर मी तुझी लेक म्हणून निरोप घेऊन रात्री दोन तास असता आपले घरप्रति गेली. मग प्रातःकाळी पातशहापासी मलाम करून सांगो लागली जे साबाजी अनेक परगरी मोदर हे खरेच आहे. सौमष्ट कळा परिपूर्ण जाता हे खरे आहे. विदवनाभये नाही हे कोटोहि होणार नाही. येसी वाग्याणू लागली. यावर मग दुसरे गोष्टी पातशहाचा निरोप घेऊन आपले नगरासी माघार तिरली. येसा मतलब जाहाला. पैसास आतां दुसरे पुढे काय अग्रिष्ट होईल ते पाहणे

जे हे बोलेणे जाहाले ते पातशहाचे राणीवसात जाहीर जाहाले जे साबाजी अनेक दिव्य पुरुष अति सुलक्षणिक विद्यापूर्ण गुणगंभीर उदर चतुर त्याचे भेटीस

कटवारीपण त्यास गोमावयास आली होती म्हणून कळले. त्याचरी पातशाहाची धाडस
गमावची विकार घेऊन कुठुंझि घेऊन ते आता पुढे शाहाणपण घेऊन कोणू येके
दिवसी घेऊन करून आपले घर पावून साकाजीपंताच्या घरापावेतो साकाजी अनंताच्या
निजच्या घरच्या पळेना पळेतो खाणून सुरंग केला. हे सांगिते खांचे चरित केलेना जे
देवा अगोतारि व्यपून अधिक केले. ते तुम्ही पाहणे येक पाहून येक दिवस ब्रवा
मुहूर्त वेळ ब्रवापाहून ते दिवसी रात्री मधारी आपले महालातून उठोन साकाजी
पंताच्या घरापरसी येकयेकी जाऊन उभी राहिली. मग पंताचे पायावरि डोई
ठेऊन पंतासी उठायली जाहाली. मग पंत धाडसे होऊन उठून... की पात-
शाहाची राणी आहे. हे कयसी (कैसी) आली. हे काये आदिचर्य आहे म्हण-
ऊन आपले जाा धाडसा होऊन दंग जाहाला. आपले टापी तजवीज
करून लागला जे को आपले अस्ती आज आमची हयात खुंखी येसे मविश्य केले.
मग पातशाहा नी राणीस बोळ्या जे नृ मडी माता मी तुझा घेता आहे. हे गोस्ती
ब्रवी नव्हे... मध्ये घर बुडवावची काये निर्मिते आलीस. घर आता जे वाटेने
जैसी अलीस तसी जणे म्हणऊन निर्गम टिळ. ते कायेको आपले माहालासी जाते
जाहाली. मग साकाजी पंत बहुत दिवसीर होऊन निजल्याचरी मग पातशाहाची राणी
कपळाचरी मुटू काढने निजरी. दुसरे रोजी पातशाहा तिचे महालासी अलियावारि
पाहता राणी निजरी आहे. येसियास पुसता बोळली नृ दादुलपणे... ते भिगवरी
असता भजवारी हे... तुज कारऊन साकाजी अनंत याने सुरंग करून माझे महालासी
येऊन मज ओवला आहे. हे लटके म्हणाल तर सुरंग दाखविला. मग पातशाहा बहुत
हैरण होऊन कौयसंतन जाहाला. मग पातशाहाने तेच वक्ती साकाजी पंतास बोळ्याऊन
आणून पुसत येता येकयेकी हातीच्या पायाग्याले घालून मारिले. येसा आहवाळ
जाहाला. मग साकाजीपंता मरणे वेळी श्राप दिवला की तुजे भाग्य सर्वाही जाईल असा
बोळिला. मग प्राण सोडला. राहिले बोळे मारिले. मग त्याचे वारा तेरा दिवस जाहले.
क्रिया कर्म जाहले मग परस्पर खबर पोकेली की नाहक वायकोन तुमान घेतले.
साकाजी अनंताचा मुन्दा काही नाही. मग वायकोस मारिले. मग पातशाहास ब्राह्मण
हया लागली. त्या दोपेकरून पातशाहा दिवाना जाहाला त्याची गोष्टि कोणीहि
मानीना सारिये जाहली. मग थोर थोर वजीर ख्यार चहुकडे ब्रिचडोन गेले. मो(का)सी
लोक होते ते हि निघोन गेले व कारकुनहि निघून गेले घामधुमाह राजकारणे मांडिले.
जवळ सळगी नाती नाहीसी जाहाली. शहर वेदरी मलिक अंबरी मरफदारी
करीत होता होता तो च पातशाही करू लागला. येसी अडाकनी जाहाली. तेच
वक्ती पातशाहास जे वकम अलियाचरी मग आपले छेत्र (हरीवास ?) ठेऊन आपण
खुदयेमस्त पावला. ईटलशाहा पखालजी होता व निजामशाहाचे हवालासी कारीकुर
(कारगार) होती व मलिक अंबरियाचे हवाला विजमत होती. ते च पातशाहास...
चरी परस्ये जाहले. आपले जागा पातशाही करू लागले. तशीपासून मुलतानाची

पातशाही बुडोन रोखी असे आमठ जाहाये ते टाउक होय ते हकीकत जाहीर जाय्या वजद बरहुकूम माध्यम नाहीं. आऊर हकीकत कमजस्त अर्थात् चार वजीर बहुकडे नामजाद केलें होतें तेच तेच विजयापुराकडे विदलशहा होता व दौलताबादम निजाम-शहा होता यैसे वजीर तिकडील तिकडेच राहिले तेच जागा पारंगे करून विलयांत बाधुन बलकारिली. आपणच स्वावंद जाहाले. बरिदाची पातशाही तृतीयासून जाहली व मलिक बंदरी त्यास पातशाहीने आपला जीव दिल्ला, तो शहर बंदरी पातशाही करे लागला. यैसा अहावाल जाहला, तो बंदरीस रोशन होय. हे अर्ज माहेवाचे मामापासी जाहीर केला. छ ४ माहे जमाहिल्यावल किल्क नाम संवत्सर मार्गश्वर माघे सुधि चवथी अदितवारी (२४ नवंबर १७२८) समाप्त. लिहते माहादजी जयवंत राऊ देसपांडे प्रा अटपाही, याचे असे हे बखर

भा. इ. सं. मं. पाष्मासिकवृत्त, शके १८३४, भाग २ ग, स्वी. ग्रं. क्र. ४,
पृ. २०६-२१३.

(- ४८४ -)

रणदुल्लाखान आणि मामाजी

महमद हुसेन मुजावर

लाडजी महमद मुजावर

मामाजी बिबी

खादिम लाला मुजावर

अली मुजावर

शेख जिन्दा मुजावर

शेख इमाम मुजावर

शेख भित् (?) मुजावर

शेख रहिमान मुजावर

शेख चिमना मुजावर

शेख बुद्ध मुजावर

शेख करीम मुजावर

शेख दाऊद मुजावर

शेख हुसैन मुजावर

शेख मयूद मुजावर

शेख शिलेमान मुजावर

शेख अबदुल रहिमान मुजावर

शेख शरीफ मुजावर

शेख इब्राहिम मुजावर

भा. इ. सं. मं. त्रै, व. ७, अं. १-४, पृ. ३३.

(-४८५-)

[बाजी प्रभु देशपांडे यांच्या मुलाचें पत्र]

आपले इनाम गांव व इनाम मेंतें गांवगना व हक .. (फाटलें) कारकिर्दी निजामशहा चालत आ .. (फाटलें) असतां दरमियान देसमुख तां मजकूर दिवाणामी गैरखु होऊन पुढावे करूं लागल्या. आपले वडील मारिले व जखमी केले. बी ता—

पिल्लाजी प्रभु पणाजे जीवेंच मारिले १

कृष्णाजी प्रभु आजें जखमी केले १

अनाजी प्रभु चुलते जीवेंच मारिले १

आपले बाप बाजी प्रभु जखमी केले जखमा

सुमार ४७, परंतु वाचले

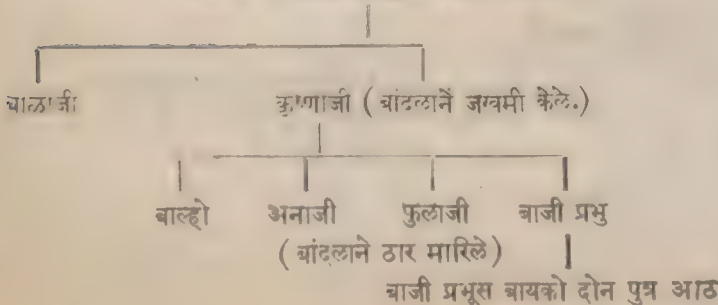
येणेंप्रमाणें मांगचुरे करून आपले गांव इनामती व मेंतें व हक चालों दिल्ला नाही. तरी पादशहा मेहरबान होऊन करीना मनास आणून आपलें वतन आपणांस वहाल केलें पाहिजे म्हणून इत्यतमास पांढचाविली. त्यावरी पादशहा मेहरबान होऊन दिवाणाम हुकूम दिल्ला की देसकुलकर्णी याचे हमशाही देशमुख व देशपांडे येक जागा करून त्यांचा करीना मनास आणून यांचें वतन यांचे दुमाले करणें. (फाटलें)

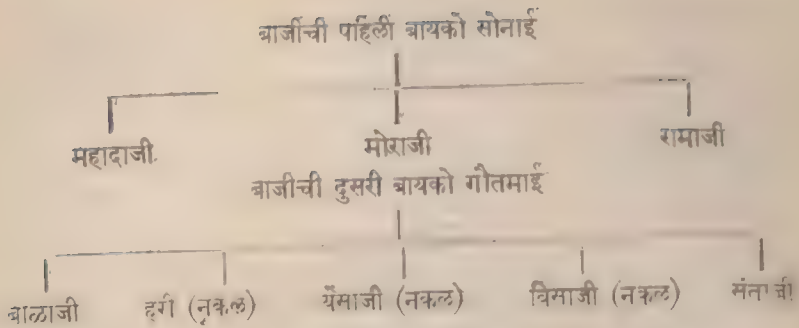
महाराष्ट्र-साहित्य, व. १, अं. १, जुलै १९१९, पृ. ३३.

(-४८६-)

[बाजी प्रभु देशपांडे यांची वंशवेल]

पिल्लाजी (बांदल देशमुखानें ठार मारिले.)

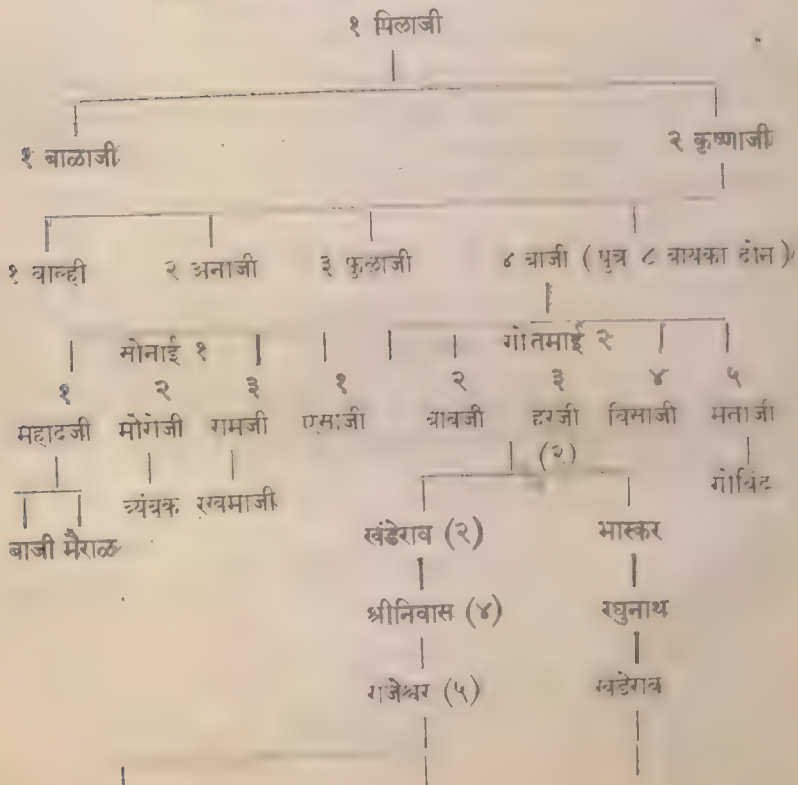

महाराष्ट्र-साहित्य, व. १ अं. १ जुलै १९१९, पृ. ३०-१.

(- ४८७ -)

[सरदार बाजी देशपांडे यांच्या घराण्याची वंशावळ]

विठ्ठल

वामन (६)

खुनाथ

गामकुण

लक्ष्मण (७)

विनायक मृत्यू बुधवार ज्ये.
ब. ६ ता. ४-६-१९

* ह्यात सुभेदार बहादुर अफगाणवार.

महागोष्ट-साहित्य, व. १, अं. ३, सप्टेंबर १९१९, पृ. १०८.

(-४८८-)

कैलासवामी स्वामी राज्य... (काटले) राजी, देशमुख कुणाजी नाइक बांदल... (काटले) ऊन राजश्री दादाजी कोडदेउ यामी युध्य प्रसंग करून गैररुजु जाला. त्यावरी राजश्री दादाजीपती कुणाजी बांदल देसमुख धरून चौगंग केलें. त्याचे वतन अमानत केलें. त्यास आपले बाप बाजी प्रभु व दिपाई बांदल देशमुखीण व देशकअम .....पत्र घेऊन राजश्री... स्वामीपामी हुजूर हाजीर जाले. त्यावरी राजश्री स्वामीस आपले बाप बाजी प्रभु याणी इनामती गांव इनाम सेतें येविसी अर्ज केला. त्यास राजश्री स्वामीनीं अमये दिव्हें कीं मसळत सुरू जाल्यावारी तुमचे तुम्हांस देऊं. म्हणून बराबर घेऊन गेले. कितेक स्वामी कार्ये केलें. त्यास पनालाहुन विशालगडाम घेतां राजापुरी युद्ध जालें. तेथें सदेवकामावरी आपले बाप बाजी प्रभु पाडिले. याकरित वतनाचा प्रसंग होऊन आला नाहीं. आपण ध्यावें तरी आपला नेणतपणा. याकरित राहिलें. त्यावरी करून ध्यावें तो राजश्री स्वामीनीं कुलवंतदारांचीं वतनें अमानत करून मोडनी करून दिवली. त्यावरी तुलापुर प्रा पूर्णें येथें अवंगंजच पाटशाहा याच मुकाम जाला. तेथें निजामशाही व अदलशाही व कुतुबशाही येंसे कुलवंतदार जमा जाले.

महागोष्ट साहित्य, व. १, अं. १, जुलै १९१९, पृ. ३६.

(-४८९-)

श्री

हाकीकत गंगो बापूजी थडफले पुणा आले कारकीर्द निजामशा पातशा दौलत-बादशा आमल मलिक आंगर पातशाही दिवाण याचे तर्फेनें मिदी याकूब व राजितराये पुणे ठणेंदार होवें. शके १२०२ ता शके १२५१ (१२८०-१६२९ इ.) मलिकवर याणी मुख्य वैराण बोस पाडिला. झाडी होवोन जनावर ब्रह्म जाले. दुर्गादेवीचा काळ तीन वरें पाडिला. थोर जागा वस्ती राहिली. पुढे दाहा बाग वरें मुलकात वसती नाही. मार्ग नसतना. तेव्हा मलकावर याणी रयेंतीस आणून वसती केली. काटवण तोडिले. गावच्या

सिवा करून तनखा करून जमावंधी जावता केल्या. सिवेंचे नेम वही दाणे जमीन जुमले कानगोहोच्या दफ्तरी असे. मल्लिकाचर याणी खडकी पेट वसाहत करून कौल दिल्या. सशाने लांडगा मारिल्या म्हणून वसती केली. हेवतखान व चिंगमखान मनमथदर होते. हरणक इनसाफ करीत होते. मल्लकापुर पेट केदारवंशी सन्निध केली.

भा. इ. सं. मं. वार्षिक इतिवृत्त, शके १८३५, स्वी. ग्रं. क्र. ७, पृ. ३७५.

(- ४९० -)

[मढारी मेहेतर]

श्री

मेवेसी विजापना व्याहावया कार (ण) जैसे जे प्रथमचे पाटशाही पासून चालत अले. विज्यापुरच्या पातशाचे वजीर शाहाजी राजे हे विज्यापुरात पातशाही सनीध होते आणि सिवाजी राजे हे रायगडास होते. तेव्हां दिल्ली दस्तनापुरच्या पातशहान देशमुखी सिवाजी महाराजाम देतो मणऊन आपले तरेन सवाई जेसिंग राजे व भिंगाजी राजे जैनगरवाले व दलैलखान या चिचगाम पातशहानी माहाराजाकडे रवाना केलें. तेव्हां तिघा उमराव सिवाजी राजे याजवामी येऊन दकीकत जाहीर केली की तुम्हावर मेहेरवान होऊन तुम्हास देशमुखी द्यावी जैसा निश्चये केल्या आणि आम्हास साहेबाकडे रवाना केलें. त्यास आपण अले पाहिजे. ते समई माहाराजांनी खुशाली मानून तिघा उमराव याजवगर दिलीस गेले. पातशाही भेट घेतली. पातशहानी माहाराजाचा बहुत सन्मान केल्या. तो काही दिवस विसरा पाडून .. करून माहाराजाम अटकेंत ठेविले. तेव्हा माहाराजाम संकट पडले. उपायें दिसेनासा जाला. चिंतागत जाले. ते समई हिंगोजी फरजद जवळ होता. त्यास महाराजांनी उपाये सांगितल्या की मिठाईच्या डाल्या तयार करणें म्हणून. माहाराजांनी आपले सेवकास सांगितले आणि दरोग्यास सांगितले की डाल्या करावयाचद्वल पातशहानी हुकूम घेणें. तेव्हां दरोगा पाळायो सनिध जाऊन हुकूम मागितल्या. त्यास पातशहान दरोग्यास विचारलें की सिवाजी राजे मिठाई कशाची वाटतात म्हणून विचारले. तेव्हा दरोगा म्हणून लागला की सिवाजी राजे म्हणतात की पूर्वीपासून आमचें व्रत चालत आले आहे. आज काही अटकेंत आहो म्हणून आपला नेम न करावा जैसा अर्थ नाही. साहेबी हुकूम दिल्या तर नेम चालऊ नाही तर न करूं. जैसे म्हणताच पातशहानी हुकूम दिल्या आणि डाल्याच्या मोईनी केल्या. पहिली डाली पाळायाम पाठविली. दुसरी डाली उदेपुरच्या राजास पाठविली. तिसरी डाली जयनगरच्या राजास पाठविली. जैसे नेमणुकाप्रमाणें त्यास राजे वगैरे उमराव व मुसदी यासी डाल्या महा महिने पावेतो पाठविल्या. मुदामत चालले. मागती चवकीदारास सांगितले की डाल्याचा झाडा कशास घेता.

म्हणून रावता मोडला. ते समई हिरोजी फरजंद बोल्यावला आणि दरोण्यास इतवार देऊन रावता पाडला. तेव्हा हिरोजीस महाराजांनी बोल्याविल आणि विचारले की ये समई संकट पडल आहे. तर माजे जिवाचे साथी कोण कोण आहेत. तेव्हा हिरोजी फरजंद 'बोल्याल' की साहेब जे समई आज्ञा करतील ते समई हिरोजी फरजंद व मदारी मेहेतर फरास हाजर होऊ. हुकूम करावा. यैस म्हणताच हिरोजी फरजंदस आपला अंगचा पोशाख दिल्ला. तेव्हा सर्व गोष्टींचा प्रकार महाराजांनी हिरोजीस निरुक्त सांगितला जे आमचे स्वरूप होत तेणे प्रमाण तुम्ही रूप पालटून आमचे पलंगावर निजण व मदारी मेहेतर यास सांगितले की हा मनसुभा ती सिवाथे फुट पडू न देण. यैस बोळत दोघांपासून महाराजांनी क्रिया घेतली. इमान जाले. इमान जहालियावर मिठाईच्या डाल्या काढल्या. काढल्यावर राज्यास डाली मधे घेसविल. सर्पोथे वर टाकिला. तमाम डाल्या निघाल्या. महाराज कासीस गेले. तेव्हा आपले देशास आले. आल्यावर माघमाघ पुकार जाली. तेव्हा पातशाहा दरोण्यास पुढे लागले की महाराज काथे करितात. तेव्हा मदारी मेहेता बोळिला की राज्याच्या जिवास समाधान वाटत नाही. यैस म्हणताच पातशाहानी थोर थोर उमराव महाराजाच्या समाचारस पाठविले. ते पलंगाजवळ आले. तो उद्यास हात ठेऊन निद्रा केली. तो उमरावानी हात पाहताच परीक्षा केली तो राजा नव्हे. तेव्हा पदर तोडावल्या काढल्या. तो हिरोजी निजला होता. त्यास पुढे लागले की राजा काथे जाला. तेव्हा हिरोजीस पाळाया जवळ गेल. तेव्हा पाळाया पुढे लागला की महाराज काथे जाले. तेव्हा हिरोजी म्हणून लागला की साहा माहिने जाले महाराज आपले देशास गेले. ते समई पातशा क्रोधायेमान होऊन बोळिले की हिरोजीनी गरदन मारा म्हणून इतराज जाले. हजरतानी स्वरूप सिंगलेट करावा. हा जीव महाराजावरून सतका केला अस. यैस म्हणताच पातशा मेहेतरान जाले आणि म्हणो लागले की इमानी चाकर हलाल आहेस. मेहेतरान जालो. काथे मागतोस ते भागण. तेव्हा हिरोजीन मागितले की मदारी मेहेतर व मजला यैस दोघास जीव माफ करून आज्ञा द्यावी. तेव्हा पातशाहानी सिंगपाव देऊन सर्वत्रास निरोप दिल्ला. तेव्हा समस्त निधोन रायेगडस आले. महाराजास मुजरे केले. ते समई महाराज मेहेतरान जाले. सिंगपाव देऊन हिरोजीस अवघे किल्याच्या इमारतीचा हवाला दिल्ला व मदारी मेहेतर यास पोशाख व सोन्याच्या कड्या सुधा इनाम दिल्ला. ते समई तळ्याची पूजा भरजरी वाटली चादर व मोहरा ५ पांच ब ताडपत्री पामोडी १ यैस कानू करून मेहेतरान होऊन बकसीस केल. श्रीमंत महाराज शाहाजी राजे व शिवाजी महाराज शिवाजी महाराजाचे लेकर संभाजी महाराज याजबरोबर मदारी मेहेतर याचा लेकर सादुला मेहेतर फरास हे (होते). संभाजी महाराज याच भाऊ मावव भाऊ राजारामसाहेब यांनी चंदीच व पनाल्याच राज्य केल. याजबरोबर सादुला मेहेतर याचा चुलत भाऊ सांगात गेला. आमदगवान मेहेतर फरास राजाराम महाराज याजबरोबर गेल. राजश्री संभाजी महाराजाबरोबर नोकरीस सादुला मेहेतर

आले. आणि मंगोजी महाराजास अवर्जित पातशाही करून देऊन ते समई सादल्या मेहेतार सांगात नोकरागीरी गेले होते. तेव्हा मंगोजी महाराजास देवाजाली. मागरी शाहू महाराज याज्ञवल्कर जमण मेहेतार महाराजांनी सेवा करीत होत. जमण मेहेतार हे हंगळीचे शारे व काशाचे मध्ये विरून पोट गरम होते आणि पातशाहीचे केंद्र मध्ये महाराजांनी नाकरी करीत होते. तेव्हां पुढे महाराज येऊन तळतावर बसले. ते समई महाराजांनी मेहेतार होऊन जमण मेहेतार यास तळताची पुजा व इनाम इकाम दिले. यामिवाय लवंगची... व वाटणी... व अंगार्या पोशाख ते समई असेल तो सेवक पर्यंत देत आले. त्या मागे आईसाहेब व रामराजे याणी राज्य केले. त्याजपासी महामदखान फारम होते. आजपर्यंत सुदामत नाकत आले. श्रुत होय हे विशापना.

भा. इ. सं. म. वै., व. ४, अं. १-४, पृ ३७-३९

(- ४९१ -)

[कोल्हापूर येथील पारमनवीस यांची हकीकत]

श्री

आमचे मूळपुरुष, नीलकंठराव येसजी हे खंडालेतर्फे देशकुलकर्णी मौजे चऊल नजीक अल्लीबाग येथे राहत होते. यांसी पारशी संस्कृत विद्वतां याचेंत येत होतें. यांसी श्रीमंत महाराज शिव लक्ष्मणी शककर्ते यांहीं आणून आपले जवळ पारमनवीसची नोकरी देऊन ठेविले. हे श्रीमंत महाराजांचावर स्वारी मोहिमीस जात असत. श्रीमंत महाराज आळींग कर्फे औरंगजेब दिल्लीचे पादशाह यांचे भेटीस दिल्लीस गेले. तेव्हां नीलकंठराव बराबर होते. पादशाहाची भेट झालेवर श्रीमहाराजांचा पादशाहांनी गैरमर्जी होऊन पादशाहांनी महाराजांस दिल्लींत प्रति वंधात महाराजांचे ज्येष्ठ चिरंजीव शंभू लक्ष्मण यांसहित ठेविले. तेव्हां नीलकंठराव यांणी, स्वारीबराबर आलेली फौज व सरदार मनकरी यांची कौजिनिशी रायगडास परत पाठवून आपण थोडी मनुष्ये बराबर घेऊन दिल्लींत राहून दिल्लीचे कानवालास अनुकूल करून घेऊन कांही दिवस गेल्यानंतर एके दिवशी महाराजांस चिरंजीवासहित दोन पेठ्यांत बसवून दिल्लीचे हद्दीबाहेर काढून आणून महाराजांचा व आपला वैप बदलून गोपाव्याचे मांग घेऊन मथुरेस जाऊन किता किता रायगडास आले. नंतर महाराजांनी आपल्यास पट्टाभिषेक करून घेणेंचा निश्चय करून रागाशास्त्री यांस काडीतून आणविले. शास्त्रीबाबा यांणी महाराज श्रवियकुलांतील अहेत, अशी आपली खातरी करून दावी म्हणजे अगदी शास्त्रयुक्त विधीने पट्टाभिषेक करू असे मांगितल्यावरून महाराजांनी नीलकंठराव यांसी उदेपूरस पाठवून उदेपूरचे राजकुटून महाराज हे उदेपूरचे राजघराण्यांतील अहेत अशी वंशावळ आणवून शास्त्रीबाबांस दिली. नंतर महाराजांनी आपल्यास पट्टाभिषेक करून घेतला. तेव्हां अष्टप्रधानांतील पंडित सुमंत यांचे मुतालीक हे पद नीलकंठराव यांसी देऊन

मुतालीक डवीरपंत हा दुसरा दिव्ह. पुढे श्रीमंत शिव छत्रपति यांचा काळ झाल्यावर नीलकंठराव हे श्रीमंत शिव छत्रपति यांचा पठा सोडून श्रीमंत राजाराम छत्रपति यांचा पठा घेऊन राज्यकारभाराला पुढे न येतां शंभू छत्रपति यांचे हुकुमाप्रमाणे वर्तणूक करून राहिले. नंतर शंभू छत्रपति यांशी व त्यांचे चिरंजीव शाहू छत्रपति यांशी औरंगजेब पादशहांनी घेऊन गेल्यावर सरदार कामगार यांचे मसलतीने राजाराम छत्रपति यांशी गार्दीवर घेऊन मुल्कांना बंदोबस्त करण्यास सरदारांस सांगून महाराजांस गोसावीयांचा वेप देऊन काही मेडळीनिशी महाराजांस चंदीस घेऊन गेले. त्याचवेळी नीलकंठराव गेले होते. चंदीने किल्ल्यांत महाराज होते. ही बातमी औरंगजेब पादशहास समजतांच पादशहांनी आपले सर लष्कर जुळकासगवान यांशी चंदीस लष्कर देऊन राजाराम महाराजांस धरणेस पाठविले. ते चंदीस येऊन किल्ल्यास वेढा घातून बसल्यानंतर महाराजांकडून नीलकंठराव जुळकासगवान यांजकडे वकीलीस येऊन त्यांचेवाचर स्नेहाचे शोचनें लघून त्यास अनुकूल करून घेऊन राजाराम छत्रपति यांशी चंदीचे किल्ल्यांतून बाहेर काढून घेऊन स्वदेशी येऊन साताप्यास राजवासी करून राहिले. पुढे राजाराम छत्रपति यांचा काळ झाल्यावर त्यांचे ज्येष्ठ चिरंजीव शिव छत्रपति गार्दीवर घेऊन. ते राज्य करीत असतां सन १७०७ इ.स.ची साली औरंगजेब पादशहा बांगल्यावर श्रीशाहू छत्रपति पादशहांचे अटकेंतून सुटून स्वराज्यावर आले. तेव्हां शिव छत्रपति आपल्या असल्यामुळे त्याची मानुशी श्रीमंत ताराचई साहेब यांणीं आपले पदार्चे अष्टप्रधान वगैरे कामगार मेडळीकडून आपले पदार्चे रद्दाचे म्हणोन शकत घेऊन शाहू छत्रपति साताप्यास येताच श्रीमंत ताराचई साहेब आपले चिरंजीव शिव छत्रपति व धाकटे सर्वांचे चिरंजीव शंभू छत्रपति यांशी घेऊन पन्हाळ्यास आल्या तेव्हां घरावर रामचंद्र नीलकंठ असल्या, कुष्णाजी परशुराम प्रांतनिशी, मेनापति घोसपडे वगैरे मेडळी आली. तेव्हा नीलकंठराव पन्हाळ्यास आले. पुढे काही दिवसांनी नीलकंठराव बांगल्यावर त्यांचे ज्येष्ठ चिरंजीव बाबाजी नीलकंठ यांशी मुतालीक डवीर हे पद व धाकटे गोविंदराव नीलकंठ यांशी पारसन-विसीची गोवरी श्री. बईसाहेब यांनी दिली. नंतर थोडे दिवसांनी बाबाजी नीलकंठ मयत झाल्यावर त्यांचे चिरंजीव रामचंद्र बाबाजी यांशी मुतालीक मुमंत हे पद दिव्हे. सन १७०९ इ. चे सुमारस शिव छत्रपति यांचा काळ झाल्यावर शंभू छत्रपति गार्दीवर घेऊन. त्याणी. कोल्हापूर पन्हाळीस स्वतंत्र राज्य स्थापन करवें, अशी मसलत चालवून आपल्यास नवाब निजाम उल्मुल्क यांणीं अनुकूल व्हावे म्हणोन त्यांजकडे वकीलीस रामचंद्र बाबाजीस पाठविले. रामचंद्र बाबाजींनी नवाबांकडे जाऊन महाराजांनी नवाबांचे भेटीस जावे असें ठरवून महाराजांची आणि नवाबांकडे भेट करीवली. आणि नवाब निजाम उल्मुल्क यांचे मार्फत दिल्लीचे बादशहाकडून शाहू छत्रपति यांशी राज्य दिले आहे त्यापैकी निम्मे राज्य शंभू छत्रपति यांशी द्यावे, अशी सनद आणविली. तेव्हां शाहू छत्रपति यांचा व शंभू छत्रपति यांचा तह होऊन

कोल्हापूर स्वतंत्र राज्य स्थापन झाले. या मोठ्या कामगारीबद्दल शंभू लछपती यांणीं रामचंद्र बाबाजींस हल्याळ परगणा ऐडीं हजार रुपये उत्पन्नाचा इनाम देऊन कर्नाटक प्रांताचा बंदोबस्त करण्यास पाठविले. या उत्पन्नाची सनद आहे तिची नक्कल निमा १ ची पोटी आहे.

रामचंद्र बाबाजी यांणीं हल्याळ परगण्यावर जाऊन फौज ठेवून कर्नाटक प्रांताचा बंदोबस्त करून बहुतेक जमींदार पाळेगार संस्थांनीं यांजकडून खंडण्या घेतल्या. रामचंद्र बाबाजी यांजकडे ठाणीं होती त्यांबद्दल बाळाजी बाजीराव पंत प्रधान यांजकडून त्यांस पत्र आल्याची नक्कल निमाचारची पोटी आहे.

रामचंद्र बाबाजी म्हैसूरचे नवाब हैदर अल्ली याजबरोबर सल्ला करून म्हैसूरप्रांतीही थोडा अम्मल केला होता. हल्याळ परगणा रामचंद्र बाबाजी यांचे चिंगीव बळवंतगंव रामचंद्र यांजकडे टिपूचा अम्मल होईपर्यंत चालत होता. पुढे टिपूने हल्याळ तालुका काढून घेतला.

गोविंदराव नीलकंठ यांणीं शंभू लछपती यांणीं रामचंद्र बाबाजींस तालुके दिलेहेवेलीं तीन गांव इनाम दिले. या तिन्ही गांवच्या मूळच्या सनदा गहाळ जाहल्यामळे पुढे श्रीमंत शिव लछपति यांणीं खंडेराव गोविंद यांणीं सनद दिली. तिची नक्कल निमा दोन व मालवण किल्ल्याचे कारखानिसीबद्दल सनद आहे. तिची नक्कल निमा ३ ची पोटी आहे. तीन गांवांपैकीं हल्लीं हरिवंडे व मालवणची कारखानिसी चालत नाही. मौजे खवगळे व दापोली हे दोन गांव चालतात. गोविंदराव नीलकंठ यांचे बंधाज आम्हां आहों. याप्रमाणे हकीगत आहे.

चां. का. प्रभूच्या इतिहासांचीं माथने व. १, अं. १२, जुलै १८८२, पृ. १-३.

(- ४९२ -)

श्रीरामलिंग प्रसन्न

हकीकत पा खटाऊ सन ११०० (१६९१ इ.) कारणे अचल साली पा मजकुरी ठाणे पादशाही हिलालखान फौजदार होते. रस्तुमखान सातखेखानी वेढा घालून बसले होते. त्यावरी गनीम संताजी घोरपडा व धनाजी जाधव निरा राजाराम भोसले यांनी स्वांगी करून लढाई जाली. खाने अजमाचे फौज कुल बुडविली. त्यावरी गनीम वाईस गेले. वाईचा किला पाडून टाकिले. किलेदार लटून सोडून दिले व जागाजागाची ठाणी होती ती घेतली व गनीम बंदनाखानी येऊन राहिले. हे येकौन बुधपांचेगाऊ त्यामध्ये महमद अमीन खान सर फौजदार होते. बुधीचे फौजदार खुदायेबद खान व सिदी हिलालखान पा खटाऊ होते. गनिमाची खबर येकौन ठाणी टाकौन निघोन गेले. ठाणी खाली देखोन गनीम सदरहु फौज घेऊन किले वर्धनगडाखाली नेरी मुकाम केले. पा मजकुरास फौज

पाठून कमवे मजकूर व विव्यायनी लटून तळाव्य केले. कितेक मन्नामर गेया
 धरून कोटवर घातले. कोट पाडीत होते. इतक्यामध्ये खबर आली की मच्छमान
 खान वॉर पादशाही फौज मसुरावरून अवधाम अले म्हणून येको(न) कोट पाडीत
 होते ते नेगम गेले. नेगहन फौज उठोन अवधाम पादशाही फौजवरी मुकाबलम
 गेले. पादशाही फौज पा मजकुराम अले. त्यावरी गर्नीमहि पा मा अले. का
 मागम वेढा घालून माडो लागले. जुजवी मुलुक जरा बाकी राहिले होते तेहि
 लटून गेले. चारा दिवस वेढा घातला होना. त्यामध्ये पादशाही फौजन कमवे
 माचे नौशकराचे धिये चंग २५॥ ३० व तरकारी २५॥ ३० यो ५०। ६० धिये चारी
 काढून गेले. गणमस्तखान पा मजकुराम अले. दाहा बाग गंजे खटावी होते.
 खटावीचे ठाणयात्री उमावारी करीत होते. ठाणे कोंणी कबूल करीना. मग नवाब
 गणमस्तखान पादशाही हुकुमावरून मसुर ताम (तर्फेस) गेले. ठाणे खाली पाडिले.
 देखोन गनिमाती कित्यातून लोक पाठून मालिया व घरे जालिली. पाठून किल्ल्यामी
 नेव्यो. येमे २०/२५ गोज लटिले व रयता मुजेगी व मोपलेकडे मोगलाई मुलुकान
 निघोन गेले. पा मजकूर कुल खराब पाडिले. त्यावरी खाने अजम मामुरखाखान पा
 माम अले. कमवे माराहून कोट पाडिले होते ते जागाजारा बाधिले. दाहापधरा गंज
 जाहले. त्यावरी नवाब बुदालकखान पा माम अले. अशाढ सुख दसमी सोमवार
 (१७ जून १६८९) रायाबाहेर राहिले. पा मा ठाणे नारो रावो पंचदजारी यास
 शिल्ले. पा माम कोट दिव्हा जवळी पास रयता होना. तियाते येऊन येऊन जुजवी
 कमवे व पा मारी बसाहती केली. त्याचे वारे माणिक जमाबंदी जाहली. जमा असे.
 बाकी देहाये बांचराव व लकर भायेवाली बेगीज साल .. गुदस्ता साल मजकुराम
 नुकसान वित्ता.

येन देहाये बैगन बांचराव

५४ मौजे दरजाये

१ मौजे जाब

८७॥ मौजे लोणी

६६८८ मौजे जवणगाऊ

० सुंदरपुर

१९॥ घारपुडी

१०॥ वेनकुल नाा

देसमुख सबब

जमा

२०६॥

लकर पायेमली जाहाली लस्कर

येऊन मुकाम कमवे मा राहिले जमीन

परगास राहिली व दाहीर मार्ग चालिले

माहा जे गोणी अली तां लस्करांत नेऊन

खांडले सधन नुकमान जाहिले.

१०३८॥ कसवे खटाऊ

४८८॥ मुजेरी

५५० सायेर

का

१०३८॥

जमा

१२४५ ८८

बाकी

७६९॥

फाल्गुण वद्ये त्रयोदशी मंगळवार (२५ फेब्रुवारी १६१७) ते दिवशी शाहाने मौजे नेगवरी येऊन गडाम चौकिया देऊन राहिले १५ २० पंधरा वीस गोज गडाग्याली बैसेले. मग गढ सोडोन खटावी मुकाम करून राहिले त्याच्या ( ) वगे वर बुढालीकखानाजी आले होते. ते खटावी मुकाम करून राहिले असले. शाहा जादा येकंदोनी वेला आला गेला. मार्गती अले . . . . .

भा. ह. सं. मं. त्रै., व. ८, अं. ३, पृ. १५६-१५७.

(- ४९३ -)

[शिवछत्रपतींची बखर]

श्रीमन्महाराज शत्रियकुलावंतस राजश्री छत्रपति स्वामी यांना मजकूर राज्य वगैरे मुद्दां येकंदर मार्गशरूप लिहिली की, सृष्टीचे क्रमापासून इस्तमाधील तारायत सुमित्र पावेतां, वंपावल भागवताचे नवम स्क्धी लागली आहे. त्याउपरी अलीकडे आजपावेतां कोण कोण जाहाले, व त्यांनां राज्ये कोठें कोठें केली, तो अनुक्रम अनेक ग्रंथांत पाहून येकंदर वंपवृक्ष लिहिली आहे त्यावरून कलेल. मार्गश यांचे राज्य. पृथ्वी कौशलदेश आयुद्याप्रांतीं होते नंतर चितोड येथें, त्यापूर्वी विभक्तपणें कलभुज व नेपाल व उडेपूर वगैरे जागजागा. येक येक पुरूप राजधानी करून राहिले. दक्षणाप्रांती देवराजजीमहाराज आले, आणि फौजमुद्दां राज्य आक्रमण करण्याला उद्योग करीतच होते. नंतर त्यांचे नांव शिमादे म्हणोन प्रसिध्द होतें. तें गहून भोसाजी महाराणा यांजपासून भोसावंत म्हणां लागले व पुढें भोसलें असे नांव जालें. तो मजकूर वंपवृक्षावरून कलेल. दक्षिणेत आल्यावर शाहाजी महाराज नगर व विजपूर येथें वजिगी करून होते. पुढें त्यांचे पुत्र शिवाजी महाराज जीव आवतार प्रगट होऊन हिंदुधर्म स्थापिला व राज्य आक्रमण केलें. त्यांमध्यांत नगर व दौलताबाद व विजापूर वगैरे बादशाह्या तीन कायम होत्या. परंतु महाराजांनीं तें मनांत न आणितां धर्म स्थापण्याचढल आपले बुद्धी व पराक्रम दाखवून राज्याची अभिवृद्धि दिवसेंदिवस चालविली. त्याकाळीं शाहाजहान बादशाहा दिल्लीस राज्य करित होता. त्याजला चार पुत्र होते. त्यांपैकीं मुगदबक्ष शाहाजादा दक्षण काबीज करावे म्हणोन तैथील फौजमुद्दां ग्वाना झाला. त्याणे दौलताबाद व नगर वगैरे बादशाहतींत आपली जख बसविली. त्याचे भयामुळें कित्येक संस्थानी त्यास शरण जाले. परंतु कैलासवासी शिवाजी महाराज याजपुढें उपाय चालेनासा जाहाला. त्याआधीं विजापूरकर यांनीं अबदुल्लाखान व शायस्ताखान वगैरे महाराजांसी युद्ध यावें म्हणोन ग्वाना केलें. परंतु महाराजांचे पुण्यप्रभावापुढें त्यांस जयच आला नाहीं. त्या समयांत शाहाजीमहाराज विजापुरी होते. त्याजवर कांहीं अपाय योजना म्हणून येथील वजीर व आमीरउमराव, मुगजगदेव वगैरेंनीं कुट्टें योजिलीं, तत्रापि शेवटास गेलीं नाहींत. पुढें याच कारणामुळें शिकंदर आदलशाहा यांचे कारकीर्दीस

खवासखान म्हणून धर्जित होता. त्याणीं शाहाजी महाराज यांस धरण्याचा व्रत केला. परंतु ही मसलत शिंदेदराचे आईचे मनास न येई कारण, खवासखानाचा व्रत आपण बादशाहात करावी असा होता. सद्य यामुळे खवासखानांने मुरादवख यांशी राजकारण केले की विजापुरची दौलत मी तुम्हास हस्तगत करून देतो, परंतु शाहाजी महाराजांचा वंदोवस्त आशां केला पाहिजे. त्याजवरून त्याणीं काहीं फौज कुमकेस पाठविली. हे वर्तमान शाहाजीमहाराज यांस कळवून शिंदेदराचे आईचे व त्यांचे बोलणें होऊन, याणीं बाहेर निघोन जाऊन खवासखानांचे पारिपत्य करवें, दौलत रक्षावी, असें ठरवून शाहाजीमहाराज निघोन गेले. ते काळां खवासखानाने दिल्लीवाल्यास हस्तगत करण्याविषय पत्रें लिहिली. महाराजांनींहि खवासखानांचे पारिपत्य करण्याचे राजकारणाचे लिहिले. खवासखानाचा व्रत शाहाजीमहाराजांचे निघणें जाल्यावेराज आपल्या हातीं राज्य येणार नाही म्हणोन होता. तो अनायामें मिद्ध जाहल्या. इतक्यांत दिल्लीवाल्याचे कामगारानीं शाहाजी महाराज यांस विश्वास दाखवून किल्ले वेढर येथें हस्तगत केले. आणि खवासखानाकडे पाठवावे असे व्रतांत होतें. तो शाहाजी महाराज यांनीं बादशाहाची राजवंदी खवासखानास नाही, आपल्याकडे मुक्क्यारी वगैरे राजकारणाचे कागदपत्र दाखविल्यावरून, दिल्लीवाल्याचे व याचे राजकारण बळावत चालले. हे खवासखान याणीं पाहून दिल्लीवाल्यासी बटवून गोष्ट सांगितली: परंतु शिवाजी महाराज यांचे चिन्तांत खवासखाचे सांगितल्यावरून दिल्लीवाल्यांनीं शाहाजीमहाराजांस अटक केली आहे असें आले. त्यास उभयतांचे निर्मूल करून मक्केस पाठवीन म्हणोन प्रतिज्ञा करून हर दोनाचा मुख्य लुटीत चालले व ठाणीं घालीत चालले. तेव्हां दिल्लीवाल्याचे राजे जेसिंग जयपुरवाले, आणखी सरदार मुकाबल्यावर येतील, परंतु उपाय न चाले. तेव्हा मनांत आणिले की दक्षिणेंत यापरता प्रतापी दुसरा कोणी नाही, यासी सल्ला केला पाहिजे म्हणोन शाहाजी महाराजांची बहुत मदारत राखिली आणि शिवाजी महाराजांसी स्नेह करावा म्हणोन बोलणीं लाविली. परंतु शाहाजी महाराज उत्तरच न करीत. सद्य राजे जेसिंग यास लिहून लढाई तहकूप करून सल्लेचे बोलणें लाविले. यांत राजे जेसिंग यांचे म्हणणें, 'आम्ही सर्व जसे त्यापाशीं आहो त्या अन्वयें, आपणहि असावे ते आपणाम आपली बाबु असे जाणतात वगैरे बोटून आपण एक पत्र यावे म्हणजे आपले मनांत असेल तसा वंदोवस्त करितो' म्हणोन पत्र लिहून घेऊन मुरादवख शाहाजाडे याजकडे पाठविले. तुमची आमची भेट व तह वगैरे होईल असा मजकूर होता. त्याचे उत्तर त्याजकडून आले. वरचेवर त्याणीं लिहिले ते फरमान पारशी.

[४९३-१]

(बादशाई फरमान दिल्लीहून कैलाशवासी शिवाजी महाराज व शाहू महाराज यांचें नांवें आले. त्याच्या नकली फारसी व तरजमा मराठी केला असे.)

फरमान मुगदबख यांचा शिवाजीमहाराज यांचे नांवें, आहे. त्याचें नांव शाहाजहान बादशाहा यांचे नांवचा कारण तक्तावर कायम होते म्हणोन.

दुसरा खाली
मोहोर शाहाजादे
मुगदबख यांची
होती तिची नकल

(दुसरा शाहाजहाने मुगदबख यांचे तीर्थरूप राज्यावर कायम होते म्हणोन, आधी त्याचे नांवचा लिहून नंतर आपण कामगिरीवर आले होते. सबब आपली लिहिली असे.)

मुनसी अबदुललतीफ याचें निशाण
मोहोर अबदुललतीफ याची

नंबर ३

कवरीट अवतीफ जुमायान. म्हणजे नानाप्रकारचे स्नेह व कृपेस योग्य. कैकुल इनायत वल इहमान, म्हणजे ईहमान व कृपेस पात्र. उमदतुल इममान. म्हणजे उपमेयोग्य, शिवाजी भोसले यांणी बादशाही कृपेचे इच्छित होऊन जाणवे कीं, तुम्ही खातरजमेचें पत्र आल्यानंतर हजर येतो म्हणोन स्नेहयुक्त अर्जी पाठविली, ती पाहिली. ऐसियास तुमचा इतवारी वकील अगोदर पाठाविणें. म्हणजे मजकूर समजून खातरजमेचे पत्र पंजामाहित पाठाविण्यांत येईल. तागिब ल. १० खलीलावल सन २२ जुलूस मुा सन १०५९ हिजरी. (१४ मार्च १६४९)

(हा तरजमा पत्रांतील हंगील काढून लिहिला आहे. अक्षरगटा लिहिलीयाम मजकूर वाढतो म्हणोन.)

येणेंप्रमाणें शाहाजाद्याचा फरमान आला; परंतु शिवाजीमहाराज यांणी शाहाजीमहाराजांचा मजकूर नाहीं म्हणोन उत्तर दिले नाहीं. सबब दुसरे पत्र आले त्याची नकल.

[- ४९३-२]

फरमान मुगदबख यांचा शिवाजी महाराज यांचें नांवें. दुसरा शाहाजहान बादशाहाचे नांवचा कायम सबब.

मोहोर शाहाजादे मुगदबख याची सन १०४९.

दुसरा मुगदबख याचा.

नंबर २ दुसरा

माना

इमारत बांधविलेत पनाह, म्हणजे उमगाई सरदारी योग्यतेचे, शाहमत बांधिलेत दस्तगाह. म्हणजे शूर पराक्रमी, नेक खादानेखास, म्हणजे उत्तम प्रकारचे दौलतीचे. खुलीस अर्कीपत मदान बायखलीस, म्हणजे निष्ठेने वाराणाराचे शिरोमणी, महवत ईनायत कामीक, म्हणजे महत कुपेचे पात्र शिवाजी भोमले यांना बादशाही कुपेस आपला सत्कार जाणून समजायें कीं, तुमचे वडीलांच्या गोष्टी मनांत न आणतां तुम्हां सर्वावर संतोष आहे. अशा समयांत तुम्ही हुजूर यांचे म्हणजे पांच हजार मनसब व पांच हजार स्वाग व बहुत इनाम तुम्हांस दिल्या जाईल व तुमचे भावांपैकी जे समयास येतात त्यांसहि नोकरी करतां येईल. यास्तव खातरजमने यांचे आणें हैं पत्र जे निशाण जाहाले आहे यास आपली बाहादारी जाणोन निश्चय ठेउन बादशाही कुपा पूर्ण समजावी. तेरेख छ. १५ सावान सन २३ जुलूस सुा सन १०५९ हिजरी. (१४ आगष्ट १६४९)

“ याअन्वये पत्र आले, ” तथापि शिवाजीमहाराज यांना उत्तर दिलें नाहीं. व दिवसेंदिवस खगवा करीत चालले. तेव्हां मुगदवख यांनां शाहजीमहाराज यास पत्र लिहून त्याजकडून शिवाजीमहाराजांची खातरजमा करावी म्हणोन फरमान लिहिला.

[- ४९३-३]

फरमान मुगदवख यांच्या शाहजीमहाराजांचे नाथे.

दुगरा शाहजहान बादशाहचे मोहर शाहजादे मुगदवख यांची नांवचा तत्कावर कायम होते सबब दुगरा शाहजादे मुगदवख यांच्या मुनसी आवदुल लतीफ यांचे निशाण मोहर आवदुल लतीफ यांची.

नंबर तिसरा ३

इमारत बांधविलेत पनाह म्हणजे उमगाई सरदारी योग्यतेचे शाहमत बांधिलेत दस्तगाह म्हणजे शूर पराक्रमी नेक खादानेखास म्हणजे उत्तम प्रकारचे दौलतीचे खरे खर खुलीस अर्कीपत मदान बाय खसाक म्हणजे निष्ठेने वाराणाराचे शिरोमणी महवत ईनायत कामीका म्हणजे महत कुपेचे पात्र शहजी भोमले यांना बादशाही कुपेचा आपला सत्कार जाणून समजायें कीं तुमचे पुत्र शिवाजी यांना अर्जदास्त हुजूर येण्याविशींची पाठविली ती पाऊन कुपेस कारणी जाहले. पेशजाच्या गोष्टी मनांत न आणतां तुमची मोकालिक करण्याविषयीं लिहिलें आहे. त्यास हल्ली आम्ही दिल्लीकडेस जात आहो. परंतु तुम्हांस खुपखबर देतो की तुम्ही सर्व प्रकारे खातरजमा देवावी जे आम्हीं हुजूर पावलीयावर तुमचे मजकुराविषई अर्ज करून घेदोवस्त करून देऊ. परंतु तुम्हीं आपला येक वकील इतबारी पाठवून यावा म्हणजे त्या समयांस फारमान कौल्याची पंज्याचें निशाहणांचें सुा पाठविण्यांत येईल. आण

तुमचे चिरंजीव मंगोजी धोंगे सरकार कुपेस पात्र होऊन पेशजी प्रमाणे मनसबा व नूतन सरफराज्या पावतील. इकडील स्नेह लक्षांत घ्यावे हे सर्व आपले मनोगत पूर्ण करून घेण्याचे कारण आहे. जपान नसें वारायें स्वतंत्रजमा देवाची आणि मुन्दा-करितां पोशाख पाठविल्या आहे हा धेऊन आपल्यावर पूर्ण लोभ आहे असे मनात आणावें. छ ५ महिने जिल्हेज मन २३ जुलूस हुमायुनईल्हक मुा मन १०५९ हिजरी. (३० दिसेंबर १६४९) राज खं. ८ क्र. ३)

येणंप्रमाणे मुरादवख्ताचे पत्र आहे. आणि त्यामधील शाहाजी यांची ग्वानगी केली. ते चंदावरकटस गेले, आणि शिवाजी महाराजांस ब्रह्म प्रकरणे लिहिल्यावरून त्यांचे मनांत आले की, आपण युक्तीने आपले काम साधवें, व येथील म्हणतात ती गोष्ट खरी आहे किंवा नाही हे पाहण्याबद्दल जुन्नर व अमदानगरचे देशमुखीविशीं ब्रादशाहाजायाम लिहिले. त्यांना त्यांचे उत्तर फर्मान पाठविल्या. त्याची नकळ फारशी व तरतुमा मराठी.

[- ४९३-४]

फर्मान मुरादवख्ता यांचा शिवाजी महाराजांचे नांव.

दुसरा शाहाजहान नक्तावर होता सध्व. मोहोर मुरादवख यांची.

दुसरा मुरादवख शाहाजादे यांचा.

नंबर ४

महाराष्ट्र आबतीक जुमाल्यमान म्हणजे नानाप्रकारचे स्नेह व कुपेस योग्य लायकुलइनायत वलईहमान म्हणजे इहमान व कुपेस पात्र उमदतुल्हमसाल म्हणजे उत्तम उपमेयोग्य शिवाजी भोसले यांणी ब्रादशाई कुपेचे इलित होऊन जणावें की, तुमचें पत्र राघोपंत याजधोंवर पावले, आणि ब्रादशाही कुपेस कारण जाहले. जुन्नर व अमदानगर येथील देशमुखी विपई लिहिले, त्यास आम्ही हुन्नर गेल्यानेतर हा मजकूर धडोन घेईल. त्यावर जमा देवाची. परंतु आपणाकडील थक वकील पाठवून यावा, म्हणजे मजकूर समजून घेऊन अमलांतील वकिलातें जो मजकूर विचारून त्याचें उत्तर यावें म्हणजे काम होण्यास तिंग लगणार नाही, जणांन उद्योग करवा. आणि इकडील लोभ पूर्ण जाणावा. तेंगव्य छ ५ जिल्हेज मन २३ जुलूस मुा मन १०५९ हिजरी इल्हम. (३० नवंबर १६४९). (राज. खं. ८ क्र. ४).

यापुढें मुरादवख तत्कालीन गेले. व दक्षिणेस औरंगजेब मुख्यत्वा झाले. त्यासहि शिवाजी महाराजांनी आपला मुख्य संरक्षण व्हावा, सध्व आम्ही येतल्या मुख्य आम्हाकडे देवावा. आम्ही तुमची मदत करूं, आहे तो म्हणोन लिहिल्यावरून उत्तर आलें तें.

[-४९३-५]

फार्मन औरंगजेब बादशहा याचा शिवाजी महाराज यांचे नांव. तुमरा प्रांताजवन तक्रावर कायम होता सवय. मोटर औरंगजेबाची. तुमरा औरंगजेब याचा वप तक्रावर कायम होता. सवय आर्की त्याचा लिहून मग आपल्या लिहिला.

नंबर ५.

मुन्हासमुलंडप बादवल अयान म्हणजे सर्व उमराव लोकांत श्रेष्ठ नुवादमुल आममल वल आलगाज म्हणजे आपले वंगवरीने मंडळाहून थोर कावाल्ल मरहमेत वलडहमान म्हणजे नानाप्रकारचे कुपेस पात्र शिवाजी बादशाही कुपेने कृतकृत्यता पावून जाणोत की तुमची अर्जदास्त इकडील पेड्याचे निशाणाची पांचल्यानंतरची पाहिरी. दरवेक गोष्टी विपरीत जे मांगणे ते तुम्हाकडील वकील सोनाजी याजपारीं मांगितले होते. त्यानें तुम्हांपाशी वोटन खतगजमा केलाच असेल. मांगत की जे सुट्टीव विजयपुरकराकडील तुमचे हातीं होता तो पेनजी प्रमाणे येऊन तुमचे मनाजोगता अन्वये वंदर दमोळ व त्याजव्यालीस मुल्लव तुम्हास दिला. अशीवास इकडील डीलतीची किरायत मदत जी करणे असेल त्याचा समय हाच आहे जाणोन करण्यांत आणावे आणि हुजूर भेटीस यावे. या खेरीज जे, मतलब तुमचे वकीलाम परत जाण्याची जलदी होती सवय नींगप दिल्ला आहे. त्याची जवानी इकडील लक्ष दिवसे-दिवस तुमचा एतकप करण्याचे वंगे सर्व ध्याना येईल. याकरितां इकडून दोस्तीचे ल्हानमोटे कामाकाजाजी उमरा आपले मर्जीताचे कारण समजोन. करीत जावी व वांगवार इकडील कुपेचे इलित असावे. मांगती ईश्वरी कृपा व आमचे दैवशास्त्र व फौजचे शूर याचे बलाने वाइट इच्छणार दैवहत होऊन दिवसेदिवस इकडे जय येत चालला तो असा की किले वेदर हा मोठा मजबूत आजपावेतो त्याला बोणीच सर केले नवते व कोणाचे मनांत कल्पना देखील सर करण्याची येत नवती जो एकंदर दक्षण व कनाटक देशाचा दरवाजा तो एक दिवशी हस्तगत जाहाल्य. इतराची वपौवर्षही दाद न लागाती. हे सर्व कृत्य इकडील प्रताप व शूराने शौर्यामुळे जाहले. तुम्हीहि ये विपरीता संतोषाचे वर्तमानावर कल ठेवित जाया आणि आमचा लाभ पूर्ण आहे असे मानीत जाण. ल. १८ माहे रजब सन ३१ जुलम सन १०६७ हिजरी. (२३ एप्रिल १६५७) (राज खंड ८, क. ५)

सदगद्द पत्रांत आमचे मतलब असतील ते घेऊन येतील म्हणोन लिहिले आहे. त्यावरून शिवाजी महाराज यांनीं मागती एक पत्र पाठविले की, विजा-पुरकराचे इलाख्यांतील आमचा मुल्लव व किल्ले आहेत ते आम्ही अथवा तुम्ही बोणीहि घेतले तर आम्हांकडे असावे. याप्रमाणे तुम्ही आमची खातरी करित असल्यास तुमचे कुमकेस पांचशे स्वार निवडक देतो आणि तुमचे मुलकात पुन्हा वंड वंगे न होईल असा बंदोबस्त ठेवितो. असे लिहिल्यावरून औरंगजेब यांनीं उत्तराचा फार्मना पाठविला. त्याची नकळ पारशी व तरजमा मराठी.

[४९३ - ६]

फर्माना औरंगजेब याचा शिवाजी महाराज याचें नांवें.
तुमगा शाहाज्यान पादशाहा मोहोर औरंगजेब याची
तक्तावर होते सबब त्याच्या नांवचा

तुमगा औरंगजेब शाहाजाद होते सबब आधीं आपाचा लिहून मग आपला
लिहिला आहे.

नंबर ६

मुकसतुल अमसाल बल अमराज (म्हणजे आपले बरोबरीचे मंडळीत थोर)
उमदतुल इपवाह बल अयान (सर्व उमराव लोकांत श्रेष्ठ) लायकुल ईलतीफान बल
इहसान (म्हणजे महत् कृपेस पात्र) भूतीयुल इस्लाम (म्हणजे मुसलमानी धर्म
रक्षक) शिवाजी भोसले ब्रह्मशाहीकृपेस आपला सन्कार मनांत आणोन
समजोत कीं, तुमची अर्जदस्त कृष्णाजी भास्कर पंडित याचे पत्रासुग.
खुनाथपंत वकिला बरोबर पाहून मजकूर घ्यानास आला. यद्यपी तुमच्या पेशजीच्या
गोष्टी विमरण्याजोग्या नाहींत. तथापि तुम्ही आपल्या कृत्याचा पश्चाताप केल्या
आणि हा दरबार उपेक्षाचा नाहीं जाणोन तुमचें लक्ष निभ्रांत इकडे आहे असे
समजोन तुमचे पूर्वकृत्य मनास आणित नाहीं. ये विपर्याचा संतोष मानून इकडील
दौलतीविशीं कोशीस करीत जावी. आपले वतनी महाल किल्ले व कोकण देशासुग
नगरवाले निजामा खेरीज जे विजापुरकर आदिलखानाचे इत्याख्यांत जे अर्द्ध ते
याजकडील मुख्य हस्तगत जाल्यानंतर दरोबस्त घ्यावी. वचन असावे. म्हणजे
सोनोपंत यास हुजूर पाठवितो आणि त्याबरोबर हें बोलणें कथुल झाले म्हणोन
फरमान आल्यास त्यांतील मजकूर पाहून पांचशें स्वार निवडक व एक सरदार
इकडील फौजेबरोबर पाठवितो. इकडील लक्षांत वागून सरकारी मुल्लाची सहद
रक्षण करूं. कामदाराशीं शरीक होतो कीं ज्या योगे बंड वगैरे बघेवेडे न होईत म्हणोन
लिहिले. त्यास तुम्ही लिहिल्याअन्वये वरून हा फर्माना पावतांच आपले मजकुराची
अर्जी लिहून सोनोपंतसामगमें पाठवून देणें. म्हणजे त्याप्रमाणें केलें जाईल. हे जाणोन
लक्षांत वागून आमचे लोभाची पूर्णता समजावी. छ १ जाफर सन १०६८ हिजरी.
(२४ फेब्रुवारी १६५८)

ताजाकलम माहाराज जशवंतशिंग व कासमखान हे उभयता इकडील फौज
आलीशी समजोन ऊज्जेनेहून साहा कास पुढें लढाईचे इराद्यानें आल होते. परंतु
ईश्वरकृपेनें इकडील शूर असे लढले कीं सहा सात हजार स्वार त्यांजकडील कामास
येऊन शेवटीं पळूं लागले. त्याजकडील खजीना व तोफखाना व हत्ती वगैरे बहुत
कारखाने लुटले गेले. ईश्वरें अशा तऱ्हेनें आमची फत्ती करविली, यापुढें आणखीहि
नानाप्रकारचे जय जे सर्वास संतोषदायक व शत्रूस पादाक्रांती देणार असे सन्वरच
होतील. तुम्हीहि ये विपर्याचा संतोष मानून इकडील लक्षांत वागून कल्याणाचे

उमेदवार असावे. तारीख व मन मजकूर. (राज. खंड ८, क ६)

या अन्वये पत्र लिहिले व त्याच साली औरंगजेब शाहाजादे होते ते बादशाहा झाले आणि शिवाजी महाराजांनी स्नेह राहावा म्हणोन बात्यात्कारें लोभ दाखवून पत्र लिहिले होते. त्याच उत्तर पेशजी विजापुरकराचा मुलुख साध्य करून घ्यावयाचा करार होता. त्याप्रमाणें अमल्यांत आणावें. आम्ही बादशाहा जाहालो वगैरे मजकुराचा फर्मान व पोषाख पाठविला. त्या फर्मानाची नकल पागशी व अर्थाचा तरजमा मराठी प्रवर्तने भाषेने लिहिला आहे.

[४९३ - ७]

फर्मान औरंगजेब बादशाहाचा शिवाजी महाराज यांचे नांवें.

दुसरा औरंगजेब याचा आपण
बादशाहा जाले सवच

मोहोर औरंगजेब याची अकरा पिढी
बादशाहा जाहले त्या नांवामुद्दां

नंबर ७.

अलीफ

जुवाकूल अमसाल वल अकरान (म्हणजे आपले बगेबरीचे राज्यांत श्रेष्ठ) खुलामतुल आपयाद बलयान (म्हणजे सर्व उमरावात थोर) काबीलुल मरहमत वल अहसान (म्हणजे महतर कृपेचे पात्र) मुतीयुल इसलाम (म्हणजे मुसलमानी धर्मरक्षक) शिवाजी याणी बादशाह कृपेचे उमेदवार होऊन जाणावें की ईश्वरें धर्मवृद्धि व न्याय यथास्थित जुलूम पृथ्वीतून नष्ट होण्याचढल आम्हांस जय होऊन जे शत्रुधर्म व दौलती विषयीं होते त्यास पादाक्रांत करून छ. २४ रमजान रोज रविवार (२८ जून १६५७) या दिवसी सिव्हासनाधीश्वर केले. त्या प्रभूचा बहुत उपकार मानितो. तुमची अर्जदास्त अशा संतोष समयांत पाऊन मजकूर ध्यानास आला. अशीयास तुम्हीहि इकडील लक्षांत वागतांच आहा. त्या अन्वये वागून खरेखादी करित जावी. हल्ली दक्षणेकडील मुष्याचे कामावर उमदतुल मुलक अमीरुल उमरा याची योजना करून तेथील सर्व कामाचा बंदोबस्त त्याजकडे सांगितला आहे. तरी तुम्हीहि त्याचे गंलेत वागून वागंवार कौशीस करून जसें पुर्वीचें बोलणें त्याप्रमाणें अमल्यांत आणावें. या कास्य ईश्वरकृपेनें जे जे मनोरथ होते ते मुलुकदौलती विषयीचे सिध्द होऊन कोणतीहि इच्छा राहिली नाही. जे शत्रू इकडील आपकपाची वासना धरीत होते ते आपले केलेले कर्माचे शासन पाऊन शेवटीं मुलाबाळांमुद्दां वेहेकरचे हद्दीत हस्तगत जाले. ते लवकरच शिवाहि पावतील. तुम्ही इकडील लोभ आपणावर पूर्ण आहे असे जाणोन लक्षांत वागोन कृपेचें इच्छित असावें. तुम्हांकरितां येथून पोषाख पाठविला आहे. हा घ्यावा. छ ४ माहे जिल्काद सन ३१ जुलूस मुा सन १०६९ हिजरी. (५ ऑगस्ट १६५७) (१४ जुलै १६५९ राज. खंड ८ क. ७).

येणंप्रमाणें फर्मान पाठविला आणि दक्षिणेंस मुभा खाना केला ते काळां विजापुराची दौलत कायम होती. त्याणीं शिवाजी महाराजांचें व औरंगजेब यांचें सख्य जाले आहे, हें पाहून व त्याचे राज्यांतहि कांहीं सरदार फितेले होते जाणोन त्याणीं मुन्याशी सख्य करून शिवाजी महाराज याजवर चाल करवा असे ठरविले. हे शिवाजी महाराजांस कलतांच त्याणीं विजापुरकरांचें मुख्यतां व दिल्लीत ठाणीं घालण्यास प्रारंभ केला आणि दिल्लीवाल्याकडेस जो मुख्य निजामशाहीत आला होता तोहि लहून ठाणीं घाले लागले. हें वर्तमान औरंगजेब याम वळून राजे जैसिंग व आणखी कितीयक दुसरे सरदार फौज घेऊन शिवाजी महाराज याजवर खाना केले. परंतु हे कांही केव्यानें न आटपत. वरचेवर त्यांच्या रमत मांस लागले आणि छापे घाले लागले. यामुळें राजे जैसिंग फार जेरीस घेऊन त्याणीं औरंगजेबाम लिहिले कीं. शिवाजीचा प्रताप व कजादी भारी आहे. तीस गाळीस कोश पावेतो दौड करून रमद मारितो आणि हत्येक वाटेनें वर्गीन त्यास असा अकल्पित घेऊन आपे धालितो. या प्रातीं इतका फौजवंद व जुगतीचा माणुस दुसरा नाही. ऐसियाम कोणतेहि प्रकारे यास सत्यात घेतल्यावाचून पणिपत लागणार नाही. याजवरून बादशहाचे उत्तर आलें कीं, तुम्ही त्यासी सत्ता करवा आणि सांगतील तसा तह ठरवावा. सवत्र राजे जैसिंग याणीं वकील पाठविला. शिवाजीमहाराजांचें मनांत असें आलें कीं, दोन शत्रु दोनीकडे असल्यास आपले कार्य सिद्धीस जाणार नाही. याजवरितां जैसिंगाचे बोलणे आलेच आहे त्यासी संख्य करून विजापुरकरांचा मुख्य हातीं आवल्यानंतर मग पहाण्यास येईल. म्हणोन जे किल्ले विजापुरकरांचे घेतले होते त्यापैकी, कांहीं राज्ये जैसिंगास दाखवाचें ठरवून कोंकणप्रांत व चांगे किल्ले आपलेकडे आहेत तेथें याणीं उपद्रव करूं नये व विजापूर घेतल्यावर पांच लक्ष होनांचा मुख्य याचा असे ठरवून दिल्लीस पत्र लिहिले. त्याचें उत्तर आलें. तो फर्मान :

[४९३-८]

फर्मान औरंगजेब याचा शिवाजीमहाराजांचे नांवें

मोहोर औरंगजेबाची अकरा पंजा औरंगजेब याचे हातने पत्र अहं पुरुषांचे नांवासा.

सबब

दुसरा औरंगजेब याचा

मोहोर जाफरखान याची

नंबर ८.

जुवादुल अमसालवल अकरान (म्हणजे आपले बरोबरीचे राजांत श्रेष्ठ) उमदतुल अपवाद वल अयान (म्हणजे सर्व उमरावांत थोर) काचीलुल मरहमत वल अहमान (म्हणजे महत् कृपेस पात्र) मुत्तीयुल इसलाम (म्हणजे मुसलमानी धर्म रक्षक) शिवाजी याणीं बादशाही कृपेचे उमेदवार होऊन जाणावे कीं, सांप्रत तुमचे बहून नगमाईचे पत्र राजे

जैसिंग याची भेट आपले केलेले कृत्य माफ व्हावे म्हणोन घेतल्याचे पाऊन मजकूर त्यानाम आला. यापूर्वी तुमचे मनांतील हाशील सरकार कामदारांनी समजाविले होते की, तुम्ही आपल्या कृत्याचा पश्चाताप करून या दौलतीचे आश्रयास येऊन वीस किले आणणाकडील इकडील कामगारांचे स्वाधीन करून बाग किले व त्या-त्याला मुख्य एक लक्ष होनांचा निजामशाहीचे किले व मुख्यपौवा, त्याजप्रकारे आणखी चार लक्ष होनांचा मुख्य तळकांकणांतील विजापुरकराचे इलाख्याचा जो हल्ली तुम्हांकडे चालत आहे व पांच लक्ष होनांचा मुख्य वालीघाट पावेतो विजापुरकराचे इलाख्यांतील येणे प्रमाणे येकंदराचा फर्मान बादशाही मागता व चाळीस लाख होन दर साल तीन लाखप्रो पेशकशीबद्दल देऊं म्हणतात. येसीयास तुमच्या गोष्टी ज्या तुम्ही दूर अंदेशा न पाहातां केल्या त्या माफी जाग्या नाहीत. तथापि राजे जैसिंग याणी लिहिल्यावरून तें सर्व माफ करून तुमचे मनोदयाप्रो बारा लिले ज्याचा तपशील ग्वाली लिहिला आहे ते व त्याजबालचा मुख्य देऊन आणखी हुकुम केला आहे की, जो मुख्य नऊ लक्षांचा होनाचा पौ चार लक्ष होनांचा तळकांकण पौ विजापुरकराचे इलाख्यांनी हल्ली तुम्हांकडे चालत आहे तो बंदोबस्तामुळे इकडील सरकारांत आला सचच व वालीघाटी पांच लक्षाचा विजापुर आमचे हाती येईल त्या-बार्थी तुम्ही त्याचेकडून घेतल्यास या अन्वये तुम्ही चांगले फौजसुां राजे जैसिंग याणी मिळोन बादशाही कामांत त्याचे मर्जीप्रमाणे कोशीस केल्यास विजापूर फत्ते झाल्यानंतर तुम्ही पेशकशीचे ऐवजाचा भग्ना केल्यास तुम्हांकडे बहाल ठेवून हल्ली तुमचे चिर्गज्यास पांच हजार मनसबा व पांच हजार स्वार की येका येकाची दोन दोन तीन तीन थोडी असावी याप्रमाणे देऊन तुम्हाकरितां पोषाख पाठवून हा फर्मान आपले पंज्याचे चिह्नामुद्रां पाठविला आहे. तरी तुम्ही इकडील लक्षांत बागोन बादशाही काम लहान मोठे मुद्रां करून हे सर्व आपले उर्जिताची गोष्ट आहे असे समजत जावे. त ५ रबियावल रून ८ जुलय (५ सप्टेंबर १६६५) मुताबी मन. १०७६ हिजरी.

किल्ल्याचा तपशील राजे जयसिंग याचे लिहिल्याप्रमाणे

१ राजगड	१ दुर्गगड	१ घोसाळा	१ भोगप
१ रायरे	१ तोरणा	१ माहारगड	१ आलवारी
१ कुवारी	१ फाल	१ तलेगड	१ उधेदुर्ग

(राज. खंड ८, क. १४)

येणप्रमाणे तहाचा फर्मान पाठविला. त्याजवरून शिवाजी महाराज याणी आपले कर्ण्यास दिल्लीवाल्याची फौज आडवी येणार नाही असे समजून थायवडा व फलटण बागे किले घेऊन त्या मुख्यतां आपली ठाणी घाटून विजापुरकराची फौज त्या प्रांती शिकवून करून राजे जैसिंग यास कळविले. त्याणी दिल्लीस हा मजकूर लिहून पाठविल्यावरून औरंगजेब बहुत संतोष पावून पोषाख व जडावाची कटार पाठवून शाबासकीचा फर्मान लिहिला. त्याची नक्कल फारशी व तगजमा मराठी.

[४९३-९]

फर्मान औरंगजेब याचा शिवाजी महाराज याचें नावें

मोहोर औरंगजेब बादशाहा याची

दुगरा औरंगजेब याचा

मोहोर नाफरखान याची

नंबर ९-

जुबदतुल अमसान वल अरान (म्हणजे आपले बरोबरीचि राजांत श्रेष्ठ) उमदतुल आपवाह वल अयाम (म्हणजे सर्व उमरावांत थोर) काबिलुल मरहमत वल अहसान (म्हणजे मुसलमान धर्म रक्षक) शिवाजी याणीं बादशाही कृपेस आपला सत्कार जाणोन समजावे कीं तुम्ही फौजेसुद्धां बादशाही लष्करांत आहा आणि नाथवडा पलटण हे किल्ले विजापुरकराकडील होते ते घेऊन याची फौज तलकांकण प्रांती होती तेथे तेंवी पोचली. म्हणोन राजे जैसिंग याणीं लिहल्यावरून तुमचे शाबासकीस कारण जाहले. सद्य तुम्हांकरितां उत्तम पोषाख व जडावाची कटार पाठविली आहे. या लोभाचा संतोष मानून इतःपर या स्वारीत जितकी कांशिम कराल तितकी पहिलेपेक्षां अधिक लोभास कारण होईल. छ ७ जावल मन ८ जुलस (७ सप्टेंबर १६६५) माा मन १०७६ हिजरी. (राज खंड ८, क. १५).

या अन्वये पत्र आल्यानंतर शिवाजी महाराज याणीं विजापुरवाल्याचा मुलख घेण्याची फार कांशिम करून किल्ले कोट घेत चालले. तेव्हां राजे जैसिंग याणीं बोलणें लाविलें कीं, तुम्ही औरंगजेबाकडे चलावे. म्हणजे तुम्हांस सरफराज करून या मोहिमेवर घेऊन येतो. शिवाजी महाराजाने त्याचा बंदोबस्त पाहणें जरूर होता. सद्य कूच दिल्लीकडे जाण्याबद्दल केलें व औरंगजेबाने पत्र लिहिलें व त्याणीं उत्तर पाठविलें. तो फर्मान पारशी व तरजमा मराठी.

[४९३-१०]

फर्मान औरंगजेबाचा शिवाजी महाराजांचे नावे

मोहोर औरंगजेबाची

दुगरा औरंगजेबाचा

नंबर १०

जुबलतुल अमसान वल अमराज (म्हणजे आपले बरोबरीचि राज्यांत श्रेष्ठ) उमदतुल आहाहाद वल आयाम (म्हणजे सर्व उमरावांत थोर) काबिलुल मरहमत वल अहसान (म्हणजे महत् कृपेस पात्र) मूर्तीयुल इसलाम (म्हणजे मुसलमानी धर्म रक्षक) शिवाजी याणीं बादशाही कृपेचे उमेदवार होऊन जाणावें कीं तुमचे पत्र मिरजा राजे जैसिंग याणीं ठरविल्या प्रमाणें इकडील प्रांती खाना झाले म्हणून पाठविलें तें पाहून बहोत संतोष जाहला. ऐशियास इकडील लोभ तुम्हांवर पूर्ण आहे जाणोन अवकाश न करितां खातरजमानें मजल दरमजल नियोन यावे म्हणजे भेटीअंती बहुत सत्कार

पाऊन माथारें जाण्याविषयीचा निर्णय दिव्हा जाईल. सांप्रत तुम्हांकरितां पोशाम्य पाठविल्या आहे तो घ्यावा. तेरीम्व १० दाहा सवाल सन ९ जुलूस (२७ एप्रिल १६६४) मुा सन १०७४ हिजरी. (राज खंड, ८ क्र. ९६).

याप्रमाणें स्वातंत्र्यमेरेचे पत्र आल्यावरून शिवाजी महाराज दिल्लीस जाऊन पावले. बादशहाानी बहुत सत्कार व मेजवाऱ्या वगैरे करण्याचा वंत करून भेटीस बोलाविले. तें काळी, महाराजांनी मुजरा वगैरे केल्या नाहीं. तेंव्हां हे दक्षणेचे राजे यांस कायदा माहित नसेल जाणोन उगीच राहिले. पुढें चाकर म्हणवावे, वजीरीचे काम करावे. येथें राहावे असें बोलणें बोलें लागले; तें महाराजांनी कबुल केलें नाहीं. कारण आपण जाल्या महाराज असोन दुसऱ्यांचें काय म्हणवावे? त्यांत हा यवन. आपणाम धर्मस्थापना करावयाची. जाणोन वरघडीचें बोलणें बोलें लागले कीं, दाक्षिणेंत गेल्यानंतर बादशहाचे मनोगताप्रो वार्ग. परंतु हे बादशहाचे मनांत न आले व लोकांनीहि कळविले कीं ते आपणामच थोर मानतात व मुजरा वगैरे करित नाहींत. यास्तव दाव द्यावा. त्याजवरून बादशहाानी बंदोबस्त चौकी पहारे वगैरे केला. ते काळी शिवाजी महाराज याणी आपली फौज पागा आर्धा रवाना करून नंतर कामदारहि काढून त्याउपरी आपणहि युक्तीनें निघाले. ते तीर्थयात्रा करीत राजगडास दाखल जाले. नंतर जे किल्ले व मुल्क आंगजेवाकडे दिव्हा होता, तो सारा जवामर्दीनें परत घेऊन त्याचा प्रांत लुटें लागले. हे आंगजेवास कळून दिल्लीहून बादशहाजाडे महमद मोअजम याची रवानगी केली आणि सांगितलें कीं, शिवाजी राजे यांसां दगलहनें सल्ला करून चालावे. कारण तो पुरुष बहुत शहाणा व जवामर्दी आहे. त्याशीं सल्ला केल्यास उत्तम. नाहां तरी गारद करील. त्याजवरून त्याणी राजकारण पा. शिवाजी महाराज यांजकडीलहि किल्ले कोट तयार व्हावयाचे होते. सद्य तहनाश्याच्या यादी दिव्या की, अमुक मुल्क आम्हाकडे असावेत. सर्व दिल्लीहून शाहाज्यायांनी लिहून आणविले. परंतु लोभ दाखविण्याबद्दल राजे जाजती किताबाचा फर्मान आणविल्या तो त्याजकडे पाठवून दिव्हा आणि वकीलांचे विद्यमानें बहुत प्रकारचीं बोलणीं लोभ व ममतेची, आणि पेशजी दिल्ली मुकामी तीर्थरूपानी निर्णयचार लहान माणसांचे सांगण्यावरून दिव्हा नाहीं, तें मनांत येऊं नये म्हणोन बहुत सफाईची बोलणीं वरचेवर इकडे चालून यांचे साह्यावेरीज इकडील राजकारण शेवटास जाणार नाहींत. वगैरे अदेशा मनांत आणून फारच सख्य मांडलें. तो मजकूर बखरेत दस्त बाग म्हणोन, विजापुर प्रकरणीं तवारीख आहे त्यांत व आणर्वा दुसरे ग्रंथात सविस्तर लिहिल्या आहे. सारांश हे अवतारी पुरुष यांजवर कोणाचैहि तेज पडलें नाहीं. श्रीदेवींचा माझात्कार होता. जे वेळेस संकट पडेल, तेसमयीं प्रत्यक्ष येऊन त्याची तजवीज सांगावी. द्रव्य नसल्यास दाखवून द्यावें. असे बहुत प्रकार अवतार चरित्रासारखी सविस्तर आलाहिदा आहेत. महाराजांनी कित्येक किल्ले व कोट बांधले आणि तेथे बंदोबस्त अशा कायद्याचे राखले कीं त्यांत शत्रूचा रिघाव होऊ नये आणि

श्रीदेवीचे वरप्रदान सत्तावीस पिढ्या राज्य चालेल असें होतें, तें सिद्धीस गेले पाहिजे सबब.

[४९३-११]

कोणतेहि शत्रूचा पराक्रम होऊन सत्त्या कैद्या नाहीं आणि कोणाचेच नेत्र पडले नाहीं. याज्यरून औरंगजेबाचे पुत्र याणीं सव्य करावयाचे मनांत आणोन राजे म्हणोन किताबाचा औरंगजेबाचा फर्मान आणोन दिव्हाल्याची नक्कल पाठवि व तरजमा मराठी,

फर्मान शाहाजादे मोहजम याचा शिवाजी महाराज यांचे नांवें
दुसरा औरंगजेब याचा राज्यावर कायम होतें सबब
महंमद मोहजम वीन अलमगीर औरंगजेब बादशाहा यांची मोहोर
दुसरा मौ मोहजम शाहाजादे याचा

नंबर ११.

जुवळतुळ अमसान बल अमगन म्हणजे (आपले बगोबरीचे राजांत श्रेष्ठ) माफ त्यासन आप आप हादबल आयान (सर्व उमरमयांत भोर) कैकुल इत्यादिफात वल इमतीमल (म्हणजे स्नेह व विद्याभ्यास योग्य) समवर इमायत जुमायान (म्हणजे महत् कृपेस पात्र) मोरीद आप फाम येकाराल (म्हणजे पूर्व लोभांत घेतलेल) महबतान फतून दात ये पायान (म्हणजे लोभ करण्यास पूर्ण पात्र), राजे शिवाजी याणीं बादशाही कृपेचे उमेदवार होऊन जाणावे. आमच्या बहुत लोभ तुम्हावर आहे. याजकार्यांत तुमचा सर्व मजकूर हुजूर लिहिल्यावरून तुम्हांस राजेपणाचा किताब दिल्या असे. या गोष्टीस सत्कार मानून पेशर्जापेक्षा अधिक काम करून दाखवावे. म्हणजे सर्व भलायख पूर्ण होतील. तुमजे कार्याविषयीं चिनेंती लिहिली आहे. तोहि संदीपस्त यथास्थित घडोन येईल. खातरजमा ठेवावी. आणि बादशाही लोभ आपणावर आहे असे समजावे. ल० ५ माहे सवान सन ११ जुलूम (१९ दिसेंबर १६६९) सन १०७९ हिजरी. (राज. खंड ८, फ. १७).

याप्रमाणें पत्र आलें. परंतु शिवाजी महाराज यांस त्याचें कामांत चालणें गरज नव्हती. याजकारिता वरन्नेवर मुख्य वाटणी घेत असत. त्या समयांत इंग्रजांशीं दोस्ती होऊन तह ठरला. त्याची नक्कल.

[४९३-१२]

यादी शिवाजीमहाराज याचा व इंग्रज याचा पेशजी तह राजगडचे मुक्कामी सन सवान व आलफचे साली जाहाल्या. त्यांतून मुख्य कलमें.

१. हराण बादशाहा व हिंदुस्थानांत मोगल बादशाहा यांच्या व इंग्रजांच्या

नह जाडाल्या. त्यांचे देशांत इंग्रजांचा व्यापार चालत आहे, तसा महाराजांचे राज्यांत व्यापार चालवण्यास आडथळा होऊ नये. कलम.

२. व्यापार माल येईल जाईल त्याजवर जकात घेऊ नये. कलम.

३. इंग्रजांचे शिक्क्याचे रुपये व मोहरा व पैसे महाराजांचे मुलखांत

चालवावे. कलम.

४. महाराजांचे मुलखांत दर्याचे काठी इंग्रजांची जहाजे मोडून

फुटून किनारी लागल्यास त्यांतील माल आमच्या आम्हांस द्यावा.

४

एकुण कलमे ४

पैकी महाराजांनी ठराव केली तीं

२ सकारांतून करार केली ती कलमे.

१. महाराजांचे राज्यांत तुम्ही व्यापार करावा. कलम.

१. माल येईल जाईल त्याची जकात माफ केली असे. कलम

० गैर मजुरा कलमे

१. इंग्रजांचे शिक्क्यांचे रुपये व मोहरा व पैसे मुलखामुलखांत चालणार नाहीत.

१. महाराजांचे मुलखांत दर्याचे काठी किनाऱ्यास जहाजे मोडून फुटून किनारी लागल्यास माल देणार नाही.

२

याप्रमाणे पेशजी मुंबईहून इंग्रज याजकहून आठजण व दुसरा एक इंग्रज रायगडी, येऊन दोस्ती नेहमी चालवी याप्रमाणे केले. शास्त्रीवाहन शके १५९६ अनंदनाम संवत्सरी इंग्रजांची व या सरकारची दोस्ती चालत होती. व फ्रेंच इंग्रज महाराजांचे स्वारीद्वारा कित्येक मुलख फिरत होते. हल्ली इकडील सरदार यांनी बंगालवाहून इंग्रजांचे जहाज जात होते ते जबरदस्तीने मारून घेतले. त्यांतील माल अवमामे मांड्यांचे लक्षाचा होता, म्हणून इंग्रजांचे पत्र दखणी महालाचे नावे आले. त्याजवरून पेशजी कैलासवारी महाराजांपासोन दोस्ती चालत आल्याप्रमाणे पुढे चालवी असे मनांत आणून याजकडील माला माधारा देणे व पुढे उपद्रव करू नये म्हणून सरदारांस ताकीद केली असे. सारांश, शिवाजी महाराज याणीं आपले जबाबदारी मोठे मोठे प्रताप केले व मिहामनाधीद्वर होते. त्याजला दिल्लीवाल्यांनी दोस्ती राखणे जरूर नव्हते. सव्व फडपोशीची उतरे ल्हून, मुलुक व किल्ले कोट वगैरे वरचेवर घेत चालले. दिल्लीवाल्याचा कांही उपाय आणतासा जाह्या. ते वेळेस शिवाजी महाराज याणीं येकंदर राज्य आक्रमण केले. त्याचा तपसील.

साल्हेरी आहिवंता पासोन चंजी (चंदी) कावेरी पावेंतो व तळकांफण दुर्गे जंजिरा मुद्रां व शतावधी किले कोट येणंप्रमाणें निष्केटक करून सिंहासनासदृशाले ते वेळेस फौज चाळीस हजार पागा व साठ हजार शिल्पकार व दोन लक्ष पायदळ व कोश्यावाधि खजिना व जवाहिर घेमुमाग व अनेक वस्तु संपादिल्या. येणंप्रमाणें सिंहासनाधीश्वर म्हणऊन राज्य केलें. कित्येक किले बांधले तो तपमील आल्याहिता आहे. येणंप्रमाणें चतुर्विध पुरुषार्थ साधन करून कैलासवास केला. नंतर त्याने वडील चिरंजीव संभाजी महाराज राज्यावर बसले आणि तीर्थरूपाप्रमाणें प्रताप करूं लागले. परंतु राग फार होता. यामुळे कामदार बगैरेचे न ऐकतां राज्याचा उपभोग करीत होते. पुढे कांहीं दिवसी औरंगजेब बादशहा दिल्लीहून दक्षिणेस आले आणि कुतुबशाही व आदिलशाही बुर्खावली. ते काळी शिवाजी महाराज याणीं चाकर म्हणविले नाहीं बगैरे मनांत होते. मध्य फौज पाठवून संभाजी महाराजांस हस्तगत करण्याचे तजविजीस लागले. संभाजी महाराज याणीं पेशजी किनेक वेळे त्याचे फौजेस मिळत केले होते. याकरितां त्याची फौज येते हें मनांत आणिले नाहीं. आणि दिल्लीवाल्याकडे कवजी (कलुशा) म्हणोन एक फितुरी आल्या होत. त्याचे कृत्य न जाणतां त्यास लोभांत घेऊन त्याचे मसलतीने चालत असतां शेवटी सावधगिरी न राखतां औरंगजेबाकडील फौजेने संभाजी महाराज यांस हस्तगत करून तुळजापूर भुक्कामी नेले. तेथें गेल्यावरही शरण होण्याचे बोलणें न पडले. कन्या द्यावी बोलल्यावरून मारले गेले. हें औरंगजेब याचे कन्येने ऐकून आपणामुळे त्याचा प्राण गेला, हें समजोन आपण दुसरा अतार करणार नाहीं म्हणोन निश्चय केला आणि शाहु महाराज यांचें नांव पृथ्वी शिवाजी महाराज होते त्यासच आपला पुत्र म्हणवून मोठे सत्कारें आणून शाहुमहाराज म्हणोन किताब दिल्या आणि बहुतच बंदोबस्त करून ठेविले इकडे राजागमसाहेंव शिवाजी महाराज यांचे धाकटे चिरंजीव. याणीं सारे कारभारी बगैरे घेऊन चंदी प्रांतां जाऊन पेशजी प्रमाणें मुलुक काबीज करीत चालले. इकडे शाहुमहाराज मसलतीने औरंगजेबाचे मनांत राहून चुलत्याचें आपलें वैमनस्य दाखवित असत. पुढें औरंगजेब याचा काल जाहला. आणि दिल्लीस मो. मोअजम शहाजादा याणीं बंदोबस्त करून आपण तक्तावर बसला. दुसरा त्याचा पुत्र शहाज्याहान याणें इकडील बंदोबस्त फौजेमुद्रा करून दिल्लीचें तक्त ध्यावे म्हणून तिकडे जाण्यास कुच केले. त्याकाळीं दोनीकडे वेढे पडल्यास कसे होईल असें मनांत आणोन शाहुमहाराजांसीं तावेदारीत राहणें बगैरे मजकूर बोद्धे लागले व पेशजीप्रमाणें राख्य कदीम चौथार्ह व सरदेशमुखी बगैरेच्या सनदा देतो. तुम्ही दक्षिण प्रांतीचे सुभ्याची मदत करून सरकारी मुलिक रक्षण करावे असें ठरले. ते काळीं बेगमेंचे शिक्काप्रमाणें शाहु महाराजांनीं सर्व कबुल करून रुखसत घेऊन इकडे रवाना जाले. बादशहाजादे दिल्लीस गेल्यानंतर, तेथें दुसरा भाऊ राज्यावर बसला होता. तेथे कसकसे जाहले तो मजकूर तेथील प्रवर्णांत सविस्तर आहे. यापुर्वी दिल्लीचे तक्तावर

अबदुल्लाहा वसले होते. त्याजकडे राजाराम साहेब शिवाजी महाराज यांचे वाक्ये चिरंजीव त्यांची स्त्री ताराबाई राणीसाहेब यांचे राजकारण आले होते की, आम्ही आज्ञायेतो औरंगजेबाची स्पर्धा करून जवामदीने राहिली, ऐमियास शिवाजी महाराज यांचे वेळेस जो मुठख आम्हाकडे होता, तो व दक्षण चौथाई सरदेशमुखीच्या वंगरे सनदा आमचे चिरंजीव शिवाजी राजे नावे पाठविल्यास आम्हां फौजेमुढां तुमचे कुमकेस येतो. हा मजकूर शाहुमहाराजांकडील रायभान म्हणून वकील दिल्लीस होता त्याने ऐकून अबदुल्लाहा यास राजकारण लिहिले की, आमचे वंगरे पेशजीवासून औरंगजेबाशी व त्याचे वंशाशी आहेच. हल्ली शाहुमहाराजहि त्याचे अटकेतून निघोन फौज जमा करून तयार आहेत. तुम्ही बोलाविल्यास तुमचे मदतीस येतील आणि आमचे मनोरथ आपले कुमकेने सिद्ध करविली. दक्षण प्रांती त्यांचे कारभारी वंगरे फौजमुढां तयार आहेत. ते बोळणें अबदुल्लाहास वंगरे वाटून रायभान वकील यास बहुत नावाजून शाहु महाराजांस फौजेमुढां जलदी येथे येण्याविषयी लिहावे आणि आम्हीहि फार उपकार मानूं व राजाराम साहेब यांचे चिरंजीवाकडील बोळणें आले आहे ते कबुल करणार नाही अशी बहुत तऱ्हेने खातरजमा करून या मजकुराचा फरमान शाहु महाराजांचें नावे लिहून पाठविला. त्याची नकल पारशी व तरजमा मराठी.

[४९३ - १३]

फरमान अबदुल्लाहा याचा. शाहुमहाराज यांचें नांवें

दुसरा अबदुल्लाहा याचा.

मोहोर अबदुल्लाहा याची.

नं. १२

उमद मुनहवीराजहदादितणेन (म्हणजे सर्व शूरांत श्रेष्ठ) जुबदे आदवी यान जलापत गुनीन (सर्व उमरावांत थोर) खानजाद मूर्तियुल इसलाम (म्हणजे स्वकीय, मुसलमानी, धर्मरक्षक) राजे शाहु याणीं बादशाही कुपेने संतोषित होऊन जाणावें की, तुम्हांकडील रायभान वकील याने विनंती केली जे, तुम्ही आपले जहागिरीचें महाली आल्यानंतर इकडे यावयाचा इरादा केला. याजकरितां राणीनें जामीनदागंचा फरमान मिळावा म्हणोन कुचिमानें अर्ज लिहिली होती. ती व तिचे चिरंजीवासहि कपटी समजले. त्याचें उत्तर दिलें नाहीं. कारण की, आमचे मुलखांतील राज्य व जमींदारी तुम्हाकडे असावी आणि तुम्ही आपले वडिलाप्रमाणें तेथे कायम राहावे. नंतर जे किल्ले थोरले बादशाहाचे वेळेस हातीं आले नव्हते, तेहि फौजपारळीनें घ्यावे जाणोन, तुम्ही आत्मिक असें समजोन, हा फरमान पंज्यामुढां तुम्हास लिहिला आहे. तरी तुम्ही आपले फौजमुढां जलद येथें येऊन पोचावें. म्हणजे तुम्हावर कृपा आणि लोभ यांवाचर उत्कृष्ट होईल, छ ४ माहे साकर सन १ जुलुस. (१३ फेब्रुवारी १७१९ व २४ जून १७०७) (राज. खंड ८, पृ. ५६.)

याप्रमाणें फर्मान आणवून अबदुल्लाह याजकीही धोरण हातांत ठेविलें. इतक्यांत शाह अलम औरंगजेब याचे पुत्रहि दिल्लीस जाऊन पोचले. त्याची व अबदुल्लाह याची लढाई होऊन अबदुल्लाह धरले गेले. आणि शाहाअलम बादशाहीवर कायम जाहले. आणि पेशजी अबदुल्लाह याचे व शाहु महाराजाचे राजकारण चालले होते, (तेव्हां न) जाणां कसे होईल, असें मनांत आणोन आपण तक्तावर बसोन बादशाहीवर कायम जाले म्हणोन, एक फर्मान आपले नांवें बंधपत्रे

[४९३-१४]

या शिक्क्यामुद्रां पाठविली त्याची नकल पारशी व तरजमा त्यांतील अर्थान् मराठी भाषेंत लिहिला असे.

फर्मानशाह

(शाह अलमचा फर्मान)

दुगरा शाहअलमचा

मोहोर शाह अलम याची

नंबर १३

जुवाद तु आममान बल आमराल (म्हणजे सर्व राजांत श्रेष्ठ) खुलासदुल अशबाद अल अन्वबल (म्हणजे सर्व उमरावांत थोर) मुनीयुल इमलाम (मुसलमानां धर्मरक्षक) राजे शाहु यानी बादशाही कृपेचें उमेदवार होऊन जाणावे कीं, सांप्रत ईश्वर कृपे आमची फते होऊन सिव्हासनारूढ जाहल्ये. तुमचे निष्ठेविर्साच्या मजकूर अमीरुल उमरा यानी समजाविली. ऐसेंयाम तुम्ही पेशजी प्रमाणें इकडील लश्कान वागून मशारनिव्हे लिहितील तशी वर्तणुक करित जावी. छ. २ जाकर सन १ जुलस (१९ आगष्ट १७०७) (राज खंड ८ क्र. ५७) फर्मान ग्वाली दिवाणाच्या हालकाय लिहिला आहे. दिवाणाचे दफ्तरी बार झाले म्हणोन.

येणेंप्रमाणें शाह अलम याचा फर्मान आल्यानेतर सन ११२८ हिजरी या साली माहे जुदीनशाहा ज्याहा तक्तावर बसून त्याणी शाहुमहाराज याम फर्मान आपण तक्त घेतले व फत्ते जाली तुम्ही बादशाही मुलकाम उपद्रव करूं नये वगैरे मजकुराचा लीहिला त्याची नकल पारशी व तरजमा मराठी केल्या असे.

(४९३ - १५)

फर्मान ग्वाहालद्वार बादशाहा याचा शाहुमहाराज याचे नांवें.

(जुनदिशाहाच्या फर्मान)

दुगरा शाहाचे नांवें

मोहोर शाहाची

नंबर १४.

जुवदगुल आशचाद बल अथान खुलासगुल अममाल बलआमगन मुतीयुल इसलाम राजे शाहु याणी बादशाही सत्कारास संतोष मानून समजावे की, महंमद अजीम मारला जाऊन इकडील फत्ते जाहाग्यानंतर कायम मजकूर जाहला तो रिहण्यांत येत आहे की तुजस्त-आतम्वर याचे दैव फिरक्यामुळे, त्याने आपले कामदाराचे सांगणे ऐकून इकडील लोभावर लक्ष न ठेवितां लढाईस आला होता. तो स. १० सफर रोजी सोमवारी आपले पन्नासुद्धां मारला गेला व कित्येक लोकही कामास आले असे. त्यास तुम्ही या गोष्टीचा संतोष मानून अशी ताकिद ठेवावी की, तुमचे फौजेवैकी कोणी बादशाही मुलकांत हंगामा करू नये आणि रयतेस इजा देऊ नये. सर्वकाल इकडील लोभाम आपले उदयाचे कारण समजत जायें. छ. ९ सफर सन १ जुलस (११ मे १७०७) (राज. खंड क्र. ५४).

या खाली दिवाण याचा आल्लाख व बारनिदेशी केली म्हणून लिहिले आहे.

याउपरी फरूकशीयर बादशाहीवर वसले. त्याणीहि शाहुमहाराजाचा आश्रय करावा आणि त्याचे जोगवर आपली बादशाहात कायम करावी म्हणोन एक हातचिट्टी आपले निशाण करून लिहिली की, तुम्हांस दहा हजार मनसबा व दहा हजार स्वां दिले आहेत म्हणून लिहिले. त्याची नकल पाशी व तरजमा मराठी या फर्मान अन्वये येण्याचे पुर्वी शाहुमहाराज याणी फरोखशीयर यास एक पत्र लिहिले होते. त्याचा जबाब त्याणे लिहिला आहे. हा फर्मान जलदीने व खुणेचा कोणास न कळता मध्यद अचदुल्लाखान याजबरोबर गुप्तपे रवाना केला आहे. सद्य या फर्मानावर सिका अगर दुगरा वंगेर कांदी बादशाही निशाणें केली नाहींत. वरील हुकार व पत्र पुरे होण्याचे ठिकाणीं आपले हाताची साहा मात्र लिहिली आहे. या अस्मल पत्राचीच नकल व तरजमा मराठी त्यांतील अर्थ काढून लिहिला असे.

[४९३-१६]

फर्मान फरोकशीयर शाहु महाराज यांचे नांवें

नंबर १५

शायस्ते आलाताफूजुमयामन सजावर मराहिस बोकीगन मुकर बादगाई को आताम दवार गाह जलव्हात वहिमाल तई ती बाद अगव्लास व अकीदत दस्तगाह रंजे शाहु याणी बादशाही कुपेचे उमेदवार होऊन जाणावे की तुमचेपामून लोभास कारण जाले. तुम्हांस दहा हजार मनसबा व दहा हजार स्वांांची सरदारी दिली असे व बाकीचे तुमचे सर्व मजकूर मयद अचदुल्लाखान बहादुर कुाबुल मुलक यांजकडे सांगितलें आहे त्याप्रमाणें आमलात आणावे. आणि आपला वकील एक तुमचे येणें तेंथें होई. त्यापुर्वी पाा यावा. म्हणजे मनसबेच्या सनदा सरकारांतून तयार करविल्या जातील. छ. २७ सफर सन १ जुलस (राज. खंड, क्र. ५५) कलमा (१) प्रमाणें हातचिट्टी आली. परंतु जे शाहुमहाराजांचे चितांत होतें तसे त्याजकडून

बडून आले नाही व बादशाहांतही कांहीं फंद होऊन दक्षिणेचे मुभे याणी शाहु महाराज याशी राज्यकारण करून पद्मगुप्तीनरफियुदरजात बादशाहा यास दौलतीवर कायम करवें म्हणजे चौथाई राज्याची देउ वंगे करार केला व तहनामा ठरविला. ते काळी शाहु महाराजहि त्याचे राज्यकारणास अनुकूल होऊन, आपली फौज पन्नास हजार मदतीस दिली. बादशाह दौलतीवर बसले तेव्हा करारप्रमाणे कागदपत्र उलगडून घ्यावयाचे ते काळी महाराजाचे म्हणजे हिंदुस्थानांतील चौथाईची सनद आम्हांस नको. दक्षिणेच्या सनदा तूर्त घ्याव्या: म्हणजे तुमचा हुकुम वरचेवर राखत जाऊं. त्यावरून चौथाईचा फरमान दक्षिणेचा दिव्हा त्याची नकल पारशी व तरजमा मराठी केली असे.

[४९३ - १७]

(रफियुदरजातचा फर्मान)

फर्मान रफियुदरजात बादशाहाचा. शाहु महाराजाचे नांवें.

नंबर १६

सांप्रत अर्ज झाला की, राजश्रेष्ठ राजे शाहु हे इकडील लक्षांत वासोन पंधर हजार स्वगानिशीं दक्षिणेचे मुभ्याचे कुमक राखतील. त्यावरून सहा मुभे दक्षिणेची चौथाई सदरहू स्वागचे खर्चाबद्दल घेत जावी असे ठरले. ऐमियास हकीम व मामलेदार व जाहागिरदार व करोडे वंगे वर्तमान व भावी याणी मुभे मजकुरची चौथाई त्यास घेत जावी. याबाबे ताकीद आणावी. छ २२ गाकर सन १ जुलै सन ११३१ हिजरी. (२० फेब्रुवारी १७१९) - (राज. खंड ८, क. ७७). याप्रमाणे चौथाईचा फर्मान दिव्हा. यास्तव दक्षिणेतील कदीम राज्याचा तपशील विचारिला. ते वेळेस शाहु महाराज याणीं राजाराम साहेबाचे न्त्रियेनी आपण अधिकारी होण्याबद्दल राजकारण करून महाराजामी बदलून होते सव्व त्याजकडे मुलुख होता तो न सांगतां सदतीस परगणेचा लहून देऊन, त्याचा फरमान घेतला. यांतील कारण शिवाजी महाराजांनी राज्य घेतलें. राजाराम साहेबां रक्षिले. त्यापैकी जो मुलुख मागे लिहिल गेला होता तो आपला कदीम आहे असे सांगून ताहात फरमान करून घेतला.

[४९३ - १८]

नंबर १७

फर्मान रफियुलदरजात बादशाहाचा शाहु महाराजाचे नांवें

फर्मान रफियुलदरजातचा

जुबतुल अशचाद बल आयान खुलास गुल असमान बल आमगान उमदे राजे हा करदान मुनीयुल इसलाम राजे शाहु याणी बादशाही कृपेस आपला सत्कार समजून

जणावे की, सांप्रत अमीरुल उमराव याणी अर्ज केल्यावरून तुमचे कदीम राज्य दाहा लक्ष रुपये पेशकश ध्यावयाची मुकरर करून हा फर्मान लिहून तुम्हास दिले असे. तरी पेशकशीचा ऐवज चौथाई रोख व बाकी किस्तीप्रमाणें यावा; आणि सदोदित इकडील लक्षांत यागोन मुलुखाची आयादी व मुफजदास व तंची पोचवित जावी व इकडील दौलतीचे कियाफ करण्यास आपले कल्याणचे कारण जाणावे. छ ४ जावळ १ मन १ जुलूप मुा सन ११३१ हिजरी. (१९ मार्च १७१९).

[४९३-१९]

फर्मान खांदी दिवाणाचा किताब, व मोहोर बगैरे आहे व त्याजखाली यादी आहे ती.

नंबर १७ अ

यादी माहाल राज्य कदीम पेशजी प्रमाणें राजे शाहू यांजकडे दिले. त्याची पेशकश दाहा लक्ष रुपये ठरली. त्यापैकी चौथा हिमा फर्मान हस्तगत झाल्या- वर यावी आणि बाकी ऐवज किस्तीप्रमाणें त्याजवरून सरकारी आज्ञा जाहशी ते

महाल सदतीस

बी तपशील

२४ बालाघाटावरील माहाल

१ परगणे मुकरार तर्फा साहा ६ बिा

१ हवेली मजकूर

१ तर्फे निगथडी

१ ता. कडेपठार

१ ता. सांडस

१ ता. पाटस

१ ता. सासवड

२

२

२

१ परगणे सुपे बागमती

१ परगणे इंदापूर

१ प. वाई तर्फे

१ मुकरर तर्फा ४

१ ता. हवेली

१ ता. निंब

१ ता. बाघोली

१ ता. कोरेगांव

१ परगणे मावल मुा तर्फा १३

१ ता. कर्यात मावल

१ ता. कावठखोरे

१ ता. गुजनमावल

१ ता. गेडेवारे

१ ता. नाणेमावल

१ ता. खोरे

१ ता. जुनेमावल

१ ता. मुठखोरे

१ ता. मुसेखोरे

१ ता. वलणेखोरे

१ ता. हिरडसमावल

१ ता. रोहिडखोरे

१ ता. सिरवाल

—

—

४

४

५

१ परगणे सातारा मुा तर्फा ६

१ ता. हवेली मु.

१ ता. परली

१ ता. तारगांव

१ ता. उंबरज

१ ता. कुडाळ

१ ता. वंदन

१ परगणे कन्हाड मुा तर्फा ९

१ ता. हवेली मु.	१ ता. मारुळ	१ ता. बागमळे
१ ता. तारळे	१ ता. काळे	१ ता. मरळा
१ ता. कर्नात नाणेघोड	१ ता. पाटण	१ ता. विंग
३	३	३

१ परगणे खटाव मुा. तर्फा ११

१ हवेली मजकूर	१ ता. क. मलवडी	१ ता. वांगी
१ ता. क. निचवाड	१ ता. क. मण्णी	१ ता. क. आलमगुडे
१ ता. क. औडध	१ ता. क. विष्टे	१ ता. क. भालवण
१ ता. क. खानापुर	१ ता. क. केलेंढोण	
४	४	३

१ परगणे मानदेश मुा तर्फा ४

१ ता. क. दहिंगांव	१ ता. क. धेळापुर	१ ता. क. म्हमवड
१ ता. क. आटपाडी		

१ परगणे फलटण

१ परगणे मलकापुर मुा तर्फा ४

१ ता. हवेली मजकूर	१ ता. वारुण	१ ता. कामेगांव	१ ता. गिरेठ

परगणे तारळे मुा तर्फा ५

१ ता. हवेली मजकूर	१ ता. अमवली	१ ता. आरळे
१ ता. खानापुर	१ ता. घोळ	

१ पैकी पन्हाळे मुा तर्फा १०

१ ता. मळघोड	१ ता. कांडोली	१ ता. माववे
१ ता. ठाणे	१ ता. शेरगांव	१ ता. आष्टे
१ ता. आळवे	१ ता. रोकडी	१ ता. वालवे
१ ता. वडगांव		

पैकी आजरे मुा. तर्फा ११

१ ता. हवेली मजकूर	१ ता. अंभेरी	१ ता. गणेगांव
१ ता. करडोली	१ ता. अंबोली	१ ता. माहागांव
१ ता. धेळोशी	१ ता. कापसी	१ ता. खानापुर
१ ता. लोणी	१ ता. नितळी	

१ पा जुनर तर्फा मुा १३

१ ता. भेड	१ ता. नागयर्गगांव	१ ता. निघोज

१ ता. दिहू	१ ता. येळगांव	१ ता. मढवोरे
१ ता. महाळंगे	१ ता. वेरुळ	१ ता. चाकणवोरे
१ ता. वाकरी	१ ता. मनधर	१ ता. मंथर (पाचळ)
१ ता. अशोरी	१ पा कोलापूर मुा तर्फा १	
१ ता. हवेली	१ ता. कागल	१ ता. रायबाग
१ ता. एकमने	१ ता. सावगाव	१ ता. सिवलिग
१ ता. वाहळ	१ ता. क. भोगळे	१ ता. जागेले

८ पैकीं मलकापूर वगैरे आठ परगणे जे खाली लिहिले जात आहेत त्यांचे सरहद्दींत मह किल्ले राजे गाहू याचे हातीं आहेत. राजे मवसूफ हुकूम लक्षांत घेतात, त्यापेक्षा त्या किल्ल्याचे किल्लेदारास मनसबा वगैरे नाहीत, त्याजला आठ हजार रुपये सालिना हरयेक किल्ल्यास बारा हजार रुपये खर्च आहे. परंतु मयल्याचे व जमाव याचे ते किल्ले. किल्ले महिपलगाड किल्ले महिपतगाड किल्ले भुजंगगाड ऊर्फ गमदुर्ग किल्ले कापले किल्ले सूरगाड किल्ले बहादुरगिडी

यासी खर्चाचे परगणे बितपसील :-

१ प. मलगांव	१ प. मुपेगांव	१ प. गदग	१ प. लवमेस्वर
१ प. भुजंगगाड	१ प. कोपळ	१ प. हल्याळ	१ प. नरगुंद

२४

१२ तळघाट कोकण येथील महाल

१ परगणे रामनगर फनदेवीमुध्दां

१ परगणे जबाग	१ परगणे चिपळोण मुा तर्फा ६	
१ ता. चिपळोण	१ ता. नागनाथ	१ ता. आमरधार
१ ता. वळुते	१ ता. असामती	१ ता. माळे

१ परगणे भीमगाड मुा तर्फा ५

१ ता. मांडे	१ ता. पारणे	१ ता. मकोरे
१ ता. सांगली	१ हरोळी	

१ परगणे भिवंडी मुा तर्फा १२

१ ता. सुरत	१ ता. दामुद्री	१ वेरे ता. कपसुतली सुरली
१ ता. मोरनाथ	१ ता. गुरेधर	१ ता. तडे
१ ता. आगट्टी	१ ता. आळुते	१ ता. राहुडे
१ ता. खेडे	१ ता. घाग	१ ता. दुर्गा

४

४

४

१ परगणे कल्याण मुा तर्फा २०

१ का कल्याण

१ ता. आमरनाथ

१ ता. वावळ

१ ता. सोग्टी
१ ता. वाग
१ ता. वामे
१ ता. वरानपूर
१ ता. पोळी
१ ता. मोठे

१ ता. चोपचढगपूर
१ ता. कोथळे खंडाळे
१ ता. आरूथ
१ ता. मलठण
१ ता. झटविल
१ ता. वासे

१ ता. तरे
१ ता. कांचळी
१ ता. ओंकारदंग
१ ता. वामी
१ ता. निरमगळ

१ परगणे राजापुरी मुा तर्फा १२

१ ता. मोरगांव
१ ता. कोळे
१ म्हसवे
१ मांडगांव

१ ता. गोवेळ
१ ता. दिठे
१ ता. निजामल
१ ता. मोहरे

१ ता. माघे
१ ता. श्रीवर्धन
१ ता. चिरवाडी
१ ता. माडवी

१ परगणे दाभोल मुा तर्फा ११

१ ता. हूमगांव
१ ता. छोवे
१ ता. खेड
१ ता. वेलम

१ ता. हवेली
१ ता. पंचनदी
१ ता. गुहाघर
१ ता. जाबगांव

१ ता. धिपली
१ ता. माढे
१ ता. सावडे

१ परगणे जावळी मुा तर्फा १८

१ ता. चिरवाडी
१ ता. खोरे
१ ता. कांडवी
१ ता. आटेगांव
१ ता. होतें
१ ता. विठेसाळवे

१ ता. सोमेश्वर
१ ता. वेल
१ ता. चांदेश्वर
१ ता. मद्रणी
१ ता. मटेखोरे
१ ता. बालखोरे

१ ता. वामे
१ ता. वेहेले
१ ता. चिनावळे
१ ता. माहूली
१ ता. जोगखोरे
१ ता. घरठाण

१ परगणे राजापूर मुा तर्फा १८

१ ता. खारेपाटण
१ ता. राकापूर
१ ता. इतघाणे
१ ता. देवळे
१ ता. मारुडी
१ ता. संगमनेर

१ ता. सहस्ते
१ ता. आकोले
१ ता. हारग्वरी
१ ता. खलपगांव
१ ता. शाखंबरी
१ ता. प्रभावली

१ ता. मोदळ
१ ता. देवरथ
१ ता. भुवळकोट
१ ता. देणमी
१ ता. गडवळे
१ ता. धामणशी

१ पैकी भवंड मुा तर्फा ५

१ ता. आतरूप
१ ता. आसगांवपोरी

१ ता. हिमार्ताल
१ ता. चंद्रवाडी

१ ता. माले

१ ता. हवेली	१ पोा कौल मुा तर्फ ५	१ ता. शिवनेर	१ ता. कडुर
१ ता. कनेरडे	१ ता. कडत		
१ ता. हवेली	१ पोा कुडाल मुा तर्फ १५	१ ता. म्हसवड	१ ता. टक्ळे
१ ता. अम्भारे	१ ता. बुसगळे	१ ता. निघोती	
१ ता. नांदगांव	१ ता. मूलपूर	१ ता. माळंड	
१ ता. दर्ई	१ ता. पाट	१ ता. माकडी	
१ ता. माणगांव	१ ता. बेरडे	१ ता. करनोळी	
१३			

३७

[- ४९३ - २०]

शाहुमहाराज यांचे नावे
नंबर (१८)

जुवाटतुल आपवाद वल अयान खुलासतुल अमसाल वल अमगान उमडे राज हायकारदान मुर्तायुल इसमाल राजे शाहु बादशाही कृपेम आपला सकार समजोन जाणावें. की, सांप्रत तुमचे मनोदयानुरूप अमीरुल उमरा याणी अर्ज केल्यावरून हा फर्मान लिहिला जातो जे. साहा मुझे दक्षणचा मगदेशमुखी मेकडा टाहा रुपये रसुमाप्रमाणे येक कोट सतरा लक्ष येकुणीस हजार तीनसे नव्वद रुपये पेशकस करवून तुम्हांस दिली असे. तरी पेशकशीचा ऐवज चौथा हिमा रोख व तीन हिमे किस्तीने तुम्ही करार केला आहे. व्याप्रमाणे देऊन आपला रसुम ग्यतेचे खुपर जावदीने घेत जाव. व्याजती मागो नये. आणि चांगले जमेतीने इकडील लक्षांत वागोन ग्यतेची आश्रदानां व बंडाचे पाणिपत्य करीत जावें, आणि किताब राख्यावी. कोणी मुमदे लोकास साहा मुझे दक्षिणत आश्रय न देई. कदाचित कोणाचा माल लुटला गेला अंगार गारड जाला तर माल मालकास देऊन चोगस शिक्षा करावी. हें न घडतां मालाची किंमत आपणाम द्यावी लागेल. सबब मुलकाचे अवादीवर ग्यतेची उस्तवारी वगचेवर राखून इकडील मुझे वगैरेस मदत देत जावी ल ४ जावल सन १ जुलय मुा सन ११३१ हीजरी (१५ मार्च १७१९).

[४९३-२१]

फर्मानामागे दिवाण मैद अबदुल्लाखान मीरन उमरा याचा किताब व मांडोर लिहिली आहे. याव्याली यादी वगैरे आहेत त्या.

यादी साहा सुभे दक्षिणची मरदेशमुखी दिवाणीचे जर्मावर्चाप्रमाणें राजे शाहु यांजकडे येक कोट मन्नालक्ष येकुणीस हजार तीनसैं नव्वद रुपये पेपकसीचटल राजे मवसुफानी कबूल करून, मदहुं ऐवज पोा. चौथा हिमा रोकड व तीन हिसे किस्तबंदीन देतां म्हणोन, वकीलांन लिहून दिलें, याजकारतां मुकरार केली तें साल रचिइतवल (हें वर्ष तुकी आहे.) पासोन तेविमाचा देश लिहिण्यांत येत आहे. ल १६ रोवल सन ७ या वेळचे यादांत असें आहे कीं, राजे शाहु याचे वकीलाचे म्हणणें दक्षीण देश बंडाचे वगैरे उपद्रवामुळें उजाड जाहला आहे, ऐसीयास तेथील मरदेश-मुखी साहा मुण्याचा मेकडा दाहा रुपये रसूम मुकरार करून आम्हाकडे दिल्यास मुलकाची आबादानी करून बंडाचीं पारपलें करून, म्हणजे मुमाफर सौदागीर वगैरेच्या जाण्यास वाट निवेंध होईल. कदाचीत कोणी लुटले गेले तरी त्याची चौकशी करून माल मालकाम व चोगस शिक्षा करित जाऊं आणि सरकारचे कामदारासीं सामील राहूं. याजवरून पाहातां वास्तविक मुलीक उजाड जाला आहे. शंभराचे ठिकाणीं एक रुपयाही वसूल येत नाहीं. याजकरितां तनये प्रमाणें पेशकस दस्तुर माफक देऊं शकत नाहीं. याजकरितां मदहुं ऐवजाप्रमाणें चौथाई फरमान हातीं आल्यास रोख देऊन बाकी किस्तबंदीने देतां म्हणोन मुचलका लिहून दिला आहे आणि सनद मिळावी म्हणोन उमेदवार आहे. एकंदर दक्षीण मुकरार सुभे ६ यांचा तनवा मुकरार.

रु.

१८०५१७२९४१-॥.

यादी तपशील सुभेवार

सुभेखुजस्ते बुनीयाद
१२३७६०४२ ॥॥.

सुभे महंमदाबाद
७४९१८७९॥.।.

सुभे फरखुद बुनीयाद
६४८८७४८०

यांसी रसूम दहा रुपये प्रमाणें

यासी पेशकरा सरकारी मिरस्तेप्रमाणें दर हजार ५१०

प्रमाणें एकंदर

चौथा हीसा रोकड यावे ते रु.

२९३७९१९० ॥.

राजे शाहु यांचे वकील पेशकस कबूल करितात ती

चौथाई ऐवजाकडे
२९२९८४७ ॥ ॥

सुभे वराड

११५२३५० ॥=॥.

सुभे दारूजपूर

७८५०८५६०॥=॥.

सुभे खानदेश

५७४९८१९ ॥॥.

१८०५१७३० रु.

११७५१६७३२ याचे आदाईचा तपशील.

किस्त बंदीने यावे ते

८८१३७५७१

११७१९३९० ॥.

यासी तपशील

बाकी किस्तीने देणार ते

८७८९५४३ ८-

दिवाणी हुकूम

[- ४९३ - २२]

मिरस्ता अमा आहे की चौथा हिमा पेशकसीबदल रोकडे पटल्या खेरीज दफतरातून सनद होत नाही वकील सदरी लिहिल्याप्रमाणे कबूल करिता येवमि जशी सल्ला मुचलका पेशकसी बदल दफतरी पावला आहे.

मुचलका यादवराव वकील निमचत राजे शाहु सन ७ लिहून दिली ऐसीजे, साहा मुभे दखणची सरदेशमुखी शेकडा दहा रुपये प्रमाणे दिवाणी मोहोरेंची यादी अन्वये एक कोट सत्राल्ख एकुणीस हजार तीनशें एकुणीस रुपये बारा आणे पेशकसी बदल होतात त्यापैकी चौथा हिसा रोख व बाकी किस्तबंदी येणें प्रमाणें ठरून बतन आम्हाकडे दिले. ऐसीयास सदरहू ऐवज माझे जमेस मी कबुल केला असे. याचे अदाईचा तपशील.

२९२९८४८ चौथा हिसा रोख.

८७८९५४२ III. बाकी किस्तबंदीने.

११७१९३९० III.

येणे प्रमाणे मुचलका दिल्या असे तेरीख छ १९ रमावल सन मजकूर.

[- ४९३ - २३]

दुसरे मुचलक्याची नक्कल.

नंबर १८ ब

मुचलका यादवराव वकील निमा राजे शाहु सन ७ लिहून दिल्या मुचलका ऐसा जे, साहा मुभे दखणची सरदेशमुखी दिवाणीचे यादी प्रमाणे आम्हाकडे मुकरार जाली. याजकरिता करार करीतो जे मुलकाची आबादी व मुफसदाची तंत्री करून कोठें चोरी होउ देणार नाही. जाहल्यास मालकाचा मालकास देऊ, चोराचे पापपत्य करूं. हे न होई तरी चोरी बदल ऐवज रोकडे देऊ आणि चांगले जमेतिनीसी सरकारी कामांत मदत जाउ. त्या येकदर मुभ्याचा तपशील.

१ मुभे खुजले बुनियाद

औरंगाबाद दरोबस्त

१ मुभे फरखुदा बुनियाद

हैदराबाद दरोबस्त

१ मुभे दारुजफर विजापुर

दरोबस्त.

१ मुभे वराड दरोबस्त.

१ मुभे महंमदाबाद बेदर

दरोबस्त

१ मुभे खानदेश दरोबस्त.

[- ४९३ - २४]

या प्रमाणे तीन फर्मान राज्य करीम व चौथाई व सगदेशमुखी साहा मुमें दक्षीणची करून दिल्ली म्हणोन महंमद रफीयुदरज्यात पादशाहा याणीं शाहु महाराजांचे नावे फरमान करून दिल्ले. त्यांत मजकूर बहुत करून चाकर व्हावे वगैरे वगैरे प्रौढी करून लिहीत गेले आहेत. अशीयाम त्यालोकाची चाल पहिले पासून अशीच आहे कीं आपणाम शक्ती थोडीहि असली तत्रापी असीक बोलून दाखवावे, त्याअन्वयेच अद्याप हरकोणाम पत्र लिहिणे झाल्याम प्रौढी आपली दाखऊन लिहितात, त्या संप्रदाय प्रमाणेंच लिहीत गेले आहेत. अमो. शाहुमहाराज याजकडे सट्टरहू सनदा आल्यानंतर शाहुमहाराज याणी चौथाई व सगदेशमुखीचा ऐवज व्यावयास प्रारंभ केला. बबरेत पेशजी पासोन हे वसूल घेत होते असें आहे. अमो. दिल्लीहून दक्षिणेत एक मुभा आलमआलिवान म्हणोन होता. त्याउपरि हैदराबादकर नवाब किलिमखान आसराजाहा म्हणोन आले होते. त्याणीहि मुभ्याचे काम आपणाकडे कायम राहावे याजबदल शाहुमहाराज याचा आश्रय केला. तो मजकूर सायंत अखरीत आहे. शाहुमहाराज याणी बहुत करून इकडील किले कोट व मुयक सर्व पेशजी प्रमाणें साधीला. परंतु राजागम साहेब यांचे पत्र संभाजी राजे यांचे मनांत व त्याची मातुश्रीचे वगैरेचे चिंतात आपण राज्यांत वाटणी मागावी, वगैरे मजकूर होते. सचव हैदराबादकराशीं राजकारण करीत असेत. हैदराबादकराचे घरांत फूट जहाली आहे. हे आपले उपयोगी म्हणोन ते धोणू होते. इकडे दिल्ली महंमद रफीयुदरजात बादशाहा तत्कावर बसले होते. त्याचे जाग्यावर शाहेज्याहान म्हणोन दुसरे बादशाहा छ २० रजब रोज शनिवार सन ११३१ हिजरी (२९ मे १७१९) बादशाहातीवर बसले व शाहुमहाराजाकडील फौज हिंदुस्थानांत जाऊन हरणू जागा खंडण्या व फत्ते पावत चालले. व बादशाही घराण्यांतही परस्परे येकमेक शाहाज्याच्याची विरुद्धे वाटून हरयेक राज्याची इच्छा करून जी माणसे करती होती, यांची फोड येक येकानी वगैरे केली. यामुळे दाबही कमी पडत चालला. सचव शहाजाहान याणी मनांत आणीले कीं, आपण येकादा मोठा आश्रय केल्यावांचून आपणाकडे बादशाहात कायम राहवायची नाही. जाणोन शाहुमहाराजाकडील वकील बोलावून बोळणें लावीलें कीं, पेशकमीचा ऐवज आम्ही मागणार नाही, चौथाई व सगदेशमुखी वगैरे सनदा पेशजी दिल्या आहेत. त्याप्रमाणें महाराजांनीं अनभव करावा आणि आमचे परम विश्वासू सैद अबदुल्ला खान वजीर आहेत याचे सत्यानें. वागावे आमची बादशाही कायम राखावी. मुलकाम उपद्रव होऊ नये. याप्रमाणें झाल्यास आम्ही आपली बाजू आहे असें समजोन जे मनोरथ शाहुमहाराज यांचे असतील त्याप्रमाणें सर्व करून देऊं. हे वकीलानी लिहिल्यावरून शाहुमहाराज यांचे मनांत आपलें पहिले राज्य हिंदुस्थानांत होते तसे आपले प्रतापाने पुन्हा स्थापावे असे वागत होते. सचव या मज

दुर्गाचा बादशाहाचा दस्तावेज असावा म्हणोन लिहिल्यावरून बादशाहानी फरमान लिहिला त्याची नकल पाश्ची व तरजमा मराठी.

[- ४९३ - २५]

फर्मान

शाहाजहान याचा फर्मान

दुर्गा शाहाज्याहान याचा.

मोहोर शाहाज्याहान याची.

नंबर १९.

जुवादेतुल आशावाह वल अयान खुलासतुल अमसाल वल अमरान उमदे राज हायकारदान मुतीयुल इसलाम राजे शाहु याणी बादशाही कृपेस आपला सत्कार जाणोन समजवे कीं, मांप्रत थोंगले बादशाह याणी कैलासवास करण्यापूर्वी तीन चार दिवस आम्ही दौलतीचा अधिकार करावा असें मांगितलें. त्यावरून छ २० रजब सन ११३१ गेज शनवारी (२९ मे १७१९) तत्कनिशीन जाहालो आणि खजीना व हुकुम व शिक्का वगैरे स्वाधीन जाहाला. याजकरितां तुम्हांस हा फर्मान लिहिला आहे. तरी तुम्ही या विषयां संतोष मानून पूर्ववत लक्षांत वागण्यांत आपले कल्याण जाणावे आणि आलमआल्दीग्वान वजीर व त्याजकडील कामदार व ठाणेंदार यास मदत देउन असा बंदोबस्त पत्वावा कीं बादशाही मुलकांत कोणी बंड वगैरे कोणतेही तन्हेंने खराबा न करीत. छ २७ रजब सन १ जुलै (५ जून १७१९) (राज खंड ८, ले ७९, ३० जून १७१९) करीत.

याजग्वाली दिवाणाचा किताब वगैरे लिहिला आहे.

याप्रमाणे शाहाज्यादा याचे पत्र आल्यानंतर पुढे त्याचे शरीरी व्यथा होऊन वागले आणि त्याचे पुत्र महंमदशाहा तत्कावर बस लागले. तेवेळेस दुसरे साहेबजादे याणी फंड केला. सचब त्यानीं शाहु साहाराज याजकडे राजकारण करून, पन्नास हजार फौज कुमकेस आणीली. ते वेळेस करार केला जे तुम्हांस तमाम मुलकाजी चौथाई व सरदेशमुखी देतो, आणि राज्य कटीम जे तुमचे आहे त्याचे फर्मान करून देतो. तेव्हां साहाराजांनीं उत्तर केले कीं हिंदुस्थान आमचेंच राज्य आहे. दक्षिणच्या पेम्जी मनदाही दिल्याच आहेत. बाकी आमचे आम्ही पाहु. सचब करार ठरून फौज गेली. व महंमदशाहा तत्कावर बसले. ते वेळेस त्याणी फर्मान लिहिला त्याची नकल पाश्ची व तरजमा मराठी.

[- ४९३ - २६]

नंबर २०

महंमदशाहाचा फर्मान

जुवादेतुल आशावाह वल अयान खुलासतुल अमसाल वल आमरान उमदे

राज हाथकारदान मुतीयुल इस्लाम—राजे शाहु याणी बादशाही कुपेस आपला सत्कार जाणोन समजावे की, सांप्रत थोरले बादशाहा याम तापाचा अजार होऊन कैलास्यासी जाहले आणि ईश्वरकुपे आम्ही राज्याधिकारी:जाहालो. सबब तुम्हास हा फर्मान लिहिला आहे. तरी तुम्हीहि ये विषयींचा संतोप मानुन पेशजी प्रमाणे इकडील लक्षांत वागण्यांतच आपले बढतीचे कारण समजोन आलम आलीवान वजीर व त्याजकडील उमराव यासी सख्य राखुन मुमेंदार व टाणेंदार याम मदत देत जावी आणि असा बंदोबस्त राखावा की, कोणी मुफसद बादशाही मुलकांत बंड न करू सके. छ १९ जीलकाद सन १ जुलीय मुतावला मन ११३२ हिजरी (२३ सप्टेंबर १७१९: हिजरीप्रमाणे १२ सप्टेंबर १७२०) राज खंड ८ ले ८०, २२ सप्टेंबर १७१९.

याप्रमाणे बादशाहा याचा फर्मान आला. व परंतु पेशजी पासुन बादशाहि घरांत कलह वाढल्यामुळे जग्न कमी जाली व महंमदशाहा ऐपआराम फार करीत असे. त्यामुळे हिंदुस्थानात अमीर उमराव होते ते आपल्याले जारा जबरदस्त होऊन हुकूम मानीनासे जाले व दक्षणेचे मुभेही त्या प्रकारेच याजमुळे महंमदशाहा याणी शाहु माहाराजाकडील वकीलास बोलावून सर्व बादशाहीचा बंदोबस्त करावा. ते म्हणतील ते आम्ही कबूल करितो वगैरे बोटन भेटीस निसंभय यावे. म्हणोन बहुतप्रकारे खातरजमेचा फर्मान आपले पंच्यामुढां पाठविला. ह्याची नकल पारशी व तरजमा मराठी.

[- ४९३ - २७]

नंबर २१

लायकुल इनायत वल अहसान म्हणजे महंत कृपा व उपकारांस योग्य काबोल तुल मरहमत वल हमतीजाल म्हणजे प्रमनता व प्रार्थनेस पात्र ग्यानज्याहा अकीदत जिहाद म्हणजे परमभक्तीमान आत्मीक राजे शाहु याणी बादशाही कुपेस आपला सत्कार करून जाणावें की, तुमचे निष्ठेचा मजकूर सविस्तर तुमचे वकीलाचे बोलण्यावरून सरकारचे ध्यानांत आला आणि शाबासकीस कारण जाळे व तुमचे मतलबाम सर्व कबूल जाले. पेशजी वडीलाचे वेळेस जी कामें तुम्हांकडून घडून आली ती लक्षांत आहेत. सबब पुढें दुसरी त्यापेक्षां अधिक आणखीही होतील असी खातरी आहे. याजकारितां हा फर्मान हाताचे चिन्हा मुढां लिहिला आहे की, जो मामुल आहे त्यांत तफावत होणार नाही व संकेता प्रमाणे सर्व घडून आल्यानंतर तहाचा फर्मान दक्षणेचे चौथाई व सरदेशमुखी बदल कदीम राज्यामुढां लिहून दिल्या जाईल, आणि पन्नास लक्ष रुपये इनामही द्यावेत एकुण या खेगीज जी बोलणी असतील ती हरयेक विषयींची कबूल होतील अशी खातरजमा ठेऊन जितके उपयोग होतील तितके इतबाराचे कारण आहे. छ १७ माहे सवाल मन ७ मु. सन ११३४ हीजरी (२० जुलै १७२२).

येणेप्रमाणे फर्मान येत गेले व शाहु माहाराज यांनीही मुसलतीचे जाणने जे वेळेस जमा प्रसंग पडला तसा साधून नेऊन पदरची माणसे पेशवे वगैरे वाढऊन,

दंग्यक जागा त्याच्या फौजा पाठऊन राज्य आक्रमण करीत होते. तो राजाराम साहेब याचे पुत्र संभाजी महाराज यांनी आम्हांस वाटणी असावी वगैरे तजवीज काढून पेशजी जायब वगैरे हाती राजकारण हैदराबादवाल्याशी केलेंच होते ते बळाऊन युद्धास प्रवृत्त जाले असता यश आले नाही. ते काळां पुन्हा शाहु महाराजाकडे बोलणें लावून आपल्या बंदोबस्त करून घेऊं लागले. शाहु महाराज याच्या व त्याच्या भेटीं होऊन त्यास कांही मुलीक द्यावा समजून करावी म्हणोन तहनामा करून दिल्या त्याची नक्कल.

[- ४९३-२८]

(नंबर २२)

तहनामा राजश्री संभाजी राजे सुभा इहिदे सलासीन मया व अल्फ ल १६ मयाल हा ता. मुक्काम सातारा (१३ एप्रिल १७३१).

हा वारुण माहाल ता. संगम दक्षणतीर कुल दुतर्फा मुलुक दंगोबस्त देखील टाणी व किल्ले दिले असत. येकूण ओळी सु. ६ तुंगभद्रा पासोन तहद रामेश्वर देखील संस्थान निम्मे राजश्री संभाजी राजे यांस दिले बोळी चार किल्ले कोपल त्यास दिल्या त्याणी मुबदला रग्नागिरी द्यावी. बळी सुमारे तीन. बडगांव किल्ला पाडून देउ. बळी दोन. जे तुम्हासी घेव करतील त्याचे पारपत्य आम्ही करावे. आम्हासी घेव करतील त्याचे पारपत्य तुम्ही करावे. तुम्ही आम्ही घेव विचार राज्याची अभिवृत्ती करावी. बळी सुमारे ७ सात. वारणेचा व कुण्णेचा संगमपांमोन दक्षणतीर ता. निवृती संगम तुंगभद्रा पावेतो दंगोबस्त देखील गड टाणी दिली. बोळी सुमारे ६. कोकणप्रांत साल्सी पलीकडे तहत पंचमहाल अकोले पावेतो बंदोबस्त दिल्या. बोळी सुमारी चार. इकडील चाकर त्याणी आम्ही देउ नयेत. बळी तीन. मिरजप्रांतीची टाणी देखील तासगांव आमचे स्वार्थीन करावी. बळी तीन. येकूण कलमे ९ करार करून सदरहु प्रमाणे तह करून दिल्या असे.

[- ४९३-२९]

सदरहु प्रमाणे कलमे तऊ करारप्रमाणे करून देऊ. यादी प्रमाणे बहुत काय लिहिणे. आसीरवाद. बळी सुमारी चार येणेप्रमाणे तहनामा शके १६५३ ईश्वरी मन १७३१ हा या अन्वये तहनामा ठरऊन, संभाजी राजे यांस मुलीक दिल्या. त्याजकडून आणखी राज्ये खाशेणे व खंडण्या घेणे वगैरे कांहीं येक जाले नाही. ते काळी शाहु महाराज यांनी हरयेक मुल्कांत स्वाऱ्याकरून दक्षण व हिंदुस्थानांत मिळून कोठे खालसात आमल केला व कोठे खंडण्या

व कोटे चौथाई कोटे सरदेशमुखी कोटे बावती वगैरे हरयेक कात्री मुलीक कात्रीज करून बसविल्या. त्या समई फौजहि बहुत होती. त्यावेगे अनेक शत्रु पाटाकांत होऊन आज्ञेप्रमाणें वागत होते. राजधानींत अष्टप्रधान व प्रतिनिधी वगैरे नागपुरकर सेनासाह्यमुभा व सेनाधुरंधर सर्वही फौजमुद्धां तयार असोन हरयेक जागा स्वाभ्यासीकाच्या आज्ञेप्रमाणे करीत असत. ते काली स्वामीचे पुण्यप्रभावानें सरकारांत मुलुक खालसा व खंडण्या व चौथाई मिळोन एकंदर होता तो मुभेवार बाा.

१८२९१८९६५१.॥. दक्षण नर्मदेचे आलीकडे सालेरी आहीवंत पासोन कर्नाटकांत चनी कावेरी पावेतो राज्य कादमच होते. बाकी मुभ्यांत चौथाई व सरदेशमुखी वगैरे

७८२८३९२६॥. १२०६६९५९ ॥-॥.

मुभेदारुजफर विज्यापुर

मुभे खुजस्ते बुनियाद

७५९५८९८

औरंगाबाद

मुभे महंमदाबाद

५८०८१५९ ॥=

बेदर

मुभे खानदेश बुरहानपुर

१३०५३४८९१.॥

६६११०५३१ ॥.॥

मुभे बराड आलनपुर

मुभे फरखुद बुनियाद हैदराबाद

१८२९११८९६५१.॥

३२४६१०६३ ॥= हिंदुस्तान मुभे पंधरा हे पूर्वीचेच राज्यवंश वृक्षाअन्वये यांचेच होते. हल्ली दक्षण कात्रीज झाल्या नंतर तेथें पुन्हा अमल बसऊन खंडण्या

वगैरे घेत असत

२७१००१०३

३१०१२१५४

मुभे आकबाराबाद आंगरे

मुभे शाहाजाहानाबाद दिल्ली

१०६०९०९७१

१८७०४९८

मुभे इल्हाबाद प्रयाग

मुभे पंजाब

९२२५५९१

२४७५३४९॥=

मुभे आयुद्धा

मुभे मुल्तान

१०५९७३७१

३५२४५९

मुभे लाहूर

मुभे काश्मीर

३७०४२०१

२३६५३९७

मुभे अंतरेबदी

मुभे डेटा

१६३५५५१

८४७२२९९

मुभे बहार
८६१९२४६०
मुभे बागलाण
८९६२८०३
मुभे गुजराथ

मुभे मालव
१६५५८८५६
मुभे उडइया
३२४६१६०६३॥॥

५०७५३५००९०॥॥

येणेप्रमाणे मूर्तीक कोटे खालसात आणि कोटे खंडण्या ठरविल्या कोटे चौथाई सरदेशमुखी व धारदाणा बगैरे अनेकबांधी वसविल्या. येणेप्रमाणे दक्षण हिंदुस्थान आक्रमण केले. पुढे शाहूमहाराज याणी कैलासवास केला. हे देशोदेशीं कळल्यावर जितके अमल वसले होते तितकेच चहुकडे दाबले गेले आणि रामराजे महाराज राज्यावर वसले. तेव्हास च्यागवणे पावतो पेशवे येकनिष्ठपणे सेवा करून आज्ञा होईल त्याप्रमाणे वर्तत असत. नंतर दिवसेंदिवस मुख्य्तारी जास्त करित जाऊन आपणच जोगवर होऊन इग्येक कामात हुजुरचा हुकुम घेणे वगैरे सोडून सरदार व कामदार वगैरेस पदाची वस्त्रे देवावणे व आपण प्रधानपदाची वस्त्रे घेणे व हुजुर येऊन चरण बारदारी करणे वगैरे करीत होते. त्याउपरी अलिफडे जो मजकूर जाला तो सर्वास माहित आहे. सारांश सूर्यवंशी अर्वाय कुलावंतस याची पिढी दरपिढी सर्वास समजण्याकरितां आनेक ग्रंथाने आधारावरून जो पेदाजी वंशवृक्ष लिहिला आहे. त्यातील मुख्य याचेच पुरुषाची नावे तपशीलवार लिहितो.

- १ श्री विष्णुसंगण स्वरूप
- ३ मरीची
- ४ कश्यप
- ५ विवस्वत मनु
- ६ श्राधदेव मनु यांस

२ ब्राह्मण श्रुती निर्माणकरतां

- १ मरीची सूर्यवंशकारण
- १ आत्री चंद्रवंशकारण

—

२

आकरापुत्र पो.

७ इस्वाकु

८ विकुक्षी	९ पुरंजय	१० अनेमा
११ पृथु	१२ विश्वगांधी	१३ चंद्र
१४ युवनाश्व	१५ शवस्त	१६ ब्रह्मदश्व
१७ कुवलयाश्व	१८ धृताश्व	१९ हर्यश्व
२० निकुंभ	२१ बहिरणाश्व	२२ कृशाश्व
२३ सेनजीत	२४ यौवनाश्व	२५ मांधाता
२६ पुरुकुछ	२७ वसदस्तु	२८ आनरंण्य
२९ हर्यश्व	३० आरुण	३१ श्रीवंधन

३२ त्रिशंकु	३३ हरिश्चंद्र	३४ रोहीत
३५ चेण	३६ मुदेव	३७ विनय
३८ भरुक	३९ वृक	४० बाहीक
४१ सगर सार्वभौम	४२ असमंज	४३ आंशुमान
४४ दिलीप	४५ भगीरथ ज्याने भागी- रथी आणिली	४६ श्रुत
४७ नाभ	४८ सीद्धीदीप	४९ आयुतायु
५० रूपण	५१ सर्वकाम	५२ मुदास
५३ कलमाशपात	५४ आश्मक	५५ नारीकवच परशरामाचे वेळस होता.
५६ दशरथ	५७ ओढुहीड	५८ विश्वासह
५९ खटवांग	६० दीर्घबाहु	६१ रघु
६२ अज	६३ दशरथ	६४ रामचंद्र (अवतार)
६५ कुश	६६ आतीथी	६७ निषध
६८ नभ	६९ पुंडरीमाक	७० क्षमधन्वा
७१ देवानीक	७२ आहील	७३ परियात्र
७४ बालस्थल	७५ वज्रनाथ	७६ स्वगण
७७ धिष्टी	७८ हिरण्यनाथ जैमीनीचा शिष्य	७९ पुष्य
८० ध्रुव संधी	८१ सुदर्शन	८२ अग्नीवर्ण
८३ सिध्न	८४ मनुक कपग्रामी आहतो	८५ पशुश्रुत
८६ संधी	८७ आकर्षण	८८ सहस्वान
८९ विस्वसावह	९० ब्रह्मत्व हा अभि- मन्यून मारला	९१ ब्रह्मण
९२ उरुक्कीय	९३ वलपृद्ध	९४ प्रतीलोभ
९५ भानु	९६ दिवक	९७ सहदेव
९८ वीर	९९ बृहदस्व	१०० भानुमान
१०१ प्रतीकान	१०२ सुकतीक	१०३ मरुदेव
१०४ सनुक्षत्र	१०५ पुस्कर	१०६ अंतरीक्ष
१०७ सुतपा	१०८ आमित्रजीत	१०९ बृहदभानु
११० वही	१११ कृतंजय	११२ रणजय
११३ संजय	११४ शाक्य	११५ शुद्धोद
११६ कंग	११७ प्रसेनाजित	११८ क्षुद्रक
११९ कुणक	१२० सूरथ	१२१ सुमित्र
१२२ शतधन्वा	१२३ माहासेन	विक्रमाचेवेळेस
१२४ कृतवर्मा	१२५ शतानीक हे	मारला गेला

१२६ कुतकार्य	की अशर येथे	त्यास पुत्र
१२७ तीव्रसिंह	राज्य करीत विक्रम	१ शतधन्वा
१२८ मान्यसीव्ह	संवत १३४	शिसोद्याचा
१२९ अजपाल		पुर्वज
मेवाडचे राज्य		१ कुडा कसवाव
करीत होते		पुर्व याचा
१३० जयसेन यांणी		पुर्वज
सिधदेवीचे		—
आराधन		२
करून परीस		१३१ सुभानसिंह
घेतला व राज्य		यांणी कीला
साधीलें		चीतोड बंधीला
१३३ सुरजसिंह	१३४ माहसेन	१३२ पृथ्वीपाळ
१३६ सहागासिंह	१३७ सुमरसिंह	१३५ प्रतापसेन
१३९ सजनसिंह	१४० दिलीपसिंह	१३८ लक्ष्मणसिंह
यांणी माधंवाडा	महागाणा	हे पद्मिणीकरितां
येथील राज्य घेतलें		लढले यास पुत्र
१४१ शिवाजी माहा-	१४२ भोसाजी	१ सजन सिंह
राणा यास पुत्र	महाराणा यास	१ आरसिंह हे उदेपुर
१ सोधवडकर	पुत्र दोन	कराचे पुर्वज
१ भोसजी	१ नेपाळवाले	—
महाराणा	१ देवराजजी	२
—	—	—
२	२	—
१४३ देवराजजी महा-	१४४ इद्रसेनजी महा	१४५ शुभ कृष्णा
राजा दक्षणेत ये-	राजे	जी माहाराज
उन भोसावत हे.	१४६ रूपसीव्हजी	१४७ भुर्माद्रजी म.
भोसले असे नांव	१४८ धोपजी महाराज	१४८ बारहट्टजी
पडले	१५० खेमडजी महा-	महाराज
१ महादेव ख-	राज	१५१ कर्णसिंह म-
वनट्टी हिंरा-	१५२ संभाजीमहाराज	हाराज
णी देऊन	१५५ शाहाजी माहा-	१५२ बाबाजी मा-
गांवकरवा-	राज हे नगर	हाराज यांस

वी, वौरे ध-	व विजापुर येथे	पुत्र
रणो नागपुर	वजीरीवर होते	१ मालोजी
१ इद्रसेनजी	त्यास पुत्र तीन	माहाराज
—	१ संभाजी राजे	१ विटोजी
२	युद्धांतत मारले	—
१४५ मालोजी माहा-	गेले	२
राजा यास पुत्र	१ व्यंकोजी	१५६ शिवाजी मा-
शरीफजी सू-	राजे घराणें	हाराज याणां
खे म्हणवुं ला-	चंदी चंदावर	धर्म स्थापला
गले. पुढे खानवेलीस राहिले	१ शिवाजी म-	यास पुत्र दोन
सबब यांस खानबलकर	—	१ संभाजी
म्हणतात व दुसरा	३	माहाराज
शाहाजी महाराज	१६० शाहु महाराज	१ राजाराम
१५७ संभाजी महाराज	धाकटे यास पुत्र तीन	साहेब
१५८ शाहु महाराज	१ प्रतापसिंह	घराणे
याणि दक्षण	माहाराज	करवीर
हिंदुस्थानांत	१ रामराजे	—
अमल	महाराज.	२
बसविला	भाऊसाहेब	
१५९ रामराजे महाराज	वारले.	
१६१ प्रतापसिंह महा-	१ शाहाजी मा-	
राज हल्ली साता-	हाराज	
रा येथे राज्य	आपासाहेब	
करितात.	—	
	३	

प्रभात, धुळे, व. १, अं. ११ व १२, माघ व फाल्गुन शके १८२८, पृ. १-१६ व १७-२४; व. २ अं. १ व २ चैत्र व वैशाख १८२९, पृ. २५-६० व ६१-९२.

(- ४९४ -)

भोसल्याच्या वसतीच्या गावांची यादी
गावांची नावे

१ सातारा	४ तांदुळवाडी (ता. गंगापूर)
२ चंदी चंदावर	५ कोडरु, प्रा सातारा
३ खानवट	६ जिती

७ भांबोरे (प्रा चांभारगोटे)	४१ हिंगणगांव
८ नानजवळ	४३ पळसदेव
९ कवठ	४४ कोथूट
१० राजेगांव	४५ तुळापूर
११ मुंड (प्रा वार्डे)	४६ पाटेवाडी
१२ हिंगणी	४७ दिवी खिरडी
१३ किन्ही (वार्डे)	४८ रेटरे
१४ सिरीम (,,)	४९ आव्हाळ
१५ येसकळ (,,)	५० कडसमुडी
१६ येळू पिंपरी	५१ वाठार
१७ तारगांव नारगांव	५२ नरतवड
१८ खानापूर	५३ नागापूर
१९ तडवळ (प्रा वार्डे)	५४ पडजवळ
२० उघडन प्रा इंदापूर	५५ खोडसी
२१ चांभारगोदे	५६ वडस (सातारा)
२२ जलालपूर (प्रा चांभारगोदे)	५७ उंबर (आकळूज)
२३ शेडगांव	५८ इस्लामपूर
२४ बेलवंडी (प्रा करड लिबोणे)	५९ मांडोगण
२५ भावसडे	६० देवराष्ट्र
२६ लिबगांव	६१ सरकुली
२७ आरवी प्रतापरावाची तार्ता माकूर	६२ मंगरूळ
२८ सुती तारापूर	६३ येळंब (वार्डे)
२९ गांव देबळानी हंभीररायाची	६४ सिरगावः (वार्डे)
३० कारळ	६५ जाम (वार्डे)
३१ जळगांव प्रा बारामती	६६ खवजनपूर (वार्डे)
३२ गव्हान (प्रा दर्पापूर)	६७ अपसिंग (,,)
३३ तन्हाळे (प्रा कन्हाड)	६८ रहमतपूर (,,)
३४ सिरापूर	६९ सुरगली (,,)
३५ टाकळी	७० देवपिंपरी
३६ जोगवडी	७१ अंगापूर
३७ कडे ठाण	७२ शिंगणापूर
३८ बाखडी	७३ बनसैंद्रे
३९ नावंडी	७४ वडनेर
४० पारगांव	७५ वावी
४१ टकवाड	७६ संभुखेड

- ७७ राजोडी बिजोडी
७८ गंजणा धुळगांव
७९ बोरगांव
८० इंदापूर
८१ फलठण
८२ भाळककिरात
८३ वेलकभाद
८४ सेळव
८५ भिकवाडी
८६ जामत
८७ पारड
८८ पाटनखोर्ग
८९ नेलकरंज
९० अंजनडोह
९१ कोल्हापूर
९२ वीड (कोल्हापूर)
९३ चिकोदी
९४ मनराजुरी
९५ सरकोर
९६ कळंब
९७ केरल (प्रा दहि)
९८ गांवकरिता
९९ कडेपूर
१०० वडगांव
१०१ करल

- १०२ पिंगवत
१०३ धानवी (गांडापूर)
१०४ वीट (वीड)
१०५ अष्टी (गोपाळगायत्री)
१०६ जम्बड (प्रा पंगडा)
१०७ वेळापूर
१०८ तळिवनी मिरमगांव
१०९ रायगांव-सायगा
११० ताडल
१११ रेवड
११२ कळस (इंदापूर)
११३ वनवाडी (चंदनवंदन)
११४ जांभगांव (वाई)
११५ भोईज (वार्ड)
११६ सासूर
११७ नागोठण
११८ नागपूर
११९ कजुलाग
१२० अक्कलकोट
१२१ विशालाग
१२२ हरीपूर
१२३ पंढरपूर
१२४ माणिकशेडीची टमळवाडी
१२५ मुंगी

भा. इ. सं. मं. वार्षिक इतिवृत्त, शके १८३७, स्वी. ग्रं. क्र. ११, पृ. १३९-१४०.

(- ४९५ -)

[कुमठे येथील राणे भोसल्यांची हकीकत]

वैशाख दालजी राणे भोसले मीजे कुमठे बुजराव कुस्मेस्वराचे साा कोरगांव
पाां वाई सुहर सन हाजार १०७० सत्रैन अलफ.

आपले मूळ पुरुष रतनसिंह पाा मीजे कुमठे बुजराव यास पुत्र
१ भागीवंत वडील सावजी यास पुत्र

- १ जयसिंग दुसरा
- १ सुरसिंग तिसरा
- १ उदसिंग चवथा
- १ कमलसिंग पाचवा
- १ चितसिंग

६

- १ वडील सिवाजी
- १ दालजी दुसरा यास पुत्र इजाजी व येसू आहे.
- १ लखमोजी तिसरा
- १ भानाजी चवथा
- १ रामोजी पाचवा

५

एकूण असामी साहा याचा विस्तार

भागीवंत याम पुत्र

१ सावजी वडील

१ दुसरा मालोजी

२

मालोजीम पुत्रे तोच आहे १
बाकी राहिलेले आसामी पांच

- १ जयसिंग दुसरा
- १ सुरसिंग तिसरा
- १ उदसिंग चवथा
- १ कमलसिंग पाचवा
- १ चितसिंग साहावा

५

येणेप्रमाणे पांच असामी बेदगाहन पातशाहानी चंदीच्या ठाणीयाम पाटविले, तिकडेच पाच जण गुजरात ठाणियाच्या पडिले. पाच जणांचे नकल जहाले. आमचे आज भागीवंत बेदगात पातशाहापासी राहिले. मौजेमजकुराच्या पाटीलकीचे कामकाज चालिले पाहिजे याजकरिता गुमास्तेगिरीस तुकोजी व राजजी पनाले याम ठेविले होते तेथेच कुमटीयात ठेऊन गेल होते. काजिया पडोन पनाले याम पहिलेच पातशाहानी खोटे केले होते. भागीवंत याम पहिल्याने बायको वनाजी जाधवराव यांची लेकर मुलक्षणाबाई केली होती. ती पाच जण चंदीच्या ठाण्यात पडिले म्हणून त्यांच्या दुःखकरून मृत्य पावली. तिच्या पोटी काही विस्तार नाही. तेव्हा भागीवंत याम बायको पाहिजे म्हणून बेदगात दादजी गोयाजी माने होते त्याची बहीण उपवर नवरी होती तिचे नांव रंभाबाई ती पातशाहानी भागीवंत राणे भोसले पाटील मौजे कुमटे बुजखान यास बायको करून दिली. तिच्या पोटी विस्तार पुत्र वडील सावजी व बाकटा मालोजी व लेकर येमाबाई येणेप्रमाणे मुले जन्मली. पुढे आमचे आज भागीवंत बेदगात मुल्य पावले म्हणून आमची आज रंभाबाई याणी आपली मुल लहान कुमटे येथील पाटीलकी कारभार थोर याजकरिता भागती तुकोजी राजजी पनाले यास पाटीलकीच्या गुमास्तेगिरीचे काम सांगोन बेदगाहन पातशाहाई हुकम घेऊन आपल्या पाटीलकीच्या गांवावरी सावजीम व मालोजीम व येमाबाईम कुमटीयाम घेऊन आली. पाटीलकीची गुमास्तेगिरी च्यार

वर्षपर्यंत रंभाबाईच्या आज्ञेप्रमाणे केले. पुढे बाईच्या आज्ञेप्रमाणे वर्तणूक करीनासे जाले. पाटीलकीचे खावंद आम्ही तुमचे नाते काही नाही म्हणून बाईपासी बंधन होऊन फिराऊन गोष्टी पनाले सांगू लागले. उपरांतीक रंभाबाई याणी उभयता पनाले यासी उतर केले की माझ्या दादल्याने तुजला पातशाहापासी खोटे केले. आता माझी मुले नेणती व मी बायकां देवोन बंदअमली आम्हासी करिता तरी तुम्ही आमचे पाटीलकीची गुमास्तेगिरी न करणे. तुमचे काम नाही. तुम्ही जाणे. माझ्या कुमटयास न राहणे. ऐसे बाईचे बोलणे पनाले याणी ऐकून मनसबा केला की बाईस व मुलास दगा करून जिवे मारावे. याजला मरल्यावर आम्ही पाटीलकीने भणी अहो. ऐसा मनसबा केला. ती बातमी बाईस कळताच बाईनी आपले भाऊ दादजी गोयाजी यास वाडीहून बोलावून आणिले. त्याजला पनाले याचा विचार मागितला. उपरांतीक बाई आपल्या उभयता भावाम व सावजीस व माळोजीस व येमाबाईस वेदरास घेऊन गेली. तेथे जाऊन आपले दोघे लेक यास पोशाख करून मोजे कुमटे वुजरुख कुमेस्वरगचे येथील आपले पाटीलकीचे वतनाचे कागद बराच देऊन पातशाहाचे भेटीस पाठविले. पातशाहा तख्तगव्यावर होते. नजीक कचेरीस खाली ख्यालतमाश्या कलायतीणीचा होत होता. तेथे दाटी बहुत. जावयासी रीग होईना. तेव्हा सावजीने तजविजीस रीग करून जाऊन कचेरीस तख्तगव्याखालत उभा राहिला आणि पातशाहास मुजग केला. तो पातशाहानी आपल्या मनास आणिले की हे मारेकरी आहेत. तेव्हा हुजगतीस हुकूम केला की हा मारेकरी आहे. तरी यास धरून नेऊन वडाचे झाडाखालते याचे डोमके माणे. ऐसी फर्मास जाली. एकाएकीच सावजीवर गर्दी जाली. इतकी इमारत होताच सावजीने जलद करून झग्याच्या विशात हात घादून वतनदारीचे कागद पाटीलकीचे होते ते पातशाहाच्या पुढे टाकिले. लिखा पाहाताच सर्व एसा हुकूम हुजगतीस केला. कागद वाचून पाहिले तो मोजे कुमटे वुजरुख पाा बाई येथील राणे भोमले पाटील यांचे निवोले. तेव्हा डोचके मारावयाचे पातशाहानी राहाविले आणि सावजीस पुरसीस केली की तुजकर काये जुलूम आहे तो सांगणें. त्यावरी जी हाकीकत जाली होती ती सावजीने पातशाहाजवळ जाहीर केली की माझा बाप भार्गावंत याणें पनाले यास कुमटयाची पाटीलकीची गुमास्तेगिरी सांगितली म्हणून त्याणी आम्हा मायलेकराचा मारा करावयाचा मांडिला आहे. याजकरिता हाजूर आलो. साहेब दुधापाण्याचा निवाडा करणार आहेत. त्याजवर पातशाहा बोलीले की पनाले गुमास्ते टाऊक आहेत. तेच वेळेस पनाले यास पातशाहानी ... देवाकडून बेदरी पंचाईत करऊन खोटे केले. पारपय करून शहर वेढर लाऊन दिल्ले. रंभाबाई यांनी पातशाहास अर्ज केला की साहेबी पनाले यास खोटे करून लाऊन दिल्ले. आतां माझा गांव थोर, मुले लाहान चालवितो कोण, याजकरिता माझे भाऊ दादजी गोयाजी माने नाईकवाडी वेदरचे आहेत त्यास माझ्या दादल्याने जमीन पाच चावर कुण्णेचे तीरी करून दिल्ली आहे त्याजला साहेबी हुकूम करावा म्हणजे

भाडी मुले नेणती आहेत तोपर्यंत पाटीलकीची गुमास्तगीरी चालवितील. आमचा पाटीलकीचा मत्तपान होळीची पोळी माहार नांगर सिंगलशेट विडा टिला पटीपळोडा हाक लाजिना कर्तू कार्यदे इनामती चावर व घुगरी सेव धार येणेप्रमाणे माझे मजकडेच चालवायें. गुमास्तगीरीचा कारभार मात्र माझे भाऊ माने याणी करून भाडी मुले नेणती आहेत ती वाढवावी. याप्रमाणे अर्ज केला. त्याप्रमाणे पातशाहानी अर्ज ऐकून दादजी गोयाजी माने यास आपले हुजूर हुकुम केला की पनाले खुनी नफार रिमोन आले. बाजकरिता त्याचे पारपत्य करून खांदे लाऊन दिले आहेत. तरी रमाबाई याची मुले लहान नेणती आहेत तो पर्यंत तुम्ही त्याच्या गावची पाटीलकीची गुमास्तगीरी घेऊन जाऊन करणे. बाईचे रजतलंगवेरीज वर्तणूक न करणे. पाच चंदीच्या टाण्यात पडिले. हे जाहीरपणा पातशाहास कळला. पातशाहाची हुकुम पाचजणांच्या बायेका सती निघत आहेत. तरी तुम्ही पांच थडी आपल्या बतनाच्या गावावरी बांधणे. सरकार माहिती हुजूरचे दिले. कलवतीणी वा ताफा व सदानंद परमानंद घडमी बाजंजी व भाट ऐस दिले. आपले गांव पाटीलकीचे कुमटे बुजूरख येथे आली. सती निघाल्या. पाच थडी बांधली. गावावर रमाबाई व मालोजी व यमाबाई कुमळांत नांदू लागली. सावजी परमाणे चंदीच्या टाण्यास पातशाहाचा हुकुम घेऊन गेले. दादजी गोयाजी बाईच्या रजतलंगवेत राहून मौजेमजकुरचे पाटीलीचे गुमास्तगीरीचे कामकाज करून राहिले. दादजीचा लेक दत्ताजी होता. त्याजला येमाबाईचे लग्न करून दिले. तिकडे सावजीने चंदीचे टाणे बळकाविले. हे खबर पातशाहास कळली म्हणून रणदुलाखान यास हुकुम पातशाहानी केला की गणे मोमले पाटील कुमटे बुजूरख बाई येथील आहेत. त्याणी चंदीचे टाणे बळकाविले आहे तरी तुम्ही तेथे जाऊन कुमळांत त्याची मुले माणसे आहेत ती धरून कैद करणे. गांव लुटून टाकणे. म्हणून हुकुम जाला होता. तो हुकुम रणदुलाखान घेऊन स्वारी तयार करून कुमळास येऊन गाव लुटला. रमाबाई मुले यास घेऊन दादजी गोयाजी यास घेऊन परगंदा जाहली. ही खबर चंदीस सावजी होता तेथे कळली. चंदीहून सावजीने पांच हजार फौज तयार करून रणदुलाखान याजवरी चढाई करून आला. रणदुलाखान यास हारीस आणिले. गावची खबर घेतली. तो रणदुलाखान याणे गाव जाळून जमीनदोस्त करून टाकिला. दुसरे जागा पांढर बसवून नांव रहीमपूर ठेविले. तेंव्हा रणदुलाखान याची व सावजीची कटकट बहुत जाली. मधी दरम्याने माने पडिले आणि सावजीची व रणदुलाखान याची समजूत करून दिली. सला जाहाला. आपली मौजे मजकुरची पाा हाली रहिमपूर नाव बसाहत जाली आहे. तरी तुम्ही करून राहणे. मुलमाणसे परगंदा जाहली असतील ती गांवावरी आणून पाटीलकीची बेहिवाट करणे. याप्रमाणे बोलणे होऊन रणदुलाखान फिरोज विजापुरास गेला सावजीने मुले माणसे आणून माने याच्या हवाली करून दत्ताजी माने दादजी माने याचा लेक यास आपले पाटीलकीची गुमास्तगीरी ज्याप्रमाणे दादजी गोयाजी करीत होते

त्याप्रमाणें सांगून बाईची आज्ञा घेऊन आपण निघोन चंदीस गेलें. हाकी मानें आमचे गुमास्ते ऐसे असोन सांगितले काम तरी कढ्यांत नाही. याजकारणां तुम्ही प्रा. मजकुरचे जमीनार आहां. आम्हांस तुमचे महजगपत्र देशमुख व देशपांडे यांचे असल्याने दुसरीयाचा दावा आम्हावरी खालणार नाही. त्यास तुम्ही देशमुख व देशपांडे आहां व हाजीर मज्यालमी देव आहे. आम्हावरी मेहर वान होऊन महजर करून देऊन चौशावळ आपल्याजवळ ठेवावी. याप्रमाणें हाकीकत सही मोर्तब.

भा. इ. सं. मं. वार्षिक इतिवृत्त, शके १७३७, म्ही. प्रं. क्र. ११, पृ. २१४-२१७.

(- ४९६ -)

[शिवाजीमहाराजांचा वडील भाऊ संभाजी]

१ लुइस राईसकृत एपिग्राफिआ कर्नाटिका नामक ग्रंथमालेच्या इ. स. १९०५ त छापलेल्या दहाव्या खंडांत खालील शिलालेख आलेले आहेत. त्यांत शाहाजीराजे भोसले यांचा वडील पुत्र संभाजी याचा उल्लेख आहे, तो असा-

(१) 'जयसंवत्सर आश्विन व ५ (१० आक्टोबर १६५५) ब्रह्म श्रीमत् राजा धिराज राजमान्य राजश्री संभाजीराज महाराज ग्येनवर इ. इ. इ.

Epi. Carnatica Vol. X., कोल्हा, १९३, मदवाडी होवली.

(२) 'विजयसंवत्सर कार्तिक ब्रह्म ११ (२४ नवंबर १६५४) लु श्रीमत् राजाधिराज राजराजश्री संभाजीराज महाराज इ. इ. इ.

Epi. Car. Vol. X, मुलबागल, १५४, कोडीपल्ली होवली.

(३) स्वस्ति श्री विजयाम्युदय शालिवाहनशकवर्षगळ १५८५ शुभकृतसंवत्सरद वैशाख शु ५ (२ मे १६६३) लु श्रीमद्राजाधिराज राजश्री संभाजी राजेसाहेब इ. इ. इ.

Epi. Car. Vol. X., मुलबागल, ११९, होडूर, होवली तळयाजवळ.

(४) स्वस्ति श्री विजयाम्युदय शालिवाहनशकवर्षगळ १५८८ नी विश्वाव-सुसंवत्सरद पुष्य व. १० (९ जानेवारी १६६७) .... दय पुण्यकालद-दळ श्रीमत् कौशिकगोत्र भोसलतिल शिवाजी (शाहाजी) राजराज पुत्र-राज संभाजीराजराज कुलस्त्री जैतावाय मानवर इ. इ. इ.

Epi. Car. Vol. X., कोल्हा, २२७, होडूर, होवली.

१. कर्नाटकांतील पद्धतीप्रमाणे हीं गत संवत्सरांचीं नांम आहेत.

२ ह्या शिलालेखांत,

विजयसंघात्मक शास्त्रिवाहन शक	१५७६ इ. स.	१६५४
जय	१५७७	१६५५
शुभकृत	१५८५	१६६३
विश्ववसु	१५८८	१६६६

शक वर्तमान आहेत. संवत् गत आहेत.

३ म्हणजे शाहाजीचा पुत्र संभाजी, शक १५७६, १५७७ व १५८५ ह्या तीन सालांत हयात होता. त्याची बायको जी जैताबाई तिचा शिलालेख शक १५८८ तील आहे. त्यावरून असें दिसतें कीं, शक १५८५ पासून शक १५८८ पर्यंतच्या तीन वर्षांत संभाजी केव्हां तरी वारला.

श्रीमन्मन्वतीमंदिर, वर्ष ७ अंक १, क. २९, चैत्र शके १८२९, पृ. १-२.

(-४९७-)

गजेश्री बालाजी हण मंडजोगी यांस रगभट चिन... जगमईच पिग्गुटकर मौजे पिग्गुट मौजे पिग्गुट ना मटेवंगे लेहौनु दिधले ऐसे जे. मौजेमजकुरीचे कुलकर्ण आपली मिगसा होती. असेंयाम आपणाम पुत्र नाही व दाईज गोत्रज हि नाही. आपल्या माथाच्या वृत्ती स्वाययाम कोणही नाही. हणउनु आपण मौजेमजकुरीचे कुलकर्ण तुह्यास पैके घेऊनु विकिले. त्याचा कागद अन्हादा आपण तुह्यास लेहौनु दिधला आहे व महजर्गद करुनु दिधला आहे. येमयाम तुह्मी आपणाम पुमिले जे मौजे मजकुरी मुशाहिग व हकल्याजिमा काय चालिला आहे. तो मोकदमाचे गोहीनसी लेहौनु देणे. त्याप्रमाणे आपण घेत जाउनु म्हणऊनु पुमिले. तरी कुलकर्णास मुशाहिग व हकल्याजिमा मौजे मजकुरी साल्याबाद एणे प्रमाणें आहे. चितपमील मुशाहिग सालिन्या हरमाल मुजेरी कास खडी ९२ दर खडीस मगला देखील गला टके

१॥ येकूण टके १३८८.

पेठ शाहापूर टके पंचवीस २५ निा मोहतर्फा टके
१७।४॥ निा पवले
१७।४॥ निा गोले
२।३ वाडी तुकाई

३७६.

२ संभाजी पडला हे ऐकून शाहाजी युद्धार्थ गेला व घोड्यावरून पडून २३ जानेवारी १६६४ रोजी मेलला. त्यापूर्वी दोन तीन महिने संभाजी मारला गेला.

दुकानाजिमा हसाल चवले निा धणगर सालिया चवली दोनो २
 निा तेली तेल दर दुकानास आठा दिमा दर घाणिग्याम वजन नव टाक ८८०१
 खाटीक दर दुकानास आठा दिवसा बाजारात सका येक ८१
 निा कौस्टे व साली व दवण निा मोहतर्फा व पेट
 मोहतर्फा निा पवले पासोडी येको १ धोतरजोडा येक १ रुमाल १
 मोहतर्फा निा गोले पासोडी येक १ धोतरजोडी येक १
 निा पेट शाहापूर पासोडी १ येक धोतरजोडा १ येक रुमाल १
 वेव्हारे दोघे वादी सभेस वेव्हार मांगायाम एतील त्याने कतवे अगर तकरा
 लिहिल्यावरि दोघा यामी घेणे रुके ॥ ८

अग्रवादी ॥ ४

पंचमवादी ॥ ४

गावामधे वगडे व पाट होतील त्यांस उलफा माजना घेणे.

मुमार उस आंबे माजना पाहोन घेणे

निा चाभार जुते वाहाणाने जोडा येक १

निा तांबोली पाने दर गुगाम मुमार बाजारात आठा दिमा दर दुकानास
 पंचवीस २५ पाने १२

निा पेंढारी दर दुकानास आठा दिवसा अडका ८॥

निा मोमीन मुडास येक १

निा वकाल दुकानदार आठा दिवसा बाजारात दर दुकानास सुपारी येक १
 पकमई बाजारात हर जिनसाम दर मोटेस पसा येक १

निा माली मालवे सेव बेल व टोणगियाचे भरीत व मोट व पाटी ऐस
 विकायास एईल त्यास माजना पाहोन घेणें.

सण निसवतीवार

तेली	तांबोली
१ दसरा	१ दसरा
१ दिवाली	१ दिवाली
१ सिमधा	१ सिमधा
१ भावई	१ भावई

४

४

दर सणास दर दुकानास तेल

दर दुकानास सद्य सणास पाने पंचवीस

वजन नव टाक ८८९

२५

गुल

दर बैलास वजन पटी ८१। दर पाटीस ८८।

खारवंड अडवार व बाजार दर दुकानास ८॥ केले दर बैलास मुग ५ दर पाटीस
 येक १

कागद बांध हर साल सालिन्या मरणा पलीस घालून घेणे टाके बारा १२ एणे-
प्रमाणे आपले बडील घेत आले व आपण हि घेत होतो. त्याचप्रमाणे तुम्ही घेऊन
सुवे कुलकर्ण खाणे हे लिहिले. सही

गांही

गा चाहूजी गभिराऊ

मारण देसमुख तपे मुठेखोरे

दादमेटी गोळमेटीया व बालावा माहाजन पेट शाहापूर मौजे मा

दाद मेटी मेटिये निराणी तराजू बालसेडी माहाजन नि. तराजू

बलुते मौजे मजकूर

जोमी अजहती

कान्ह मेहतरी चांभा (नि. विगा)

जोमी राइकर

भिव बरटा परीट (नि. डिवणे)

गिवा सुतार (नि. किंकर)

मिव दगणा गुरव (निशाणी जेंगट)

मोन मालवी कुंमार (नि. चाक)

तराल भान नाक (नि. काटी)

पिठ माहाला न्हावी (नि. आरमा)

दादनाई मांग (नि. भाली)

महार परस नाक मुकाबला कौम आंबी

(नि. काटी)

पाडेवार माहार वीर जुमाल मौजे मा

चांदभाई बिन फनुभाई मुलाणा (नि.

मनोरा)

मोकदम मौजे मजकूर

गयजी पवला

मानजी मोकदम ता गोळे निा नांगर

मोकदम ता पवले नि नांगर

गयाजी बिन भिकाजी गोळा मोकदम

वाडी तुकाई निा नांगर

अवाजी सेटीगा मौजे मजकूर

दगमेटी सेटिये कयावधान ता वाई निा

मलमेटी पिरगुटकर बाला मेटी पाहाडी

(तराजू)

बावळ्या जंगम (निा घंटा)

बाऊ मेटी कोस्टी मेहतरीया ता गोळे

विनाजी मोकदम मौजे मुकुम (नि.

(निा घोटे)

नांगर)

भा. ह. सं. सं. तृतीय संमेलन वृत्त, शके १८३७, स्वी. सं. क्र. १२, पृ. १३९-१४१.

(- ४९८ -)

दोन तीन चार जेजोयांत होती. परंतु आपले ती नव्हे. ते त्यास आपण गेल्या-
नंतर राजश्री सुभानजी मोहिते हवालदार व सुभानजी खगडे सरनोबत व मल्हार

खुशाल होऊन छेत्री व निशाण दिले. पेंसये यांनी आज्ञा केली की गळवन बांधोन त्या गळवनाचे नांव पाटली ठेऊन त्यांचे पोषा यांचे स्वाधीन करणे. समस्तास लोकांस वस्त्रे उत्तम प्रतीची दिली. त्यांचे पोषा यांनी पाटेलपणाचे वतन कोणही दिले. तेव्हा पेंसये यांनी सर्व घुसांत छेत्रपतीस निवेदन केले. पाटली पाटली दिली. त्यावरून महाराज छेत्रपती महियान होऊन दर्याकाठी छेत्रपतीचे किले जंजिर आहेत तेथपासोन पाटेलकी सर पोषा ऐसे देऊन मानपान लक्ष करील त्याणे मेला पाट ठाम व त्यायेमन-मुखी हल्लाही हगामी या त्यांचे मुक्ती करावा. अष्टाशर बोली लोक ऐसीयास मनंदा श्री छेत्रपती यांच्या मनदा त्यायेमनमुखी सरकारात न्यावयासी प्रयोजन नाही. आमचे सोताचा त्यांचे लथे प्रा सरपा याही करावा. श्रीमन छेत्रपतीचे देणे. हा कालपर्यंत व वेदवेगपर कारकासह सर्व माफ केली असे. छेत्रपतीचे देणे. हा कालपर्यंत चाल-तय आहे. आम्ही निपुत्रिक येवोदे जाहाले तर मालमयेसी जे असल ती आम्हां पाटलास माफ अस व जेवून स्वयात आपली असेल त्यास दर घरास दरमाळ हव २ पैस जाये या प्रा करार करून मनदा सादर केल्या. त्याची तपसील येणे पोषा

मुनप्रांत मुनप्रांत मुनप्रांत समस्त अष्टाशर
दाभोल १ चेऊल १ कल्याणभिवडी १ प्रा १

या प्रा मुने पाटलास व विरहिा जंजिर सुवर्णदुर्ग व पदमदुर्ग जंजिर कुलवा व जंजिर लोहरी व मणी वपदेव जेवून हूमजात स्वयात असेल तेथपर्यंत वतनदारणी पैस त्यायेमनमुखी हल्लाहीहगामी व कितक मार गोनसमंधांची पाटलाविना दुमरे कोणही न करी ऐसा सर्वही श्रीमान छेत्रपतीचे आज्ञात व पत्रात देविले नाही.

भा. ह. सं. मं. नै., व. २, अं. १-४ पृ. १३३-४.

(- ४९९ -)

श्री

याही घोरपडे यांनी बागावळ. मुळ जागा उदेपूर श्री साबाजी महाराज छेत्रपती यांचे कारकीर्दीपूर्वी पादशाईत उदेपूरहून येऊन जांजिरी व बागांनी व भालवणीची व न्हावीची व पाटलीची व हट देशमुख पादशाईपासून स्वाऊन पाच न्यार होई वहीयात केली. नंतर यककर्ते श्रीमन्महाराज छेत्रपती अवतार उपर होऊन राखे कारीज केले. त्यासमई घोरपडे यांचा पुरुष मह्योजी घोरपडे हे महाराजपणी पाचवेहे स्वाराणीसी चकरीस राहिले. पुढे कांही दिवसांनी साव छेत्रपती महाराज अके १६०२ रौडनास सवळंग चैत्र पौर्णमा रविवारी कीले रायेगड येथे साव जाहिले. याचे पुत्र संभाजी राजे जेष्ठ पत्नी मईसाईसाहेब याचे रोमीचे आणि कानष्ट पत्नी मोईसाईसाहेब याचे उदरी राजारामसाहेब रायेगडी होते. नंतर संभाजी महाराज यांनी मह्योजी घोरपडे यांनी सरजासी देऊन मुखत्यारी सांगोन सरनोबतीची घाले दिली आणि किले पनालेस ठेऊन आपण रायेगडास गेले. पुढे राज्यांत फौजा

येऊन संभाजी महाराज मुल्क सर करीत होते. इतक्यांत अथरगजेव पादशाह याची फौज चालून आली. सवय म्हणजे घोरपडे महाराजाकडे संगमेश्वराम गेले. तेथे पादशाहाकडील फौजेची व महाराजाची लढाई होऊन संभाजीमहाराज यासी वरून नेहले. त्या गर्दीत म्हणजेबाबा घोरपडे ठार जाहले. त्या समई घोरपडे यांसी तिचे पुत्र संपु संताजी घोरपडे दुसरा पुत्र बहिराजी घोरपडे कनिष्ठ तिसरा पुत्र मालोजी घोरपडे त्या वेळी संताजी घोरपडे वडील पुत्र म्हणजे घोरपडे याचे फौजेचा अधिकार जाहाळा. कुपा वहुन संपादली. त्या समई ममलकतमदार या किताबाजी वस्त्रे दिली. नंतर राजारामसाहेब छेत्रपती याणी सेनापतीची वस्त्रे संताजीबाबा घोरपडे यांसी दिली. शके १६१० चे साली दिली. दुसरा पुत्र बहिराजी घोरपडे यासी हिंदुगव किताबत दिली तिसरा मालोजी घोरपडे यांसी अमरिल उमराव हे किताब दिली. नंतर राजाराम छेत्रपती चंदीस राहात होते. काही दिवसा मोगलाच्या फौजा येऊन मुदरगडाला वेढा दिल्या सवय संताजीबाब घोरपडे सेनापती वेढा उठवून येथेथीस महाराजांची आज्ञा जाहली. त्याजवरून संगम फौज येऊन सेनापती याणी लढाई मारून वेढा उठविला. पुढे कर्नाटक प्रां स करीत होते. ते समई महाराजांचे दर्शनस आले. तेव्हां मजी प्रसन्न होऊन आज्ञा जाहली जे तुमचे कुटुंब राहाणेस मुदरगड दिल्हा. नंतर कांही दिवस फौजबंदी करून प्रांतात धाव्या करीत होते. इतक्यांत म्हसबदकर माने याणी दगा फटक करून संताजी बाबा सेनापती यांसी शके १६२५ मोगलसेवे पसतमि (१७१३ इ) साली मारिले. नंतर त्याचे पुत्र पिराजी घोरपडे हे महाराज छेत्रपतीकडे आले. शातवन करून सेनापतीची वस्त्रे शके १६३७ (१७१५ इ.) साली दिली. ते ही सेवा चाकरी करीत स्वामीकार्यावर दळकर्णी का नुल यां मुकामी शके १६५० (१७२८ इ.) साली काळ जाहल्या. पुढे त्याचा पुत्र राणोजी घोरपडे त्यान पाच वर्षांचे होते. तेव्हा पिराजी घोरपडे याची मातुश्री दारकाबाईसाहेब याणी नातु राणोजी घोरपडे यासी घेऊन कवरीगस संभाजी महाराज छेत्रपती याजकडेस आली. त्याणी सेनापतीची वस्त्रे शके १६५२ (१७३० इ.) साली दिली. नंतर कापसीस दारकाबाईसाहेब व राणोजी घोरपडे सेनापती घेऊन गांढली. नंतर शके १६८५ (१७६३ इ. म.) साली दारकाबाईसाहेबाचा काळ जाहल्या. त्याजवर राणोजी घोरपडे सेनापती मके १७०५ (१७८३ इ.) साली कैदसयासी जाहले. त्याचे पोटी पुत्र वडील स्त्री लक्ष्मीबाईचे पोटी वडील पुत्र मुवागव व सव्वागम बाबा व नारायणगव व दारकाजी बाबा धाकटी स्त्री आंबीकांबाईचे पोटी पुत्र संताजी बाबा व पिराजी बाबा व म्हणजे बाबा व जयेगम बाबा.

जेष्ठ स्त्रीचे चौदातील सबाजी व नारायण गव याचा नातु नारायणगव आहे. १ जेष्ठ संताजी घोरपडे, यास पुत्र दोन रामचंद्रगव जेष्ठ राणोजी बाबा कनिष्ठ. रामचंद्रगव याचे पुत्र संताजीगव घोरपडे सेनापती कनिष्ठ वंधु लक्ष्मणगव यास दत्तक रामबाबा आहे यास दत्तक दिले. राणोजी घोरपडे यास पुत्र येक गनुनाथगव. साप्रत सेनापती जवळ आहेत.

- १ भादोजी बाबा हे दुसरे पुत्र जीवनराव जेष्ठ दुसरे मानभांगराव तिसरे मालोजी चवथे चंदोजी घोरपडे हे हिंदुस्थानी आहेत. या चौघास पुत्रसंतान आहेत (हमुरूहेजी येथें राहतात)
- २ पिंपाजी बाबा तिसरे याम पुत्र गोविंदराव व आसुरराव हे (गळमलेख) सांप्रत आहेत.
- ३ राघोजी बाबा चवथे बाचे नकल.
- ४ पाचथे जयेराम बाबा याम पुत्रसंतान नाही. सा संताजी घोरपडे सेनापती याचे रामचंद्रराव यांचे पुत्र लक्ष्मणराव घेतले ते सांप्रत नवलीथल येथें आहेत.

मा. इ. सं. सं. वार्षिक अहवाल, शके १८३६, स्वी. सं. क. ९, पृ. ६०-६२.

(- ५०० -)

तल कोंकणची हकीगत

राजे संगमेश्वरी मोगलाचा वजीर सेखोजी... संभाजी व कचजी दस्त करून तुळापुर्गसी ... पातशाहा होते. मग दोघे जण मारिले. तैमी धामधूम जाली शके १६११ १६८९ इ. स.

या उपरी कवींटे ज्या वानीत औरंगजेब पातशा येहि मोहिम केली. येकपतंगान कोंकणांत उतरणे माहाली घेसला. रायगडी वेढा घातला. गडावरी राजाराम होता. पातशा (चा) मुकाम तुळापूर तेथें होता. रायेगड घेतला. इमलामगड नांव ठेविले. येकपतंगानाचे जुलुपुकारग्यान नांव ठेविले. त्यांस रायेगड जो घेतला नव्हता तो हजमती खैरतग्यान येहि मिलेमान महंमद नामजाद पाठवून किल्ले तलगड व घोसाला व अनसपुसज मुगड हे किल्ले घेतले. शके १६११ सुा तीमैफ अलफ भाद्रपदमासी (आगष्ट १६८९) तले गोवेले घोसाले काचीज करून मामलें तलें येथें रायाजी देऊजी यासी हवाला व शामजीपंत बल्लद पदमाजीपंत यासी मजमु दिली. गणोजी-शिंदे हवाला देऊन ठेविला. वीवस्त खोत पाटील मोबत घेऊन जंजिरा येऊन भेटला रायेतेचा दिलामा केला. वीवस्त गोवेले याचे वतनाचा अर्ज केला की कदिमाचे वतन कदिम लायक आहे. सहिबांस माहाल अर्जानी जाला. कदिमाम सिरपाऊ देऊन वतनावरी खाना केले पाडिजे. वी हुजूर धर्म सावंत होऊन सावंत अर्ज मनास आणून तानाजी राम यासी मजमु होती. अर्ज फर्माविला की वतनावरी जावया परवाना करून देणें. दकलाजीमा देखील दुमाला करणें. त्यावरून परवाना छ २५ जिल्हेज सुा तीमैफ (३० सप्टेंबर १६८९) मरामत जाला. परवाना होऊन महाली जाऊन आपले दिल्लीनी देशमुखीचा कारभारी मुंदर तुकाजी यासी ठेविले व रख-

माजी खुजी देशकुलकर्णी कुलकर्णी राहिले. भानजी गणेश श्रीवर्धनकर यासी हवाला व मोरोबा यांसी मुजमी व अंताजी येसप्रभु चेऊलकर हे पागणीदार माहाली देविले. कमावीस चालत असतां तळकोकण सारे कवज मोमलांनी केले. मुलकाची नेमणूक केली. निजाम जाऊल याम दिवाण शेख महंमद बाकीर यासी जाली. कल्याणचें मुकामी राहिले तेथून कंगोडी नवाना केले. सेख अचदुल फता कंगोडी मामले तळे व घोसाळे व मामले गयेर यासी कंगोडी जाली. ते परभारे जंजिरे याम येऊन हजमती निरतखान साहेबास भेटले. तां खान साहेबास लष्करांत जाणें तयारीस होते. तें समयी कांहीं कंगोडीनें आपली सरंजामी करून घ्यावयाची ते घेतली. सवेच दुसरे रोजी खान स्वार जाले. ते अष्टमीचे तलियाजवळ मुकाम केले. कंगोडी व आम्हीं सारे माहालीचे देशक तेथे गेलो. तेथे महाली हकीम होते. त्यास परवाने घेतले की दिवाणा ग्याले जाले. कंगोडी कमावीस करतील. तुम्हीं जंजिरा येणें ऐसे कागद घेतले. ते वेळेस तुम्हां कामीखान साहेबी कंगोडीचे हाते दिधले. याचे खुप चालवीत जाणें. पातशाही कामावरी आहेती. याउपरी खान साहेब स्थार होऊन लष्करांत खाना जाले. ते वेळेस पातशाहा घेदगीस होते. सुा. तमैनामथें (१६८९-९० इ.) कंगोडी व तुम्हां देशक मामले मजकुरी आलों. सुंदर तुकाजी दिमत देशमुख व गवमाजी कुलकर्णी यासी गोवंले याहून पाचारून आणिले. तपे मजकुरीचा कारभार खुजु केला. मागते खाना केले. गोवंले यासी सेखदार देविला नाहीं. तळयाहून कमाविस कंगोडी गिरीचा चालवूं लागले. त्यास कल्याणहून दिवाणाचे पाचारणे आले की सरदेशमुख व तुम्हां कंगोडी हुजुर येणे. त्यावरून अष्टमीचे मुकामी गेलो. तो सेखमहमद बाकीर याची दिवाणी तैगीर जहाली आणि मिरजा महमद सफी याम दिवाणगिरीची निजमत बहाल जहाली. त्याचे कागद आले की आम्हीं चेउलास येतो. तरी तुम्हां कंगोडी व सरदेशक चेउलास येणें. ऐसा कागद आल्यावरी दिवाण चेऊलास आले. नरसो भास्कर पेसदस्त ठेविले. तो कंगोडी व आम्हां देशक चेऊलास जाऊन भेटलो. कारभार मामला मनास आणून आचदुल फता कंगोडीयाची कंगोडगिरी दूर करून कान्हां भास्कर नरसो भास्करचे भाऊ मोकगर कंगोडगिरीस जाली. महादार्जी बाबाजी तलकर याम लिहिणार ठेविले तलियासी सीरपाऊ देऊन खाना केले. महाली कंगोडी व आम्हां आलो. राईर मामला सारा खगवा माहाड नाते तो रायगडा ग्याले गेले. कमावीस चालो देत नाहीं. घोसाळे यासी सेखदार ठेविला. जनाजी केशव तलेयाम खासा राहिले. गोवंले यास शिवाजी बाबोजी सेखदार लिहिणार कान्हेर नरसिंहपंत व अमीन सैयद जाफर वल्लद सैयद नसरुला व सुंदरजी देशमुखीचे कारभारास बख्खमार्जा कुलकर्णी ऐसे ताा मजकुरी जाऊन कारभार चालत असतां नवाब फतेजखान पाचाडी पातशहानें ठेविलें होते.

तोहि मुलख मारावयासी खाना केले. उसमानखान व भिवराव तलियाम आले. धामधुम करूं लागले. उगीच बदनामी हरयेकाचें शिरी ठेऊन टका पैका घेऊं लागले. त्यास चेऊलाहून महंमद सफी दिवाण याणी आपल्या भाचा मीगवादी व

पालीचे राजा रुद्रसिंग यासी सांगोन महमद बुदलायासी १०० लोकानिमी मदत मागोन खाना कैले. तल्लियासी येऊन उममानवान बाहेर घातले.

गाजीखान वगैरे पठाण गोवेल्यास आले. ते नांदवी पुराचे नदीवर बैसले. त्यास सेव दाऊद नख दादे भेटले कीं मुल्ल्याची वकीची आपणांस आहे. तरी सेवदारीचे काम सांगणें. कबूल करून सेवदार मेलें व गवार्जीपंत त्यास मजमदार आले आणि मिरजा महमद दिवाण याचें निसबत मदनाजी काकाजी सेवदार यांस दबवून बाहेर घालवून धामधुम करूं लागले.

मुंदर तुकाजी व खमाजी कुळकर्णी आपले कारभाराबद्दल राहिले. त्याजवळ पटिया करून मागता देत नाहीं. त्यास सेव दाऊद जखदादे व गवार्जीपंत त्यांस बाहिरजी चिकुल्करहि मिळाले आणि गाजीखानास बोलले की हे देशक कामावर न येत तरी आहीं वकीच आहे. याची गरज काये असें. मग मनास माने तैसी धामधुम करूं लागले. मुंदरजी व खमाजी तैमेच तेथे राहिले. संभाजीराव सिकें व मातुश्री जिजिआऊ यांकडून जे पाहिजे ते घेऊन राहिले. त्यास गाजीखान निघोन पाचाडी गेला. सेव दाऊद व गवार्जीपंत रूपाजी भालेराव यांचा जमाव होता. त्यास सल्लाव करून सेव महमद बाकिनिमीस मुकाम देऊन तेथे वसिला करून गोवेले यासी येऊन जोगवरी येऊन बैसले मुंदरजी व खमाजी यासी दस्त करून नेऊन चावडीयावरी घाल(न) देवाचे एंभी खबर कळतां दिवाणाचा विचार कीं आपली खगरी होईल. सच तल्लियास आले. उपरि हजरती खानमाहेत्र लष्करांतून जंजिरे यासी सलामत आले. इसलामगड जावयाचा हुजुरचा हुकूम. सच तल्लियाचे राहणें जावयासी तल्लियास सामना करविला. त्यास कुमाजी देसाई बंदगीस अर्जून गोवेले याची हकीकत जाहीर केली. गोवेले यासी रूपजी भालेराऊ दरम्यान पुंडाई करितां ऐसे माळूम जाले. यावरी गोवेले येथे राहणें जावे करार करून स्वार होऊन मुकाम म्हमले यासी कैले ते छ १४ जिल्काद सुा इहिदे (१० आगष्ट १६९०) मुकाम नांदवीपुरेचे नदीवर कैले. याउपरी दिवटीयाचा सलाम जाला. यावरी सेव दाऊद नखदाद व गवार्जीपंत व कोन्हेरपंत रामाजी नरसिंहाचा भाचा व नागे विश्वनाथ गांव लिहिणार यासी दस्त करून ठेविले रूपाजी भालेरावास सांगोन पाठविले कीं तुहीं या मुल्ल्यांतून जाणें नाहीं. तरी खबरदार राहणें व शेवदाऊदचीहि रूपजीस खबर कळविली. त्यावरून ते सकाळीं निघोन खाडीपलिकडे गेले. बाहिरजीहि सवे गेला. खबर माळूम जाली. नखदादा व ब्राह्मण चेऊलास दिवाणाबडे खाना करावे करार. तल्लियावरी दाऊद बोधलानी सेव दाऊद मागोन घेतला. ब्राह्मण चेऊल दिवाणाकडे खाना कैला. यावरी जिवाजी दादजी सेवदार व कोनेरे नरसी मजमदार व मुंदरजी दिमेंत देसाई व खमाजी कुळकर्णी माहाली पाने देऊन खानमाहेची ठेविले. याचीस स्वार जाले. माहालाची कमावेसी चालत असतां मिरजा महमद याची दिवाणगिरी तहगीर जाली. महमद इसफ यांस दिवाणगिरी बहाल जाली. यावरी बायाजीराम चेऊलकर यासी बाजी त्रिमल सेवदार व लिहिणार गोविंद हरि व

संकर प्रभु तळें गोवंले तळीयासींच कमाविगी चालवली. देशमुख्याचे मुतालिक मुंदरजी व रग्वमाजी कुळकर्णी तपे मजकुरी असेत. बाजी चिमळ ८ गेजे तळीयासी ८ गेजे गोवंलेयासी चालत असतां मीरताहीर जमाबंदीचे आकार-बद्दल तळीयास आले. तेथून सेवदार व देमक गोवंलेयासी आले व तेच सायकाळां लापा थोर चलाचा पडला. मीरताहीर व २ दोन पठाण पडले. घोडे २ व बसमाव कुळबडी करून नेली. सेवदार व आम्हां देशक जंगलांत पळाले. सूर्याजी चौधरी जमातदार होता. तो चोऱ्यास पळाला. सचनीस व मनाजी भानजी दिवेकर तोंड पळाला. या उपरी दुसरे गंजी गावामध्ये आले. बाजी चिमळ सेवदार व देशक येव, खबर चेऊलास रवाना केली. येक खबर वाडीस रवाना केली. वाडीचा जबाब आल्या कां ऐसे वेफाम कसे होता. आतां याउपरी खबरदार असत जाणे. खबर कळतांच लेंहून पाठविणें. खबरदारी केली जाईल. याउपरी कितेक गेजी नुफान झाल्या कां चेऊलचं काजीनें वाडीस लिहिले कीं तळीयाचे देशक याणां पिळाजी येसप्रभु याद्वि मांगितले कीं तुम्ही दिवाणाकडे अर्ज पाठविणें कां, खैरतखानसाहेब तळे गोवंले या महालीचे जाहगीर करून द्यावी. तरी आम्हां देशक सा ५००० पांचहजार दंतो. हें दरबार सर्व करून ज्याहागिर नव्हेसे करणें म्हणोन पिळाजीने येऊन दिवाणाम मांगितले. हे तह केला आहे म्हणून वाडीस पाठविले. तो ज्याहागिरीची पहिलीच प्राप्त होती ती सनद गुजरून आली. दिवाणाची कमावीस राहिली. खान-साहेबाचे कमाविसदार महाली गेले. तळथास तानको राम गोवंले यास रामाजी नरसिंह देशकाम जावयाम राजी नाहीं. कुमांडाची खबरदारी मांडली. खरे कारितां केली करणी रुजू जाली. त्याचरी ज्याणें केली त्यास सजाद्वि पोहचली. त्याचा सामरा पिळाजी येसप्रभु त्याचरी कितेक गेजी अर्ज कारितां मेहरबानीची नजर केली. मरजाप होईल. खानसाहच वफत जाले. सर्काराज करणार साहेब धनी आहे.

नवा मनु, व. २, अं. ८, दिसेंबर १९३०, पृ. १७२-१७४, अं. ९, जानेवारी १९३१, पृ. १९५-१९७.

मराठा साम्राज्यांतील थोरपुरुषांचे शिक्रे

श्री. शिवाजी महाराजांचा शिक्रा—

प्रतिपक्षद्वारेखेव वर्षिणुर्विश्वंदिता ॥

शाह सूनो : शिवस्यैषा मुद्राभद्राय राजते ॥

श्री. संभाजी महाराजांची मुद्रा—

श्री शंभो : शिवजातस्य मुद्राद्योरिव राजते

यदंशसेविनो लेखा वर्तते कस्यनोपरि ॥

श्री. राजाराम महाराजांची मुद्रा—

धर्मप्रद्योतिता शेषवर्णा दाशरथेरिव ।

राजारामस्य मुद्रैर्य विश्ववंद्या विराजते ॥

श्रीशिवाजी महाराज दुसरे—

प्रतिपक्षद्वारेखेव वर्षिणुर्विश्वंदिता ।

रामसूनोरियं मुद्रा शिवराजस्य राजते ॥

श्री. शाहु छत्रपति—

वर्षिणुर्विक्रमोविष्णुः सामूर्तिरिव वामनी ।

शंभुसूनोरसौमुद्रा शिवराजस्य राजते ॥

श्री. रामराजाची मुद्रा—

गौरी शंभुवरं प्राप्य राज्यसाम्राज्य संपदा

शिवसूनोरियं मुद्रा रामराजस्य राजते ॥

श्री. प्रतापसिंह महाराजांची मुद्रा—

गौरीनाथवरप्राप्ता शाहूराजात्मनात्मनः ।

मुद्राप्रतापसिंहस्य भद्रा सर्वत्र राजते ॥

श्री. संभाजी छत्रपति करवीरकर—

प्रतिपक्षद्वारेखेव वर्षिणुर्विश्वंदिता ।

शंभुछत्रपतेर्भुद्रा रामसूनोर्विराजते ॥

श्री. धनाजी जाधवांचा शिक्रा :—

राजारामचरणीं दृढ भाव ।

सेनापति धनाजी जाधवराव ॥

श्री. शामराव निलकंठ पेशवे —

श्री शिवनरं पति हर्षनिधान

शामराज मतिमत् प्रधान ॥

श्री. मोरो त्र्यंबक पिंगळे -

श्री शिवचरणीं तत्पर

त्र्यंबक मोरेश्वर ॥ (इ. स. १६७२ सुमाराची)

श्री शिवराजेन्द्र हर्षनिधान ।

त्र्यंबक मोरेश्वर मुख्य प्रधान ॥ (इ. स. १६७६ सुमाराची)

एपाश्री शिवराजेन्द्र मुख्यामात्यस्य सत्य धृक् ।

मुद्रा मोरेश्वरस्यास्त्वां भद्रा सद्रांगदायिनी ॥ (इ. स. १६८० सुमाराची)

श्री. निलकंठ मोरेश्वर पिंगळे -

श्री शिवनरपति हर्ष निधान ।

मोरेश्वर सुत निलकंठ मुख्य प्रधान ॥ (इ. स. १६८३ सुमाराची)

श्री शंभु भजनोत्कंठ ।

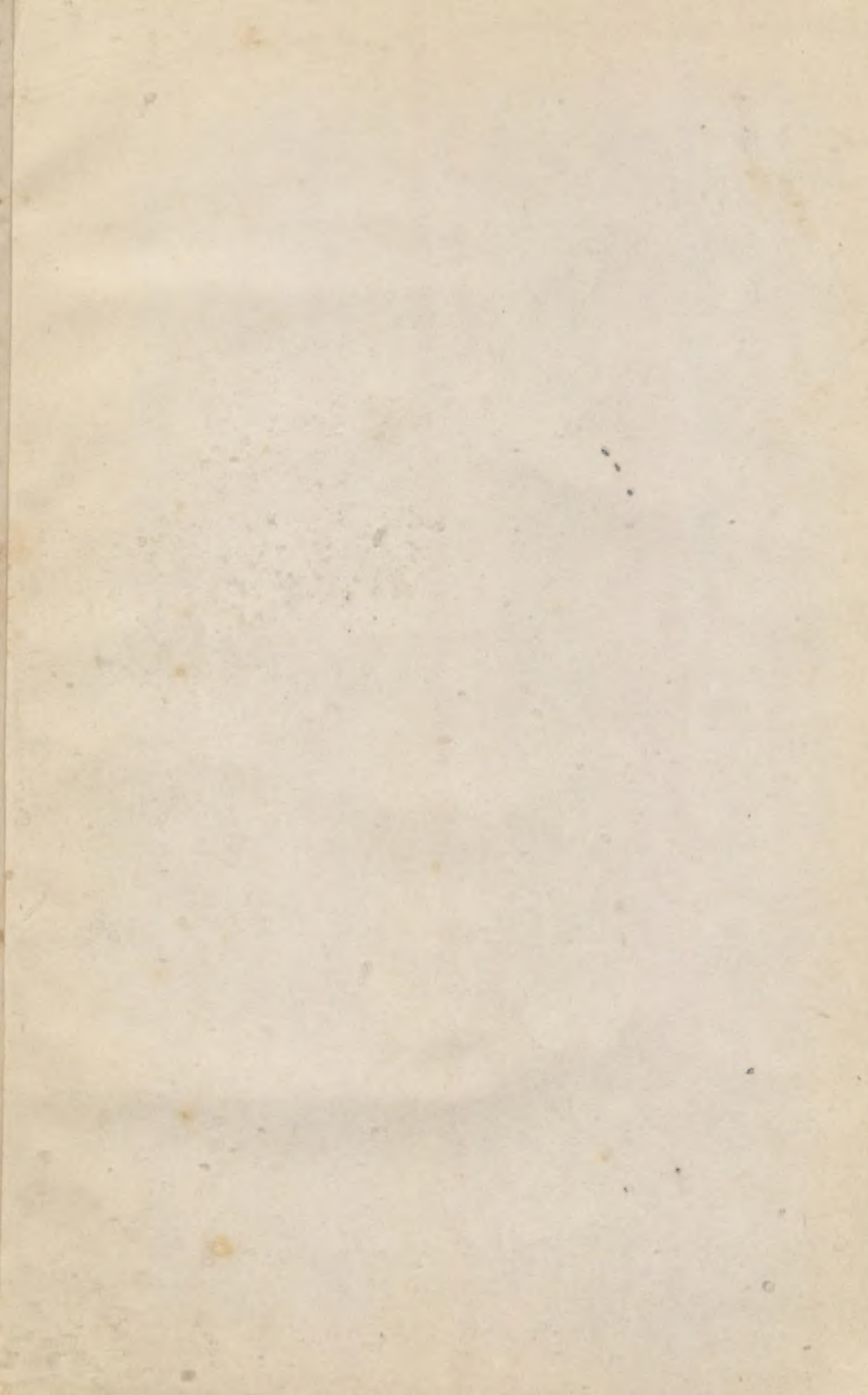
मोरेश्वर सुत निलकंठ ॥ (इ. स. १६८५ सुमाराची)

श्री. भैरव मोरेदवर पिंगळे -

श्री शाहू नरपति हर्ष निधान ।

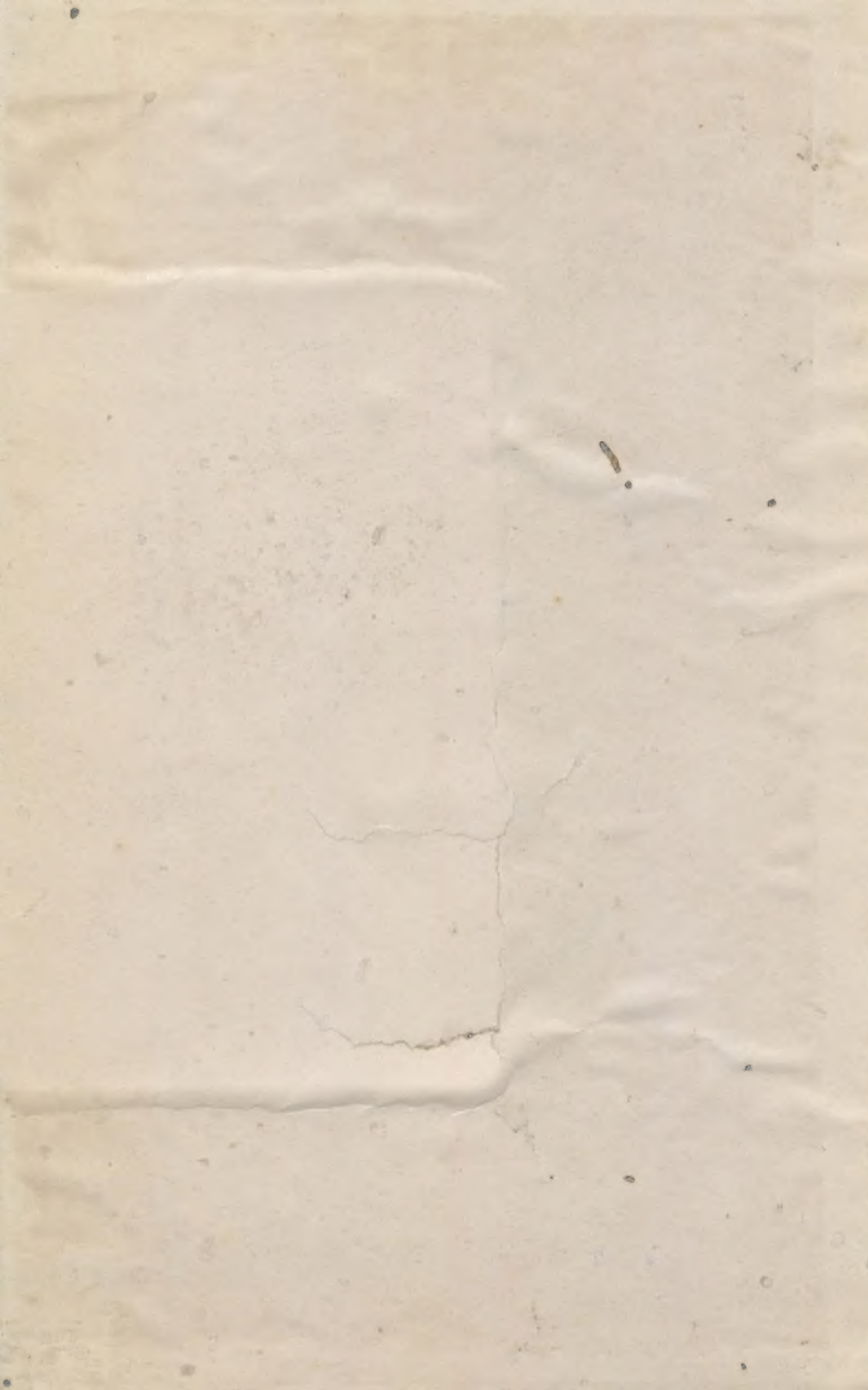
मोरेश्वरसुत भैरव मुख्य प्रधान ॥

मराठा-चित्र, नवे व. २, अं. १, आक्टोबर १९२०, नागपूर, पृ. ७-८.

कै. म. म. व. वा. पोतदार,
ग्रंथ संग्रह

**मुंबई मराठी ग्रंथसंग्रहालयाच्या
इतिहास संशोधन मंडळाची ग्रंथमाला**

१. पानिपतचा संग्राम-श्री. सेतुमाधवराव पगडी व प्रा. न. र. फाटक रु. ५-००
२. घाशीराम कोतवाल-संपा. प्रा. न. र. फाटक रु. ४-००
३. मुंबईचे वर्णन-प्रा. न. र. फाटक रु. ८-००
४. मराठे व निजाम-श्री. सेतुमाधवराव पगडी रु. ७-५०
५. गड-कोट-दुर्ग व त्यांची वास्तु-श्री. वा. सी. बेंद्रे रु. ३-००
६. इतिहास संशोधन पद्धति-श्री. के. मो. पंडित रु. ०-७५
७. राणा जयसिंग आणि शिवाजी महाराज-वा. सी. बेंद्रे रु. ६-००
८. रट्टवंशीय बहलाळ यांचा अर्धापूर शिलालेख-श्री. न. शे. पोहनेरकर व श्री. हरिहर ठोसर रु. २-००
९. महाराष्ट्रेतिहास परिषद-अश्विबेशन पहिले-निबंधसंग्रह-
संपा. श्री. वा. सी. बेंद्रे रु. ८-००
जुन्या त्रैमासिकांत प्रसिद्ध झालेली महाराष्ट्रे-
तिहासाचीं साधनें-संपा. वा. सी. बेंद्रे
१०. प्रथम विभाग (प्रस्तावना, सूच्या वगैरे) छापत आहे.
११. द्वितीय विभाग (इ. स. १५०१ ते १७५०) रु. २०-००
१२. तृतीय विभाग (इ. स. १७५१ ते १८५०) छापत आहे.
१३. शिवाजी महाराजांचे वडील बंधु - संभाजी राजे भोसले -
श्री. वा. सी. बेंद्रे छापत आहे.

इतिहास संशोधन मंडळाचे त्रैमासिक

भाषा

इतिहास आणि संस्कृति

या त्रैमासिकांत अव्वल पुराणे आधारलेले ऐतिहासिक व सांस्कृतिक विषयांवरील संशोधनपूर्ण व चर्चा-चिकित्सात्मक लेख प्रसिद्ध होतात. प्रत्येक सुमारे १०० पृष्ठांचा असतो. तिसरे वर्ष सुरू झाले. एप्रिलपासून सुरू झाले.

त्रैमासिकाची वार्षिक वर्गाणी रुपये सहा फक्त. पहिल्या व दुसऱ्या वर्षांचे थोडे शिल्लक आहेत.

पत्ता : श्री. वा. सी. बेंद्रे, डायरेक्टर इतिहास संशोधन मंडळ,

१७२, नायगांव कॉस रोड, दादर, मुंबई-१४.